

STRUCTUURPLAN BOMEN

STRUCTUURPLAN BOMEN

oktober 2016
afdeling Stadsbeleid Ruimtelijke Ontwikkeling
Gemeente Oss

vastgesteld in de gemeenteraad
dd. 20 oktober 2016

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING 7

1 INLEIDING **9**
1.1 Aanleiding
1.2 Doelstelling
1.3 De status van het plan
1.4 Plangebied

2 HET BELANG VAN BOMEN EN BOOMSTRUCTUREN **17**

3 VISIE OP BOOMSTRUCTUREN IN OSS **25**

4 DE BASIS VOOR DE BOOMSTRUCTUREN **37**
4.1 Inleiding
4.2 Het landschap
4.3 Stedenbouwkundige opzet
4.4 Cultuurhistorie
4.5 Verkeer
4.6 Ecologie

5 UITVOERING EN HAALBAARHEID **69**

BIJLAGENBOEK
Bijlage 0 Het plangebied
Bijlage 1 Het buitengebied
Bijlage 2 De kernen
Bijlage 3 Beplanting per landschapstype
Bijlage 4 Bronnen

Berghemsestraat

SAMENVATTING

In de notitie ‘Osse Bomen’ (2015) is op hoofdlijnen een visie op bomen vastgelegd. In deze notitie is aangegeven dat bomen belangrijk zijn. Daarom is het van belang dat de waarden en functies van bomen verankerd worden in diverse producten. Deze producten zijn dit ‘Structuurplan Bomen’, de lijst ‘bijzondere bomen in Oss’, ‘Richtlijnen bomen’ en ‘beheer- en uitvoeringsplannen’. In de uitwerkingen die gemaakt worden, komt in detail te staan hoe de gemeente omgaat met nieuwe aanplant, soortkeuze, ziekten en plagen, hinder en overlast van bomen.

Dit ‘Structuurplan Bomen’ omvat de hele gemeente Oss. Het is opgesteld voor de openbare ruimte in het buitengebied en alle kernen, dus ook voor Oss en Berghem.
Een belangrijk uitgangspunt van dit ‘Structuurplan Bomen’ is behoud en versterking van waardevol groen. Het plan streeft naar meer kwaliteit, duidelijkheid, biodiversiteit en duurzaamheid. Wij zijn ons steeds meer bewust van het grote belang van bomen bij klimaatverandering, biodiversiteit en leefbaarheid.
Naast het landschap zijn de stedenbouwkundige structuur, de cultuurhistorische en de verkeerskundige structuur bepalend voor de opzet van het plan.

In dit ‘Structuurplan Bomen ’ staat waar boomstructuren aanwezig zijn, en waar deze gewenst zijn. Dit structuurplan vormt de basis voor behoud en versterking van belangrijke boomstructuren. We gaan uit van hoofd- en nevenstructuren. Dit zijn de belangrijkste structuren die behouden en versterkt moeten worden. Concreet betekent dit dat de aanplant van bomen om structuren te versterken op veel plekken gewenst is. Met name op de oeverwal, de dekzandrand, dekzandrug en in de kernen is dit het geval.

Ook geeft het structuurplan aan waar boomstructuren minder belangrijk zijn op gemeenteniveau. Het gaat hierbij enerzijds om de woonstraten en verblijfsgebieden in de kernen. Hier bepalen vooral lokale afwegingen de keuze voor behoud, versterking of verwijdering.
Anderzijds willen we om landschappelijke redenen het komgebied open houden*. Hier zijn boomstructuren niet nodig. Op deze plekken worden bomen bij het einde van hun levensduur niet vervangen.
Het plan gaat uit van ‘werk-met-werk’ maken en het leveren van maatwerk. De uitvoering en haalbaarheid van het plan zijn afhankelijk van geplande herinrichtingsprojecten en beschikbare middelen. Dit plan is een toetsingskader voor deze projecten.

* Nota Landschapsbeleid 2015

INLEIDING

Alard v. Herpenplein Herpen

1

INLEIDING

Het Osse landschap is veelzijdig en gevarieerd. De gemeente Oss is een groene gemeente. Mensen bewegen zich dagelijks door de gemeente Oss: Als inwoner van één van de vele prachtige dorpen en stadjes, op pad van huis naar werk, naar school, naar een sportaccommodatie. Als recreant over de Maasdijk of in de bossen van Herperduin en bij de Geffense plas. Ze komen hiermee langs bosjes en bossen, volgen lanen, singels, zien boomgroepen. Dit groen wordt als iets vanzelfsprekends gezien.

Bomen en groen hebben veel invloed op de leefbaarheid, de gezondheid, de economie, de natuur en aantrekkelijkheid voor bewoners en bezoekers. Boomstructuren en groenplekken zijn waardevolle dragers van het karakter van Oss.

Om het bomenbestand duurzaam te kunnen handhaven is het van belang te weten welke waardevolle bomen en boomstructuren er binnen de gemeente Oss aanwezig zijn en waar deze gewenst zijn. Waar liggen kansen en waar juist de knelpunten voor boomstructuren? Welke waarde, functie en betekenis kennen we toe aan de bomen en boomstructuren? Hoe versterken we de huidige groenstructuren? Hoe zorgen we ervoor dat ook in de toekomst Oss een groene gemeente blijft?

Dit structuurplan geeft richting aan de keuzes bij inrichting en beheer van waardevolle duurzaam te behouden boomstructuren.

1.1 Aanleiding

Voor de stad Oss en voor Berghem is in de Visie Openbare Ruimte aangegeven hoe de boomstructuur er in de toekomst uit komt te zien. Deze visie is vastgesteld in juni 2013. Deze boomstructuur is grotendeels overgenomen in dit structuurplan. In de bijlagen 2.1 Berghem en 2.15 Oss wordt hier verder op ingegaan.
Voor delen van de gemeente, zoals Lith, Ravenstein en Geffen, zijn eerder plannen gemaakt. Deze plannen sluiten niet op elkaar aan. Door de samenvoeging van Oss, Lith en Geffen is er behoefte aan samenhangend beleid op het gebied van groen- en boomstructuren.
Met dit ‘structuurplan bomen’ ligt er nu een gemeentedekkend, samenhangend plan.

In de notitie ‘Osse Bomen’ (2015) is op hoofdlijnen een visie op bomen vastgelegd. In deze notitie is aangegeven dat bomen belangrijk zijn. Daarom is het van belang dat de waarden, functies en belangen van bomen verankerd worden in diverse producten. Deze producten zijn dit ‘Structuurplan Bomen’, de lijst ‘bijzondere bomen in Oss’, ‘Richtlijnen bomen’ en ‘beheer- en uitvoeringsplannen’. Naast het ‘Structuurplan Bomen’ is de bijzondere bomenlijst belangrijk. Ook de kapregeling, vastgelegd in de APV, is van belang. De manier waarop de gemeente bomen beheert en onderhoudt wortd uitgewerkt op basis van deze nieuwe

Koolmarkt Megen

Loonsestraat Neerloon

producten. In de uitwerkingen die hiervoor gemaakt worden, komt gedetailleerder te staan hoe de gemeente omgaat met nieuwe aanplant, soortkeuze, ziekten en plagen, hinder en overlast van bomen.

Door nivellering, ruilverkaveling, verrommeling, versnippering en een steeds grotere druk op de openbare ruimte zijn groenstructuren en de landschappelijke kwaliteit van groenstructuren afgenomen. In de afgelopen eeuw is het landschap sterk versoberd. De verschillende landschapstypen zijn steeds meer op elkaar gaan lijken. Hier willen we verandering in brengen.

Waar weinig aandacht is voor bomen bij ruimtelijke inrichting is het risico aanwezig dat bomen, boomstructuren en groene dragers verdwijnen. En dat de herkenbaarheid, het karakter en de sfeer van een stad, dorp of het buitengebied daarmee verloren gaan.
Dit 'structuurplan bomen' is een stap om dit proces op een positieve manier om te buigen.

Een stad, dorpen, wijken en straten met bomen en boeiend en bloeiend groen worden over het algemeen beter gewaardeerd dan dorpen en wijken zonder groen. Groen en bomen dragen bij aan het welbevinden, de sfeer en het leef- en woongenot en hebben daarmee een belangrijke functie. De aanwezigheid van groen binnen een dorp of wijk verbetert niet alleen de kwaliteit van de leefomgeving van de mens maar ook de kwaliteit van leven van de mens zelf.

1.2 Doelstelling

- Het doel van het ‘structuurplan bomen’ is het vastleggen van de boomstructuur voor de lange termijn. Ze geeft de situatie en streefbeeld weer zoals die in de toekomst moet zijn. Waar zijn (forse) boomstructuren gewenst en waar juist niet? Waar staan al bomen en waar moet een boomstructuur nog gerealiseerd worden? Het ‘structuurplan bomen’ vertelt hoe bomen passen in het landschappelijk, stedenbouwkundig, natuurlijk en historisch raamwerk van de gemeente Oss. Zodat keuzes uitgelegd en begrepen kunnen worden.

- Het ‘structuurplan bomen’ draagt bij aan een goede bescherming van het groen en het boombestand in de gemeente Oss. Het ‘structuurplan bomen’ koestert, versterkt en stelt het groene karakter van Oss veilig door het vastleggen van de belangrijkste structuren.

- Het ‘structuurplan bomen’ vormt het toetsingskader en leidt tot meer duidelijkheid. Het biedt een kader bij aanplant en wegaanpassingen. Het vormt de basis voor het groenbeheerplan, werkplannen, onderhoudsbestekken, groeninrichtingsplannen, groenrenovaties en reconstructies van wegen.

- Het ‘structuurplan bomen’ levert efficiëntie op; in één oogopslag is zichtbaar wat de gewenste situatie is.

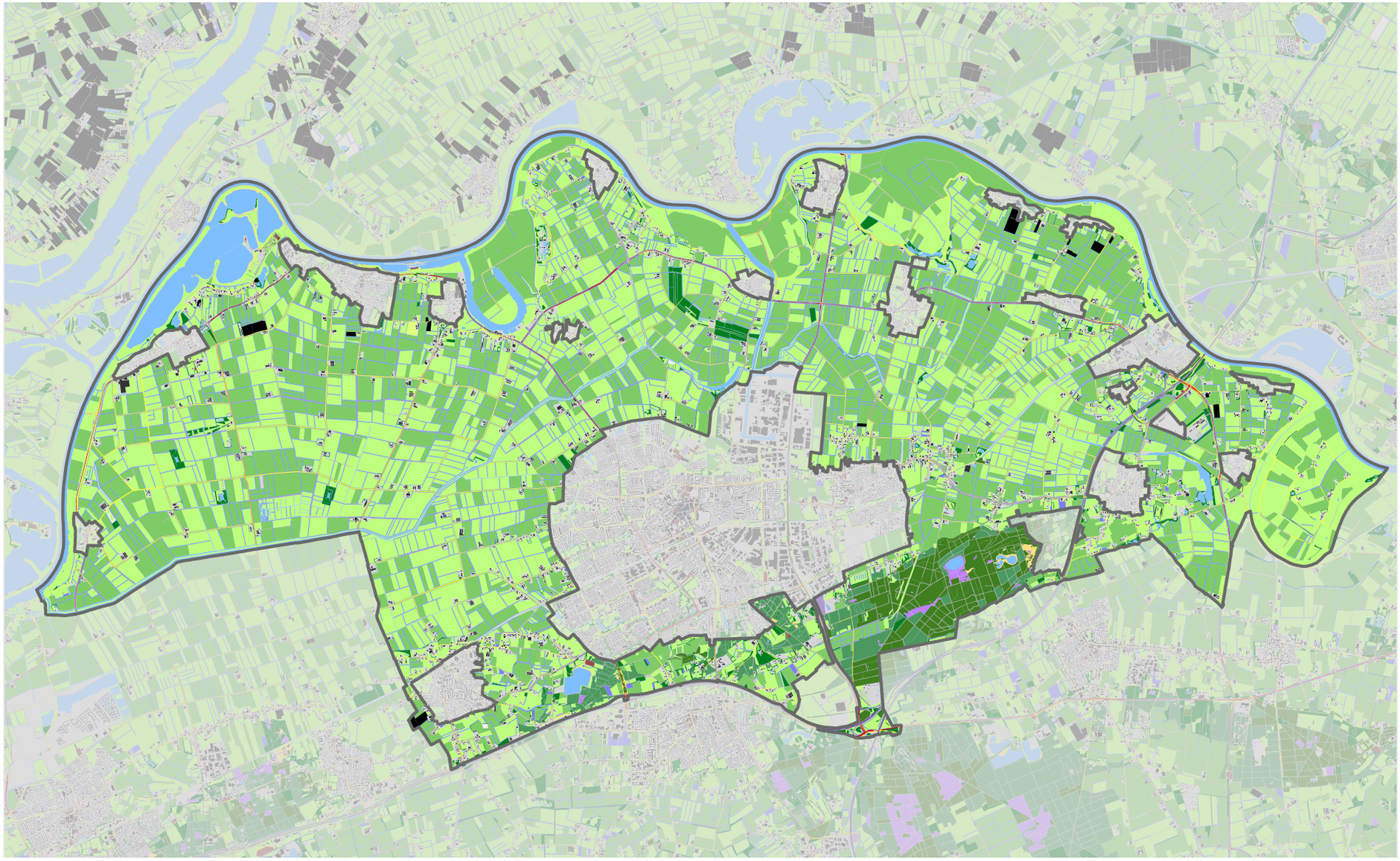
- Het ‘structuurplan bomen’ vergroot de leesbaarheid van het landschap. Door de boomstructuren te laten aansluiten op de landschappelijke ondergrond wordt de ruimtelijke samenhang van het landschap behouden. Door de verschillen per landschapstype te benadrukken, zal het Osse landschap beter tot zijn recht komen.

- Op cultuurhistorisch vlak kan een boomstructuur de oorsprong van gebieden en structuren versterken. Denk hierbij aan de bakenbomen langs de Maas, de bomen op de dijk en langs de oude verbindingswegen.

- Het ‘structuurplan bomen’ is van belang voor de biodiversiteit. Door aandacht te besteden aan verschillende plant- en diersoorten en hun behoeften wordt de biodiversiteit in vooral het landelijk gebied van Oss vergroot. Denk hierbij aan bijvoorbeeld vleermuizen, weidevogels, bijen, vlinders, roeken, struweelvogels, dassen, op bepaalde boomsoorten aangewezen insecten, mossen en paddenstoelen.

- Een ‘structuurplan bomen’ ondersteunt de verkeersfunctie van belangrijke wegen. Belangrijke routes worden begeleid door bomen, waardoor deze een vanzelfsprekende rol krijgen.

- Een ‘structuurplan bomen’ draagt bij aan een klimaatbestendige omgeving. Natuur en groen, maar bomen in het bijzonder, leiden tot een verbetering van het klimaat in de bebouwde omgeving. Het wordt onder andere minder warm en de luchtvochtigheid neemt toe. De boomwortels zorgen voor een

Plangebied: Buitengebied, stad Oss en kernen

open bodemstructuur. Daardoor kan overtollig water goed afgevoerd worden.

- Aanwezigheid van groen nodigt uit tot bewegen en bevordert daarmee de gezondheid.

- Een ‘structuurplan bomen’ draagt bij aan leefbare steden en dorpen.

1.3 De status van het plan

Het plan vormt het kader voor beheer- en onderhoudsplannen.

Het plan komt voort uit de Nota Landschapsbeleid -2008 en sluit aan bij de Nota Landschapsbeleid – 2015. In de Nota Landschapsbeleid is aangegeven dat het wenselijk is om een groen- en boomstructuurplan op te stellen.

Beheeraspecten als soortkeuze, hinder en overlast en ziekten komen in dit plan beperkt aan de orde. Deze thema’s worden uitgewerkt in een aantal richtlijnen (‘Richtlijnen Bomen’, zie 1.1). De ‘Richtlijn hinder en overlast bomen‘ vormt een uniform en meetbaar instrument om overlast en hinder zo objectief mogelijk te kunnen beoordelen ten opzichte van de waarde van de boom.
Dit plan vormt een aanvulling op de lijst ‘Bijzondere bomen in Oss’. Deze waardevolle bomen zijn voor de duidelijkheid ook opgenomen op de kaarten bij dit plan. Bomen die zijn opgenomen in de lijst ‘Bijzondere bomen in Oss’ mogen niet gekapt worden. Een ontheffing is alleen mogelijk als er zwaarwegende argumenten zijn, bijvoorbeels las ze gevaar opleveren voor de omgeving.

1.4 Plangebied

Het ‘structuurplan bomen’ is opgesteld voor het hele grondgebied van de gemeente Oss, dus zowel voor de stad Oss, als voor alle kernen en het buitengebied.

Het plan behandelt bomen in de openbare ruimte die in eigendom zijn bij de gemeente Oss.
Niet alleen de bomen langs wegen, maar ook de bomen in parken, parkstroken en groenplekken staan, zijn aan de orde.

Daar waar boomstructuren van derden een wezenlijke rol spelen in het ruimtelijk beeld zijn ze ook opgenomen in dit plan. Het gaat hierbij om bomen van Rijkswaterstaat, het Waterschap Aa en Maas, de provincie Noord-Brabant en particulieren.
Voorbeelden zijn de bakenbomen langs de Maas, de bomen op de Maasdijk, de eendenkooien in de polders en houtwallen op perceelsgrenzen in het buitengebied ten zuiden van Oss en Berghem.

HET BELANG VAN BOMEN EN BOOMSTRUCTUREN

Wilgenlaantje in het komgebied bij Deursen-Dennenburg

2

HET BELANG VAN BOMEN EN BOOMSTRUCTUREN

Bomen vormen een wezenlijk onderdeel van het woon- en leefmilieu van mens, dier en plant in een groene gemeente Oss. Vogels, insecten, vleermuizen kunnen zonder bomen niet leven. Boomstructuren dooraderen de gehele gemeente Oss. Deze structuren zijn verbonden met het landschap en de bebouwde omgeving.
Het is vanuit verschillende maatschappelijke functies, doelen, belangen en waarden nodig om de zorg voor bomen, boom-structuren en houtopstanden voldoende veilig te stellen.
Bron: notitie Osse Bomen, 2015

Kwaliteit woon- en leefomgeving
Een stad, dorp, wijk of straat met bomen en boeiend en bloeiend groen wordt beter gewaardeerd dan landschappen, dorpen en wijken zonder groen. Bomen en groen dragen bij aan het welbevinden, de sfeer en het leef- en woongenot. De aanwezigheid van groen binnen een dorp of wijk verbetert de kwaliteit van de leefomgeving van de mens.

Milieu, klimaat en gezondheid
Natuur en groenvoorzieningen, en bomen in het bijzonder, leiden tot een verbetering van het klimaat in de bebouwde omgeving. Het wordt minder warm en de luchtvochtigheid neemt toe. Schadelijke concentraties stikstofdioxide (NO2) en ozon zijn lager in buurten met meer groen. De bladeren van bomen functioneren als luchtfilter en vangen fijnstof af. Bomen leggen koolstofdioxide (CO2) vast en zetten het om in zuurstof. Bomen zijn als onderdeel van de groene infrastructuur belangrijk om het waterbergend vermogen van de bodem te behouden of te versterken.
Aanwezigheid van groen nodigt uit tot bewegen en buiten-zijn, dat is bevorderlijk voor de gezondheid.

Beeld en beleving
Groen en bomen in het bijzonder leveren een bijdrage aan de visuele aantrekkelijkheid van de (woon)omgeving. Zij dragen bij aan de kwaliteit van de architectonische vormgeving van de (woon) omgeving en hebben daarmee een belangrijke esthetische functie. Het toepassen van verschillende vormen en typen boombeplantingen en houtopstanden versterkt het gebiedseigen karakter en de geschiedenis. Kortom het beeld, de identiteit of het imago van een wijk, dorp, of het landschap wordt in belangrijke mate bepaald door bomen. Bomen verfraaien het straatbeeld. Een fraai straatbeeld voorkomt verrommeling; als een straat er mooi en onderhouden uit ziet, houden bewoners dit zelf ook sneller netjes.

Ook solitaire bomen kunnen trouwens een belangrijke bijdrage leveren aan het straatbeeld. Soms is één enkele grote boom ‘sterker’ dan een hele rij met kleine, 3e grootte bomen.
Wat het beeld ook sterk kan beïnvloeden is het opkronen van bomen.

lindelaan bij kasteel Oijen

vanaf de dijk zicht op de beplanting op de oeverwal tussen Oijen en Lithoijen

Structuur en ordening
Structuren zijn van belang voor de identiteit van een gebied. Naarmate een dorp of wijk groeit, is ordening steeds belangrijker om plaatsbepaling binnen een gebied mogelijk te maken. Door bomen toe te passen neemt de 'leesbaarheid' van de omgeving toe. Met leesbaarheid wordt het gemak bedoeld waarmee inwoners en bezoekers delen van een dorp of wijk herkennen en kunnen bepalen waar ze zijn en de weg kunnen vinden. Bomen zijn markante herkenningspunten op pleinen, in plantsoenen en straten. Net als bij een dorp of wijk, geldt ook dat het landschap 'leesbaar' moet zijn. Een eenduidig visueel-ruimtelijk beeld per landschapstype vergroot de leesbaarheid van het landschap. Door met de soortkeuze de verschillen per landschapstype te benadrukken, wordt voorkomen dat het landschap er overal hetzelfde uit gaat zien; de nivellering van het landschap wordt zo tegengegaan.
Het toepassen van inheemse beplantingssoorten, die passen bij het landschapstype, is uitgangspunt. Als in deze notitie bijvoorbeeld 'eik'staat, wordt hiermee de inlandse zomereik (Quercus Robur) bedoeld, en niet de Amerikaanse eik (Quercus rubra) of de moeras-eik (Quercus palustris). Uitheemse soorten worden alleen toegepast in de stad Oss en de grote kernen. (Onder uitheemse soorten worden soorten verstaan die hier niet van oorsprong voorkomen.)

Cultuurhistorie
Op cultuurhistorisch vlak kan een boomstructuur de geschiedenis van gebieden en structuren leesbaar maken. De ontstaansgeschiedenis en cultuurhistorie van een plek wordt zichtbaarder. De geschiedenis van een dorp, stad of landschap is verweven in de groene structuren. Een goede, groene structuur maakt die geschiedenis leesbaar.

Ecologie en biodiversiteit
Bomen, boomstructuren en groenstructuren spelen een wezenlijke rol binnen de ecologie. Het zijn elementen in het landschap waarlangs dieren zich kunnen verplaatsen. Zo zijn (lijnvormige) boomstructuren geleidingsroutes voor bijvoorbeeld vleermuizen, eekhoorns en vogels.
Daarnaast bieden bomen onderdak aan veel organismen. Bovendien creëren bomen met hun wortelstelsel en het blad, dat in de herfst van de bomen valt, specifieke bodemcondities voor de aanwezigheid van bijzondere kruidenvegetaties en insectenpopulaties.
Door aandacht te besteden aan verschillende diersoorten en hun behoeften kan de biodiversiteit in zowel het landelijk als stedelijk gebied van Oss vergroot worden.
Hierdoor wordt vervolgens de kans op ziekten en plagen kleiner.

Educatie
Een aspect van bomen en groen is, dat mensen, al dan niet bewust, kennismaken met natuurlijke processen. Door het uitlopen van de knoppen, het bloeien, het verkleuren en vallen van de bladeren en de vorming van vruchten zijn de jaargetijden beleefbaar. Kinderen zullen de natuur leren kennen en waarderen door op te groeien in een groene omgeving.

Recreatie
Groen en bomen bepalen in hoge mate het karakter en de sfeer

Julianasingel Oss

van een landschap en de bebouwde omgeving. Het aangename groene karakter van de gemeente nodigt uit tot verblijf, fietsen, wandelen, bewegen, spelen en recreëren en schept daarmee condities voor sociale ontmoetingen. De mogelijkheid van recreëren hangt samen met het welbevinden en de gezondheid van de bewoners.

Economische waarde

Gemeenten met een groen karakter, met uitnodigende entrees, groene woonwijken, statige lanen en parken, hebben een wervend effect op bedrijven, investeerders en bewoners. Dit kan een positieve invloed hebben op een gevarieerde bevolkingsopbouw, op economische groei en daarmee op de werkgelegenheid. Bomen en het landschap hebben indirect een economisch rendement.
Bomen vormen een kostbaar kapitaalgoed. Onderhoud van bomen kost uiteraard ook geld. Maar met zorgvuldig beheer en juist en tijdig onderhoud behouden we een gezond bomenbestand en beperken we hinder en overlast.

winnende foto prijsvraag, M. Auwens, Herperduin

Burg. vd Wielstraat Huisseling

VISIE OP BOOMSTRUCTUREN IN OSS

Een onderbroken lanenstructuur, Schaijkseweg Herpen

Marktplein Lith

Oude structuur, Amelsestraat Elzeneind Oss

Clarastraat Megen

3

VISIE OP BOOMSTRUCTUREN IN OSS

Dit ‘structuurplan bomen’ hanteert de volgende uitgangspunten:

1. Bestaande bomen en boomstructuren blijven in principe behouden

Oss is een groene gemeente. Dit willen we ook voor de toekomst behouden. Daarom willen we de bomen en boomstructuren behouden en versterken.
Bestaande bomen blijven in principe gehandhaafd, zodat ze uit kunnen groeien tot volwassen exemplaren.
Soms zijn er belangrijke redenen om bomen te verwijderen. Bijvoorbeeld wanneer bomen een gevaar voor de omgeving vormen. Of omdat ze te dicht op elkaar staan om goed uit te kunnen groeien. Of ze passen niet op de plek waar ze staan. Dan zoeken we een passende oplossing. Het eerste uitgangspunt is altijd behoud.

2. Identiteit en herkenbaarheid

De boomstructuur sluit aan op de ruimtelijke (hoofd)structuur van Oss die gebaseerd is op:

1. De ligging in het landschap;
   Het versterken van de verschillende landschapstypen is een belangrijk uitgangspunt. Hierdoor wordt het onderscheid tussen deze gebieden vergroot. Dit verhoogt de duidelijkheid en leesbaarheid van het landschap. Zo dragen boomstructuren bij aan een aantrekkelijke leefomgeving.
2. De stedenbouwkundige opzet;
   Dit geldt met name voor de kernen. Laanbeplantingen verduidelijken op veel plaatsen de stedelijke structuur en zorgen voor onderlinge verbinding van de wijken, buurten en dorpen.
3. (Cultuur)Historische lijnen;
   Historische structuren en tracés worden begeleid door een boomstructuur. Veel wegen en straten zijn al lang in gebruik. Een goede, groene structuur maakt de geschiedenis beter leesbaar.
4. Belangrijke verkeersroutes;
   Verkeer- en fietsroutes zijn belangrijk. Hoofdverkeerswegen die begeleid worden door bomen zorgen voor herkenbaarheid.
5. Ecologie;
   Bomen, boom- en groenstructuren zijn belangrijke elementen waarlangs dieren zich kunnen verplaatsen, kunnen schuilen en kunnen foerageren. Zo fungeren (lijnvormige) boomstructuren als geleidingsroutes voor bijvoorbeeld vleermuizen, eekhoorns en vogels.

3. Hoofdopzet met hoofd- en nevenstructuren

Het streefbeeld gaat uit van een hoofdstructuur en een nevenstructuur.
De hoofdstructuur is gebaseerd op de vijf bovengenoemde punten

1e grootte boom; eik

2e grootte bomen; berken

3e grootte bomen; fruitbomen

Kastanjebomen langs de Spoorlaan Oss

(landschap, stedenbouwkundige opzet, (cultuur)historische lijnen, verkeersroutes en ecologie). Als al deze aspecten een belangrijke rol spelen, is er sprake van een hoofdstructuur. Als drie of vier aspecten een belangrijke rol spelen, is sprake van een nevenstructuur. De nieuwere wijkontsluitingswegen in de grotere kernen vormen vaak een nevenstructuur. Deze lijnen zijn historisch gezien niet van belang, maar voor de herkenbaarheid in de wijk wel.
Wegen die in een landschapstype liggen waar beplanting gewenst is (bijvoorbeeld op de oeverwal of dekzand), de stedenbouwkundige opzet van een gebied versterken, een oude historische lijn vormen, een belangrijke verkeersroute zijn én ecologisch waardevol zijn (of kunnen worden), vormen de hoofdstructuur.

De hoofdstructuur bestaat uit bomen van de 1e grootte die uit een laanstructuur of een rijstructuur bestaan. (Een laanstructuur heeft bomen aan twee zijden van de weg. Een rijstructuur heeft bomen aan een zijde van de weg.)
De nevenstructuur bestaat uit bomen van de 1e of 2e grootte, in minimaal één rij.

De overige structuren zijn van ondergeschikt belang op gemeenteniveau en worden in dit 'structuurplan bomen' niet specifiek benoemd. Het gaat hierbij vaak om woonstraten. Hier is het wenselijk om op beeldbepalende plekken waar voldoende ruimte is, een solitaire boom van de 1e of 2e grootte te planten (of te behouden). Ook is het mogelijk hier kleinere bomen (van de 3e grootte) in één of twee rijen aan te planten (of te behouden).

bomen van de 1e grootte	*bomen die uiteindelijk/ als ze volgroeid zijn minimaal 15 meter hoog worden*
Bomen van de 2e grootte	*bomen die uiteindelijk tussen de 8 en 15 meter hoog worden*
Bomen van de 3e grootte	*bomen die uiteindelijk niet groter worden dan 8 meter*

Hoofdstructuur
De aspecten landschap, stedenbouwkundige opzet, (cultuur)historische lijnen, verkeersroutes en ecologie spelen allemaal een belangrijke rol spelen
Bomen van de 1e grootte , in een laan (= dubbele rij) of rij

Nevenstructuur
Als één of twee van bovengenoemde aspecten geen belangrijke rol spelen (of afwezig zijn) is er sprake van een zogenaamde nevenstructuur.
Bomen van de 1e of 2e grootte, in minimaal één rij.

Ondergeschikte structuur
Als de meeste van bovengenoemde aspecten geen belangrijke rol spelen (of afwezig zijn) is er sprake van een zogenaamde ondergeschikte structuur.
Solitaire bomen van de 1e of 2e grootte. Of bomen van de 3e grootte in één of twee rijen.

De grotere groene ruimtes -de (wijk- en buurt)parken- zijn per definitie belangrijke onderdelen van de groene hoofdstructuur. Daarmee behoren de bomen in deze groene ruimtes impliciet ook tot de hoofdstructuur.
De bomen in de overige groengebieden behoren tot de nevenstructuur.

Op de streefbeeldkaart is verder nog 'bijzondere structuur' aangegeven. Dit zijn bijvoorbeeld wilgenlaantjes of bijzondere houtsingels. Deze willen we behouden.

Diverse boomsoorten in één straat, Singel Teeffelen

Gepkespad Herpen

Bomen dicht op elkaar geplaatst, Geffen

Dorpsstraat Macharen

4. Behoud en doorontwikkeling van laanstructuren
Bestaande laanstructuren blijven in principe behouden. Daar waar er 'gaten' zitten in de structuur waardoor migratieroutes stagneren en/of het groene beeld niet doorloopt, worden laanstructuren verder doorontwikkeld door aanplant van jonge bomen.

5. (Bio)diversiteit
We willen in Oss de biodiversiteit vergroten. Dit is belangrijk voor goed ontwikkelde fauna, en voor een goede flora.
Dit kan door te kiezen voor inheemse soorten. Met veel variatie in het sortiment wordt de kans op ziekten en plagen verkleind.

In Oss staan relatief veel eiken, essen en lindebomen. Toepassing van andere inheemse soorten wordt gestimuleerd. Zo wordt de soortenrijkdom van het bomenbestand vergroot en wordt ervoor gezorgd dat er geen monocultuur ontstaat. Toepassing van de juiste soort boom op de juiste plek, een passende grondsoort en groeiomstandigheden verkleint de kans op ziekten en plagen aanzienlijk.

De iepziekte heeft er ook in Oss voor gezorgd dat er bijna geen iepen meer staan. Inmiddels is er een cultivar die niet gevoelig is voor de iepziekte (Ulmus laevis). Gebruik van deze cultivar wordt gestimuleerd, zodat de iep weer in het straatbeeld verschijnt.
De kastanjebloedingsziekte wordt waarschijnlijk veroorzaakt door een bacterie en lijkt vooral voor te komen op witte paardenkastanjes. Zolang niet duidelijk is wat de oorzaak is van deze bloedingsziekte, is het niet wenselijk kastanjes toe te passen.

De biodiversiteit wordt verhoogd door toepassing van verschillende boomsoorten en -variëteiten. Voor de hoofdwegen is het advies om een rustig straatbeeld te creëren door maximaal twee soorten te combineren. Bij de overige wegen in woonwijken en buurten kan gevarieerd worden met soorten. Daarnaast zijn er mogelijkheden om binnen de boomsoort verschillende variëteiten te combineren. De kans is klein dat van één boomsoort alle variëteiten uitvallen wanneer er zich ziekte of plagen voordoen.

Om de biodiversiteit te vergroten wordt het toepassen van zogenaamde 'nectar- en stuifmeelsoorten' gestimuleerd. Deze boom- en struiksoorten zijn gunstig voor vlinders en insecten als bijen.

6. Een duurzaam bomenbestand
Veel bomen in Oss zijn geplant tussen 1960 en 1980, zij zijn tussen de 35 en 55 jaar oud. Bomen worden pas echt mooi als ze ongeveer 80 jaar oud zijn. Daarom willen wij in de hoofd- en nevenstructuren bestaande bomen zoveel als mogelijk laten staan en ze de kans geven deze leeftijd te bereiken.
Voor overige gebieden en straatbomen wordt bij voorkeur aansluiting gezocht bij de integrale levenscyclus van de openbare ruimte. Omdat de riolering en verharding om de 60 jaar vervangen worden, zou dit voor bomen in de 'overige structuren' ook een uitgangspunt kunnen zijn. Als hier solitaire bomen worden aangeplant, kunnen deze bij herinrichting van een weg wellicht behouden blijven.

Wij hechten veel waarde aan duurzaam behoud van het bestaande bomenbestand. Dit komt de biodiversiteit ten goede. Zo wordt het

Bijzonder waardevolle beuk bij de kerk in Overlangel. Door een schimmelaantasting is de boom bezweken

groene karakter van Oss ook in de toekomst gewaarborgd.
Vooral toename van het areaal oudere en monumentale bomen is daarbij van belang.

In principe worden duurzame soorten toegepast, soorten die sterk zijn en lang meegaan. Populieren groeien snel en hebben een korte levensduur. Ze worden alleen aangeplant als daar aanleiding voor is.

7. Een goede onderlinge afstand tussen bomen

Er wordt meer aandacht besteed aan de afstand tussen de bomen die in een boomstructuur staan, ter versterking van de boomstructuur en de boomkwaliteit.
Als bomen te dicht op elkaar staan, groeien de kronen in elkaar en worden bomen zwakker. Als bomen echter te ver van elkaar staan, zal er geen sprake meer zijn van een structuur. Er zal dus altijd gezocht moeten worden naar een optimum, waarbij aan zowel optimale groei als aan een doorlopende structuur moet worden voldaan.
In de 70-er jaren werd het principe van 'wijkers en blijvers' toegepast; bomen werden dicht op elkaar gezet om snel een groen beeld te geven. Na ongeveer 10 jaar zouden dan de 'wijkers' er tussenuit gehaald worden. In de praktijk blijkt dat deze 'wijkers' niet overal weggehaald zijn. Hierdoor staan in sommige straten de bomen te dicht op elkaar, en hebben ze onvoldoende groeiruimte.
Op dit moment staan met name in het buitengebied veel essen te dicht op elkaar. Dit levert veel dood hout op en bomen met een verminderde conditie.
Het is daarom belangrijk om nieuwe bomen meteen op de goede afstand van elkaar te planten. Daar waar bestaande bomen te dicht op elkaar staan, kunnen bomen om en om verwijderd woorden. Anderzijds geldt ook dat daar waar bomen te ver uit elkaar staan, er bomen tussen geplaatst kunnen worden.

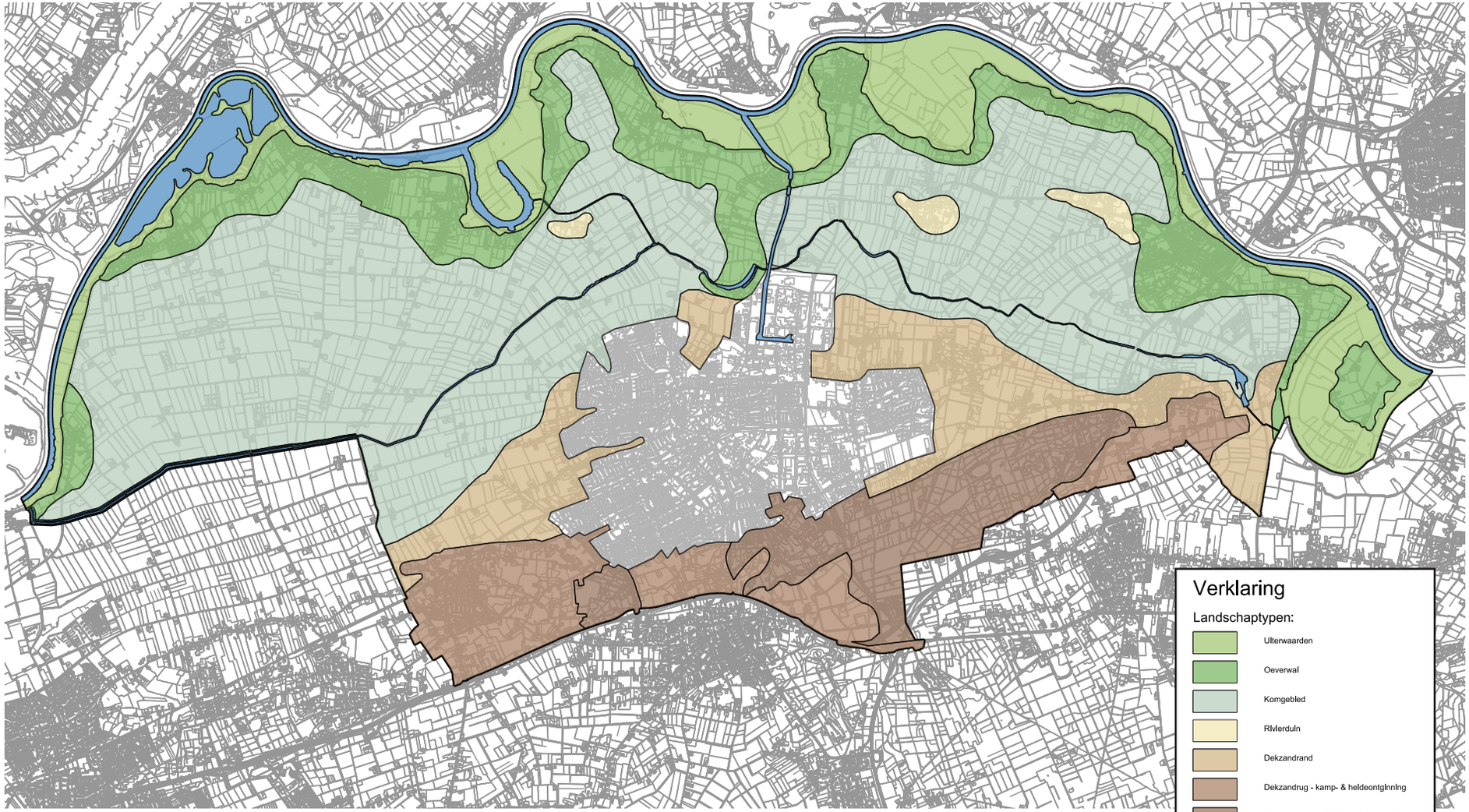
8. Rekening houden met kabels en leidingen

Niet iedere locatie zal ruimte bieden voor het gewenste streefbeeld. De kabels en leidingen in de ondergrond zorgen onder andere voor beperkingen. Voor ieder project wordt apart beoordeeld of en onder welke voorwaarden het streefbeeld gerealiseerd kan worden. Bij het opstellen van dit 'structuurplan bomen' is geen rekening gehouden met kabels en leidingen. Bij het opstellen van de beheer-, (her)inrichtingsplannen en renovaties wordt per straat bekeken wat haalbaar is. Hier is nadere uitwerking nodig. Ook is afstemming nodig met de AVOI (Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur).

9. Zo min mogelijk hinder en overlast door bomen

Eventuele overlast voor omwonenden willen we zoveel mogelijk beperken. Op deze manier kunnen we het draagvlak voor instandhouding van de boomstructuur vergroten.
Het thema 'hinder en overlast' is uitgewerkt in een aparte Richtlijn. Enkele boomsoorten geven sneller schade aan verhardingen door worteldruk, zoals eik, wilg, populier, acacia en plataan. Deze soorten kunnen dan ook alleen toegepast worden in brede bermen.

DE BASIS VOOR DE BOOMSTRUCTUREN

Verklaring
Landschaptypen:
Ulterwaarden
Oeverwal
Komgebied
RIvierduln
Dekzandrand
Dekzandrug - kamp- & heldeontginning
Dekzandrug - stuifduinen & boscomplex
Water
Stad Oss-Berghem

4

DE BASIS VOOR DE BOOMSTRUCTUREN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt verder ingegaan op de verschillende aspecten die de basis vormen voor het vaststellen van de boomstructuren.
De boomstructuur in Oss sluit aan op de ruimtelijke (hoofd) structuur. Deze ruimtelijke (hoofd)structuur is gebaseerd op de ligging in het landschap, de stedenbouwkundige opzet, cultuurhistorische lijnen en de belangrijkste verkeersroutes.

4.2 Het landschap

In de Nota Landschapsbeleid (2008, aangepast in 2015) worden uitgangspunten genoemd over hoe om te gaan met het landschap binnen de gemeente Oss.
Eén van de belangrijkste uitgangspunten uit de Nota Landschapsbeleid 2015 is het versterken van de verschillende landschapstypen. Om zo het onderscheid tussen deze verschillende gebieden zichtbaar te houden of te maken. Hierdoor blijft een afwisselend landschap behouden.

De Nota Landschapsbeleid gaat uit van de vijf landschapstypen die in de gemeente Oss voorkomen; de uiterwaarden, de oeverwal, het komgebied, de dekzandrand en de dekzandrug.

Zie kaart 'Landschapstypen (Bron: Nota landschapsbeleid – 2015)'.

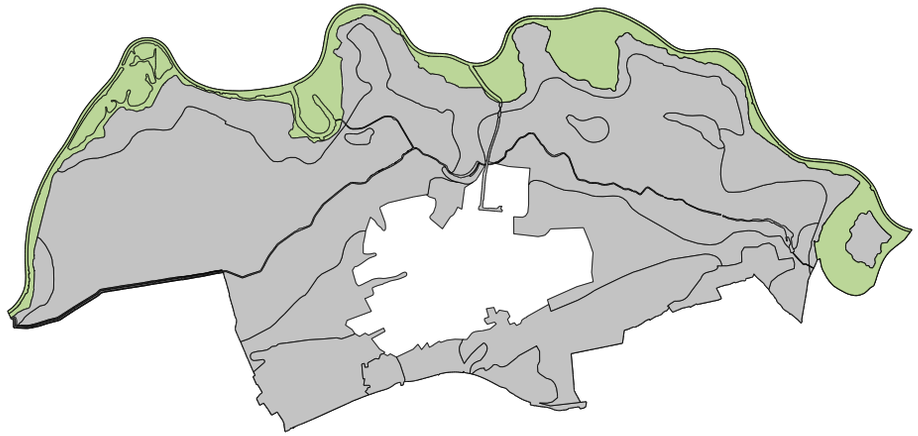
Kort samengevat is het streefbeeld voor de landschapstypen de volgende:

- De uiterwaarden: een open tot halfopen karakter met 'plukken groen' (wilgen- en meidoornstruweel).
- De oeverwal: een halfopen karakter met landschapselementen als houtwallen en –singels en laanbeplanting.
- Het komgebied: open.
- De dekzandrand: eiken- en elzensingels loodrecht op de bossen van de dekzandrug, en kronkelige wegen met beplanting.
- De dekzandrug: herstel kleinschalig kampenlandschap door aanplant bosjes en bosstroken en behoud en herstel laanbeplanting.

Door het toepassen van beplantingssoorten die passen bij het landschapstype en de grondsoort die daar bij hoort, wordt het contrast tussen de verschillende landschapstypen versterkt. In bijlage 3 'beplantingssoorten per landschapstype' staat aangegeven welke boomsoorten waar gewenst zijn.

Uiterwaarden bij Megen met bakenbomen

Uiterwaard

Uiterwaarden rond 1900. (Bron: www.archief.brabant.nl/Bonneblad)

4.2.1 Uiterwaard

Het beeld waarnaar gestreefd wordt voor de uiterwaarden is dat van een gebied met een los en natuurlijk karakter, zonder strakke lijnen in de vorm van lanen. Strakke structuren met bomen horen eigenlijk niet thuis in de uiterwaarden. Een uitzondering hierop zijn de bakenbomen en enkele lanen.

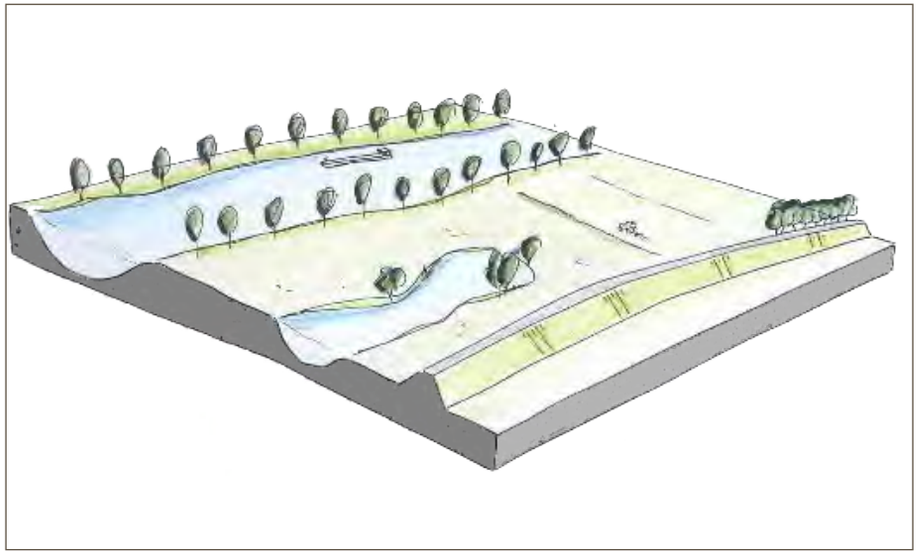
Beplantingssoorten

Bomen die passen bij de uiterwaarden zijn bijvoorbeeld wilg, populier, iep en abeel. De Maasheggen bestaan hoofdzakelijk uit meidoorn, en daarnaast uit een enkele wilg, veldesdoorn, sleedoorn, hondsroos en wilde peer.

Soorten die in ooibossen, die op natuurlijke wijze ontstaan langs de rivier, voorkomen zijn wilg, zwarte els, zwarte populier en iep.

Bakenbomen

De bakenbomen langs de Maas dragen -door hun opmerkelijke verschijning- in belangrijke mate bij aan de ruimtelijke kwaliteit en visuele herkenbaarheid van de rivier. Deze populieren zijn aangeplant om de loop van de gekanaliseerde Maas te benadrukken voor de scheepvaart.
De bomen markeren de loop van de Maas en ze dragen bij aan de ruimtelijke kwaliteit en de herkenbaarheid van de Maas.
De bakenbomen staan op de lijst ‘Bijzondere Bomen’ van de gemeente Oss.

streefbeeld voor uiterwaarden (uit: Nota Landschapsbeleid)

Populieren Lithse Ham

Laanbeplanting in de uiterwaarden

In principe worden de wegen in de uiterwaarden niet begeleid door bomen. Aan de Maasakkerstraat, Rulstraat en in de Lithse Ham zijn laanstructuren aanwezig. Deze oude en fraaie beplantingen vormen een uitzondering en blijven behouden. In bijlage 1.1 buitengebied/ uiterwaard wordt hier verder op ingegaan.

Maasheggen

Maasheggen zijn karakteristiek voor de uiterwaarden in Limburg en Oost-Brabant.

Door de aanwezigheid van deze hagen wordt de schaal van het gebied kleiner. Ze zorgen voor verbetering van het leefgebied van de das en voor het verhogen van de biodiversiteit. Vooral voor struweelvogels- zijn deze hagen waardevol.

Voor het herstellen van de Maasheggen bieden de randen van landbouwkavels in het zuidoosten van de gemeente Oss (vooral in Keent) mogelijkheden.

Samenvattend:

- Streven naar een gebied met een open tot halfopen karakter, met ‘plukken groen’;
- Behoud van de bakenbomen;
- Herstel van Maasheggen in het zuidoostelijke deel van de Osse uiterwaarden, aan de randen van de kavels;
- Behoud van huidige laanstructuren in de uiterwaarden;
- Geen nieuwe laanbeplantingen in de uiterwaarden.

Hemelrijksewaard met ‘plukjes’ groen

Verwaarloosde Maasheg in Keent

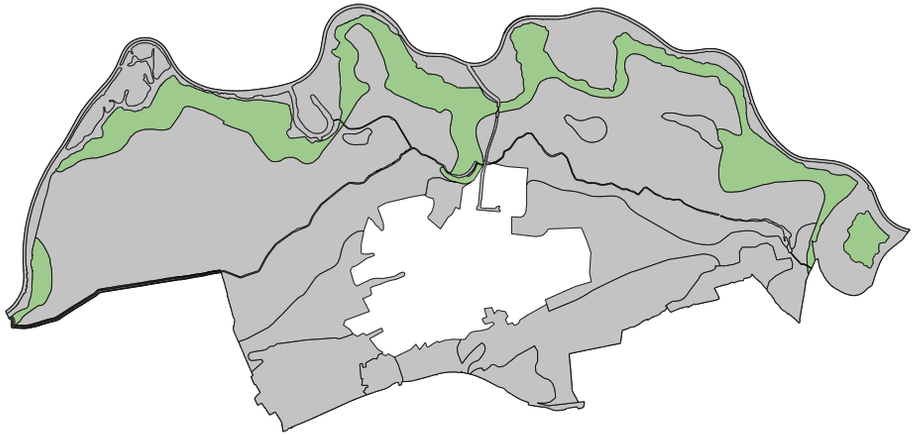
Rulstraat bij Megen

Maasakkerstraat richting Dieden en Onderdijk

Bomenrij op de oeverwal bij Vlierstraat Oijen

Oeverwal

Oeverwal rond 1900 (Bron: www.archief.brabant.nl/Bonneblad)

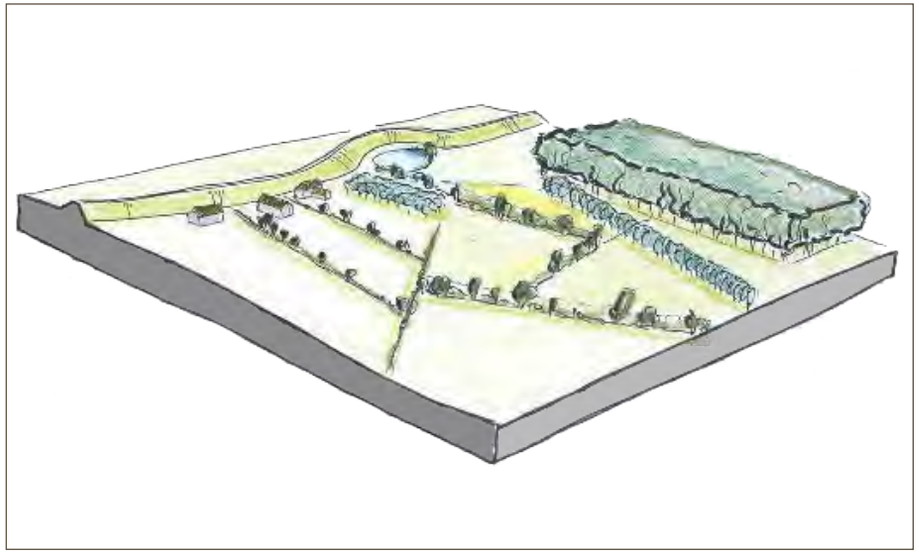
4.2.2 Oeverwal

Het streefbeeld voor de oeverwal is een kleinschalig gebied met een halfopen karakter. Het streefbeeld bestaat uit het versterken van het groene karakter en de kleinschaligheid door aanplant van laanstructuren en ook boomgaardjes en houtwallen.
De ruimte tussen de kernen op de oeverwal willen we enerzijds open houden om het zicht vanaf de dijk op de polders te behouden. Anderzijds willen we dat er zoveel mogelijk beplanting op de oeverwal komt.
In de kernen wordt zoveel mogelijk wegbeplanting toegepast, om de kernen een groen en besloten karakter te geven.

Beplantingssoorten

Beplanting die past bij de oeverwal zijn soorten als eik, kastanje, noot, linde en iep. Ook hoogstamfuitbomen peer, appel, pruim of kers passen goed op de oeverwallen. Lindebomen worden hier vanouds toegepast als erfbeplanting, in leivorm en als gewone boom. Op bijzondere locaties staan vaak bijzondere bomen, zoals notenbomen bij kerken. Ook esdoorn en berk zie je op de oeverwal.

Toepassing van hoogstamfruitbomen en noten wordt gestimuleerd. De fruitbomen verwijzen naar de boomgaarden die vaak op de oeverwal werden aangelegd vanwege de vruchtbare grond. Of de bomen vruchtdragend kunnen zijn, is maatwerk en onder andere afhankelijk van de breedte van de bermen en de functie van de bermen. Als er ook geparkeerd wordt is vruchtdracht geen goede

streefbeeld voor de oeverwal (uit Nota Landschapsbeleid)

Wiel

optie.
Het aanplanten van iepen wordt gestimuleerd. Het gebruiken van soorten die resistent zijn tegen de iepziekte is voorwaarde.

Bomen op de Maasdijk
De Maasdijk is voornamelijk bij de dorpen voorzien van dijkbeplanting. Het zou fraai zijn de dijkbeplanting aan te vullen. In overleg met Waterschap Aa en Maas wordt gekeken wat de mogelijkheden zijn. Zie ook bijlage 2.

Laanbeplanting op de oeverwal
Langs all wegen op de oeverwal staan bomen als dat mogelijk is. Het groene karakter van de oeverwal wordt hiermee versterkt. Op enkele plekken is er vanaf de Maasdijk niet alleen zicht op de oeverwal, maar ook op het achterliggende komgebied. Hier zal maatwerk geleverd moeten worden, om ook het zicht te behouden. Dit kan door bijvoorbeeld de bomen verder uit elkaar te zetten, of groepsgewijs aan te planten.
Zie voor meer informatie bijlage1.2; buitengebied/de oeverwal.

De kernen op de oeverwal
Streefbeeld voor de kernen op de oeverwal is groene kernen waarmee beslotenheid gecreëerd wordt.

We willen de kleine kernen consequent aanvullen met laan-structuren. Vooral lanen parallel aan de dijk (de zogenaamde 'voor- en 'achterstraten') kunnen hiervoor benut worden. De kleine kernen op de oeverwal hebben een grote relatie met het landschap. Doorzichten van kern naar landschap en van landschap naar kern

zijn gewenst. De smalle profielen van de wegen op de oeverwal zullen niet altijd de ruimte bieden voor een laanstructuur. We streven er naar om waar mogelijk bomen te planten.

De grote kernen op de oeverwal, Lith, Megen en Ravenstein hebben minder contact met het buitengebied. Ook hier is het belangrijk dat er een groene structuur in de kernen is.
In de woonstraten in de wijken en buurtjes van deze grote kernen kunnen ook uitheemse bomen toegepast worden.

In bijlage 2 wordt verder ingegaan op de kernen op de oeverwal, t Wild, Maren-Kessel, Lith, Lithoijen, Oijen, Macharen, Demen-Dieden, Ravenstein, Huisseling, Neerloon en Overlangel.

<u>Samenvattend:</u>

- Voor de oeverwal is het wensbeeld veel opgaande beplanting om de hoogteligging en de kleinschaligheid van de oeverwal en beslotenheid van de kernen te benadrukken;
- In het buitengebied het zicht vanaf de dijk open houden door vooral de wegen loodrecht op de Maas te beplanten (vooral noord-zuid);
- In de kernen juist de wegen die parallel aan de Maas lopen beplanten (voor- en achterstraatjes, vooral oost-west).

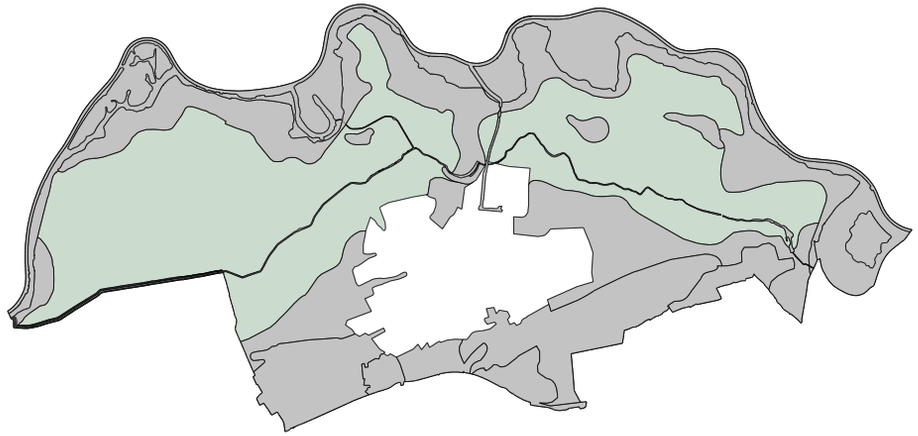
Maasdijk in Dieden

Maasdijk bij Neerloon

Streefbeeld komgebied; openheid

Komgebied

Komgebied ten zuiden van Lith rond 1900. (Bron: www.archief.brabant.nl/Bonneblad)

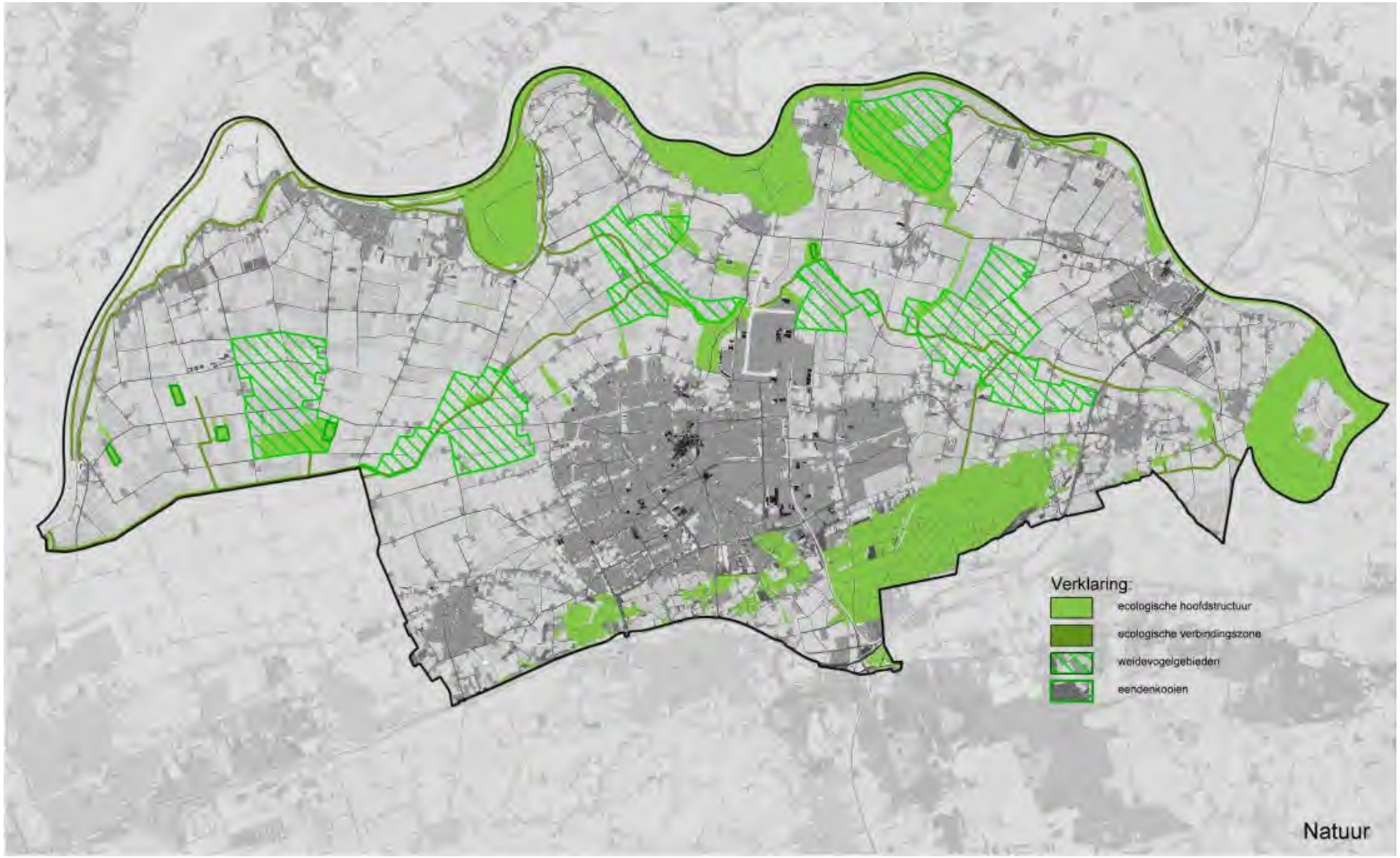
4.2.3 Komgebied

De Lithse, Oijense, Osse/Harense, de Ravensteinse polder en de polder ten noorden van Geffen tezamen vormen het komgebied van de gemeente Oss. De kenmerkende openheid van dit gebied is uniek in Noord-Brabant. De laatste decennia zijn in een deel van de polders laanbeplantingen aangebracht, waardoor de openheid van het gebied is verminderd. De openheid ontbreekt vooral aan de noord- oost zijde (de voormalige gemeente Ravestein) en aan de zuidzijden van Maren-Kessel, Kessel, Lith en Lithoijen.

Cultuurhistorisch is de openheid van het komgebied waardevol omdat dit gebied overeenkomt met het voormalige stroomgebied van de Beerse Maas, waar van oudsher geen beplanting groeide. Het gewenste beeld voor het hele komgebied is openheid. Deze openheid is niet alleen ruimtelijk wenselijk, maar is ook voor weidevogels van levensbelang.

In het komgebied liggen hoger gelegen rivierduinen waarop de kernen Teeffelen, Haren en Deursen-Dennenburg zijn gebouwd.

<u>Beplantingssoorten</u>
In het komgebied worden geen laanbomen toegevoegd.Boomsoorten die hier veel voorkomen zijn (knot)es, (knot)wilg en populier. Ook grauwe abeel, zwarte els, esdoorn en iep komen voor. Gezien de essenziekte is het niet wenselijk deze soort nu te gebruiken.

Verklaring:
ecologische hoofdstructuur
ecologische verbindingszone
weidevogelgebieden
eendenkooien
Natuur

Laanbeplanting in het komgebied

De openheid van het voormalige stroomgebied van de Beerse Maas is landschappelijk waardevol door het onderscheid met het halfopen karakter van de oeverwal en de dekzandrand, en de beslotenheid van de dekzandrug.
De openheid, cultuurhistorie, ecologie (namelijk het belang voor weidevogels) én de waterberging zijn belangrijke redenen om beplanting in zijn algemeenheid en in het bijzonder langs de wegen in het komgebied te beperken.

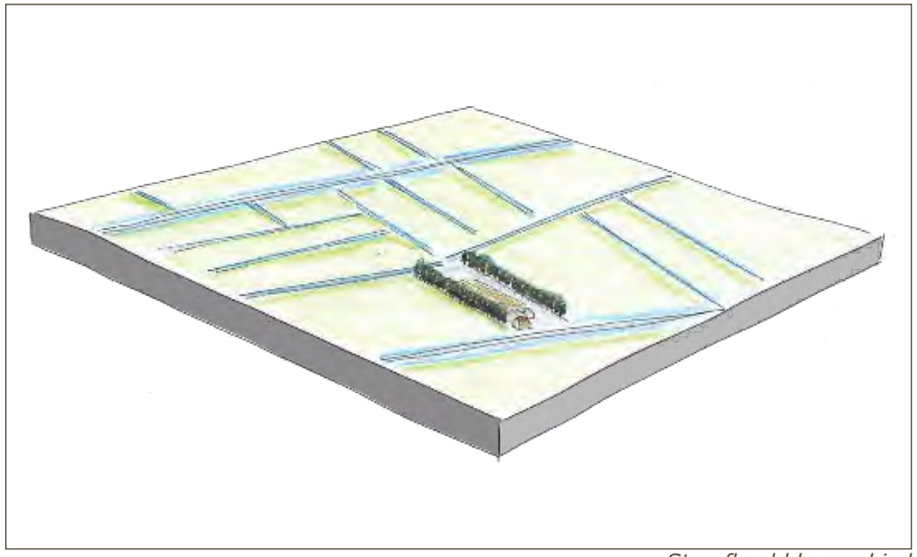
De gemeente Oss heeft een zogenaamd uitsterfbeleid voor de bestaande beplanting in het komgebied (Nota Landschapsbeleid 2015). Dit houdt in dat de laanbeplanting langs de wegen in de polders bij ziekte en uitval niet worden vervangen door nieuwe exemplaren. Omdat bomen een levensduur hebben van soms wel meer dan 100 jaar, zal dit proces heel geleidelijk gaan. Het zal tussen de 50 en 100 jaar duren voordat de gewenste openheid bereikt is.

Langs wegen parallel aan de Maas en de oeverwal, vooral 'in oostwest richting' is het qua beeld wenselijk dat de bomen hier op termijn verdwijnen.

Weidevogelgebied

Het weidevogelgebied (zie bijgevoegde kaart) neemt een bijzondere plek in in het komgebied.
De openheid van het komgebied is vooral voor weidevogels van levensbelang. Bomen vormen een storend element voor broedende weidevogels; predatoren die zich schuil houden in bomen (en struikgewas) pakken jongen en eieren. In het algemeen zullen weidevogels niet in de buurt van bomen broeden. Onderzoeken van WUR (Wageningen University and Research) en UG (Universiteit Groningen) tonen dit aan.
Het gaat slecht met de weidevogels in Nederland. Dit is niet alleen het gevolg van het gebrek aan openheid, maar het draagt er zeker aan bij.
De gemeente Oss heeft in 1997 het weidevogelconvenant Beerse Overlaet mede ondertekend. Hiermee hebben wij aangegeven dat we instandhouding van de weidevogels in de Beerse Overlaet belangrijk vinden.

In samenwerking met de vogelwerkgroep van de IVN en weidevogeldeskundigen van Brabants Landschap (BL) zal worden bekeken in hoeverre de aanwezigheid van bomen belemmeringen

Streefbeeld komgebied

Groenendijk in het komgebied

Huidig beeld in het komgbied. Lanen en bosschages belemmeren de openheid

oplevert in weidevogelgebied. Er kan onderzoek door bijvoorbeeld WUR of UG gedaan worden. Ook kan een pilot worden opgestart in een klein gedeelte van het weidevogelgebied.

Wilgen

Aan de rand van het komgebied, tegen de oeverwal aan, lopen diverse knotwilgenlaantjes het komgebied in. Deze laantjes vormen bijzondere structuren die we willen behouden.
In de Ravensteinse Polder staan, langs de Bredestraat ten zuiden van Deursen-Denneburg, heel oude knotwilgen. Dit wilgenlaantje vormt een fraai element en willen we behouden.
Daar waar wilgenlanen parallel aan de oeverwal lopen of minder opvallen (door bijvoorbeeld een grote onderlinge afstand of een jonge leeftijd) kunnen solitaire knotbomen gehandhaafd blijven.

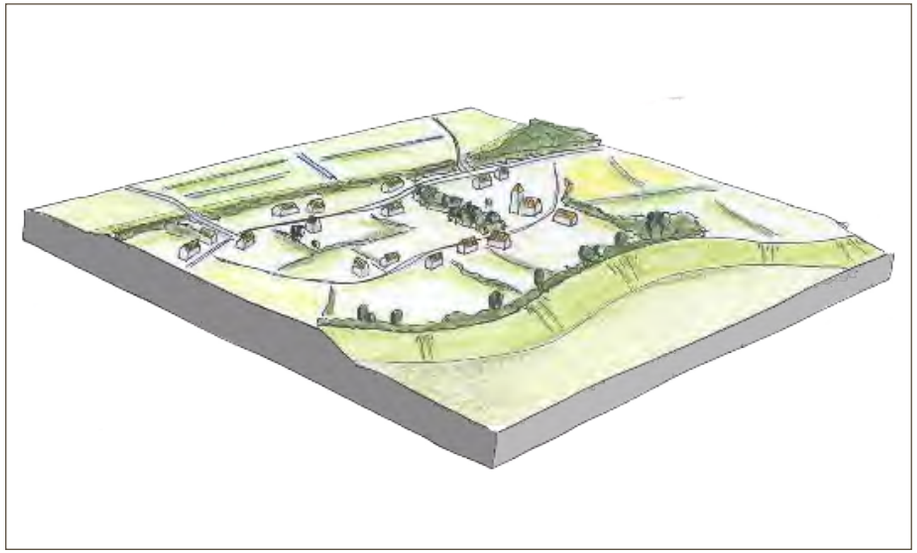
De rivierduinen Teeffelen, Haren en Deursen-Dennenburg

In het komgebied liggen drie hogere rivierduinen waar de kernen Teeffelen, Deursen-Dennenburg en Haren op liggen. Het streven is om deze rivierduinen te accentueren met laanbeplanting langs de wegen die op (de rand van) de rivierduin liggen. Hierdoor ontstaat een contrast met het omliggende komgebied. Verder kunnen solitaire bomen aangeplant worden om de rivierduinen een groener karakter te geven.
Zie bijlage 2.

Samenvattend:

- Het komgebied behoudt of krijgt een open karakter;
- Laanstructuren in het komgebied zijn ongewenst; bij ziekte of uitval worden bomen langs de wegen in het komgebied niet vervangen (uitsterfbeleid);
- openheid heeft binnen het komgebied de hoogste prioriteit in en aan de rand van het weidevogelgebied (prio1), daarna voor de boomstructuren langs wegen parallel aan de Maas en de oeverwal ('in oostwest richting') (prio 2) en tot slot de overige bomen in het open komgebied (prio 3);
- In samenspraak met IVN en BL beoordelen of bomen belemmerend zijn in het leefgebied van de weidevogels;
- Bijzondere laanbeplantingen zoals de knotwilgen ten zuiden van Deursen-Dennenburg behouden;
- Beplanting op de rivierduinen zo nodig aanvullen om het contrast met het opengebied te vergroten.

- Er geldt een uitzondering op het uitsterfbeleid voor de bomen langs (hoogwaardige) regionale fietsroutes. Zie kaart 2 streefbeeld boomstructuur.

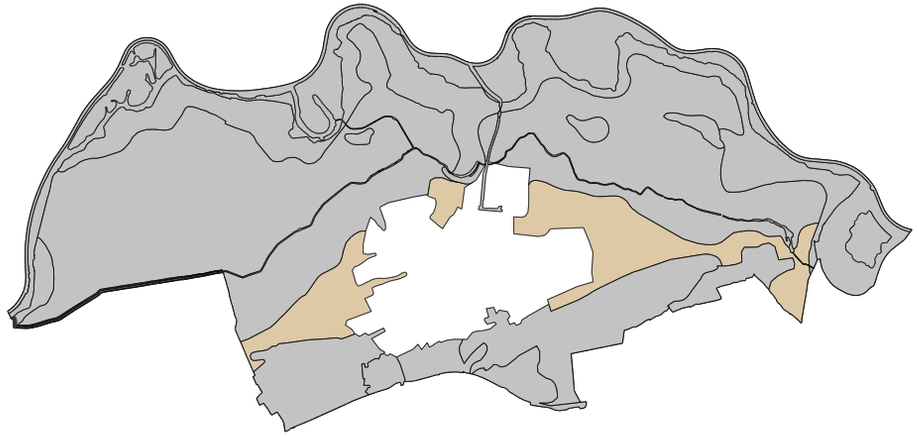
Streefbeeld rivierduin

Zicht op rivierduin Teeffelen

Berghemseweg Koolwijk

Dekzandrand

Dekzandrand ten oosten van Oss rond 1900. (Bron: www.archief.brabant.nl/Bonneblad)

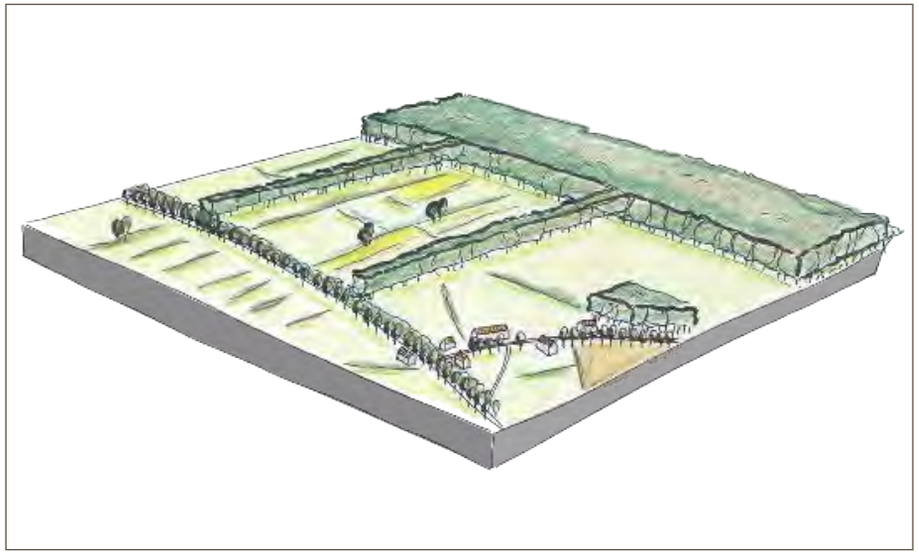
4.2.4 Dekzandrand

De dekzandrand is een overgangszone van het lager gelegen kleigebied naar de hoger gelegen dekzandrug. Dit overgangsgebied is van oudsher een geschikte plaats om te wonen. De kernen Oss, Berghem en Herpen liggen op de dekzandrand. Ook de bebouwingsconcentraties Gement, Duurenseind en Koolwijk liggen op de dekzandrand.

Verder van de kernen af liggen percelen met een zeer smalle slagenverkaveling. Op de perceelgrenzen staan houtwallen loodrecht op de bosrand van de dekzandrug van Herperduin. Deze kenmerkende houtsingels waren vroeger in het hele gebied aanwezig.

Deze verkaveling met perceelsbeplanting is op veel plekken grotendeels verloren gegaan en grootschaliger geworden.

Het streefbeeld voor de dekzandrand gaat uit van een halfopen (tot besloten) beeld met een kleinschalige structuur om zo in het gebied een afwisselend en groen beeld te realiseren. De kleinschaligheid wordt versterkt door de aanplant van opgaand groen.
Het contrast versterken tussen de historisch gegroeide patronen van de kernen, de rafelige dorpsranden en de oude verbindingswegen en de regelmatige slagenverkaveling. Dit contrast geeft dit gebied een eigen ruimtelijke karakteristiek.

Streefbeeld dekzandrand

waardevolle houtwallen ten zuiden van Berghem

Beplantingssoorten

De beplanting die hier past is vooral els, in singels aangeplant. Daarnaast ook eik, es, esdoorn, en haagbeuk of beuk.

Laanbeplanting op de dekzandrand

De wegen op de dekzandrand zijn deels al voorzien van bomen. Deze structuren verder aanzetten en aanvullen, waardoor een groener beeld ontstaat.
Door aanplant van bomen langs belangrijkste doorgaande wegen vindt in visueel ruimtelijke zin schaalverkleining plaats die past bij de dekzandrand.
Zo is er de historische, slingerende Berghemseweg tussen Koolwijk en Herpen, die een belangrijke structuur vormt. Deze weg heeft deels een zware laanbeplanting van eiken. Deze historische structuur moet behouden blijven en verder worden aangevuld richting Berghem.
De kaarsrechte wegen langs de slagenverkaveling zijn belangrijke lijnen in het landschap. Deze zijn vaak voorzien van enkelzijdige beplanting als elzen, eik, es of esdoorn, en benadrukken de rationele vormen van ontginning.

De kernen Oss, Berghem en Herpen

De grote kernen Oss, Berghem en Herpen liggen op de overgangszone tussen het hogere zandgebied en het lagere kleigebied, de dekzandrand. Ook hier geldt dat gestreefd wordt naar een groen karakter.
Deze kernen komen in bijlage 2 aan bod.

Samenvattend

- Terugbrengen kleinschalig landschap door aanplant laanbeplanting en houtsingels;
- Laanbeplanting langs de historische verbindingswegen behouden en versterken, zoals de Berghemseweg en Koolwijksestraat;
- Opgaande beplanting (aan de rand van) de kernen om beslotenheid te creëren;
- De groenstructuur ten noorden van Geffen (Elst eo) benadrukt de oude rand van de Beerse Overlaet en is zeer waardevol. Behouden, en zo mogelijk versterken.

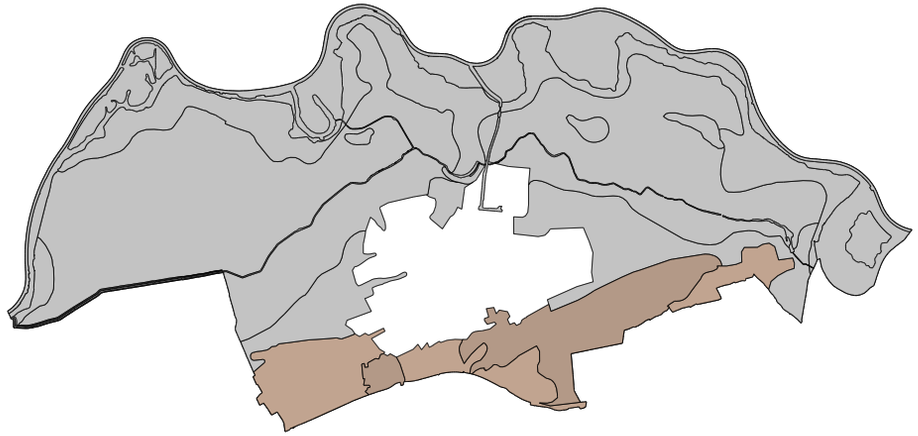
Korstestraat Duurenseind

Elzensingel dekzandrand

dekzandgebied bij Geffen

Dekzandrug

Dekzandrug ten zuiden van Oss rond 1900. (Bron: www.archief.brabant.nl/Bonneblad)

4.2.5 Dekzandrug

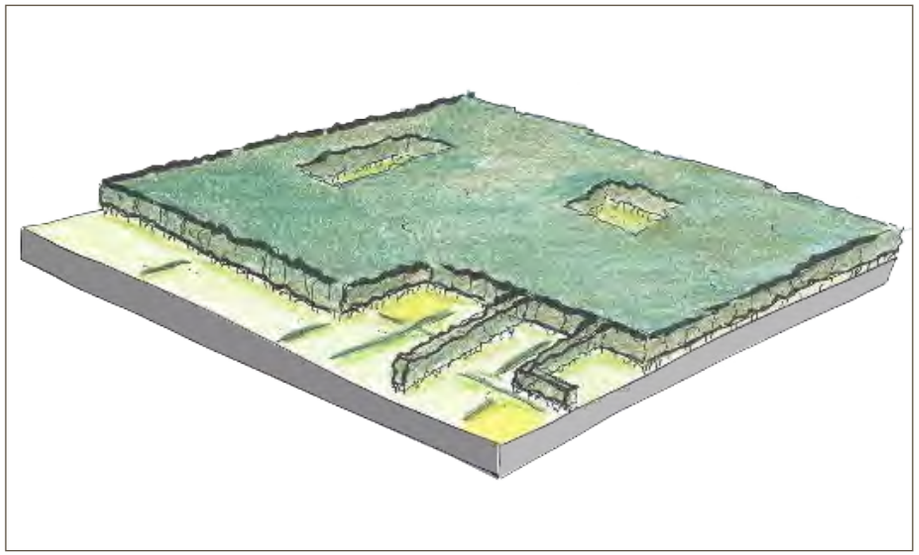
De dekzandrug is het hoger gelegen zandgebied met een besloten tot half-open karakter. De dekzandrug is te verdelen in een gebied dat voor een groot deel voor bosbouw wordt gebruikt (de stuifduinen en het bos). En een deel dat agrarisch in gebruik is genomen, de kamp- en heideontginningen. (kleinschalig mozaieklandschap).

Voor de dekzandrug geldt dat er gestreefd wordt naar het verduidelijken van de hoge ligging in het landschap. Dit kan door toepassing van opgaand groen, passend bij dit landschapstype. Insteek is herstel van het oude kampenlandschap.

<u>Beplantingssoorten</u>
Toe te passen beplantingssoorten zijn: eik, berk, beuk en esdoorn.

<u>Laanbeplanting op de dekzandrug</u>
De wegen op de dekzandrug zijn of worden voorzien van boom-beplanting. Daar waar de wegen in het bos lopen is er vaak geen ruimte voor. Dat is ook minder belangrijk, omdat hier al veel bomen staan.

<u>De kernen op de dekzandrug</u>
Geffen ligt als enige kern binnen de gemeente Oss op de dekzandrug. Ook hier geldt dat gestreefd wordt naar een groen karakter. Zie bijlage 2.

Streefbeeld dekzandrug

Berkenlaan bij Geffen

Geledingszone dekzandrug

Eikenlaan Zevenbergseweg

Samenvattend

- Herstel van het oude kampenlandschap met laanbeplanting en andere landschappelijke elementen waardoor de oorspronkelijke beslotenheid teruggebracht wordt.

Herperduin

Stuifduinen Herperduin

Contre Escarpe Ravenstein

4.3 Stedenbouwkundige opzet

Voor 1900 is de bebouwing in de dorpen veelal lintbebouwing langs doorgaande wegen. De kleinere kernen zijn sindsdien beperkt gegroeid en nog steeds als zodanig herkenbaar.
Vooral de grotere kernen zijn vanaf 1900 sterk uitgebreid vanuit een geconcentreerde dorpskern. Tussen de doorgaande wegen ontstaan kleine buurten of zelfs wijken.
Structuren zijn belangrijk voor de identiteit van een gebied. Naarmate een dorp of wijk groeit, is ordening steeds belangrijker om plaatsbepaling binnen een complexer gebied mogelijk te maken.
Door bomen te plaatsen langs wegen die de stedenbouwkundige opzet van een kern bekrachtigen, neemt de 'leesbaarheid' (het gemak waarmee delen van een dorp of wijk herkend worden) van de omgeving toe.
Het toepassen van verschillende vormen en typen boombeplantingen versterkt het gebiedseigen karakter van een wijk, dorp, of het landschap.

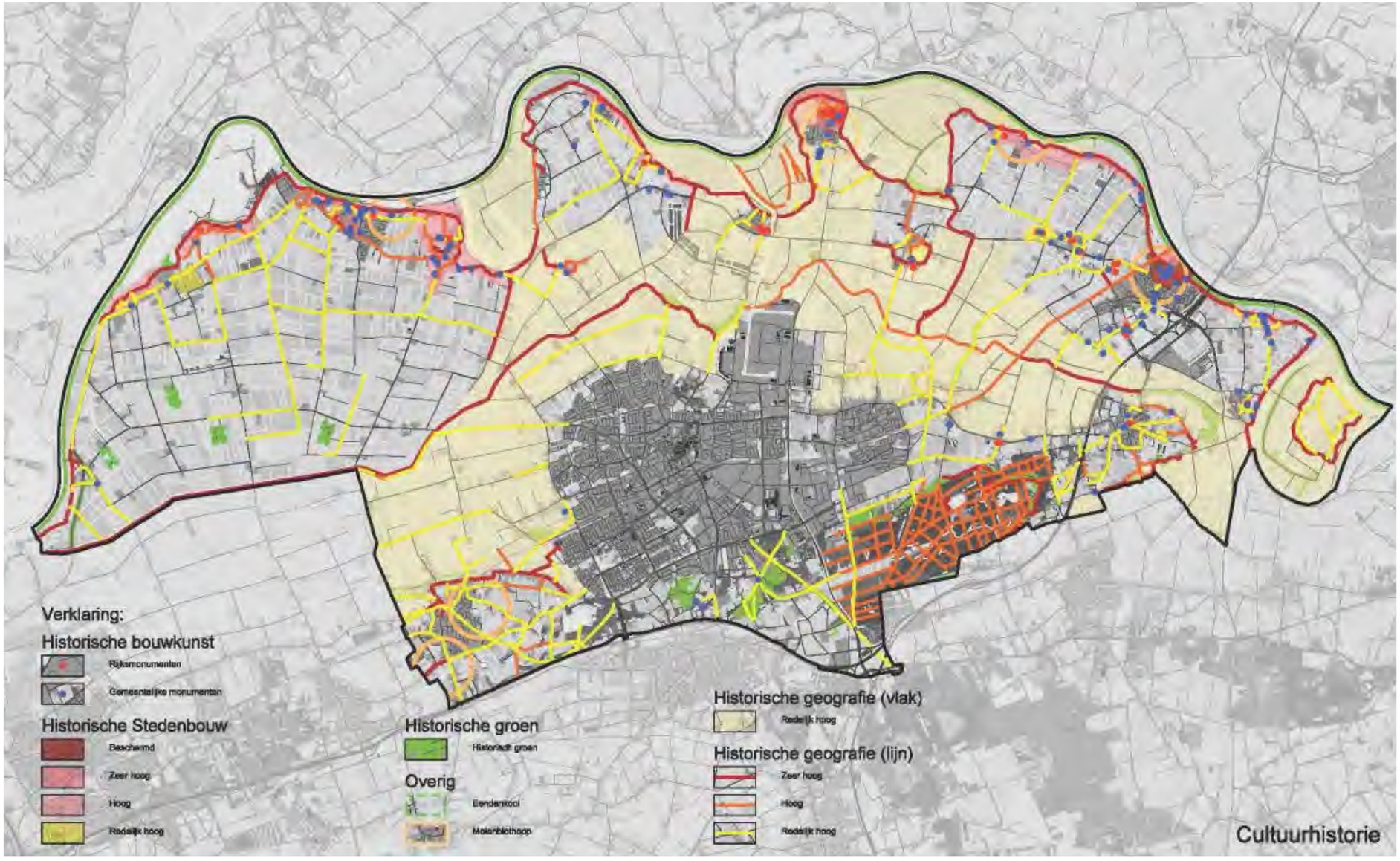
<u>Bomen in de kernen</u>
Voor alle kernen geldt dat gestreefd wordt naar een groen karakter en de aanwezigheid van boomstructuren. Daar waar die boomstructuren nog niet aanwezig zijn, is het wenselijk ze aan te planten. Dit is vooral het geval voor de hoofd- en nevenstructuren. Algemeen geldt dat bij hoofd- en nevenstructuren waar de laanstructuur is onderbroken zij weer hersteld wordt. Hierdoor ontstaat weer een doorgaande structuur.

De overige wegen zijn woonstraten. Hier geldt dat bestaande bomen in principe gehandhaafd blijven. Solitairen van de 1e en 2e grootte zijn hier goed voorstelbaar. Ook bomenrijen met kleinere bomen van de 3e grootte (kers, appel et cetera) zijn hier passend.

In de kleinere kernen worden inheemse bomen toegepast. In de woonstraten in de grote(re) kernen ook uitheemse, omdat hier de relatie met het landschap minder aanwezig is.

Burgemeester van Erpstraat Berghem

Verklaring:
Historische bouwkunst
Rijksmonumenten
Gemeentelijke monumenten
Historische Stedenbouw
Beschermd
Zeer hoog
Hoog
Redelijk hoog
Historische groen
Historisch groen
Overig
Elendenkooi
Molenblothoop
Historische geografie (vlak)
Redelijk hoog
Historische geografie (lijn)
Zeer hoog
Hoog
Redelijk hoog
Cultuurhistorie

4.4 Cultuurhistorie

Op cultuurhistorisch vlak kan een boomstructuur de oorsprong van gebieden en structuren versterken en benadrukken.
Veel wegen en straten zijn al heel oud en gebaseerd op cultuurhistorisch waardevolle oude routes. Door oude, historische wegen en andere structuren en tracés te begeleiden door een boomstructuur, wordt de ontstaansgeschiedenis en cultuurhistorie van een plek zichtbaarder en de geschiedenis van een dorp, stad of landschap beter zichtbaar.

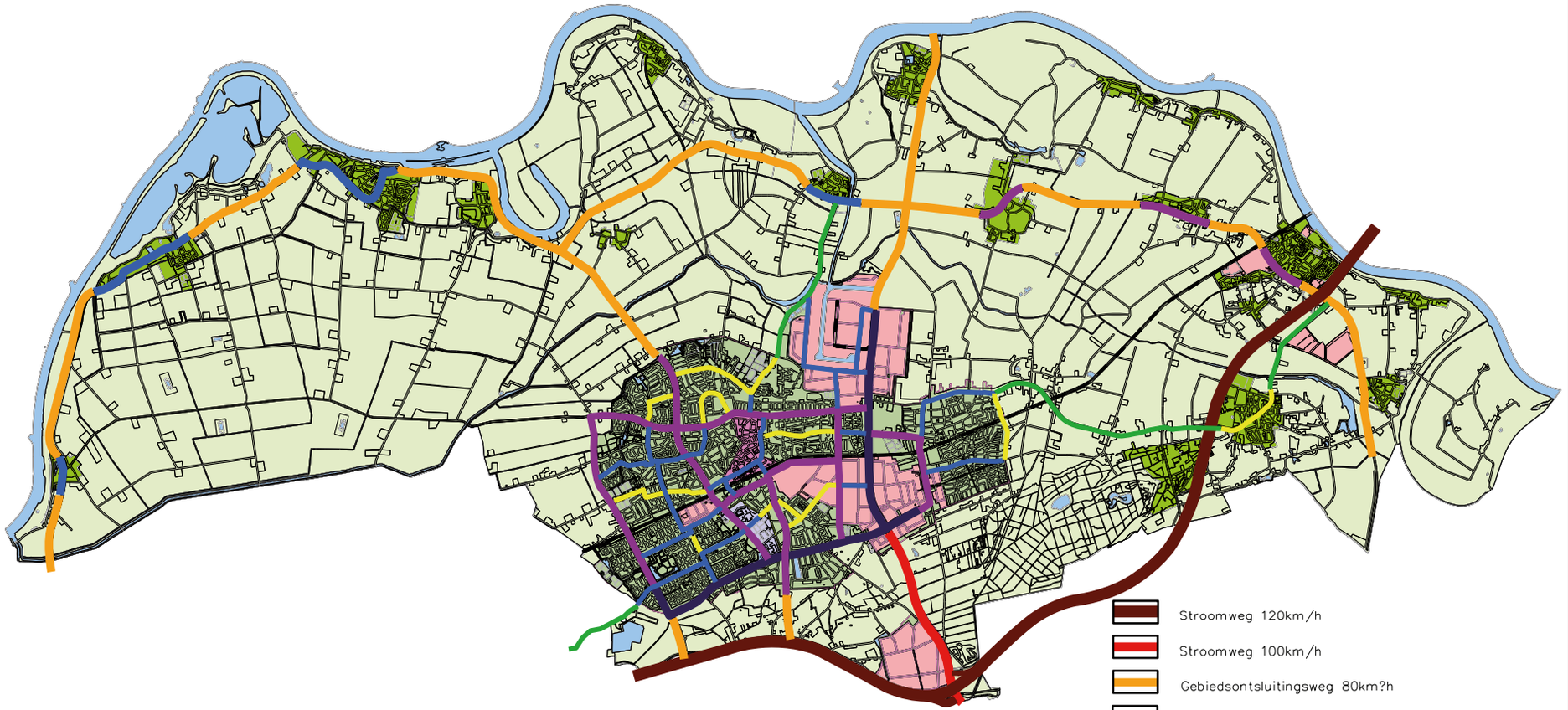
Er zijn historisch waardevolle laanstructuren verspreid aanwezig in Oss; Voorbeelden hiervan zijn de bakenbomen langs de Maas, de bomen op de dijk en de bomen langs oude verdedegingswegen zoals de Berghemseweg en de lindebomen bij het kasteel van Oijen. Ook oude structuren als het Gepkespad in Herpen en de – door de Dorpenweg onderbroken- Grotestraat in Ravenstein worden door begeleidende bomenrijen benadrukt.

Kasteel van Oijen

Stadsgracht Ravenstein

Verkeer (gegevens van Geffen missen hier)

4.5 Verkeer

De (hoofd)verkeersroutes zijn belangrijk. Belangrijke routes die worden begeleid door bomen, krijgen een vanzelfsprekende loop. Bomen die hoofdverkeerswegen begeleiden zorgen voor herkenbaarheid.
Bomen kunnen de verkeersfunctie van belangrijke wegen ondersteunen. Ze laten de loop van een weg in de verte zien en begeleiden bochten. Bomen kunnen er vooral in het buitengebied voor zorgen dat het duidelijk is dat je een (belangrijke) weg nadert. Ook in de stad, stadjes en grote dorpen geldt dat belangrijkste hoofdwegen en wijkontsluitingswegen worden begeleid door laanbeplantingen.

Weidevogel

4.6 Ecologie

Bomen, boomstructuren en groenstructuren spelen een wezenlijke rol binnen de ecologie. Het zijn elementen in het landschap waarlangs dieren zich kunnen verplaatsen. Zo fungeren (lijnvormige) boomstructuren als geleidingsroutes voor bijvoorbeeld vleermuizen, eekhoorns en vogels.
Bomen vormen ook een belangrijke voedselbron en nestgelegenehid voor insecten, vogels en kleine zoogdieren.
In en om bomen komen ook meer verschillende planten voor.

Vleermuis

UITVOERING EN HAALBAARHEID

Onderdijk Haren

5

UITVOERING EN HAALBAARHEID

In de voorgaande hoofdstukken is aangegeven hoe in de toekomst de boomstructuren er uit moeten zien. Waar nieuwe bomen aangeplant moeten worden en ook waar deze zouden mogen/ kunnen verdwijnen.
In dit hoofdstuk wordt verder uitgewerkt hoe dit wensbeeld gerealiseerd kan worden.

De gemeente Oss gaat hierbij stimulerend optreden, plannen initiëren en faciliteren.

Werk met werk
Aanpassingen aan de boomstructuren worden uitgevoerd tijdens reguliere werkzaamheden. Het versterken van de boomstructuur gebeurt dan gelijktijdig met (grootschalige) aanpak van complete straten, wijken of buurten (conform Integraal Uitvoerings Plan). Dit geldt zowel voor het planten van bomen als voor het kappen van bomen om het gewenste eindbeeld te realiseren.

Het is van belang dat daar waar sprake is van aanleg of aanpassing van boomstructuren tijdens reguliere werkzaamheden, er ook extra geld wordt vrijgemaakt voor aanpassing en het onderhoud van deze bomen.

Regulier onderhoud aan bomen kan ook betekenen dat er gedund wordt; bomen moeten verwijderd worden omdat ze te dicht op elkaar staan. Deze verwijderde bomen hoeven dan niet meer onderhouden te worden. Het is van belang dat het geld dat hiermee ‘bespaard’ wordt, voor aanplant of onderhoud van de overige bomen beschikbaar blijft.
Hetzelfde geldt voor bomen die actief gekapt en niet vervangen worden.

Maatwerk
In alle gevallen zal er sprake zijn van maatwerk. Er zal ter plekke worden bekeken wat technisch mogelijk is en wat niet. Dit zal vaak pas bij de planvorming op detailniveau duidelijk worden. Beheertechnisch zal per locatie worden bekeken worden wat realiseerbaar is. Door beperkte ruimte, kabels, leidingen, verkeersveiligheid etc, zal het niet overal mogelijk zijn om invulling te geven aan het plan.

Soms is het niet nodig om een voorgestelde structuur uit te voeren. Daar waar erg veel bomen op particuliere gronden staan, in voortuinen in de kleine kernen bijvoorbeeld, kan de aanleg van (een deel van) een boomstructuur achterwege blijven. Het is daarbij belangrijk om te weten dat particuliere bomen, die niet op de ‘bijzondere bomenlijst’ staan, mogen kappen. Daarom is het belangrijk dat hoofdboomstructuren niet alleen afhankelijk zijn van particuliere bomen.

De beleidslijnen uit dit ‘structuurplan bomen’ zijn nadrukkelijk richtinggevend en zijn uitgangspunt. Bij uitzondering is het mogelijk om hiervan gemotiveerd af te wijken.

Onderhouds- en groenbeheerplan
Bij het opstellen van een nieuw onderhouds-/ groenbeheerplan (inclusief boomvervangingsplan) wordt rekening gehouden met de uitgangspunten uit dit Structuurplan Bomen.

Aanplant, verdwijnen en verwijderen van bomen
Aanplant van bomen om structuren te versterken is op veel plekken gewenst. Vooral op de oeverwal, de dekzandrand, dekzandrug en in de kernen is dit het geval.
Een eerste grove beoordeling laat zien, dat in veel bermen kabels en leidingen liggen, waardoor de aanplant van bomen niet zo makkelijk is. Het kan ook zijn, dat bermen te smal zijn om de bomen een goede groeiconditie te geven. Aanplant zal dan ook pas kunnen gebeuren, als een weg gereconstrueerd wordt en er een totaalplan kan worden gemaakt.

Voor de bestaande bomen in het komgebied (‘de polder’) geldt een uitsterfbeleid. Bomen worden bij kaprijpheid of ziekte niet vervangen. Om de openheid van het gebied te waarborgen, en de weidevogels meer kans te geven, is dit wenselijk.
Wij stellen voor om in samenwerking met de vogelwerkgroep van de IVN en weidevogeldeskundigen van Brabants Landschap te bekijken in hoeverre de aanwezige bomen belemmerend zijn voor de leefomgeving van weidevogels. Zie pagina 51. Communicatie speelt hier een belangrijke rol.

Het verwijderen van bomen is alleen daar toegestaan, waar zij een gevaar vormen voor omwonenden, niet wenselijk zijn in het (straat)beeld (door bijvoorbeeld de grootte of uitheemse soort) of bij ziekte van de boom.

Het beperken van ‘overlast en hinder door bomen’ is een belangrijk thema. Hoe hiermee om te gaan wordt uitgewerkt in de Richtlijn ‘hinder en overlast’. Dit instrument maakt een objectieve afweging tussen het belang van instandhouding van een boom en de mate van overlast mogelijk. Dit instrument kan worden toegepast bij klachten.
Bomen die onderdeel uitmaken van de hoofd- of nevenstructuur en die bij overmatige hinder verwijderd worden, moeten vervangen worden door hier passende, nieuwe bomen.

Bomen die zijn opgenomen in de lijst ‘Bijzondere bomen in Oss’ mogen niet gekapt worden. Alleen bij zwaarwegende argumenten is ontheffing mogelijk.

Herplant van bomen
Bij vervanging en aanvullingen in de hoofd- en nevenstructuur dienen bomen van een flink formaat toegepast te worden. De bomen dienen bij voorkeur een stamomtrek te hebben die tussen de 25 a 30 cm is.
Dit geldt ook voor solitaire bomen.

Elke verwijderde boom wordt vervangen door een nieuwe boom. Als het gaat om bomen in een hoofd- of nevenstructuur, vindt deze

vervanging in dezelfde structuur plaats. In overige gevallen kan deze vervanging ook op een andere geschikte locatie plaatsvinden.

Een goede groeiplaats

Een goede groeiplaats is belangrijk voor alle bomen. Dit geldt voor zowel bestaande als nieuwe bomen. Daar waar voldoende onder- en bovengrondse groeiruimte is, worden de structuren aangelegd of aangevuld.
Voor elke boom geldt in principe dat een geschikte groeiplaats gecreëerd wordt. Als dit niet het geval is, moet een boom niet aangeplant worden of moeten aanvullende ondergrondse maatregelen genomen worden.

Bomen en groen van derden

Het gaat hierbij om bomen en groenstructuren van derden, die niet op ons grondgebied staan. Hierover hebben wij geen zeggenschap. Door deze bomen en andere groenstructuren van derden op te nemen in dit plan, geven wij aan dat ook deze structuren voor ons belangrijk zijn. Het gaat hierbij vooral om bomen en groenstructuren van Rijkswaterstaat (de bakenbomen), Waterschap Aa en Maas (bomen op de Maasdijk, en locaties langs leggersloten, waar het waterschap ruimte wil vrijhouden om deze sloten goed te kunnen bereiken). En tenslotte particulieren, die vaak houtwallen en –singels in eigendom hebben. Deze staan vaak in het buitengebied op perceelgrenzen.

Wat betreft de bakenbomen langs de Maas kijken wij in overleg met RWS en andere Maasgemeenten of en hoe deze boomstructuur behouden kan blijven. Hierbij onderzoeken we of de bestaande bakenbomen door onderhoud zo lang mogelijk kunnen blijven leven, of er nieuwe bomen bijgeplant zouden moeten worden, of een nieuwe structuur gecreëerd moet worden.

Samen met het Waterschap Aa en Maas wordt onderzocht waar er mogelijkheden zijn voor de aanplant van bomen op de Maasdijk. Daarnaast zal ook in overleg met het Waterschap worden bekeken wat de mogelijkheden zijn bij (legger)sloten.
Bomen, houtwallen en –singels van particulieren verdwijnen steeds vaker. Het is van belang om particulieren te wijzen op hun waardevolle bomen en boom- en groenstructuren. Communicatie speelt hier een belangrijke rol. Als het gaat om individuele ‘bijzondere bomen’ biedt de gemeente de mogelijkheid om tegen een jaarlijkse vergoeding (maximaal € 500,- per boom) hier een tegemoetkoming te doen. Hiervoor is budget beschikbaar. De gemeente kan verder actief sturen door een financiële bijdrage te leveren door subsidieverstrekking, bijvoorbeeld uit het Fonds Reserve Landelijk Gebied/ de Reconstructiegelden en GroenBlauwe Diensten. Of door het onderhoud van deze structuren uit te voeren. Ook hiervoor geldt dat er dan middelen voor vrijgemaakt moeten worden.

BIJLAGEN

De erfdijk ten zuiden van Herpen

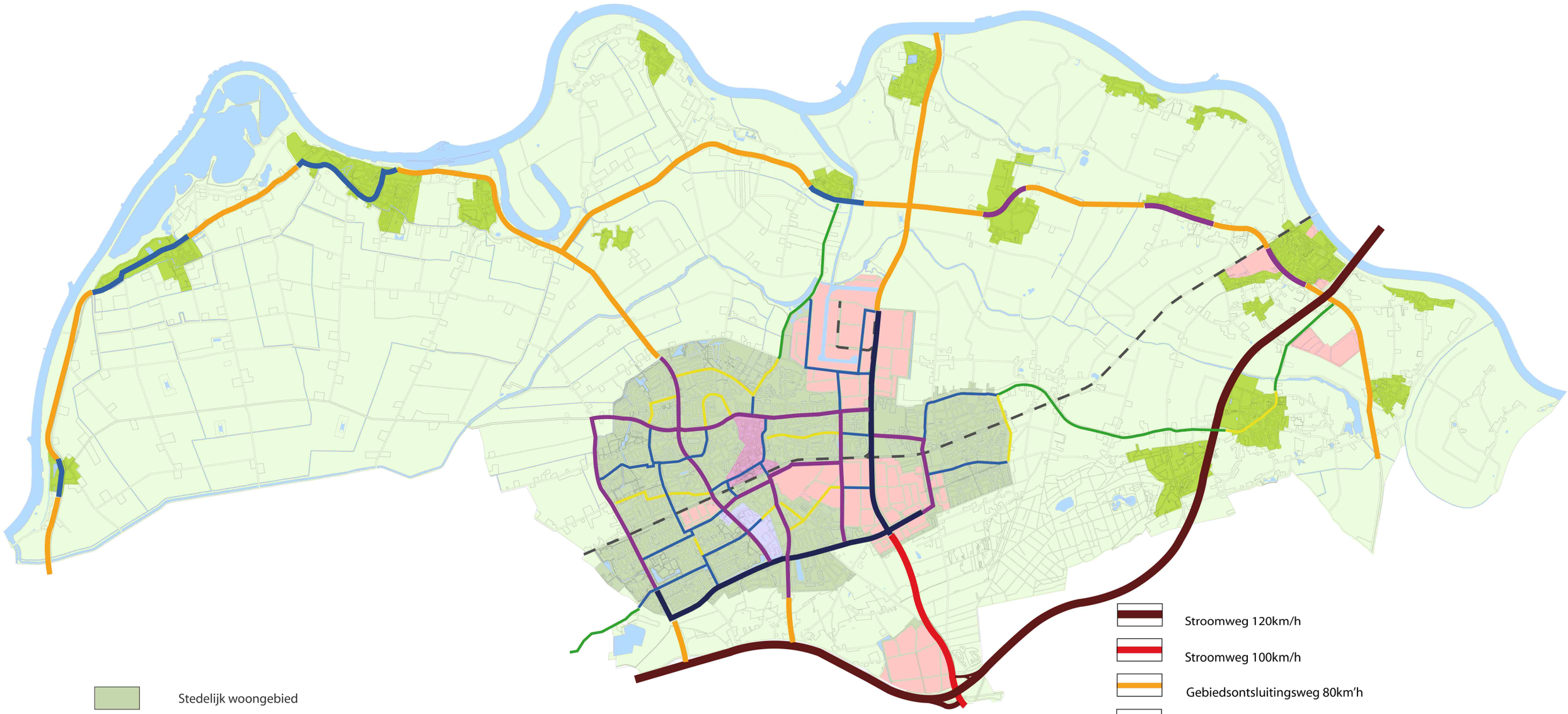
6

BIJLAGEN

Zie bijlagenboek

Bijlage 0	Plangebied
Bijlage 1	Het buitengebied
Bijlage 2	De kernen
Bijlage 3	Beplanting per landschapstype
Bijlage 4	Bronnen

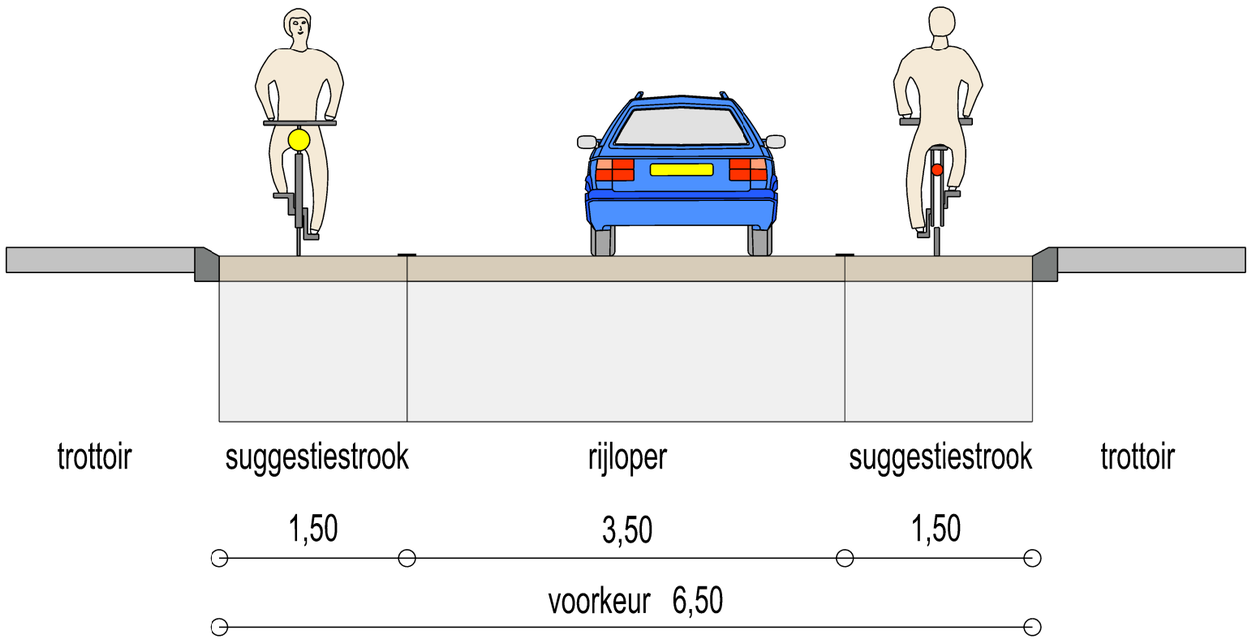
Wegencategorisering 2020

- Stedelijk woongebied
- Buitengebied
- Kernen
- Centrum Oss (incl. kantorenstrook en stationsomgeving)
- Bedrijventerreinen
- Voorzieningenstrook
- Water

- Stroomweg 120km/h
- Stroomweg 100km/h
- Gebiedsontsluitingsweg 80km'h
- Gebiedsontsluitingsweg (bibeko) 70km/h
- Gebiedsontsluitingsweg (bibeko) 50 km/h, type I
- Gebiedsontsluitingsweg (bibeko) 50 km/h, type II
- Erftoegang (bubeko) type I, 60 km/h
- Erftoegang (bibeko) type I, 30 km/h

Overige wegen zijn erftoegangswegen, type II (60km/h bubeko en 30 km/h bibeko)

Dwarsprofiel: Erftoegangsweg Type I binnen bebouwde kom

Asfaltconstructies

Gebiedsontsluitingsweg type I (GOW Bubeko type I 80 km, GOW Bibeko type I 70 km, exclusief bedrijventerreinen)

	zand	zand	klei	klei
Materiaal	[mm]	[mm]	[mm]	[mm]
SMA-NL 11B	35		35	
AC 16 surf DL-B		40		40
AC 16 bind TL-B	50	45	50	45
AC 16 base OL-B	40	40		
AC 22 base OL-B			70	70
Hydraulisch Menggranulaat 0/45	300	300		
Menggranulaat 0/31,5			300	300
Zand voor zandbed	500	500	545	545

Gebiedsontsluitingsweg type II (GOW Bubeko type II 80 km, ETW Bubeko type I 70 km, GOW Bibeko type II 50 km, exclusief bedrijventerreinen)

	zand	zand	klei	klei
Materiaal	[mm]	[mm]	[mm]	[mm]
SMA-NL 8B	30		30	
AC 11 surf DL-B		35		30
AC 16 bind TL-B			50	50
AC 22 base OL-B	80	75	60	60
Menggranulaat 0/45	300	300		
Menggranulaat 0/31,5			300	300
Zand voor zandbed	500	500	565	565

Erftoegangsweg type I (ETW Bibeko 30 km met hoge intensiteit, exclusief bedrijventerrein)

	zand	zand	klei	klei
Materiaal	[mm]	[mm]	[mm]	[mm]
SMA-NL 8	30		30	
AC 8 surf DL-B		30		30
AC 16 base OL-B	60	60		
AC 22 base OL-B			85	85
Hydraulisch Menggranulaat 0/45	250	250		
Menggranulaat 0/31,5			300	300
Zand voor zandbed	500	500	595	595

Erftoegangsweg type II (ETW Bibeko 30 km lage intensiteit)

	zand	zand	klei	klei
Materiaal	[mm]	[mm]	[mm]	[mm]
SMA-NL 8	30		30	
AC 8 surf DL-B		30		30
AC 16 base OL-B	60	60		
AC 22 base OL-B			75	75
Hydraulisch Menggranulaat 0/45	250	250		
Menggranulaat 0/31,5			300	300
Zand voor zandbed	500	500	620	620

Voet- en fietspaden

	zand	klei
Materiaal	[mm]	[mm]
SMA-NL 5	25	
AC 8 surf DL-A		25
AC 22 base OL-A	65	65
Menggranulaat	200	200
0/31,5 Zand voor zandbed	530	530

Elementconstructies

Gebiedsontsluitingsweg type II (GOW Bubeko type II 80 km, ETW Bubeko type I 70 km, GOW Bibeko type II 50 km, exclusief bedrijventerreinen)

	zand	klei
Materiaal	[mm]	[mm]
Betonstraatstenen	80	80
Straatlaag	40	40
Menggranulaat 0/31,5	300	300
Zand voor zandbed	400	500

Erftoegangsweg type I (ETW Bibeko 30 km met hoge intensiteit, exclusief bedrijventerrein)

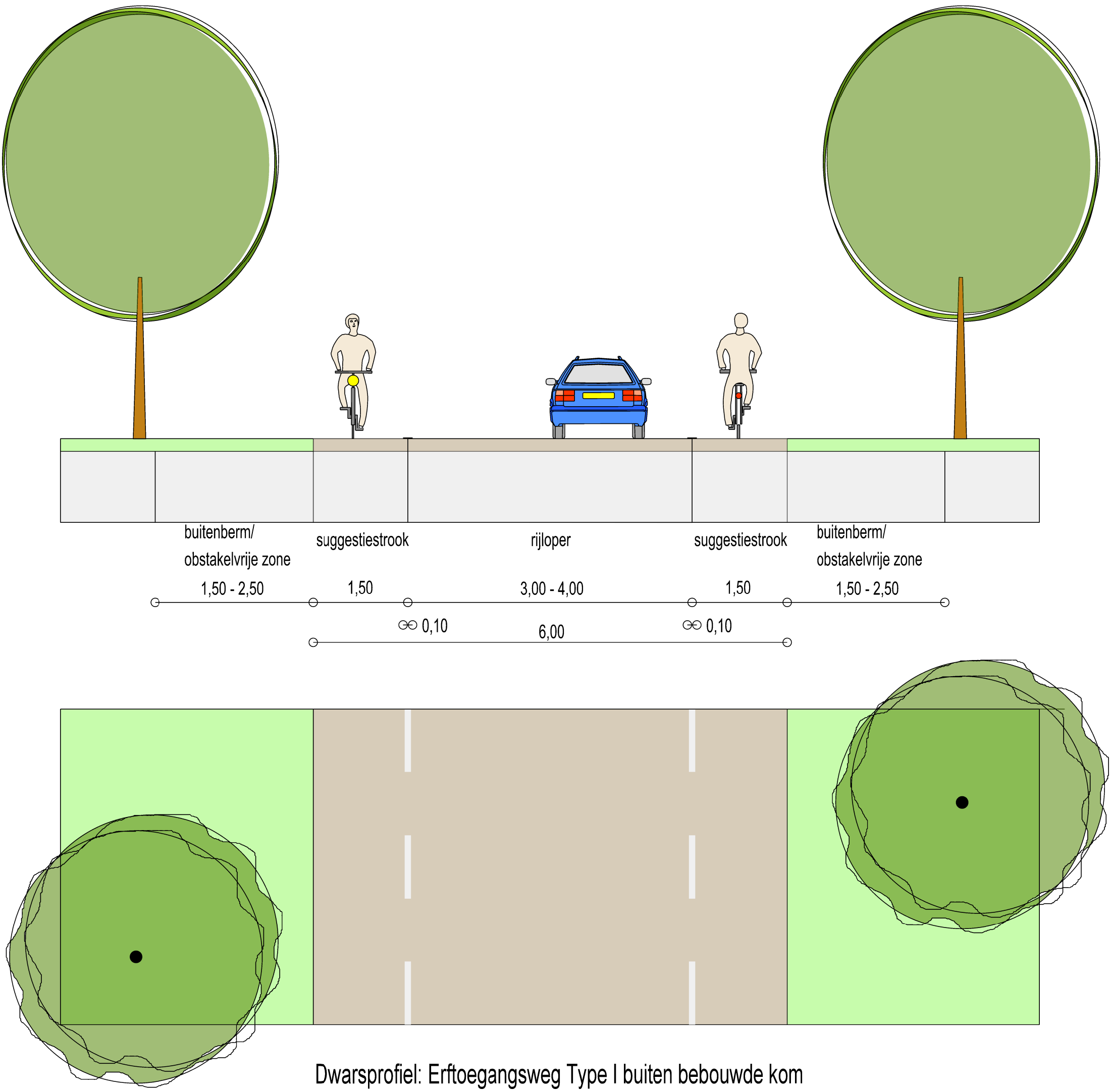
	zand	zand	klei	klei
Materiaal	[mm]	[mm]	[mm]	[mm]
Betonstraatstenen	80		80	
Gebakken klinkers		80		80
Straatlaag	40	40	40	40
Menggranulaat 0/31,5	250	300	250	300
Zand voor zandbed	400	400	500	500

Erftoegangsweg type II (ETW Bibeko 30 km lage intensiteit)

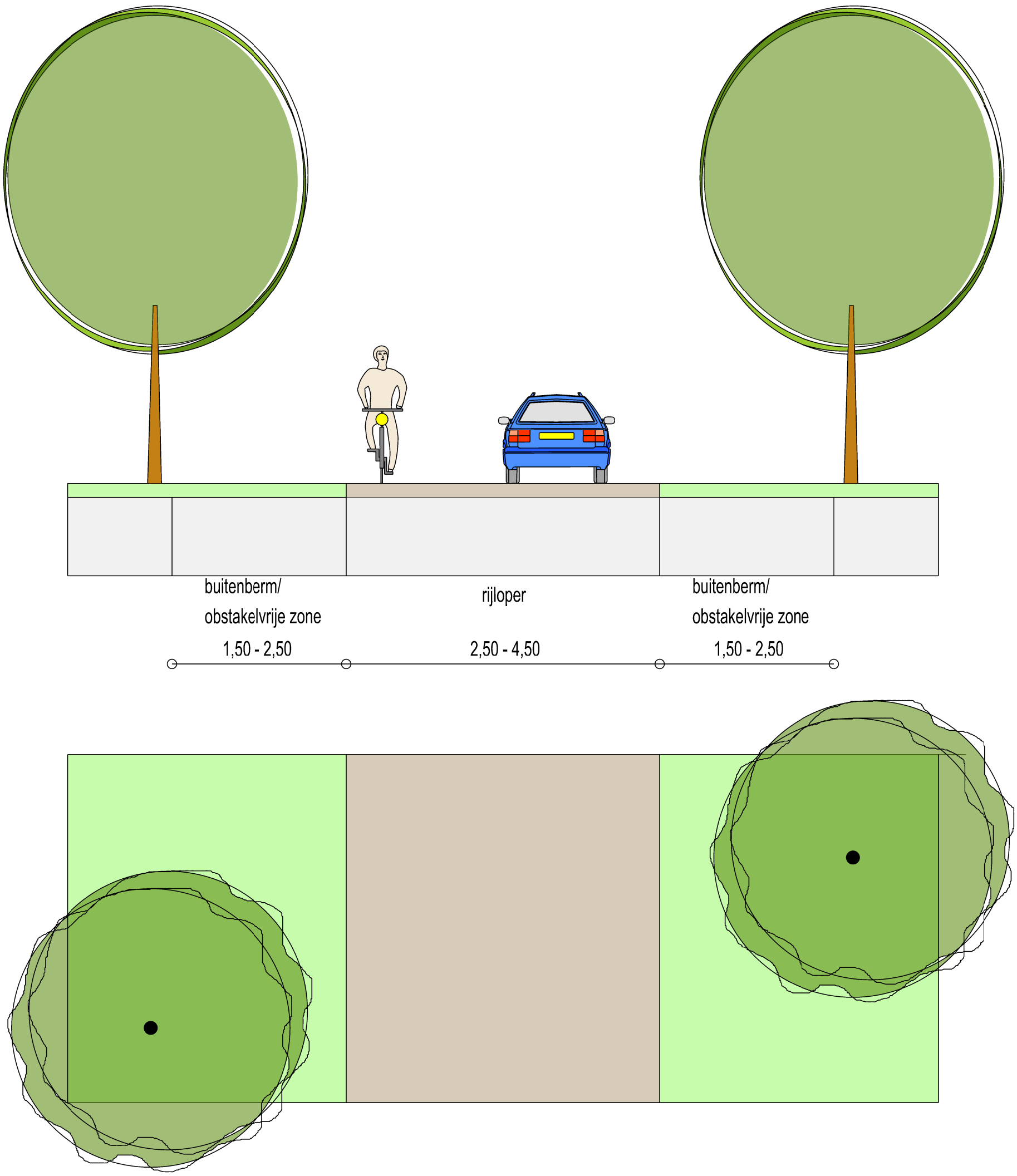
	zand	zand	klei	klei
Materiaal	[mm]	[mm]	[mm]	[mm]
Betonstraatstenen	80		80	
Gebakken klinkers		80		80
Straatlaag	40	40	40	40
Menggranulaat 0/31,5			250	250
Zand voor zandbed	400	400	400	400

Voet- en fietspaden

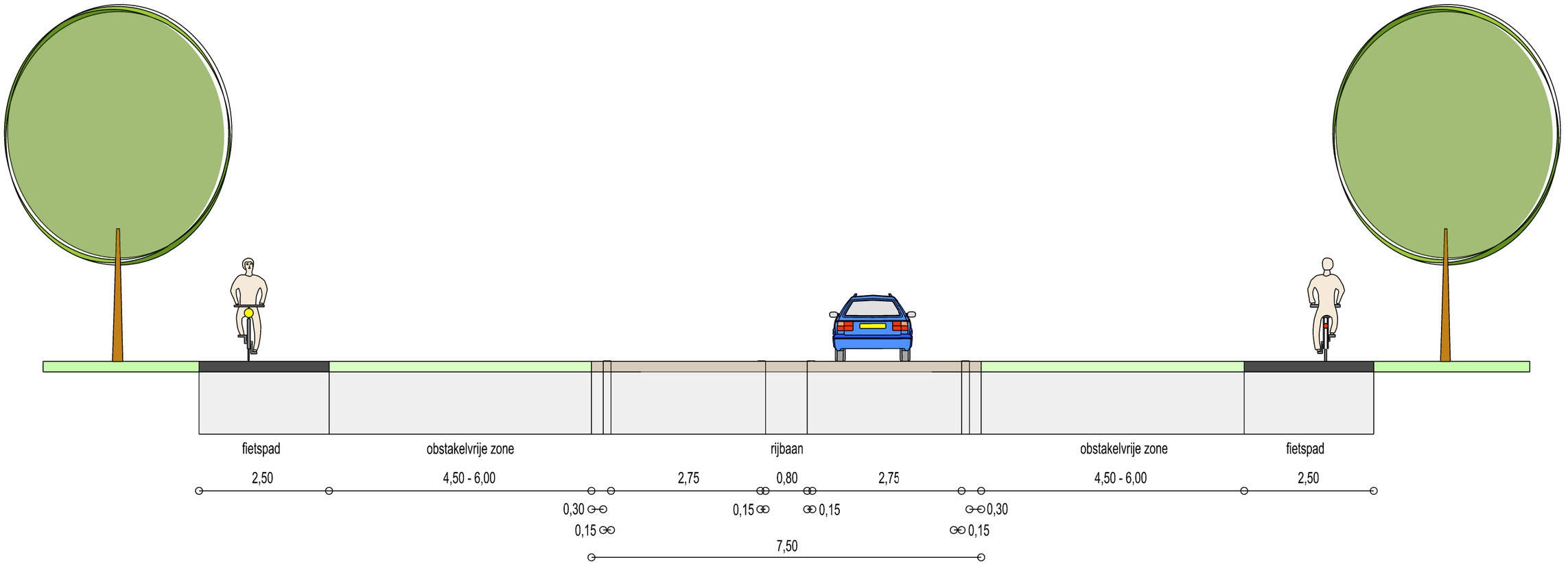
	zand	klei
Materiaal	[mm]	[mm]
Betontegels	60	60
Straatlaag	40	40
Menggranulaat 0/31,5	200	200
Zand voor zandbed	400	500

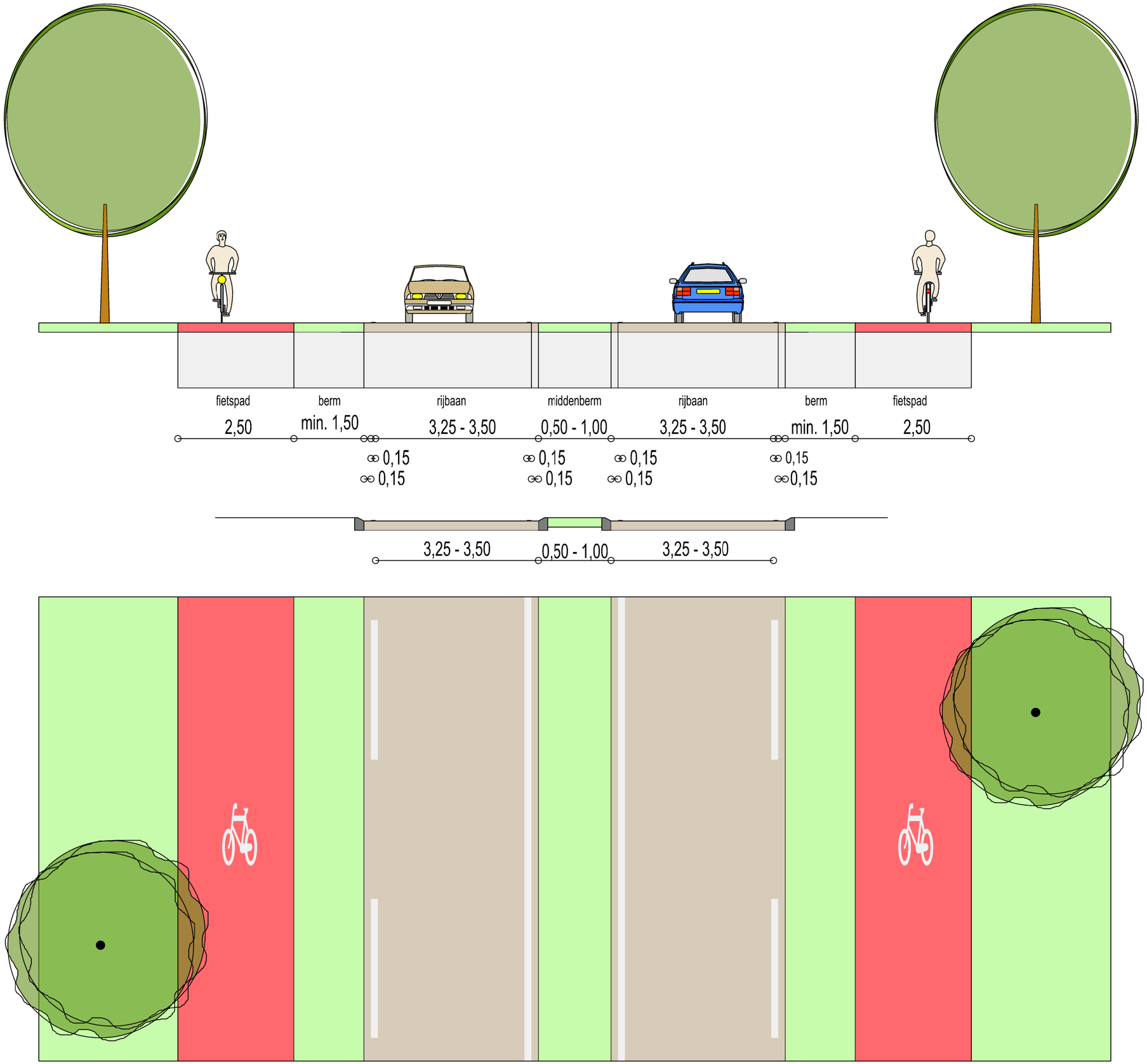
Dwarsprofiel: Erftoegangsweg Type I buiten bebouwde kom

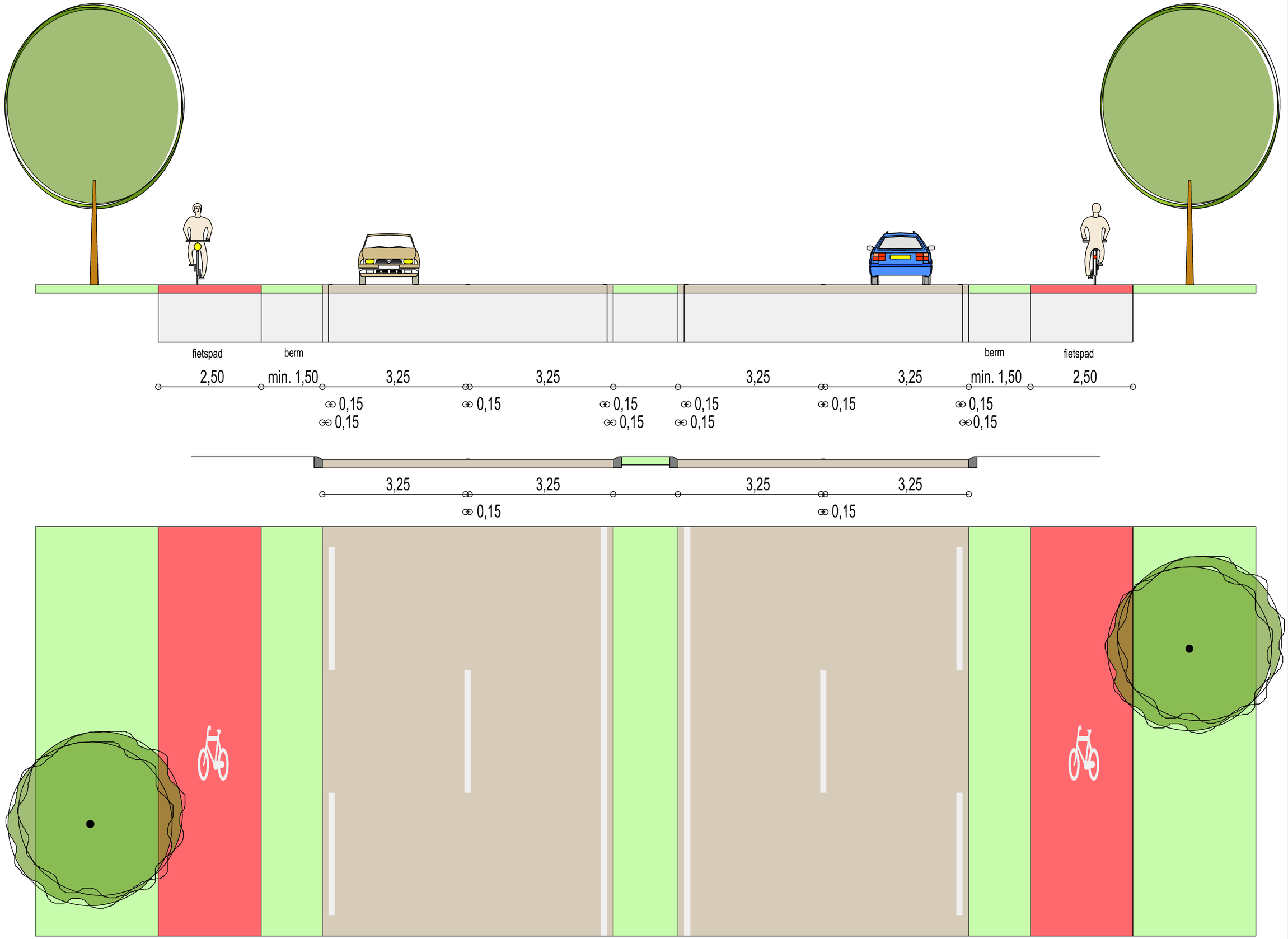
Dwarsprofiel: Erftoegangsweg Type II buiten bebouwde kom

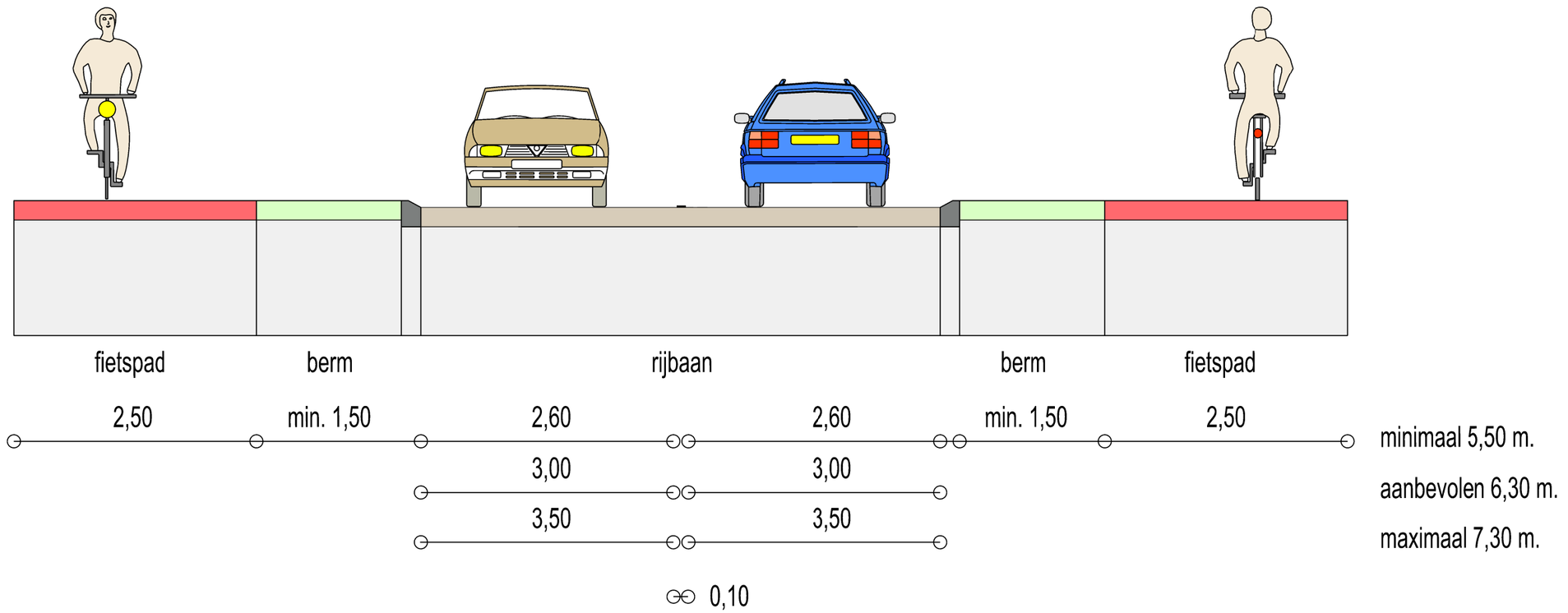
Dwarsprofiel: Gebiedsontsluitingsweg Type II 80 km/h buiten bebouwde kom

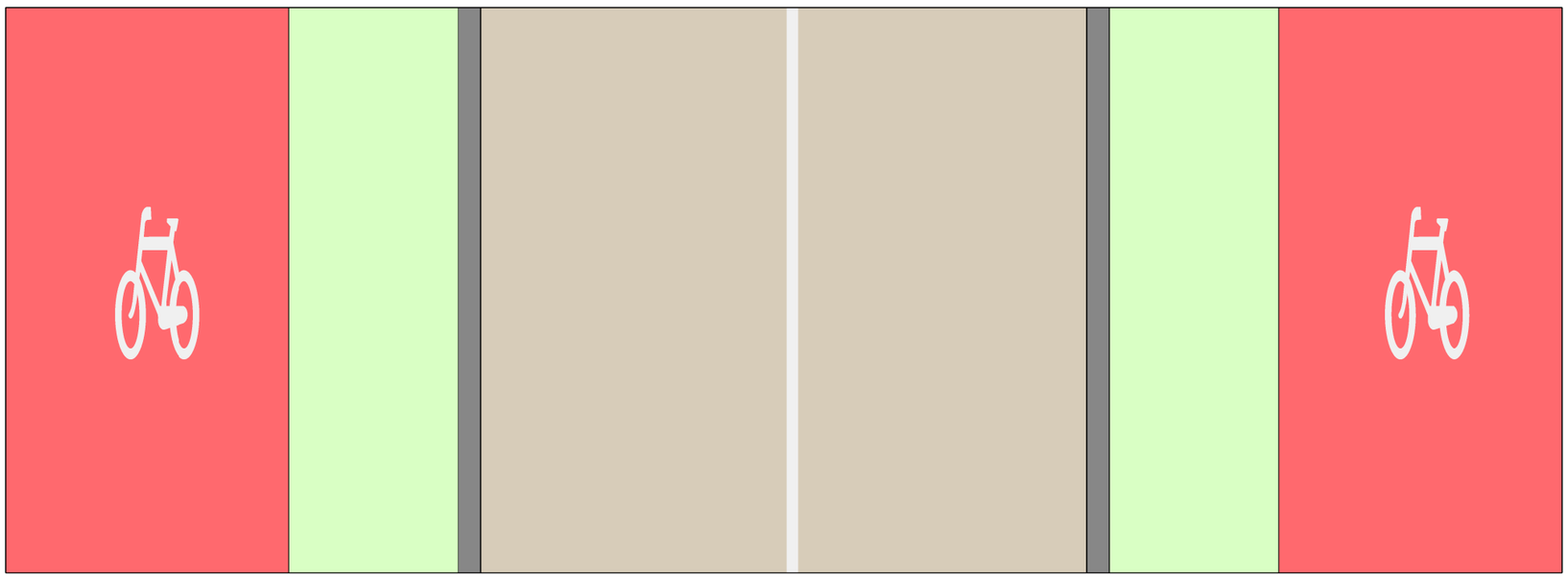

Dwarsprofiel: Gebiedsontsluitingsweg 70 km/h 2x1 binnen bebouwde kom

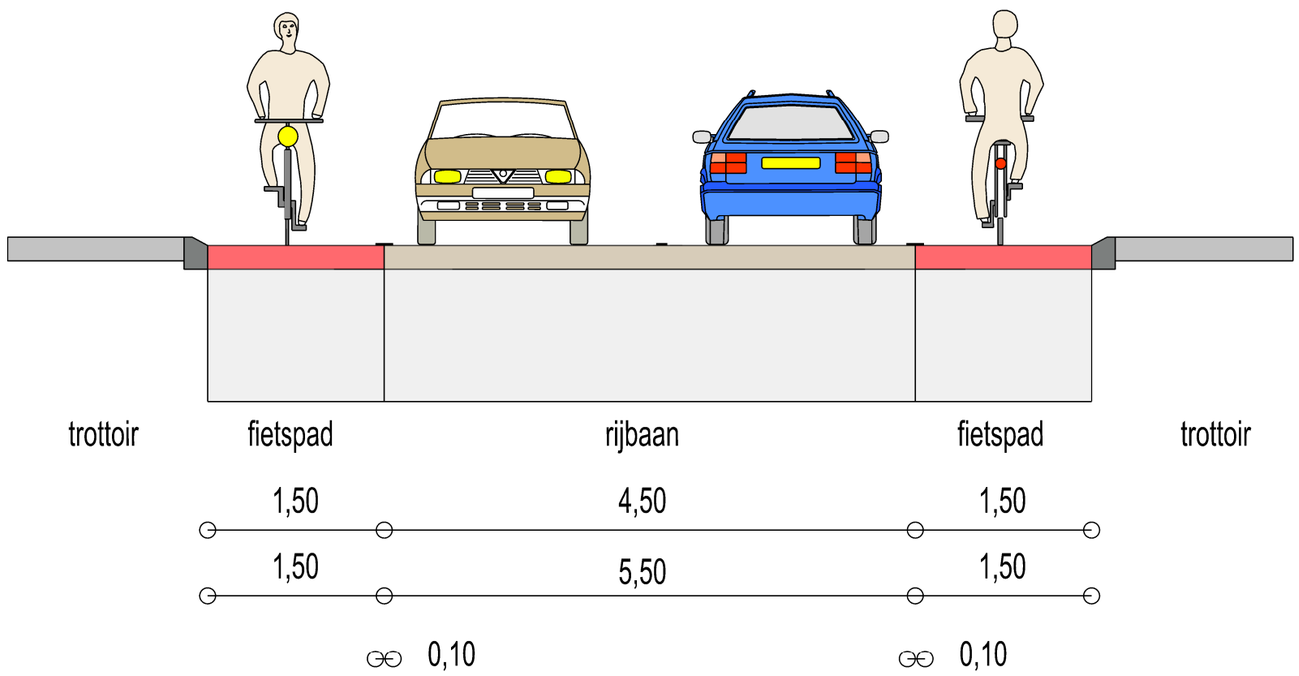

Dwarsprofiel: Gebiedsontsluitingsweg 70 km/h 2x2 binnen bebouwde kom

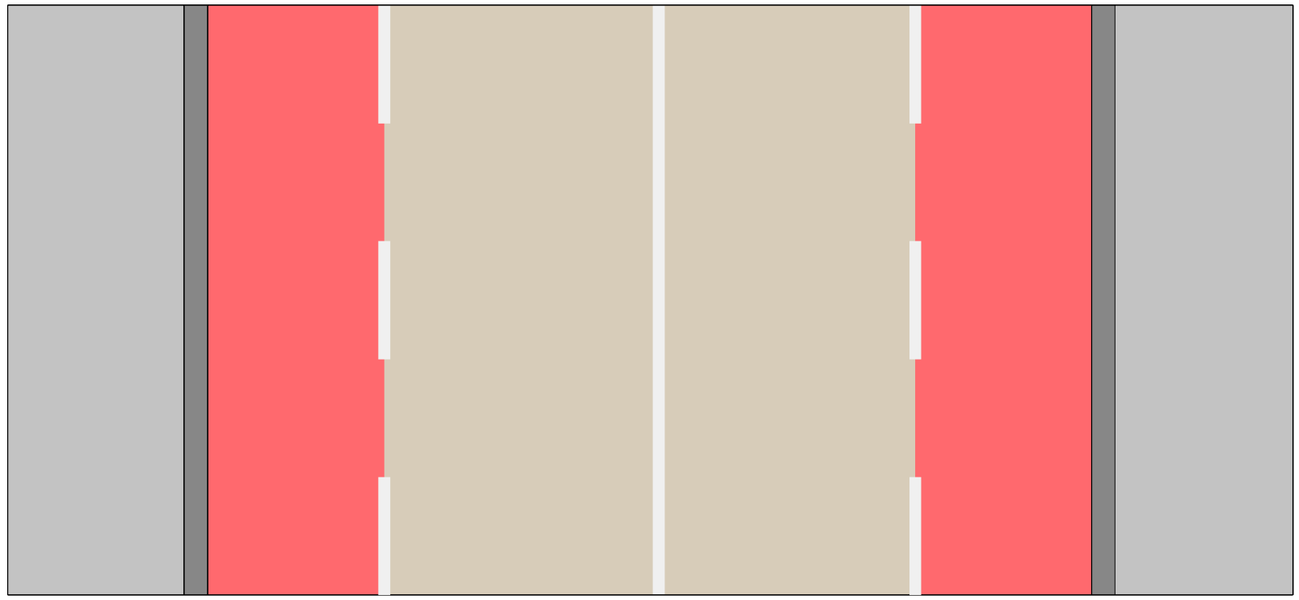

Dwarsprofiel: Gebiedsontsluitingsweg 50 km/h Type I binnen bebouwde kom

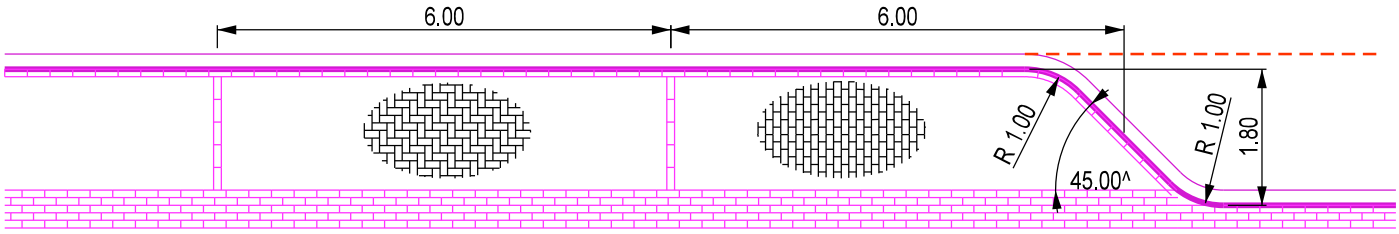
minimaal 7,50 m.

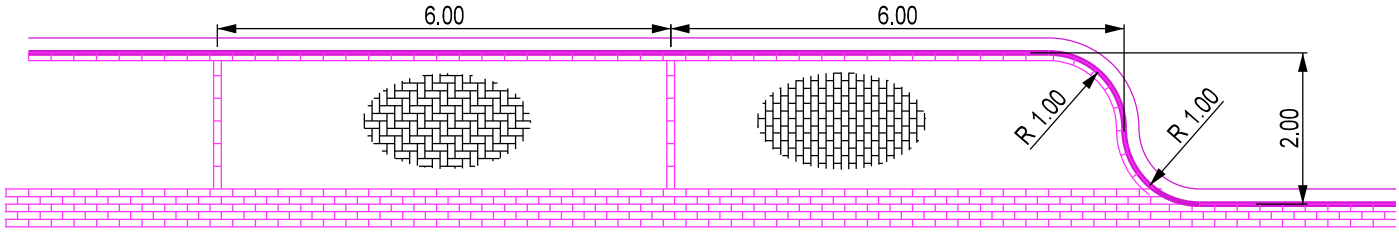
maximaal 8,50 m.

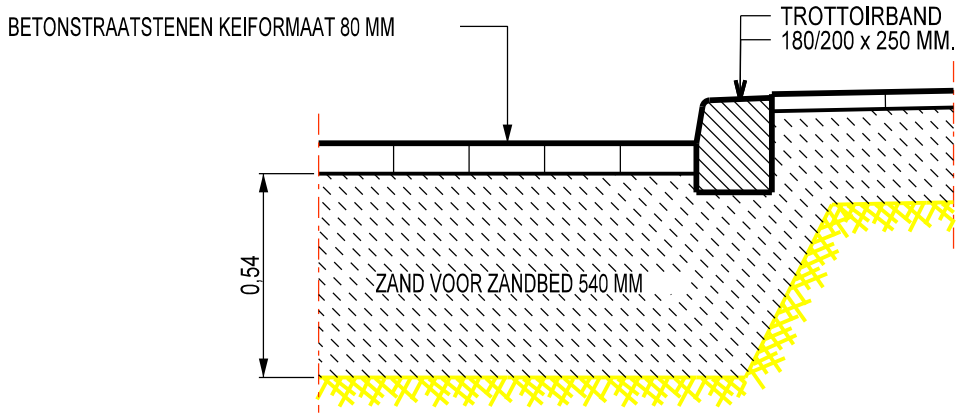

Dwarsprofiel: Gebiedsontsluitingsweg 50 km/h Type II binnen bebouwde kom

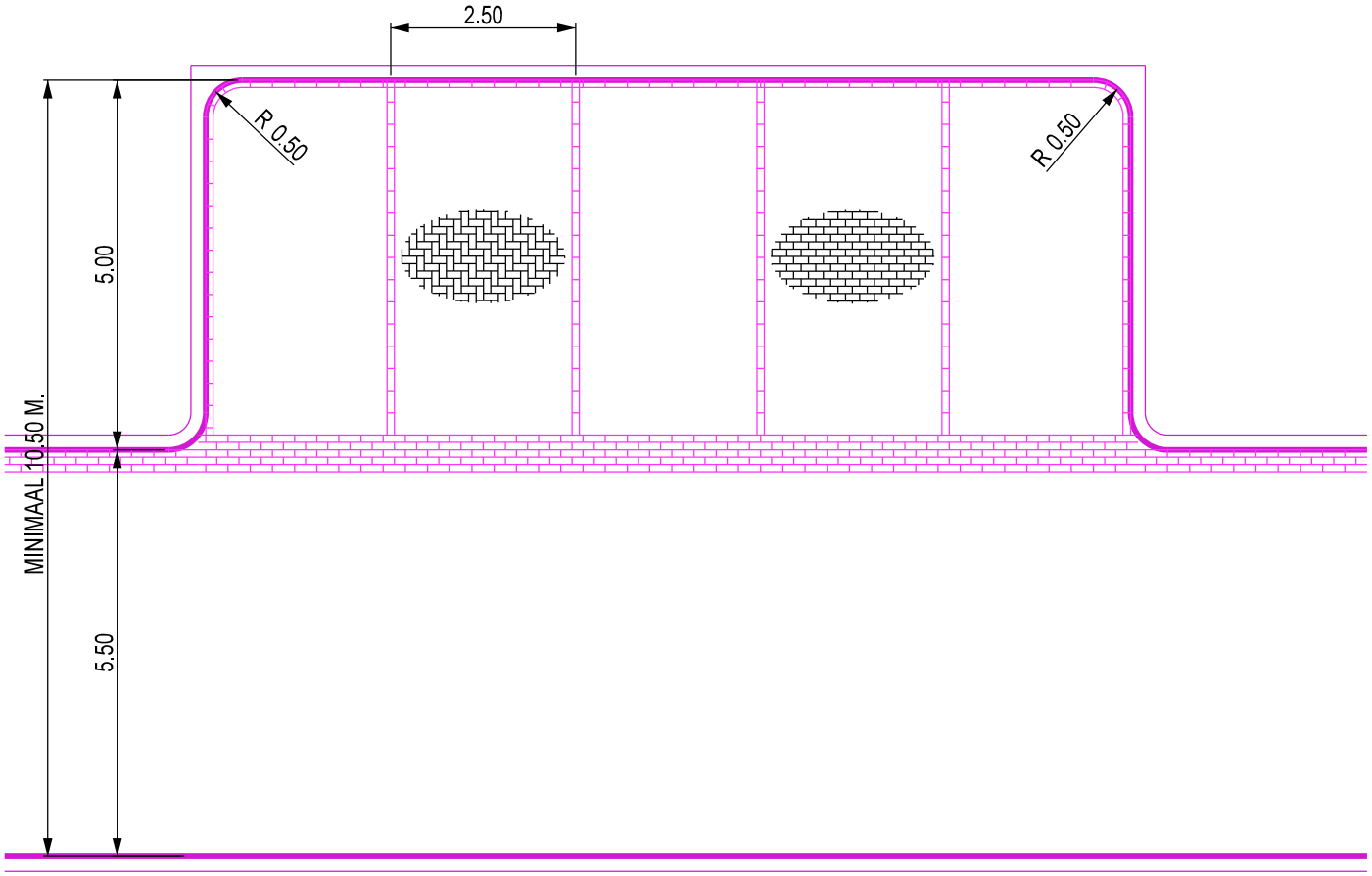
Principe detail
Langsparkeren

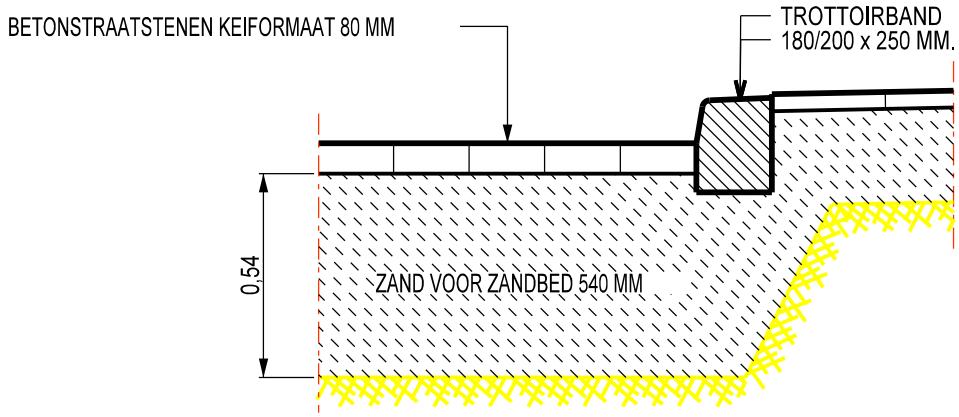

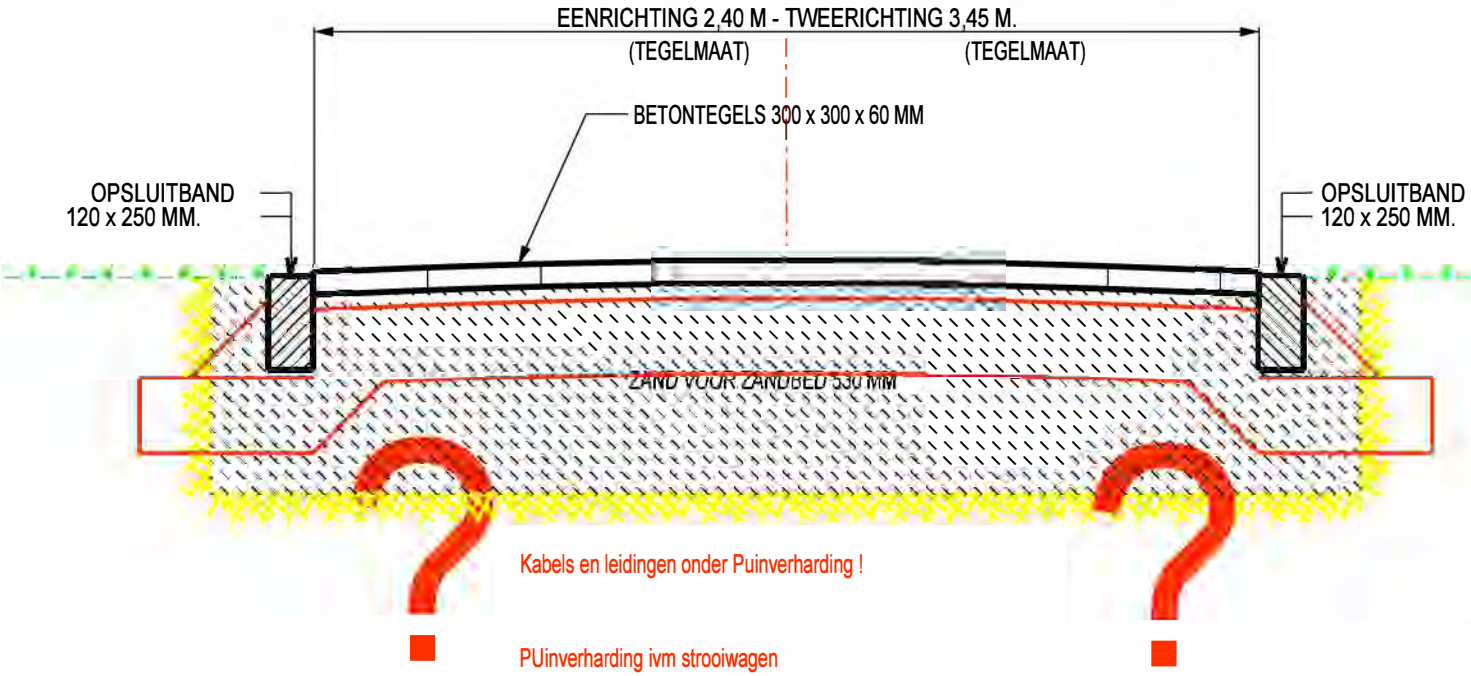

Principe detail
Haaksparkeren

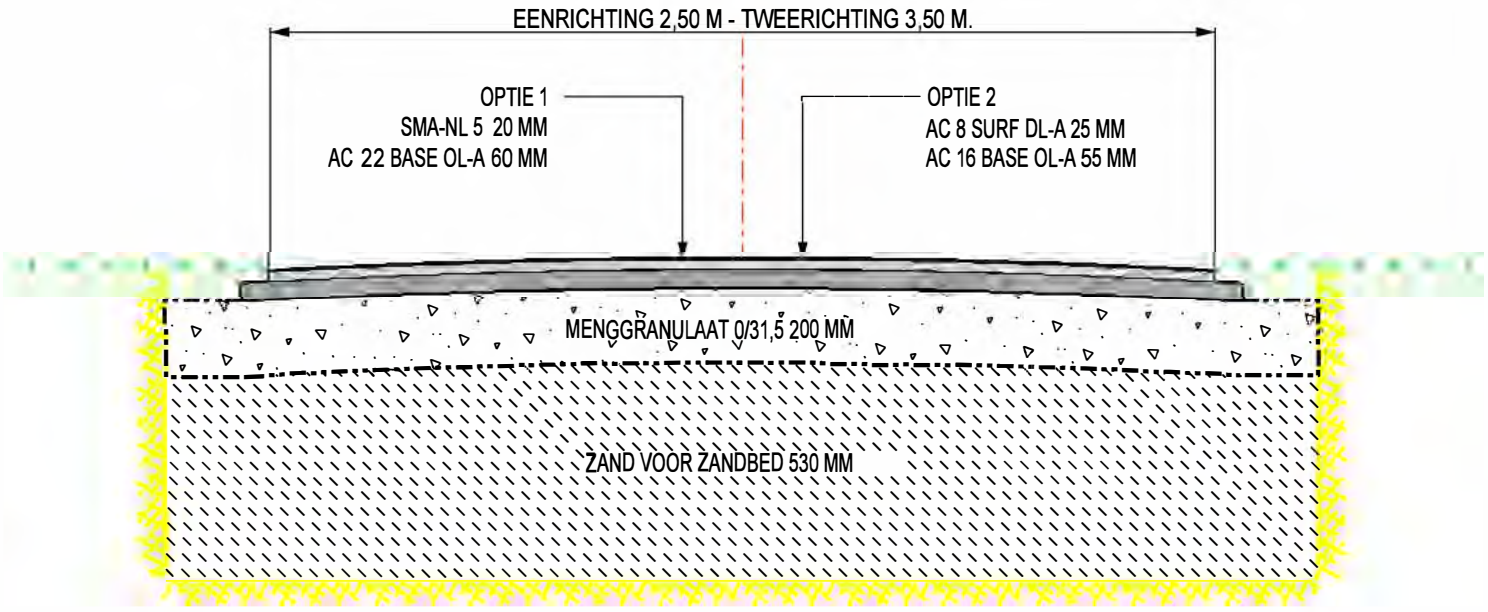

Principe detail Fietspad

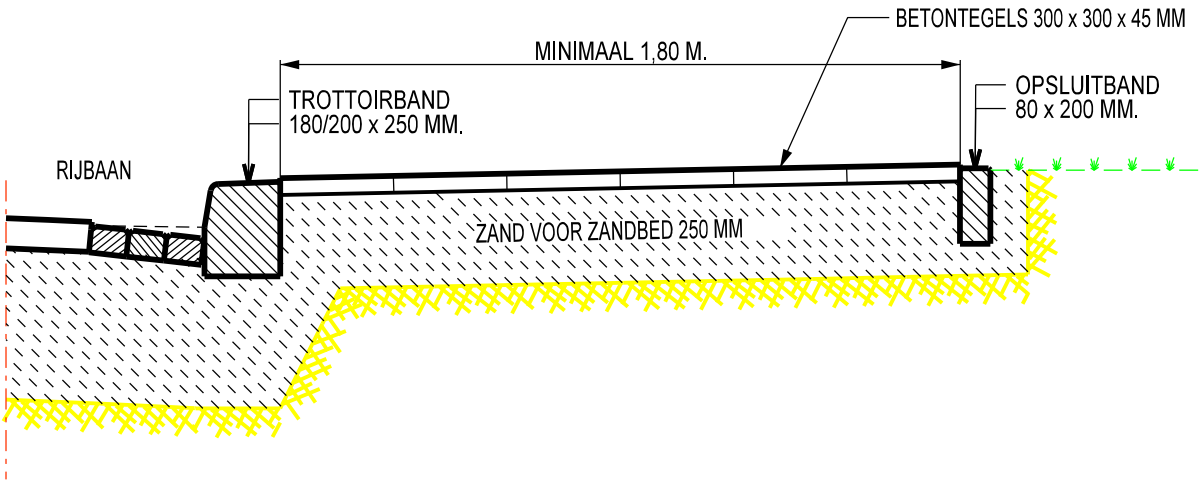

Fietspad vrijliggend (elementenverharding)

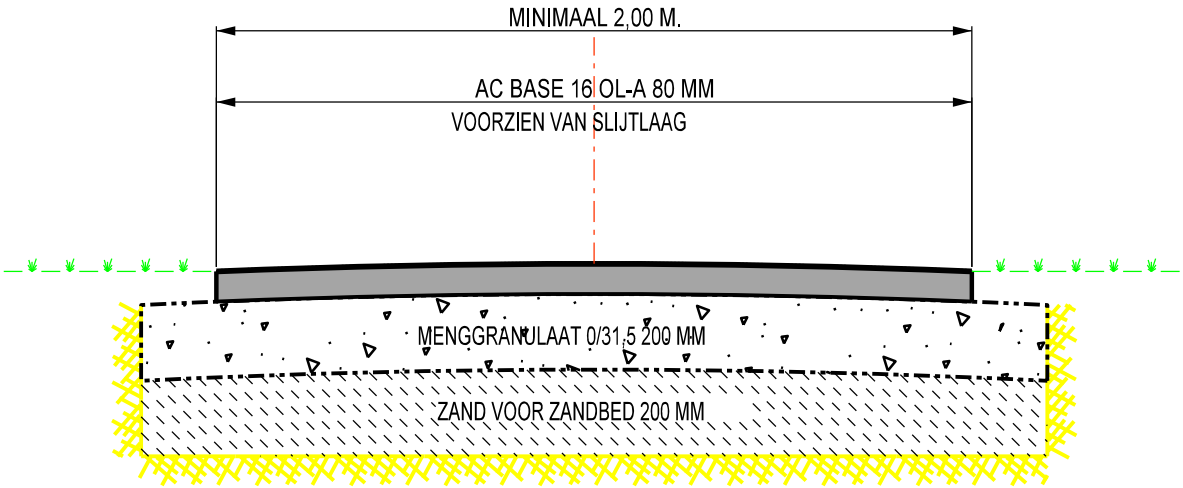

Fietspad vrijliggend (asfalt)

Principe detail Voetpad

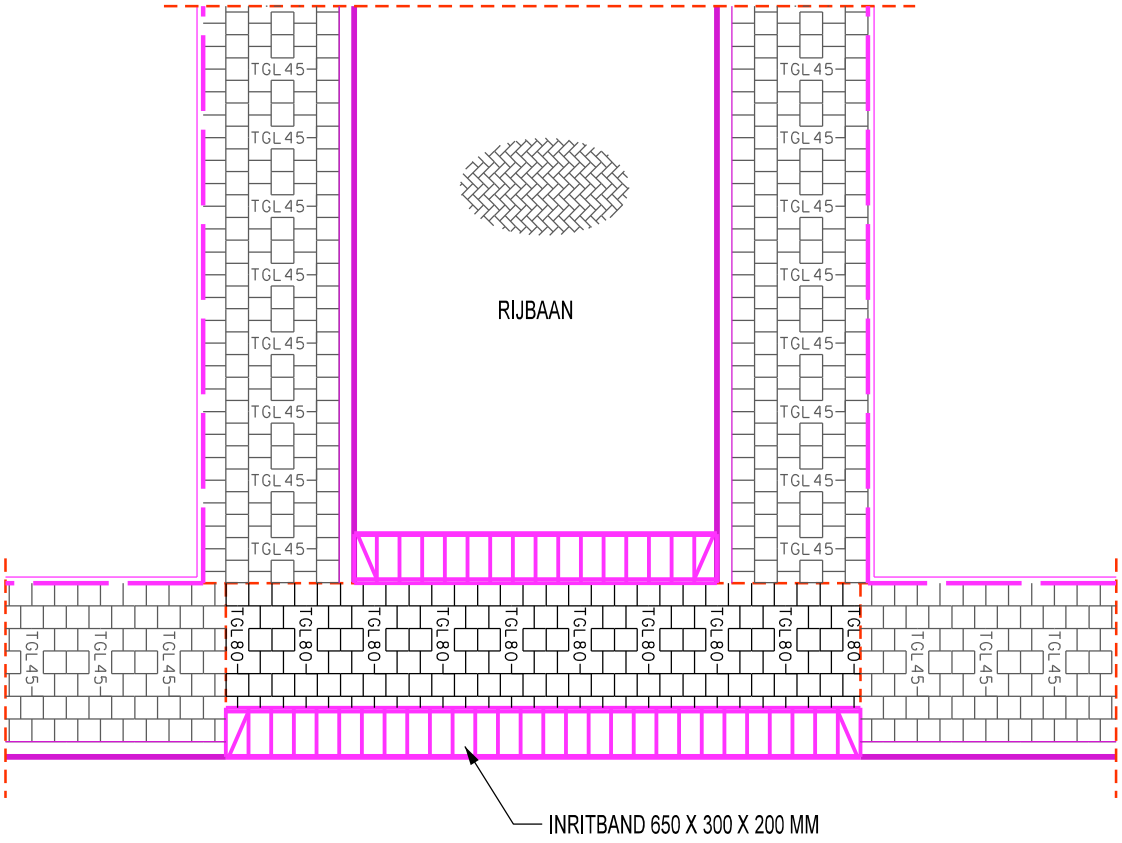

Voetpad aanliggend (elementenverharding)

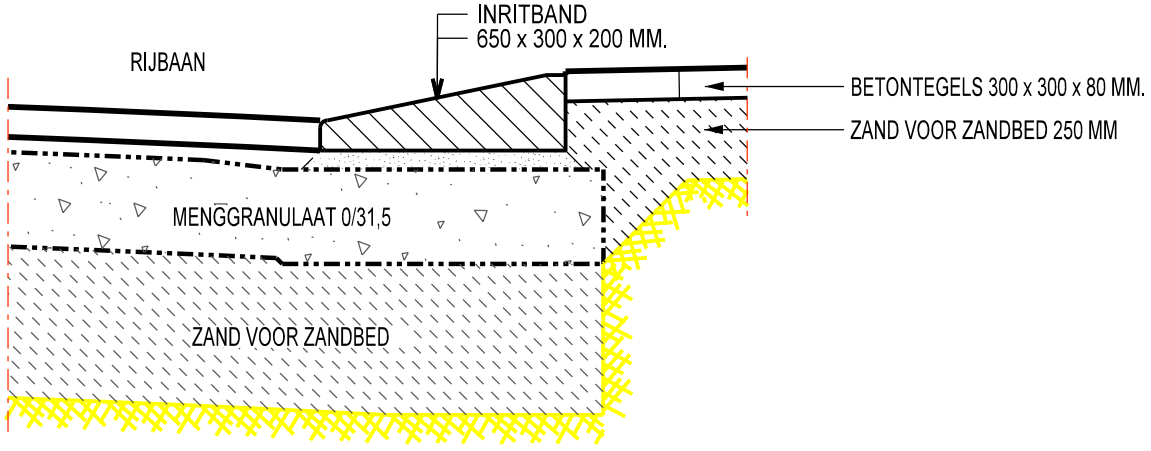

Voetpad vrijliggend (asfalt)

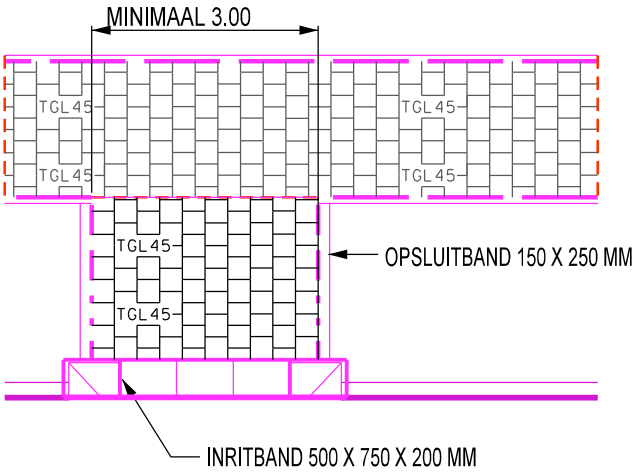
Principe detail
Verkeerskundige Inrit

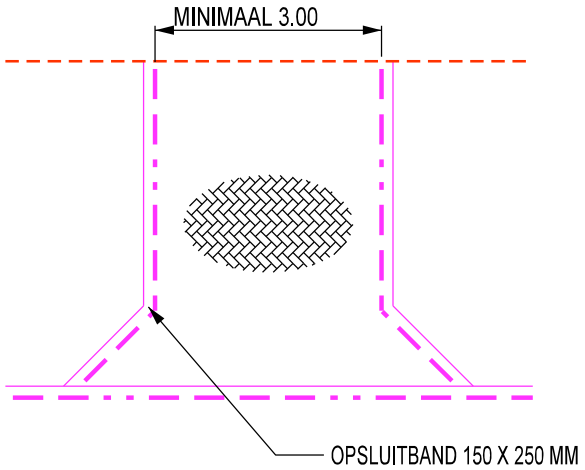
Verkeerskundige Inrit

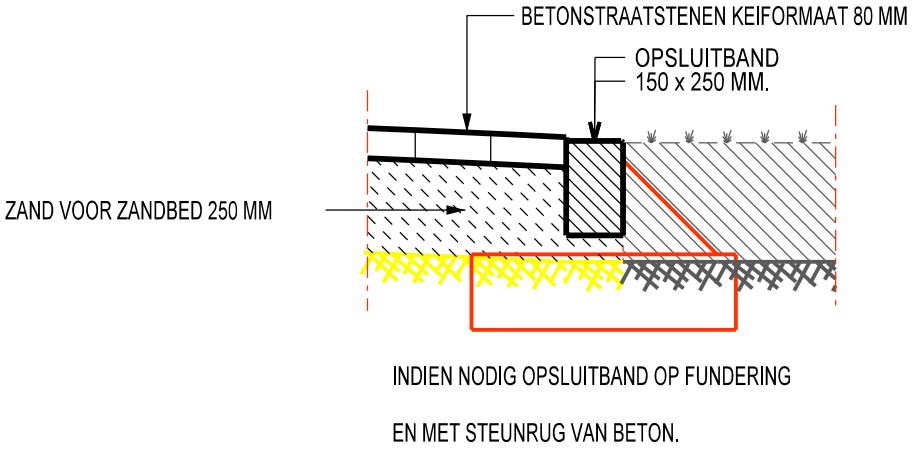
Principe detail
Particuliere Inrit

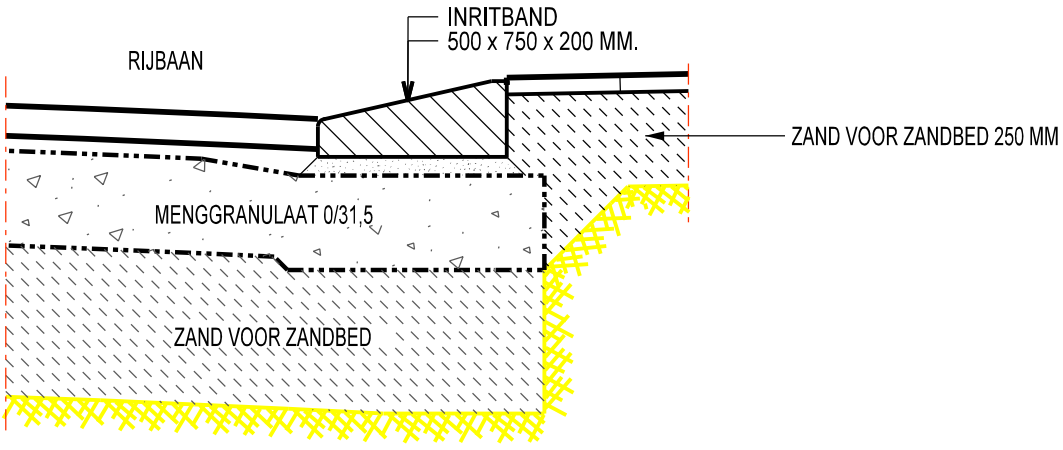

Met Inritbanden

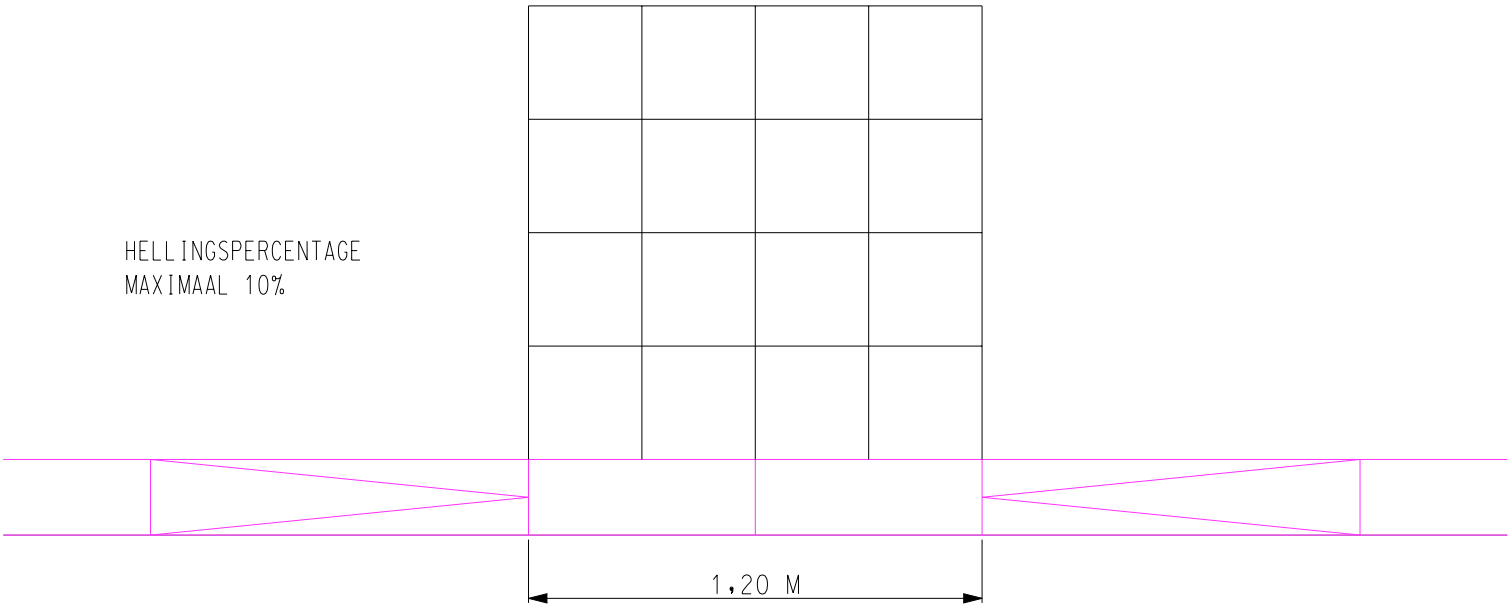

A-niveau

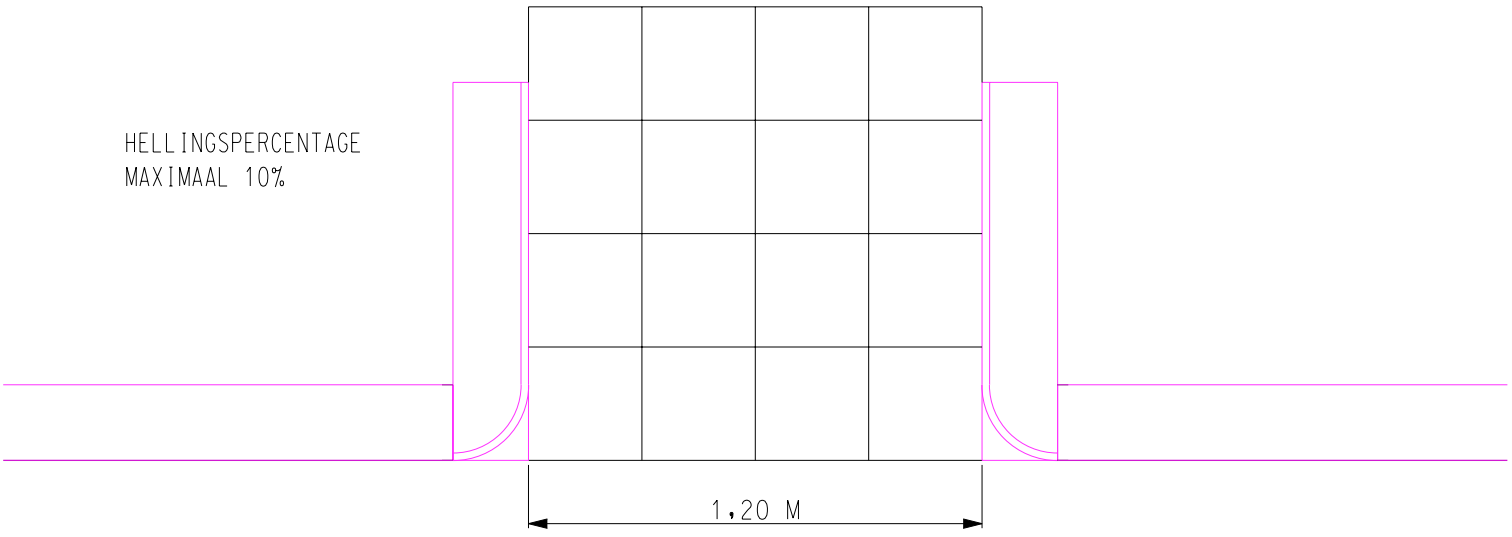
Principe detail
Invalide Oprit

Verlaagde band constructie

- INRITVERLOOPBAND 180/200X250 MM: 2 STUKS

- TEGELS 300x300x60 MM ZWART, WAFELSTRUCTUUR: 16 STUKS

Eindband constructie

- TROTTOIREINDBAND 180x200x250 MM: 2 STUKS.

- TEGELS 300x300x60 MM ZWART, WAFELSTRUCTUUR: 16 STUKS.

Water- en Rioleringsprogramma Oss 2023-2029

Stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater

Verantwoording

Titel:	Water- en Rioleringsprogramma Oss 2023-2029
Onderwerp:	Oss GRP 2022
Projectnummer:	51007172
Klant:	Gemeente Oss
Referentienummer:	Text.
Versie:	Ontwerp 2
Datum:	25-10-2022
Auteur:	Karst Jan van Esch, Carl Geuljans
E-mailadres:	Text.
Gecontroleerd door:	Elwin Leusink
Paraaf gecontroleerd:	
Vrijgegeven door:	Elwin Leusink
Paraaf vrijgegeven:	
Document referentie:	c:\data\projecten-oud\51007172_oss_grp_2022\w200 documentmanagement\wrp oss 2023-2029 o2.docx

Inhoudsopgave

Verantwoording 2
Inhoudsopgave 3

Voorwoord 5

Samenvatting 7

1. Inleiding 10
1.1 Nieuw Wrp voor Oss 10
1.2 De zorgplichten 10
1.3 Proces 12
1.4 Leeswijzer 13

2. Even terugkijken 14
2.1 Terugblik op de afgelopen planperiode 14
2.2 Uitgevoerde werkzaamheden 14
2.3 Wat nemen we mee naar de volgende planperiode 15

3. Wat willen we 17
3.1 Beleidsdoelen 17
3.2 Ontwikkelingen 18
3.3 Uitwerking beleidsdoelen 18

4. Wie doet wat 28
4.1 Wat doet de gemeente? 28
4.2 Wat doet de gemeente in samenwerking met anderen? 28
4.3 Wat verwachten wij van onze inwoners en bedrijven? 29

5. Waar staan we nu 32
5.1 Inleiding 32
5.2 Totaaloverzicht aanwezige voorzieningen 32
5.3 Huidige situatie: Stedelijk afvalwater en hemelwater 35
5.4 Huidige situatie: Grondwater 39
5.5 Huidige situatie: Bedrijfsvoering 39

6. Wat gaan we doen 40
6.1 Aan de slag 40
6.2 Nieuwe systemen goed aanleggen 40
6.3 Onderzoek 40
6.4 Bestaande systemen onderhouden en inspecteren 41
6.5 Maatregelen: Waar nodig vervangen en renoveren 42

7. Wat kost het....44
7.1 Personeel....44
7.2 Kosten en kostendekking....45
7.3 Rioolheffingsberekening....47

8. Besluit....49

Bijlagen....50

Bijlage 1: Uitgangspunten kostendekkingsberekening

Bijlage 2: Inventarisatie- en financiële tabellen

Bijlage 3: Overzicht overstorten

Bijlage 4: Lijst met afkortingen en definities

Voorwoord

Voor u ligt het Water- en rioleringsprogramma (Wrp) Oss 2023-2029. In dit Wrp geven wij aan hoe de gemeente Oss in de komende jaren de gemeentelijke watertaken wil invullen. Het Wrp geeft een beschrijving van het beleid dat we voeren in het kader van de wettelijke zorgplicht voor inzameling van afvalwater en, overtollig grond- en hemelwater en hoe we alle voorzieningen daarvoor beheren, welke kosten daarmee samenhangen en wat dit betekent voor een kostendekkende rioolheffing. De nota gaat ook in op intensivering van maatregelen als gevolg van klimaatverandering. Hoe beperken we overlast en voorkomen we schade door meer extreme neerslag.

Dit plan heeft de status van een Gemeentelijk Rioleringsplan onder de huidige wetgeving (tot invoering OW 1/1/2023). De gemeenteraad besluit hierover. Met de invoering van de Omgevingswet heeft dit Wrp de status van een (niet verplicht) programma waarover het college beslissingsbevoegdheid heeft.

Riolering is essentieel voor onze leefomgeving, het milieu en de volksgezondheid. Droge voeten in huizen en bedrijfsgebouwen, de afvoer van vuil water uit de woonomgeving, schoon en voldoende water in oppervlaktewateren en voldoende bescherming tegen extreme neerslag zijn de hoofddoelen. Door klimaatverandering hebben we vaker te maken met hevigere neerslag en langere droge periodes. De veranderingen gaan ook sneller. Dat betekent dat ook versnelling nodig is in maatregelen om regenwater veilig lokaal te bergen en aan het grondwater toe te voegen (infiltreren). In deze planperiode investeren we onder andere met extra middelen van het Rijk, en met beschikbare middelen in afkoppelen. Dit leidt tot een vermindering van het aantal wateroverlast-gevoelige locaties.

In combinatie met maatregelen om ook hittestress te beperken en droogteschade zo veel als mogelijk te voorkomen draagt dit Wrp bij aan de zorg voor een klimaatrobuust Oss in 2050. Er is daarmee een nadrukkelijke link met de Visie en uitvoeringsagenda van het Actieplan Groen en Klimaatrobuust Oss.

Wethouder D. Warris

Portefeuillehouder van o.a. Klimaatadaptatie, Milieu en Openbare Ruimte

Algemeen

Samenvatting

Waarom een Water- en rioleringsprogramma?

Goede riolering is nodig voor de bescherming van de **volksgezondheid**, het **milieu** en het tegengaan van **wateroverlast**. Ook willen we genoeg, niet teveel, schoon en veilig water in onze gemeente hebben. Deze doelen hebben gevolgen voor de **leefomgeving** en alle andere vakgebieden die in de leefomgeving werken.

Als gemeente hebben we de wettelijke taak om voor de riolering en het stedelijk water te zorgen: we hebben de **zorgplicht** voor stedelijk afvalwater, voor afvloeiend hemelwater en voor grondwatermaatregelen. Dit Wrp geeft aan hoe wij deze gemeentelijke watertaken uitvoeren. Hierbij is een nauwe relatie met de taken van het waterschap; zuivering van afvalwater, waterkwaliteits- en kwantiteitsbeheer.

Ook **klimaatadaptatie** valt deels onder deze watertaken. We zorgen ervoor dat onze leefomgeving beter bestand is tegen een veranderend klimaat met meer hevige neerslag, langere periodes van droogte en intensere hittegolven.

Water en riolering vragen om forse **investeringen** en vragen daarom om een doorkijk over meerdere jaren en om voldoende inzicht om juiste keuzes te maken. Het Wrp maakt inzichtelijk hoe we tot onze gestelde doelen komen en wat we daarvoor nodig hebben.

Wat ging er vooraf?

Het actuele Plan Watertaken (vGRP+) 2012-2017 was belangrijk voor riolering en stedelijk water in Oss. Het was een leidraad voor ons handelen op het gebied van riolering en stedelijk water. Het plan is na enkele verlengingen, niet helemaal actueel meer. Met name de financiële doorrekening met consequenties op het kostendekkend tarief, de actuele opname van consequenties van klimaatverandering en de aanpassing van de planstructuur vanwege invoering van de Omgevingswet zijn belangrijke actualisaties.

We hebben de meeste van de voorgenomen **onderzoeken** en **maatregelen** uitgevoerd. Een aantal werkzaamheden is door voortschrijdend inzicht anders uitgevoerd dan van tevoren bedacht.

Klimaatadaptatie is prominenter geworden, dat heeft geleid tot **extra werkzaamheden** in de waterketen. De kwetsbaarheid van Oss voor wateroverlast, droogte, hitte en de gevolgen van overstromingen zijn in beeld gebracht in de klimaatstresstest van 2018.

Wat willen we bereiken?

We hebben 11 beleidsdoelen opgesteld in dit programma:

1. Het realiseren van een aantrekkelijk en zichtbaar watersysteem;
2. Goede communicatie met burgers omtrent water;
3. Het op een duurzame wijze beschermen van de volksgezondheid;

4. Het op peil houden van de kwaliteit van de leefomgeving;
5. Het beschermen van het grond- en oppervlaktewater en de bodem;
6. Het voorkomen van wateroverlast door (hevige) neerslag;
7. Het klimaatadaptief inrichten van de leefomgeving;
8. Het voorkomen en beperken van grondwateroverlast;
9. Het beschermen van de waterkwaliteit;
10. Het voorkomen van wateroverlast vanuit het watersysteem;
11. Het bijdragen aan het minimaliseren van de effecten van droogte.

Stedelijk afvalwater (vuil water) zamelen we in en transporteren we naar de rioolwaterzuiveringsinrichting (RWZI). We streven naar een **waterrobuust** systeem, waarbij we zoveel mogelijk hemelwater kunnen verwerken in de openbare ruimte zonder dat er wateroverlast ontstaat in woningen en bedrijven.

We willen zo min mogelijk schoon water naar de rioolwaterzuiveringsinrichting verplaatsen. Daarvoor is **afkoppelen** en **infiltreren** een belangrijk middel.

Nieuwbouw moet voldoen aan nieuwe eisen om meer hemelwater te kunnen verwerken. Deze waterberging moet deels in de openbare ruimte en deels op het terrein van bewoners en bedrijven worden gerealiseerd.

In de uitvoering werken we zo veel mogelijk integraal. We volgen de ontwikkelingen om de (afval)waterketen te verduurzamen. We zetten de **samenwerking** met omliggende gemeenten en het waterschap (watersamenwerking As50+) voort.

Waar staan we nu?

In onderstaande tabel is aangegeven wat we aan areaal beheren om onze watertaken goed uit te voeren.

Tabel 0-1 objecten in beheer bij gemeente Oss

Onderdeel	aantal	eenheid	Onderdeel	aantal	eenheid
Vrijvervalriolering			Bergbezinkvoorzieningen	13	stuks
- Gemengd	*388*	km	IBA's (individuele	17	stuks
- DWA (vuilwater)	*67*	km	behandeling afvalwater)		
- HWA (hemelwater)	*79*	km	Overstorten (gemengd)	36	stuks
			Regenwateruitlaten	155	stuks
Totaal	534	Km			
			Rioolgemalen	71	stuks
Druk- pers- en vacuumleidingen	190	Km	Drukrioleringunits	743	stuks
			Vacuumputten	74	stuks

Ons rioolstelsel functioneert over het algemeen goed. We hebben door het uitvoeren van de klimaatstresstest inzicht gekregen in de locaties die gevoelig zijn voor wateroverlast. Ook in de praktijk is een beperkt aantal overlastlocaties bekend. Er zijn weinig klachten over grondwater.

Wat gaan we doen in de komende planperiode?

We gaan de komende planperiode onderzoek en maatregelen uitvoeren om ons

rioolstelsel te onderhouden, uit te breiden, en oude riolering te vervangen of te relinen. Relinen is een vorm van renoveren waarbij bestaande riolering van binnenuit wordt voorzien van een kunststof voering waarmee de aangetroffen schades teniet worden gedaan.

We onderzoeken de toestand van onze riolen en gemalen. We **reinigen** en **inspecteren** alle onderdelen van het stelsel periodiek volgens een reinigings- en inspectieprogramma. We maken **berekeningen** om te kijken waar er wateroverlast zou kunnen ontstaan als het hard regent. We kunnen dan gericht maatregelen nemen om dat te voorkomen.

We **vervangen** en **verbeteren** riolering die niet meer aan de eisen voldoet, bijvoorbeeld aan de Hertogin Johannasingel, de Ridderstraat en op het Linnenplein in Oss. Maar niet alleen daar, ook op veel andere plekken waar dat nodig is. Het uitgangspunt voor ons is om alles **klimaatadaptief** in te richten.

Met extra middelen van het Rijk (1,15 miljoen euro) verbeteren we regenwaterafvoeren en verminderen we de kans op wateroverlast en schade bij hevige regenval. We zetten bestaande middelen daarbij ook sneller in voor het afkoppelen van regenwater van gemengde riolering. Dat draagt bij aan behoud of versterking van een klimaatrobuust bebouwd gebied als gevolg van klimaatverandering.

Wat hebben we hiervoor nodig?

Om onze ambities waar te kunnen maken en om alle onze geplande werkzaamheden uit te voeren is een minimale **personele bezetting** benodigd. Mensen die het werk doen. De huidige bezetting is 10,1 Fte (binnen- en buitendienst).

Ook is er **voldoende geld** nodig om onderzoek en maatregelen uit te kunnen voeren. De gemeentelijke riolering vertegenwoordigt een waarde van ruim € 300 miljoen euro. Dat is een groot kapitaal waar we goed mee om moeten gaan.

Om deze kosten te dekken heffen we een riool- en waterzorgheffing. Deze bestaat uit een eigenarendeel (kosten voor de eigenaar van het perceel met de rioolaansluiting) en een gebruikersdeel (kosten voor de gebruiker van de rioolaansluiting op basis van waterverbruik). Een gemiddeld gezin betaalt in 2023 € 178,32 aan rioolheffing. Dat is voor deze planperiode 2023 t/m 2029 voldoende om alle uitgaven te bekostigen. De rioolheffing moet daarna stijgen om stijgende kosten in de toekomst te kunnen dekken.

Wel moet de rioolheffing, ook de komende 7 jaar, meestijgen met de jaarlijkse inflatie.

1. Inleiding

1.1 Nieuw Wrp voor Oss

Goede riolering is nodig voor de bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. In dit water- en rioleringsprogramma (Wrp) beschrijven we hoe wij als gemeente omgaan met onze **wettelijke zorgplichten** voor stedelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater en grondwater. Ook gaan we in op de nieuwe ontwikkelingen die deze zorgplichten raken zoals **klimaatverandering** en de invoering van de **Omgevingswet.** Dit Water- en rioleringsprogramma is een GRP in de zin van de Wet milieubeheer artikel 4.22.

Ons (afval)watersysteem beschermt de volksgezondheid en het milieu door het vuile water af te voeren naar de zuivering. Het is daarmee een belangrijk onderdeel van de leefomgeving, waarmee er een directe relatie ligt met andere vakgebieden in deze leefomgeving.

Dit Wrp is de opvolger van het Plan Watertaken (vGRP+) 2012-2017.

1.2 De zorgplichten

In dit Wrp geven we aan hoe we onze wettelijke zorgplichten invullen:

Stedelijk afvalwater	Op grond van de Wet milieubeheer artikel 10.33 (straks Omgevingswet artikel 2.16 lid 1a-3) is elke gemeente verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt bij de in de gemeente gelegen percelen. Alle percelen binnen de bebouwde kom zijn daarom aangesloten op (vrijverval)riolering. Buiten de bebouwde kom zijn alle percelen aangesloten op vrijvervalriolering, mechanische riolering, IBA of een geoorloofd alternatief. Het waterschap heeft op grond van artikel 2.4 uit de Waterwet de verplichting om het afvalwater te zuiveren (of te laten zuiveren door een andere partij).
Hemelwater	Vanuit de Waterwet artikel 3.5 (straks Omgevingswet artikel 2.16 lid 1-a1) zijn gemeenten verplicht om zorg te dragen voor een doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater, maar alleen als degene die zich ervan wil ontdoen niet redelijkerwijs het water zelf kan verwerken op het eigen perceel, door het in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen.
Grondwater	In de Waterwet, artikel 3.6 (straks Omgevingswet artikel 2.16 lid 1-a2), is bepaald dat de gemeente de zorg heeft om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Dit doet de gemeente door maatregelen te treffen in het openbaar gemeentelijke gebied voor zover deze doelmatig zijn en niet tot de zorg van de (grondwater)beheerder of de provincie behoort.
Drinkwater	Zorg voor een duurzame veiligstelling van de openbare drinkwatervoorziening (samen met provincie en waterschap, Drinkwaterwet, artikel 2).

Daarnaast volgt uit het Ontwerpbesluit kwaliteit leefomgeving (artikel 3.16) dat de gemeente er zorg voor draagt dat een openbaar vuilwaterriool zo wordt ontworpen, gebouwd en onderhouden dat:

a) het zoveel mogelijk berekend is op de eigenschappen, samenstelling en hoeveelheid van het afvalwater,

b) lekkage zoveel mogelijk wordt voorkomen, en

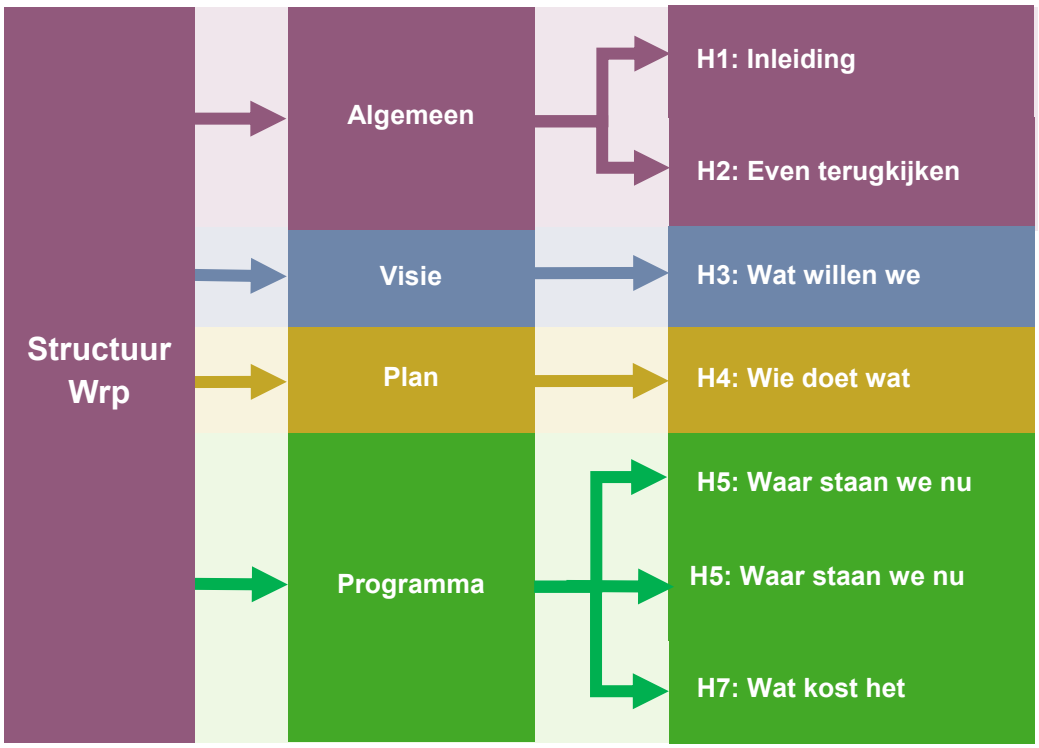
c) het aantal overstortingen zo beperkt is als voor een doelmatig beheer van afvalwater mogelijk is.

1.3 Proces

Riolering is samen met de rioolwaterzuiveringsinstallatie onderdeel van de afvalwaterketen en heeft via overstorten en regenwateruitlaten veel relaties met het watersysteem. Dit Wrp is daarom tot stand gekomen in nauwe samenwerking tussen onze gemeente en het Waterschap Aa Maas.

1.4 Leeswijzer

In de figuur hieronder staat de opbouw van dit Wrp. Dit Wrp bevat de uitwerking van de Omgevingsvisie op het gebied van onze watertaken. In de Omgevingsvisie is het beleid op hoofdlijn aangegeven, in dit Wrp is het verder uitgewerkt. De primaire onderverdeling (Visie, Plan, Programma) sluit aan bij het instrumentarium van de Omgevingswet.

Figuur 1-1: Structuur Wrp

2. Even terugkijken

2.1 Terugblik op de afgelopen planperiode

We hebben het beheer van onze riolering en het oppervlaktewater opgepakt met de middelen die we hebben. De riolering is blijven functioneren en we hebben enkele wateroverlastknelpunten aangepakt. Voorbeelden hiervan zijn de hemelwaterafvoer (HWA) in Dorpshart Oijen, het afkoppelen van de Tulpstraat in Oss en het aanpakken van de Palzstraat en Drossaardstraat Ravenstein.

Figuur 2-1: Water op straat na een hevige regenbui op 29 mei 2018 (Foto: gemeente Oss)

De “gewone” dagelijkse werkzaamheden zijn uitgevoerd. We hebben de riolering gereinigd en geïnspecteerd. Uit de beoordeling van de inspecties blijkt dat de riolen in goede staat zijn. Op een aantal locaties zijn herstelmaatregelen getroffen.

In 2018 hebben we een klimaatstresstest en hydraulische doorrekening uitgevoerd. Aansluitend deden gemeenten Bernheze, Boekel, Landerd, Meierijstad, Uden en Waterschap Aa en Maas mee om de uitkomsten in een gezamenlijke klimaatatlas te presenteren. De stresstest geeft ons inzicht in de gevolgen van extreme neerslag, langere periodes van droogte en hittegolven. Er zijn de afgelopen jaren een aantal flinke buien gevallen in onze gemeente. Zo hadden we hevige regen 30 april en 29 mei 2018 met wateroverlast en 18 juni 2021 zonder meldingen van wateroverlast.

Op basis van het inzicht uit de hydraulische doorrekening van het stelsel, de klimaatstresstest en de ervaren wateroverlast hebben we een knelpuntenlijst opgesteld met daarop geprioriteerde locaties. Hiervan zijn er een aantal aangepakt en de overige hoger geprioriteerde in de maak (van ontwerpfase tot uitvoeringsfase).

2.2 Uitgevoerde werkzaamheden

De dagelijkse werkzaamheden zijn adequaat uitgevoerd. Enkele grotere projecten die we hebben aangepakt zijn: aanleg HWA (afkoppelen) Hazenkamplaan-Leijgraaf, vervangen riolering en aanleg HWA (afkoppelen) Kapelstraat-Walstraat Megen, vervangen riolering en afkoppelen Drossaardstraat Ravenstein, vervangen riolering en afkoppelen Burg. Ploegmakerslaan eo Oss, Bernardstraat, Nieuwe Hescheweg en Julianalaan Oss, de projecten subsidie hoge zandgronden en het relinen van bijna 2 km transportriool rond 1500mm.

2.3 Wat nemen we mee naar de volgende planperiode

In deze planperiode gaan we onder andere verder aan de slag met de volgende projecten: knelpunt bedrijventerrein Vorstengrafdonk, knelpunt Nieuwstraat Ravenstein, knelpunt Kortfoortstraat, knelpunt Kanaalstraat, knelpunt Dommelstraat.

Visie

3. Wat willen we

3.1 Beleidsdoelen

In dit hoofdstuk beschrijven we de beleidsdoelen voor de komende planperiode en voor de lange termijn. Het totaaloverzicht van doelstellingen is hieronder weergegeven. Hierna beschrijven we belangrijke ontwikkelingen (3.2) in de waterketen en vervolgens onze uitwerking van deze doelen (3.3).

Beleidsdoelen Water en Riolering

Beleving van water

1. Het realiseren van een aantrekkelijk en zichtbaar watersysteem;
2. Goede communicatie omtrent water;

Stedelijk afvalwater

3. Het op een duurzame wijze beschermen van de volksgezondheid;
4. Het op peil houden van de kwaliteit van de leefomgeving;
5. Het beschermen van het grond- en oppervlaktewater en de bodem;
6. Goede communicatie omtrent afvalwater en het gebruik van riolering;

Afvloeiend hemelwater

7. Het voorkomen van wateroverlast door (hevige) neerslag;
8. Klimaatadaptief inrichten van de leefomgeving;

Grondwater

9. Het voorkomen en beperken van grondwateroverlast;

Oppervlaktewater

10. Het beschermen van de waterkwaliteit;
11. Het voorkomen van wateroverlast vanuit het watersysteem;
12. Bijdragen aan het minimaliseren van de effecten van droogte.

Omgevingsvisie Oss

Gemeente Oss werkt nog aan de omgevingsvisie voor de gehele gemeente. De gebiedsvisies voor het stedelijk gebied Oss-Berghem en voor het buitengebied zijn al goedgekeurd door de gemeenteraad.

In deze gebiedsvisies staat dat Oss in 2050 een klimaatrobuuste gemeente wil zijn. Oss is een gezonde stad die haar inwoners beschermt tegen ongezonde omstandigheden. Iedereen kan leven in een omgeving met schone lucht, schoon water en een gezonde bodem. We vangen het regenwater zoveel mogelijk op daar waar het valt en we voorkomen en beperken zoveel mogelijk dat er schade ontstaat. Ook staat er dat voldoende natuur, groen en water in zowel wijken, het centrum en op werklocaties essentieel is voor een klimaatbestendige, duurzame en gezonde leefomgeving.

3.2 Ontwikkelingen

Er zijn veel ontwikkelingen gaande binnen de waterketen. We volgen deze ontwikkelingen en bekijken wat de invloed is op onze eigen rioleringszorg.

Klimaatadaptatie

We moeten ons beter voorbereiden op extremere buien, langere periodes van droogte en hittegolven. Hiervoor moeten we de leefomgeving en het watersysteem aanpassen. We zetten in op het creëren extra waterberging door de openbare ruimte anders in te richten. Ook nieuwbouw moet aan strengere eisen voldoen om meer waterberging te creëren. Groene maatregelen hebben de voorkeur, omdat die ook hittestress tegengaan en andere (natuurlijke) doelen dienen (natuur in de stad, afvangen fijnstof). Droogte gaan we tegen door water zo veel mogelijk vast te houden waar het valt en daar te laten.

Omgevingswet

De omgevingswet wordt naar verwachting op 1 januari 2023 ingevoerd. Dat heeft ook invloed op onze zorg voor de watertaken. Als gevolg van klimaatadaptatie zullen ook bovengrondse maatregelen nodig zijn. Een integrale aanpak is dan nodig. In de omgevingsvisie wordt hiervoor de basis gelegd. Daarnaast zullen we regels voor het omgaan met riolering en stedelijk water vastleggen in ons omgevingsplan.

Integraal werken

De afvalwaterketen hangt nauw samen met andere onderdelen in onze leefomgeving, zoals groen en wegen. Daarom pakken we werkzaamheden in samenhang met andere disciplines binnen onze organisatie op. Zo stemmen we rioleringswerkzaamheden zo veel mogelijk af op weg- en wijkvernieuwing.

3.3 Uitwerking beleidsdoelen

In deze paragraaf werken we de beleidsdoelen uit.

Beleving van water

De gemeente Oss streeft naar een functioneel, veerkrachtig en esthetisch watersysteem, met zichtbaar en veilig water in de woonomgeving, zonder overlast. Zo draagt water bij aan een prettige leefomgeving.

Bewoners voelen zich betrokken bij de inrichting en beheer van het water in hun woonomgeving. Dit vergroot de tevredenheid van de bewoners en draagt bij aan de ontwikkeling van een gezonde stad. Bewoners zijn zich ook bewust van de risico’s van water als gevolg van zware regenval of hoge waterafvoeren via de Maas.

Er bestaat een goede balans tussen waterhuishouding, recreatie en ecologie. Water is een verbindend element in de gemeente en geeft de omgeving een natuurlijke uitstraling

Het natuurlijke watersysteem wordt zichtbaar gemaakt. Dit houdt in dat er in principe overal water is: op hogere, droge delen is dit tijdelijk en in lagere nattere delen permanent in de vorm van oppervlaktewater. Oss streeft naar een natuurlijk functionerend watersysteem met infiltratie op de hogere zandgronden en kwel in de lagere komgronden.

Zo vertellen we bijvoorbeeld wat zwerfafval doet in relatie tot oppervlaktewater, enerzijds vanuit het esthetische en anderzijds vanuit het beheer.

Doelen beleving van water

1. **Het realiseren van een aantrekkelijk en zichtbaar watersysteem;** door het nemen van maatregelen wordt water beter zichtbaar en bruikbaar voor waterrecreanten, vissers, wandelaars, etc.

2. **Goede communicatie omtrent water;** door actief bewoners te informeren en een goede waterloketfunctie wordt de beleving van water vergroot. We vertellen bewoners en bedrijven over goed rioolgebruik met voorlichting over bronaanpak vervuilers, vochtige doekjes, vet en medicijnresten.

Doelen stedelijk afvalwater

Stedelijk afvalwater is huishoudelijk afvalwater of een mengsel van huishoudelijk afvalwater met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater. Wij zamelen dat afvalwater zo doelmatig mogelijk in en transporteren het naar de overnamepunten (veelal gemalen) van het waterschap. Het waterschap zorgt voor transport naar de rioolwaterzuiveringsinrichting (RWZI) om het vervolgens te zuiveren.

Doelen stedelijk afvalwater

3. **Het op een duurzame wijze beschermen van de volksgezondheid**; aanleg en het in stand houden van riolering zorgt ervoor dat verontreinigd afvalwater uit de directe omgeving wordt verwijderd

4. **Het op peil houden van de kwaliteit van de leefomgeving**; de riolering zorgt ervoor dat stedelijk afvalwater en overtollig hemelwater afgevoerd worden om zo bij te dragen aan de ontwatering van de bebouwde omgeving en het minimaliseren van wateroverlast en het voorkomen van schade door wateroverlast voor inwoners en bedrijven

5. **Het beschermen van het grond- en oppervlaktewater en de bodem;** door het aanleggen en in stand houden van riolering worden directe ongezuiverde lozingen van afvalwater voorkomen

6. **Goede communicatie omtrent afvalwater;** bewoners en bedrijven vertellen over goed rioolgebruik door voorlichting over bronaanpak vervuilers, vochtige doekjes, vet en medicijnresten.

Bij (ver) nieuwbouw wordt het regenwater niet afgevoerd maar lokaal toegevoegd aan het grondwater. Alleen wanneer milieuwetgeving het vereist, wordt regenwater als afvalwater afgevoerd. Soms is een kleine individuele zuivering, een IBA, de beste oplossing. De effecten op het milieu en de kosten zijn bepalend voor de afweging wat het beste is.
We willen meer communiceren over goed rioolgebruik en over welke rol de gemeente speelt om leefomgeving prettiger te maken voor bewoners.

Doelen afvloeiend hemelwater

We hebben de verplichting om afvloeiend hemelwater in te zamelen en te verwerken, zolang een perceeleigenaar dat redelijkerwijs niet zelf kan.

Voor de verwerking van hemelwater volgen we de trits **vasthouden-bergen-afvoeren**. We hebben de voorkeur om afvloeiend hemelwater bovengronds af te voeren naar lokaal groen en als dat niet kan naar lokaal oppervlaktewater. Als bovengronds afvoeren niet mogelijk is, voeren we hemelwater ondergronds af met daartoe bestemde voorzieningen. Bij voorkeur voeren we hemelwater af naar infiltratievoorzieningen waar het de bodem in kan zakken. Als dit niet mogelijk is voeren we het hemelwater af naar oppervlaktewater en pas in laatste instantie naar de RWZI samen met het huishoudelijke afvalwater.

Doelen afvloeiend hemelwater

7. **Het voorkomen wat wateroverlast door (hevige) neerslag;** het nemen van maatregelen in de openbare ruimte om ervoor te zorgen dat de toelaatbare frequentie van hinder, overlast en schade niet word overschreden.

8. **Klimaatadaptief inrichten;** Bij nieuwbouw en herinrichtingen richten we alles klimaatadaptief in waarbij we zoveel mogelijk water vasthouden op eigen terrein/binnen gebied. We infiltreren zoveel mogelijk hemelwater lokaal in de ondergrond of bergen het in lokaal oppervlaktewater.

Bij Nieuwbouw normen stellen

Bij ver- en nieuwbouw binnen de bebouwde kom met een toename van 500 m^2 of meer verhard oppervlak moet 60 mm hemelwater op het eigen terrein kunnen worden vastgehouden en lokaal worden geïnfiltreerd (bergings-/infiltratievoorziening, vijver, wadi of lager gelegen grond). Het surplus mag bovengronds op de erfgrens aangeboden worden.

Ontwikkelingen met een toename onder de 500 m^2 verhard oppervlak moeten 25 mm hemelwater op eigen terrein kunnen bergen. Als dit aantoonbaar niet mogelijk is, dan is een directe of gebufferde afvoer vanaf het perceel naar de riolering of de openbare ruimte bespreekbaar.

Alles wat meer valt moet in het openbaar gebied worden opgevangen en daar in de bodem infiltreren of via bestaande systemen worden geborgen en afgevoerd. Inmiddels is dit de gebruikelijke werkwijze in Oss. Als hemelwater bij nieuwbouw toch wordt aangesloten op de riolering moet dit altijd gescheiden worden aangeleverd aan de perceelgrens.

Buiten de bebouwde kom verwachten we dat iedereen zelf het hemelwater verwerkt. Hier is voldoende ruimte om hemelwater op eigen perceel te infiltreren in de bodem of te lozen

op lokaal oppervlaktewater. Het is verboden om hemelwater aan te sluiten op de in het buitengebied aanwezige mechanische riolering.

Hemelwater schoonhouden

Het hemelwater dat op daken en wegen valt is in principe schoon. Het is de doelstelling om dit hemelwater schoon te houden. Dit betekent dat er bij nieuwbouw zo min mogelijk uitlogende bouwmaterialen worden gebruikt. Er is een opruimplicht voor hondenpoep en we bestrijden gladheid met de meest milieuvriendelijke strooimiddelen. Verder is er permanente aandacht voor het voorkomen en herstellen van foutieve aansluitingen op het hemelwaterriool.

Figuur 3-1: Water op straat (foto gemeente Oss)

Doorgaan met afkoppelen

Bij elk herstructureringsproject en groot onderhoud van bestaande straten/wijken wordt beoordeeld in hoeverre het verharde oppervlak afgekoppeld kan worden en het hemelwater in de bodem geïnfiltreerd of op het oppervlaktewater kan worden geloosd (dat laatste vooral in gebieden met klei als grondsoort). Hiervoor zijn per kern of deelgebied hemelwatervisies nodig die voorafgaand aan onze IUP projecten helder moeten zijn. Met deze maatregel ontstaat op lange termijn de situatie dat er veel minder hemelwater via de riolering wordt afgevoerd naar de RWZI. Dat is gunstig voor het milieu (voorkomen verontreiniging, minder verdroging en beter rendement RWZI), goed voor de portemonnee (minder verpompen/afvoeren/zuiveren) en beter uit veiligheidsoverwegingen (voorkomen overstromingen en overlast van intensievere buien door benutten sponswerking ondergrond).

Bij afkoppelen hebben we aandacht voor foutaansluitingen, zodat vuilwater niet in het hemelwaterstelsel terecht komt. Ook willen we be- en ontluchtingsproblemen binnen panden zo veel mogelijk voorkomen.

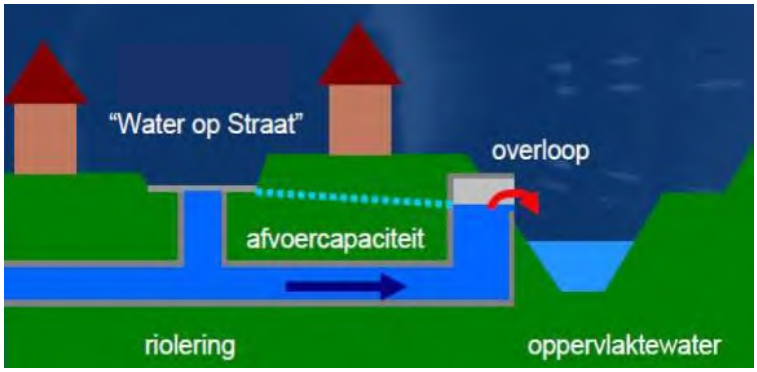
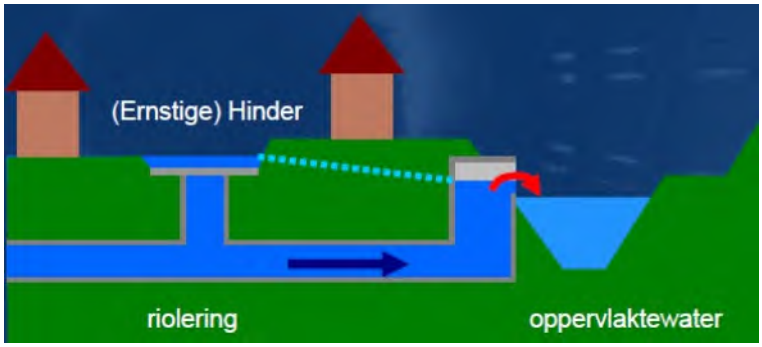
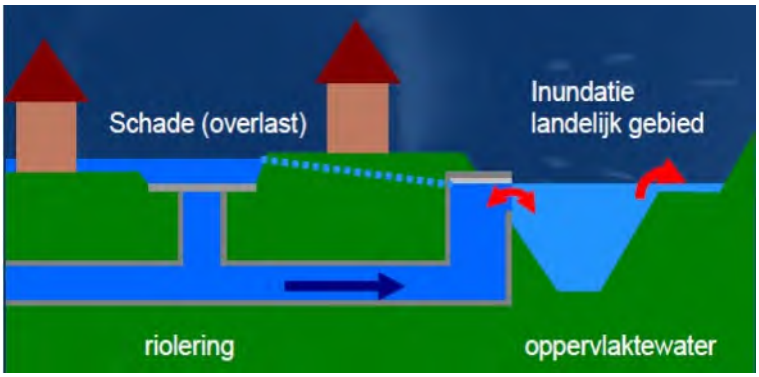
Hinder, overlast en schade

De gemeente heeft de zorgplicht om hemelwateroverlast zoveel mogelijk te voorkomen en te beperken. Concreet moet de gemeente uitspraak doen welke mate van hinder, overlast en schade geaccepteerd wordt bij zeer hevige neerslag. De capaciteit van de riolering is namelijk eindig; de riolering kan niet onbeperkt worden vergroot. Om toch te kunnen anticiperen op extreme buien, zal hemelwater naar elders moeten worden afgevoerd of tijdelijk (bovengronds) worden geborgen. Dit gebeurt bij voorbaat in de (bestaande) groene infrastructuur zoals bermen en plantsoenen en deels op de wegen (tussen de stoepranden).

De gemeente en het waterschap streven er naar dat bij een bui, met een kans op voorkomen van minder dan één keer per 100 jaar (de afgesproken werknorm Nationaal

Bestuursakkoord Water) in geen enkele kern schade optreedt. Wateroverlast in de zin van water op straat waarbij geen directe schade optreedt, is wel acceptabel net als tijdelijke hinder. De gemeente richt zich in beoordeling van hinder, overlast en schade op de volgende normen.

Tabel 3-1 Definitie hinder, overlast en schade (bron: Stichting RIONED)

Situatie	Resultaat
Hinder:	Kortdurend water op straat van geringe omvang.
Overlast:	Ernstige hinder zoals stremming door water op straat of uittredend afvalwater en forse hoeveelheden water op straat.
Schade:	Kort- of langdurend water op straat van een dusdanige omvang dat er schade aan eigendommen optreedt en/of er essentiële gebruiksfuncties uitvallen.

Tabel 3-2 Toelaatbare frequenties hinder, overlast en schade

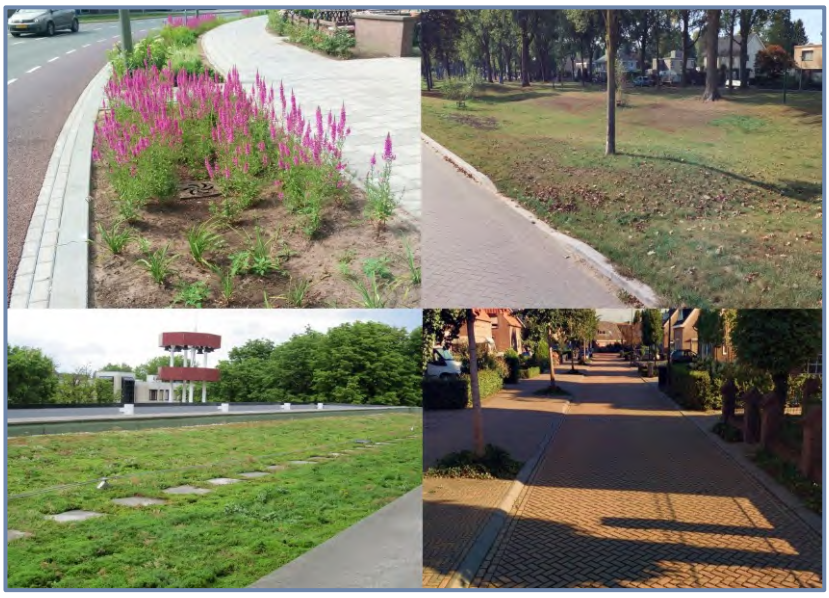
Gebruiksfunctie	**Toelaatbare theoretische frequentie**		
	Hinder	*Overlast*	*Schade*
Woongebied	Eens per 2 jaar	Eens per 5 jaar	Niet (< 1x per 100 jaar)
Bedrijventerrein	Eens per 2 jaar	Eens per 5 jaar	Niet (< 1x per 100 jaar)
Hoofdinfrastructuur en winkelgebieden	Eens per 5 jaar	Een per 10 jaar (maximaal 15 min)	Niet (< 1x per 100 jaar)

Klimaatadaptieve inrichting

Extreme weersomstandigheden zoals hevige neerslag, hitte en droogte zullen in de toekomst vaker voorkomen. Om ervoor te zorgen dat onze leefomgeving beter bestand is tegen het veranderende klimaat, passen we deze aan. De capaciteit van de riolering is beperkt. Daarom is bovengronds meer ruimte nodig om tijdens perioden van hevige neerslag het water tijdelijk op te vangen. Dit kan gecombineerd worden met aanpassingen voor het tegengaan van de gevolgen van hitte en droogte.

Niet alleen wij als gemeente, maar ook particulieren en bedrijven zijn aan zet om de omgeving klimaatadaptief te maken. Een groot deel van het stedelijk grondgebied is particulier bezit, wat betekent dat een groot deel van de neerslag op particulier terrein valt. Daarom is er in de Waterwet aangegeven dat particulieren hun ‘eigen’ hemelwater moeten verwerken als dat redelijkerwijs mogelijk is. Daarnaast zal water op straat meer voor kunnen komen. Dat levert hinder op, maar dat gaat er steeds meer bij horen. Zolang dat niet te lang duurt en niet tot schade leidt, moeten we dat accepteren.

Er zijn vele mogelijkheden van klimaatadaptief inrichten van de openbare ruimte. Enkele voorbeelden hiervan staan in Figuur 3-3.

Figuur 3-3 Voorbeelden klimaatadaptieve inrichting, linksboven: Bioswale Oostwal. rechtsboven: Wadi Nieuwe Hescheweg. linksonder: groen dak gemeentehuis. rechtsonder: waterpasserende verharding Heegterstraat.

Om het waterbewustzijn bij particulieren en bedrijven te vergroten en eigenaren te stimuleren op eigen terrein meer regenwater vast te houden is er projectmatig aandacht voor gebruik van regentonnen, opvang van regenwater in de tuin en de opties van groene daken en groene gevels.

Grondwater

Wij hebben de zorgplicht om onder voorwaarden maatregelen tegen structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand te treffen, mits dat doelmatig kan. Onze taken liggen in de openbare ruimte en bij coördinatie en onderzoek.

Net als bij de hemelwaterzorgplicht is op particulier terrein primair de eigenaar verantwoordelijk voor het treffen van maatregelen tegen grondwateroverlast, voor zover deze problemen niet aantoonbaar worden veroorzaakt door onrechtmatig handelen of nalaten van de buur (overheid of particulier).

Er zijn peilbuizen aanwezig waarbij periodiek de grondwaterstand handmatig wordt gemeten. Dit geeft inzicht in verloop in de tijd voor het ontwerp van bijvoorbeeld infiltratievoorzieningen en bij eventuele klachten. In de watersamenwerking As50+ loopt een project om gezamenlijk een (regionaal) grondwatermeetnet op te zetten waar de huidige peilbuizen onderdeel van zullen zijn en aanvullende peilbuizen geplaatst kunnen worden. Een inventarisatie onder de deelnemende partijen geeft inzicht in de meetdoelen en hoe om te gaan met het beheer en onderhoud van het grondwatermeetnet.

Gemeente is aanspreekpunt

De gemeente zet het huidige beleid door. Dit betekent dat bij grondwaterklachten de gemeente aanspreekpunt (loket) is om samen met de bewoner vast te stellen wat de oorzaak is van de klacht. Als blijkt dat er sprake is van structurele grondwateroverlast pakt de gemeente de regierol op om in samenwerking met het waterschap en/of provincie doelmatige maatregelen te nemen.

Doel grondwater

9. **Het beperken van grondwateroverlast;** Het nemen van maatregelen om ervoor te zorgen dat bij nieuwbouw geen grondwaterproblemen kunnen ontstaan en bij het constateren van structurele grondwateroverlast dat problemen worden opgelost.

We spreken van structurele grondwateroverlast als de gebruiksfunctie van een perceel wordt aangetast door een structureel (te) geringe ontwateringsdiepte oftewel te hoge grondwaterstanden. Structureel wil zeggen dat gedurende een langere aaneengesloten periode (meerdere weken) met een regelmatige frequentie (meerdere keren per jaar) en over een groter gebied (meerdere percelen).

De risico's en gevolgen van klimaatverandering zoals grondwateronderlast: droogvallende watergangen of verdord stedelijk groen kunnen met behulp van een grondwatermeetnet en de daaruit voortvloeiende grondwatergegevens beter in beeld worden gebracht. Deze gegevens kunnen tevens een basis vormen richting regionale oplossingsmaatregelen in het grondwaterbeheer.

Oppervlaktewater

We beheren als gemeente verschillende oppervlaktewateren waar afstromend hemelwater in wordt geborgen. Vanuit een integrale benadering van de openbare ruimte voeren we de regie over het onderhoud van de stadswateren. Het waterschap draagt vervolgens naar rato van waterschapsfuncties bij in het onderhoud van de watergangen. Afspraken hierover zijn vastgelegd in een beheer- en onderhoudsovereenkomst. De zorg voor zowel kwantitatief als kwalitatief oppervlaktewater in het buitengebied is een zorg die het waterschap invult.

We werken samen met het waterschap om de waterkwaliteit zo goed mogelijk te houden. We proberen de vuilemissie vanuit onze riolering op oppervlaktewater zoveel mogelijk te beperken door af te koppelen en KRW-maatregelen (Kaderrichtlijn Water) te nemen. Hier is maatwerk voor nodig. We gaan weer een aantal gemengde riooloverstorten monitoren om inzicht te hebben en te houden in overstortvolumes en de overstortfrequenties.

Doelen oppervlaktewater

10. **Het beschermen van de waterkwaliteit;** het nemen van maatregelen om ervoor te zorgen dat de waterkwaliteit van het oppervlaktewater voldoet aan de KRW-eisen.

11. **Het voorkomen van wateroverlast vanuit het watersysteem;** het aanleggen van voldoende berging in het watersysteem zodat bij een bui die eens in de 100 jaar valt geen inundatie vanuit het watersysteem plaatsvindt.

12. **Het bijdragen aan het minimaliseren van de effecten van droogte;** Door hemelwater zo veel mogelijk te infiltreren of te bergen in lokaal oppervlaktewater behouden we zo veel mogelijk water in het watersysteem voor tijden van droogte.

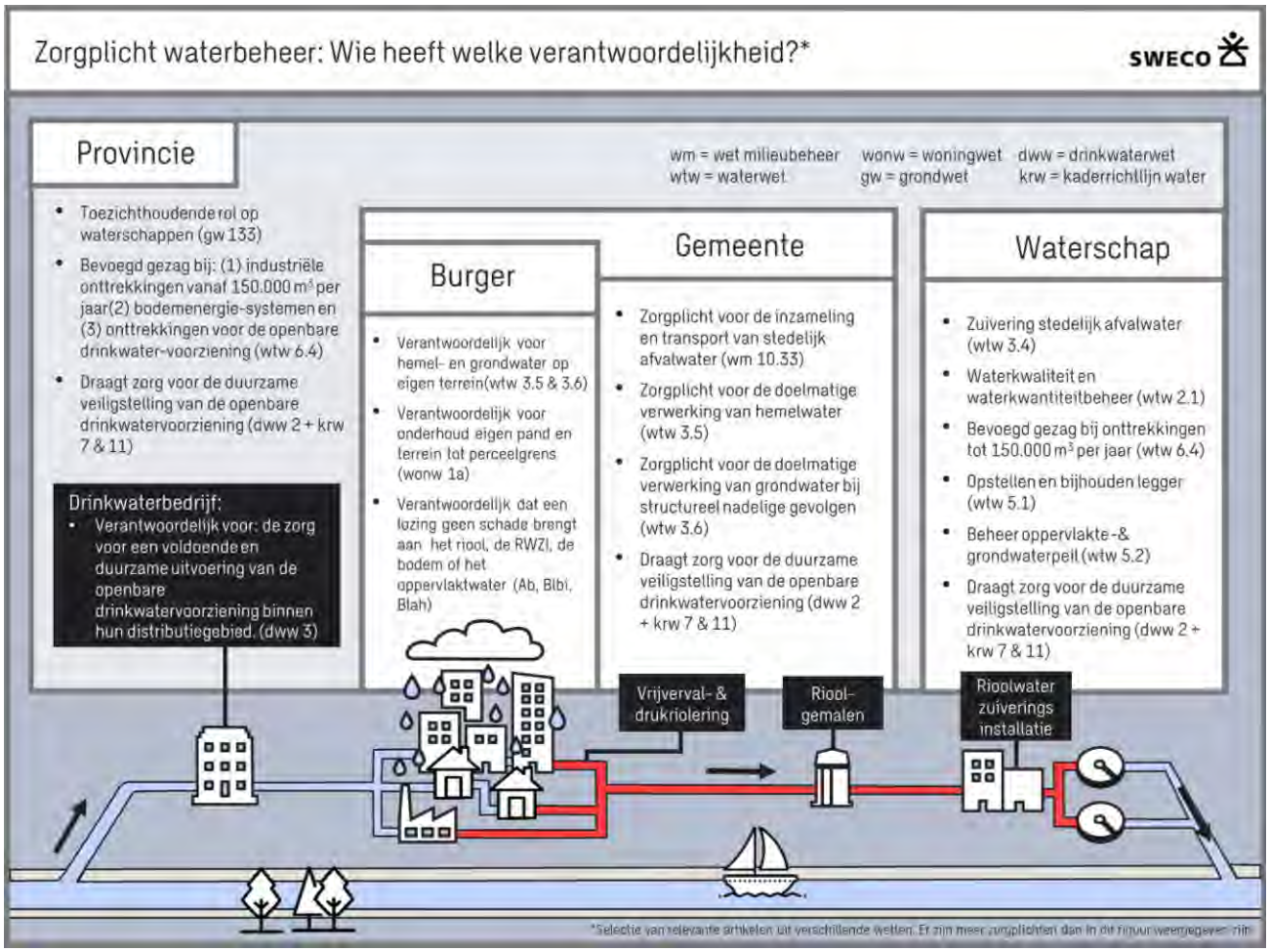

Plan

4. Wie doet wat

4.1 Wat doet de gemeente?

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor een goede invulling van onze gemeentelijke watertaken. En omdat riolering niet op zichzelf staat, maar onderdeel is van onze gemeentelijke infrastructuur, stemmen we ons beleid af met andere overheden. Zoals in de Wet milieubeheer is aangegeven, zijn dat in ieder geval de beheerder van de zuiveringen waarop we het door ons ingezamelde (afval)water lozen, voor onze gemeente is dat Waterschap Aa en Maas.

Figuur 4-1: Infographic verantwoordelijkheden

4.2 Wat doet de gemeente in samenwerking met anderen?

Afstemming tussen verschillende disciplines binnen de gemeente wordt met de komst van de Omgevingswet (verwacht per 1 januari 2023) alleen maar belangrijker. Integraal werken is het devies en dat betekent ook participatie en afstemming.

De waterketen houdt zich niet aan bestuurlijke grenzen. Daarom zoeken we de samenwerking op met omliggende gemeenten in de As50+. We zijn actief in de regionale samenwerking. We weten elkaar te vinden, te helpen en werken samen om de kennis, kwaliteit en duurzaamheid te vergroten en de kwetsbaarheid te verlagen.

In de As50+ hebben we de klimaatstresstest uitgevoerd en diverse (onderhouds)bestekken aanbesteed. In de toekomst gaan we door met gezamenlijk bestekken aanbesteden en projecten uit te voeren (overstorten bemeten, grondwatermeetnet, hosten telemetrie rioolgemalen, kennis en data delen).

4.3 Wat verwachten wij van onze inwoners en bedrijven?

Wij kunnen als gemeente veel regelen en sturen in het functioneren van de riolering, maar kunnen niet alles zelf uitvoeren. Onze inwoners en bedrijven hebben ook een belangrijke invloed op het functioneren. Wij willen dat onze inwoners helpen bij het goed laten functioneren van de riolering. Daarom spreken we ook in dit Wrp een aantal verwachtingen uit.

Wij verwachten:

1. Dat inwoners en bedrijven het riool, de IBA's en septic tanks verstandig gebruiken (o.a. geen doekjes, verfresten, medicijnresten, zwerfafval of vet door het riool spoelen);
2. Dat rioolaansluitingen zorgvuldig worden aangelegd en onderhouden (o.a. aansluiten op het juiste riool, voldoende diep);
3. Dat inwoners en bedrijven hemelwater van dak en het eigen perceel zelf opvangen en bergen en verwerken als dat redelijkerwijs mogelijk is;
4. Dat hinder (water-op-straat) vaker, binnen marges, wordt geaccepteerd;
5. Dat inwoners en bedrijven bij grondwateroverlast controleren of hun woning of bedrijf voldoende waterdicht is. In het Bouwbesluit 2012 is opgenomen dat een kelder waterdicht moet zijn als dit een verblijfsruimte is.

We streven altijd naar lokale maatwerkoplossingen voor optredende problemen.

Zorgplicht lozers (burgers en bedrijven)

In het Besluit lozing afvalwater huishoudens (Blah) en het Activiteitenbesluit zijn zogenaamde zorgplichtbepalingen opgenomen die zich richten op de lozers op riolering.

Het Blah bevat een zorgplichtbepaling die is gericht op het voorkomen van nadelige gevolgen voor het milieu door maatregelen te treffen (art. 4). Dit betreft ook de bescherming van de doelmatige werking van de voorzieningen voor het beheer van afvalwater (waaronder riolering) en het doelmatig beheer van afvalwater (Blah artikel 4 lid 2).Volgens de toelichting op het Blah betekent deze zorgplicht onder meer dat bij een gescheiden rioolstelsel de beide afvalwaterstromen op het goede stelsel moeten aansluiten. Dit met het oog op de doelmatige werking van de stelsels. Ook het doorspoelen van toiletdoekjes of frituurvet is in strijd met de zorgplicht. Toiletdoekjes horen in de vuilnisbak en frituurvet moet worden gerecycled of ook met het vaste afval

worden weggegooid. Ook hoort hemelwater niet op mechanische riolering te worden geloosd, dat verstoort de werking.

De zorgplichtbepaling geeft de gemeente de mogelijkheid maatwerkvoorschriften vast te stellen voor de te nemen maatregelen of om rechtstreeks handhavend op te treden.

Net als het Blah bevat het Activiteitenbesluit een zorgplichtbepaling (art. 2.1). De zorgplichtbepaling voor afvalwaterlozingen op de riolering komt neer op:

- de bescherming van de doelmatige werking van de voorzieningen voor afvalwaterbeheer (zoals de openbare riolering);
- doelmatig afvalwaterbeheer.

Besluit lozing afvalwater huishoudens artikel 4 lid 1: Degene die loost en weet of redelijkerwijs had kunnen weten dat door het lozen nadelige gevolgen voor het milieu ontstaan of kunnen ontstaan, die niet of onvoldoende worden voorkomen of beperkt door naleving van de bij of krachtens dit besluit gestelde voorschriften, voorkomt die gevolgen of beperkt die voor zover voorkomen niet mogelijk is en voor zover dit redelijkerwijs van hem kan worden gevergd.

In de Omgevingswet komen deze zorgbepalingen terug. Een en ander betekent dat de gemeente maatwerkvoorschriften kan stellen aan (veranderde) lozingen op bijvoorbeeld mechanische riolering, om er voor te zorgen dat de doelmatige werking wordt beschermd.

Bedrijfsmatige lozingen op mechanische riolering in het buitengebied

In het buitengebied komen er steeds meer ontwikkelingen die voor meer aanbod van huishoudelijk- of bedrijfsafvalwater zorgen, bijvoorbeeld door de ombouw van een boerderij naar een bed- en breakfast of naar een minicamping, door de bouw van extra woningen of bijvoorbeeld arbeidsmigrantenhuisvesting.

De reeds aanwezige mechanische riolering is aangelegd voor het inzamelen en transport van huishoudelijk afvalwater (of wat daar naar aard en omvang gelijk aan is) en geen afvoer van afstromend hemelwater. Bedrijfsmatige lozingen op deze mechanische riolering moeten altijd in overleg met de beheergroep riolering aangevraagd en besproken worden. We houden hierbij de capaciteitseisen aan die beschreven zijn in de Leidraad Riolering dec 2008. Deze beperking is noodzakelijk om het risico van disfunctioneren te verkleinen (samenloop, overcapaciteit, weinig tot geen berging in het systeem, enz.) en een goed functioneren van het systeem te waarborgen.

Bij de vergunningverlening van nieuwbouwontwikkelingen moet hier altijd rekening mee worden gehouden.

Programma

5. Waar staan we nu

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk beschrijven we waar we staan op moment van schrijven van dit Wrp en welk areaal we beheren voor onze gemeentelijke watertaken (water en riolering). We beschrijven de technische staat van onze objecten en het functioneren van het technische en ambtelijke systeem.

5.2 Totaaloverzicht aanwezige voorzieningen

Voor de vervulling van onze gemeentelijke watertaken hebben we allerlei objecten in beheer.

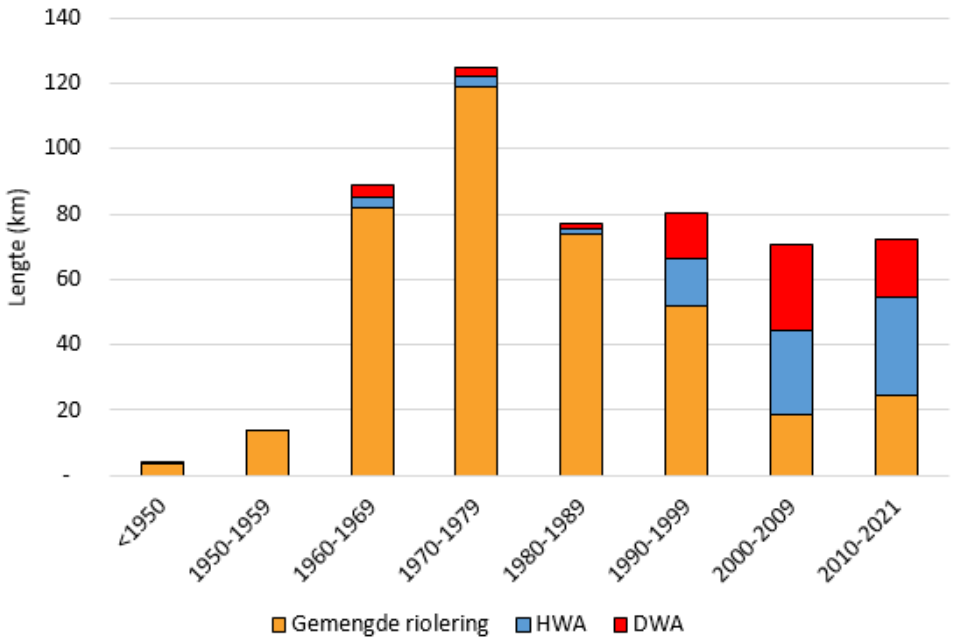
Tabel 5-1 Overzicht areaal in beheer bij gemeente Oss

Onderdeel	aantal	eenheid	Onderdeel	aantal	eenheid
Vrijvervalriolering*			Bergbezinkvoorzieningen	13	stuks
- Gemengd	*388*	km	IBA's (individuele	17	stuks
- DWA (vuilwater)	*67*	km	behandeling afvalwater)		
- HWA (hemelwater)	*79*	km	Overstorten (gemengd)	36	stuks
			Regenwateruitlaten	155	stuks
Totaal	534	km			
			Rioolgemalen	71	stuks
Druk- pers- en vacuumleidingen	190	km	Drukrioleringunits	743	stuks
			Vacuumputtten	74	stuks

*) aantallen zijn exclusief aansluitleidingen en loze leidingen. Duikers zijn meegenomen bij HWA.

De gegevens zijn opgeslagen in een rioleringsbeheersysteem en daarmee goed te raadplegen en bij te houden. Een lijst met overstorten is opgenomen in bijlage 3.

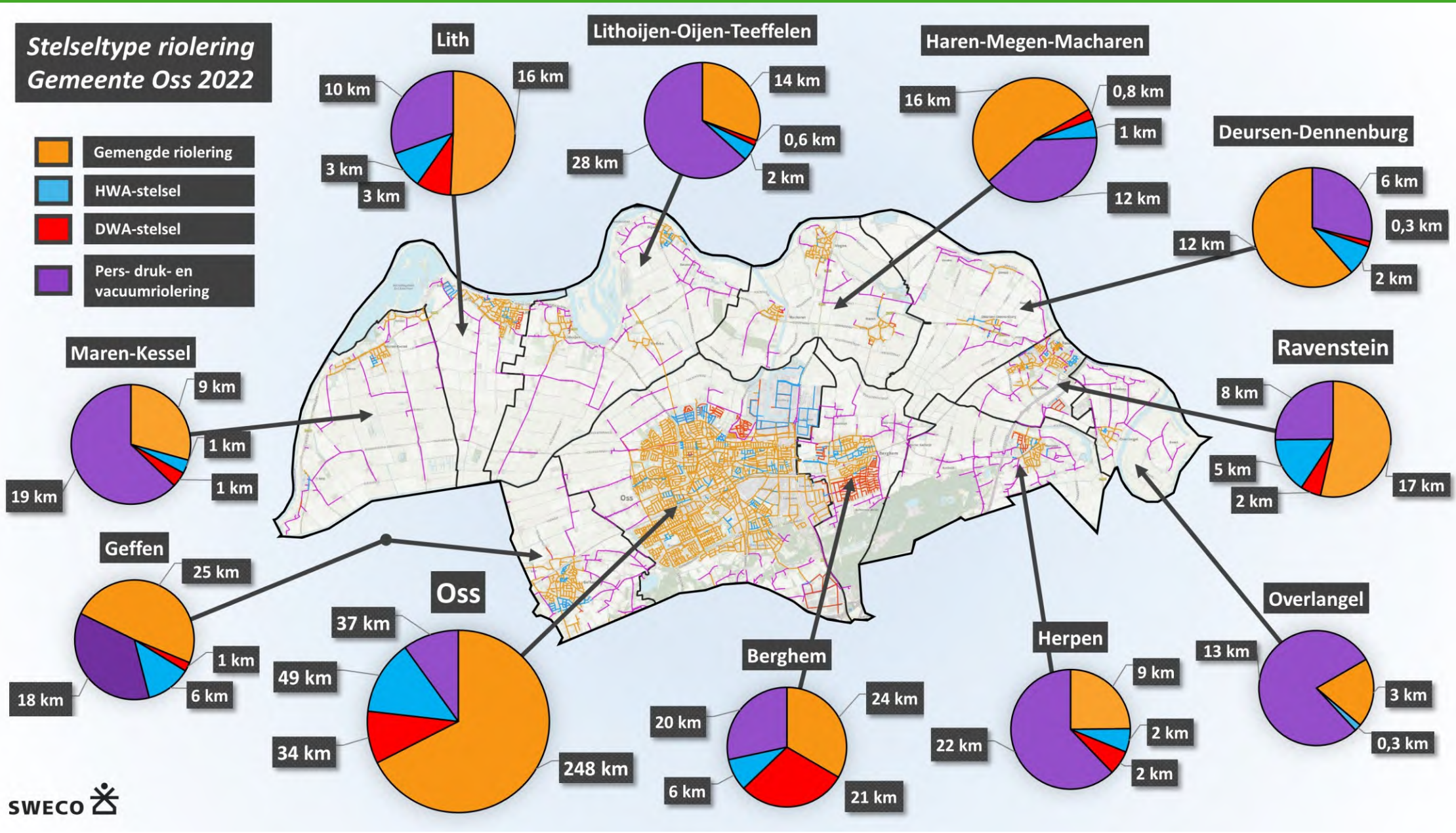
Het meest omvangrijk is het vrijvervalstelsel. In onderstaande grafiek is weergegeven wanneer het stelsel is aangelegd en hoe het stelsel is opgebouwd.

Figuur 5-1 Aanlegjaren vrijvervalriolen per aanlegperiode

Figuur 5-1 Aanlegjaren vrijvervalriolen per aanlegperiode

Figuur 5-2 toont de locaties van de vrijvervalriolering en de pers- druk- en vacuümriolering. In de gemeente zijn bijna alle panden voorzien van een rioolaansluiting, 17 panden zijn voorzien van een IBA.

Figuur 5-2 Stelseltype riolering per deelgebied met lengtes van de rioolstrengen

5.3 Huidige situatie: Stedelijk afvalwater en hemelwater

Technische staat van de objecten

Met inspecties krijgen we inzicht in de technische staat van de riolering. De inspecties in onze gemeente worden uitgevoerd door een extern bedrijf. De inspectieresultaten gebruiken we om te bepalen waar we onderhouds- reparatie of vervangingsmaatregelen moeten uitvoeren.

Vrijvervalriolering

Per jaar reinigen en inspecteren we ongeveer 40-50 km riool. Van nieuw aangelegde riolering maken we een opleveringsinspectie en vervolgens inspecteren we pas na 20-25 jaar opnieuw om de toestand te beoordelen. Op basis van de beoordeling van de inspecties maken we werkplanningen, waarin we aangeven welke maatregelen nodig zijn. Dit houden we bij in ons rioleringsbeheersysteem.

Onze vrijvervalriolering is in goede staat. We voeren onderhoud uit om dit zo te houden. Om de instroming via de straat- en trottoirkolken te waarborgen en instroming van zand in de riolen te beperken worden kolken en lijngoten periodiek gereinigd en de molgoten regelmatig geveegd.

Gemalen, pompunits drukriolering en bergbezinkbassin

Elk gemaal wordt op dit moment 2x per jaar gereinigd en geïnspecteerd, elke drukrioolunit wordt 1x per jaar gereinigd en geïnspecteerd. Op basis van ervaring en aangetroffen vervuiling kan een extra reinigingsronde plaatsvinden. Er wordt gewerkt volgens de NEN 3140 en de BRL. Op basis van de inspectie wordt beoordeeld welke onderdelen moeten worden vervangen. Indien meerdere en omvangrijke onderdelen aan vervanging toe zijn, wordt besloten om het gemaal of de drukrioolunit mechanisch/elektrisch te vervangen. Het bouwkundig gedeelte (de putten) zijn nog in goede staat. De drukriolering is verstoppingsgevoelig, daar houden we rekening mee in het dagelijks beheer.

Persleidingen

De pers- en drukleidingen worden op dit moment correctief onderhouden. Dit betekent dat er onderzoek en onderhoud plaatsvindt zodra er aanleiding toe is. Een verminderd functioneren van de gemalen en drukrioolunits kan bijvoorbeeld zo'n aanleiding zijn.

Oppervlaktewater

We hebben met het waterschap onderhoudsafspraken voor het stedelijke oppervlaktewater gemaakt.

Infiltratievoorzieningen

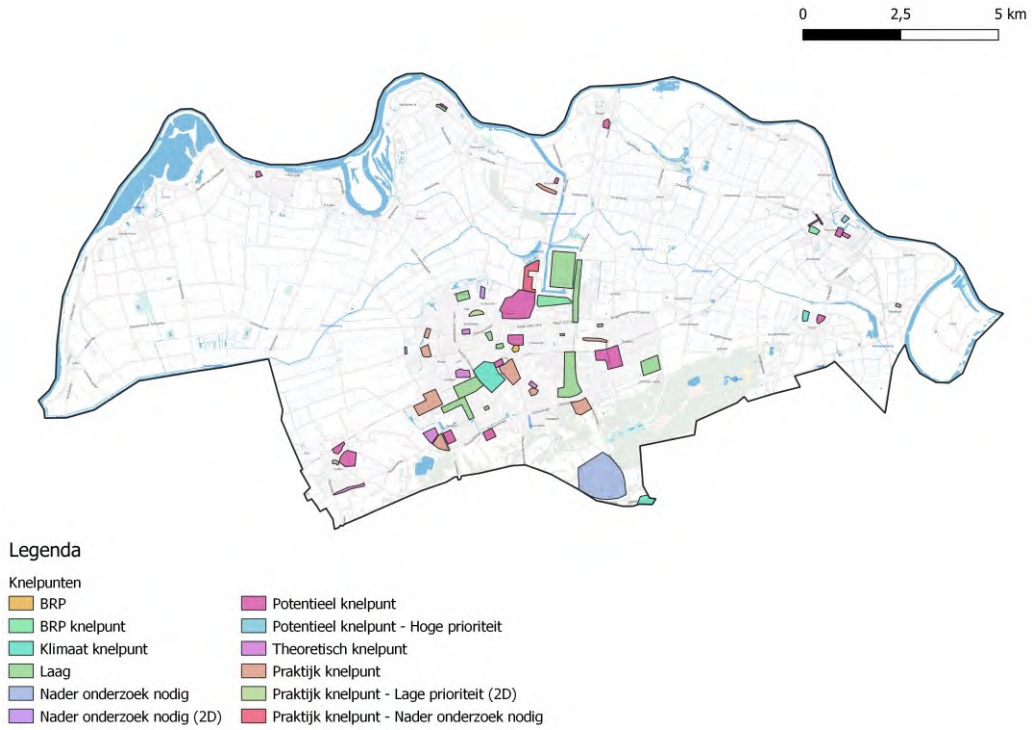
Het beheer van infiltratievoorzieningen is verdeeld onder afdelingen rioolbeheer, wegbeheer, groenbeheer en gebiedsbeheer Het maairegiem en groot onderhoud van wadi's wordt uitgevoerd door gebiedsbeheer. Wadi's met een infiltrerende onderbouw worden vervangen door rioolbeheer.

Infiltratieriolen worden beheerd door rioolbeheer door middel van het Reinigings- en Inspectieprogramma (R&I programma). Infiltratieputten/kolken worden 2 keer per jaar gereinigd en geïnspecteerd in de kolkenronde. Voor infiltratiekratten is rioolbeheer verantwoordelijk, maar gebied voert het correctief onderhoud uit. Onder sommige wegen hebben we een waterbergend cunet. Hiervoor is wegbeheer verantwoordelijk maar gebied voert dagelijks onderhoud uit. Bermbeheer wordt uitgevoerd door gebied.

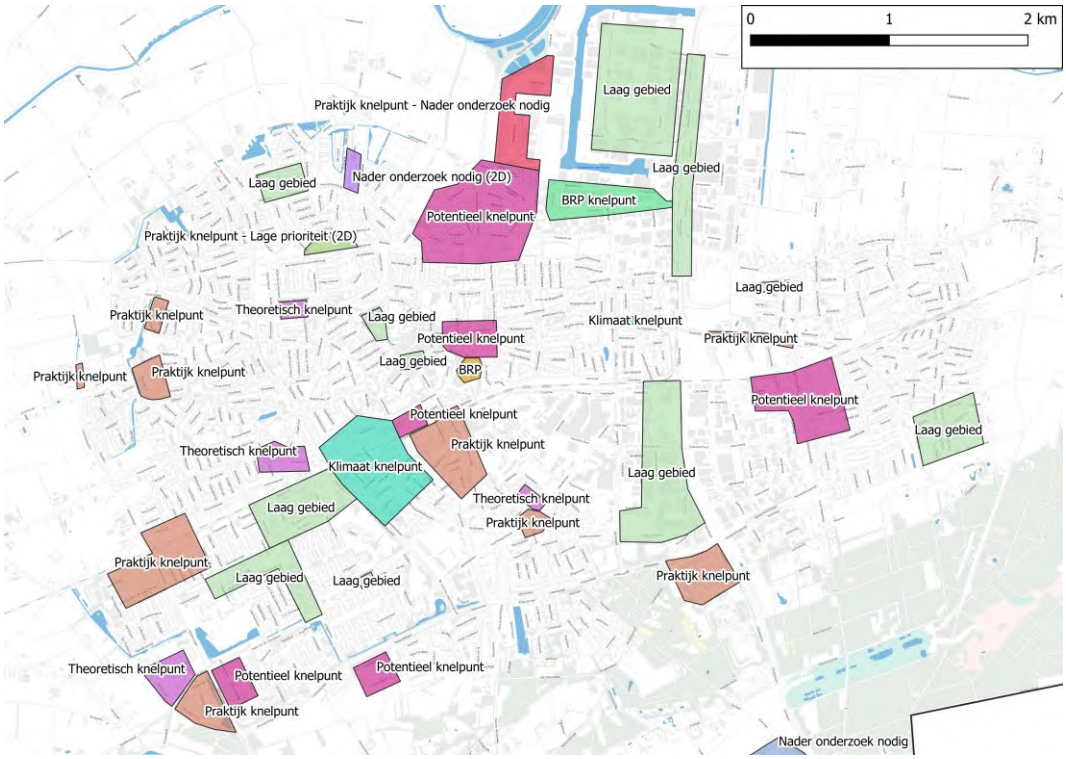
Functioneren van het systeem

Het functioneren van het water- en rioolsysteem wordt getoetst aan eisen voor wateroverlast en waterkwaliteit. Het meest actuele Basisrioleringsplan (BRP) is opgesteld in 2018. Circa 1x per 7 jaar wordt het hydraulisch en milieutechnisch functioneren van de stelsels modelmatig doorgerekend. Uit de toetsing van de huidige situatie blijkt dat de riolering op enkele locaties niet voldoet aan de normen. Ook vanuit de praktijk hebben we de ervaring dat er knelpunten voor wateroverlast zijn, vandaar dat we deze locaties gaan aanpakken. Werkzaamheden aan de Nieuwstraat in Ravenstein worden binnenkort aanbesteed. Voor de Dommelstraat in Oss moet nog aanvullend onderzoek plaatsvinden. Het knelpunt aan de Vechtstraat in Oss wordt meegenomen als onderdeel van project HWA Kanaalstraat. Het knelpunt aan het Kolkske in Ravenstein is inmiddels opgelost. Het knelpunt aan de Vorstengrafdonk is in voorbereiding. Voor de Kortfoortstraat wordt momenteel een visie opgesteld.

Het totaaloverzicht van knelpunten is weergegeven op Figuur 5-3 en 5-4.

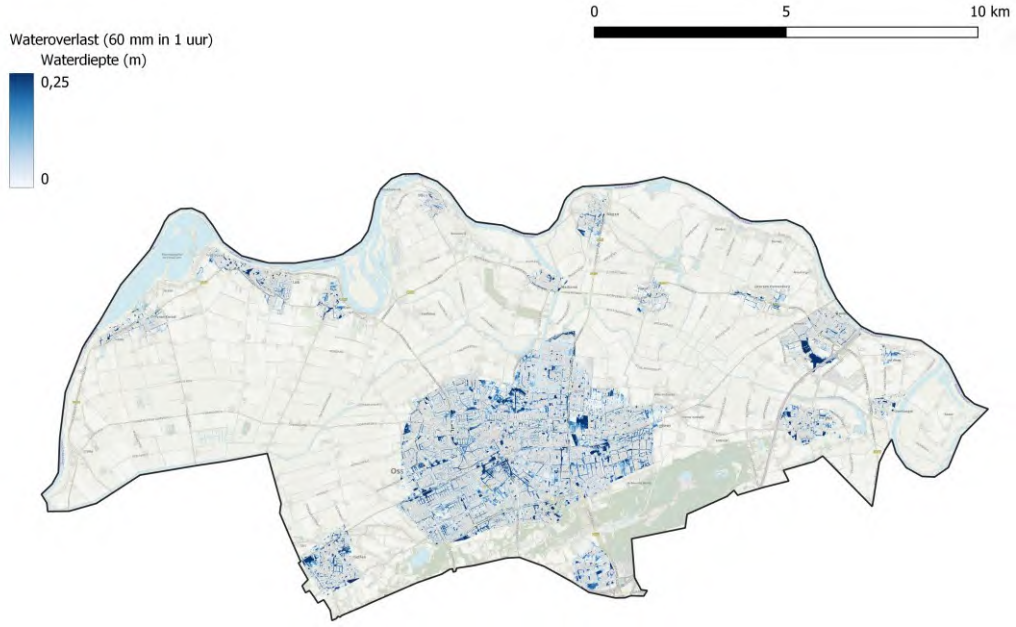
Figuur 5-3 Knelpunten wateroverlast gemeente Oss

Figuur 5-4 Knelpunten wateroverlast kern Oss

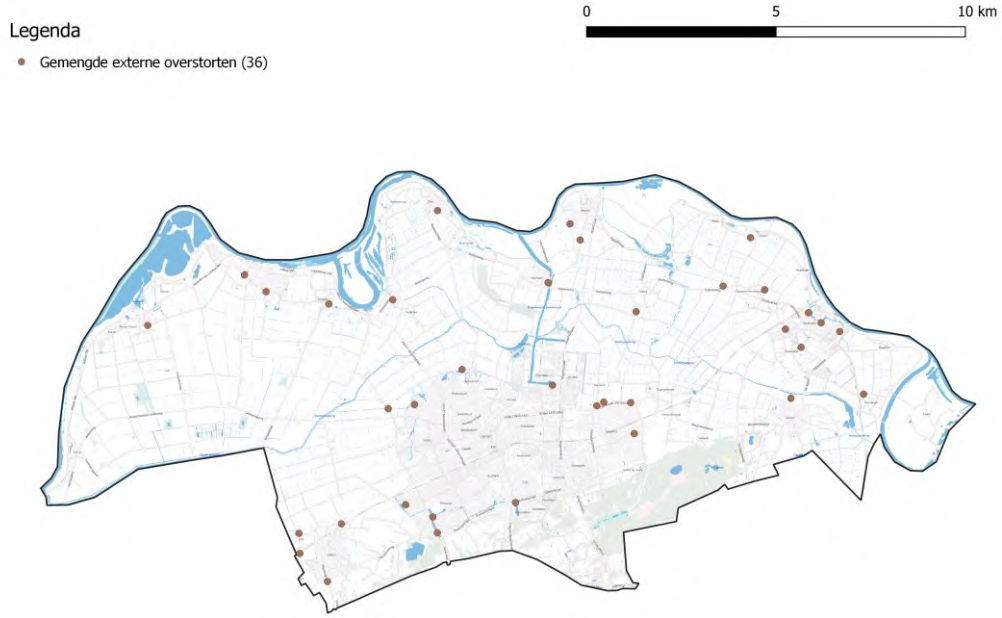
We hebben in 2018 een klimaatstresstest (als stap uit het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie DPRA) uitgevoerd waarin we in kaart hebben gebracht hoe Oss bestand is tegen hevige neerslag. Op https://as50.klimaatatlas.net/ zijn alle kaarten van de stresstest te bekijken.

Op onderstaande kaart is te zien waar het water zich verzameld wanneer een bui valt die één keer in de 100 jaar voorkomt (60 mm in één uur).

Figuur 5-5 Resultaten stresstest, bui van 60 mm in 1 uur

Met het waterschap brengen we de kwaliteit (ecologisch en chemisch) van de stadwateren in beeld om te kunnen beoordelen of en waar er maatregelen nodig zijn. Medio 2023 wordt het meten en monitoren van de overstoten aanbesteed. Het aantal gemengde externe overstorten in de gemeente is weergegeven op Figuur 5-6 en in Bijlage 3.

Figuur 5-6 Locaties gemengde externe overstorten binnen Gemeente Oss

5.4 Huidige situatie: Grondwater

De ondergrond in Gemeente Oss bestaat vooral uit zand en klei. Infiltratie is goed mogelijk in de zandige ondergrond, maar vrij slecht mogelijk in de kleiige ondergrond. Over het algemeen zijn er weinig problemen met grondwater, we hebben de afgelopen jaren enkele meldingen van grondwateroverlast ontvangen, maar dit bleek bijna altijd te gaan om een lekkende kelder.

We vervullen onze loketfunctie en reageren daarom op alle meldingen die binnenkomen over grondwateroverlast. Samen met de melder bekijken we de informatie die we beschikbaar hebben en beoordelen welke partijen betrokken moeten worden. Als er geen duidelijke verantwoordelijke is voor de grondwateroverlast bekijken we of er sprake is van structurele overlast en doelmatige maatregelen (zoals beschreven in hoofdstuk 3). We sluiten aan bij een nieuw grondwaternet in de regio.

Drinkwater

Binnen de grenzen van gemeente Oss wordt drinkwater gewonnen in Lith. Hier bevindt zich een grondwaterbeschermingsgebied van zo'n 5 km^2.

5.5 Huidige situatie: Bedrijfsvoering

Klachten en meldingen

Bewoners kunnen klachten en meldingen online aangeven bij het Digitaaloket op de website van de gemeente, per mail riolering@oss.nl of telefonisch via140412. We behandelen alle die binnen onze verantwoording liggen.

Vergunningen en verordeningen

Vergunningen Wet milieubeheer / Wabo

Lozingen van afvalwater op de riolering (indirecte lozingen) worden geregeld op basis van de Wet milieubeheer (Wm) / Waterwet / Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en de AmvB's voor lozingen. De vergunningverlening van omgevingsvergunningen en algemene regels hebben we ondergebracht bij de omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN).

Ook werken we samen met het waterschap Aa en Maas. De milieu-inspecteurs bezoeken met een zekere regelmaat de bedrijven.

Verordeningen en regels

Anno 2022 zijn op rioleringsgebied de volgende verordeningen van kracht: Verordening Rioolheffing Oss 2022.

Bij nieuwbouw of grootschalige aanpassingen moet een watertoets worden overlegd. Hierbij geldt dat op eigen terrein 60 mm moet kunnen worden geborgen[1]. We bereiden momenteel een hemelwaterverordening voor.

[1]https://www.knmi.nl/kennis-en-datacentrum/uitleg/extreme-neerslag

6. Wat gaan we doen

6.1 Aan de slag

We willen onze doelen bereiken zoals die in hoofdstuk drie beschreven zijn. Dit doen we door het huidige stelsel in stand te houden, de kwaliteit te monitoren en waar dat nodig is te verbeteren. Hiervoor voeren we **onderzoek** en **maatregelen** uit. Daarnaast letten we er in nieuwe situaties op dat we riolering aanleggen en het gebied inrichten in lijn met de visie. Alle in dit hoofdstuk genoemde bedragen zijn op prijspeil 2022 en exclusief BTW.

6.2 Nieuwe systemen goed aanleggen

Kleinschalige inbreidingen sluiten we aan op de bestaande riolering. Eigenaren moeten hun stedelijk afvalwater en hemelwater ook in gemengd gerioleerde gebieden gescheiden aanleveren aan de perceelgrens, zodat ze voorbereid zijn op eventueel gescheiden riolen die later worden aangelegd.

Figuur 6-1: Nieuw wegdek met daaronder nieuwe riolering (foto gemeente Oss)

Bij “grootschalige” uitbreidingen wordt altijd gescheiden riolering aangelegd, met de eisen zoals die in paragraaf 3.3 zijn opgenomen. Alle nieuwbouwprojecten dienen rekening te houden met een duurzame oplossing voor hemelwater conform het beleid van het Gemeente Oss en Waterschap Aa en Maas. Voor de komende planperiode verwachten nieuwbouw in Oss-west, Geffen zuidoost en in stationskwartier van Ravenstein.

Nieuwe plannen worden op wateraspecten getoetst in een watertoetsproces (onder de Omgevingswet ’weging van het waterbelang’). Dat betekent dat voldoende ruimte moet worden gereserveerd voor het vasthouden en bergen van water. Om dit te waarborgen moeten we vanaf het beginstadium van planontwikkelingen worden betrokken. Ook hebben we extra aandacht voor klimaatadaptatie. Bij nieuwe plannen, reconstructies maar ook bij regulier beheer en onderhoud wordt klimaatadaptief denken de leidraad. De eisen voor nieuwbouw liggen vast in het Bouwbesluit 2012 en komen in het omgevingsplan.

De aanleg van voorzieningen bij nieuwbouwlocaties wordt in principe bekostigd uit de grondexploitatie (Grex). Deze kosten zijn in het Wrp buiten beschouwing gelaten.

6.3 Onderzoek

Deze planperiode voeren we weer onderzoek uit om investeringsbeslissingen goed te kunnen onderbouwen. Het onderzoeksbudget is € 100.000 per jaar. Reiniging en inspectie zit hierbij inbegrepen. Daarnaast voorzien we de onderzoeken uit tabel 6-1.

Tabel 6-1: Incidentele onderzoeken binnen de planperiode

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
O1) Actualisatie BRP			€ 50.000				
O2) Actualisatie Wrp							€ 30.000

- **O1)** actualisatie BRP: We stellen 1x in de 7 jaar een BRP op, waarin het stelsel hydraulisch en milieutechnisch wordt doorgerekend. Dit BRP wordt dan een Systeemoverzicht Stedelijk water (SSW).
- **O2)** actualisatie Wrp: elke 7 jaar actualiseren we het Wrp, we stellen het beleid bij waar nodig en bepalen voor de komende jaren welke maatregelen en onderzoeken nodig zijn en welke middelen (rioolheffing) we daarvoor nodig hebben.

6.4 Bestaande systemen onderhouden en inspecteren

We houden de kwaliteit van ons areaal in de gaten. Om dit planmatig aan te pakken, volgen we een R&I-programma (Reiniging en Inspectie). We houden rekening met bekende knelpunten, reeds uitgevoerde inspecties en bouwontwikkelingen. De resultaten van de inspecties verwerken en beoordelen we om tot de juiste maatregelen te komen.

Tabel 6-2 Onderhoudsfrequenties per object

Object	Onderhoud	Frequentie
Vrijvervalriolen	Reiniging	1x per 10 jaar
	Inspectie	1x per 10 jaar
	Reparaties	N.a.v. inspecties
Kolken	Zuigen	2x per jaar
Straatvegen	Vegen	Afhankelijk van locatie
Gemalen	Reiniging	1x per jaar
	Inspectie	1x per jaar
	Reparatie	N.a.v. inspecties
Minigemalen	Reiniging	1x per jaar
	Inspectie	1x per jaar
	Reparatie	N.a.v. inspecties
Pers- en drukleidingen	Reiniging	Bij aanleiding
	Inspectie	Niet
	Reparatie	Bij aanleiding
Oppervlaktewateren	Meegenomen in groenonderhoud	
Randvoorzieningen	Inspectie	1x per jaar
	Reinigen	1x per jaar
Infiltratievoorzieningen	Inspectie	1x tot 2x per 2 jaar
	Reinigen	1x tot 2x per 2 jaar

6.5 Maatregelen: Waar nodig vervangen en renoveren

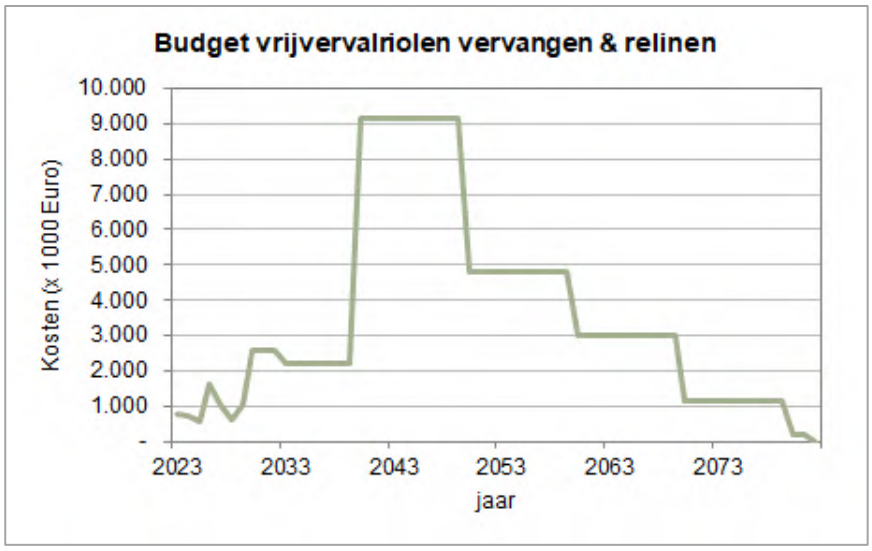
Aan de hand van inspectiegegevens bepalen we welke riolen we vanwege hun technische staat moeten vervangen of renoveren. In de afweging voor rioolvervanging wordt steeds beoordeeld of een renovatie met de kousmethode (relining) een goed en kostenbesparend alternatief is. Daarnaast kijken we ook naar andere plannen die op onze riolering van invloed zijn: plannen voor klimaatadaptatie, ruimtelijke ontwikkelingen, weg- en groenonderhoud. We stemmen renovatie- en vervangingswerken af op andere werken in de openbare ruimte. Dit vermindert de overlast en bespaart geld.

Vrijvervalriolering

Voor de komende jaren gaan we uit van ons Meerjareninvesteringsprogramma waar de integrale projecten in zijn opgesomd. De komende jaren gaan we verschillende rioolvervanging en renovatieprojecten beginnen. Dit is onder andere op de volgende locaties (niet limitatief): de Dr Wiegersmastraat eo in Lith, de Hertogin Johannasingel in Oss, het Linnenplein in Oss, de Marsweg in Oss, de Nieuwstraat in Ravenstein, de Ridderstraat in Oss, de Romeinenweg in Oss, de Rooseveltstraat eo in Oss, de St. Sebastianustraat in Herpen, de Schadewijk in Oss en de Vierhoeksingel in Oss.

Voor de kosten van het vervangen/relinen zijn we uitgegaan van onze eigen kostenkengetallen. Gedurende de planperiode 2023-2029 geven we gemiddeld 1,2 miljoen euro per jaar uit aan deze werkzaamheden.

Voor de periode na 2029 en de lange termijn hebben we een strategische vervangingsplanning opgesteld om in grote lijn te kunnen zien wat er op ons afkomt. Deze gaat uit van 33% relinen en 67% vervangen. De gemiddelde levensduur (technische afschrijvingstermijn) schatten we op 60 jaar. Figuur 6-1 toont het verloop van de verwachte uitgaven[2]. Het zwaartepunt komt naar verwachting vanaf 2040 naar voren, gerelateerd aan de aanleg in de jaren ’70 en ’80 in de vorige eeuw.

Figuur 6-2: Budgetraming voor renovatie en vervanging vrijvervalriolen t/m 2082

[2] Dit is exclusief het aandeel wegverhardingskosten, dat is in de exploitatiekosten opgenomen.

Gemalen en persleidingen

Voor het vervangen van hoofdrioolgemalen gaan we uit van vervanging van de mechanische en elektrische delen na 20 jaar en vervanging van de bouwkundige delen na 40 jaar. Persleidingen hebben een geschatte levensduur van 60 jaar.

Voor de planperiode is een budget van ongeveer € 700.000 gereserveerd voor het vervangen van hoofdrioolgemalen en persleidingen. We gaan hier ook uit van onze eigen kostenkengetallen.

Druk- /vacuümriolering, IBA's en huisaansluitingen

Voor het vervangen van druk- /vacuümriolering gaan we uit van vervanging van de mechanische en elektrische delen na 20 jaar en vervanging van de bouwkundige delen na 40 jaar. We verwachten dat IBA’s 30 jaar mee gaan en huisaansluitingen 60 jaar. In de planperiode is hiervoor zo’n 3 miljoen euro gereserveerd.

Afkoppelen

Bij rioleringsmaatregelen aan gemengde riolen waar ook bovengrondse maatregelen nodig zijn, is afkoppelen van hemelwaterafvoeren een uitgangspunt. Jaarlijks wordt in combinatie met noodzakelijke rioolvervanging of herinrichting van verharding- en openbaar groen afgewogen of hemelwater van de gemengde riolering kan worden ontkoppeld. Het is de intentie om hiermee gemiddeld 5 à 6 ha per jaar af te koppelen.

In de planperiode is hiervoor zo’n 7 miljoen euro gereserveerd.

7. Wat kost het

7.1 Personeel

Om het geplande werk uit te voeren is voldoende gekwalificeerd personeel nodig. Met behulp van de Kennisbank Stedelijk Water is een globale inschatting gemaakt van de benodigde personele capaciteit voor de komende jaren. Op basis van landelijke kengetallen is berekend hoeveel medewerkers nodig zijn.

Benodigde bezetting: de theorie

Voor de invulling van de dagelijkse gemeentelijke watertaken is de benodigde personele inzet in eerste instantie berekend op basis van de Kennisbank Stedelijk Water, onderdeel Personele Aspecten. Deze raming geldt voor de bezetting van de zogenaamde binnendienst en geeft een beeld van de bandbreedte waarbinnen de werkelijke bezetting volgens de kengetallen moet liggen. In **Fout! Verwijzingsbron niet gevonden.** zijn d e uitkomsten van de berekening weergegeven.

Tabel 7-1: benodigde personele capaciteit gemeentelijke watertaken (enkel binnendienst)

Samenvatting tijdsbesteding

	Maximale uitbesteding tijdsbesteding		Minimaal uitbesteden tijdsbesteding	
Uitgangspunt: 1 fte is 1400 uur per jaar	dagen	fte (175 dagen/jr)	dagen	fte (175 dagen/jr)
Planvorming, onderzoek en facilitair	403	2,3	900	5,1
Onderhoud*	509	2,9	2.443	13,9
Maatregelen	219	1,3	372	2,1
Totaal	1.130	6,5	3.715	21,2

In de Kennisbank Stedelijk Water is bij de berekening van de benodigde fte's nog geen rekening gehouden met ontwikkelingen zoals klimaatadaptatie, participatie, subsidieregelingen, extra communicatie, watertoets-processen en aanvullend databeheer. Adequate invulling hiervan zal circa 1 fte extra inzet vergen op Planvorming. Dat betekent dat een *minimale* bezetting van de binnendienst van 7,5 fte nodig is bij de huidige uitbesteding van werkzaamheden.

Benodigde bezetting: de praktijk

We rekenen op dit moment ongeveer 10,13 fte toe aan riolering en water. Dit bestaat uit 7,63 fte binnendienst en 2,5 fte buitendienst. De ervaring is dat dit net voldoende is. Er is net voldoende tijd voor het dagelijks beheer, maar soms te weinig voor beleidsontwikkeling en inspelen op actualiteiten, innovaties en nieuwe watertaken zoals klimaatadaptatie. Ook de bijdrage aan regionale samenwerkingsprojecten staat onder druk. Aandachtspunt is dat de groei van het aantal taken (ook buiten de rioleringszorg) steeds meer beslag legt op de beschikbare capaciteit. Samenwerking met andere partners kan dit slechts zeer gedeeltelijk oplossen.

Het gevaar van te weinig personele capaciteit is dat er werkzaamheden blijven liggen en dat er mogelijk te snel en te weinig onderbouwde en dus suboptimale beslissingen

worden genomen. Ook kan de kwaliteit van de riolering op langere termijn achteruit gaan waardoor de kans op calamiteiten toeneemt.

7.2 Kosten en kostendekking

Om de verwachte kosten te dekken is ook voldoende geld nodig. Om een goed beeld te krijgen zijn voor de komende 60 jaar de verwachte uitgaven berekend. Hiermee zijn alle te verwachten uitgaven minstens één keer meegenomen. Alle bedragen zijn op prijspeil 2022. Ze moeten in de toekomst worden gecorrigeerd voor de dan optredende inflatie. De uitgangspunten van de kostendekkingsberekening staan in bijlage 2.

Exploitatie

Voor de exploitatie (het dagelijks beheer) is gedurende de planperiode een jaarlijks bedrag van € 3,97 miljoen nodig exclusief BTW.

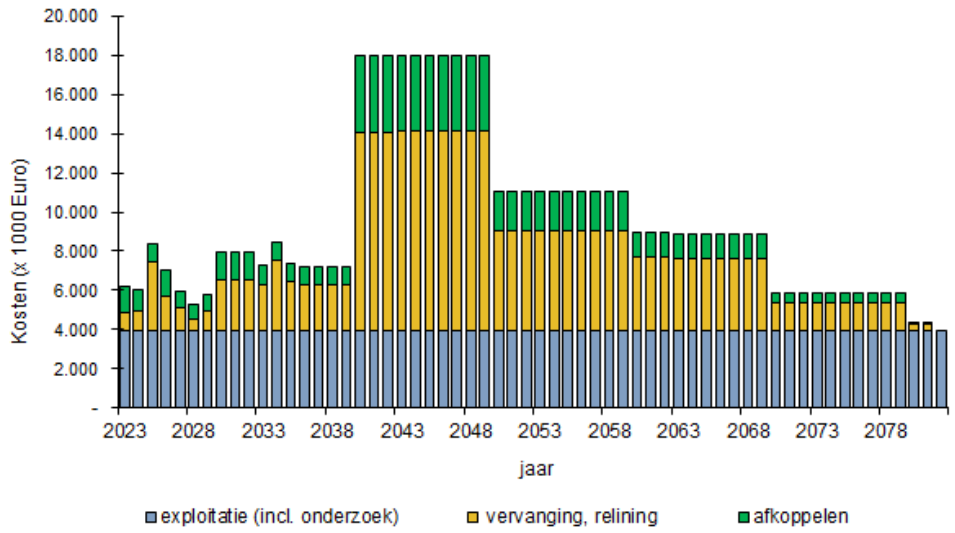
Uitgaven

De totale waarde van de riolering in Gemeente Oss bedraagt meer dan € 300 miljoen. Om dit kapitaal goed te beheren doen we de goede dingen goed. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden uit het vorige hoofdstuk, zijn de volgende uitgaven geraamd:

Tabel 7-2: Overzicht investeringen planperiode exclusief BTW

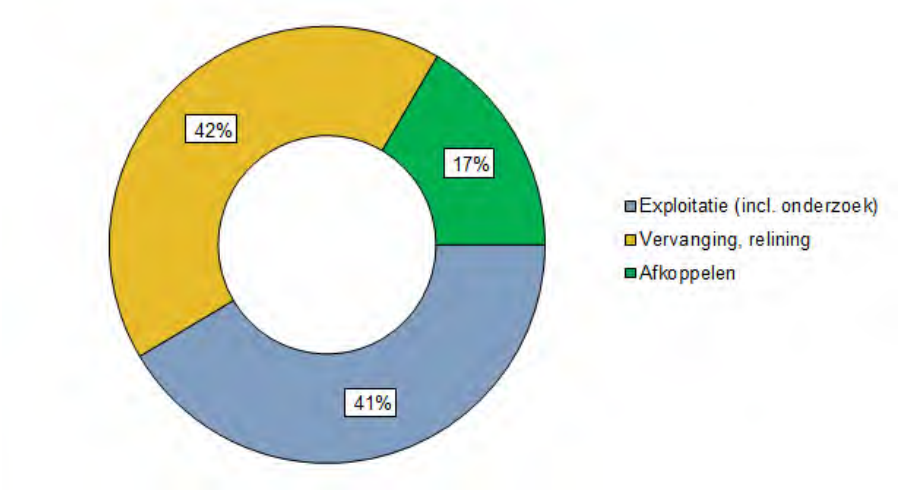
	Vrijvervalriolen excl. aandeel verharding	Gemalen en persleidingen	druk-/vacuümriolering, iba's incl. huisaansluitingen	Afkoppelen	Totaal
2023	€ 778.000	€ 129.000	€ 54.000	€ 1.277.000	€ 2.239.000
2024	€ 717.000	€ 129.000	€ 147.000	€ 1.136.000	€ 2.129.000
2025	€ 543.000	€ 129.000	€ 2.872.000	€ 880.000	€ 4.425.000
2026	€ 1.622.000	€ 129.000	-	€ 1.331.000	€ 3.082.000
2027	€ 1.025.000	€ 129.000	-	€ 864.000	€ 2.018.000
2028	€ 621.000	€ 12.000	-	€ 704.000	€ 1.337.000
2029	€ 1.039.000	€ 12.000	-	€ 814.000	€ 1.864.000

Voor de komende 60 jaar is het volgende beeld in de uitgaven voorzien:

Figuur 7-1 Overzicht uitgaven lange termijn

Van alle uitgaven gaat, over de gehele beschouwde periode gezien, het grootste deel op aan vervangings- en reliningsinvesteringen (42%), gevolgd door exploitatie (41%) en het afkoppelbudget (17%).

Figuur 7-2: Verdeling kosten rioleringszorg

We schrijven de nieuwe investeringen direct af. Dit betekent dat er geen langjarige kapitaallasten (rente- en afschrijvingskosten) zijn.

Inkomsten en voorziening

Om alle kosten te kunnen dekken, wordt rioolheffing geheven volgens de “Verordening rioolheffing Oss 2022”. We heffen een gebruikersdeel en een eigenarendeel. De geraamde opbrengst in 2022 is € 8.465.000.

Eigenarendeel

Voor het eigenarendeel heffen we per perceel welke in hoofdzaak worden gebruikt als woning, in 2022 € 144,48. Voor percelen die niet in hoofdzaak worden gebruikt als woning (voornamelijk bedrijven) heffen we naar de *kavelgrootte*. Daarbij maken we gebruik van de volgende staffeling:

Tabel 7-3: Staffeling rioolheffing eigenarendeel voor niet-woningen

Staffel	Van-tot in m2	Tarief (€) 2022
1	**< 1.000**	**144,48**
2	**1.000 – 2.000**	**288,96**
3	**2.000 – 4.0000**	**433,44**
4	**4.000 – 8.000**	**577,92**
5	**8.000 – 50.000**	**1.155,84**
6	**> 50.000**	**5.056,80**

Gebruikersdeel

Het gebruikersdeel bedraagt per perceel in 2022 € 29,04. Voor percelen welke niet uitsluitend worden gebruikt als woning, geldt een extra heffing bij een waterverbruik van meer dan 125 m^3 per jaar, per volle eenheid van 10 m^3 meer afgevoerd afvalwater € 2,32.

Voorziening

We maken gebruik van een financiële voorziening riolering. Per 31-12-2022 wordt de stand van deze voorziening geraamd op € 20,7 miljoen. Via de rioolheffing geïnd geld moet voor het rioleringsdoel worden aangewend en blijft daarom in een voorziening. Deze voorziening is in de rioolheffingsberekening als een tariefsegalisatievoorziening (artikel 44 lid 2 BBV) meegenomen. De voorziening mag niet (lang) negatief worden.

7.3 Rioolheffingsberekening

De gemeente maakt gebruik van een eigen kostendekkingsmodel, voor de planperiode is dat leidend. Voor de ontwikkeling van de kosten en kostendekking op de langere termijn is gebruik gemaakt van het Swecokostendekkingsmodel.

Heffingseenheden

Om de benodigde heffing per jaar berekenen delen we de te dekken kosten door het aantal heffingseenheden (groene lijn in figuur 7-3). Het aantal heffingseenheden (eenheden die rioolheffing betalen) is niet gelijk aan het aantal rioolaansluitingen omdat grootverbruikers 1 aansluiting hebben, maar als meerdere heffingseenheden moeten

worden meegenomen. Het jaarlijkse aantal referentie-eenheden (fictief aantal heffingseenheden) wordt berekend door het aantal eenheden te corrigeren hiervoor. Het aantal heffingseenheden staat per jaar aangegeven in tabel 10 van Bijlage 2.

Er is voor 2023 gerekend met 49.094 referentie-eenheden waarover heffing wordt ontvangen. Dat aantal neemt als gevolg van nieuwbouw tot en met 2040 toe met 300 eenheden per jaar.

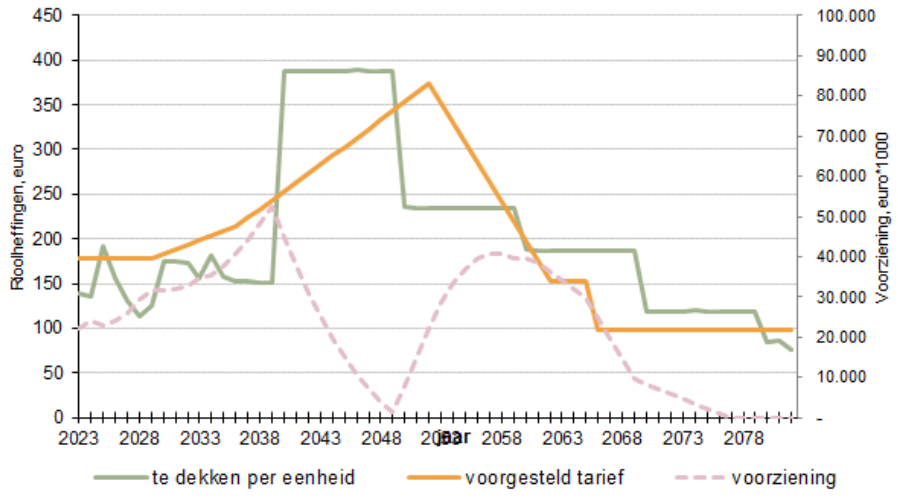
Direct kostendekkende rioolheffing

Als we per 1-1-2023 een rioolheffing zouden heffen die over de gehele levenscyclus van de riolering van 60 jaar gelijk en kostendekkend is, zou die rioolheffing circa € 200 per jaar moeten bedragen voor een gemiddeld huishouden.

Getrapte invoering kostendekkende heffing

De huidige rioolheffing is lager dan de berekende, op lange termijn kostendekkende heffing. Stijging naar het kostendekkende niveau is niet direct nodig. Er is geld in de voorziening dat kan worden ingezet, de grote vervangingspieken liggen ver(der) in de toekomst. Daarbij komt dat hoe verder in de toekomst, hoe groter de onzekerheden. Daarom stellen we ook elke zeven jaar een nieuw Wrp op zodat we kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen.

Er zijn vele manieren om naar een kostendekkend niveau toe te groeien. In onderstaand voorbeeld is een mogelijke ontwikkeling opgenomen (oranje lijn in figuur 7-3) waarbij rekening is gehouden met het verloop van de kosten (de groene lijn) en met de inzet van gelden uit de voorziening (roze stippellijn in figuur 7-3). De rioolheffing kan deze planperiode gelijk blijven op het niveau van 2023, € 178,32 voor een gemiddeld huishouden. (behoudens inflatiecorrectie). Vanaf 2030 is een stijging voorzien van € 5 euro per jaar (exclusief inflatiecorrectie). Vanaf 2037 is een stijging nodig met € 10 euro om de grote verwachte piek in vervanging op te vangen. Daarna is de grootste vervangingspiek voorbij. Vanaf 2053 kan de rioolheffing weer dalen. Deze mogelijke ontwikkeling van de rioolheffing is aangegeven in Figuur 7-3. Zoals eerder aangegeven stellen we dit beeld elke zeven jaar bij aan de werkelijke ontwikkelingen.

Figuur 7-3: Mogelijke ontwikkeling kosten-rioolheffing-voorziening

8. Besluit

Burgemeester en wethouders verzoeken de gemeenteraad om dit Water- en rioleringsprogramma 2023-2029 vast te stellen door in te stemmen met

- De geformuleerde doelen;
- De voorgenomen onderzoeken;
- De voorgenomen maatregelen.

Het raadsbesluit maakt onderdeel uit van het rioleringsplan. Na vaststelling van dit Wrp zal dit plan worden toegezonden aan het waterschap Aa en Maas en de provincie Noord-Brabant (pro forma).

Ook zullen we na vaststelling in één of meer dag- of weekbladen die in onze gemeente worden verspreid bekend maken hoe burgers kennis kunnen maken met de inhoud van dit Wrp.

Bijlage 1. Uitgangspunten kostendekkingsberekening

In deze bijlage zijn de uitgangspunten voor de kostendekkingsberekening weergegeven.

Uitgangspunten die gehanteerd zijn bij de berekening van de rioolheffing:

1. Berekeningsmethode
   De rioolheffingsberekening wordt uitgevoerd met behulp van de contante-waardemethode. Deze methode is geschikt om de effecten en de trend op langere termijn zichtbaar te maken. Met de contante-waardemethode is een vergelijking van uitgaven en inkomsten in verschillende jaren mogelijk. De toekomstige uitgaven en inkomsten van elk jaar in de beschouwde periode worden contant gemaakt naar 1 januari startjaar. In de te verwachten inkomsten zit één onbekende: de hoogte van de benodigde inkomsten per aansluiting. Door de contante waarde van de te verwachten inkomsten gelijk te stellen aan de contante waarde van de te verwachten uitgaven, worden de kosten per heffingseenheid berekend.

   Voor toekomstige investeringen wordt in de contante-waardebenadering geen specifieke wijze van afschrijving of financiering verondersteld. De diverse afschrijvingsmethoden (lineair, afschrijving op annuïteitsbasis) verschillen onderling wel door een andere (boekhoudkundige) verdeling van lasten in de tijd, maar de contante waarde van de jaarlijkse lasten is in deze methoden steeds gelijk aan de contante waarde van de investeringen.

   Het inflatie- en rentepercentage worden gebruikt voor het contant maken van de toekomstige uitgaven en inkomsten. Dit gebeurt op de volgende wijze:

$$CW_x(U_j) = U_j * (cwf)^{(j-x)} = U_j * \left(\frac{(1+i)}{(1+r)}\right)^{(j-x)}$$

   waarbij:

   x = startjaar berekening

   U_j = uitgave in jaar (*j*) op prijspeil startjaar

   i = inflatie (in decimalen, bijvoorbeeld 0,015)

   r = rente (in decimalen, bijvoorbeeld 0,04)

   cwf = contante-waardefactor { = (1+i) / (1+r) }

   $CW_x(U_j)$ = contante waarde in jaar *x* van investering U in het jaar

   Het totaal aan uitgaven en inkomsten over de beschouwde periode is met elkaar in evenwicht.

2. Planningshorizon
   Bij de berekening van de rioolheffing is uitgegaan van een planningshorizon van 60 jaar: 2023 t/m 2082.

3. Inflatie
   De prijsindex is gebaseerd op de prijsontwikkeling van de lonen, materiaal en materieel die nodig zijn voor het aanleggen van een riolering binnen de bebouwde kom. Voor de kostendekkingsberekening bij het Wrp is uitgegaan van een langjarige inflatie van 1%.

4. Rentevoet
   Er is een rentevoet van 2% gehanteerd.

5. Prijspeil
   Alle in het Wrp genoemde uitgaven zijn op prijspeil 1 januari 2022.

6. Eenheidsprijzen
   Voor de berekening van de investeringskosten van de rioleringsobjecten is gebruik gemaakt van de eenheidsprijzen van Gemeente Oss.

7. Staartkosten
   Voor de staartkosten zijn conform de Leidraad Riolering de volgende waarden gehanteerd: uitvoeringskosten 10% (inrichting werkterrein, uitzetwerkzaamheden), algemene kosten, winst en risico 12%, voorbereiding, honorarium en toezicht 18%. Totaal (1,10 * 1.12 * 1,18 - 1) = 45%.

8. Indexering rioolheffing
   Het in het Wrp berekende tarief moet jaarlijks met de optredende inflatie worden geïndexeerd. Dit wordt jaarlijks bij de vaststelling van de begroting afgehandeld.

9. Afschrijvingsmethode
   Investeringen worden direct afgeschreven (in hetzelfde jaar als de investering).

10. Afschrijvingstermijnen
    De technische afschrijvingstermijn (levensduur) heeft grote invloed op de hoogte van de rioolheffing, die bepaalt immers in welk jaar een object op de vervangingsplanning verschijnt. Het is daarom belangrijk de technische levensduur van de

rioleringsobjecten zo goed mogelijk in te schatten. In de praktijk wordt hierbij gebruik gemaakt van inspectiegegevens.

Tabel B1 Overzicht gehanteerde afschrijvingstermijnen (jaar)

Object	***afschrijvingstermijn***
	Technisch
vrijvervalriolen	*60*
gemalen – bouwkundig	*40*
gemalen – mechanisch / elektrisch	*20*
Persleidingen	*60*
drukriolering – bouwkundig	*40*
drukriolering – mechanisch / elektrisch	*20*
IBA's	*25*

11. Egalisatievoorziening

    In onze gemeente wordt gebruik gemaakt van een egalisatievoorziening om ongewenste schommelingen in de rioolheffing te voorkomen (BBV art. 43, lid 2). Dit leidt tot een gelijkmatige verdeling van de lasten voor de burger, over een aantal begrotingsjaren. Er wordt geen rente aan de egalisatievoorziening toegevoegd.

12. Rioolheffing en BTW

    De geraamde BTW op zowel goederen als diensten en investeringen *mogen* in het riooltarief worden meegenomen. In de rioolheffingsberekening is de compensabele BTW meegenomen over de jaarlijkse kosten en over de investeringen.

13. Nieuwe investeringen voor nieuwbouw

    Nieuwe investeringen voor nieuwbouw worden niet verrekend via de rioolheffing maar via de grondexploitatie.

Bijlage 2. Inventarisatie- en financiële tabellen

Gemalen en persleidingen — **Tabel 1**

bedragen * EURO 1.000 — prijspeil 2022

jaar	bedrag	jaar	bedrag	
		2052	189	
2023	129	2053	149	
2024	129	2054	149	
2025	129	2055	149	
2026	129	2056	149	
2027	129	2057	149	
2028	12	2058	149	
2029	12	2059	149	
2030	12	2060	149	
2031	12	2061	149	
2032	12	2062	149	
2033	165	2063	99	
2034	165	2064	99	
2035	165	2065	99	
2036	165	2066	99	
2037	165	2067	99	
2038	165	2068	99	
2039	165	2069	99	
2040	165	2070	99	
2041	165	2071	99	
2042	165	2072	99	
2043	189	2073	117	
2044	189	2074	117	
2045	189	2075	117	
2046	189	2076	117	
2047	189	2077	117	
2048	189	2078	117	
2049	189	2079	117	
2050	189	2080	117	
2051	189	2081	117	
Totaal	**4.063**		**3.727**	**7.790**

Kosten bepaald aan de hand van Kennisbank Stedelijk Water, kostenkengetallen

Omrekenfactor index KBSW (pp 2015) naar 2023: 1,23

Formule: Kosten = factor * Basisprijs*capaciteit ^macht

	bouwkundig			mech/elektr.		
capaciteit	factor	basisprijs	macht	factor	basisprijs	macht
0-10 m3/h	1	3.900		1	4.900	
10-50 m3/h	0,0145	68.000	1	0,123	68.000	0,46
51-200 m3/h	0,2	68.000	0,35	0,123	68.000	0,46
201-1250 m3/h	0,0075	68.000	1	0,123	68.000	0,46

Project GRP Oss — *Scenario* 0 — *Projectnummer* 5100-7172

Filenaam KD Model 2022- GRP Oss — *Datum* 25-okt-22

druk-/vacuumriolering, iba's incl. huisaansl. **Tabel 2**

bedragen * EURO 1.000 prijspeil 2022

*bedragen * EURO 1.000*

druk-/vacuumriolering, iba's incl. huisaa	*Totaal*	*BTW*
Totaal	€ 22.197	€ 4.661

jaar	bedrag	jaar	bedrag			
2023	54	2053	138			
2024	147	2054	138			
2025	2.872	2055	138			
2026	0	2056	138			
2027	0	2057	138			
2028	0	2058	138			
2029	0	2059	138			
2030	9	2060	632			
2031	27	2061	632			
2032	3	2062	632			
2033	37	2063	632			
2034	1.218	2064	632			
2035	170	2065	632			
2036	8	2066	632			
2037	4	2067	632			
2038	1	2068	632			
2039	1	2069	632			
2040	856	2070	138			
2041	856	2071	138			
2042	856	2072	138			
2043	856	2073	138			
2044	856	2074	138			
2045	856	2075	138			
2046	856	2076	138			
2047	856	2077	138			
2048	856	2078	138			
2049	856	2079	138			
2050	138	2080	-			
2051	138	2081	-			
2052	138	2082	-			
Totaal	**13.532**		**8.666**	**22.197**		

TOTALEN

Project: *GRP Oss*
Scenario: *0* *Projectnummer:* *5100-7172*
Filenaam: *KD Model 2022- GRP Oss* *Datum:* *25-okt-22*

Onderzoeksuitgaven **Tabel 3**

bedragen in EURO prijspeil 2022

jaar		*Uitgaven* excl. BTW	BTW
2023			-
2023			-
2023			-
2023			-
2023			-
2023			-
2023			-
2024			-
2024			-
2024			-
2024			-
2024			-
2024			-
2024			-
2025	Actualiseren BRP (wordt SSW), komt elke 7 jaar terug	50.000	10.500
2025			-
2025			-
2025			-
2025			-
2025			-
2025			-
2026			-
2026			-
2026			-
2026			-
2026			-
2026			-
2026			-
2027			-
2027			-
2027			-
2027			-
2027			-
2027			-
2027			-
2028			-
2029	Actualiseren WRP, komt elke 7 jaar terug	30.000	6.300
jaarlijks			-
jaarlijks			-
jaarlijks			-
jaarlijks			-
jaarlijks			-
	Totaal	30.000	6.300

Samenvatting	
	Uitgaven incl. BTW
2023	€ 30.000
2024	€ 30.000
2025	€ 30.000
2026	€ 30.000
2027	€ 30.000

Project: *GRP Oss*
Scenario: *2* *Projectnummer:* *5100-7172*
Filenaam: *KD Model 2022- GRP Oss* *Datum:* *25-okt-22*

Exploitatieuitgaven (samengevat) **Tabel 4**

bedragen in EURO prijspeil 2022

Omschrijving	Uitgaven
Onderhoud en inspectie	1.550.208
Energie	309.000
Kwijtschelding belastingen	60.000
Reserveringen dub. Debiteuren	39.000
Verrekeningen	490.581
Doorbelastingen	626.246
Overige kosten	162.000
Overhead en BTW	961.445
totalen	4.198.480

Project: *GRP Oss*
Scenario: *0* *Projectnummer:* *5100-7172*
Filenaam: *KD Model 2022- GRP Oss* *Datum:* *25-okt-22*

Vrijvervalriolen **Tabel 5**

bedragen * EURO 1.000 prijspeil 2022

jaar	**Rioolvervanging** *geraamd strategisch*		**Uitgestelde vervanging** *Gemiddeld over eerste 10 jaar*		**Na de planperiode** *Gemiddeld per 10 jaar*		Aandeel wegverharding 22,8%	**Totaal ex wegverh. excl. BTW**	BTW
2023	482		526				230	778	163
2024	402		526				212	717	151
2025	178		526				160	543	114
2026	1.575		526				479	1.622	341
2027	801		526				303	1.025	215
2028	279		526				184	621	131
2029	819		526				307	1.039	218
2030	136		526		2.824		764	2.586	543
2031	537		526		2.824		764	2.586	543
2032	110		526		2.824		764	2.586	543
2033	443				2.824		644	2.180	458
2034	234				2.824		644	2.180	458
2035	819				2.824		644	2.180	458
2036	305				2.824		644	2.180	458
2037	1.413				2.824		644	2.180	458
2038	6.423				2.824		644	2.180	458
2039	17.818				2.824		644	2.180	458
2040	8.723				11.832		2.698	9.134	1.918
2041	14.273				11.832		2.698	9.134	1.918
2042	2.009				11.832		2.698	9.134	1.918
2043	3.703				11.832		2.698	9.134	1.918
2044	5.786				11.832		2.698	9.134	1.918
2045	6.942				11.832		2.698	9.134	1.918
2046	4.043				11.832		2.698	9.134	1.918
2047	56.668				11.832		2.698	9.134	1.918
2048	8.709				11.832		2.698	9.134	1.918
2049	7.461				11.832		2.698	9.134	1.918
2050	9.113				6.208		1.415	4.792	1.006
2051	8.567				6.208		1.415	4.792	1.006
2052	6.064				6.208		1.415	4.792	1.006
2053	5.843				6.208		1.415	4.792	1.006
2054	9.715				6.208		1.415	4.792	1.006
2055	9.392				6.208		1.415	4.792	1.006
2056	3.804				6.208		1.415	4.792	1.006
2057	778				6.208		1.415	4.792	1.006
2058	4.314				6.208		1.415	4.792	1.006
2059	4.485				6.208		1.415	4.792	1.006
2060	1.869				3.854		879	2.976	625
2061	1.198				3.854		879	2.976	625
2062	4.570				3.854		879	2.976	625
2063	7.455				3.854		879	2.976	625
2064	13.006				3.854		879	2.976	625
2065	3.666				3.854		879	2.976	625
2066	2.391				3.854		879	2.976	625
2067	1.780				3.854		879	2.976	625
2068	1.150				3.854		879	2.976	625
2069	1.458				3.854		879	2.976	625
2070	1.394				1.517		346	1.171	246
2071	1.607				1.517		346	1.171	246
2072	1.263				1.517		346	1.171	246
2073	1.337				1.517		346	1.171	246
2074	780				1.517		346	1.171	246
2075	1.545				1.517		346	1.171	246
2076	2.339				1.517		346	1.171	246
2077	1.437				1.517		346	1.171	246
2078	2.660				1.517		346	1.171	246
2079	811				1.517		346	1.171	246
2080	475				260		59	201	42
2081	45				260		59	201	42
2082								-	-
Totalen	267.405	-	5.264	-	262.869	-	62.168	210.500	44.205

Project: *GRP Oss*
Scenario: *0* *Projectnummer:* *5100-7172*
Filenaam: *KD Model 2022- GRP Oss* *Datum:* *25-okt-22*

Afkoppelen **Tabel 6**

bedragen in EURO * 1000 prijspeil 2022

jaar	Investering Afkoppelbedrag	Acherstand Gemiddeld over 10 jaar	Na de planperiode Gemiddeld per 10 jaar	Totaal excl. BTW	BTW
2023	820	457		1.277	268
2024	679	457		1.136	239
2025	423	457		880	185
2026	873	457		1.331	279
2027	406	457		864	181
2028	246	457		704	148
2029	356	457		814	171
2030	223	457	948	1.405	295
2031	285	457	948	1.405	295
2032	36	457	948	1.405	295
2033	144		948	948	199
2034	76		948	948	199
2035	267		948	948	199
2036	99		948	948	199
2037	460		948	948	199
2038	2.091		948	948	199
2039	5.799		948	948	199
2040	2.839		3.851	3.851	809
2041	4.646		3.851	3.851	809
2042	654		3.851	3.851	809
2043	1.205		3.851	3.851	809
2044	1.883		3.851	3.851	809
2045	2.259		3.851	3.851	809
2046	1.316		3.851	3.851	809
2047	18.444		3.851	3.851	809
2048	2.835		3.851	3.851	809
2049	2.428		3.851	3.851	809
2050	2.966		2.020	2.020	424
2051	2.788		2.020	2.020	424
2052	1.974		2.020	2.020	424
2053	1.902		2.020	2.020	424
2054	3.162		2.020	2.020	424
2055	3.057		2.020	2.020	424
2056	1.238		2.020	2.020	424
2057	253		2.020	2.020	424
2058	1.404		2.020	2.020	424
2059	1.460		2.020	2.020	424
2060	608		1.254	1.254	263
2061	390		1.254	1.254	263
2062	1.487		1.254	1.254	263
2063	2.426		1.254	1.254	263
2064	4.233		1.254	1.254	263
2065	1.193		1.254	1.254	263
2066	778		1.254	1.254	263
2067	579		1.254	1.254	263
2068	374		1.254	1.254	263
2069	475		1.254	1.254	263
2070	454		494	494	104
2071	523		494	494	104
2072	411		494	494	104
2073	435		494	494	104
2074	254		494	494	104
2075	503		494	494	104
2076	761		494	494	104
2077	468		494	494	104
2078	866		494	494	104
2079	264		494	494	104
2080	155		85	85	18
2081	15		85	85	18
2082	-			-	-

Project: *GRP Oss*
Scenario: *0* *Projectnummer:* *5100-7172*
Filenaam: *KD Model 2022- GRP Oss* *Datum:* *25-okt-22*

Baten **Tabel 7**

bedragen x 1.000, prijspeil startjaar

	Voorziening riolering		Egalisatie rioolbeheer		Compensatie Rioolaansluitingen uit exp.				Totaal
2023	20.145		508		50				20.703
2024					50				50
2025					50				50
2026					50				50
2027					50				50
2028					50				50
2029					50				50
2030					50				50
2031					50				50
2032					50				50
2033					50				50
2034					50				50
2035					50				50
2036					50				50
2037					50				50
2038					50				50
2039					50				50
2040					50				50
2041					50				50
2042					50				50
2043					50				50
2044					50				50
2045					50				50
2046					50				50
2047					50				50
2048					50				50
2049					50				50
2050					50				50
2051					50				50
2052					50				50
2053					50				50
2054					50				50
2055					50				50
2056					50				50
2057					50				50
2058					50				50
2059					50				50
2060					50				50
2061					50				50
2062					50				50
2063					50				50
2064					50				50
2065					50				50
2066					50				50
2067					50				50
2068					50				50
2069					50				50
2070					50				50
2071					50				50
2072					50				50
2073					50				50
2074					50				50
2075					50				50
2076					50				50
2077					50				50
2078					50				50
2079					50				50
2080					50				50
2081					50				50
Totalen	20.145		508		2.950	-	-		23.603

Project: *GRP Oss*
Scenario: *0* *Projectnr:* *5100-7172*
Filenaam: *KD Model 2022- GRP Oss* *Datum:* *25-okt-22*

Totaaloverzicht uitgaven, exclusief BTW Tabel 8

Bedragen * EURO 1.000 prijspeil 2022

	Investeringen						jaarlijkse uitgaven				
jaar	vrijverval molen / MIP	gemalen + persleidingen		druk-/vacuummolening, iba's incl. huisaansluitingen	Afkoppelen	subtotaal invest	Onderzoek	Exploitatie	subtotaal jaarl. uitg.	kap.lasten verleden	Totaal excl. BTW
2023	778	129	-	54	1.277	2.239	-	3.934	3.934	-	6.173
2024	717	129	-	147	1.136	2.129	-	3.934	3.934	-	6.063
2025	543	129	-	2.872	880	4.425	50	3.934	3.984	-	8.409
2026	1.622	129	-	0	1.331	3.082	-	3.934	3.934	-	7.016
2027	1.025	129	-	0	864	2.018	-	3.934	3.934	-	5.952
2028	621	12	-	0	704	1.337	-	3.934	3.934	-	5.271
2029	1.039	12	-	0	814	1.864	30	3.934	3.964	-	5.828
2030	2.586	12	-	9	1.405	4.013	-	3.934	3.934	-	7.946
2031	2.586	12	-	27	1.405	4.031	-	3.934	3.934	-	7.964
2032	2.586	12	-	3	1.405	4.007	50	3.934	3.984	-	7.990
2033	2.180	165	-	37	948	3.330	-	3.934	3.934	-	7.264
2034	2.180	165	-	1.216	948	4.512	-	3.934	3.934	-	8.445
2035	2.180	165	-	170	948	3.464	-	3.934	3.934	-	7.397
2036	2.180	165	-	8	948	3.301	30	3.934	3.964	-	7.265
2037	2.180	165	-	4	948	3.297	-	3.934	3.934	-	7.231
2038	2.180	165	-	1	948	3.295	-	3.934	3.934	-	7.228
2039	2.180	165	-	1	948	3.295	50	3.934	3.984	-	7.278
2040	9.134	165	-	856	3.851	14.007	-	3.934	3.934	-	17.940
2041	9.134	165	-	856	3.851	14.007	-	3.934	3.934	-	17.940
2042	9.134	165	-	856	3.851	14.007	-	3.934	3.934	-	17.940
2043	9.134	189	-	856	3.851	14.031	30	3.934	3.964	-	17.994
2044	9.134	189	-	856	3.851	14.031	-	3.934	3.934	-	17.964
2045	9.134	189	-	856	3.851	14.031	-	3.934	3.934	-	17.964
2046	9.134	189	-	856	3.851	14.031	50	3.934	3.984	-	18.014
2047	9.134	189	-	856	3.851	14.031	-	3.934	3.934	-	17.964
2048	9.134	189	-	856	3.851	14.031	-	3.934	3.934	-	17.964
2049	9.134	189	-	856	3.651	14.031	-	3.934	3.934	-	17.964
2050	4.792	189	-	138	2.020	7.140	30	3.934	3.964	-	11.104
2051	4.792	189	-	138	2.020	7.140	-	3.934	3.934	-	11.074
2052	4.792	189	-	138	2.020	7.140	-	3.934	3.934	-	11.074
2053	4.792	149	-	138	2.020	7.100	50	3.934	3.984	-	11.084
2054	4.792	149	-	138	2.020	7.100	-	3.934	3.934	-	11.034
2055	4.792	149	-	138	2.020	7.100	-	3.934	3.934	-	11.034
2056	4.792	149	-	138	2.020	7.100	-	3.934	3.934	-	11.034
2057	4.792	149	-	138	2.020	7.100	30	3.934	3.964	-	11.064
2058	4.792	149	-	138	2.020	7.100	-	3.934	3.934	-	11.034
2059	4.792	149	-	138	2.020	7.100	-	3.934	3.934	-	11.034
2060	2.976	149	-	632	1.254	5.011	50	3.934	3.984	-	8.995
2061	2.976	149	-	632	1.254	5.011	-	3.934	3.934	-	8.945
2062	2.976	149	-	632	1.254	5.011	-	3.934	3.934	-	8.945
2063	2.976	99	-	632	1.254	4.961	-	3.934	3.934	-	8.894
2064	2.976	99	-	632	1.254	4.961	30	3.934	3.964	-	8.924
2065	2.976	99	-	632	1.254	4.961	-	3.934	3.934	-	8.894
2066	2.976	99	-	632	1.254	4.961	-	3.934	3.934	-	8.894
2067	2.976	99	-	632	1.254	4.961	50	3.934	3.984	-	8.944
2068	2.976	99	-	632	1.254	4.961	-	3.934	3.934	-	8.894
2069	2.976	99	-	632	1.254	4.961	-	3.934	3.934	-	8.894
2070	1.171	99	-	138	494	1.902	-	3.934	3.934	-	5.836
2071	1.171	99	-	138	494	1.902	30	3.934	3.964	-	5.866
2072	1.171	99	-	138	494	1.902	-	3.934	3.934	-	5.836
2073	1.171	117	-	138	494	1.920	-	3.934	3.934	-	5.854
2074	1.171	117	-	138	494	1.920	50	3.934	3.984	-	5.904
2075	1.171	117	-	138	494	1.920	-	3.934	3.934	-	5.854
2076	1.171	117	-	138	494	1.920	-	3.934	3.934	-	5.854
2077	1.171	117	-	138	494	1.920	-	3.934	3.934	-	5.854
2078	1.171	117	-	138	494	1.920	30	3.934	3.964	-	5.884
2079	1.171	117	-	138	494	1.920	-	3.934	3.934	-	5.854
2080	201	117	-	-	85	403	-	3.934	3.934	-	4.336
2081	201	117	-	-	85	403	50	3.934	3.984	-	4.386
2082	-	-	-	-	-	-	-	3.934	3.934	-	3.934
Totalen	210.500	7.790	-	22.197	94.220	334.707	690	235.020	235.710	-	571.417
CW	276.351	10.503	-	29.144	122.192	438.190	946	321.262	322.207	-	760.397
Kolom	A	B	C	D	G	M	N	O	P	Q	R

Project: GRP Oss
Scenario: 0
Filenaam: KD Model 2022 - GRP Oss
Projectnr: 5100.7172
Datum: 25-okt-22

BTW Totaal Tabel 9

Bedragen * EURO 1.000 prijspeil 2022

	BTW op investeringen							BTW op jaarlijkse uitgaven				
	vrijval	gemalen + persleidingen		druk-/vacuümriolering, ibā's incl. huisaansluitingen	Afkoppelen		subtotaal	Onderzoek	Exploitatie	subtotaal	kap.lasten	BTW Totaal
jaar	riolen / MIP						invest				verleden	
2023	163	27	-	11	268	-	470	-	265	265	-	735
2024	151	27	-	31	239	-	447	-	265	265	-	712
2025	114	27	-	603	185	-	929	11	265	275	-	1.205
2026	341	27	-	0	279	-	647	-	265	265	-	912
2027	215	27	-	0	181	-	424	-	265	265	-	689
2028	131	2	-	0	148	-	281	-	265	265	-	546
2029	218	2	-	0	171	-	392	6	265	271	-	663
2030	543	2	-	2	295	-	843	-	265	265	-	1.107
2031	543	2	-	6	295	-	846	-	265	265	-	1.111
2032	543	2	-	1	295	-	841	11	265	275	-	1.117
2033	458	35	-	8	199	-	699	-	265	265	-	964
2034	458	35	-	256	199	-	947	-	265	265	-	1.212
2035	458	35	-	36	199	-	727	-	265	265	-	992
2036	458	35	-	2	199	-	693	6	265	271	-	964
2037	458	35	-	1	199	-	692	-	265	265	-	957
2038	458	35	-	0	199	-	692	-	265	265	-	957
2039	458	35	-	0	199	-	692	11	265	275	-	967
2040	1.918	35	-	180	809	-	2.941	-	265	265	-	3.206
2041	1.918	35	-	180	809	-	2.941	-	265	265	-	3.206
2042	1.918	35	-	180	809	-	2.941	-	265	265	-	3.206
2043	1.918	40	-	180	809	-	2.946	6	265	271	-	3.218
2044	1.918	40	-	180	809	-	2.946	-	265	265	-	3.211
2045	1.918	40	-	180	809	-	2.946	-	265	265	-	3.211
2046	1.918	40	-	180	809	-	2.946	11	265	275	-	3.222
2047	1.918	40	-	180	809	-	2.946	-	265	265	-	3.211
2048	1.918	40	-	180	809	-	2.946	-	265	265	-	3.211
2049	1.918	40	-	180	809	-	2.946	-	265	265	-	3.211
2050	1.006	40	-	29	424	-	1.499	6	265	271	-	1.771
2051	1.006	40	-	29	424	-	1.499	-	265	265	-	1.764
2052	1.006	40	-	29	424	-	1.499	-	265	265	-	1.764
2053	1.006	31	-	29	424	-	1.491	11	265	275	-	1.766
2054	1.006	31	-	29	424	-	1.491	-	265	265	-	1.756
2055	1.006	31	-	29	424	-	1.491	-	265	265	-	1.756
2056	1.006	31	-	29	424	-	1.491	-	265	265	-	1.756
2057	1.006	31	-	29	424	-	1.491	6	265	271	-	1.762
2058	1.006	31	-	29	424	-	1.491	-	265	265	-	1.756
2059	1.006	31	-	29	424	-	1.491	-	265	265	-	1.756
2060	625	31	-	133	263	-	1.052	11	265	275	-	1.328
2061	625	31	-	133	263	-	1.052	-	265	265	-	1.317
2062	625	31	-	133	263	-	1.052	-	265	265	-	1.317
2063	625	21	-	133	263	-	1.042	-	265	265	-	1.307
2064	625	21	-	133	263	-	1.042	6	265	271	-	1.313
2065	625	21	-	133	263	-	1.042	-	265	265	-	1.307
2066	625	21	-	133	263	-	1.042	-	265	265	-	1.307
2067	625	21	-	133	263	-	1.042	11	265	275	-	1.317
2068	625	21	-	133	263	-	1.042	-	265	265	-	1.307
2069	625	21	-	133	263	-	1.042	-	265	265	-	1.307
2070	246	21	-	29	104	-	400	-	265	265	-	664
2071	246	21	-	29	104	-	400	6	265	271	-	671
2072	246	21	-	29	104	-	400	-	265	265	-	664
2073	246	25	-	29	104	-	403	-	265	265	-	668
2074	246	25	-	29	104	-	403	11	265	275	-	679
2075	246	25	-	29	104	-	403	-	265	265	-	668
2076	246	25	-	29	104	-	403	-	265	265	-	668
2077	246	25	-	29	104	-	403	-	265	265	-	668
2078	246	25	-	29	104	-	403	6	265	271	-	674
2079	246	25	-	29	104	-	403	-	265	265	-	668
2080	42	25	-	-	18	-	85	-	265	265	-	349
2081	42	25	-	-	18	-	85	11	265	275	-	360
Totalen	44.205	1.636	-	4.661	19.786	-	70.288	145	15.889	16.034	-	86.322

Project: GRP Oss
Scenario: 0
Filenaam: KD Model 2022- GRP Oss

Projectnr: 5100-7172
Datum: 25-okt-22

Heffingseenheden **Tabel 10**

	Eigenaren			Gebruikers			TOTAAL			Referentie eenheden
jaar	Fictieve eenhede	Tarief	Opbrengst	Fictieve eenhe	Tarief	Opbrengst	Totaal opbren	ref.tarief	groei	berekening
2022	47.021	144,48	6.793.594	59.406	29,04	1.725.150	8.518.744	173,52		**49.094**
2023	47.327			59.712					306	**49.400**
2024	47.633			60.018					306	**49.706**
2025	47.939			60.324					306	**50.012**
2026	48.239			60.624					300	**50.312**
2027	48.539			60.924					300	**50.612**
2028	48.839			61.224					300	**50.912**
2029	49.139			61.524					300	**51.212**
2030	49.439			61.824					300	**51.512**
2031	49.739			62.124					300	**51.812**
2032	50.039			62.424					300	**52.112**
2033	50.339			62.724					300	**52.412**
2034	50.639			63.024					300	**52.712**
2035	50.939			63.324					300	**53.012**
2036	51.239			63.624					300	**53.312**
2037	51.539			63.924					300	**53.612**
2038	51.839			64.224					300	**53.912**
2039	52.139			64.524					300	**54.212**
2040	52.439			64.824					300	**54.512**
2041	52.439			64.824					-	**54.512**
2042	52.439			64.824					-	**54.512**
2043	52.439			64.824					-	**54.512**
2044	52.439			64.824					-	**54.512**
2045	52.439			64.824						**54.512**
2046	52.439			64.824						**54.512**
2047	52.439			64.824						**54.512**
2048	52.439			64.824						**54.512**
2049	52.439			64.824						**54.512**
2050	52.439			64.824						**54.512**
2051	52.439			64.824						**54.512**
2052	52.439			64.824						**54.512**
2053	52.439			64.824						**54.512**
2054	52.439			64.824						**54.512**
2055	52.439			64.824						**54.512**
2056	52.439			64.824						**54.512**
2057	52.439			64.824						**54.512**
2058	52.439			64.824						**54.512**
2059	52.439			64.824						**54.512**
2060	52.439			64.824						**54.512**
2061	52.439			64.824						**54.512**
2062	52.439			64.824						**54.512**
2063	52.439			64.824						**54.512**
2064	52.439			64.824						**54.512**
2065	52.439			64.824						**54.512**
2066	52.439			64.824						**54.512**
2067	52.439			64.824						**54.512**
2068	52.439			64.824						**54.512**
2069	52.439			64.824						**54.512**
2070	52.439			64.824						**54.512**
2071	52.439			64.824						**54.512**
2072	52.439			64.824						**54.512**
2073	52.439			64.824						**54.512**
2074	52.439			64.824						**54.512**
2075	52.439			64.824						**54.512**
2076	52.439			64.824						**54.512**
2077	52.439			64.824						**54.512**
2078	52.439			64.824						**54.512**
2079	52.439			64.824						**54.512**
2080	52.439			64.824						**54.512**
2081	52.439			64.824						**54.512**
2082	52.439			64.824						**54.512**
Totalen	3.100.422	-	-	3.843.522	-	-	-	-	5.418	3.224.802

Project: *GRP Oss*
Scenario: *0* *Projectnr:* *5100-7172*
Filenaam: *KD Model 2022- GRP Oss* *Datum:* *25-okt-22*

Kostendekkingsberekening TOTAAL, trend lange termijn — Directe investeringen: — Rente voorz. 0,00% — **Alle bedragen (incl. tarief) in de toekomst met 1% per jaar indexeren** — **Tabel 11**

bedragen * 1.000 EURO, tenzij anders vermeld — prijspeil 2022 — Voorlooprente 0% — inflatie 1,00% — BTW-dekking 100% — Kostendekkingsperiode 2023 t/m 2082

	Lasten excl. BTW					compensabele	compensabele	Baten	Benodigde dekking		Dekking							
jaar	nieuwe investeringen	cum. nieuwe kapitaallast	onderzoek en exploitatie	oude kap. lasten	subtotaal excl BTW	BTW van invest 100%	BTW O&E, klv 100%	excl heffing en voorziening	te dekken saldo (A)	te dekken per eenheid, €	tarief, € excl infl. corr	stijging in eur excl infl. corr	stijging in % excl infl. corr	eenheden 0	dekking (B)	toeslag Δrente neg. voorz.**	Tarief € incl. correctie
2023	2.239	-	3.934	-	6.173	470	265	50	6.908	€ 139,83	€ 178,32	€ -	0,0%	49.400	8.809	€ -	€ 178,32
2024	2.129	-	3.934	-	6.063	447	265	50	6.724	€ 135,26	€ 178,32	€ -	0,0%	49.706	8.864	€ -	€ 178,32
2025	4.425	-	3.984	-	8.409	929	275	50	9.563	€ 191,22	€ 178,32	€ -	0,0%	50.012	8.918	€ -	€ 178,32
2026	3.082	-	3.934	-	7.016	647	265	50	7.878	€ 156,59	€ 178,32	€ -	0,0%	50.312	8.972	€ -	€ 178,32
2027	2.018	-	3.934	-	5.952	424	265	50	6.591	€ 130,22	€ 178,32	€ -	0,0%	50.612	9.025	€ -	€ 178,32
2028	1.337	-	3.934	-	5.271	281	265	50	5.766	€ 113,25	€ 178,32	€ -	0,0%	50.912	9.079	€ -	€ 178,32
2029	1.864	-	3.964	-	5.828	392	271	50	6.441	€ 125,75	€ 178,32	€ -	0,0%	51.212	9.132	€ -	€ 178,32
2030	4.013	-	3.934	-	7.946	843	265	50	9.004	€ 174,79	€ 183,32	€ 5,00	2,8%	51.512	9.443	€ -	€ 183,32
2031	4.031	-	3.934	-	7.964	846	265	50	9.026	€ 174,22	€ 188,32	€ 5,00	2,7%	51.812	9.757	€ -	€ 188,32
2032	4.007	-	3.984	-	7.990	841	275	50	9.057	€ 173,80	€ 193,32	€ 5,00	2,7%	52.112	10.074	€ -	€ 193,32
2033	3.330	-	3.934	-	7.264	699	265	50	8.178	€ 156,03	€ 198,32	€ 5,00	2,6%	52.412	10.394	€ -	€ 198,32
2034	4.512	-	3.934	-	8.445	947	265	50	9.607	€ 182,26	€ 203,32	€ 5,00	2,5%	52.712	10.717	€ -	€ 203,32
2035	3.464	-	3.934	-	7.397	727	265	50	8.339	€ 157,31	€ 208,32	€ 5,00	2,5%	53.012	11.043	€ -	€ 208,32
2036	3.301	-	3.964	-	7.265	693	271	50	8.179	€ 153,45	€ 213,32	€ 5,00	2,4%	53.312	11.373	€ -	€ 213,32
2037	3.297	-	3.934	-	7.231	692	265	50	8.138	€ 151,79	€ 223,32	€ 10,00	4,7%	53.612	11.973	€ -	€ 223,32
2038	3.295	-	3.934	-	7.228	692	265	50	8.135	€ 150,89	€ 233,32	€ 10,00	4,5%	53.912	12.579	€ -	€ 233,32
2039	3.295	-	3.984	-	7.278	692	275	50	8.195	€ 151,37	€ 243,32	€ 10,00	4,3%	54.212	13.191	€ -	€ 243,32
2040	14.007	-	3.934	-	17.940	2.941	265	50	21.097	€ 387,01	€ 253,32	€ 10,00	4,1%	54.512	13.809	€ -	€ 253,32
2041	14.007	-	3.934	-	17.940	2.941	265	50	21.097	€ 387,01	€ 263,32	€ 10,00	3,9%	54.512	14.354	€ -	€ 263,32
2042	14.007	-	3.934	-	17.940	2.941	265	50	21.097	€ 387,01	€ 273,32	€ 10,00	3,8%	54.512	14.899	€ -	€ 273,32
2043	14.031	-	3.964	-	17.994	2.946	271	50	21.162	€ 388,21	€ 283,32	€ 10,00	3,7%	54.512	15.444	€ -	€ 283,32
2044	14.031	-	3.934	-	17.964	2.946	265	50	21.126	€ 387,54	€ 293,32	€ 10,00	3,5%	54.512	15.989	€ -	€ 293,32
2045	14.031	-	3.934	-	17.964	2.946	265	50	21.126	€ 387,54	€ 303,32	€ 10,00	3,4%	54.512	16.535	€ -	€ 303,32
2046	14.031	-	3.984	-	18.014	2.946	275	50	21.186	€ 388,65	€ 313,32	€ 10,00	3,3%	54.512	17.080	€ -	€ 313,32
2047	14.031	-	3.934	-	17.964	2.946	265	50	21.126	€ 387,54	€ 323,32	€ 10,00	3,2%	54.512	17.625	€ -	€ 323,32
2048	14.031	-	3.934	-	17.964	2.946	265	50	21.126	€ 387,54	€ 333,32	€ 10,00	3,1%	54.512	18.170	€ -	€ 333,32
2049	14.031	-	3.934	-	17.964	2.946	265	50	21.126	€ 387,54	€ 343,32	€ 10,00	3,0%	54.512	18.715	€ -	€ 343,32
2050	7.140	-	3.964	-	11.104	1.499	271	50	12.824	€ 235,25	€ 353,32	€ 10,00	2,9%	54.512	19.260	€ -	€ 353,32
2051	7.140	-	3.934	-	11.074	1.499	265	50	12.788	€ 234,59	€ 363,32	€ 10,00	2,8%	54.512	19.805	€ -	€ 363,32
2052	7.140	-	3.934	-	11.074	1.499	265	50	12.788	€ 234,59	€ 373,32	€ 10,00	2,8%	54.512	20.350	€ -	€ 373,32
2053	7.100	-	3.984	-	11.084	1.491	275	50	12.800	€ 234,81	€ 351,32	€ -22,00	-5,9%	54.512	19.151	€ -	€ 351,32
2054	7.100	-	3.934	-	11.034	1.491	265	50	12.740	€ 233,70	€ 329,32	€ -22,00	-6,3%	54.512	17.952	€ -	€ 329,32
2055	7.100	-	3.934	-	11.034	1.491	265	50	12.740	€ 233,70	€ 307,32	€ -22,00	-6,7%	54.512	16.753	€ -	€ 307,32
2056	7.100	-	3.934	-	11.034	1.491	265	50	12.740	€ 233,70	€ 285,32	€ -22,00	-7,2%	54.512	15.553	€ -	€ 285,32
2057	7.100	-	3.964	-	11.064	1.491	271	50	12.776	€ 234,37	€ 263,32	€ -22,00	-7,7%	54.512	14.354	€ -	€ 263,32
2058	7.100	-	3.934	-	11.034	1.491	265	50	12.740	€ 233,70	€ 241,32	€ -22,00	-8,4%	54.512	13.155	€ -	€ 241,32
2059	7.100	-	3.934	-	11.034	1.491	265	50	12.740	€ 233,70	€ 219,32	€ -22,00	-9,1%	54.512	11.956	€ -	€ 219,32
2060	5.011	-	3.984	-	8.995	1.052	275	50	10.272	€ 188,44	€ 197,32	€ -22,00	-10,0%	54.512	10.756	€ -	€ 197,32
2061	5.011	-	3.934	-	8.945	1.052	265	50	10.212	€ 187,33	€ 175,32	€ -22,00	-11,1%	54.512	9.557	€ -	€ 175,32
2062	5.011	-	3.934	-	8.945	1.052	265	50	10.212	€ 187,33	€ 153,32	€ -22,00	-12,5%	54.512	8.358	€ -	€ 153,32
2063	4.961	-	3.934	-	8.894	1.042	265	50	10.151	€ 186,22	€ 153,32	€ -	0,0%	54.512	8.358	€ -	€ 153,32
2064	4.961	-	3.964	-	8.924	1.042	271	50	10.187	€ 186,88	€ 153,32	€ -	0,0%	54.512	8.358	€ -	€ 153,32
2065	4.961	-	3.934	-	8.894	1.042	265	50	10.151	€ 186,22	€ 153,32	€ -	0,0%	54.512	8.358	€ -	€ 153,32
2066	4.961	-	3.934	-	8.894	1.042	265	50	10.151	€ 186,22	€ 97,41	€ -55,91	-36,5%	54.512	5.310	€ -	€ 97,41
2067	4.961	-	3.984	-	8.944	1.042	275	50	10.212	€ 187,33	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ -	€ 97,41
2068	4.961	-	3.934	-	8.894	1.042	265	50	10.151	€ 186,22	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ -	€ 97,41
2069	4.961	-	3.934	-	8.894	1.042	265	50	10.151	€ 186,22	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ -	€ 97,41
2070	1.902	-	3.934	-	5.836	400	265	50	6.450	€ 118,33	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ -	€ 97,41
2071	1.902	-	3.964	-	5.866	400	271	50	6.487	€ 119,00	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ -	€ 97,41
2072	1.902	-	3.934	-	5.836	400	265	50	6.450	€ 118,33	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ -	€ 97,41
2073	1.920	-	3.934	-	5.854	403	265	50	6.472	€ 118,73	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ -	€ 97,41
2074	1.920	-	3.984	-	5.904	403	275	50	6.533	€ 119,94	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ -	€ 97,41
2075	1.920	-	3.934	-	5.854	403	265	50	6.472	€ 118,73	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ -	€ 97,41
2076	1.920	-	3.934	-	5.854	403	265	50	6.472	€ 118,73	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ -	€ 97,41
2077	1.920	-	3.934	-	5.854	403	265	50	6.472	€ 118,73	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ -	€ 97,41
2078	1.920	-	3.964	-	5.884	403	271	50	6.508	€ 119,39	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ 0,06	€ 97,47
2079	1.920	-	3.934	-	5.854	403	265	50	6.472	€ 118,73	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ 0,49	€ 97,90
2080	403	-	3.934	-	4.336	85	265	50	4.636	€ 85,04	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ 0,91	€ 98,32
2081	403	-	3.984	-	4.386	85	275	50	4.696	€ 86,15	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ 0,66	€ 98,06
2082	-	-	3.934	-	3.934	-	265	50	4.148	€ 76,10	€ 97,41	€ -	0,0%	54.512	5.310	€ 0,43	€ 97,83
CW lasten	438.190	-	322.207	-	760.397	92.020	21.826		870.209								
CW baten								4.033							850.064		
CW na 2083		-	*van investeringen t/m 2082*			-		*van BTW t/m 2082*		CW voorziening in 2023:		20.145					

** correctie voor (verschil rentetoerekening positieve en negatieve voorziening)

Project: GRP Oss — Scenario: 0 — Filenaam: KD Model 2022- GRP Oss — SWECO — Projectnr: 5100-7172 — Datum: 25-okt-22

Verloop voorziening **Tabel 12**

bedragen * 1.000 EURO, tenzij anders vermeld

	Voorziening									
jaar	geindexeerde stand vorig jaar	mutatie A-B *)	rente voorz. 0,00%	saldo	te parkeren boekwaarde	**verloop voorziening**	toeslag Δrente neg. voorz.**	Toeslag op rioolheffing €		**Uiteindelijke rioolheffing €**
2023	20.145	1.901		22.046	-	22.046		-		€ 178,32
2024	21.828	2.139	-	23.967	-	23.967	-	-		€ 178,32
2025	23.730	645-	-	23.085	-	23.085	-	-		€ 178,32
2026	22.856	1.094	-	23.950	-	23.950	-	-		€ 178,32
2027	23.712	2.434	-	26.147	-	26.147	-	-		€ 178,32
2028	25.888	3.312	-	29.200	-	29.200	-	-		€ 178,32
2029	28.911	2.691	-	31.603	-	31.603	-	-		€ 178,32
2030	31.290	439	-	31.729	-	31.729	-	€ -		€ 183,32
2031	31.415	732	-	32.147	-	32.147	-	€ -		€ 188,32
2032	31.828	1.017	-	32.846	-	32.846	-	€ -		€ 193,32
2033	32.521	2.216	-	34.737	-	34.737	-	€ -		€ 198,32
2034	34.393	1.110	-	35.503	-	35.503	-	€ -		€ 203,32
2035	35.152	2.704	-	37.856	-	37.856	-	€ -		€ 208,32
2036	37.481	3.193	-	40.674	-	40.674	-	€ -		€ 213,32
2037	40.271	3.835	-	44.106	-	44.106	-	€ -		€ 223,32
2038	43.669	4.444	-	48.113	-	48.113	-	€ -		€ 233,32
2039	47.637	4.995	-	52.632	-	52.632	-	€ -		€ 243,32
2040	52.111	7.288-	-	44.823	-	44.823	-	€ -		€ 253,32
2041	44.380	6.742-	-	37.637	-	37.637	-	€ -		€ 263,32
2042	37.264	6.197-	-	31.067	-	31.067	-	€ -		€ 273,32
2043	30.760	5.718-	-	25.042	-	25.042	-	€ -		€ 283,32
2044	24.794	5.136-	-	19.658	-	19.658	-	€ -		€ 293,32
2045	19.463	4.591-	-	14.872	-	14.872	-	€ -		€ 303,32
2046	14.725	4.106-	-	10.619	-	10.619	-	€ -		€ 313,32
2047	10.514	3.501-	-	7.013	-	7.013	-	€ -		€ 323,32
2048	6.943	2.956-	-	3.988	-	3.988	-	€ -		€ 333,32
2049	3.948	2.411-	-	1.538	-	1.538	-	€ -		€ 343,32
2050	1.523	6.436	-	7.958	-	7.958	-	€ -		€ 353,32
2051	7.880	7.017	-	14.897	-	14.897	-	€ -		€ 363,32
2052	14.750	7.563	-	22.312	-	22.312	-	€ -		€ 373,32
2053	22.091	6.351	-	28.442	-	28.442	-	€ -		€ 351,32
2054	28.161	5.212	-	33.373	-	33.373	-	€ -		€ 329,32
2055	33.042	4.013	-	37.056	-	37.056	-	€ -		€ 307,32
2056	36.689	2.814	-	39.502	-	39.502	-	€ -		€ 285,32
2057	39.111	1.578	-	40.689	-	40.689	-	€ -		€ 263,32
2058	40.287	415	-	40.702	-	40.702	-	€ -		€ 241,32
2059	40.299	784-	-	39.515	-	39.515	-	€ -		€ 219,32
2060	39.124	484	-	39.608	-	39.608	-	€ -		€ 197,32
2061	39.215	655-	-	38.561	-	38.561	-	€ -		€ 175,32
2062	38.179	1.854-	-	36.325	-	36.325	-	€ -		€ 153,32
2063	35.965	1.793-	-	34.172	-	34.172	-	€ -		€ 153,32
2064	33.833	1.830-	-	32.004	-	32.004	-	€ -		€ 153,32
2065	31.687	1.793-	-	29.894	-	29.894	-	€ -		€ 153,32
2066	29.598	4.841-	-	24.756	-	24.756	-	€ -		€ 97,41
2067	24.511	4.902-	-	19.610	-	19.610	-	€ -		€ 97,41
2068	19.416	4.841-	-	14.574	-	14.574	-	€ -		€ 97,41
2069	14.430	4.841-	-	9.589	-	9.589	-	€ -		€ 97,41
2070	9.494	1.140-	-	8.353	-	8.353	-	€ -		€ 97,41
2071	8.271	1.177-	-	7.094	-	7.094	-	€ -		€ 97,41
2072	7.024	1.140-	-	5.883	-	5.883	-	€ -		€ 97,41
2073	5.825	1.162-	-	4.663	-	4.663	-	€ -		€ 97,41
2074	4.617	1.223-	-	3.394	-	3.394	-	€ -		€ 97,41
2075	3.360	1.162-	-	2.198	-	2.198	-	€ -		€ 97,41
2076	2.177	1.162-	-	1.014	-	1.014	-	€ -		€ 97,41
2077	1.004	1.162-	-	158-	158-	-	-	€ -		€ 97,41
2078	156-	1.198-	-	1.355-	1.355-	-	3-	€ 0,06		€ 97,47
2079	1.341-	1.162-	-	2.503-	2.503-	-	27-	€ 0,49		€ 97,90
2080	2.479-	674	-	1.804-	1.804-	-	50-	€ 0,91		€ 98,32
2081	1.787-	614	-	1.173-	1.173-	-	36-	€ 0,66		€ 98,06
2082	1.161-	1.161	-	0-	0-	-	23-	€ 0,43		€ 97,83

	CONTANTE WAARDE	LASTEN	BATEN
	2023-2082	874.242	874.242
	na 2082	-	
	CW eind periode		0-
	Kapitaallasten buiten periode zijn niet gedekt		

**: correctie voor verschil rentetoerekening positieve en negatieve voorziening

Project: *GRP Oss*
Scenario: *0*
Filenaam: *KD Model 2022- GRP Oss*

SWECO

Projectnr: *5100-7172*
Datum: *25-okt-22*

Bijlage 3. Overzicht overstorten gemengde riolering

Basisgegevens Overstorten - gemeente Oss								
Groep	Knooppuntnummer	X-coördinaat (m)	Y-coördinaat (m)	NAP-hoogte putdeksel (m)	Drempellengte (mm)	Drempel-hoogte in + NAP (m)	Straatnaam	Kern
1E	1163.95	163.802,02	421.667,62	5,7	5000	4,7	Frankenbeemdweg	Oss
2E	2464.19	165.212,42	418.154,46	7,57	2180	6,89	Platanenlaan	Oss
2G	0015.11	166.191,33	421.255,33	6,25	22620	5,52	Rijnstraat	Oss
3B	1024.19	163.150,34	417.355,90	6,66	6680	5,42	Heihoeksingel	Oss
3B	1448.211	163.029,30	417.771,71	6,58	3460	5,535	Joost vd Vondellaan	Oss
3E	3033.11	162.312,30	418.098,43	6,16	4980	4,795	Suurhoffstraat	Oss
4B	1266.40	161.851,92	420.634,40	4,33	6750	3,48	Huizenbeemdweg	Oss
4C	1261.25	162.544,99	420.743,01	4,91	6660	4,09	Mekelenkamplaan	Oss
BE	02146	167.543,01	420.804,99	7,09	2910	6,24	Burg van Erpstraat	Berghem
BE	03056	167.359,02	420.709,66	6,92	1750	6,19	Broekstraat	Berghem
BE	01011	168.254,13	420.791,94	7,11	2450	5,99	Burg van Erpstraat	Berghem
BE	05162	168.348,53	419.974,34	8,28	4980	7,46	Willandstraat	Berghem
GE	041050	159.492,80	417.340,80	4,31	1549	4,02	Elst	Geffen
GE	041140	160.246,97	416.069,06	5,54	Wordt ingemeten	Wordt ingemeten	Papendijk	Geffen
GE	041655C	160.615,90	417.592,20	5,52	4000	4,02	Broekstraat	Geffen
GE	041896	159.517,90	416.810,50	4,56	2500	4,06	Pastoor vd Kamp - spoorlijn	Geffen
HA	05402	168.397,62	423.193,44	5,79	4005	5,25	Den Heymit	Haren
HE	0968	172.486,05	420.906,30	7,01	10008	6,11	Wilgendaal	Herpen
LI	22061.13	158.054,26	424.163,33	4,64	4912	4,07	Meester van Coothstraat	Lith
LI	22916.01	158.626,66	423.722,34	4,61	8120	3,825	Lithergraaf	Lith
LO	23037.29	160.283,36	423.397,15	4,7	2160	3,95	Molenweg	Oss
MA	08403	166.073,20	423.960,64	6,99	2000	5,116	Hoefstraat	Oss
ME	01035	166.918,85	425.086,69	6,09	3210	5,393	Kapelstraat	Megen
ME	03016	166.649,94	425.512,42	6,42	3660	5,7	Lindenstraat	Megen
MK	21057.11	155.501,13	422.830,66	4,25	1993	3,35	Pastoor Roesweg	Maren-Kessel
OY	24028.22	163.154,06	425.862,98	5,69	5570	4,719	Pastoor Feletstraat	Oijen
RA	0033	173.775,82	422.667,74	7,18	1608	6,46	Veersingel	Ravenstein
RA	0270	172.948,29	423.166,30	7,53	1014	6,48	Stationssingel	Ravenstein
RA	0556	172.753,58	422.254,62	6,92	2020	6,01	Grotestraat 37	Ravenstein
RA	0605	170.693,76	423.871,58	7,05	1995	5,94	Hoogstraat-Dennenburg	Deursen
RA	0688	174.405,55	421.017,06	7,25	2006	6,73	Overlangelseweg	Overlangel
RA	0718	171.417,44	425.147,10	6,88	1000	5,85	Sint Laurensstraat	Dieden/Demen
RA	0728	173.283,03	422.900,55	7,29	2x2490	6,48	Contre Escarpe	Ravenstein
RA	0766	171.793,63	423.770,24	7,03	1000	6,07	Kuiperstraat	Dennenburg
RA	0908	172.339,73	422.732,36	7,04	6000	5,8	Dorskamp	Ravenstein
TE	23857.02	161.971,55	423.506,28	5,65	2000	4,72	Pastoor van Weerdtstraat	Teefelen

Bijlage 4. Lijst met afkortingen en definities

De woorden en verklaringen in deze lijst zijn (voor een groot deel) afkomstig uit de NEN 3300 Buitenriolering Termen en definities en de publicatie “Ontwatering in stedelijk gebied”.

AFKORTINGEN

AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
BBB	bergbezinkbassin
BBL	bergbezinkleiding
BRP	basisrioleringsplan
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten
GRP	gemeentelijk rioleringsplan / gemeentelijk rioleringsprogramma
bob	binnenonderkant buis
DWA	droogweerafvoer
HWA	hemelwaterafvoer
IBA	installatie voor individuele behandeling van afvalwater
KBSW	Kennisbank Stedelijk Water (Stichting RIONED)
NEN	Nederlandse norm
NPR	Nederlandse praktijkrichtlijn
R&I	Reiniging en Inspectie
RWA	regenweerafvoer
RWZI	rioolwaterzuiveringinrichting
OW	Omgevingswet
SSW	Systeemoverzicht Stedelijk Water
Wm	Wet milieubeheer
Wtw	Waterwet

TERMEN EN DEFINITIES stedelijk afvalwater en hemelwater

aangroei	verzameling van organismen die zich op de buiswand hebben vastgehecht of in slierten aan de buiswand hangen
aansluitvergunning	vergunning op grond van de aansluitverordening en de Wvo die wordt afgegeven door het zuiveringsschap voor de aansluiting op de rioolwaterzuiveringsinrichting (RWZI)
aantasting	een wijziging van de structuur van de buiswand als gevolg van (bio)chemische of mechanische processen

aangroei	verzameling van organismen die zich op de buiswand hebben vastgehecht of in slierten aan de buiswand hangen
afkoppelen	het niet meer inzamelen en naar de RWZI transporteren van hemelwater
afvalwater	alle water waarvan de houder zich met het oog op de verwijdering daarvan ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen (opmerking: hieronder wordt dus ook afvloeiend regenwater begrepen)
afvoerend oppervlak	het naar de riolering afwaterende oppervlak
afzetting	aankoeking van slib, vet en kalk op de buiswand; tevens afzetting van bodemmateriaal anders dan zand ter plaatse van een buisverbinding of scheur
basisinspanning	Term die de waterkwaliteitsbeheerders gebruiken voor het aanduiden van de inspanningen die elke gemeente moet uitvoeren of uitgevoerd hebben om de vuiluitworp uit de riolering tot een bepaald niveau te reduceren
basisrioleringsplan	document (tekening + toelichting en berekeningen) met de huidige situatie van de riolering en de uit te voeren verbeteringsmaatregelen om aan de normen te voldoen
beheer	zie rioleringsbeheer
bemalingsgebied	een rioleringsgebied waaruit het afvalwater door een gemaal wordt verwijderd
beoordelen	het toetsen van een parameter aan de bijbehorende maatstaf en het geven van een oordeel over de uitkomsten van de toetsing
bergbezinkkelder	reservoir voor de tijdelijke opslag van afvalwater waarin tevens slibafzetting plaatsvindt met een voorziening om het slib te kunnen verwijderen en waaruit overstortingen kunnen plaatsvinden
berging	de inhoud van de riolering uitgedrukt in m^3 of mm/ha
bergingsverlies	de vermindering van berging door permanente vulling in de riolering als gevolg van verzakkingen
beslisboom aan- en afkoppelen verhard oppervlak	hulpmiddel voor gemeenten en particulieren om verantwoorde beslissingen te nemen bij het aan- en afkoppelen van verhard oppervlak in West-Nederland op wijk- en straatniveau
classificatie	de indeling van toestandsaspecten in klassen
controleren	controle, toezicht houden op (bijvoorbeeld op de naleving van voorschriften, op het beheer van een zaak, op de werking van een machine
droogweerafvoer (dwa)	de hoeveelheid afvalwater die per tijdseenheid in een droogweersituatie via het rioolstelsel wordt afgevoerd
drukriolering	riolering waarbij het transport plaatsvindt door middel van pompjes en persleidingen
dwa-rioolstelsel	zie vuilwaterrioolstelsel
emissiespoor	onderdeel van het tweesporenbeleid van waterkwaliteitsbeheerders gericht op het tot een bepaald niveau terugbrengen van de emissies (vuiluitworp) uit een rioolstelsel, ongeacht de werkelijke waterkwaliteit
externe overstort	rioolput voorzien van een overstortdrempel die loost buiten het in beschouwing genomen rioolstelsel, meestal op oppervlaktewater
gemengd rioolstelsel	rioolstelsel, waarbij afvalwater inclusief ingezamelde neerslag door 1 leidingstelsel wordt getransporteerd

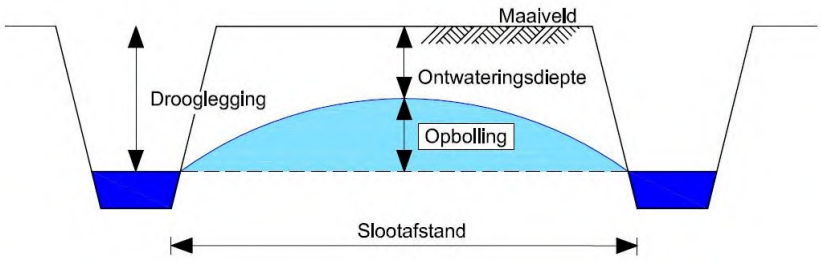
aangroei	verzameling van organismen die zich op de buiswand hebben vastgehecht of in slierten aan de buiswand hangen
gescheiden rioolstelsel	rioolstelsel, waarbij afvalwater exclusief neerslag door een leidingstelsel wordt getransporteerd en neerslag door een afzonderlijk leidingstelsel rechtstreeks naar oppervlaktewater wordt afgevoerd
hydraulisch	waarbij van de leer van de praktische toepassing van waterbeweging gebruik wordt gemaakt
hydraulische berekening	het door rekenen bepalen van het hydraulisch functioneren van een rioolstelsel
ingrijpmaatstaf	grenstoestand waarbij ingrijpen in de actuele toestand noodzakelijk is en waarbij maatregelen moeten worden opgesteld
inhangend voegmateriaal	voegmateriaal (kit, bitumineuze profielstrip) dat uit de voeg in het doorstroomprofiel is gezakt of gedrukt
inhangende rubberring	een niet gescheurde rubberring die zichtbaar is of een gescheurde rubberring waarvan een gedeelte in het doorstroomprofiel hangt
inspectie	het waarnemen, herkennen en beschrijven van de toestand
lekkage	het intreden of uittreden van water via voegen, scheuren, langs inlaten of door de buiswand
maatstaf	grenswaarde (getalsmatig) op basis waarvan geconcludeerd wordt of aan een functionele eis wordt voldaan
obstakels	voorwerpen in het riool die geen functie in rioleringstechnische zin hebben en geen deel uitmaken van een normale afvalwaterstroom
onderhoud	herstel van het oorspronkelijke functioneren, waarbij de toestand van objecten ongewijzigd gehandhaafd wordt
onderzoek	het verzamelen, ordenen, analyseren en verwerken van gegevens, zodanig dat informatie kan worden afgeleid over de toestand en het functioneren van de buitenriolering
overstorting	de lozing van afvalwater via een overstortdrempel naar oppervlaktewater
overstortput	rioolput voorzien van een overstortdrempel
pompovercapaciteit	(poc) het deel van de pompcapaciteit dat beschikbaar is voor de regenwaterafvoer. Het andere deel van de capaciteit is beschikbaar voor de afvalwaterafvoer tijdens droog weer
randvoorziening	vloeistofdichte voorziening als onderdeel van het rioolstelsel die als doel heeft de lozing van vuil uit het rioolstelsel op oppervlaktewater te verminderen
regenwaterriool	riool alleen bestemd voor de inzameling en het transport van neerslag
regenwaterrioolstelsel	rioolstelsel alleen bestemd voor de inzameling en het transport van neerslag
Renovatie	herstel van het oorspronkelijke functioneren, waarbij een ingrijpende toestandswijziging wordt doorgevoerd; evenaren technische staat van nieuwaanleg
Relinen	Schades in bestaande riolering teniet doen door van binnenuit de riolering te voorzien van een kunststof voering zonder dat deze opgegraven wordt. Dit is een vorm van renovatie.
reparatie	herstel van het oorspronkelijke functioneren, waarbij een beperkte toestandswijziging wordt doorgevoerd
riolering	het samenstel van riolen, rioolputten en bijbehorende voorzieningen voor de inzameling en het transport van afvalwater

aangroei	verzameling van organismen die zich op de buiswand hebben vastgehecht of in slierten aan de buiswand hangen
rioleringsbeheer	zorg voor het functioneren van de buitenriolering
riool	samenstel van buizen tussen twee putten bestemd voor de inzameling en/of het transport van afvalwater
rioolput	constructie toegang gevend tot het rioolstelsel (te herkennen aan gietijzeren deksels in de weg)
rioolwaterzuiveringsinrichting	het totaal van de grond, gebouwen en apparatuur voor de zuivering van afvalwater (RWZI)
rwariool	zie regenwaterriool
rwarioolstelsel	zie regenwaterrioolstelsel
scheuren	het geheel van scheuren, barsten en breuken
verbeterd gescheiden rioolstelsel	gescheiden rioolstelsel met voorzieningen waardoor de neerslag slechts bij wat grotere regenbuien naar oppervlaktewater wordt afgevoerd. Het meest vervuilde deel van de neerslag wordt 'geborgen' in de riolering en naar de zuivering afgevoerd.
verbeteren	het aanpassen van het oorspronkelijke functioneren
vervangen	herstel van het oorspronkelijke functioneren, waarbij het bestaande object wordt verwijderd en een nieuw gelijkwaardig object wordt teruggeplaatst
visuele inspectie	het op directe wijze dan wel op indirecte wijze via optische hulpmiddelen inspecteren van de toestand
vrijvervalriool	riool waardoor afvalwater door middel van de zwaartekracht wordt getransporteerd
vuilemissie	zie vuiluitworp
vuiluitworp	het totaal aan stoffen (niet zijnde water) geloosd uit een rioolstelsel op het oppervlaktewater via overstorten . Hierbij kan gedacht worden aan biologisch afbreekbare stoffen die bij afbraak in het water zuurstof verbruiken (BZV), aan stikstof en fosfaten en aan zware metalen
vuilwaterriool	riool alleen bestemd voor de inzameling en het transport van huishoudelijk en bedrijfsafvalwater, niet zijnde neerslag
vuilwaterrioolstelsel	rioolstelsel voor de inzameling en het transport van huishoudelijk en bedrijfsafvalwater, niet zijnde neerslag
Waarschuwingsmaatstaf	grenstoestand waarbij de actuele toestand discutabel is en nader onderzoek nodig is
wadi	systeem voor hemelwater afvoer door drainage en infiltratie
waterkwaliteitsdoelstelling	doelstelling voor de kwaliteit van een oppervlaktewater nodig om dat water een bepaalde functie te kunnen laten vervullen
water op straat	het optreden van waterstanden boven maaiveldniveau
wateroverlast	het optreden van waterstanden boven maaiveldniveau waarbij hinder of schade wordt ondervonden
wortelingroei	de wortels van bomen of planten, die door voegen, scheuren of via gebouw of kolkaansluitingen het riool zijn ingegroeid

aangroei	verzameling van organismen die zich op de buiswand hebben vastgehecht of in slierten aan de buiswand hangen
zandinloop	het intreden van zand via buisverbindingen of scheuren
zand en vuilophoping	opgehoopt materiaal met een losse structuur

TERMEN EN DEFINITIES grondwater

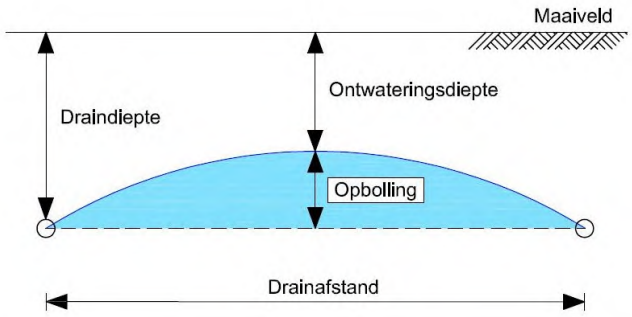
Afsluitende laag:	Laag in de bodem die zo wordt genoemd vanwege zijn eigenschap dat hij grondwater slecht doorlaat.
DINO	Digitale Informatie Nederlandse Ondergrond, een direct benaderbare databank voor grondwatergegevens in beheer bij TNO Grondwater en Geo-Energie in Delft
Doorlatendheid	Het vermogen van de grond om water en/of lucht door te laten
Drainage	De afvoer van water over en door de grond en door het waterlopenstelsel
Drooglegging	De afstand tussen het oppervlaktewaterpeil en het maaiveld

Figuur B-8-1: Grondwaterdefinities

Freatisch grondwater	Het grondwater in de bovenste bodemlaag, dat (indirect) in contact staat met de atmosfeer. De freatische grondwaterstand is een andere term voor grondwaterspiegel
Geohydrologie	De leer van de grondwaterstroming en de -dynamiek in samenhang met de structuur en de opbouw van de ondergrond.
GHG	Gemiddeld hoogste grondwaterstand. Dit is het gemiddelde van de drie hoogste grondwaterstanden van de afgelopen 8 jaren, gebaseerd op maandelijkse metingen.
Grondwater	Water beneden het grondoppervlak, meestal beperkt tot het water beneden de Grondwaterspiegel
Grondwaterisohypse	Hoogtelijn voor de grondwaterstand of voor de stijghoogte van het grondwater. Een grondwaterisohypsenkaart geeft met lijnen (isohypsen) punten aan met gelijke stijghoogte. De kaart geeft onder andere informatie over de stromingsrichting van het grondwater
Grondwateronderlast	Problemen die zich voordoen als gevolg van lage grondwaterstanden. Bijvoorbeeld aantasting van houten funderingen als gevolg van droogstand
Grondwateroverlast	Wateroverlast door hoge grondwaterstanden. Bijvoorbeeld plasvorming op binnenterreinen of vocht in kruipruimten
Infiltratie	Intreding van water in de bodem
Kruipruimte	Ruimte onder de beganegrondvloer in gebruik voor het bereiken van leidingen voor inspectie, onderhoud of reparatie, en voor ventilatie van de vloer en eventuele houten constructiedelen onder de woning
Kwel	Het uittreden van grondwater
Ontwatering	De afvoer van water uit percelen over en door de grond en eventueel door drains, kleine sloten en greppels naar een stelsel van grote waterlopen, met als functie afwatering

Afsluitende laag:	Laag in de bodem die zo wordt genoemd vanwege zijn eigenschap dat hij grondwater slecht doorlaat.
Ontwateringsdiepte	De afstand tussen de hoogste grondwaterstand tussen twee ontwateringsmiddelen (sloot, drain) en het maaiveld.

Figuur B-2: Opbolling

Onverzadigde zone	Deel van de grond boven de grondwaterspiegel, waarin de bodemporiën zowel water als lucht bevatten. De verzadigde zone is het deel waar de poriën geheel gevuld zijn met water.
Opbolling	Het maximale hoogteverschil tussen de grondwaterspiegel en de waterstand in de drainagebuizen en/of watergangen
Peilbuis	Algemene term voor een buis of soortgelijke constructie met een kleine diameter waarin een grondwaterstand c.q. stijghoogte kan worden gemeten
REGIS	Regionaal Geohydrologisch Informatiesysteem, een interactief informatiesysteem dat beschikt over voor het waterbeheer relevante en actuele gegevens. REGIS wordt beheerd door TNO.
Stijghoogte	Hoogte boven een referentievlak tot waar het water in een peilbuis stijgt. Deze stijghoogte is afhankelijk van de druk van het grondwater ter plaatse van de opening onder in de peilbuis
BWadi	Voorziening voor de opvang, berging en afvoer van neerslag. In een komvormige greppel kan het regenwater infiltreren. Vervolgens kan infiltratie naar het grondwater plaatsvinden of afvoer via een drain.
Zetting	Bodemdaling als gevolg van inklinking, van krimp, door de bouw van kunstwerken, het ophogen van de grond of het aanbrengen van andere materialen

Netbeheer Nederland

Opstellingseisen onbemande objecten openbare ruimte (bemeten)

ENEXIS NETBEHEER

Liander

RENDO NETWERKEN

STEDIN NET

Netbeheerder

Uw netbeheerder legt kabels en leidingen en beheert het energienetwerk. Uw (toekomstige) onbemande object wordt hierop aangesloten. Het object waarin de aansluiting wordt geplaatst, regelt u zelf, maar het moet wel een goedgekeurd object zijn. Goedgekeurde objecten zijn terug te vinden via de website www.netbeheerderskeuringen.nl. Heeft u hier vragen over of over een nieuw te ontwikkelende object, neem dan contact op via info@netbeheerderskeuringen.nl. De aansluiting dient u zelf aan te vragen via www.mijnaansluiting.nl.

De objecten kunt u rechtstreeks bestellen bij diverse leveranciers. Om een object te mogen plaatsen is er mogelijk een vergunning nodig van bijvoorbeeld een provincie of gemeente. Deze vergunning vraagt u zelf aan. Het object moet aan verschillende opstellingseisen voldoen om een aansluiting te kunnen realiseren. Welke dat zijn, leest u in dit document.

De netbeheerder stelt vast of het onbemande object voldoet aan de gestelde eisen. Als alles in orde is, realiseert de netbeheerder de aansluiting. Voldoet het onbemande object niet aan de gestelde eisen? Dan wordt er door de netbeheerder geen aansluiting gerealiseerd. Meer informatie over de eisen waar het onbemande object aan moet voldoen vindt u in dit document of via Netbeheer Nederland.

Uw energieaansluiting in (openbare) onbemande objecten

De netbeheerder maakt onderscheid in vier typen onbemande aansluitingen:

1. Onbemande objecten onbemeten 10A
   [raadpleeg de folder Onbemeten onbemande objecten]
2. Onbemande objecten bemeten maximaal 10A
3. Onbemande objecten bemeten t/m 3x80A
4. Openbare laadpalen t.b.v. opladen voertuigen

Alle onbemande objecten worden aangesloten met een aansluitmodule met aansluitstekker. Per categorie staat de maatvoering beschreven die noodzakelijk is voor een object.

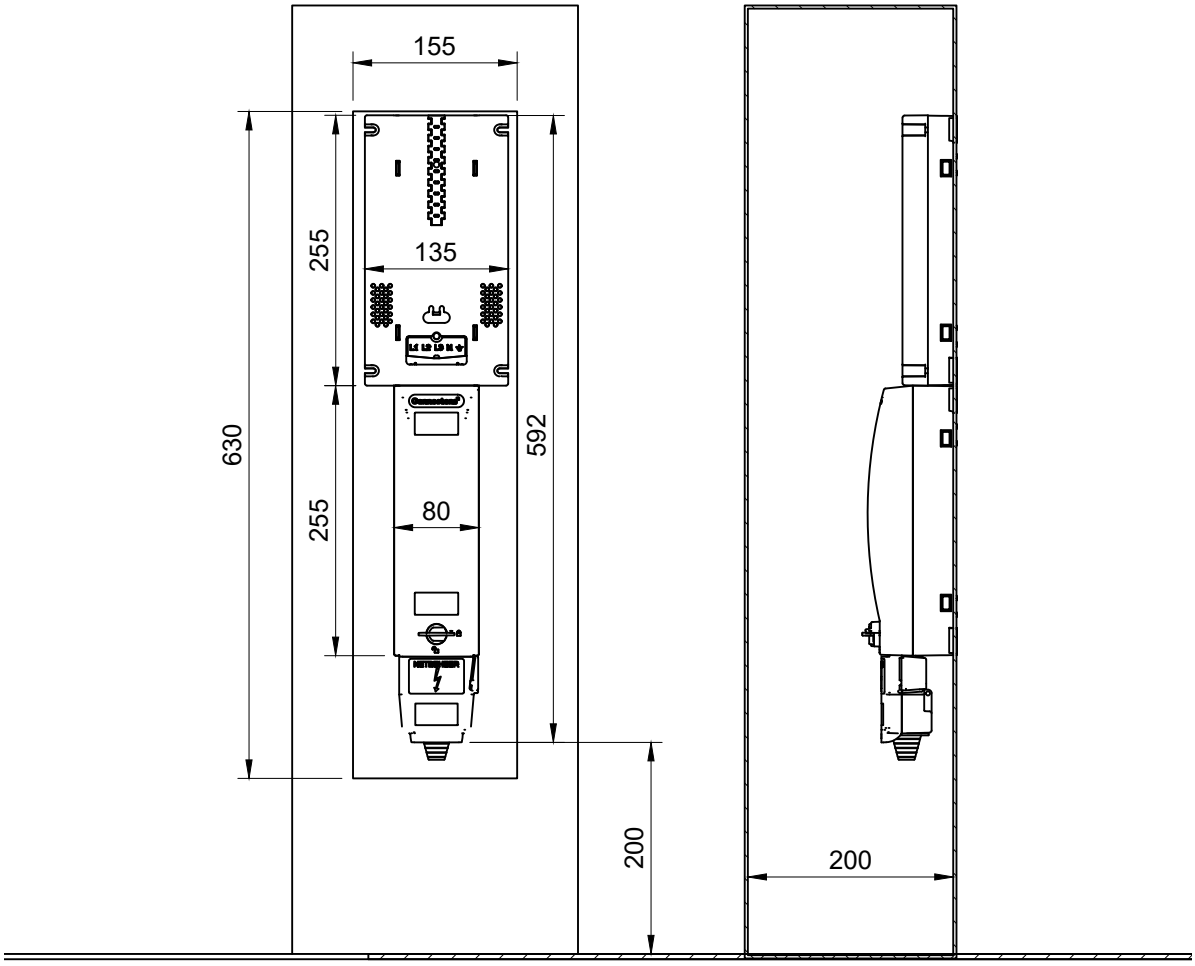
Onbemand object bemeten 1x10A

In het object moet een ‘C-rail’ op de achterwand over de lengte van de ‘service ruimte’ van het object aanwezig te zijn om de aansluitkast te kunnen plaatsen.

De beschikbare ruimte voor de aansluiting moet verticaal in het object beschikbaar zijn zoals terug te zien is op de afbeelding. Op de plek waar de aansluiting wordt gerealiseerd en in de directe omgeving ervan bevinden zich geen leidingen en dergelijke, die een vrije invoering van de aansluitleidingen en de montage van de aansluitmodule in de weg staan/zitten.

De ruimte die beschikbaar moet zijn voor de aansluiting is als volgt:

- Aansluitmodule: lxbxd in mm = 592x135x200.
- Service ruimte: lxbxd in mm = 630x155x200.
- Onderzijde aansluitstekker vanaf het maaiveld dient minimaal 200 mm te zijn.
- Luik/deuropening dient gelijk te zijn aan de service-ruimte.

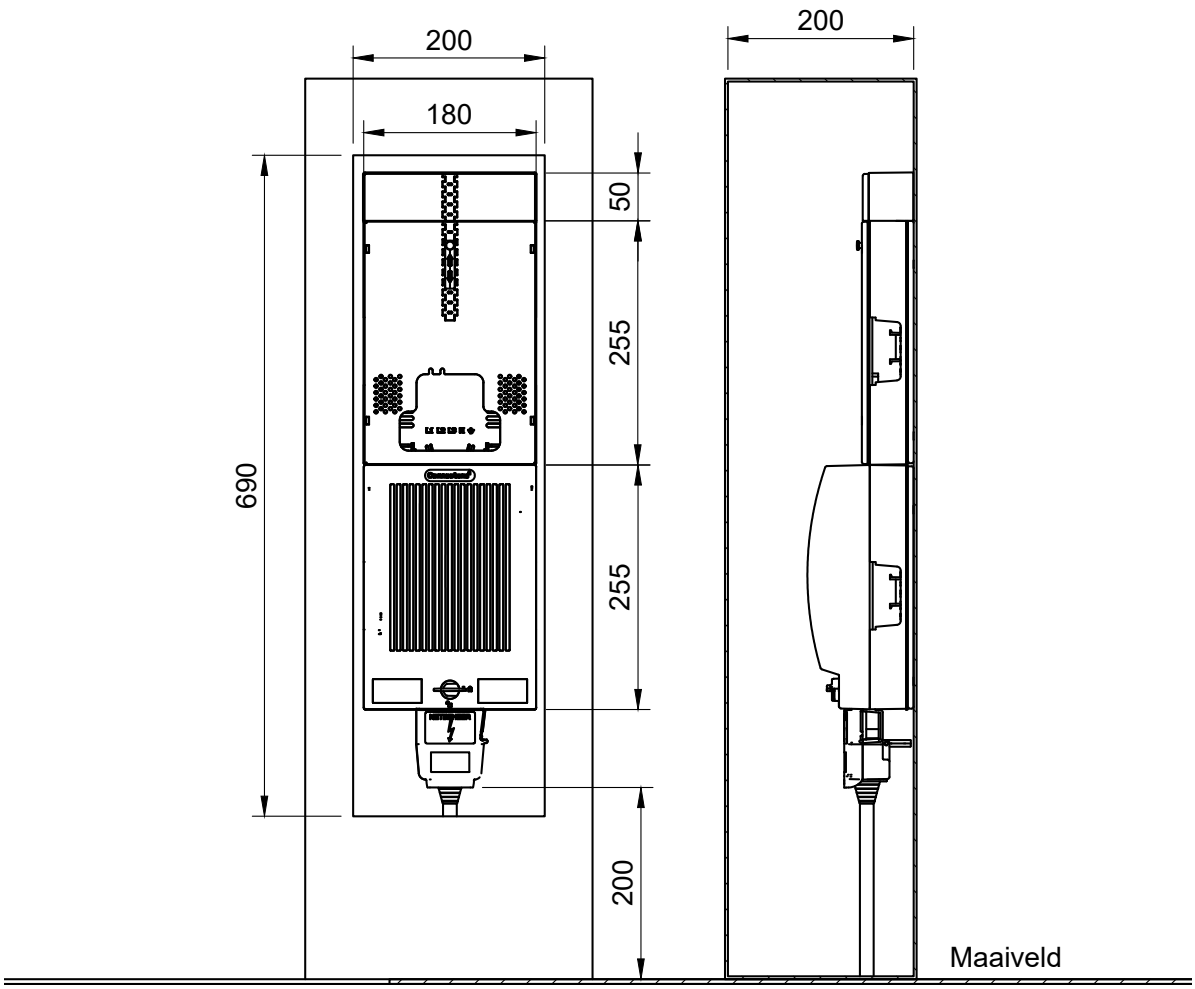
Onbemande object bemeten t/m 3x80A

In het object moet een voldoende stevige constructie, bijvoorbeeld een houtachtige plaat multiplex van 18 mm dik, aanwezig zijn. Hierop worden af fabriek twee pre-fab-montageplaten gemonteerd. Deze twee prefab- montageplaten moeten altijd in het object aanwezig zijn om een aansluiting te kunnen realiseren. Deze prefab-montage platen zijn te bestellen bij Connectens onder artikelnummer: CT100403.

De beschikbare service ruimte voor de aansluiting moet verticaal in het object beschikbaar zijn zoals terug te zien is op de afbeeldingen hieronder. Op de plek waar de aansluiting wordt gerealiseerd en in de directe omgeving ervan bevinden zich geen leidingen en dergelijke, die een vrije invoering van de aansluitleidingen en de montage van de aansluitmodule in de weg staan/zitten.

De ruimte die beschikbaar moet zijn voor de aansluiting is als volgt:

- Aansluitmodule: lxbxd in mm = 642x180x200.
- Service ruimte: lxbxd in mm = 690x200x200.
- Onderzijde aansluitstekker vanaf het maaiveld dient minimaal 200 mm te zijn.
- Luik/deuropening dient gelijk te zijn aan de service ruimte.

Openbare laadpalen

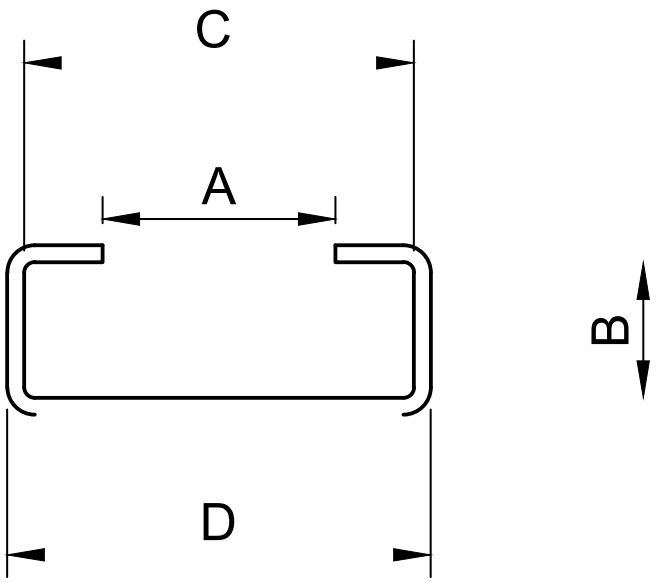
Laadpalen die geplaatst worden in de openbare ruimte moeten voldoen aan de aansluitspecificaties van E-laad. Ga hiervoor naar www.elaad.nl/aansluitspecificaties.

Algemene eisen onbemande objecten

Voor de plaatsing van een onbemand object geldt een aantal richtlijnen en normen om de veiligheid en kwaliteit te waarborgen. Dit zijn de eisen voor één aansluiting t/m 3x80A. Heeft u een grotere aansluiting nodig? Neem dan contact op met uw netbeheerder

Eisen uitvoering

Maatvoering C-rail.
A; Breedte opening C-rail minimaal 10,6 mm en maximaal 12 mm
B; Interne hoogte in de C-rail minimaal 5 mm en maximaal 6,9 mm
C; Interne breedte van de C-rail minimaal 18,4 mm en maximaal 19,2 mm
D; Externe breedte maximaal 24 mm

- Het object heeft een beschermingsgraad van minimaal IP44 in gesloten toestand (beoordeeld o.b.v. testrapport conform IEC 60529, uitgevoerd door onafhankelijke instantie).
- De mechanische beschermingsgraad is voor de behuizing waarin de Netbeheerders aansluiting is ondergebracht IK10 (beoordeeld o.b.v. testrapport conform -IEC 62262, uitgevoerd door onafhankelijke instantie).

- Het object moet knaagdiervrij blijven.
- Onbemande objecten met een aansluiting voorzien van kWh-meter waarbij de behuizing van metaal is, moeten voorzien zijn van een radiogat. De radiodemping (max 8 dB) van het object moet voldoende laag zijn.
  De producent van onbemande objecten met een radiosignaal dempende behuizing en een aansluiting voorzien van kWh-meter, dient maatregelen te treffen waardoor de radiodemping van het object vermindert. Een uitsparing in de behuizing, een zogenaamd radiogat, is dan vereist voor de verbetering van de bereikbaarheid van de slimme meter. Er dienen twee radiogaten ter hoogte van de kWh-meter worden gemaakt van minimaal 32 cm lang (verticaal) en 1 cm breed (horizontaal), waarbij de gaten tegenover elkaar geplaatst zijn. De uitsparing dient met bijvoorbeeld kunststofmateriaal te worden afgedicht zodat de IP- en IK-waarden kunnen worden geborgd. Radiogaten op de voorzijde in combinatie met de zijkant of geheel aan de voorzijde zijn mogelijk in overleg. De configuratie van radiogaten voor dubbelwandige behuizingen graag in overleg. Andere configuraties van radiogaten zijn bespreekbaar mits de demping van de behuizing aantoonbaar lager is dan 8 dB voor alle huidige frequenties (te weten de huidige 450, 800, 900, 1800 en 2100 Mhz). Het aantoonbaar maken dient gedaan te worden door het aanleveren van een onderzoeksrapport uitgevoerd door een onafhankelijke instantie en volgens het geldende testprotocol van de netbeheerders.
- Er moeten twee radiogaten ter hoogte van de kWh-meter worden gemaakt waarbij de gaten tegenover elkaar geplaatst zijn. De uitsparing dient met bijvoorbeeld kunststofmateriaal te worden afgedicht zodat de IP-waarde niet negatief wordt beïnvloed. Radiogaten op de voorzijde in combinatie met de zijkant of geheel aan de voorzijde zijn mogelijk indien de maximale demping van 8dB gerealiseerd wordt.
- Het object is aan de voorzijde voorzien van een veiligheidssticker volgens NEN3011.
- In het object kan condensvorming optreden, maar dit mag niet leiden tot gevaarlijke situaties of apparatuur die defect raakt. Er dienen afdoende maatregelen te zijn genomen om dit te voorkomen. In het algemeen is hiervoor geen verwarmingselement nodig, maar zwakke passieve ventilatie.
- Op de binnen- of buitenzijde van het object is een plaatje bevestigd met naam, het adres en het telefoonnummer van de verantwoordelijke contactpersoon of met een lege invulsticker die door de exploitant ingevuld dient te worden. Dit plaatje moet goed zichtbaar zijn en is nodig om bij calamiteiten snel te kunnen handelen.
- Het object is aan de fundering bevestigd. Deze verbinding is alleen vanuit de binnenzijde van het object aan te brengen en te verwijderen.
- Bij het object is een ronde (rode) slagvaste flexibele mantelbuis meegeleverd van 1,5 meter met een wanddikte van 3 mm en doorsnede van minimaal 50 mm. Deze is alleen bestemd voor de doorvoer van de aansluitkabel van de netbeheerder.
- De aardleiding van de aardelektrode moet separaat worden gelegd.
- Daarnaast is er een hoofdaardrail (HAR) aanwezig in het object, bij voorkeur rechtsonder

de aansluitstekker.

- Het luik/deuropening van het object is uitgerust met een sluitmechanisme waar twee cilinders in geplaatst kunnen worden. Let op: de positie van de cilinder/sluiting, dient zodanig gepositioneerd te zijn dat deze niet in aanraking komt met de aansluitmodule en/of kWh-meter.

    1. De cilinder van de eigenaar/onderhoudspartij van het object dient in de fabriek door de producent geplaatst te worden.
    2. De cilinder van de netbeheerder wordt door de netbeheerder geplaatst op het moment van aansluiten van het object. De producent dient een uitsparing te maken voor het plaatsen van de cilinder (half europrofiel cilinder S2) door de netbeheerder. Het dient voor de netbeheerder, zonder tussenkomst van derden, mogelijk om met een bouwsleutel/passe partout de deur te openen voor het realiseren van de aansluiting van het object en plaatsing van de cilinder. Het is niet mogelijk om met een voorwerp direct via de uitsparing het object binnen te dringen. Er moet daarom een afscherming voor (buitenzijde) en achter (binnenzijde) de uitsparing aanwezig te zijn om dit te voorkomen. In de installatiehandleiding staat duidelijk omschreven hoe de netbeheerder, zonder tussenkomst van derden, het object met een bouwsleutel/passe partout kan openen en hoe de cilinder geplaatst moet worden.

- Voor alle objecten geldt dat u rekening moet houden met de benodigde ruimte voor uw eigen installatie, kabels en/of leidingen.

Eisen plaatsing

- Het object wordt zo geplaatst dat beschadiging door aanrijding van (werk)verkeer wordt voorkomen. Daarnaast moet er voldoende ruimte zijn voor het uitvoeren van werkzaamheden voor aanleg en onderhoud.
- Als het object grondgebonden is moet deze voorzien zijn van een sokkel/fundering.

Eisen elektrische installatie

- De elektrische klantinstallatie en bijbehorende aarding moeten voldoen aan de elektrische installatie-eisen voor laagspanning. Deze zijn omschreven in NEN 1010
- Bij het aanbrengen van de netbeheerders aansluiting, dient er een hoofdschakelaar aanwezig te zijn waar de bedrading van de Netbeheerder op kan worden aangesloten. Houd rekening dat er voldoende ruimte is voor het aansluiten van de bedrading tussen de netbeheerders aansluiting en de hoofdschakelaar klantinstallatie.
- In sommige gevallen kan de netbeheerder aarding ter beschikking stellen.
  Dit is afhankelijk van de situatie en locatie. Meer informatie ontvangt u via uw aanvraag op www.mijnaansluiting.nl. U blijft altijd zelf verantwoordelijk voor een juiste borging van de aarding van uw klantinstallatie en het aarden van metalen delen van de buitenkast.

- Door de netbeheerder wordt daar waar nodig standaard een slimme meter geplaatst. Indien u gebruik wilt maken van de P1-poort (de communicatie poort voor de consument) van de slimme meter, moet u mogelijk uitbreiden met bijvoorbeeld een wandcontactdoos.

Vervangingsbeleid

Het is mogelijk dat door schade, slijtage of veroudering delen van de aansluiting of installatie niet meer voldoen aan de gestelde eisen. Als aansluitkabels of de hoofdbeveiliging niet langer voldoen, vervangt de netbeheerder deze op eigen kosten. Als ook het huidige object niet langer voldoet aan de eisen die gelden voor bestaande objecten dan moet het object eerst vervangen worden. U kunt hiervoor een erkend installateur inschakelen. Pas als het nieuwe/aangepaste object geplaatst is, kan de netbeheerder de werkzaamheden starten. De kosten voor het vervangen of herstellen van het object komen altijd voor uw rekening.

Contact

Neem voor vragen of meer informatie contact op met uw netbeheerder.

coteq.nl

enexis.nl

liander.nl

rendonetwerken.nl

stedin.net

westlandinfra.nl

Kenmerk CAM-BEM-11-2023

Disclaimer

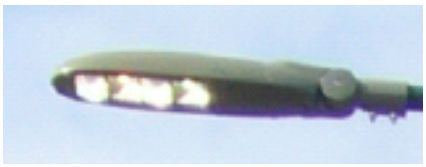
Hoewel deze brochure met zorg is samengesteld, blijven de algemene voorwaarden van de netbeheerder voor de dienstverlening middels de aansluiting van toepassing (deze algemene voorwaarden zijn beschikbaar op de website van uw netbeheerder). Aan de inhoud kunnen geen andere rechten worden ontleend.

Netbeheer Nederland

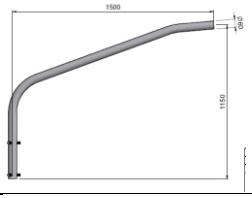
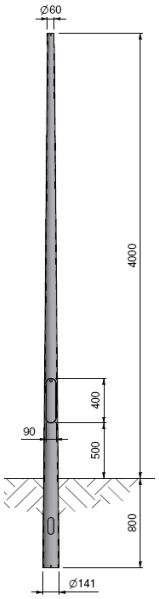
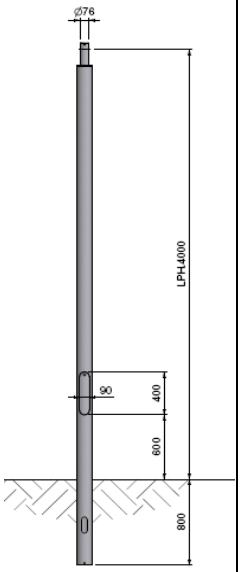
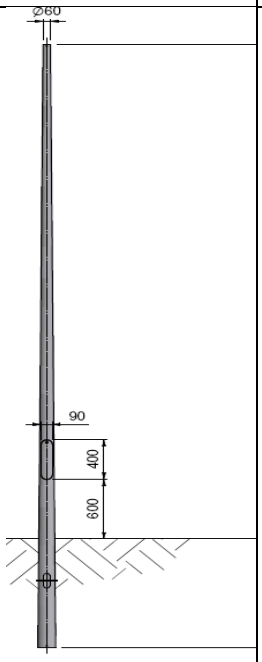
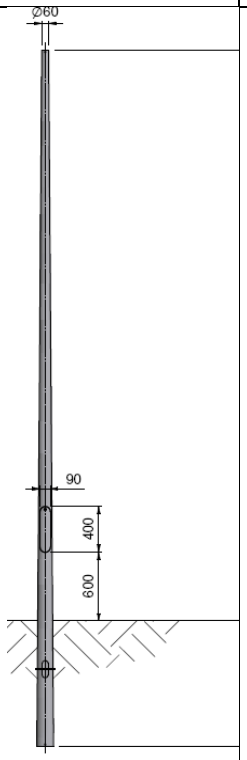
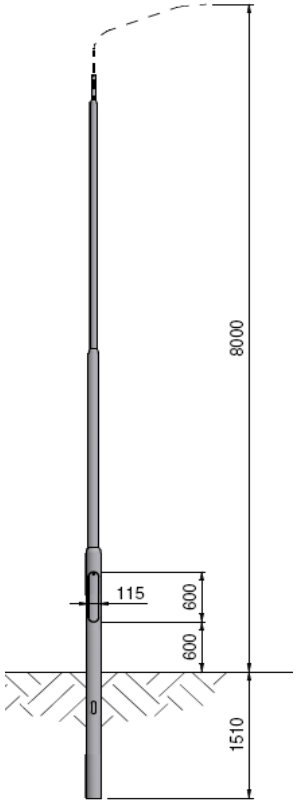
ARGO OVL versie 2024

Configuratie keuze voor lichtmasten en armaturen in gemeente Oss.

Gekoppeld aan Visie Openbare Ruimte 2013 en beleid/beheerplan 2014.

Sober voor heel Oss Lightronics Ampulla Armatuurkleur RAL 7003 Lichtbron 1500 lumen optiekcode 8 lichtkleur warm wit. Toepassing in hofjes, pleintjes en parkeren.	Sober voor heel Oss Saled Intercity Armatuurkleur RAL 7003 Lichtbron 9 of 15 Watt Lichtkleur 3000K of 4000K. Toepassing op woonstraten en kleinere ontsluitingswegen. Soms meer vermogen met lichtkleur 4000K op brede wegen waar Innolumis Nicole geen optie is.	Sober voor heel Oss Innolumis Nicole Armatuurkleur RAL 7003, LED vermogen is locatie afhankelijk. Lichtkleur White Moonlight. Toepassing op ontsluitingswegen, singels, industrieterreinen, rotondes en wegen in het buitengebied. *Als markeerverlichting buitengebied voor dijken, inritten en kruisingen, in lichtkleur Goldengreen toepassen.*
 Bij plaatsen of vervangen van de lichtmast, een conische stalen paaltop van 4 meter hoog toepassen. Mastkleur RAL 7003 Nummering, zwart op doorzichtige ondergrond.	 Bij plaatsen of vervangen van de lichtmast,, een conische lichtmast van 6 meter hoog met gebogen uithouder van 100 cm toepassen. Mastkleur RAL 7003 Bij toepassing op 8 meter hoog een cilindrisch verjongde lichtmast met dubbele buiging toepassen. (zie configuratie met Nicole.) Nummering zwart op doorzichtige ondergrond.	 Bij plaatsen of vervangen van de lichtmast, een 8 of 10 meter cilindrisch verjongde lichtmast Uithouder van 125 cm toepassen met dubbele buiging. Mastkleur RAL 7003 Nummering zwart op doorzichtige ondergrond.

Standaard lichtmasten

				
				
4 meter conische paaltop. Kleur RAL 7003	4 meter cilindrische paaltop. Voor centra. Kleur RAL 9011	5 meter, conisch, enkel gebogen uithouder.Voor fietspaden Kleur RAL 7003	6 meter, conisch met enkel gebogen uithouder Kleur RAL 7003	8 en 10 meter cilindirisch Met 2 x gebogen uithouder Kleur RAL 7003

Overzicht 2023_2027, bestel formulier met masttype en tekeningnummer te verkrijgen op aanvraag bij de Vakbeheerder

AANTAL	LICHTPUNT	OMSCHRIJVING MAST/UITHOUDER		TYPE	tekening nr.
	4 mtr	Cilindrisch/Conische paaltop		CCOL 4.0 PT60-GST114	9999041201
	5 mtr	Cilindrisch/Conisch met vast uithouder		CCOL 5.0 EUV60-GST114	9999048961
	6 mtr	Cilindrisch/Conisch voor uithouder		CCOL 6.0 PTU48-GST121	9999041769
	6 mtr	Cilindrisch/Conisch voor uithouder sensor 4 mtr		CCOL 6.0 PTU48-GST121	9999041253
	6 mtr		Uithouder enkel 1000mm, enkele knik 5°	EU 1.15 60 1000/5-PTU48	9999041231
	6 mtr		Uithouder dubbel 1000mm, enkele knik 5°	DU 1.15 60 1000/5-PTU48	9999041232
	8 mtr	Cilindrisch/Conisch voor uithouder		CCOL 8.0 PTU48-GST140	9999040197
	8 mtr		Uithouder enkel 1250mm, enkele knik 5°	EU 1.15 60 1250/5-PTU48	9999041233
	8 mtr		Uithouder dubbel 1250mm, enkele knik 5°	DU 1.15 60 1250/5-PTU48	9999043002
	4 mtr	Cilindrische paaltopmast		CL 4.0 PT133/76-GST133	9999041202
	6 mtr	Cilindrisch verlopend voor uithouder		CVL 6.0 PTU48-GST114	9999041249
	6 mtr		Uithouder enkel 1000mm, dubbele knik 20°/5°	EU 1.15 60 1000/20/5-PTU48	9999041234
	6 mtr		Uithouder dubbel 1000mm, dubbele knik 20°/5°	DU 1.15 60 1000/20/5-PTU48	9999041250
	8 mtr	Cilindrisch verlopend voor uithouder		CVL 8.0 PTU48-GST168	9999041210
	8 mtr		Uithouder enkel 1250mm, dubbele knik 20°/5°	EU 1.15 60 1250/20/5-PTU48	9999043001
	8 mtr		Uithouder dubbel 1250mm, dubbele knik 20°/5°	DU 1.15 60 1250/20/5-PTU48	9999041983
	10 mtr	Cilindrisch verlopend voor uithouder		CVL 10.0 PTU48-GST168	9999041211
	10 mtr		Uithouder enkel 1500mm, dubbele knik 20°/5°	EU 1.15 60 1500/20/5-PTU48	9999041227
	10 mtr		Uithouder dubbel 1500mm, dubbele knik 20°/5°	DU 1.15 60 1500/20/5-PTU48	9999041228
	10 mtr	Cilindrisch verlopende paaltop		CVL 10.0 PT76-GST159	9999041237

Locatie-gebonden en/of functioneel afwijkende configuraties

Centrum Oss

BEGA paaltopkegel 7181
Armatuurkleur 9011
Lichtbron LED 40 Watt.
Lichtkleur warm wit of 3000 Kelvin

Op een cilindrische stalen paaltop van 4 meter.
Kleur RAL 9011
Nummering object, wit op doorzichtige ondergrond.

Singels Oss

Gebogen masten,
Lichtpunthoogte: 5 en/ 8 meter
Kleur mast en armatuur: RAL 9007.
Tek.nr mast en bestelcode: is afhankelijk van hoogte en uitvoering.
Per project in overleg/ samenwerking met beheerder OVL.

Voorzien van de Innolumis Nicole of Mini-Nicole.
Lichtkleur White moonlight.
vermogen is afhankelijk van locatie en situatie.
Uitgevoerd in RALkleur 9007.

Nummering zwart op doorzichtige ondergrond.

Fietspad verlichting.

Mini-Nicole van Innolumis

Diverse hoogtes en uitvoering.
RAL 7003.
Hoogte 8 en/of 5 meter.
Tek.nr mast en bestelcode is afhankelijk van hoogte en uitvoering.
Per project in overleg/ samenwerking met beheerder OVL.

Bij plaatsen of vervangen van de lichtmast is de situatie bepalend voor hoogte mast, dimmer of sensor enz .
Basis is de conische lichtmast van 5 meter hoog.
Paaltop of bij twee richtingenfiettspad met uithouder.70 cm toepassen.
Mastkleur RAL 7003

Nummering zwart op doorzichtige ondergrond

Tvi light sensor en aan/uit tijden invoegen

Standaard lichtmasten Oss

Toelichtingen op uniform straatbeeld;

Woonstraten en ontsluiting waar de lichtmasten van 4 meter paaltop conische uitgevoerd worden of zijn, de lichtmast van 6 meter in conische uitvoering.

Daar waar 6 meter lichtmast toegepast wordt in combinatie met 8 meter hoge masten voor singels en grotere ontsluitingen, de 6 meter lichtmast uitvoeren in cilindrisch verjongd.

Daar waar op een kruising in woonwijken toch een 8 meter hoge mast nodig is, deze ook in conische uitvoering toepassen voor een eenduidig straatbeeld.

De omschrijving voor bestellingen van de standaardconfiguratie in bestekken:

-**Ampulla van Lightronics**, 1.500 lm, lichtkleur 3000K voorzien van voorgeprogrammeerde driver of Dynadimmer, armatuurkleur RAL 7003.Dimfunctie ingesteld op 100% tot 19.00 uur, van 19.00-22.00 uur op 70%, van 22.00 uur tot 6.00 uur op 50%, van 06.00 uur tot einde brandtijd op 70%.

-**Intercity van Saled**,

Lichthoogte	Saled type	omschrijving	Watt	Kleur	Artikel nr
6 meter	Intercity	1000 Lumen 3000k	9	RAL 9011	24990110630
6 meter	Intercity	1000 Lumen 4000k	9	RAL 9011	24990110640
8 meter	Intercity	2000 Lumen 4000k	15	RAL 9011	24990110840
6 meter	Intercity	1000 Lumen 3000k	9	RAL 7003	24970030630
8 meter	Intercity	2000 Lumen 3000k	15	RAL 7003	24970030830
6 meter	Intercity	1000 Lumen 4000k	9	RAL 7003	24970030640
8 meter	Intercity	2000 Lumen 4000k	15	RAL 7003	24970030840

Dimfunctie ingesteld op 100% tot 19.00 uur, van 19.00-22.00 uur op 70%, van 22.00 uur tot 6.00 uur op 50%, van 06.00 uur tot einde brandtijd op 70%.

Bestel en contactadres via Vakbeheerder OVL/VRI om conform leveringsovereenkomst met de Gemeente Oss te kunnen bestellen.

-**Nicole van Innolumis**, 24 of 36 of 56 Watt, White Moonlight, voorzien van Dynadimmer armatuurkleur 7003, dimfunctie ingesteld op 100% tot 19.00 uur, van 19.00-22.00 uur op 70%, van 22.00 uur tot 6.00 uur op 50%, van 06.00 uur tot einde brandtijd op 70%.

-**Nicole van Innolumis**, 16 Watt Golden green. Omdat dit enkel markeringsverlichting is, wordt hier geen dimmer toegepast. Waar mogelijk op avondschakeling in de nacht uit laten.

-**Mini-Nicole van Innolumis**, 16, 24 of 36 Watt, White Moonlight langs singels, Moonlight bij sensorgebruik of Golden green 16W bij attentieverlichting in natuur/buitengebied..

Binnen de bebouwde kom; voorzien van Dynadimmer, armatuurkleur 7003 of 9007, dimfunctie ingesteld op 100% tot 19.00 uur, van 19.00-22.00 uur op 70%, van 22.00 uur tot 6.00 uur op 50%, van 06.00 uur tot einde brandtijd op 70%. Buiten de bebouwde kom; worden de trace`s voorzien van Tvi-light sensoren, daarvoor is een 5-traps 0-10V dimbare driver met 5-aderige kabel benodigd.

-Lichtmasten omschrijving zie overzicht standaard lichtmasten.

De vakbeheerder levert telkens voorafgaand aan vervangingen de bestaande configuratie en de gewenste configuratie aan.

Voor nieuwe projecten en uitbreidingswijken worden in onderling overleg vanuit de visie en het beheerplan ontwikkelt. De lichtmasten levering is telkens voor 4 jaar aanbesteedt waardoor de eenheidsprijzen vast zijn. Voor bestellijst en bestelnummers dient contact gezocht te worden met de Vakbeheerder OVL van de afdeling IBOR.

-Nummering lichtmasten is in Oss per straat met nr. 1 vanaf ingang straat, bij doorgaande straten gebeurd dit met nr. 1 vanaf het gemeentehuis/centrum gezien.

Bij opleveren en overdracht naar beheer, dient de aannemer de navolgende gegevens aan te leveren bij de revisietekening. Deze gegevens zijn nodig voor het functioneel houden van het beheerprogramma MOON.

Deelgemeente	X	Aantal armaturen per mast	…	Dimmer	X
Wijk	X	Fabricaat	X	Fabricaat	X
Straat	X	Type verlichtingsarmatuur	X	Dimprogramma	X
Mastnummer	X	RAL	X	Plaatsingsdatum dimmer	…..
Fabricaat	X	Spiegel/lens	X	Lichtbron	X
Uitvoering lichtmast	X	Plaatsingsdatum armatuur	…..	Lichtkleur	X
RAL kleur	X	VSA / driver	X	Fabricaat	X
Plaatsingsdatum mast	……	Fabricaat	X	Plaatsingsdatum lichtbron	….
X coördinaat	……	Plaatsingsdatum VSA / driver	…..	Brandprotocol	….
Y coördinaat	……				
Uitvoering uithouder	X				

X bij wijziging t.o.v. ontwikkelt of voorgeschreven ontwerp cq. plan.

…..altijd aantal of plaatsingsdatum aangeven.

Handboek kabels en leidingen Oss

Het college van burgemeester en wethouders van Oss;

gelet op artikel 3 van de Algemene verordening ondergrondse infrastructuren Oss (AVOI) alsmede artikel 3:4, tweede lid en het bepaalde in Titel 4.3 van de Algemene wet bestuursrecht;

besluit:

vast te stellen het

HANDBOEK KABELS EN LEIDINGEN

Oss, Maashorst, Meierijstad en Bernheze

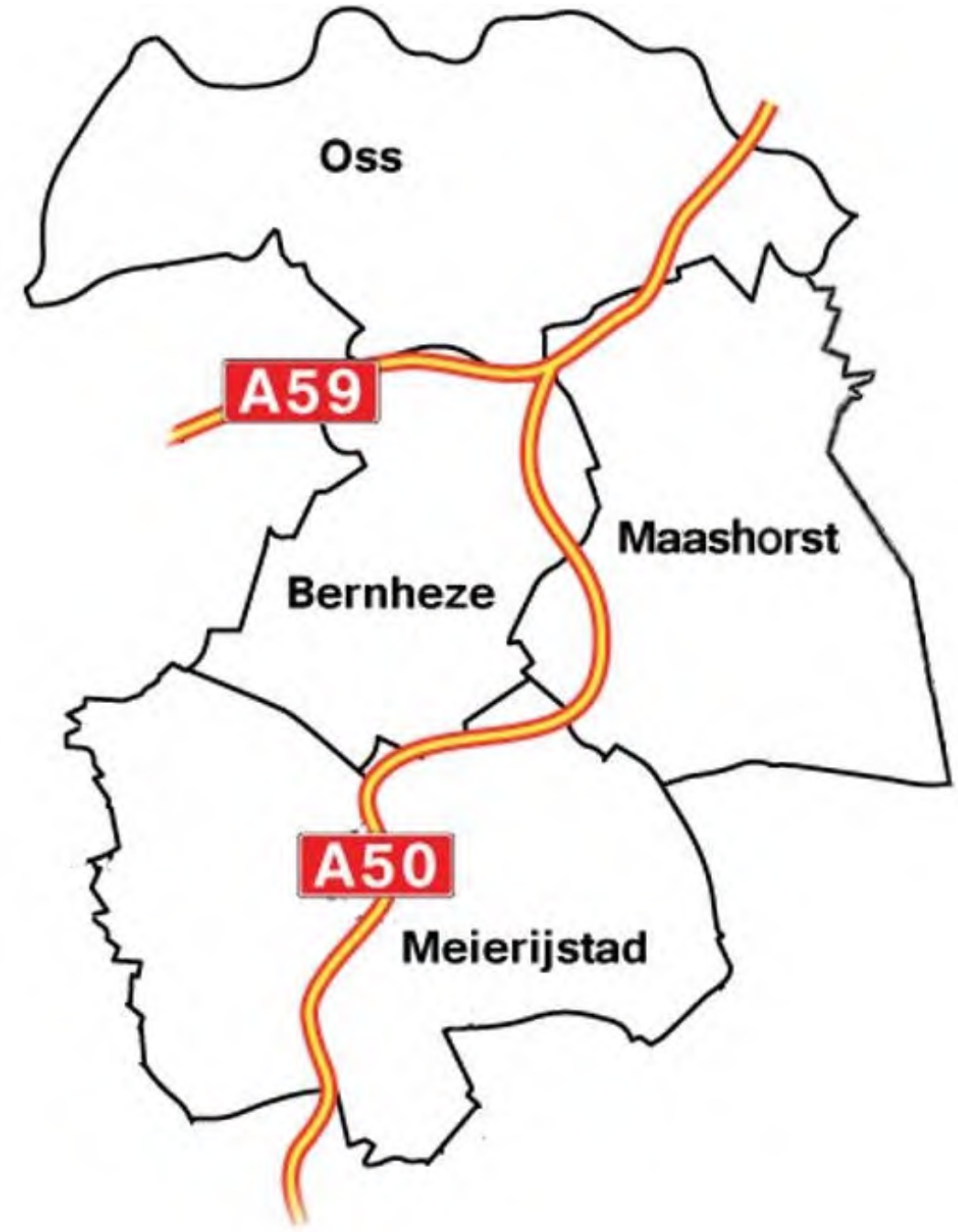

Versie 2, april ’24

Oss
A59
Maashorst
Bernheze
A50
Meierijstad

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding 1
1.1. Spoedeisende werkzaamheden 2
DEEL A: ALGEMENE EN PROCEDURELE INFORMATIE 3
2. Begripsbepalingen, rolverdeling en verwijzingen 3
2.1. Begripsbepalingen 3
2.2. Rolverdeling 7
2.2.1. Gemeente, netbeheerder, grondroerder 7
2.2.2. Gemeentelijke coördinator-, specialist- en toezichthouder kabels en leidingen 7
2.3. Verwijzingen 8
3. Bereikbaarheid, verkeersmaatregelen, overlastbeperking 9
3.1. Bereikbaarheid aangrenzende gebouwen 9
3.2. Maatregelen in het belang van het verkeer 9
3.3. Maatregelen ten behoeve van de overlastbeperking 11
4. Communicatie, meldingen, breekverbod en instemming niet openbare netwerken 12
4.1. Communicatie op de graaflocatie, (bouw)overleg 12
4.2. Melding aanvang en einde werkzaamheden 13
4.3. Breek- en graafverbod 14
4.4. Instemming niet openbare netwerken 14
4.4.1. Algemeen 14
4.4.2. Criteria niet openbare netwerken 15
5. Zorgvuldigheid, schade, verzekeringen en veiligheid 16
5.1. Zorgvuldigheid 16
5.2. Schade en kosten 16
5.2.1. Algemeen 16
5.2.2. Herstel van schade en vergoeding van kosten 17
5.2.3. Onderhoud kabels en/of leidingen en bovengrondse voorzieningen 17
5.3. Risicodekking en verzekeringen 18
5.4. Veiligheid en calamiteiten 18
5.4.1. Bodemverontreiniging 20
5.5. Peilen en hoofdafmetingen 21
5.6. Grondwaterstanden en bronbemaling 21
6. Toezicht en Handhaving 22
DEEL B: (TECHNISCHE) EISEN / VOORSCHRIFTEN 23
7. Richtlijnen ten behoeve van de (tracé)engineering en ondergrondse ordening 23

7.1. Tracé-inspectie t.b.v. de aanleg van kabels en/of leidingen 23
7.2. Ondergrondse ordening bij de aanleg van kabels en/of leidingen 24
7.2.1. Uitgangspunten tracébepaling 24
7.2.2. Uitgangspunten horizontale ligging 25
7.2.3. Uitgangspunten verticale ligging 25
7.3. Opruimen uit gebruik genomen kabels en/of leidingen....26
8. Voorwaarden en technische eisen ten aanzien van de uitvoering 27
8.1. Werkafspraken en voorwaarden met betrekking tot de uitvoering 27
8.2. Opbreken en (indien van toepassing) herstellen open verharding....29
8.3. Opbreken en (indien van toepassing) herstellen gesloten verharding 30
8.4. Opbreken en herstellen bermen, gazons en sleuven zonder bedekking 32
8.5. Weg-, water- of boomkruising door sleufloze technieken of baggeren 32
8.6. Graaf- en grondwerkzaamheden 34
8.7. Kabel- en/of leidingwerkzaamheden 35
8.8. Werken in of met (voormalig) verontreinigde grond....37
9. Werken aan of nabij groenvoorzieningen 38
9.1. Groenvoorzieningen algemeen 38
9.2. Werken nabij bomen (tevens rooi en herplant)....38
10. Bijlagen....40
10.1. Boombescherming werken rond bomen....40
10.2. Standaarddwarsprofiel 41
10.3. Addendum 43
10.3.1. Vergunningen en toestemmingen voor (graaf) werkzaamheden 43
10.3.2. Uitzonderingsprocedure Spoedeisend werk/Calamiteit 43
10.3.3. Opnemen en herstel verharding....43
10.3.4. Door de gemeente ter beschikking te stellen bouwstoffen 43
10.4. Centrumplannen herstel straatwerk door gemeente.... **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**
11. Overige en slotbepalingen 44
12. Citeertitel 45

1. INLEIDING

Binnen de gemeente Oss verlenen burgemeester en wethouders instemming of een vergunning voor werkzaamheden in verband met de aanleg, instandhouding en opruiming van ondergrondse infrastructuren (kabels en/of leidingen), conform de vigerende algemene verordening ondergrondse infrastructuren (AVOI). De mandatering van medewerkers van de gemeente voor de afhandeling van de instemmings- of vergunningaanvragen en handhaving van het beleid is vastgelegd in de mandaatregeling van de gemeente.

Als beheerder van de openbare gronden voert de gemeente de regie en coördinatie bij de aanleg van kabels en/of leidingen van netbeheerders. De coördinatie heeft als doel zorg te dragen voor de veiligheid, de beperking van overlast, het bevorderen van het voorkomen van schade en het borgen van de kwaliteit van de openbare gronden. De regie en de coördinerende rol van de gemeente staat los van eventuele projecten waar de gemeente voor haar eigen werkzaamheden initiatiefnemer is. De netbeheerder blijft initiatiefnemer voor haar eigen werkzaamheden, al dan niet voortkomend uit een verzoek tot maatregelen. Voor een goede uitoefening van deze coördinerende taken hebben burgemeester en wethouders nadere regels vastgelegd in dit Handboek kabels en leidingen Oss (verder het Handboek). Het Handboek is vastgesteld door burgemeester en wethouders als nadere regel, ter uitwerking van de AVOI. Het Handboek is van toepassing op alle werkzaamheden ten behoeve van de aanleg, instandhouding en opruiming van kabels en/of leidingen in en op de openbare gronden van de gemeente. Over de regelgeving uit het Handboek is altijd nader overleg mogelijk met de gemeente om tot overeenstemming te komen inzake tijd, plaats en wijze van uitvoering van de werkzaamheden van een grondroerder, waarbij voor beide partijen de regels van redelijkheid en billijkheid gelden.

In dit Handboek zijn onder andere uniforme richtlijnen, voorwaarden en eisen gesteld ten aanzien van de voorbereiding en uitvoering van werkzaamheden.

Doel van het Handboek is:

- het borgen en bevorderen van de kwaliteit van de openbare gronden;
- het bevorderen van een juiste ordening en een veilige ligging van kabels en/of leidingen;
- het beperken van overlast en het bevorderen van een veilige omgeving voor de burgers tijdens de werkzaamheden.

Het Handboek bestaat uit twee hoofdthema's:

A. **ALGEMENE EN PROCEDURELE INFORMATIE;**
B. **TECHNISCHE EISEN/VOORSCHRIFTEN** met betrekking tot tracébepaling, ontwerp-, uitvoerings- en beheervoorschriften.

Rangorde van wetten, verordeningen en het Handboek kabels en leidingen:

1. Wettelijke bepalingen, waaronder de Telecommunicatiewet (Tw), de Wet Informatie-uitwisseling Bovengrondse en Ondergrondse Netten (WIBON), de Wegenverkeerswet 1994 (Wvw), de Wet natuurbescherming en de Wet bodembescherming (Wbb);
2. lokale regelgeving van de gemeente Oss, waaronder de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en de AVOI;

3. het Handboek kabels en leidingen van de gemeente Oss, met verwijzingen naar verdere relevante regelgeving en richtlijnen (zie artikel 2.3).

Parallel aan bovenstaande regelgeving gelden eventuele privaatrechtelijke overeenkomsten.

1.1. Spoedeisende werkzaamheden

Let op: Ook in geval van spoedeisende werkzaamheden of calamiteiten moeten alle aspecten uit dit Handboek zoveel als mogelijk in acht genomen en/of opgevolgd worden.
Als dit vanwege het spoedeisende karakter van de werkzaamheden niet mogelijk is en/of de gebruikelijke voorafgaande kennisgeving van de werkzaamheden niet gedaan kan worden geldt:

- dat de grondroerder in ieder geval voor aanvang van de werkzaamheden de gemeente telefonisch op de hoogte moet brengen. Dit is buiten kantooruren altijd mogelijk via de piketdienst van de gemeente;
- dat als er voor spoedeisende werkzaamheden een wegafsluiting noodzakelijk is de grondroerder daarover zelf direct de hulpdiensten moet inlichten. Ook moeten de OV-diensten op de hoogte worden gebracht;
- Bij het verhelpen van een calamiteit tijdens kantooruren kan de betreffende netbeheerder direct informatie inwinnen over de kwaliteit van de bodem ter plaatse bij de gemeente. Zie voor het telefoonnummer de bijlage (Hoofdstuk 10, bijlage 10.3);
- de nadere omschrijving conform artikel 4.2, vijfde lid.

DEEL A: ALGEMENE EN PROCEDURELE INFORMATIE

2. BEGRIPSBEPALINGEN, ROLVERDELING EN VERWIJZINGEN

De begripsbepalingen van de AVOI zijn van toepassing tenzij daarvan nadrukkelijk wordt afgeweken door het bepaalde in dit hoofdstuk. De definities uit de AVOI zijn hier ook vermeld ten behoeve van de leesbaarheid van het Handboek in de praktijk.

2.1. Begripsbepalingen

a.	aansluiting	het gedeelte van de kabel en/of leiding dat een netwerk verbindt met een fysiek punt waarop een klant de toegang tot een netwerk wordt geboden;
b.	belanghebbenden	de omwonenden en bedrijfsmatige gebruikers van alle percelen, grenzend aan het tracé van kabels en/of leidingen;
c.	bovengrondse voorzieningen	transformator-, schakel-, verdeel- en onderstations die onderdeel uitmaken van een netwerk, als bedoeld in onderdeel y. van dit artikel, die bovengronds worden geplaatst;
d.	boring (gestuurd)	het maken van een holle ruimte in de grond, met behulp van een sleufloze techniek, zonder daarbij de omringende grondslag te verwijderen. Meestal wordt in de ontstane holle ruimte een (flexibele) mantelbuis aangebracht waar de kabel of leiding doorheen wordt gevoerd;
e.	breek- en graafverbod	tijdelijk verbod voor het uitvoeren van werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel nn. van dit artikel;
f.	calamiteit	een incident waarbij de omgeving mogelijk grote gevolgen kan ondervinden, die niet zelfstandig kunnen worden afgewikkeld en waarbij gecoördineerde inzet van hulpverleningsorganisaties en diensten van verschillende disciplines is vereist om de gevolgen te beperken;
g.	combiwerk	het gecombineerd coördineren en uitvoeren van werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel nn. van dit artikel, van meerdere netbeheerders tegelijk op een graaflocatie waarbij alle kabels en/of leidingen gelijktijdig of direct na elkaar worden aangelegd;
h.	coördinator	de door de gemeente, zoals genoemd in onderdeel j. van dit artikel, aangewezen persoon die is belast met het coördineren van alle werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel nn. van dit artikel, namens de gemeente;
i.	distributie- en mutatiepunten	afsluitbare ondergrondse holle behuizing voor het onderbrengen van telecommunicatieapparatuur (handholes/distributiepunten), afsluiters, brandkranen, lassen enzovoort onder het maaiveld of met toegangsluik op maaiveldniveau;
j.	gemeente	burgemeester en wethouders van de gemeente Oss;

k.	gesloten verharding	verhardingsconstructie bestaande uit een bitumen, cement of kunststof gebonden materiaal;
l.	graaflocatie	de locatie waar werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel nn. van dit artikel, worden verricht;
m.	groenvoorzieningen	het geheel van de aanplant (bomen, beplanting, bosplantsoen, bloemberm, gras en gazon) in een gebied;
n.	grondroerder	degene onder wiens verantwoordelijkheid de werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel nn. van dit artikel, feitelijk worden verricht;
o.	initiatiefnemer	degene die verantwoordelijk is voor het beschikbaar stellen van voldoende tijd en budget voor het project waarbinnen werkzaamheden plaatsvinden en borgt dat de werkzaamheden waar hij opdracht voor geeft op een zorgvuldige wijze kunnen worden uitgevoerd;
p.	instemmingsbesluit	besluit van de gemeente, zoals genoemd in onderdeel i. van dit artikel, op een aanvraag tot instemming van voorgenomen werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel nn. van dit artikel, alsmede de privaatrechtelijke toestemming dat kabels en/of leidingen, zoals genoemd in onderdeel r. van dit artikel, mogen blijven liggen volgens het ingestemde tracé;
q.	kabel- en leidingtracé	een strook grond waarin kabels en/of leidingen liggen of worden gelegd;
r.	kabels en/of leidingen	een of meer kabels en/of leidingen die onderdeel zijn van een netwerk, daaronder mede begrepen de daarmee verbonden transformator-, schakel-, verdeel- en onderstations, distributie- en/of mutatiepunten, en tevens omvattende lege buizen, ondergrondse ondersteuningswerken en beschermingswerken;
s.	kadaster- sectie Klic	afdeling van het Kadaster die mede uitvoering geeft aan de Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten (WIBON) en ook zorgdraagt voor de uitwisseling van kabel- en/of leidinggegevens (Klic-meldingen);
t.	ligging	de werkelijke plaats van een kabel of leiding. Deze wordt aangegeven op een revisietekening;
u.	mantelbuis	beschermbuis (bijvoorbeeld staal of kunststof) om een kabel en/of leiding;
v.	marktconforme kosten	kosten zoals deze onder normale omstandigheden in een markteconomie op de desbetreffende markt worden gemaakt;
w.	montagegat c.q. lasgat	een opbreking met beperkte afmeting, maximaal 2 m², die wordt gemaakt ten behoeve van de toegang tot een distributie- of mutatiepunt, plaatsen van afsluiters, het opgraven van een kabelrol ten behoeve van aansluitingen, voor het herstellen van kabel- c.q. leidingstoringen of voor inspectiedoeleinden;

x.	netbeheerder	degene die als natuurlijk persoon handelend in de uitoefening van een beroep of bedrijf dan wel als rechtspersoon acteert als beheerder van een netwerk;
y.	netwerk	samenstel van kabels of leidingen bestemd voor het transport van vaste, vloeibare of gasvormige stoffen, van energie of van informatie;
z.	openbaar netwerk	een openbaar elektronisch communicatienetwerk, als genoemd in artikel 1.1 van de Telecommunicatiewet, alsmede een netwerk van een netbeheerder die krachtens een wet is aangewezen om een netwerk aan te leggen en te onderhouden;
aa.	openbare gronden	openbare gronden, als genoemd in artikel 1.1 van de Telecommunicatiewet;
bb.	open verharding	verharding bestaande uit elementen, waaronder bijzondere (sier)bestrating, of andere ongebonden materialen al of niet op een puinfundering, waaraan geen bindmiddel is toegevoegd;
cc.	opslag	vrijgekomen sleufmaterialen die tijdelijk worden opgeslagen, meestal naast de sleuf;
dd.	opslagterrein	stallingsplaats van haspels, vracht-, directie- of materiaalwagens, materialen enzovoort op de openbare gronden ten behoeve van de uitvoering van werkzaamheden;
ee.	persing	met behulp van een hydraulische vijzel een stalen mantelbuis door de grond drukken. Betreft een sleufloze techniek waarbij de omringende grondslag niet verwijderd wordt;
ff.	registratiesysteem	digitaal systeem dat de gemeente hanteert om meldingen, instemmingen en vergunningen van werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel nn. van dit artikel, en alles wat daarmee samenhangt te verwerken;
gg.	revisietekening	een gewaarmerkte tekening die van kabels en/of leidingen die aangelegd zijn, de werkelijke ligging ten tijde van de aanleg aangeeft in X-, Y- en waar van toepassing Z- coördinaten volgens het Rijksdriehoek (RD-) stelsel alsmede hoeveel kabels en/of leidingen aanwezig zijn in een sleuf(deel);
hh.	sleuf	de opening in de ondergrond die ontstaat door het verwijderen van verharding en/of grond ten behoeve van werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel nn. van dit artikel;
ii.	sleufloze technieken	het maken van een holle ruimte in de grond, bijvoorbeeld met behulp van een (gestuurde) boring of persing, zonder daarbij de omringende grondslag te verwijderen;
jj.	specialist	de door de gemeente, zoals genoemd in onderdeel j. van dit artikel, aangewezen persoon die is belast met het afstemmen van alle werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel nn. van dit artikel, namens de gemeente;

kk.	spoedeisende werkzaamheden	werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel nn. van dit artikel, voor reparatie of onderhoud waarvan uitstel niet mogelijk is als een ernstige belemmering of storing van de dienstverlening in het betreffende netwerk is opgetreden;
ll.	toezichthouder	de door de gemeente, zoals genoemd in onderdeel j. van dit artikel, aangewezen persoon die is belast met het houden van toezicht tijdens de uitvoering van alle werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel nn. van dit artikel;
mm.	vergunning	besluit van de gemeente, zoals genoemd in onderdeel i. van dit artikel, op een aanvraag van de voorgenomen werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel nn. van dit artikel, behoudens voor kabels ten dienste van een openbaar elektronisch communicatienetwerk;
nn.	werkzaamheden	handmatige en/of mechanische (graaf)werkzaamheden, waaronder ook begrepen het opbreken en herstellen van de sleufbedekking en sleufloze technieken, in en op de openbare gronden in verband met de aanleg, instandhouding en opruiming van kabels en/of leidingen;

oo.	werkzaamheden van niet ingrijpende aard	• werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel nn. van dit artikel, met een gezamenlijke tracélengte tot 25 meter, tenzij:
		  ○ wegen, watergangen of groenvoorzieningen volledig worden gekruist;
		  ○ bovengrondse voorzieningen worden geplaatst;
		  ○ distributie- en mutatiepunten met een afmeting groter dan 30x30x30 cm (lxbxh) worden geplaatst;
		• het aanbrengen of verwijderen van kabels en/of leidingen in reeds aangebrachte voorzieningen;
		• het vervangen van bestaande bovengrondse voorzieningen en/of distributie- en mutatiepunten met dezelfde of kleinere afmetingen;
		• het maken van maximaal twee opbrekingen met elk een afmeting van maximaal 2 m²;
		• het realiseren van maximaal 5 aansluitingen.

2.2. Rolverdeling

2.2.1. Gemeente, netbeheerder, grondroerder

In de praktijk kan een rolverdeling bestaan tussen de netbeheerder en de grondroerder. Soms worden die twee rollen door een en dezelfde partij vervuld.

De netbeheerder is aansprakelijk en eindverantwoordelijk voor het (doen) opvolgen van de bepalingen in dit Handboek. In de praktijk zal de gemeente in het algemeen wel veel zaken rechtstreeks afhandelen met de grondroerder. De aansprakelijkheid en (eind) verantwoordelijkheid blijft dan ook nog steeds bij de netbeheerder liggen. Dit geldt met name als er gebruik wordt gemaakt van (een) grondroerder(s) die middels een machtiging werkzaamheden verricht(en) voor de netbeheerder.

De gemeente behoudt zich desondanks wel het recht voor om in dringende gevallen ook handhavingsmaatregelen rechtstreeks met de grondroerder af te handelen en de netbeheerder daarvan zo snel mogelijk in kennis te stellen.

2.2.2. Gemeentelijke coördinator-, specialist- en toezichthouder kabels en leidingen

De gemeentelijke organisatie rondom kabels en leidingen is verdeeld over drie rollen. Deze rollen zijn toegewezen aan één of meerdere medewerkers van de gemeente. Het is mogelijk dat bij afwezigheid van personen de rollen door andere personen overgenomen worden.

- De coördinator kabels en leidingen is de ‘spin in het web’ (helicopterview) die alle relevante zaken oppakt die op beleidsmatig, juridisch, technisch en financieel gebied te maken hebben met kabels en leidingen. De coördinator heeft een strategische rol binnen de gemeente en pakt zaken proactief op en verzorgt de informatievoorziening naar interne medewerkers en externe partijen (o.a. netbeheerders) en heeft een algemeen overzicht op ontwikkelingen rondom kabels en leidingen.

- De specialist kabels en leidingen is onder andere verantwoordelijk voor:
    - het verlenen van vergunningen en/of instemmingsbesluiten voor werkzaamheden van netbeheerders ten aanzien van kabels en leidingen;
    - het er (samen met de coördinator kabels en leidingen) voor zorgen dat de juiste mensen (die ter zake bevoegd zijn) vanuit de diverse organisaties (gemeente en netbeheerders) aan het tactisch overleg deelnemen;
    - het initiëren van het tactisch overleg, is voorzitter en verzorgt de verslaglegging.

- De toezichthouder kabels en leidingen is onder andere verantwoordelijk voor:
    - toezicht op de werkzaamheden aan kabels en leidingen van de netbeheerders;
    - deelname aan het projectmatig en/of tactisch overleg en/of aan het projectmatig uitvoeringsoverleg.
    - het goedkeuren van meldingen voor aanvang van werkzaamheden, spoedeisende werkzaamheden en werkzaamheden van minder ingrijpende aard.

2.3. Verwijzingen

In dit Handboek wordt op diverse onderdelen verwezen naar normen en richtlijnen die van toepassing zijn op de uit te voeren werkzaamheden. Hieronder volgt een beknopte omschrijving:

NEN (Nederlands Normalisatie instituut)
Het Nederlandse centrum van normalisatie helpt bedrijven en andere partijen om onderling heldere en toepasbare afspraken te maken. NEN draagt bij aan veiligheid, gezondheid, milieu en innovatie.
Bedrijfsleven en andere partijen maken in normcommissies zelf afspraken over producten en werkwijzen. NEN bemiddelt in het afwegen van de verschillende belangen en zorgt voor neutrale procesbegeleiding. NEN biedt direct toegang tot Europese (NEN-EN) en mondiale normalisatieplatforms.
De NPR (Nederlandse Praktijk Richtlijnen) geeft toelichting op en aanwijzingen voor het verantwoord gebruik van de NEN- (nationaal) en NEN-EN (Europees) normen.

CROW
CROW is het nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte. Deze stichting zonder winstoogmerk ontwikkelt, verspreidt en beheert praktisch toepasbare kennis voor beleidsvoorbereiding, planning, ontwerp, aanleg, beheer en onderhoud. Dat gebeurt in de vorm van handleidingen, richtlijnen en aanbevelingen en in samenwerking met alle belanghebbende partijen, waaronder Rijk, provincies, gemeenten, adviesbureaus, uitvoerende bouwbedrijven in de grond-, water- en wegenbouw, toeleveranciers en vervoerorganisaties.

RAW (Rationalisatie en Automatisering in de Grond-, Water- en Wegenbouw)
De RAW-systematiek, beheerd en onderhouden door CROW, is sinds jaar en dag de standaard voor bestekken in de grond-, water- en wegenbouw (GWW). Bij de meeste werken in de GWW wordt de systematiek gevolgd.

Alle relevante (technische) eisen uit de meest recente Standaard RAW bepalingen voor onder andere grondwerken, groenvoorzieningen, sleuf- en sleufloze technieken en leiding- en kabelwerk zijn leidend en bindend betreffende de uitvoeringsmethodiek.

VCA (Veiligheid, gezondheid en milieu Checklist Aannemers)
VCA is bedoeld om aannemers veiliger te laten werken en het aantal ongevallen te verminderen. VCA biedt een concrete en praktische invulling van wettelijke regelingen of vult deze aan. Elke VCA gecertificeerde aannemer voldoet aantoonbaar aan een aantal verplichtingen uit de Arbowet.

Norminstituut Bomen
Het Norminstituut Bomen heeft als doel de kwaliteitszorg rond bomen te verbeteren. Het instituut ontwikkelt en standaardiseert kwaliteitseisen, richtlijnen en normen voor werkzaamheden in, rond en met bomen. De bomenposter 'Werken rond bomen' toont de kwetsbare boomzone direct rond een boom en laat zien welke belangrijke randvoorwaarden er gelden binnen deze kwetsbare boomzone voor de uitvoering van werkzaamheden.

3. BEREIKBAARHEID, VERKEERSMAATREGELEN, OVERLASTBEPERKING

3.1. Bereikbaarheid aangrenzende gebouwen

1. De werkzaamheden moeten qua tijd en uitvoeringswijze zodanig worden gepland dat de bereikbaarheid van woningen, bedrijven, winkels en overige gebouwen (verder: objecten) voor (mindervalide) voetgangers, (brom)fietsers, gemotoriseerd (bestemmings)verkeer en hulp- en afvalophaaldiensten -in overleg met de betrokkenen- altijd zo veel mogelijk in stand gehouden wordt. Dit geldt ook in doodlopende straten of openbare woonerven.

   Verder geldt:

   - een weg moet in principe vanaf een zijde toegankelijk zijn voor het verkeer;
   - er moet altijd minimaal een rijstrook en een voetpad beschikbaar zijn;
   - indien het onvermijdelijk is dat een weg toch volledig afgesloten moet worden moet de grondroerder ten minste vier werkweken voor aanvang van de werkzaamheden een gedetailleerd verkeers-, werk-, en tijdsplan ter goedkeuring voorleggen aan de gemeente en de afsluiting afstemmen met de specialist;
   - Na goedkeuring van het verkeers-, werk-, en tijdsplan zullen de hulpdiensten en de OV- en buurtbusdiensten ten minste drie werkweken voor aanvang van de werkzaamheden geïnformeerd worden door de gemeente over de wegafsluiting;
   - De vooraankondigingsborden moeten een werkweek van tevoren aan beide zijden van de af te sluiten weg door de grondroerder geplaatst worden;
   - brandkranen, afsluiters van water, gas en dergelijke en bovengrondse voorzieningen van andere netbeheerders moeten altijd zichtbaar en toegankelijk blijven;
   - de minimale doorrijbreedte voor hulpvoertuigen is 3,50 m en de minimale doorrijhoogte voor hulpvoertuigen is 4,50 m en moeten altijd gewaarborgd zijn;
   - objecten moeten minimaal tot op 40,00 m benaderd kunnen worden.

2. Ter plaatse van de toegang en (nood)uitgang naar objecten moet een goede toegankelijkheid geboden worden voor voetgangers, inclusief (brom)fietsen die aan de hand meegevoerd worden en mindervalide voetgangers die vaak gebruik maken van hulpmiddelen zoals rollators, rolstoelen en scootmobielen. Hierbij is het toepassen van stevige en goed zichtbare loopplanken een minimale vereiste. De loopplanken moeten vlak en aansluitend aan elkaar geplaatst en in stand gehouden worden.

3. Indien de hulp- en afvalophaaldiensten objecten niet voldoende kunnen benaderen of de bereikbaarheid van winkels, bedrijven of percelen van andere belanghebbenden niet gegarandeerd kan worden dan moet de grondroerder minimaal drie werkweken vooraf overleggen met de toezichthouder of specialist zodat tijdig afspraken gemaakt kunnen worden om afdoende maatregelen te kunnen nemen.

3.2. Maatregelen in het belang van het verkeer

1. Ten behoeve van de verkeersmaatregelen zijn de meest recente Standaard RAW bepalingen van toepassing en de daaraan verbonden CROW-uitgaven 96b (en/of 96a).

2. Als de gemeente het noodzakelijk acht, bijvoorbeeld wanneer vanwege werkzaamheden een belangrijke verkeersweg moet worden afgesloten, kan de gemeente de grondroerder verplichten om de werkzaamheden zo veel mogelijk in de weekeinden, avonduren of ´s nachts uit te voeren. Indien een weg volledig afgesloten moet worden geldt het bepaalde in artikel 3.1, eerste lid.

3. Tijdens de verkeersspits (7.00 uur tot 9.00 uur en 15.30 uur tot 18.00 uur) mogen geen werkzaamheden op of langs hoofdwegen of gebiedsontsluitingswegen plaatsvinden. Indien de grondroerder aantoonbaar zorgt voor een goede verkeersdoorstroming en verkeersafwikkeling kan met de toezichthouder of specialist anders worden overeengekomen.

4. Ten behoeve van de bereikbaarheid voor gemotoriseerd (bestemmings-)verkeer kan toepassing van tijdelijke verkeersmaatregelen en/of aanbrengen van tijdelijke verkeersvoorzieningen (zoals rijplaten, tijdelijke waterkruisingen of doorsteken door groenstroken en dergelijke) noodzakelijk zijn. Bermen, gazons en boomspiegels moeten altijd beschermd worden tegen ongewenste verdichting.

5. De vereiste verkeersmaatregelen - waaronder tijdelijke verkeersregelinstallaties (VRI) of de inzet van verkeersregelaars– ten behoeve van omleidingen of ten behoeve van werkzaamheden bij hoofdwegen, kruispunten, voet- en fietspaden, en dergelijke moet de grondroerder in het geval van een gehele wegafsluiting altijd en in overige gevallen op verzoek van de specialist vastleggen in een gedetailleerd verkeers-, werk-, en tijdsplan en dit ter goedkeuring voor te leggen aan de gemeente. Dit moet ten minste vier werkweken voor aanvang van de werkzaamheden gebeuren. Indien een straat volledig afgesloten moet worden geldt het bepaalde in artikel 3.1, eerste lid.

6. De verkeersvoorzieningen mogen niet eerder dan 72 uur voor aanvang van de werkzaamheden, met de voor- of beeldzijde afgedraaid van het verkeer, worden aangebracht. De verkeersvoorzieningen mogen niet aan bijvoorbeeld lichtmasten worden bevestigd en mogen het zicht op de overige bebording en het zicht van eventuele camera’s niet ontnemen. De verkeersvoorzieningen moeten op de dag van en voor aanvang van de werkzaamheden met de voor- of beeldzijde naar het verkeer worden geplaatst.

7. Verkeersvoorzieningen die tijdelijk geen dienst doen moeten direct afgedraaid of afgedekt worden tot het tijdstip dat deze weer nodig zijn. Verkeersvoorzieningen die geen dienst meer zullen doen moeten binnen 24 uur verwijderd en afgevoerd worden.

8. De (onder)aannemer die de verkeersvoorzieningen opzet en/of verwijdert moet in het bezit zijn van een KOMO-procescertificaat op basis van de BRL-9101 conform het KIWA Reglement voor Procescertificatie.

9. Indien tijdelijke verkeersvoorzieningen in een verharding aangebracht moeten worden, moet het te verwijderen verhardingsmateriaal worden afgevoerd en na verwijdering van de verkeersvoorziening weer aangebracht worden.

10. De grondroerder is 24 uur per dag en zeven dagen per week verantwoordelijk voor de instandhouding van de door hem geplaatste verkeersvoorzieningen. Indien van toepassing zorgt de grondroerder voor een zo spoedig mogelijk herstel. Eventuele aanwijzingen van een toezichthouder met betrekking tot de instandhouding van de verkeersmaatregelen moeten meteen worden opgevolgd.

11. De gemeente kan vanwege verkeerstechnische redenen (en veiligheidsredenen, zie artikel 5.4, vierde lid) de grondroerder verplichten om buiten werktijden bouwhekken te plaatsen rondom ontgravingen.

12. Plaatsing van onverlichte obstakels moet voldoen aan CROW-publicatie 130, “richtlijn voor het markeren van onverlichte obstakels” (ISBN 90 6628 283 5).

3.3. Maatregelen ten behoeve van de overlastbeperking

1. Behoudens het bepaalde in artikel 3.2, tweede lid, is het niet toegestaan om op zaterdagen, zondagen en nationale feest- en gedenkdagen of wanneer er een evenement plaatsvindt (zie ook artikel 4.3, breek- en graafverbod) werkzaamheden uit te voeren in en op de openbare gronden. Dit geldt niet voor spoedeisende werkzaamheden. De sleuf, inclusief verharding, moet volledig afgewerkt zijn en er mag geen puin en/of afval meer binnen de werkomgeving aanwezig zijn.

2. Het is niet toegestaan om op werkdagen voor 07.00 uur en na 17.00 uur geplande werkzaamheden uit te voeren in en op de openbare gronden.

3. Op vrijdag of de dag voorafgaande aan een nationale feest- of gedenkdag of een vakantieperiode van de grondroerder moet de sleuf worden aangevuld en verdicht en de verharding weer worden aangebracht. Uiterlijk om 17.00 uur moeten alle werkzaamheden gereed zijn en de werkomgeving moet opgeruimd zijn.

4. Het derde lid van dit artikel is overeenkomstig van toepassing op de dag voorafgaande aan alle namens de gemeente vergunde evenementen (kermis, (jaar)markt enzovoort, inclusief de opbouw- en afbreekperiode) op de evenementenlocatie en de directe omgeving daarvan en in winkelgebieden op de dag(en) waarop de koopavond(en) worden gehouden.

5. Het eerste tot en met vierde lid van dit artikel gelden, tenzij met de specialist of toezichthouder afwijkende afspraken worden gemaakt.

6. De grondroerder moet alles doen wat verwacht mag worden en wat redelijkerwijs mogelijk is om hinder als gevolg van bijvoorbeeld lawaai, stank, modder, en dergelijke veroorzaakt door voertuigen, machines, apparaten enzovoort tot een aanvaardbaar niveau te beperken. De grondroerder moet voldoen aan alle wettelijke kaders en regelgeving op dat gebied. Tevens is in dat kader in verband met de verspreiding van fijn stof het droog slijpen van verhardingsmaterialen niet toegestaan.

7. Indien de grondroerder (bij uitzondering) door de gemeente wordt toegestaan of verplicht om op zaterdagen, zondagen, nationale feestdagen of ’s avonds c.q. ‘s nachts te werken is de grondroerder verplicht alle nadere aanwijzingen van de gemeente op te volgen en zelf zorg te dragen voor eventuele benodigde aanvullende vergunningen of ontheffingen.

4. COMMUNICATIE, MELDINGEN, BREEKVERBOD EN INSTEMMING NIET OPENBARE NETWERKEN

4.1. Communicatie op de graaflocatie, (bouw)overleg

1. Namens de grondroerder moet er tijdens de uitvoering van de werkzaamheden altijd een contactpersoon op het werk aanwezig zijn. De naam en het mobiele telefoonnummer van de contactpersoon moeten bij alle betrokken partijen bekend zijn. De contactpersoon moet controleren en verifiëren of de werkzaamheden worden uitgevoerd volgens de tracétekeningen en de gemaakte afspraken, alsmede dat de uitvoering conform het instemmingsbesluit of de vergunning verloopt.

2. De grondroerder moet 24 uur per dag en zeven dagen per week bereikbaar zijn en de contactpersonen van de grondroerder moeten direct informatie geven en medewerking verlenen indien de toezichthouder daarom vraagt.

3. De grondroerder moet ervoor zorgdragen dat de contactpersonen in de projectorganisatie de Nederlandse taal voldoende beheersen in woord en geschrift.

4. De grondroerder moet bij alle voor de gemeente relevante bouwvergaderingen die worden gehouden de specialist of toezichthouder uitnodigen. Van deze vergaderingen moet de grondroerder notulen maken en deze binnen vijf werkdagen naar de deelnemers toesturen. Deze notulen zullen op de gebruikelijke wijze worden beoordeeld en vastgesteld door de vergadering.

5. Bij (grootschalige) projecten die een bovengemiddelde impact hebben op de openbare gronden en de veiligheid van de leefomgeving kan op initiatief van de gemeente op regelmatige tijden een voortgangsoverleg met alle betrokken partijen worden vereist. Van deze vergaderingen zal de gemeente notulen maken en deze binnen vijf werkdagen naar de deelnemers toesturen. Deze notulen zullen op de gebruikelijke wijze worden beoordeeld en vastgesteld door de vergadering.

6. Voorafgaand aan de werkzaamheden moet de grondroerder de belanghebbenden schriftelijk op de hoogte stellen met een bewonersbrief. Deze brief moet minimaal vijf werkdagen voor de start van de werkzaamheden bezorgd zijn. De gemeente kan vragen om (een kopie van) deze bewonersbrief voorafgaand aan de bezorging aan haar te overhandigen ter toetsing.

   In de bewonersbrief wordt in ieder geval informatie gegeven over:

   - een omschrijving van de werkzaamheden;
   - de datum van aanvang van de werkzaamheden;
   - de verwachte datum waarop de werkzaamheden gereed zijn;
   - de bereikbaarheid van de woonomgeving;
   - de plaats van de voorgenomen werkzaamheden (straatnamen);
   - de contactpersoon van de grondroerder inclusief persoonlijke contactgegevens, mobiele telefoonnummer, telefoonnummer en e-mailadres.

Bij omvangrijke werkzaamheden kan de specialist vereisen dat de grondroerder de werkzaamheden in de lokale pers publiceert.

7. Vóór aanvang van spoedeisende werkzaamheden of werkzaamheden van niet ingrijpende aard moet de grondroerder alle belanghebbenden voor zover mogelijk (bij voorkeur) schriftelijk of mondeling op de hoogte stellen van de werkzaamheden.

4.2. Melding aanvang en einde werkzaamheden

1. De aanvang van de werkzaamheden moet minimaal vijf werkdagen van tevoren bij de gemeente worden gemeld middels het door de gemeente gehanteerde registratiesysteem (Hoofdstuk 10, bijlage 10.3).

2. Indien op de aangegeven datum zonder kennisgeving aan de gemeente niet aangevangen is met de werkzaamheden, vervalt de toestemming op de melding en moeten de werkzaamheden opnieuw worden gemeld conform het bepaalde in het eerste lid.

3. In geval van een breek- en graafverbod en bij aantreffen van onbekende bodemverontreiniging wordt de geldigheidsduur van een verleende vergunning, het instemmingsbesluit en/of een goedgekeurde melding op verzoek van de grondroerder door de gemeente verlengd voor de periode van de vertragingsduur.

4. Zodra de werkzaamheden zijn uitgevoerd moeten deze, na (gezamenlijke) oplevering, uiterlijk 1 dag na het einde gereed gemeld te worden bij de gemeente middels het door de gemeente gehanteerde registratiesysteem. De gemeente beschouwt de werkzaamheden als gereed wanneer:
   - het tracé op een correcte wijze is hersteld en in opgeruimde staat is achtergelaten;
   - de eenheden inzake herstel sleufbedekking (digitaal) opgeleverd zijn[1];
   - de klachten van belanghebbenden zijn opgelost.

   Zolang de (klad)revisiegegevens via het Kadaster - sectie Klic nog niet beschikbaar zijn moet de netbeheerder desgevraagd deze gegevens verstrekken.

5. In geval van spoedeisende werkzaamheden of calamiteiten mag het werk, als het niet anders kan, zonder de vereiste voorafgaande melding worden uitgevoerd. Wel moeten de activiteiten altijd telefonisch doorgegeven worden aan de gemeente. Dit is tijdens kantooruren mogelijk via het algemene nummer van de gemeente en buiten kantooruren via de piketdienst. De telefoonnummers zijn te vinden op de website van de gemeente en in Hoofdstuk 10, bijlage 10.3 van dit handboek (zie artikel 1.1). Zodra de mogelijkheid zich voordoet, maar uiterlijk op de eerstvolgende werkdag na aanvang, moeten de spoedeisende werkzaamheden via de reguliere weg bij de gemeente gemeld worden middels het door de gemeente gehanteerde registratiesysteem.

[1] de lengte en breedte van de sleuf en/of montagegat(en), alsmede de aard (tegels, klinkers, berm, gesloten verharding, half verharding of anders) van de sleufbedekking die ten behoeve van de werkzaamheden is opengebroken.

4.3. Breek- en graafverbod

1. Behoudens spoedeisende werkzaamheden is het tijdens een breek- en graafverbod tijdelijk niet toegestaan in de openbare gronden werkzaamheden uit te voeren.

2. De gemeente kan een breek- en graafverbod instellen bij weersomstandigheden waarbij de uitvoering van de werkzaamheden tot overlast of gevaar voor de bewoners en/of schade voor de gemeente kan leiden. Bijvoorbeeld bij vorst, maar ook bij wateroverlast, zware sneeuwval of ijzel (dit betreft geen limitatieve opsomming). Onder andere breuk van vastgevroren bestratingsmateriaal en/of niet goed kunnen verdichten van de ondergrond wordt voorkomen door het instellen van het breek- en graafverbod.

3. Tijdens alle door de gemeente vergunde evenementen (kermis, (jaar)markt enzovoort, inclusief de opbouw- en afbreekperiode) is het breek- en graafverbod op de evenementenlocatie en de directe omgeving daarvan altijd van kracht. De grondroerder moet hiermee rekening houden in zijn planning en moet daartoe de evenementenkalender opvragen bij de specialist of toezichthouder. Na afloop van het evenement kan de grondroerder zijn werkzaamheden op de gebruikelijke wijze hervatten.

4. De gemeente kan, in overleg met de grondroerder, een breek- en graafverbod instellen voor beperking van overlast voor bijvoorbeeld openbaar vervoer en/of winkeliers. Tenzij er door alle belanghebbenden in onderling overleg afspraken gemaakt worden voor een praktische en acceptabele oplossing.

5. Behoudens het bepaalde in het derde lid van dit artikel geeft de gemeente in alle gevallen (op digitale wijze) aan wanneer het breek- en graafverbod van kracht is en de gemeente geeft minimaal een dag van tevoren aan wanneer het breek- en graafverbod weer is opgeheven. De grondroerder moet zich aan het breek- en graafverbod houden en de werkzaamheden mogen na beëindiging van het breek- en graafverbod pas weer worden hervat.

4.4. Instemming niet openbare netwerken

4.4.1. Algemeen

1. De aanleg van een openbaar netwerk wordt standaard toegestaan in de openbare gronden door de gemeente. De gemeente is op basis van de Telecommunicatiewet en de AVOI niet verplicht om ook de aanleg van niet openbaar netwerk toe te staan. Voorbeelden van niet openbare netwerken zijn warmtenetten en point-to-point (glasvezel)verbindingen.
2. In het algemeen gaat de gemeente terughoudend om met het geven van toestemming voor de aanleg van niet openbare netwerken. Als echter de aanleg van een niet openbaar netwerk het algemeen belang dient, dan zal de gemeente hier in de meeste gevallen aan meewerken. Bijvoorbeeld ontwikkelingen rondom de energietransitie kunnen aanleiding zijn om de aanleg van niet openbare netwerken toe te staan. Om een duidelijk kader aan te geven en om precedentwerking te voorkomen zijn voor het goedkeuren van aanvragen voor de aanleg van niet openbare netwerken criteria opgesteld die de gemeente daarbij hanteert. Indien de gemeente separaat aan die criteria nog nader beleid heeft opgesteld, gaat dat nadere beleid altijd boven de criteria zoals genoemd in artikel 4.4.2.

3. In afwijking van het bepaalde in het eerste en tweede lid, kan de gemeente eveneens toestemming verlenen voor de aanleg van een niet openbaar netwerk, wanneer dit in bijzondere omstandigheden, in het algemeen (nationaal) belang, noodzakelijk blijkt te zijn.

4.4.2. Criteria niet openbare netwerken

1. Instemming voor de aanleg van niet openbare netwerken in de openbare gronden wordt verleend, indien:
   - dit nodig is om te voldoen aan beleid dat door de gemeente is vastgesteld;
   - er sprake is van de aanleg van netwerken ten behoeve van warmtevoorzieningen in een straat, wijk of stadsdeel (dit moet een logisch aaneengesloten gebied zijn) voor bijvoorbeeld de aanleg van een warmtenet en alle gebouweigenaren, huurders, utiliteitsgebouwen en bedrijven binnen het aanleggebied hebben de mogelijkheid om een aansluiting te krijgen op het netwerk.

2. Naast bovengenoemde criteria moet de netbeheerder ook voldoen aan de onderstaande voorwaarden:
   - de netbeheerder zorgt ervoor dat de kabel(s) en/of leiding(en), conform het bepaalde in de Wet Informatie-uitwisseling Bovengrondse en Ondergrondse Netten en netwerken (WIBON), worden geregistreerd bij Kadaster sectie Klic;
   - de netbeheerder voldoet aan alle voorwaarden van de AVOI en dit Handboek;
   - de netbeheerder is verantwoordelijk voor de kabel en/of leiding;
   - de netbeheerder zal de gemeente niet aansprakelijk stellen bij optredende schade aan de kabel en/of leiding, tenzij deze schade door de gemeente zelf veroorzaakt wordt;
   - voldoen aan de eisen van de ACM.

5. ZORGVULDIGHEID, SCHADE, VERZEKERINGEN EN VEILIGHEID

5.1. Zorgvuldigheid

1. Ongeacht de instemming- of vergunningverlening door de gemeente en/of goedkeuring door andere bevoegde instanties, is de netbeheerder tegenover de gemeente en/of derden verantwoordelijk voor een zorgvuldige uitvoering van de werkzaamheden. De grondroerder is tegenover de gemeente en/of derden aansprakelijk voor schade als gevolg van de uitvoering van het werk. Dit geldt ook voor werkzaamheden die op verzoek van of na aanwijzing van de gemeente uitgevoerd moeten worden. Bij gecombineerde kabel- en/of leidingaanleg draagt elk van de belanghebbende netbeheerders verantwoordelijkheid tegenover de gemeente. De coördinerende netbeheerder(s) is (zijn) daarvoor dan het aanspreekpunt voor de gemeente. De eventuele aansprakelijkheidsstelling voor schade vindt plaats conform het civiele aansprakelijkheidsrecht.

2. De gemeente kan geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor vorderingen van derden wegens schade, die het gevolg is van het uitvoeren van werkzaamheden van de grondroerder.

3. De netbeheerder zal, al dan niet na een aanwijzing (tot het nemen van maatregelen, waaronder het verplaatsen, ten aanzien van kabels en/of leidingen), de gemeente tijdig op de hoogte stellen van eventuele werkzaamheden in verband met een project van de gemeente. De gemeente en de netbeheerder zullen afspraken maken over de planning van de bedoelde werkzaamheden. Ongeacht de voor de instemmings-, vergunningen- en meldingsprocedure gehanteerde termijnen moet de netbeheerder de werkzaamheden binnen de afgesproken planning zodanig uit voeren dat het project van de gemeente niet wordt vertraagd. De gemeente wil dat eventuele vertragingsschade zoveel mogelijk wordt voorkomen.

5.2. Schade en kosten

5.2.1. Algemeen

1. De grondroerder zal alle redelijkerwijs mogelijke maatregelen nemen om te voorkomen dat schade wordt toegebracht aan eigendommen van de gemeente of derden.

2. Wordt desondanks schade aan eigendommen van de gemeente of derden (bijvoorbeeld: kabels en leidingen van andere netbeheerders, verkeersborden, eigendommen van particulieren, bodemverontreiniging tijdens het werk enzovoort) toegebracht dan moet de grondroerder dit zo spoedig mogelijk, in elk geval binnen 24 uur, schriftelijk doorgeven aan de toezichthouder en/of aan betrokken derden.

5.2.2. Herstel van schade en vergoeding van kosten

1. Voor de schade die ten gevolge van werkzaamheden ontstaat en/of de schade die aan andere eigendommen van de gemeente wordt toegebracht, moet de gemeente door of namens de netbeheerder gecompenseerd worden.
   De gemeente beslist zelf of zij de schade door of namens de netbeheerder laat herstellen of dat de marktconforme herstelkosten van de schade (inclusief eventuele kosten die de gemeente daarbij moet maken) door of namens de netbeheerder vergoed moeten worden.

2. Bij voorzienbare schade ten gevolge van werkzaamheden is het uitgangspunt dat de situatie van de ondergrond, de verharding (inclusief bijzondere (sier)bestrating) en groenvoorzieningen teruggebracht moet worden in de oude staat. De gemeente accepteert geen vermindering van kwaliteit.

3. De met de werkzaamheden verband houdende marktconforme herstel-, onderhoud-, degeneratie- en beheerkosten komen voor rekening van de netbeheerder. De voorwaarden, tarieven en onderhoudstermijnen zijn vastgelegd in de Schaderegeling ingravingen kabels en leidingen.

4. Ook alle overige (extra) kosten die door de grondroerder (of de gemeente) gemaakt moeten worden vanwege werkzaamheden en/of een gevolg zijn van de voorwaarden en eisen die zijn opgenomen in de AVOI, het instemmingsbesluit of de vergunning en dit Handboek komen in principe voor rekening van de grondroerder c.q. de netbeheerder (zie ook artikel 3 van de Schaderegeling ingravingen kabels en leidingen).

5.2.3. Onderhoud kabels en/of leidingen en bovengrondse voorzieningen

1. Bovengrondse voorzieningen die eigendom zijn van netbeheerders en zich bevinden op de openbare gronden moeten door de netbeheerder onderhouden worden. Aanstootgevende graffiti, leuzen, posters en dergelijke die aangebracht zijn op voornoemde bovengrondse voorzieningen moeten worden verwijderd.

2. Verharding die door of vanwege de netbeheerder is aangebracht ten behoeve van de bereikbaarheid van bovengrondse voorzieningen moet door de netbeheerder onderhouden worden. Indien de verharding op enig moment niet meer voldoet aan de bij aanleg gestelde eisen moet deze worden hersteld.

3. Markeringen die ten behoeve van de maatvoering van kabels en/of leidingen of ter aanduiding van kruisingen van watergangen (zinkers) worden aangebracht moeten op een deugdelijke wijze geplaatst en/of bevestigd worden en altijd goed zichtbaar te zijn. Indien de markeringen op enig moment niet meer voldoen aan de bij plaatsing gestelde eisen moeten deze worden hersteld of op initiatief van de netbeheerder worden verwijderd.

4. Indien de hoogte van de deksel van een op maaiveldhoogte geplaatst distributie- en/of mutatiepunt door verzakking niet meer op hoogte ligt met het omringende maaiveld en daardoor niet meer voldoet aan de bij aanleg gestelde eisen moet dit worden hersteld.

5. Herstel of verwijdering van de in het eerste tot en met het vierde lid van dit artikel genoemde punten moeten op eerste aanzegging van de gemeente binnen vijf werkdagen uitgevoerd worden door of in opdracht van de netbeheerder, tenzij anders is overeengekomen met de toezichthouder. De in het eerste tot en met het vierde lid van dit artikel genoemde gebreken is geen limitatieve opsomming. De genoemde termijn geldt voor elk door de toezichthouder geconstateerd gebrek als gevolg van werkzaamheden en/of in situaties die niet meer voldoen aan de bij aanleg gestelde eisen.

6. Gelet op de artikelen 6:174 en 6:175 van het Burgerlijk Wetboek, moet de netbeheerder ervoor zorgen dat de in en op de openbare gronden aanwezige kabels en/of leidingen die in zijn eigendom en/of beheer zijn te allen tijde in een goede staat verkeren.

5.3. Risicodekking en verzekeringen

1. De grondroerder moet, door bijvoorbeeld het afsluiten van een (Construction All Risk of CAR) verzekering, de onderstaande risico's voldoende afdekken:
   - beschadiging, verlies of vernietiging van het werk, waaronder de voor het werk bestemde materialen;
   - het risico van aansprakelijkheid voor schade aan goederen van derden, en de daaruit voortvloeiende gevolgschade, alsmede voor overlijden of lichamelijk letsel van personen, veroorzaakt door de uitvoering van het werk.

2. De dekking (van de verzekering) loopt minstens vanaf de dag dat het werk start tot en met de dag van oplevering van de werkzaamheden.

3. Onverminderd het bepaalde in het eerste en tweede lid van dit artikel moeten de grondroerder en haar (onder)aannemers en/of ZZP'ers die bij de uitvoering van werkzaamheden betrokken zijn zorgdragen voor de verzekeringen tegen schade als gevolg van Wettelijke Aansprakelijkheid die voortvloeit uit het gebruik van aannemersmaterieel bij de uitvoering van het werk.

4. Rij- of voertuigen die worden ingezet ten behoeve van de werkzaamheden en waarvoor een verzekeringsplicht krachtens de Wet aansprakelijkheidsverzekering motorvoertuigen (WAM) geldt, moeten overeenkomstig de voorschriften van de WAM, alsmede tegen het werkrisico verzekerd zijn.

5.4. Veiligheid en calamiteiten

1. Alle werkzaamheden moeten worden uitgevoerd met inachtneming van de geldende wet- en regelgeving ten aanzien van veiligheid en arbeidsomstandigheden (bijvoorbeeld bij extreem lage of hoge gevoelstemperaturen mogen werknemers niet doorwerken). De voorschriften die op dit gebied van kracht zijn (zie: www.arboportaal.nl) moeten (digitaal) op het werk beschikbaar zijn en de betrokken werknemers moeten volledig geïnstrueerd worden. Ook moeten alle (onder)aannemers VCA gecertificeerd zijn. De grondroerder is verantwoordelijk voor de naleving hiervan.

2. Indien vereist conform de VCA en de Arbowet moet voor de aanvang van de werkzaamheden een Veiligheids-, Gezondheids- en Milieuplan (VG&M-plan) zijn opgesteld door de grondroerder. Wanneer er geen VG&M-plan wordt opgesteld door de grondroerder moet de grondroerder aan de gemeente voorafgaand aan de werkzaamheden onderbouwd aangeven waarom er geen VG&M-plan wordt opgesteld. In het VG&M-plan moet, indien van toepassing, minimaal het volgende zijn opgenomen:
   - de van kracht zijnde veiligheidsvoorschriften;
   - milieuvoorschriften;
   - de wijze waarop de instructie en voorlichting van het personeel worden geregeld;
   - de wijze waarop het toezicht is geregeld;
   - de wijze waarop verontreiniging van het milieu wordt voorkomen respectievelijk beheerst;
   - een risico-inventarisatie en -evaluatie met betrekking tot de uit te voeren werkzaamheden;
   - de locaties waar bodemverontreiniging aanwezig is en de wijze waarop gewerkt moet worden op die afzonderlijke locaties (zie ook artikel 5.4.1 en artikel 8.8);
   - specifieke veiligheids- en voorzorgsmaatregelen bij werkzaamheden op of in de nabijheid van eigendommen en installaties van derden;
   - de wijze waarop de afhandeling van calamiteiten en ongevallen wordt geregeld;
   - contactpersonen van lokale hulpdiensten en storingsdiensten van netbeheerders.

3. Het bij de uitvoering van de werkzaamheden betrokken personeel moet op de hoogte zijn van de inhoud van het VG&M-plan en moet dit naleven.

4. De gemeente kan de grondroerder in het kader van de veiligheid (en vanwege verkeerstechnische redenen, zie artikel 3.2, elfde lid) verplichten om buiten werktijden bouwhekken te plaatsen rondom ontgravingen. Rondom het opslagterrein van de grondroerder is het plaatsen van bouwhekken altijd verplicht.

5. De toezichthouder kan vanuit de publieke taakstelling van de gemeente controleren of het werk veilig wordt uitgevoerd. De toezichthouder is bevoegd om bij onveilige situaties correctieve maatregelen af te dwingen en/of de werkzaamheden stil te leggen. Dit geldt ook als er onveilige situaties aan een bestaand netwerk van een netbeheerder worden geconstateerd.

6. Wanneer als gevolg van een storing in of toegebrachte schade aan een netwerk van een netbeheerder de (verkeers-)veiligheid en/of de volksgezondheid in gevaar komt is er sprake van een calamiteit.

7. Calamiteiten moeten direct na signalering bij de specialist of bij de toezichthouder worden gemeld.

8. Storingen of schades aan gas- en stroomvoorzieningen moet de grondroerder melden bij het nationale nummer 0800-9009. Storingen of schades aan kabels en/of leidingen van overige disciplines moeten gemeld worden bij de betreffende netbeheerders.

9. Wanneer de calamiteit van dusdanige aard en/of omvang is dat er hulpdiensten moeten worden ingeschakeld moet de grondroerder dit direct melden bij alarmnummer 112.

10. Indien het noodzakelijk is dat, voor de (verkeers-)veiligheid en/of bescherming van de volksgezondheid, direct afzettingen worden geplaatst en/of (een deel van) de weg(-en) wordt afgesloten dan moet dit ook gemeld worden bij alarmnummer 112, bij de OV-diensten en bij de specialist of bij de toezichthouder.

5.4.1. Bodemverontreiniging

1. Voor werkzaamheden in of met verontreinigde grond is de Wet bodembescherming (Wbb) onverkort van toepassing. De door het CROW uitgebrachte richtlijn “Werken in en met verontreinigde bodem” (publicatie 400) geldt ook. De grondroerder moet altijd werken volgens de meest recente versie van deze richtlijn.

2. De initiatiefnemer van een project moet vooraf inventariseren (CROW-publicatie 400) of er zich verdachte locaties binnen het werkgebied bevinden. Onder andere via de websites www.bodemloket.nl (initiatief van gemeenten, provincies en het Rijk), www.rwsleefomgeving.nl (Rijkswaterstaat) en www.odbn.nl (Omgevingsdienst Brabant Noord) is te achterhalen waar zich verontreinigde of verdachte locaties bevinden. Indien de grondroerder initiatiefnemer is kan hij voor de meest recente informatie en/of detailinformatie contact opnemen met de gemeente (Hoofdstuk 10, bijlage 10.3)

3. Indien meerdere projecten op dezelfde locatie worden uitgevoerd, blijft elke partij zelf verantwoordelijk voor een goede uitvoering van de CROW 400 voor hun eigen project. Waar samenwerking mogelijk werken partijen bij voorkeur samen om maatschappelijke kosten te verlagen.

4. Indien een grondroerder een kabel- c.q. leidingtracé wil aanleggen in een gebied waarvan de bodem verontreinigd is ligt een eventuele saneringsplicht bij de grondroerder.

5. Behalve het onderzoek als bedoeld in het tweede lid van dit artikel, zorgt de grondroerder er conform het bepaalde in artikel 5.4, eerste lid, voor dat de juiste noodzakelijke (beschermings-) maatregelen in acht worden genomen en legt daarvoor voorwaarden vast in een VG&M-plan.

6. Indien de gemeente initiatiefnemer is zal zij die maatregelen nemen die noodzakelijk zijn vanwege wetgeving en eventueel aanvullende eisen die de gemeente zelf of het bevoegd gezag stelt in het kader van het betreffende project. De gemeente is niet gehouden te voldoen en geeft geen invulling aan kwaliteitseisen die netbeheerders zelf stellen ten aanzien van hun netstructuur in (voormalig) verontreinigde grond.

7. Als door de netbeheerder is aangegeven dat er géén grondwater hoeft te worden onttrokken en dit moet tijdens de werkzaamheden wel gebeuren, dan moet vergunninghouder voorafgaand aan het onttrekken van het grondwater contact opnemen met de toezichthouder en het waterschap.

5.5. Peilen en hoofdafmetingen

1. Indien van toepassing (op uitbreidingslocaties of bij reconstructies) beperkt het op de graaflocatie aangeven van peilen en hoofdafmetingen door de toezichthouder zich tot het eenmalig aangeven van hoofdmeetpunten en eventueel extra punten in bochten en dergelijke. De grondroerder kan daarna zelf door middel van eenvoudig meetwerk, zowel qua horizontale als verticale maatvoering, het tracé in detail uitzetten. De gemeente treedt slechts toetsend c.q. controlerend op. Het gewenste tijdstip van aanwijzing moet door de grondroerder ten minste een week van tevoren aan de toezichthouder kenbaar gemaakt worden.

2. Bij de aanleg van kabels en/of leidingen in een uitbreidingsplan, waarbij (nog) geen woningen enzovoort aanwezig zijn om als vast punt voor maatvoering te dienen, zal de gemeente een digitale tekening met een eenduidige en volledige maatvoering (RD-coördinaten) aanleveren. Deze tekening is leidend, maar daarnaast kan de gemeente ook eenmalig een aantal maten middels piketpaaltjes en/of krijtmarkeringen aangeven. Dit geldt alleen voor gronden die eigendom zijn van de gemeente. Bij werkzaamheden in particulier eigendom moet de grondroerder met betreffende grondeigenaar en/of projectontwikkelaar rechtstreeks afspraken maken, de gemeente is hierin geen partij.

3. Het in stand houden (borgen/verklikken) van de eenmalig door de toezichthouder aangegeven peilen en hoofdafmetingen valt onder de verantwoordelijkheid van de grondroerder.

5.6. Grondwaterstanden en bronbemaling

1. Afwijkingen of veranderingen in de (door de gemeente) opgegeven grondwaterstanden geven de grondroerder geen recht op schadevergoeding of andere financiële tegemoetkomingen.

2. Indien naar inzicht van de grondroerder bronbemaling noodzakelijk is om de werkzaamheden uit te kunnen voeren moet de grondroerder zelf zorgen voor de noodzakelijke vergunning. Voor het onttrekken van grondwater en voor lozing op het oppervlaktewater is in veel gevallen een watervergunning van een Waterschap, Hoogheemraadschap of Polderdistrict nodig.

3. Indien bronneringswater op het gemeentelijke rioolstelsel moet worden geloosd, moet de grondroerder voor aanvang van de werkzaamheden daarvoor schriftelijk toestemming vragen bij de gemeente.

4. Bij het verlagen van de grondwaterstand binnen de wortelzone van te handhaven bomen of beplanting, moeten in het groeiseizoen (week 13 t/m 45) eventueel beschermende maatregelen worden genomen voor de beplanting. De grondroerder moet in overleg met de toezichthouder de beplanting water geven. Hiervoor moet schoon water worden gebruikt. Er mag geen bronneringswater of oppervlaktewater voor worden gebruikt.

6. TOEZICHT EN HANDHAVING

1. De in dit Handboek gestelde procedures, richtlijnen, voorwaarden, eisen en werkafspraken moeten altijd worden opgevolgd. Handhaving geschiedt op grond van Hoofdstuk 4 van de AVOI.

2. Mondelinge of schriftelijke (ook per e-mail) aanwijzingen en geboden die door de vertegenwoordigers van de gemeente met betrekking tot de inhoud van dit Handboek of de AVOI worden gegeven moeten onverwijld opgevolgd worden.

3. Indien de gemaakte afspraken worden genegeerd kan de gemeente de uitvoerende partij een (schriftelijke) waarschuwing geven. Zo nodig wordt het werk tijdelijk stilgelegd zonder dat aanspraak op schadevergoeding mogelijk is.

4. Werkzaamheden die tijdelijk zijn stilgelegd mogen, op aanwijzing van de toezichthouder, pas weer worden hervat als de reden van stillegging is opgeheven.

5. Indien blijkt dat werknemers van de grondroerder en/of haar (onder)aannemers zich niet houden aan de gemaakte afspraken of zij zich op de werkvloer onbehoorlijk en/of overlast gevend gedragen, dat er zich tijdens de uitvoering onregelmatigheden voordoen of dat de werkzaamheden niet naar behoren worden uitgevoerd, kan de gemeente handhavend optreden in het kader van openbare orde, veiligheid of het voorkomen van overlast.

6. De netbeheerder houdt zelf toezicht op alle werkzaamheden van de (onder)aannemer(s) en voert de nodige controles en steekproeven uit.

7. Namens de gemeente ziet de toezichthouder erop toe dat de voorschriften uit het instemmingsbesluit of de vergunning, de AVOI, het Handboek en de Schaderegeling ingravingen worden nageleefd. De toezichthouder controleert onder andere op:
   - de aanwezigheid van een afschrift en/of een digitale versie van het instemmingsbesluit of de vergunning (inclusief de door de gemeente goedgekeurde tekeningen) c.q. de meldingsgegevens op het werk;
   - de naleving van de instemmings- of vergunningsvoorwaarden;
   - de juiste ondergrondse ordening, waarvoor de geldige Klic gegevens inzichtelijk moeten zijn op het werk;
   - of de werkzaamheden (met betrekking tot spoedeisend werk) zijn gemeld bij de gemeente;
   - de naleving van een opgelegd breek- en graafverbod;
   - het voldoende schouwen van het te volgen tracé;
   - het nakomen van afspraken met belanghebbenden, hulpdiensten en dergelijke;
   - de bereikbaarheid van de woon/werkomgeving;
   - de kwaliteit van de verdichting van de sleuf;
   - de kwaliteit (van het herstel) van de sleufbedekking;
   - zorgvuldigheid bij werken nabij en de kwaliteit van het herstel van groenvoorzieningen;
   - de veiligheidsmaatregelen;
   - correcte wegafzetting conform CROW-uitgaven 96b (en/of 96a).

DEEL B: (TECHNISCHE) EISEN / VOORSCHRIFTEN

7. RICHTLIJNEN TEN BEHOEVE VAN DE (TRACÉ)ENGINEERING EN ONDERGRONDSE ORDENING

7.1. Tracé-inspectie t.b.v. de aanleg van kabels en/of leidingen

1. De grondroerder moet het beoogde tracé waarop de voorgenomen werkzaamheden uitgevoerd moeten gaan worden vooraf inspecteren en moet onderzoeken of de werkzaamheden (verkeers-)technisch uitvoerbaar zijn ten aanzien van de aanwezige wegen, waterlopen, voetpaden, kademuren, viaducten, tunnels, spoorwegen, metro- en trambanen, (waterkerende) dijken, overige kabels en/of leidingen, bomen, wegmeubilair, taluds en gebouwen. De grondroerder moet bij de aanvraag van het instemmingsbesluit of de vergunning de gemeente ervan overtuigen (bijvoorbeeld met een dwarsprofiel met daarin aangegeven de bestaande kabels en/of leidingen en het gewenste ruimtebeslag voor de aanleg van de nieuwe kabels en/of leidingen) dat er voldoende ruimte is voor de juiste ondergrondse ordening.

2. Om er zeker van te zijn dat er voldoende ruimte is in de ondergrond voor de aanleg van kabels en/of leidingen is het raadzaam dat de grondroerder al in de engineeringsfase inventariseert welke overige netbeheerders belangen hebben in het beoogde tracé. Indien nodig en zinvol kunnen die overige netbeheerders dan in een vroegtijdig stadium geïnformeerd worden over de voorgenomen werkzaamheden en er kan onderzoek gedaan worden naar de aard en ligging van betreffende kabels en/of leidingen van de overige netbeheerders. Daartoe kan de grondroerder bijvoorbeeld een oriëntatieverzoek doen bij het Kadaster- sectie Klic en/of proefsleuven maken. De grondroerder en de overige netbeheerders kunnen zo nodig in overleg treden om nadere afspraken te maken over bijvoorbeeld de ongestoorde ligging van ieders kabels en/of leidingen.

3. De grondroerder moet zelf inventariseren of er, behalve het instemmingsbesluit of de vergunning, voor bepaalde uit te voeren activiteiten een (omgevings)vergunning noodzakelijk is, bijvoorbeeld voor werkzaamheden in een gebied met landschappelijke of cultuurhistorische waarde (al dan niet met nadere voorschriften in het kader van de bescherming van monumentale of archeologische waarden), het kappen van bomen, het oprichten/plaatsen van bovengrondse voorzieningen, bouwketen of portakabins, materiaalcontainers, parkeren van voertuigen enzovoort. Ook moet de grondroerder alle voor het werk benodigde vergunningen, ontheffingen enzovoort die noodzakelijk zijn vanuit de Algemene Plaatselijke Verordening (APV) en/of de Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht (WABO) aan te vragen.

7.2. Ondergrondse ordening bij de aanleg van kabels en/of leidingen

1. Bij de inrichting van de ondergrond moeten de belangen van diverse belanghebbenden en disciplines gewaarborgd worden. Een standaard dwarsprofiel is opgenomen in bijlage 10.2. Dit standaard dwarsprofiel is het uitgangspunt en wordt daar waar mogelijk toegepast. Indien dit niet mogelijk is wordt door de gemeente en de netbeheerders in overleg een tracé en een dwarsprofiel opgesteld op basis van de uitgangspunten zoals bepaald in artikel 7.2.1 tot en met 7.2.3. Deze beknopte uitgangspunten zijn gebaseerd op de NEN 7171-1 en de NPR-7171. Indien de uitgangspunten niet voldoen, dan wordt de volledige procedure van de NEN 7171-1 en NPR-7171 gevolgd.

2. Bij uitbreidingsplannen moet in de planfase door gemeente en netbeheerders bepaald worden welke netten aangelegd worden of in de toekomst voorzien worden.

3. Bij bestaande wijken moet bij werkzaamheden aan de boven en/of ondergrond bepaald worden of dit een natuurlijk moment is om de ondergrondse ordening aan te passen. Door de gemeente en netbeheerders moet afgewogen worden of alle netten die in de ondergrond liggen nog in gebruik zijn, indien dit niet het geval is dan moet afgewogen worden of deze nog hergebruikt gaan worden. Vrijgekomen ruimte moet of beschikbaar blijven of toegewezen worden aan nieuw aan te leggen netten.

4. Er is overleg nodig tussen de gemeente en netbeheerders om de ondergrondse ordening af te stemmen.

5. Indien een net met gevaarlijke inhoud (WIBON) wordt aangelegd moet per leiding bepaald worden wat de specifieke eisen zijn en hiermee moet rekening gehouden worden bij de tracébepaling.

7.2.1. Uitgangspunten tracébepaling

1. Bij de tracébepaling wordt voor alle disciplines ruimte gereserveerd, binnen één beschikbaar gesteld nutstracé.

2. Bij de tracébepaling moet tevens rekening gehouden worden met de uitvoerbaarheid van de eisen die gesteld worden in dit Handboek.

3. Kabels en/of leidingen mogen niet binnen het ontgravingsprofiel van andere kabels en/of leidingen aangelegd worden.

4. Indien er onvoldoende ruimte is voor de aan te leggen kabels en/of leidingen, dan is overleg met alle netbeheerders, de grondeigenaar en de gemeente nodig. Mogelijke maatregelen zijn:
   - reserveren van meer ruimte voor tracé;
   - bundelen/stapelen van kabels voor telecommunicatie (inclusief CAI);
   - het boven elkaar leggen van elektriciteitskabels;
   - retour en afvoerleiding van warmtenetten dichter bij elkaar leggen;
   - de onderlinge afstand van kabels en/of leidingen verkleinen;
   - enkelzijdige aanleg van kabels en/of leidingen, waardoor beide kanten van de weg voor verschillende kabels en/of leidingen benut kan worden;

- het leggen van kabels en/of leidingen in kabelgoten of leidingtunnels;
- volgorde van kabels en/of leidingen aanpassen.

7.2.2. Uitgangspunten horizontale ligging

1. Distributieleidingen liggen zoveel mogelijk in het trottoir.

2. Rioleringen, warmtenetten en transportleidingen worden in het overige deel van de openbare weg gesitueerd.

3. De volgorde van kabels en leidingen vanaf de perceelsgrens:
    a. telecommunicatie;
    b. elektra;
    c. water;
    d. gas;
    e. warmte;
    f. riool.

4. De onderlinge afstand tussen kabels en/of leidingen is minimaal 0,20 m.

5. De afstand vanaf de perceelsgrens tot aan de eerste kabel of leiding is minimaal 0,45 m.

6. In bermen langs wegen moet de afstand van de ligging van de kabels en/of leidingen tot aan de verharding ten minste gelijk zijn aan de diepteligging ervan.

7. Distributie- en/of mutatiepunten mogen niet aangebracht worden in rijbanen, parkeerplaatsen, uitwegen, op kruisingen, ter plaatse van de in- en uitritten van percelen, binnen een afstand van 3,00 m vanaf bomen en (tenzij het vanwege netwerk technische redenen niet anders kan) in kabel- en leidingtracés. De distributie- en/of mutatiepunten dienen bij voorkeur geplaatst te worden in voetpaden, bermen of groenvoorzieningen.

8. Bij de bepaling van het tracé moet rekening gehouden worden met bestaande bovengrondse voorzieningen, bomen of andere groenvoorzieningen (zie de bomenposter, bijlage 10.1).

7.2.3. Uitgangspunten verticale ligging

1. Kabels en leidingen hebben vanaf bovenkant leiding tot onderkant straatwerk of bovenkant maaiveld de volgende afstand bij:
    a. telecommunicatie: 0,60 m;
    b. gas: 0,80 - 0,90 m;
    c. water: 1,00 m;
    d. elektra: 0,60-0,80 m;
    e. warmte: 1,00 m;
    f. riool: 1,20 m of afhankelijk van het verval van de leiding bij vrijvervalleiding.

2. Indien kabels en leidingen elkaar kruisen
    - distributiekabels en/of -leidingen liggen ondieper dan transportleidingen;
    - vrijvervalleidingen hebben voorrang op drukleidingen;

- bij kruisingen van kabels en/of leidingen bedraagt de onderlinge tussenruimte (verticale afstand) tenminste 0,20 m.

3. Er moet een strook tussen 0,62 m -mv en 0,75 m -mv vrijgehouden worden in verband met kruisende vrijverval rioolaansluitingen.

7.3. Opruimen uit gebruik genomen kabels en/of leidingen

1. De netbeheerder moet ervoor zorgen dat zijn uit gebruik genomen kabels en/of leidingen zo snel en zo veel als mogelijk worden opgeruimd. Tenzij het opruimen (gedeeltelijk) technisch wordt belemmerd, de kabels en/of leidingen binnen afzienbare tijd kunnen worden hergebruikt en/of als er tussen de gemeente en de netbeheerder andere afspraken gemaakt worden, bijvoorbeeld over het moment waarop opgeruimd wordt en/of als er bomen nabij of op het tracé aanwezig zijn.

2. Van uit gebruik genomen kabels en/of leidingen is sprake wanneer:
    a. deze gedurende een aaneengesloten periode van tien jaar geen deel uitmaken van een netwerk;
    b. binnen de periode van tien jaar, zoals bedoeld onder a. van dit lid, vastgesteld wordt dat de kabels en/of leidingen definitief geen deel meer uitmaken of zullen gaan maken van een netwerk. Dit kan het geval zijn bij bijvoorbeeld vervangingsprojecten.

3. Uit gebruik genomen kabels en/of leidingen moeten in ieder geval opgeruimd worden wanneer:
    a. er door de gemeente geïnitieerde (reconstructie)werkzaamheden worden uitgevoerd;
    b. er werkzaamheden aan kabels en/of leidingen van de netbeheerder zelf en/of van een andere netbeheerder worden uitgevoerd;
    c. de gemeente dit verzoekt in het kader van ondergrondse ordening, milieuoverwegingen of anderszins.

4. Tijdelijke kabels en/of leidingen (bijvoorbeeld bouwaansluitingen) moeten na afloop van de bouwactiviteiten verwijderd worden. Indien na afloop van de bouwactiviteiten blijkt dat deze kabels en/of leidingen niet verwijderd zijn zal de gemeente deze, conform de Schaderegeling ingravingen kabels en leidingen, artikel 3, zesde lid, laten verwijderen.

5. Als een uit gebruik genomen leiding, conform het bepaalde in het eerste lid van dit artikel, in beginsel niet opgeruimd wordt moet de inhoud van die leiding worden verwijderd. Leidingen die niet bestemd zijn voor hergebruik moeten worden opgevuld (bijvoorbeeld met dämmer of een ander vulmiddel) en de kopeinden moeten worden afgedicht. Bij HDPE-buizen ten behoeve van glasvezelkabels kan worden volstaan met het afdichten van de kopeinden.

6. De netbeheerder blijft eigenaar van en verantwoordelijk voor de registratie van de uit gebruik genomen kabels en/of leidingen die niet geruimd worden.

8. VOORWAARDEN EN TECHNISCHE EISEN TEN AANZIEN VAN DE UITVOERING

8.1. Werkafspraken en voorwaarden met betrekking tot de uitvoering

1. De grondroerder moet ervoor zorgen dat een afschrift en/of een digitale versie van het instemmingsbesluit, de vergunning of het meldingsformulier inclusief de tekening(en), het Handboek, alsmede de afschriften van de toestemmingen van derden inclusief de voorwaarden en de gegevens van de Klic-melding op de graaflocatie aanwezig zijn. Deze documenten moeten desgevraagd aan de toezichthouder getoond worden.

2. De grondroerder moet zich houden aan de CROW-richtlijnen (onder andere) “Combineren van onder- en bovengrondse infrastructuur met bomen” en “Schade voorkomen aan kabels en leidingen” (respectievelijk de publicaties 280 en 500), de meest recente Standaard RAW-bepalingen (voor grondwerken, groenvoorzieningen, sleuf- en sleufloze technieken en leiding- en kabelwerk) alsmede de AVOI-, Handboek en WIBON-bepalingen inclusief eventuele recente aanvullingen.

3. Indien het voor aanvang bekend is dat er kabels en/of leidingen van meerdere netbeheerders in de directe nabijheid van of aansluitend aan een te roeren tracé gelegd of opgeruimd moeten worden, dan moeten deze werkzaamheden zoveel mogelijk gecombineerd of aansluitend aan elkaar in een werkgang en in ieder geval conform de gezamenlijk afgesproken planning uitgevoerd worden. De grondroerder(s) moet(en) dit als zodanig onderling of met de betreffende netbeheerder(s) en met de specialist afstemmen (combiwerk).

4. Verder kunnen ook projecten aan de orde zijn waarbij werkzaamheden van de gemeente en netbeheerder(s) binnen een gezamenlijk afgesproken tijdvak uitgevoerd moeten worden. Deze werkzaamheden komen tot stand vanuit proactieve regie en zijn voorafgaand aan de instemmings- of vergunningsaanvraag bekend.

5. De locatie van het opslagterrein van de grondroerder moet in overleg met de gemeente bepaald worden. De gemeente stelt de volgende voorwaarden aan inrichting en oplevering van het opslagterrein:
   - een opslagterrein mag niet binnen de kwetsbare boomzone (kroonprojectie + 1,5 meter) van de te handhaven bomen liggen;
   - ongestoorde ligging van aanwezige kabels en/of leidingen moet worden gewaarborgd;
   - de grondroerder moet gedurende de werkzaamheden het laden en lossen en het opslaan van bouwmaterialen op het opslagterrein laten plaatsvinden, niet daarbuiten;
   - na afloop van de werkzaamheden moet het opslagterrein schoon en in oude staat opgeleverd worden;
   - de inrichting en oplevering van het opslagterrein wordt tussen de toezichthouder en de grondroerder afgestemd.

6. Het is alleen toegestaan om Klic-gegevens in het veld aan te geven met wegenkrijt. Spuitbussen of andere methoden waarbij er verfresten achterblijven op de bestrating zijn niet toegestaan.

7. Het risico voor het afvoeren en aanvoeren van bouwstoffen ligt altijd bij de grondroerder. De grondroerder moet daarbij aan alle wettelijke eisen en (milieu-)voorschriften voldoen.

8. Behoudens bij spoedeisende werkzaamheden moet er voor werknemers een toiletvoorziening op of nabij de graaflocatie aanwezig zijn, indien dit volgens de Arbowet vereist is. Indien een toiletcabine wordt ingezet moet deze vastgezet worden tegen omwerpen.

9. Tenzij met de toezichthouder anders is overeengekomen, mag er per dag geen grotere sleuflengte worden opengemaakt, dan op die dag weer volledig kan worden dichtgemaakt. Alle montage- c.q. lasgaten en sleuven moeten aan het einde van de dag dicht gemaakt worden (inclusief verdichting, exclusief elementverharding).

10. De voorwaarden inzake de uitvoering van het herstel en onderhoud van de verharding en/of groenvoorziening zijn vastgelegd in de Schaderegeling ingravingen kabels en leidingen.

11. Indien binnen vijf jaar na groot onderhoud of herinrichting van de openbare gronden een grondroerder werkzaamheden moet uitvoeren en de grondroerder zelf zorg draagt voor herstel van de elementenverharding, moet voorafgaand aan de werkzaamheden met de specialist overlegd worden over de wijze waarop de grondroerder de kwaliteit van de huidige verharding wil bereiken en kan garanderen. Indien de huidige kwaliteit niet kan worden gegarandeerd kunnen de gemeente en de grondroerder gezamenlijk besluiten dat de kabels en/of leidingen via een ander tracé worden gelegd of dat de verharding over een grotere of volle breedte opnieuw wordt gelegd, zodat de huidige kwaliteit wel kan worden gegarandeerd.

12. Bij alle werkzaamheden moet definitief herstel binnen vijf werkdagen gereed zijn. Uitzonderingen hierop zijn artikel 3.3, derde en vierde lid, en de locaties waar gesloten verharding aanwezig is, daarvoor geldt artikel 8.3.

13. De gemeente kan ervoor kiezen om de open verharding op (gedeelten van) de openbare gronden in eigen beheer te (laten) herstellen. Afspraken hierover worden voor aanvang van het werk gemaakt.
    In deze gevallen zorgt de grondroerder ervoor dat de opgebroken verhardingsmaterialen onder handbereik langs het tracé worden opgetast. De grondroerder herstelt de sleuf, inclusief verdichting en brengt het zandbed (0,05 m schoon zand) voor de bestrating aan.

14. Tijdens het werk moeten alle (bestratings-)materialen (zo mogelijk) in de nabijheid van de sleuf opgetast worden, in ieder geval binnen de wegafzetting maar niet tegen gevels, hekwerken of bomen.

15. Als er direct naast de sleuf geen ruimte is moet de plaats van tijdelijke opslag van (bestratings-) materialen vooraf in overleg met de toezichthouder worden bepaald. Voorafgaand aan de oplevering van het werk (of tussentijds op eerste aanzegging van de gemeente binnen vijf werkdagen) moeten deze (bestratings-)materialen worden verwijderd. Indien van toepassing moet de ondergrond worden hersteld in de staat zoals vooraf aanwezig was.

16. Alle aanwezige onbeschadigde (bestratings-)materialen moeten onbeschadigd herplaatst worden. Bij beschadigingen veroorzaakt door de grondroerder moet de grondroerder zelf zorgen voor herstel en/of vervangend (bestratings-) materiaal. Uitzondering hierop zijn situaties waarbij tijdens gezamenlijke vooropname van het tracé met de toezichthouder nadere afspraken zijn gemaakt over het leveren van (bestratings-)materiaal door de gemeente.

17. Al het te gebruiken (bestratings-)materiaal moet van dezelfde soort en minimaal dezelfde kwaliteit zijn als het aanwezige (bestratings-)materiaal en de door de gemeente gebruikelijk toe te passen (bestratings-)materialen.

18. Rondom afsluiters, brandkranen, handholes en dergelijke, die vanaf maaiveldniveau toegankelijk zijn, moeten in (gesloten)verharding betonnen pastegels (zogenaamde straatkappen) aangebracht worden.

19. Indien de toezichthouder constateert dat een distributie- of mutatiepunt of bovengrondse voorziening niet conform de gemaakte afspraak is geplaatst, of dat de verdichting van de sleuf en/of het herstel van de sleufverharding niet voldoet aan de bij aanleg gestelde eisen moet dit op eerste aanzegging van de gemeente binnen 5 werkdagen door of in opdracht van de netbeheerder worden verplaatst of hersteld.

20. Nadat de werkzaamheden gereed zijn moet het tracé volledig hersteld zijn en de werkomgeving moet opgeruimd achtergelaten worden. Bermen en onverharde grond moeten vrij van stenen en dergelijke en indien van toepassing ingezaaid zijn. Al het overtollige puin, grond, zand, beplantingsresten en/of afval van de werkzaamheden moet afgevoerd worden naar een erkende, gecertificeerde verwerker. Er mag ook geen zand of vuil achterblijven in (mol)goten, lijnafwatering en straat- en trottoirkolken (indien nodig moet de grondroerder deze reinigen). Eventueel gemaakte bronneringsgaten moeten weer opgevuld worden. De werkomgeving moet worden opgeleverd in ten minste de oude staat.

8.2. Opbreken en (indien van toepassing) herstellen open verharding

1. Wegkruisingen in wegen met een open verharding met een (gebonden) puinfundering of met een waterdoorlatende verharding en -fundering opbouw moeten altijd gerealiseerd worden door middel van een persing of (gestuurde) boring conform artikel 8.5, tenzij met de toezichthouder anders wordt overeengekomen.

2. Wegkruisingen in wegen met een open verharding met een zandfundering mogen in open ontgraving (in 2 gedeelten) gerealiseerd worden. Ter plaatse van de wegkruising moet een mantelbuis gelegd worden waardoorheen de kabel en/of leiding moet worden gevoerd. De mantelbuis moet minimaal 0,60 m (bij kabels) of 1,00 m (bij leidingen) aan weerszijden van het te kruisen vlak door lopen, tenzij met de toezichthouder anders wordt overeengekomen.

3. Indien het herstel van open verharding door de netbeheerder uitgevoerd moet worden en tijdens het opbreken van open verharding elementen breken of beschadigen moet de grondroerder deze zelf vervangen door elementen van gelijke samenstelling en hoedanigheid. Indien voorradig kunnen deze eventueel worden geleverd door de gemeente. Indien tijdens een vooropname gezamenlijk (toezichthouder en grondroerder) geïnventariseerd is dat een verharding van een nog op te breken tracé gebroken of beschadigde elementen bevat kan het vervangende materiaal mogelijk door de gemeente beschikbaar worden gesteld. Hierover moeten afspraken gemaakt worden met de toezichthouder.

4. Lijnafwatering heeft vaak een fundering van (stamp)beton of gestabiliseerd zand, beiden mogen nooit worden verwijderd. De lijnafwatering inclusief funderingsconstructie moet intact blijven. Ook trottoirbanden die gefundeerd zijn mogen nooit verwijderd worden. Wanneer een lijnafwatering of een gefundeerde trottoirband gekruist moet worden moet over de toe te passen werkwijze overlegd worden met de toezichthouder.

5. Bij waterdoorlatende verhardingen moet de werkwijze met betrekking tot het opbreken en herstel en de eventueel toe te passen voegvulling altijd vooraf afgestemd worden met de toezichthouder.

6. Het opbreken en herstellen van bijzondere (sier)bestrating (onder andere natuursteen en gepolijste tegels) kan een specifieke werkwijze vereisen. Om ervoor te zorgen dat het zichtoppervlak van het bestratingsmateriaal niet beschadigt, moet de grondroerder de nodige beschermende maatregelen nemen waarbij aanwijzingen van de toezichthouder altijd opgevolgd moeten worden.

7. Bij herbestrating moeten de elementen onderling en ten opzichte van de ongeroerde elementen even hoog te zijn gestraat. Binnen het teruggebrachte straatwerk mogen geen oneffenheden voorkomen. Het straatwerk moet onder hetzelfde profiel en verband worden gestraat als voor de werkzaamheden aanwezig was. Er mogen geen klinkers op z’n kant terug gestraat worden. Elementen kleiner dan een halve tegel of klinker mogen niet worden gebruikt.

8. Uitgevoerd straatwerk moet schoongeveegd afgetrild worden en moet daarna, bij voorkeur meerdere keren en met tussenpozen van 24 uur, ingeveegd worden met schoon brekerzand (bij beton-klinkers), schoon straatzand (bij tegels) of schoon split (bij gebakken bestratingsmateriaal). Alle voegen in het straatwerk moeten in de eindsituatie voldoende met de ter plaatse toe te passen voegvulling zijn gevuld. Een teveel aan voegruimte moet verdeeld worden (schiften) over de sleufbreedte.

8.3. Opbreken en (indien van toepassing) herstellen gesloten verharding

1. Wegkruisingen in wegen met een gesloten verharding moeten altijd gerealiseerd worden door middel van een persing of (gestuurde) boring conform artikel 8.5. Als dit vanwege een technische reden niet mogelijk is, dan kan met de toezichthouder anders worden overeengekomen.

2. Het is in beginsel verboden ontgravingen te verrichten in wegen met een gesloten verharding, behalve wanneer in deze wegen al kabels en/of leidingen aanwezig zijn die moeten worden gerepareerd of dat er aansluitingen op moeten worden gemaakt. In die gevallen wordt er gewerkt met voorafgaande (schriftelijke) toestemming van de gemeente.

3. Voordat een gesloten verharding mag worden verwijderd moeten de grenzen van het betreffende uit te breken gedeelte op steenmaat, met een minimale breedte en lengte van 0,50 m, tot de gewenste diepte worden ingezaagd.

4. Bij mechanisch te verrichten grondwerk moet de sleuf in de gesloten verharding minimaal 0,50 m breder zijn dan de bakbreedte van de graafmachine. Het ondergraven van de gesloten verharding is niet toegestaan.

5. Vervolgens moet de gesloten verharding worden verwijderd.

   Vrijgekomen asfaltmaterialen moeten (voor zover dit mogelijk is) worden gescheiden naar:

   - teerhoudend;
   - niet teerhoudend.

   Beide moeten worden afgevoerd conform de CROW-publicatie 210:
   'Richtlijn omgaan met vrijkomend asfalt'.
   Indien van toepassing moet de grondroerder zelf voor de benodigde afvalstroomnummers zorgen. Een kopie van de acceptatie- of stortbonnen van een erkend en gecertificeerd verwerkingsbedrijf moet direct overhandigd worden aan de specialist of toezichthouder.

6. Sleuven of montage- c.q. lasgaten in de gesloten verharding moeten nadat de kabels en/of leidingen zijn gelegd, over de volle breedte worden opgevuld en verdicht en de funderingsconstructie moet worden hersteld met menggranulaat 0/31,5 mm.

7. De te herstellen sleuf of montage- c.q. lasgat in de gesloten verharding moet tonrond dichtgestraat worden in een zandbed van tenminste 0,05 m brekerzand met betonstenen (BSS KF 80mm dik, zo mogelijk in de kleur van de aanwezige verharding) in elleboogverband op een wijze die geen gevaar oplevert. De bovenzijde van de stenen moeten gelijk liggen met de aansluitende verharding. De stenen moeten vlak ten opzichte van elkaar worden gestraat. Voor het onderhoud van de met klinkers herstelde sleuf geldt het bepaalde in de Schaderegeling ingravingen kabels en leidingen.

8. Indien het dichtstraten van een sleuf of montage- c.q. lasgat niet op deugdelijke wijze wordt uitgevoerd kan dat tot gevolg hebben dat de aansluitende verhardingen als gevolg van het gebruik door het verkeer verzakken en/of beschadigen. Binnen de afgesproken onderhoudstermijn die geldt voor straatwerk moet dergelijke schade door de grondroerder worden hersteld.

9. Het definitieve herstel van gesloten verharding vindt plaats conform het bepaalde in de Schaderegeling ingravingen kabels en leidingen.

8.4. Opbreken en herstellen bermen, gazons en sleuven zonder bedekking

1. Bij het werken in een sleufbedekking van (berm)gras moet, indien nodig, het aanwezige gewas voorafgaand aan de werkzaamheden door de grondroerder gemaaid worden en het maaisel moet worden afgevoerd.

2. Bij opname van een sleufbedekking van (berm)gras moeten ter breedte van de sleuf regelmatige zoden worden gestoken. De graszoden moeten “groen op groen” worden opgetast.

3. Indien afgesproken is dat de gemeente zelf zorg draagt voor het herstel van de sleufbedekking (artikel 5.2.2, tweede lid) moeten de vrijkomende zoden worden afgevoerd door de grondroerder.

4. Na aanvullen van de sleuf op de vereiste hoogte moeten de graszoden binnen 48 uur weer nauwkeurig worden teruggelegd, aangerold en met teelaarde gedresd. Ten slotte moeten de zoden met schoon water zolang als nodig is bewaterd worden. De grondroerder moet tekortkomende zoden zelf aanleveren.

5. In bermen waar gras aanwezig is en waar het steken van regelmatige zoden niet mogelijk is moet de sleufbedekking (graspollen en dergelijke) worden afgevoerd. Nadat de kabels en/of leidingen zijn gelegd en de sleuf tot op de juiste hoogte is aangevuld en verdicht moet het oppervlak van de berm, vrij van stenen en dergelijke, gefreesd en ingezaaid worden met een door de gemeente goedgekeurd grasmengsel (Hoofdstuk 10, bijlage 10.3).

6. Sleuven zonder bedekking moeten, nadat de kabels en/of leidingen zijn gelegd, tot op de juiste hoogte aangevuld, verdicht en met het oppervlak vrij van stenen en dergelijke vlak afgewerkt worden.

8.5. Weg-, water- of boomkruising door sleufloze technieken of baggeren

1. Indien bij een wegkruising de aanleg van kabels en/of leidingen door middel van een persing of (gestuurde) boring onder het wegdek wordt gerealiseerd, moet dit haaks op de wegas minimaal 1,00 m uit de tangentpunten en zodanig uitgevoerd worden zodat er geen verzakking of bolling in de verharding kan optreden. De persing of (gestuurde) boring moet bij voorkeur voorafgaand aan het graven van de sleuf voor het hoofdtracé gerealiseerd worden. Het aanbrengen van een (stalen) mantelbuis is daarbij verplicht, tenzij met de toezichthouder anders wordt overeengekomen.

2. Indien een persing of (gestuurde) boring mislukt mag de aangebrachte buis niet worden verwijderd. Er moet dan een nieuwe persing of (gestuurde) boring worden gemaakt en de niet gebruikte buis moet worden vol geschuimd. De kopeinden van de mantelbuis moeten afgedicht worden met kunststof deksels.

3. De minimale verticale afstand tussen de bovenkant van de te persen buis of te realiseren (gestuurde) boring en de onderkant van de wegfundering moet minimaal 0,50 m bedragen. Indien het technisch mogelijk is moet de mantelbuis een minimale dekking hebben van 0,75 m ten opzichte van de weghoogte.

4. De minimale verticale afstand tussen de bovenkant van de te persen buis of te realiseren (gestuurde) boring en de onderkant van een te kruisen kabel en/of leiding moet bij voorkeur minimaal 0,60 m bedragen. De te boren/persen buis moet onder de bestaande kabel en/of leiding doorgevoerd worden.

5. Bij een wegkruising moet de aangebrachte mantelbuis minimaal 0,60 m (bij kabels) of 1,00 m (bij leidingen) aan weerszijden van het te kruisen vlak doorlopen, tenzij met de toezichthouder anders wordt overeengekomen. De verharding mag nooit ondergraven worden (bijvoorbeeld voor het opzoeken van de buiseinden).

6. Bij een kruising van een watergang die in eigendom en beheer is van de gemeente moet de aanleg van kabels en/of leidingen door middel van een (gestuurde) boring of door in baggeren onder de vaste bodem van de watergang worden gerealiseerd. Een minimale gronddekking van 1,00 m ten opzichte (van de ontwerpdiepte) van de vaste bodem van de watergang is daarbij vereist. De realisatie van de kruising van de watergang moet bij voorkeur voorafgaand aan het graven van de sleuf voor het hoofdtracé gerealiseerd worden. Het Waterschap kan in haar keur afwijken van de in dit Handboek aangegeven gronddekkingen bij waterkruisingen. De keur is hierbij leidend.

7. Na realisatie van de kruising van de watergang moeten, indien van toepassing, de taluds en bodem weer in de oude staat teruggebracht worden. Op de oevers kan de ligging van de kruising van de watergang gemarkeerd worden. Indien de toezichthouder het noodzakelijk acht moet er op het in- en uittredepunt van een in gebaggerde kruising van een watergang een beschoeiing aangebracht worden.

8. Indien de locatie van een persing of (gestuurde) boring binnen de kroonprojectie van de boom ligt moet de grondroerder de wijze van uitvoering afstemmen met de toezichthouder.

9. Indien een boomkruising middels een zogenaamde boomboring met een mantelbuis wordt uitgevoerd moet de mantelbuis in ieder geval onder de wortelzone van de boom door aangebracht worden. Aan de uitvoeringseisen (onder andere verticale maatvoering) van de boring en de materiaalkeuze van de mantelbuis kunnen door de gemeente nadere eisen gesteld worden. De boring moet bij voorkeur voorafgaand aan het graven van de sleuf voor het hoofdtracé gerealiseerd worden.

10. De toe te passen methode van het realiseren van een weg- water- of boomkruising behoeft vooraf de goedkeuring van de gemeente. Hiertoe kan de gemeente in geval van een boring een boorplan vereisen. Het aanbrengen met behulp van waterdruk is nooit toegestaan. Ongestuurde raketboringen in de openbare gronden zijn niet toegestaan (tenzij met de toezichthouder anders wordt overeengekomen) en bij het kruisen van een watergang kan toepassing van een (gestuurde) boring worden vereist, bijvoorbeeld om hinder voor het scheepvaartverkeer te voorkomen.

11. Van een gerealiseerde persing of (gestuurde) boring die niet direct in gebruik genomen wordt moeten de kopeinden van de mantelbuis afgedicht worden met kunststof deksels.

12. Van een gerealiseerde persing of (gestuurde) boring die in gebruik genomen is moet de ruimte tussen de kabels en/of leidingen aan de kopeinden van de mantelbuis deugdelijk afgedicht worden met daartoe bestemd middel (bijvoorbeeld Stopaq).

8.6. Graaf- en grondwerkzaamheden

1. Te ontgraven grond, zand, half verharding (grind en dergelijke), teelaarde, funderingsmateriaal enzovoort moet gescheiden ontgraven, vervoerd en/of in depot gezet of aangevuld worden. Het opbreken van een waterdoorlatende verharding en -fundering opbouw, bufferings- en infiltratievoorziening (bv. Wadi constructie) of fundering die is opgebouwd uit IBC-bouwstoffen vereist vaak een speciale werkwijze die afgestemd moet worden met de toezichthouder. De aanwijzingen van de toezichthouder moeten altijd opgevolgd worden.

2. Bij het graven van sleuven moet het talud aangepast zijn aan de sleufdiepte, de eventuele bemaling en de grondsoort, zodat de sleufwanden niet kunnen instorten en/of uitzakken. Zo nodig moet de sleufwand met schotten worden gestut.

3. Er mag geen zand of vuil achterblijven in (mol)goten, lijnafwatering en straat- en trottoirkolken. Daartoe moeten straat- en trottoirkolken en lijnafwatering gedurende de werkzaamheden tijdelijk worden afgedekt.

4. Alle werkzaamheden moeten bij voorkeur in een droge sleuf plaats vinden. Nadat de kabels en/of leidingen gelegd zijn moet de sleuf worden aangevuld en verdicht. Om de profielopbouw van de ondergrond zo optimaal mogelijk te herstellen moet het uitgegraven materiaal, vrij van stenen en dergelijke, over de volle breedte van de sleuf laagsgewijs en met zorg in de juiste volgorde terug in de sleuf worden gebracht. De dikten van grond-, fundering- en zandlaag en/of de laag teelaarde moeten gelijk zijn aan de aanwezige laagdikten.
   Bermen en groenstroken moeten met voldoende overhoogte aangevuld worden. Bevroren grond en/of zand, sneeuw, (groen)afval en puin mag niet worden verwerkt in de aanvulling. De grondroerder levert zand of grond bij een tekort daaraan of zorgt voor afvoer van zand of grond indien er materiaal overblijft.

5. Daar waar open verharding aanwezig is moet het aanwezige zandbed direct onder de verharding, de straatlaag, hersteld worden. Als herstel van de verharding in oude staat technisch gezien niet mogelijk is doordat te weinig (minder dan 0,05 m) straatzand beschikbaar is, zal de grondroerder het tekortkomende zand leveren en aanbrengen.

6. Om de juiste verdichtingsgraad te verkrijgen moet de aanvulling worden uitgevoerd in lagen van maximaal 0,25 m waarbij elke laag, bij voorkeur met een mechanisch verdichtingsapparaat, moet worden verdicht.

7. De sondeerwaarde van de aanvullingen onder verhardingen en in wegbermen moet na verdichting minstens 90% bedragen van de sondeerwaarde, zoals deze voorafgaand aan de werkzaamheden op - of op korte afstand naast - de sleuf wordt aangetroffen, de referentiewaarde.

8. Onder verhardingen moet in het algemeen gestreefd worden naar een minimale sondeerwaarde van 4 MPa echter, de referentiewaarde is bepalend voor de (conform het zevende lid) te behalen sondeerwaarde in de sleuf.

9. Aanvullingen in beplantingsvakken of onder gazon op een diepte van minder dan 0,80 m mag na verdichting een sondeerwaarde hebben van maximaal 1,5 MPa. De laag met teelaarde moet niet mechanisch worden verdicht.

10. De controle op het aanvullen en verdichten van de sleuven moet plaats vinden door of namens de grondroerder. De grondroerder moet de referentiewaarden en de gemeten sondeerwaarden vastleggen. De metingen moeten verricht worden met een (hand)sondeerapparaat of met een nucleaire verdichtingsmeter (of eventueel door middel van de proctorproef). Indien de toezichthouder hierom vraagt moet de grondroerder de meetgegevens overleggen. Op aanwijzing van de toezichthouder moet de grondroerder steekproeven uitvoeren. De toezichthouder kan ook zelf steekproeven uitvoeren.

11. Indien de oorzaak van slechte verdichtingsresultaten is, dat de uitgekomen grond niet voor aanvulling/verdichting geschikt is moet deze afgevoerd worden. De grondroerder moet dan nieuwe voor aanvulling benodigde grond en/of zand op het werk leveren en opnieuw te verwerken. Daarna vindt wederom een controle door de toezichthouder plaats.

8.7. Kabel- en/of leidingwerkzaamheden

1. De grondroerder moet zich overtuigen van de plaats van alle reeds in het werk gelegen kabels en/of leidingen. Hiertoe moeten in het beoogde tracé (handmatig) proefsleuven gegraven worden. De grondroerder moet ervoor zorgen dat de gegevens van de gemaakte proefsleuven en de maatvoeringen van de daarin aangetroffen kabels en/of leidingen getoond kunnen worden aan de specialist of toezichthouder indien daarom wordt verzocht.

2. Alle kabels en/of leidingen (dus inclusief de in- en uitgaande kabels en/of leidingen bij distributie- en/of mutatiepunten en bovengrondse voorzieningen) moeten zodanig geplaatst worden dat het beheer van andere, reeds aanwezige, kabels en/of leidingen niet in gevaar wordt gebracht of zonder noodzaak wordt bemoeilijkt. De netbeheerder die hierin strijdig handelt, neemt op eigen kosten maatregelen ten aanzien van het betreffende onderdeel van zijn netwerk, waaronder zo nodig het verplaatsen daarvan, om aan de strijdigheid onverwijld een einde te maken.

3. Indien tijdens de uitvoering afgeweken wordt van het ingestemde tracé (in horizontale of verticale zin) moet dit altijd vooraf goedgekeurd worden door de toezichthouder. De uitgangspunten in artikel 7.2 moeten ook toegepast worden om het alternatieve tracé te bepalen. De grondroerder stuurt daarna binnen vijf werkdagen een gewijzigde tracétekening met afwijkingsrapport naar de gemeente ten behoeve van het instemmingsdossier.

4. De netbeheerder moet ervoor zorgen dat zijn uit gebruik genomen kabels en/of leidingen zoveel als mogelijk worden opgeruimd (zie ook artikel 7.3).

5. Tijdelijk aan te brengen voorzieningen (zoals bijvoorbeeld damwanden, sleufbekisting enzovoort) ten behoeve van werkzaamheden in en op de openbare gronden moeten de goedkeuring hebben van de specialist. Deze tijdelijke voorzieningen moeten na het voltooien van de werkzaamheden worden verwijderd, tenzij in overleg met de specialist anders wordt besloten.

6. Bij de aanleg van kabels en/of leidingen en voorzieningen nabij bomen of andere groen-voorzieningen moeten de bepalingen uit Hoofdstuk 9 van dit Handboek strikt in acht worden genomen.

7. Alle te leggen kabels en/of leidingen moeten duidelijk zijn voorzien van een codering of label (of een bepaalde kleur te hebben) waaruit blijkt wat de functie of wie de eigenaar van deze kabel en/of leiding is. Aanvullend geldt bij de aanleg van datakabels dat 0,05 m boven de datakabels PE-band moet worden aangebracht ter signalering van een eventuele grondroerder. Het is niet toegestaan rastervormig geo-textiel of andersoortig plastic markeringslint boven de datakabels toe te passen.

8. (Voorbereide) aansluitingen moeten zo veel mogelijk tegelijk met of voorafgaand aan de aanleg van het hoofdtracé aangelegd worden en haaks op het distributienetwerk om geen extra beslag te leggen op de ondergrondse ruimte.

9. Voorbereide aansluitingen, waarbij de voor de aansluiting bedoelde buis of kabel op de benodigde lengte in de openbare grond wordt opgeborgen (vooral bij CAI en FttX) moeten zo strak mogelijk worden opgerold, gebundeld en verticaal op de juiste diepte onder een beschermende voorziening evenwijdig aan en tegen de perceelgrens worden weggezet.

10. De exacte locaties van distributie- en/of mutatiepunten en bovengrondse voorzieningen moeten in overleg met de toezichthouder bepaald worden. Conform het bepaalde in het tweede en derde lid van dit artikel moet vooraf vastgesteld worden of de gekozen locatie vrij is van overige kabels en/of leidingen.

11. Bovengrondse voorzieningen moeten in overleg met de gemeente zoveel mogelijk uit het zicht (liefst inpandig of indien mogelijk zelfs ondergronds) geplaatst worden of direct naast andere, reeds aanwezige, bovengrondse voorzieningen.

12. Bij plaatsing van bovengrondse voorzieningen in een straatprofiel moeten deze zoveel mogelijk langs gevels en/of in lijn met het bestaande straatmeubilair geplaatst worden.

13. Bij plaatsing van bovengrondse voorzieningen van grotere afmeting in of nabij een groenvoorziening kan de gemeente nadere eisen stellen. Er kan bijvoorbeeld aanplant van extra groenvoorziening gewenst zijn om de bovengrondse voorziening zoveel als mogelijk aan het zicht te onttrekken. Deze extra voorwaarden worden door de gemeente zoveel mogelijk opgenomen in het instemmingsbesluit of de vergunning, echter de aanwijzingen van de specialist of toezichthouder moeten eveneens altijd opgevolgd worden.

14. Bovengrondse voorzieningen moeten bij voorkeur voorzien worden van een anti graffiti voorziening (coating of strips).

15. Bij ondergrondse plaatsing moeten distributie- en/of mutatiepunten zodanig geplaatst worden dat het deksel een minimale dekking heeft van 0,50 m onder het maaiveld.

16. Het deksel van een distributie- en/of mutatiepunt dat op maaiveldniveau wordt geplaatst, moet minimaal voldoen aan verkeersklasse D400(NEN-EN 124) en op gelijke hoogte met de aanwezige bestrating of (berm)verharding geplaatst te worden. Aanwezige elementenverharding rond het distributie- en/of mutatiepunt moet geknipt worden in het bestaande verband.

17. Nadat alle werkzaamheden gereed zijn moet de grondroerder de ligging gegevens van de kabels en/of leidingen, inclusief (voorbereide) aansluitingen, distributie- en/of mutatiepunten en bovengrondse voorzieningen (digitaal) inmeten en deze op een revisietekening digitaal beschikbaar te hebben voor raadpleging door derden (conform WIBON).

8.8. Werken in of met (voormalig) verontreinigde grond

1. De grondroerder moet de werknemers volledig instrueren over de in het VG&M-plan (zie ook artikel 5.4 en 5.4.1) voorgeschreven (beschermings-)maatregelen bij het werken in of nabij een verontreinigde grondlocatie. De grondroerder zal ervoor zorgen dat de voorgeschreven (beschermings-) maatregelen worden nageleefd.

2. Indien er tijdens werkzaamheden het vermoeden bestaat dat mogelijk verontreinigde grond aanwezig is, moeten de werkzaamheden direct tot nader order worden gestaakt. Hiervan moet per omgaande melding gemaakt worden bij de specialist of toezichthouder van de gemeente.

3. De grondroerder moet de vereiste (wettelijke) procedures voor ontgraven en hergebruik van grond volgen. Indien de ontgraven grond niet hergebruikt mag worden, moet deze naar een erkend en gecertificeerd verwerkingsbedrijf worden gebracht. Een afschrift en/of een digitale versie van de correspondentie met betrokken instanties en/of de acceptatie- of stortbonnen van het verwerkingsbedrijf moet op het werk aanwezig zijn. Een kopie daarvan moet op verzoek overhandigd of getoond worden aan de specialist of toezichthouder.

4. De grondroerder zorgt dat de vervangende grond schoon en voor verwerking geschikt is conform alle gestelde (wettelijke) eisen. Een afschrift en/of een digitale versie van de leveringsbon moet op het werk aanwezig zijn. Een kopie daarvan moet op verzoek overhandigd of getoond worden aan de specialist of toezichthouder.

9. WERKEN AAN OF NABIJ GROENVOORZIENINGEN

1. Het bepaalde in dit hoofdstuk geldt voor groenvoorzieningen, behoudens bermen en gazons. Daarvoor geldt het bepaalde in artikel 8.4.

2. Werkzaamheden aan of bij bomen of andere groenvoorzieningen moeten zoveel mogelijk vermeden worden. Is het werken aan of bij bomen of andere groenvoorzieningen toch onvermijdelijk dan moet er eerst overleg met de specialist gevoerd worden.

9.1. Groenvoorzieningen algemeen

1. In relatie tot werkzaamheden ten behoeve van kabels en/of leidingen kan het noodzakelijk zijn dat er tevens snoeiwerkzaamheden aan groenvoorzieningen moeten worden uitgevoerd. Dit kan voorafgaand aan of tijdens de werkzaamheden van de grondroerder nodig zijn. De grondroerder moet dit tijdig afstemmen met de specialist. De snoeiwerkzaamheden aan groenvoorzieningen worden altijd door of in opdracht van de gemeente uitgevoerd.

2. Als naar oordeel van de gemeente groenvoorzieningen te diep teruggesnoeid moeten worden, worden deze als verloren beschouwd.

3. Groenvoorzieningen die ten behoeve van de werkzaamheden van de grondroerder moeten worden gerooid, worden als verloren beschouwd en moeten door de grondroerder worden afgevoerd.

4. Het vervangen van verloren gegane groenvoorzieningen vindt plaats conform het bepaalde in de Schaderegeling ingravingen kabels en leidingen.

5. Het door de grondroerder rooien van bomen die in eigendom zijn van de gemeente is alleen toegestaan nadat daarvoor schriftelijk toestemming is verleend door de gemeente. In de meeste gevallen moet hiervoor een omgevingsvergunning kappen aangevraagd worden.

9.2. Werken nabij bomen (tevens rooi en herplant)

1. Voorafgaand aan de engineering kan door de grondroerder bij de gemeente de (digitale) bomenkaart opgevraagd worden.

2. Bij het passeren van bomen moeten door de grondroerder voorzorgsmaatregelen worden getroffen die schade aan de betreffende boom voorkomt. De maatregelen en aanwijzingen zijn (onder andere) aangegeven op de Bomen poster (Hoofdstuk 10, bijlage 10.1) en in de Bomennotitie Osse bomen van de gemeente. Wanneer er toch een boom wordt beschadigd moet dit direct gemeld worden bij de toezichthouder.

3. Indien de afstand van te leggen kabels en/of leidingen tot de bomen minder is dan bepaald op de Bomenposter (bijlage 10.1), dan moeten er in ieder geval beschermende maatregelen toegepast worden of er moeten (gestuurde) boringen worden gemaakt.

4. In het wortelgestel van bomen mag slechts bij hoge uitzondering worden gegraven en in dat geval alleen handmatig, dit is echter alleen toegestaan met goedkeuring van de toezichthouder. Wortels dikker dan 0,025 m in diameter mogen nooit worden verwijderd of beschadigd. Wortels kleiner dan 0,025 m in diameter mogen verwijderd worden door middel van zagen zonder de wortels te breken of eraan te trekken. Ontgraven wortels moeten worden beschermd tegen uitdrogen, vorst en andere beschadigingen.

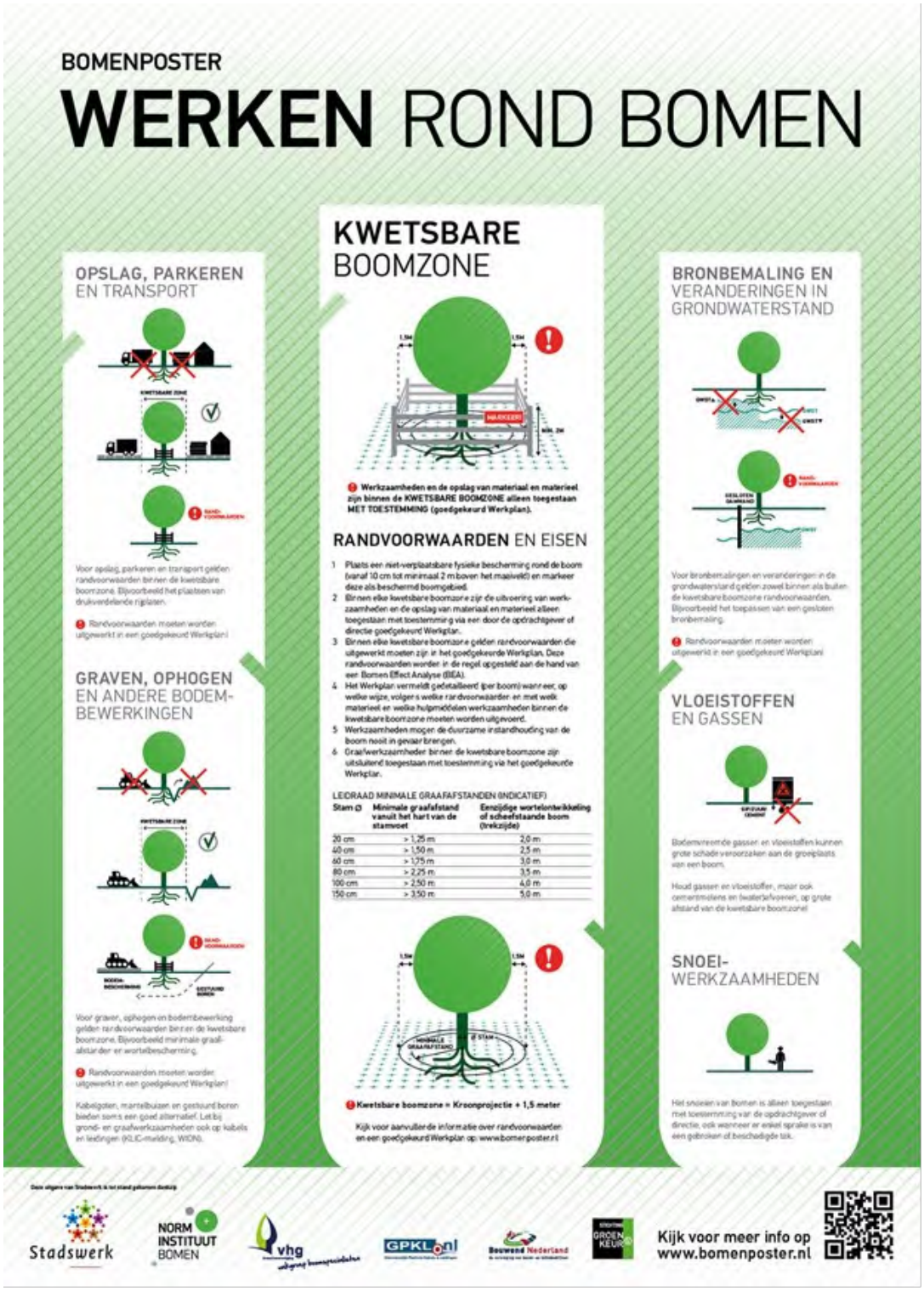
5. Als ten gevolge van de werkzaamheden een boom zoveel schade oploopt dat deze gerooid moet worden moet de grondroerder dit direct melden bij de toezichthouder. Er moet dan (indien vereist) alsnog een omgevingsvergunning kap aangevraagd worden. Het planten van nieuwe bomen vindt plaats conform het bepaalde in de Schaderegeling ingravingen kabels en leidingen.

6. Indien de grondroerder toestemming krijgt van de gemeente om een boom te rooien moet de grondroerder tevens de stobben verwijderen en af te voeren en het ontstane gat laagsgewijs met grond aan te vullen en te verdichten. Ten slotte moet er een laag teelaarde worden aangebracht. De grond moet op een zodanige wijze worden afgewerkt dat er na inklinking sprake is van een vlakke overgang naar de ongeroerde grond. Reservering voor inklinking mag max. 0,10 m bedragen. In overleg met de toezichthouder moet het eventuele inzaaien geschieden conform artikel 8.4, vijfde lid.

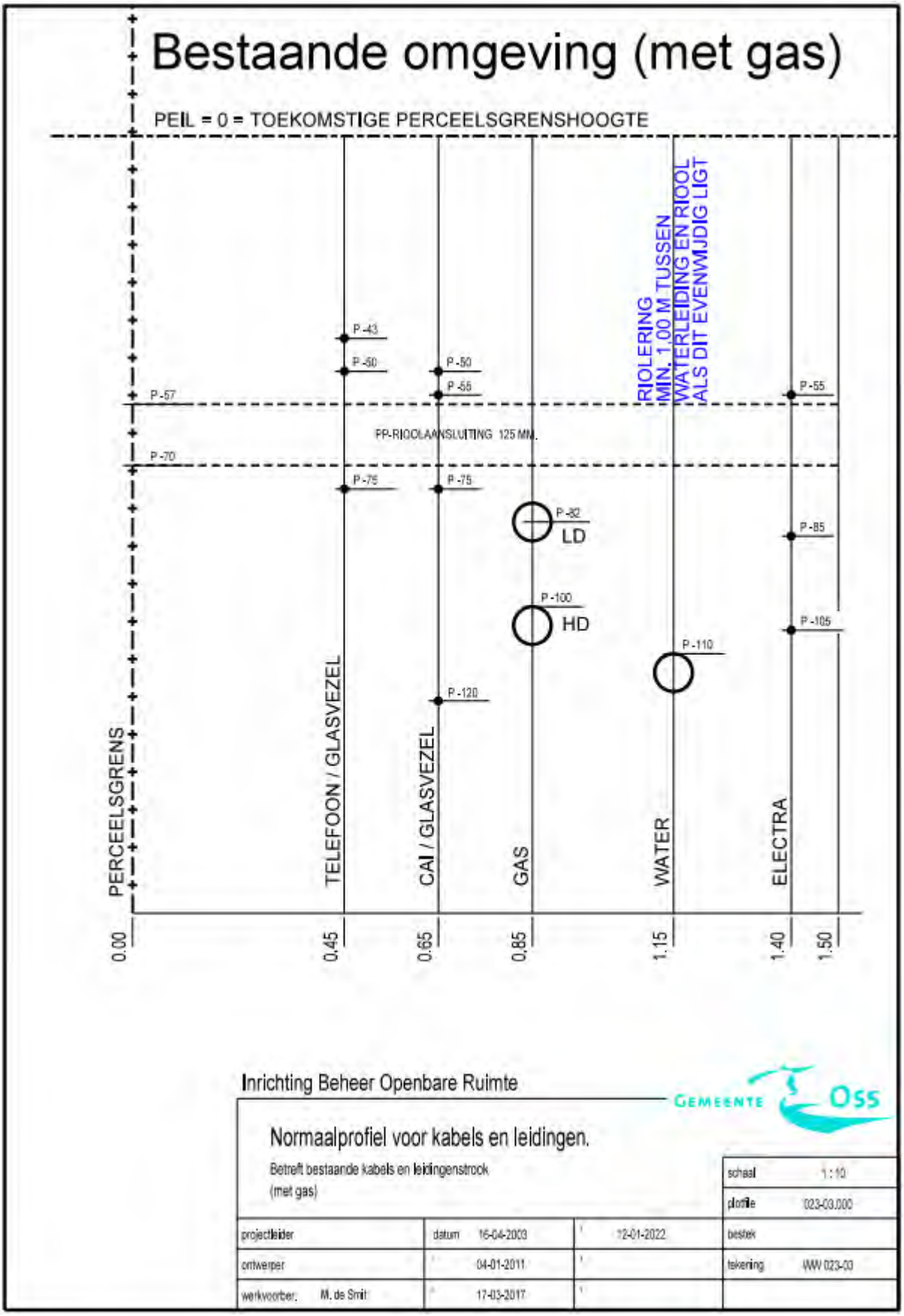
7. Indien het onvermijdelijk is dat een kabel of leiding door een groenvoorziening (behoudens wegbermen) wordt gelegd of er onderdoor wordt geperst moet de gronddekking van die kabel of leiding (of mantelbuis) minimaal 1,00 m bedragen.

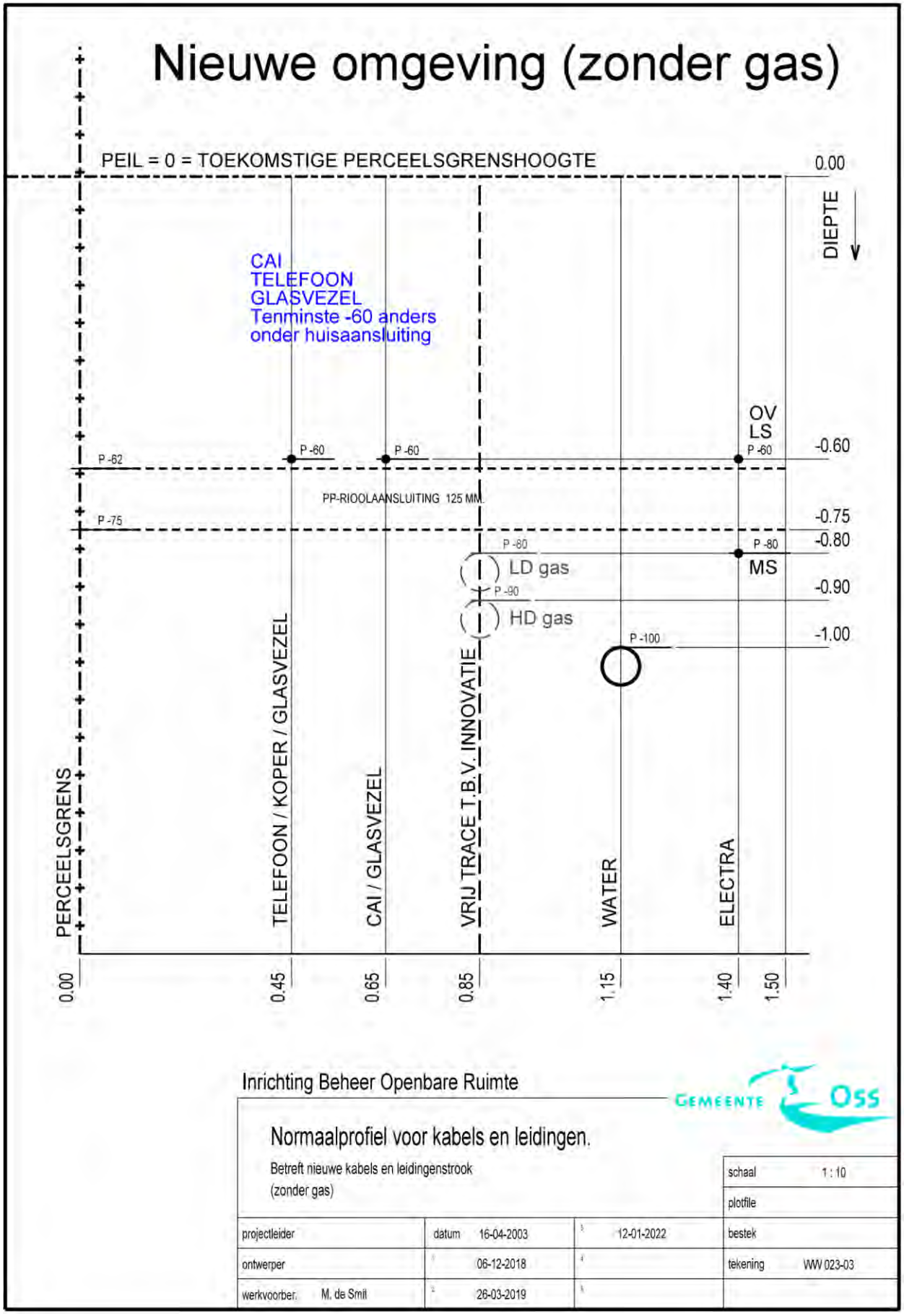
10. BIJLAGEN

10.1. Boombescherming werken rond bomen

10.2. Standaarddwarsprofiel

Nieuwe omgeving (zonder gas)
PEIL = 0 = TOEKOMSTIGE PERCEELSGRENSHOOGTE
0.00
DIEPTE
CAI
TELEFOON
GLASVEZEL
Tenminste -60 anders
onder huisaansluiting
OV
LS
P -62
P -60
P -60
P -60
-0.60
PP-RIOOLAANSLUITING 125 MM
P -75
-0.75
P -80
P -80
-0.80
LD gas
MS
P -90
-0.90
HD gas
P -100
-1.00
PERCEELSGRENS
TELEFOON / KOPER / GLASVEZEL
CAI / GLASVEZEL
VRIJ TRACE T.B.V. INNOVATIE
WATER
ELECTRA
0.00
0.45
0.65
0.85
1.15
1.40
1.50
Inrichting Beheer Openbare Ruimte
GEMEENTE Oss
Normaalprofiel voor kabels en leidingen.
Betreft nieuwe kabels en leidingenstrook
(zonder gas)
schaal 1 : 10
plotfile
projectleider
datum 16-04-2003
3 12-01-2022
bestek
ontwerper
1 06-12-2018
4
tekening WW 023-03
werkvoorber. M. de Smit
2 26-03-2019
5

10.3. Addendum

Gemeente Oss
Economie en Ruimte
Afdeling Beheer Openbare Ruimte
Raadhuislaan 2, 5341 GM Oss
Postbus 5, 5340 BA Oss
Telefoon: 140412
Mail via: kabelsenleidingen@oss.nl

10.3.1. Vergunningen en toestemmingen voor (graaf) werkzaamheden

Eveneens van toepassing op alle werken, uit te voeren onder een graafvergunning van de gemeente Oss zijn de Richtlijnen Inrichting en Beheer Openbare Ruimte, kortweg RIBOR genoemd. In de RIBOR worden onder andere de ordening en inrichtingseisen en materiaalvoorschriften van de bovengrondse openbare gronden gedetailleerd aangegeven.

10.3.2. Uitzonderingsprocedure Spoedeisend werk/Calamiteit

Wanneer de calamiteit van dusdanige aard en/of omvang is dat hulpdiensten moeten worden ingeschakeld is de netbeheerder hiervoor verantwoordelijk. Hiervoor kan het landelijke alarmnummer 112 worden gebruikt. Tevens moet ook het gemeentelijke meldpunt 140412 worden gewaarschuwd.

10.3.3. Opnemen en herstel verharding

In het centrum van Oss en de historische stadscentra van Megen en Ravenstein kan gemeente als aanvullende voorwaarde bij de graafvergunning eisen dat het herstel van de verharding, op kosten van vergunninghouder, door- of namens de gemeente wordt uitgevoerd.

Indien het aanvullen van de sleuf en/of het herstel van de verharding het leveren en aanbrengen van zand vereist zal de vergunninghouder zorgen voor het aanvoeren hiervan. De kosten van het leveren, transporteren en aanbrengen van het zand conform het Bouwstoffenbesluit komen voor rekening van de vergunninghouder.

10.3.4. Door de gemeente ter beschikking te stellen bouwstoffen

De door gemeente ter beschikking gestelde bestratingsmaterialen kunnen worden afgehaald op de Ir. Diddenwerf aan de Singel 1940 – 1945 nr. 300, 5348 PV te Oss.

11. OVERIGE EN SLOTBEPALINGEN

Dit Handboek kabels en leidingen is van toepassing op werkzaamheden waarover op het moment van in werking treden geen andere overeenkomsten zijn aangegaan tussen de gemeente en belanghebbende(n).

Dit Handboek kabels en leidingen treedt in werking op de dag na de datum van bekendmaking.

12. CITEERTITEL

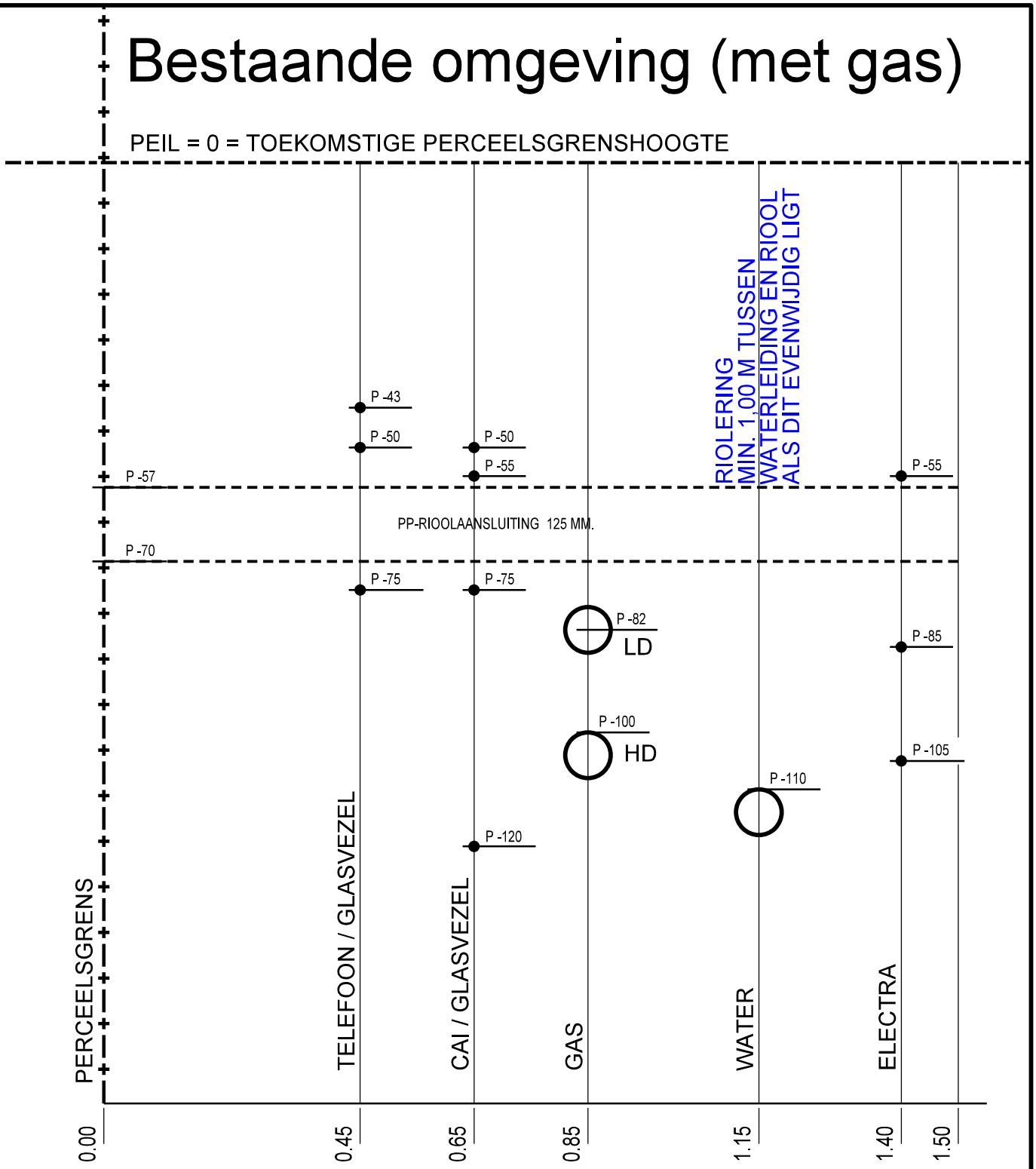
Deze regeling wordt aangehaald als: Handboek kabels en leidingen Oss.

Aldus vastgesteld in de vergadering van burgemeester en wethouders van 24 april 2024.

Burgemeester en wethouders voornoemd,

Henk Mensink	Wobine Buijs - Glaudemans
_____	_____
Secretaris	Burgemeester,

Bestaande omgeving (met gas)

Inrichting Beheer Openbare Ruimte

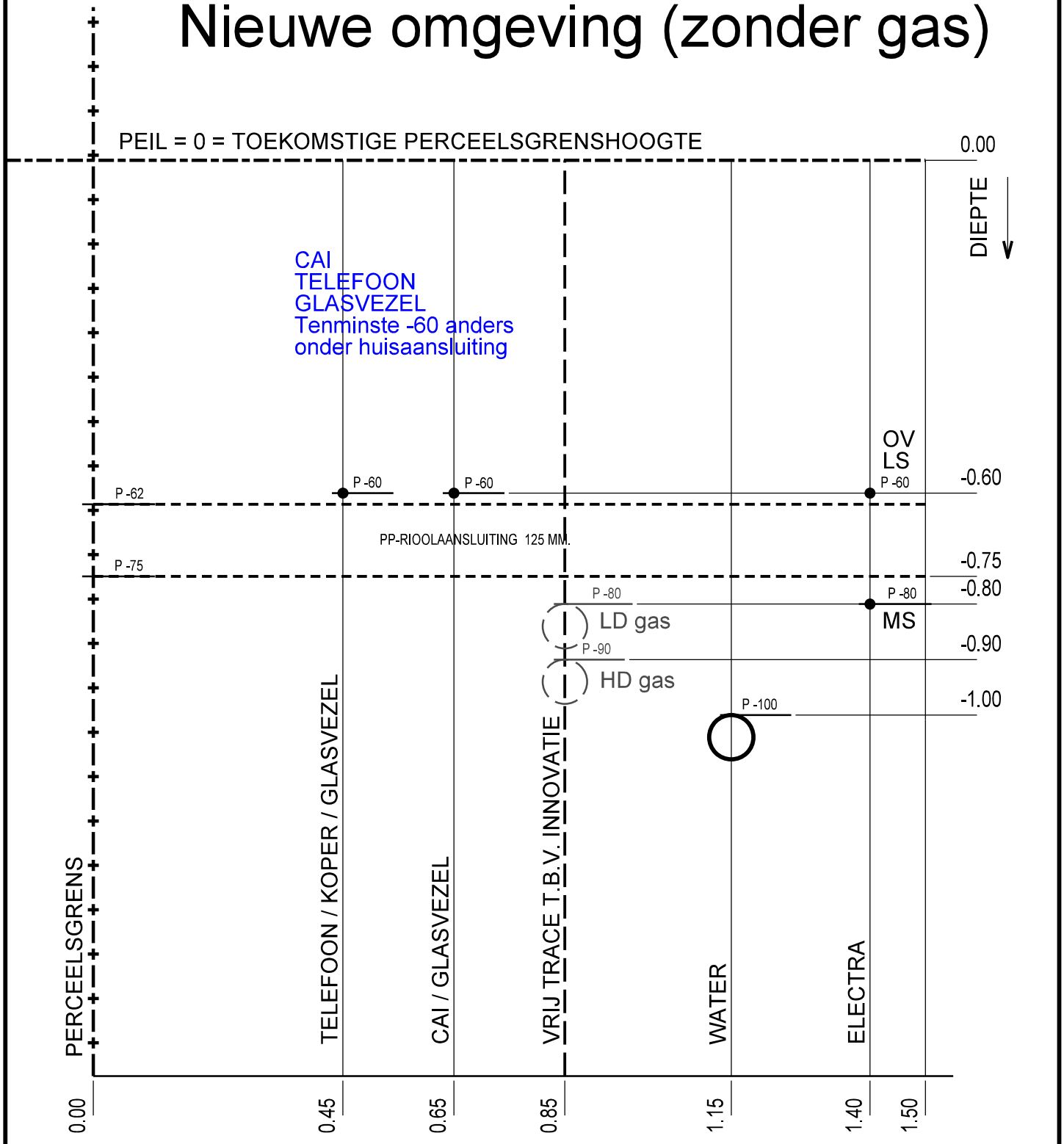
GEMEENTE OSS

Normaalprofiel voor kabels en leidingen.

Betreft bestaande kabels en leidingenstrook
(met gas)

			schaal 1 : 10
			plotfile 023-03.000
projectleider	datum 16-04-2003	3 12-01-2022	bestek
ontwerper	1 04-01-2011	4	tekening WW 023-03
werkvoorber. M. de Smit	2 17-03-2017	5	

Nieuwe omgeving (zonder gas)

Inrichting Beheer Openbare Ruimte

GEMEENTE OSS

Normaalprofiel voor kabels en leidingen.

Betreft nieuwe kabels en leidingenstrook
(zonder gas)

			schaal 1 : 10
			plotfile
projectleider	datum 16-04-2003	3 12-01-2022	bestek
ontwerper	1 06-12-2018	4	tekening WW 023-03
werkvoorber. M. de Smit	2 26-03-2019	5	

DE RAAD VAN DE GEMEENTE OSS;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders van 11 april 2024;

overwegende dat het wenselijk is om een verordening vast te stellen met het oog op minimalisatie van overlast en maatschappelijke kosten, alsmede een efficiënt gebruik van de openbare ruimte met betrekking tot werkzaamheden aan kabels en/of leidingen;

gelet op artikel 1 van de Belemmeringenwet privaatrecht, artikelen 5.2 en 5.4, vierde lid, van de Telecommunicatiewet en artikel 149 van de Gemeentewet;

besluit:

vast te stellen de volgende verordening: Algemene verordening ondergrondse infrastructuren Oss en de daarbij behorende toelichting, inzake werkzaamheden in verband met de aanleg, instandhouding en opruiming van kabels en/of leidingen.

HOOFDSTUK 1: INLEIDENDE BEPALINGEN

ARTIKEL 1 BEGRIPSBEPALINGEN

In deze verordening wordt verstaan onder:

a.	belanghebbenden	de omwonenden en bedrijfsmatige gebruikers van alle percelen, grenzend aan het tracé van kabels en/of leidingen;
b.	bovengrondse voorzieningen	transformator-, schakel-, verdeel- en onderstations die onderdeel uitmaken van een netwerk, als bedoeld in onderdeel i. van dit artikel, die bovengronds worden geplaatst;
c.	breek- en graafverbod	tijdelijk verbod voor het uitvoeren van werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel o. van dit artikel;
d.	gedoogplichtige	degene op wie een gedoogplicht rust als bedoeld in artikel 5.2, eerste lid, van de Telecommunicatiewet, een publiekrechtelijke vergunning of een privaatrechtelijke overeenkomst;
e.	instemmingsbesluit	besluit van burgemeester en wethouders op een aanvraag tot instemming van de voorgenomen werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel o. van dit artikel, voor kabels ten dienste van een openbaar elektronisch communicatienetwerk;
f.	kabels en/of leidingen	een of meer kabels en/of leidingen die onderdeel zijn van een netwerk, daaronder mede begrepen de daarmee verbonden transformator-, schakel-, verdeel- en onderstations, distributie- en/of mutatiepunten, en tevens omvattende lege buizen, ondergrondse ondersteunings-werken en beschermingswerken;
g.	marktconforme kosten	kosten zoals deze onder normale omstandigheden in een markteconomie op de desbetreffende markt worden gemaakt;

h.	netbeheerder	degene die als natuurlijk persoon handelend in de uitoefening van een beroep of bedrijf dan wel als rechtspersoon acteert als beheerder van een al dan niet openbaar netwerk;
i.	netwerk	samenstel van kabels of leidingen bestemd voor het transport van vaste, vloeibare of gasvormige stoffen, van energie of van informatie;
j.	openbaar netwerk	een openbaar elektronisch communicatienetwerk, als genoemd in artikel 1.1 van de Telecommunicatiewet, alsmede een netwerk van een netbeheerder die krachtens een wet is aangewezen om een netwerk aan te leggen en te onderhouden;
k.	openbare gronden	openbare gronden, als genoemd in artikel 1.1 van de Telecommunicatiewet;
l.	registratiesysteem	digitaal systeem dat burgemeester en wethouders hanteren om meldingen, vergunningen en instemmingen van werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel o. van dit artikel, en alles wat daarmee samenhangt te verwerken;
m.	spoedeisende werkzaamheden	werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel o. van dit artikel, voor reparatie of onderhoud waarvan uitstel niet mogelijk is als een ernstige belemmering of storing van de dienstverlening in het betreffende netwerk is opgetreden;
n.	vergunning	besluit van burgemeester en wethouders op een aanvraag van de voorgenomen werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel o. van dit artikel, behoudens voor kabels ten dienste van een openbaar elektronisch communicatienetwerk;
o.	werkzaamheden	handmatige en/of mechanische (graaf)werkzaamheden, waaronder ook begrepen het opbreken en herstellen van de sleufbedekking en sleufloze technieken, in of op openbare grond in verband met de aanleg, instandhouding en opruiming van kabels en/of leidingen;

p.	werkzaamheden van niet ingrijpende aard	• werkzaamheden, zoals genoemd in onderdeel o. van dit artikel, met een gezamenlijke tracélengte tot 25 meter, tenzij:
		  ○ wegen, watergangen of groenvoorzieningen volledig worden gekruist;
		  ○ bovengrondse voorzieningen worden geplaatst;
		  ○ distributie- en mutatiepunten met een afmeting groter dan 30x30x30 cm (lxbxh) worden geplaatst;
		• het aanbrengen of verwijderen van kabels en/of leidingen in reeds aangebrachte voorzieningen;
		• het vervangen van bestaande bovengrondse voorzieningen en/of distributie- en mutatiepunten met dezelfde of kleinere afmetingen;
		• het maken van maximaal twee opbrekingen met elk een afmeting van maximaal 2 m²;
		• het realiseren van maximaal 5 aansluitingen.

ARTIKEL 2 TOEPASSELIJKHEID

1. Deze verordening is van toepassing op werkzaamheden die door of namens een netbeheerder plaatsvinden binnen de gemeente Oss.

2. Deze verordening is van toepassing op alle kabels en leidingen in openbare gronden, ongeacht op welke grondslag deze zijn aangelegd.

3. Het bepaalde in deze verordening geldt niet voor zover hierin reeds is voorzien in de Telecommunicatiewet of privaatrechtelijke overeenkomsten.

ARTIKEL 3 NADERE REGELS

1. Burgemeester en wethouders kunnen ter uitvoering van deze verordening nadere regels vaststellen.

2. Deze nadere regels hebben betrekking op:
   a. openbare orde en veiligheid;
   b. het tijdstip, de plaats en de wijze van uitvoering van werkzaamheden;
   c. het bevorderen van het medegebruik van voorzieningen;
   d. ondergrondse ordening, planning en coördinatie van werkzaamheden;
   e. nadeelcompensatie in geval van het nemen van maatregelen ten aanzien van kabels en leidingen;
   f. de te verstrekken gegevens alsmede over de wijze waarop die moeten worden verstrekt;
   g. de verrekening van herstel-, beheer- en degeneratiekosten;
   h. het al dan niet toestaan van de aanleg van een netwerk dat niet valt onder het begrip openbaar netwerk.

HOOFDSTUK 2: AANVRAGEN EN MELDEN VAN WERKZAAMHEDEN

ARTIKEL 4 INSTEMMINGS- EN VERGUNNINGSVEREISTE

1. Het is verboden werkzaamheden te verrichten zonder of in afwijking van een door burgemeester en wethouders genomen instemmingsbesluit of verstrekte vergunning.

2. Voor het verrichten van spoedeisende werkzaamheden of werkzaamheden van niet ingrijpende aard is geen instemmingsbesluit of vergunning, als bedoeld in het eerste lid, noodzakelijk, maar kan worden volstaan met een door burgemeester en wethouders goedgekeurde melding. De raad is bevoegd om redenen van veiligheid delen van het grondgebied aan te wijzen waarvoor het voorgaande niet van toepassing is.

3. De werkzaamheden moeten binnen een jaar na de datum waarop het instemmingsbesluit of vergunning onherroepelijk is geworden zijn voltooid.

4. De werkzaamheden van niet ingrijpende aard moeten binnen het in de goedgekeurde melding bepaalde tijdvak zijn voltooid.

5. Het in het eerste lid opgenomen verbod is niet van toepassing op werkzaamheden van de gemeente.

6. Behoudens in geval van spoedeisende werkzaamheden zijn bij weersomstandigheden, waarbij de uitvoering van de werkzaamheden tot overlast of gevaar voor de bewoners en/of schade voor de gemeente kan leiden, burgemeester en wethouders bevoegd een breek- en graafverbod in te stellen. De vaststelling dat er sprake is van deze weersomstandigheden is een bevoegdheid van burgemeester en wethouders. Tijdens door de gemeente vergunde evenementen geldt altijd een breek- en graafverbod. De termijnen zoals bedoeld in het derde en vierde lid worden automatisch verlengd met de periode van het breek- en graafverbod. Uiterlijk een dag voor beëindiging van het breek- en graafverbod, zullen burgemeester en wethouders de betrokken uitvoerende partij(en) hierover informeren.

ARTIKEL 5 AANVRAGEN EN MELDEN

1. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden moet een instemmingsbesluit of vergunning, als bedoeld in artikel 4, bij burgemeester en wethouders worden aangevraagd.

2. In verband met de voorgenomen werkzaamheden kan vooroverleg plaatsvinden met burgemeester en wethouders om de aanvraag, als bedoeld in het eerste lid, voor te bereiden.

3. Als de werkzaamheden ook betrekking hebben op openbare gronden van een andere gedoogplichtige of grondeigenaar dan de gemeente en/of als er een aanvraag voor een vergunning al dan niet bij een ander bestuursorgaan op grond van een andere wet is ingediend, dan stelt de aanvrager burgemeester en wethouders hiervan op de hoogte.

4. Werkzaamheden van niet ingrijpende aard of de aanvang van werkzaamheden moet(en) vijf werkdagen voorafgaand aan de aanvang van de werkzaamheden gemeld worden bij burgemeester en wethouders.

5. Spoedeisende werkzaamheden moeten voorafgaand aan de aanvang van de werkzaamheden gemeld worden bij burgemeester en wethouders of bij een daartoe door hen gemachtigd ambtenaar. Als een melding vooraf niet mogelijk is, moet de melding uiterlijk binnen een werkdag na de aanvang van de uitvoering gemotiveerd worden gedaan.

ARTIKEL 6 GEGEVENSVERSTREKKING

1. Voor het aanvragen van een instemmingsbesluit of vergunning, als bedoeld in artikel 4, eerste lid, moet uitsluitend gebruik worden van het door burgemeester en wethouders gehanteerde registratiesysteem. De volgende gegevens moeten daarbij in ieder geval worden verstrekt:
    a. naam-, adres- en woonplaatsgegevens van de netbeheerder en contactgegevens waarop de projectleider van de netbeheerder te bereiken is;
    b. als het een aanvraag betreft voor het verrichten van werkzaamheden voor of namens een netbeheerder de naam-, adres- en woonplaatsgegevens van de gemachtigde en een schriftelijke machtiging bij de eerste aanvraag van enig kalenderjaar;
    c. een opgave van het aantal, de soort, de aard en het beoogde gebruik van de kabels en/of leidingen, waarbij aangegeven wordt hoeveel kabels er daadwerkelijk direct in gebruik genomen worden;
    d. vereiste vergunning(en), ontheffing(en) of toestemming(en) op grond van overige wetgeving, alsmede informatie over de afstemming met andere gedoogplichtigen, grondeigenaren, beheerders van openbare gronden en/of belanghebbenden;
    e. een tekening (PDF- en DWG-formaat) op basis van een BGT-ondergrond met legenda en eenduidige en volledige maatvoering (RD-coördinaten) met daarop aangegeven:
        1°. een weergave van het gewenste tracé;
        2°. een weergave van de tijdelijke en permanente voorzieningen;
        3°. een weergave van de te plaatsen bovengrondse voorzieningen;
        4°. een weergave van de te plaatsen distributie- en mutatiepunten groter dan 30x30x30 cm (lxbxh).
    f. overtuigende gegevens en inzicht omtrent de uitvoerbaarheid van de voorgenomen werkzaamheden waaruit blijkt:
        1°. binnen de beschikbare ruimte aangelegd wordt;
        2°. dat de bereikbaarheid van de overige kabels en/of leidingen blijft gewaarborgd;
        3°. dat de vereisten voor het passeren van groenvoorzieningen gewaarborgd blijven.
    g. de tracélengte en de lengte en breedte van de te graven sleuf, alsmede de aard van de sleufbedekking die wordt opengebroken;
    h. de voorgenomen datum van aanvang en beëindiging van de werkzaamheden;
    i. indien de gemeente de coördinaten van de zich in het tracé bevindende (monumentale) bomen aanlevert, dan moet de netbeheerder deze (inclusief de kroonprojectie) op de instemmingstekening weergeven.

2. Voor een melding, als bedoeld in artikel 4, tweede lid, moet uitsluitend gebruik worden gemaakt van het door burgemeester en wethouders gehanteerde registratiesysteem. De volgende gegevens moeten daarbij in ieder geval worden verstrekt:
    a. naam-, adres- en woonplaatsgegevens van de netbeheerder en contactgegevens waarop de projectleider van de netbeheerder te bereiken is;

b. als het een melding betreft voor het verrichten van werkzaamheden voor of namens een netbeheerder de naam-, adres- en woonplaatsgegevens van de gemachtigde en een schriftelijke machtiging bij de eerste aanvraag van enig kalenderjaar;
c. de uitvoerende partij, het adres van de graaflocatie(s), inclusief een beschrijving van de werkzaamheden en een werktekening;
d. de lengte en breedte van de sleuf of montagegat(en), alsmede de aard van de sleufbedekking die wordt opengebroken;
e. de datum van aanvang en beëindiging van de werkzaamheden;

In geval van spoedeisende werkzaamheden moeten tevens worden verstrekt:

f. de aanduiding van de spoedeisende aard van de werkzaamheden;
g. de omschrijving van de werkzaamheden die zijn uitgevoerd.

ARTIKEL 7 VOORSCHRIFTEN EN WEIGERINGSGRONDEN

1. Burgemeester en wethouders kunnen in het instemmingsbesluit of in de vergunning voorschriften opnemen, dan wel een vergunning weigeren, in het belang van:

   a. de openbare orde;
   b. veiligheid, waaronder mede verstaan wordt de verkeersveiligheid;
   c. het voorkomen of beperken van overlast, waaronder mede verstaan wordt het afstemmen met andere werkzaamheden, een goede doorstroming van het verkeer en de bescherming van groenvoorzieningen en van het uiterlijke aanzien van de omgeving;
   d. de bereikbaarheid van gronden of gebouwen, waaronder mede verstaan wordt het veilig en doelmatig gebruik, beheer, en onderhoud van openbare gronden en gebouwen en het belang van evenementen;
   e. de ondergrondse ordening, waaronder mede verstaan wordt het beschermen van reeds in de grond aanwezige werken en eventuele in de grond aanwezige objecten.

2. De voorschriften en weigeringsgronden, zoals genoemd in het eerste lid, kunnen slechts betrekking hebben op:

   a. het tijdstip, de plaats en wijze van uitvoering van werkzaamheden;
   b. het bevorderen van medegebruik van voorzieningen die door derden of de gemeente tegen marktconforme kosten ter beschikking worden gesteld;
   c. afstemming met betrekking tot overige in de grond aanwezige werken.

3. De belanghebbenden ter plaatse van de uit te voeren werkzaamheden moeten schriftelijk worden geïnformeerd over aanvang, duur, aard en plaats van de werkzaamheden.

4. Het is verplicht na het einde van de werkzaamheden de grond, eventuele verhardingen en groenvoorzieningen terug te brengen in de oude staat, tenzij burgemeester en wethouders vooraf hebben aangegeven hier (gedeeltelijk) zelf zorg voor te willen dragen.

ARTIKEL 8 (MEDE)GEBRUIK VAN VOORZIENINGEN

1. Op verzoek van burgemeester en wethouders wordt bij de werkzaamheden zoveel mogelijk (mede)gebruik gemaakt van bestaande, hetzij door overige netbeheerders dan wel door of in opdracht van burgemeester en wethouders aangelegde, voorzieningen voor zover dit technisch en economisch haalbaar is en medegebruik geen belemmering vormt voor de veiligheid, toegankelijkheid en leveringszekerheid.

2. Indien de voorziening in eigendom is van de gemeente dan is voor het medegebruik schriftelijk toestemming van de gemeente vereist.

3. In het vooroverleg als bedoeld in artikel 5, tweede lid, wordt mede bepaald of en, zo ja, langs welke delen van het tracé gebruik kan worden gemaakt van bestaande voorzieningen als bedoeld in het eerste lid.

ARTIKEL 9 TERMIJNEN

1. De beslissing op een aanvraag voor een instemmingsbesluit of vergunning wordt genomen uiterlijk acht weken na de dag van ontvangst van de aanvraag.

2. Indien een instemmingsbesluit of vergunning niet binnen de bij wettelijk voorschrift bepaalde termijn kan worden genomen of verstrekt, delen burgemeester en wethouders dit aan de aanvrager mede en noemen daarbij een zo kort mogelijke termijn waarbinnen het instemmingsbesluit of vergunning wel kan worden genomen of verstrekt.

3. De goedkeuring op een melding voor werkzaamheden van niet ingrijpende aard wordt genomen binnen vijf werkdagen.

4. De goedkeuring op een melding voor spoedeisende werkzaamheden volgt, met in acht name van het bepaalde in artikel 14, tweede lid, uiterlijk vijf werkdagen nadat de melding is gedaan.

5. Paragraaf 4.1.3.3. van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing.

HOOFDSTUK 3: OVERIGE BEPALINGEN

ARTIKEL 10 HET NEMEN VAN MAATREGELEN EN NADEELCOMPENSATIE

1. Voor verleggingen van kabels of leidingen van een netwerk van een netbeheerder in of op openbare gronden op verzoek van burgemeester en wethouders, gelden de volgende bepalingen:
   a. De netbeheerder is verplicht op verzoek van burgemeester en wethouders over te gaan tot het nemen van maatregelen voor kabels en leidingen ten dienste van zijn net, waaronder het verleggen, voor zover deze noodzakelijk zijn voor de oprichting van gebouwen of de uitvoering van werken door of vanwege de gemeente in het algemeen belang;
   b. De gemeente en de netbeheerder zullen bij verwijdering, verlegging of aanpassing van kabels of leidingen elkaars schade zo veel mogelijk beperken;
   c. Burgemeester en wethouders nemen het besluit tot een schriftelijke aanwijzing voor het verleggen van een leiding zo mogelijk op basis van overeenstemming;
   d. Na een schriftelijk verzoek van burgemeester en wethouders tot het nemen van maatregelen gaat de netbeheerder zo spoedig mogelijk over tot de uitvoering, doch niet later dan dertien weken na de datum van ontvangst van het verzoek.

2. Als ten gevolge van werkzaamheden, niet zijnde gemeentelijke werkzaamheden, verlegging wijziging of verwijdering van enig eigendom van de gemeente noodzakelijk is, dan wel ten behoeve van werkzaamheden speciale voorzieningen moeten worden getroffen, komen de kosten ervan voor rekening van de opdrachtgever, tenzij er redelijkerwijs aanleiding bestaat om de kosten over meerdere partijen te verdelen, dan wel om geen kosten in rekening te brengen.

3. Burgemeester en wethouders geven van hun voornemen van een werk, zijnde de oprichting van gebouwen of de uitvoering van werken door de gemeente, waarvan de verlegging van kabels en leidingen van netbeheerders het gevolg kan zijn, zo spoedig mogelijk een schriftelijke mededeling aan de netbeheerder. Deze mededeling bevat ten minste:
   - de omschrijving van de voorgenomen werkzaamheden;
   - de vermelding van de mogelijk te verleggen leidingen;
   - een tekening van het plangebied met daarop aangegeven de plangrenzen;
   - een tekening met daarop aangegeven de bestaande situatie;
   - een tekening met daarop aangegeven de nieuwe situatie;
   - een tekening met daarop aangegeven het tracé voor de te verleggen leidingen;
   - een uitnodiging voor een overleg met burgemeester en wethouders binnen 2 weken na dagtekening, waarvoor alle betrokken netbeheerders worden uitgenodigd.

4. Burgemeester en wethouders streven naar overeenstemming met de netbeheerder over de verlegging, uitvoering en planning met als doel een technisch adequate oplossing tegen de maatschappelijk laagste kosten.

5. Als tijdens het vooroverleg blijkt dat er sprake is van kabels of leidingen die niet noodzakelijk verlegd moeten worden krijgt de netbeheerder de gelegenheid om op eigen kosten die leidingen te rijzen, te vervangen of te verwijderen of andere voldoende aanpassingen te verrichten.

6. De in het vijfde lid bedoelde werkzaamheden worden zodanig ingepland en uitgevoerd dat de oprichting van gebouwen of de uitvoering van werken geen vertraging oplopen.

7. Eventuele nadeelcompensatie in verband met het bepaalde in het eerste lid wordt verleend op basis van, door burgemeester en wethouders vast te stellen, nadere regels (Beleidsregels Nadeelcompensatie).

ARTIKEL 11 OVERLEG

1. Burgemeester en wethouders organiseren periodiek een overleg, waarvoor in elk geval de bij de gemeente bekende netbeheerders en andere betrokken partijen of belanghebbenden worden uitgenodigd.

2. In dit overleg worden de plannen van de gemeente en van de diverse netbeheerders en andere betrokken partijen of belanghebbenden besproken en afgestemd in het kader van de bepalingen van deze verordening.

3. Burgemeester en wethouders stemmen af met de betrokken netbeheerders indien gronden verkocht, verpacht of verhuurd worden waar (mogelijk) kabels en leidingen in liggen.

ARTIKEL 12 NIET OPENBAAR NETWERK

1. Deze verordening houdt geen gedoogplicht in voor de gemeente met betrekking tot een netwerk dat niet valt onder het begrip openbaar netwerk.

2. Bij werkzaamheden aan een netwerk dat niet valt onder het begrip openbaar netwerk, is het bepaalde in deze verordening van overeenkomstige toepassing.

ARTIKEL 13 INFORMATIEPLICHT

1. De netbeheerder stelt burgemeester en wethouders onverwijld en schriftelijk in kennis van het in of uit gebruik nemen van een kabel en/of leiding. Dit geldt ook als een kabel en/of leiding niet langer ten dienste staat van een netwerk in of op openbare gronden. Burgemeester en wethouders kunnen hiervoor een overzicht van alle (niet) in gebruik zijnde kabels en/of leidingen verlangen.

2. De netbeheerder stelt burgemeester en wethouders in kennis van het feit dat het eigendom, de exploitatie of het beheer van de kabel of leiding verandert.

HOOFDSTUK 4: TOEZICHT EN HANDHAVINGSBEPALINGEN

ARTIKEL 14 TOEZICHT EN HANDHAVING

1. Met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens deze verordening zijn belast de bij besluit van burgemeester en wethouders aangewezen personen.

2. Indien burgemeester en wethouders vaststellen dat de verplichtingen van deze verordening niet zijn nagekomen, kunnen burgemeester en wethouders besluiten handhavend op te treden dan wel legalisatie achteraf van de ontstane situatie verlangen met inachtneming van de bepalingen zoals vastgelegd in de Algemene wet bestuursrecht. Indien blijkt dat de uitgevoerde werkzaamheden zijn gemeld maar dat hiervoor een instemmingsbesluit of vergunning is vereist, is dit artikel van overeenkomstige toepassing.

3. Onverminderd het bepaalde in het tweede lid en hun overige wettelijke bevoegdheden zijn burgemeester en wethouders bevoegd, met kennisgeving vooraf aan de netbeheerder, het instemmingsbesluit of de vergunning in te trekken of de werkzaamheden stil te leggen indien:
   a. er wordt gewerkt zonder vergunning, instemmingsbesluit of zonder goedgekeurde melding;
   b. de vergunning of het instemmingsbesluit is verleend ten gevolge van onjuiste of onvolledige gegevens;
   c. de vergunning of het instemmingsbesluit in strijd met enig wettelijk voorschrift is verleend;
   d. er wordt gewerkt in afwijking van de voorschriften van de vergunning of het instemmingsbesluit;
   e. er wordt gewerkt in afwijking van de nadere regels;
   f. er wordt gewerkt in strijd met het geldende breek- en graafverbod.

HOOFDSTUK 5: OVERGANGS- EN SLOTBEPALINGEN

ARTIKEL 15 INTREKKING OUDE VERORDENING

1. De AVOI Oss die in werking is getreden op 10 november 2011 en is gewijzigd op 13 maart 2014 wordt ingetrokken.

ARTIKEL 16 OVERGANGSBEPALINGEN

1. De verordening, genoemd onder artikel 15 blijft van kracht op instemmings- en vergunningsverzoeken en meldingen waarop reeds krachtens diezelfde verordening is beslist, maar waarvan de uitvoering op het moment van inwerkingtreding van deze verordening nog niet is gerealiseerd.

2. Op aanvragen en meldingen waarop bij de inwerkingtreding van deze verordening nog niet is beslist, wordt met toepassing van deze verordening een beslissing genomen.

ARTIKEL 17 INWERKINGTREDING

Deze verordening treedt in werking met ingang van de dag na bekendmaking.

ARTIKEL 18 HARDHEIDSCLAUSULE

Burgemeester en wethouders hebben de bevoegdheid op grond van afweging van de te behartigen belangen en met in acht name van de redelijkheid en billijkheid in incidentele en uitzonderlijke gevallen af te wijken van de bepalingen van deze verordening en de daarbij behorende nadere regels.

ARTIKEL 19 CITEERTITEL

Deze verordening wordt aangehaald als:

Algemene verordening ondergrondse infrastructuren Oss (afgekort AVOI Oss)

.

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Oss

in zijn openbare vergadering van 11 april 2024

de griffier, de voorzitter,

Schaderegeling ingravingen kabels en leidingen Oss

Het college van burgemeester en wethouders van Oss;

gelet op artikel 3 van de Algemene verordening ondergrondse infrastructuren Oss (AVOI) alsmede artikel 3:4, tweede lid en het bepaalde in Titel 4.3 van de Algemene wet bestuursrecht;

besluit:

vast te stellen de Schaderegeling ingravingen kabels en leidingen Oss.

Als gevolg van de aanleg, instandhouding en opruiming van kabels en/of leidingen in en op openbare gronden ontstaat schade aan straatwerk, overige verhardingen of groenvoorzieningen.
Die schade moet worden hersteld en de herstelkosten komen altijd voor rekening van de netbeheerder.

In deze Schaderegeling ingravingen kabels en leidingen zijn (onder andere) de voorwaarden en tarieven vastgelegd met betrekking tot de wijze van verrekening van de herstelkosten van straatwerk, gesloten verharding, natuursteenverhardingen en groenvoorzieningen en de beheer- en degeneratiekosten.

Inhoudsopgave

Artikel 1. Algemeen 2

Artikel 2. Toepasselijkheid 2

Artikel 3. Uitgangspunten bij verrekening van herstelkosten 2

Artikel 4. Verhalen van overige schade 3

Artikel 5. Tarieven, garantie en onderhoud 5

Artikel 6. Overige en slotbepalingen 5

Artikel 7. Citeertitel 6

Artikel 1. Algemeen

De begripsbepalingen van de vigerende Algemene verordening ondergrondse infrastructuren (AVOI) en het Handboek kabels en leidingen zijn op deze Schaderegeling ingravingen kabels en leidingen van toepassing, tenzij daarvan nadrukkelijk wordt afgeweken.

Alle technische en procedurele aspecten die verband houden met de aanleg, instandhouding en opruiming van kabels en/of leidingen zijn opgenomen in het Handboek kabels en leidingen Oss.

Artikel 2. Toepasselijkheid

Deze regeling is van toepassing op alle werkzaamheden in verband met de aanleg, instandhouding en opruiming van kabels en/of leidingen in of op de openbare grond van de gemeente Oss, behoudens voor de aspecten waarin is voorzien in privaatrechtelijke overeenkomsten.

Artikel 3. Uitgangspunten bij verrekening van herstelkosten

1. Voor de wijze van herstel en de verrekening van herstel-, onderhoud-, beheer-, en degeneratiekosten inzake ontstane schade die het gevolg is van de aanleg, instandhouding en opruiming van kabels en/of leidingen zijn meerdere varianten mogelijk, te weten:

    - Elementenverharding

    - variant A: Herstel en onderhoud uitgevoerd door de gemeente;
    - variant B1: Herstel en onderhoud door netbeheerder;
    - variant B2: Herstel door netbeheerder en onderhoud door de gemeente;
    - variant C: Herstel door de gemeente voorafgaand aan algehele herbestrating.

    Voor variant A geldt dat de netbeheerder de gemeente vijf werkdagen vooraf moet informeren over het moment waarop de herstelwerkzaamheden kunnen aanvangen. Indien deze termijn wordt overschreden moet de netbeheerder op zijn kosten de elementenverharding eerst dichtleggen (terugbrengen van de verhardingsmaterialen in hetzelfde verband als voor de werkzaamheden aanwezig was, zodanig dat daarmee voldaan wordt aan de Standard RAW bepaling 2020). Vervolgens vindt definitief herstel plaats door de gemeente.

    Voor variant B1 geldt dat de netbeheerder op zijn kosten het herstel en onderhoud (met 12 maanden garantie conform RAW garantiebepalingen) verzorgt. Voor variant B2 geldt dat de netbeheerder op zijn kosten het herstel (met 12 maanden garantie in geval van overschrijding RAW garantienormen) verzorgt en dat de gemeente verantwoordelijk is voor het onderhoud. De garantietermijn gaat in na ondertekening van het opleveringsdocument (bij instemmings- en vergunning plichtige werken) door de gemeente en de grondroerder. Voor de varianten B1 en B2 geldt dat na overleg met de toezichthouder (bestratings-)materialen ten behoeve van inboet eventueel afgehaald kunnen worden op de Ir. Diddenwerf aan de Singel 1940-1945 nr. 300 in Oss óf gemeentewerf (Handboek kabels en leidingen Hoofdstuk 10, bijlage 10.3).

    Voor variant C geldt dat het herstel wordt uitgevoerd door de gemeente, voorafgaand aan gehele herbestrating. In onderling overleg tussen de gemeente en de netbeheerder kan dit tarief in incidentele gevallen, afwijkend van de standaard keuze (zie artikel 5, eerste lid), toegepast worden als bijvoorbeeld grootschalige saneringen samenvallen met renovatie of reconstructie door de gemeente.

    De herstel-, onderhoud-, beheer-, en degeneratiekosten worden in alle gevallen berekend volgens de vigerende tarieven, zie artikel 5, eerste lid.

    - Gesloten verhardingen en groenvoorzieningen (excl. bomen)

    - variant D: Herstel en onderhoud door de gemeente.

    Voor variant D geldt dat het herstel en onderhoud wordt uitgevoerd door de gemeente en de kosten worden volledig doorberekend aan de netbeheerder.

2. Standaard wordt binnen de gemeente Oss het herstel en onderhoud uitgevoerd door de netbeheerder (variant D). Hiervoor geldt het Gemeente-tarief, zie artikel 5.2.

3. Bij werkzaamheden waar ter plaatse gesloten verharding aanwezig is en de netbeheerder toestemming heeft gekregen van de gemeente om de gesloten verharding open te breken, moet de netbeheerder ervoor zorgen dat nadat de werkzaamheden zijn uitgevoerd de sleuf tijdelijk dicht gestraat wordt met betonklinkers. De netbeheerder moet de betonstenen zelf aanleveren. Het opbreken van de gesloten verharding en het dichtstraten van de sleuf moet gebeuren conform de voorschriften uit het Handboek kabels en leidingen.

   De gemeente verzorgt het definitieve herstel van gesloten verhardingen. De gesloten verharding wordt tijdens het periodieke onderhoudsprogramma in opdracht van de gemeente hersteld. Hiervoor geldt een tarief behorend bij variant D, zie artikel 5, tweede lid.

4. De gemeente voert werkzaamheden aan c.q. het definitieve herstel van groenvoorzieningen (exclusief bermen en gazons) in eigen beheer uit of laat dit uitvoeren door een door de gemeente geselecteerde aannemer. Hiervoor geldt een tarief behorend bij variant D, zie artikel 5, derde lid.

   Als de netbeheerder (projectmatig) toestemming krijgt van de gemeente om de werkzaamheden aan c.q. het herstel van groenvoorzieningen zelf uit te voeren, worden vóór verstrekking van het instemmingsbesluit specifieke afspraken tussen de gemeente en de netbeheerder gemaakt. Afhankelijk van de omvang van het werk geldt dan voor de netbeheerder een garantietermijn van een jaar of een volledig groeiseizoen (week 13 t/m 45) na oplevering. De gemaakte afspraken worden vastgelegd in het instemmingsbesluit.

   Werkzaamheden aan bomen worden te allen tijde uitgevoerd door of in opdracht van de gemeente, zie artikel 5, derde lid.

5. Indien (projectmatig) vooraf tussen de gemeente en de netbeheerder de afspraak is gemaakt dat de gemeente zelf zorg draagt voor de herstelwerkzaamheden zal de gemeente de marktconforme kosten in rekening brengen bij de netbeheerder.
   Binnen enkele gebieden draagt de gemeente zelf zorg voor de herstelwerkzaamheden. Hiervoor geldt het A tarief, zie artikel 5, eerste lid. Zie voor de locatie van de gebieden de kaart in bijlage 10.4 van het handboek kabels en leidingen.

6. De gemeente kan bij in gebreke blijven van de grondroerder (als de voorgeschreven (herstel)termijnen verstreken zijn en/of als herstel onvoldoende is of uitblijft) zelf noodzakelijke (herstel)werkzaamheden uit laten voeren door een door de gemeente geselecteerde aannemer. Dit zal tegen marktconforme tarieven geschieden en de kosten worden aan de netbeheerder doorberekend. De gemeente zal de netbeheerder er vooraf (schriftelijk) van in kennis stellen dat zij het herstel zal laten verrichten.

7. Alle overige (extra) kosten[1] die door de grondroerder (of de gemeente) gemaakt moeten worden vanwege door de netbeheerder geïnitieerde werkzaamheden met betrekking tot kabels en/of leidingen en/of een gevolg zijn van de voorwaarden en eisen die zijn opgenomen in de AVOI, het instemmingsbesluit en het Handboek komen in principe voor rekening van de grondroerder c.q. de netbeheerder. Over de eventuele verrekening van overige (extra) kosten zullen nadere afspraken worden gemaakt.

Artikel 4. Verhalen van overige schade

[1] Onder andere kosten van: specifiek herstel van bijzondere (sier)bestrating; eventuele extra werkzaamheden ten behoeve van het herstel van straatwerk in oude staat; de uitvoering van het Bouwprocesbesluit Arbeidsomstandigheden; verwijderen van uit gebruik genomen kabels en/of leidingen op verzoek van de gemeente; verwijderen van aanstootgevende graffiti, posters enzovoort, van bovengrondse voorzieningen; het aanbrengen van anti graffitivoorzieningen op bovengrondse voorzieningen; extra aan te planten groen nabij bovengrondse voorzieningen ten behoeve van inpassing in de omgeving; noodzakelijke werkzaamheden aan groenvoorzieningen en bomen; vervanging en herplanten van groenvoorzieningen en bomen; het afvoeren, tijdelijke opslag en terugplaatsen van bouwstoffen; inboet en het leveren van extra bouwstoffen; afvoeren inclusief de stortingskosten van (vervuilde) grond, puin, vrijgekomen asfaltmaterialen; definitief herstel gesloten verhardingen; leveren, aanbrengen en opruimen van tijdelijke (verkeers-)voorzieningen en verkeersmaatregelen en bronbemaling; herstel van verborgen gebreken; het opnieuw aanbrengen c.q. aanwijzen van peilen en hoofdafmetingen; het nemen van maatregelen ten aanzien van de bereikbaarheid van andere kabels en/of leidingen of percelen; het tijdelijk verwijderen en terugplaatsen van bovengrondse obstakels (lichtmasten, verkeersborden); gevolgen voortvloeiend uit het breekverbod; de hulpdiensten en/of de gemeente die voortvloeien uit spoedeisende werkzaamheden/calamiteiten.

Niet alle schades die de gemeente als gevolg van kabel en/of leidingwerkzaamheden lijdt, kunnen door de vooraf vastgestelde schadehersteltarieven worden gedekt.

Dit is het geval bij:

1. Schade aan groenvoorzieningen (excl. bermen en gazons):

- werkzaamheden waarbij de overlevingskans van de aanwezige beplanting gering is en deze dus moet worden vervangen;
- werkzaamheden waarbij dicht in de buurt van bomen moet worden gewerkt;
- achteruitgang van de (beeldbepalende) groenkwaliteit;
- aantasting van de (ecologische) kwaliteit van de groeiplaats.

Met betrekking tot het opnemen van beplanting zullen al vóór het verstrekken van het instemmingsbesluit specifieke afspraken worden vastgelegd, zie ook artikel 3, vierde lid.

Als bomen worden beschadigd of zonder toestemming van de gemeente worden gerooid, kan de netbeheerder aansprakelijk worden gesteld voor de schade. De schade aan bomen wordt achteraf vastgesteld door de gemeente. Het totale schadebedrag wordt opgebouwd uit de getaxeerde schade inclusief taxatiekosten, beredderingskosten en overige bijkomende kosten zoals voor het verhalen van schade.
De aansprakelijkheidsstelling voor de schade vindt plaats conform het civiele aansprakelijkheidsrecht.

2. Schade die ontstaat buiten de directe werkomgeving:

Van schade die ontstaat buiten de directe werkomgeving van de grondroerder is sprake als ten gevolge van werkzaamheden schade ontstaat aan materialen, lichtmasten, verkeersregelinstallaties (VRI's), geparkeerde auto's, en dergelijke. Voor zover het gemeentelijke eigendommen betreft, kan de gemeente conform het civiele aansprakelijkheidsrecht deze schade verhalen op de veroorzaker. Afhankelijk van de specifieke situatie kan het wenselijk zijn dat voorafgaand aan de werkzaamheden een gezamenlijke (toezichthouder en grondroerder) schouw van de werkomgeving plaatsvindt. De bevindingen moeten vastgelegd worden door de grondroerder.

3. Verborgen gebreken:

Verborgen gebreken zijn buitenproportionele oneffenheden van opgeleverd en goedgekeurd hersteld straatwerk, aantoonbaar het gevolg van werkzaamheden van die grondroerder die als laatste werkzaamheden op de onderhavige locatie heeft uitgevoerd. In dergelijke gevallen heeft de grondroerder vijf werkdagen na eerste aanzegging van de gemeente de tijd om de verharding opnieuw te herstellen. Als norm voor "buitenproportioneel" wordt een oneffenheid aangehouden van meer dan 0,03 m, die zich binnen een jaar na het eerste herstel voordoet (= CROW-norm voor "ernstige schade").

Artikel 5. Tarieven, garantie en onderhoud

1. Herstel-, onderhoud-,beheer- en degeneratiekosten:

De herstel-, beheer- en degeneratiekosten voor elementenverhardingen, bermen en gazons worden berekend volgens de vigerende VNG richtlijn Tarieven (graaf)werkzaamheden Telecom en de daarbij behorende Tarieven (her)straatwerkzaamheden kabels- en/of leidingwerken. Deze tarieven worden voor alle netbeheerders gehanteerd en worden jaarlijks geïndexeerd en vastgesteld door de VNG en zijn marktconform. In Oss wordt het tarief behorende bij variant B1 gehanteerd.

2. Tarief herstel gesloten verhardingen:

Herstel en onderhoud van asfalt verharding wordt uitgevoerd door de gemeente. Hiervoor geldt een tarief behorende bij variant D van € 497,54 excl. BTW per m^2 en € 544,88 voor rood asfalt inclusief verkeersmaatregelen en de aan- en afvoerkosten.

3. Tarief herstel groenvoorzieningen (exclusief bermen en gazons):

Herstel en onderhoud van groenvoorzieningen wordt uitgevoerd door de gemeente. De kosten hiervoor komen voor rekening van de grondroerder en worden verrekend op basis van de werkelijke kosten.

De kosten van werkzaamheden aan bomen komen voor rekening van de grondroerder en worden verrekend op basis van de werkelijke kosten.

4. Tarief herstel bijzondere bestratingen o.b.v. werkelijke kosten:

Herstel en onderhoud van bijzondere bestratingen wordt uitgevoerd door de gemeente. De kosten hiervoor komen voor rekening van de grondroerder en worden verrekend op basis van de werkelijke kosten.

5. Indexering:

De tarieven genoemd in het tweede lid zijn vastgesteld in 2023, jaarlijkse indexering vindt plaats conform het landelijke prijsindexcijfer van de “grond-, weg-, en waterbouw (GWW); inputprijsindex 2000 = 100, vanaf 1979” categorie “4211b wegen met gesloten verharding” laatst gepubliceerd (voorlopig) indexcijfer van het CBS. Dit indexcijfer wordt steeds bepaald in januari, april, juli en oktober. Het indexcijfer van de maand oktober bepaalt het tarief voor het volgende jaar.

Artikel 6. Overige en slotbepalingen

Deze regeling is van toepassing op werkzaamheden waarover op het moment van in werking treden geen andere overeenkomsten zijn aangegaan tussen de gemeente en belanghebbende(n).

Deze regeling is niet van toepassing op gemeentelijke kabels en/of leidingen.

Deze regeling treedt in werking op de dag na de datum van bekendmaking.

Artikel 7. Citeertitel

Deze regeling wordt aangehaald als: Schaderegeling ingravingen kabels en leidingen Oss.

Aldus vastgesteld in de vergadering van burgemeester en wethouders van 11 april 2024.

Burgemeester en wethouders voornoemd,

Henk Mensink	Wobine Buijs-Glaudemans
_____	_____
Secretaris	Burgemeester,

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Oss,

gelet op Titel 4.5 van de Algemene wet bestuursrecht ('Awb'), de AVOI en gelet op de artikelen 3:4 en 4:81 van de Awb;

overwegende:
- *dat de gemeente openbare ruimte beschikbaar stelt voor de aanleg van kabels en leidingen,*
- *dat in sommige situaties ten behoeve van de oprichting van gebouwen of de uitvoering van werken door de gemeente kabels en leidingen verlegd moeten worden,*
- *dat de beheerder van de kabels en leidingen onder voorwaarden recht heeft op schadevergoeding,*
- *dat Titel 4.5 Awb (artikelen 4:126 tot en met 4:131) kaders geeft voor schadevergoeding bij rechtmatig overheidshandelen;*
- *dat het wettelijk kader via interpreterende beleidsregels geconcretiseerd kan worden met de lokale invulling van hetgeen verstaan wordt onder de schade die uitgaat boven het normale maatschappelijk risico en welke vergoedingsnormen gehanteerd worden;*
- *dat de gemeente het aldus wenselijk acht langs publiekrechtelijke weg ter nadere uitwerking van de wetgeving dergelijke beleidsregels vast te stellen voor de wijze van uitvoering van het aanvragen en toekennen van nadeelcompensatie in deze situaties,*
- *waarbij beoogd wordt een zo uniform mogelijke basis te verkrijgen voor de netbeheerders;*

besluit vast te stellen:
Beleidsregels Nadeelcompensatie bij het verleggen van kabels en leidingen gemeente Oss.

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Definities

Artikel 1 van de AVOI is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 2 Werkingssfeer

1. Deze regeling is van toepassing op aanvragen van netbeheerders om een vergoeding als bedoeld in artikel 4:126, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, voor schade van de netbeheerder door het verleggen van kabels of leidingen die is veroorzaakt door het college in de rechtmatige uitoefening van zijn publiekrechtelijke bevoegdheden of taak, waaronder mede wordt verstaan de oprichting van gebouwen of de uitvoering van werken door of vanwege de gemeente in het algemeen belang.
2. Deze regeling is op kabels of leidingen in de ruimte op of in openbare gronden als bedoeld in artikel 1, onderdeel u, van de AVOI slechts van toepassing voor zover deze kabels of leidingen niet het eigendom zijn van de gemeente.
3. Deze regeling is niet van toepassing op
   a. kabels als bedoeld in artikel 1.1 van de Telecommunicatiewet,
   b. kabels en leidingen voor zover deze onderdeel zijn van een inrichting als bedoeld in de Wet milieubeheer of van drukapparatuur als bedoeld in het Warenwetbesluit drukapparatuur,
   c. het verleggen van een kabel of leiding die niet in de openbare ruimte ligt en onder de werking van artikel 40 van de Onteigeningswet valt.

Hoofdstuk ll Nadeelcompensatie

Artikel 3 Normaal maatschappelijk risico en hoogte nadeelcompensatie

1. Indien een netbeheerder binnen vijf jaar na de inwerkingtreding van een vergunning als bedoeld in de AVOI, de verplichting opgelegd krijgt tot het verleggen van de kabel of leiding in openbare grond waarop de vergunning betrekking heeft, vanwege de intrekking of de wijziging van de vergunning, bedraagt de nadeelcompensatie 100% van het schadebedrag.

2. Indien een netbeheerder een aanwijzing krijgt tot het verleggen van een kabel of leiding, welke ligt in openbare grond met een gemeentelijke vergunning, in de periode gelegen vanaf het zesde jaar tot en met het vijftiende jaar, gerekend vanaf de inwerkingtreding van de vergunning, bedraagt de nadeelcompensatie 80% van het schadebedrag vanaf het zesde jaar tot 0 % vanaf het zestiende jaar (trapsgewijs), volgens het schema in Bijlage 3.
3. De nadeelcompensatie bedraagt, in afwijking van het bepaalde in het tweede lid, 100% van het schadebedrag, indien en voor zover de kabel of leiding van de netbeheerder ligt met vergunning van een andere partij dan de gemeente en niet in de openbare ruimte en
   a. de kabel of leiding van de belanghebbende is gelegen in, op of boven grond die hem in eigendom toebehoort, of
   b. de kabel of leiding ligt op basis van een zakelijk recht of
   c. op de kabel of leiding een gedoogplicht conform de Omgevingswet, afdeling 10.3 rust.
4. Rusten op de niet in de openbare ruimte gelegen kabel of leiding van de netbeheerder geen van de rechten als bedoeld in het derde lid, dan is het bedrag waarover de nadeelcompensatie wordt berekend gelijk aan de som van de in Bijlage 1 bedoelde kosten voor ontwerp en begeleiding en de uitvoeringskosten. De in Bijlage 1 bedoelde materiaalkosten en de kosten voor het uit en in bedrijf stellen worden niet vergoed.
5. Indien een netbeheerder een aanwijzing krijgt tot het verleggen van een leiding na vijftien jaar, gerekend vanaf de inwerkingtreding van de vergunning, wordt geen nadeelcompensatie uitgekeerd.
6. De nadeelcompensatie, bedoeld in de leden 1 tot en met 4, wordt slechts vergoed, voor zover het college tot vergoeding daarvan op grond van artikel 4:126 van de Algemene wet bestuursrecht gehouden is.
7. Indien de netbeheerder gevolg heeft gegeven aan de aanwijzing en er binnen vijf jaar na verzending van de aanwijzing geen begin is gemaakt met de werkzaamheden waarvoor de aanwijzing is gegeven, heeft de netbeheerder recht op volledige vergoeding van alle door hem in redelijkheid gemaakte kosten.

Artikel 4 Schadevaststelling

1. Voor de vaststelling van de schade wordt uitgegaan van de daadwerkelijk geleden schade. Deze wordt bepaald op basis van werkelijk gemaakte kosten.
2. Het schadebedrag wordt berekend overeenkomstig de volgende bepalingen en bijlagen. Bij de berekening van het schadebedrag als bedoeld in artikel 3, eerste en tweede lid, worden de kosten van uit- en in bedrijfstellen, ontwerp en begeleiding, uitvoering en materiaal betrokken. Deze kostensoorten worden gespecificeerd in Bijlage 1.
3. Overige kosten dan die uit Bijlage 1 of artikel 4:129 Awb zullen slechts bij te motiveren uitzondering in ogenschouw worden genomen.

Artikel 5 Algemene bepalingen bij de vaststelling van de vergoeding

1. Indien vanwege het gemeentelijk werk sprake is van meerdere (tijdelijke) verleggingen van dezelfde leiding, is op de eerste en de tweede verlegging deze regeling van toepassing en komen de kosten van de overige verleggingen ten laste van de gemeente.
2. Geen nadeelcompensatie wordt toegekend als in de vergunning een bepaling is opgenomen, dat binnen een benoemde periode, te rekenen vanaf de datum van inwerkingtreding van de vergunning, een wijziging of intrekking van de vergunning is te voorzien in verband met binnen die periode uit te voeren werkzaamheden, en in deze periode daadwerkelijk een aanwijzing tot verlegging wordt gegeven.
3. De hoogte van de nadeelcompensatie wordt vastgesteld op basis van een door het college nader te bepalen vaste prijs indien het voorlopig vastgestelde bedrag aan nadeelcompensatie lager is dan €10.000,00. In alle andere gevallen wordt de hoogte van de nadeelcompensatie bepaald op basis van voor- en nacalculatie.
4. Als blijkt dat een te verplaatsen/verleggen/verwijderen kabel of leiding niet conform de vergunning is aangelegd, kan worden besloten geen tegemoetkoming toe te kennen.

Hoofdstuk lll Bepalingen over schadeveroorzakende voornemens

Artikel 6 Aanvraag voor vaststelling nadeelcompensatie

1. Bij de aanvraag kan voor de kostenspecificatie gebruik worden gemaakt worden van het formulier, opgenomen in Bijlage 2.
2. De netbeheerder dient bij de aanvraag aan te tonen op welke datum vergunning is verleend voor het aanleggen van de leiding op de locatie waaruit zij moet worden verlegd.
3. De aanvraag bevat, naast de gegevens bedoeld in artikel 4:2 en artikel 4:127 van de Algemene wet bestuursrecht, tenminste:
   a. een naar kostensoort gespecificeerde opgave van het schadebedrag conform het model als weergegeven in Bijlage 2;
   b. de hoogte van de nadeelcompensatie die naar de mening van de netbeheerder voldaan dient te worden door de gemeente;
   c. het rekeningnummer van de netbeheerder ten behoeve van de betaling.
4. Bij indiening van een aanvraag kan de netbeheerder het college verzoeken om een voorschot te verstrekken op de vast te stellen nadeelcompensatie, met als richtlijn een maximaal voorschot van 80% van het geraamde bedrag aan nadeelcompensatie.
5. Indien sprake is van het bundelen van werkzaamheden van verschillende netbeheerders geven de netbeheerders inzicht in de verdeling van de gezamenlijke kosten.

Artikel 7 Betaling nadeelcompensatie

1. Indien de nadeelcompensatie is bepaald op basis van een vaste prijs, bedoeld in artikel 5, derde lid, dient de netbeheerder na het gereedkomen van de werkzaamheden een factuur in ter hoogte van het bedrag aan nadeelcompensatie. Uitbetaling vindt plaats binnen 30 dagen nadat de factuur is ontvangen door het college.
2. Indien de nadeelcompensatie is bepaald op basis van voor- en nacalculatie dient de netbeheerder na vaststelling van de hoogte van de nadeelcompensatie en na gereedkomen van de werkzaamheden een factuur in ter hoogte van het bedrag aan nadeelcompensatie. Uitbetaling vindt plaats binnen 30 dagen nadat de factuur is ontvangen door het college.
3. Indien de belanghebbende een verzoek om een voorschot heeft ingediend als bedoeld in artikel 6, vierde lid, en het college kent dit toe, wordt dit voorschot uitbetaald op de tussen partijen overeen te komen datum.
4. Eventueel verstrekte voorschotten worden verrekend met de toegekende nadeelcompensatie.
5. Indien de aanvraag voor nadeelcompensatie wordt afgewezen worden eventueel verstrekte voorschotten door het college teruggevorderd.
6. Het aanpassen van de leiding wordt geacht gereed te zijn op het moment dat de werkzaamheden voor de verlegging van de leiding geheel zijn afgerond.

Hoofdstuk IV Slot- en overige bepalingen

Artikel 8 Inwerkingtreding
Deze regeling treedt in werking op de eerste dag na die van de bekendmaking.

Artikel 9 Citeertitel
Deze regeling wordt aangehaald als: Beleidsregels Nadeelcompensatie bij het verleggen van kabels en leidingen gemeente Oss 2013.

Aldus vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders van Oss in hun vergadering van 6 augustus 2013.

de burgemeester, de secretaris,

Toelichting op de Beleidsregels Nadeelcompensatie Verleggingen kabels en leidingen

Inleiding

Met enige regelmaat komt het voor dat de gemeente bij de uitvoering van haar taken ter behartiging van het algemeen belang besluiten neemt, dan wel werken uitvoert of doet uitvoeren, waardoor één of meer burgers of bedrijven onevenredig zwaar worden benadeeld. Deze besluiten of feitelijke handelingen zijn rechtmatig. Toch kan er onder omstandigheden een verplichting tot vergoeden van schade ontstaan. Deze verplichting is gebaseerd op het rechtsbeginsel van "égalité evant les charges publiques" (gelijkheid van openbare lasten).

Met Titel 4.5 Awb wordt beoogd een uniforme, wettelijke basis te scheppen voor nadeelcompensatie als gevolg van rechtmatig overheidshandelen. Relevant zijn andere regelingen op Rijksniveau (V&W) en naar afgeleide regelingen op provinciaal niveau (IPO), regionaal niveau (nutsbedrijven) en lokaal niveau (gemeentelijke verlegregelingen). Volgens het égalité-principe zou schade moeten worden vergoed aan iemand die in vergelijking met anderen onevenredig zwaar wordt getroffen: 'Indien een bestuursorgaan in de rechtmatige uitoefening van zijn publiekrechtelijke bevoegdheid of taak schade veroorzaakt die uitgaat boven het normale maatschappelijke risico en die een benadeelde in vergelijking met anderen onevenredig zwaar treft, kent het bestuursorgaan de benadeelde desgevraagd een vergoeding toe.'

Indien blijkt dat een netbeheerder als gevolg van een besluit van het college tot intrekking of wijziging van een vergunning, dan wel van een andere rechtmatige uitoefening door of namens het college van een aan het publiekrecht ontleende bevoegdheid of taak, dan wel als gevolg van de oprichting van gebouwen of uitvoering van werken door de gemeente, en de hieraan verbonden aanwijzing tot verleggen van een kabel of leiding, schade lijdt of zal lijden, die redelijkerwijs niet of niet geheel tot het normale (bedrijfs)risico kan worden gerekend, wordt hij belanghebbende en kent het college hem, op zijn verzoek, een vergoeding toe met inachtneming van deze regeling. Dit vloeit voort uit het bepaalde in artikel 4:126 lid 1 Awb en de toepasselijkheid van de AVOI.

Titel 4.5 van de wet impliceert dat er altijd een aanvraag moet worden gedaan, geeft enige regels over termijnen, maar doet geen uitspraken over welke schade onevenredig is en in welke mate die dan vergoed zou moeten worden. In de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel is aangegeven dat concretisering van het wettelijke kader plaats kan vinden via 'interpreterende beleidsregels', waarin de gemeente aangeeft volgens welk beleid men zal handelen bij een aanvraag. De Beleidsregels geven invulling aan deze wettelijke ruimte.
In het kader van de As50-samenwerking en de nagestreefde actualisering van beleid en afspraken op het gebied van kabels en leidingen in de openbare ondergrond, hebben de gemeenten Bernheze, Oss, Uden en Veghel gezamenlijk deze Beleidsregels ontwikkeld, die binnen elke gemeente lokaal, maar uniform, worden vastgesteld.
De Beleidsregels geven invulling aan wat lokaal verstaan wordt onder de schade die uitgaat boven het normale maatschappelijke risico en vertaalt dat in concrete vergoedingsnormen. Bij die normering is aangesloten bij de standaardregelingen van Verkeer en Waterstaat (NKL 1999 en de Overeenkomst 1999) en bij daarvan afgeleide regionale regelingen. Voorts heeft analyse van lokale regelingen plaatsgevonden en heeft matching met de Wet Nadeelcompensatie plaatsgevonden. Het college is krachtens artikel 4:81 Awb bevoegd tot het vaststellen van beleidsregels met betrekking tot een haar toekomende of onder haar verantwoordelijkheid uitgeoefende bevoegdheid. Met deze Beleidsregels wordt beoogd een regeling in het leven te roepen op grond waarvan netbeheerders voldoende zekerheid wordt verschaft op welke wijze een verzoek om nadeelcompensatie kan worden ingediend en volgens welke normen het eventuele nadeel dat niet ten laste van de benadeelde behoort te blijven, zal worden vergoed. De regeling roept geen nieuwe aansprakelijkheden in het leven, die naar de huidige stand van het recht niet reeds bestaan.

De regeling is gebaseerd op de binnen de gemeente te voorziene planningshorizon. De gemeente gaat er vanuit dat de gemeente zelf binnen 5 jaar na het verlenen van een vergunning voor het leggen van een leiding in openbare ruimte geen werkzaamheden uitvoert, die verlegging van een leiding noodzakelijk maakt. Na deze 5 jaar wordt een periode van 5 tot 15 jaar gehanteerd, waarbij het bedrag van nadeelcompensatie trapsgewijs wordt afgebouwd van 80% naar 0%. Deze termijnen zijn mede gebaseerd op adviezen van de commissie Burgering en op de in de verlegregelingen van het Rijk gehanteerde termijnen, die algemeen als redelijk worden beschouwd.

Bovendien is het niet wenselijk een langere termijn vast te stellen. Voor de gemeente is het al lastig genoeg te voorspellen hoe de openbare ruimte over 15 jaar eruit zal zien. De ontwikkelingen volgen elkaar in een steeds sneller tempo op. Bovendien hebben alle overheden te maken met mondigere burgers, bedrijven, instellingen en lobbygroepen die via inspraak hun eigen stempel op de openbare ruimte proberen achter te laten. Geen vergoeding wordt dus toegekend voor schade die moet worden beschouwd als het gevolg van een normale maatschappelijke ontwikkeling of die behoort tot het normaal maatschappelijk risico van de belanghebbende, dit conform artikel 4:126 lid 1 Awb. De voornoemde regeling inclusief voorzienbaarheidsperiode en afbouw van vergoedingspercentage in relatie tot de verstreken vergunde liggingsperiode zijn een invulling van het normaal maatschappelijk risico, zoals de gemeente dat hiermee eenduidig naar partijen toe redelijkerwijs invult. Dat risico is in de eerste periode van 5 jaren feitelijk 0%, maar in de periode daarna, tot en met het 15e jaar, wordt dat risico hoger en wordt gefaseerd een lager percentage van de totale schade vergoed.

Vergoeding wordt evenmin toegekend voor zover een schadeverzoek op grond van een andere specifieke bepaling van een wet in formele zin in aanmerking komt, of uit andere hoofde voldoende is of kon worden verzekerd, dit conform art. 4:126 lid 2, onderdeel d, Awb.

De inrichting van de openbare ruimte vindt steeds vaker plaats op basis van "incidenten" die een grote weerslag op de inrichting van de ondergrondse infrastructuur hebben. Naast de dynamiek van de individualisering en privatisering van de openbare ruimte, hebben de gemeenten steeds meer te kampen met een schaarste aan geschikte ondergrondse ruimte voor de aanleg of uitbreiding van netwerken. Verder moet worden opgemerkt dat de leidingen veelal om niet liggen, zodat een verschuiving van het risico van de kosten van verlegging na de genoemde termijnen in beginsel niet meer dan redelijk is.

Kanttekening: ingevolge artikel 3:4, tweede lid Awb mogen de voor één of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van een besluit niet onevenredig zijn in verhouding tot de met dat besluit te dienen doelen. Aan dat artikel komt, naast de beleidsregel, een zelfstandige betekenis toe. Bij grootschalige projecten is de gemeente gehouden te onderzoeken hoeveel de door de verlegging te lijden schade bedraagt en daarna te beoordelen voor wiens risico die schade moet komen en of sprake is van onevenredige schade, die al dan niet voor vergoeding in aanmerking komt (Rb. Rotterdam 7 juli 2011, LJN BR3406). Om het aantal verleggingen te beperken is de verplichting opgenomen dat de gemeente bij gebiedsontwikkeling in een zo vroeg mogelijk stadium in contact treedt met de belanghebbenden. Zeker indien duidelijk is dat de uitvoering van een ontwerp of plan voor het te ontwikkelen gebied belemmerd zou kunnen worden door de aanwezigheid van leidingen is het geen overbodige luxe om gezamenlijk met de belanghebbenden naar goede en betaalbare alternatieven te zoeken.

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Definities

In de Beleidsregels worden begrippen gebruikt die in de AVOI en daarop gebaseerde nadere regels (zoals het Handboek Kabels en Leidingen) zijn gedefinieerd. Om discussies te voorkomen is expliciet naar die verordening verwezen.

Artikel 2 Werkingssfeer

Dit artikel is bedoeld om de reikwijdte van de regeling vast te stellen. Het gaat hierbij om de functionele reikwijdte.

De regeling is niet van toepassing op kabels die vallen onder de werking van de Tw, omdat het verleggen van die kabels en het eventueel vergoeden van de daarmee gepaard gaande kosten expliciet in de Tw is geregeld. De Tw gaat in artikel 5.8 uit van het adagium “liggen om niet, verleggen om niet”. Consequentie hiervan is dat als er verlegd moet worden, dit ook om niet moet. Het verleggen van kabels die vallen onder de werking van de Tw behoort in principe tot het maatschappelijk risico van de telecommunicatie-aanbieder, al zijn jurisprudentieel daarop inmiddels nuances aangebracht.

De regeling is evenmin van toepassing op kabels en leidingen in eigendom bij de gemeente. Voorbeelden van deze laatste categorie zijn rioleringleidingen, drainageleidingen en verkeersregelinstallaties.

Voor zover een onteigeningsprocedure wordt gevolgd, bepaalt de Onteigeningswet dat een schadeloosstelling wordt betaald. Artikel 40 van die wet bepaalt dat de schadeloosstelling een volledige vergoeding betreft van de schade die de eigenaar rechtstreeks en noodzakelijk door het verlies van zijn zaak lijdt. Dat geldt ook voor kabels en leidingen die als gevolg van een onteigeningsprocedure moeten worden verlegd. In het vergoeden van nadeel als gevolg van het verleggen van kabels en leidingen die buiten de weg liggen is derhalve reeds voorzien. Ligt een leiding op basis van eigendom of een ander zakelijk recht, dan wel op grond van een gedoogplicht waarop de Omgevingswet, afdeling 10.3 van toepassing is, dan wordt de vergoeding van de verlegging ook op basis van de principes van de Onteigeningswet bepaald.

Hoofdstuk II Nadeelcompensatie

Artikel 3 Normaal maatschappelijk risico en hoogte nadeelcompensatie

Als het college van de gemeente het besluit neemt om een aanwijzing te geven tot het verleggen van een kabel of leiding, en dit leidt voor de netbeheerder tot schade die redelijkerwijs niet of niet geheel tot het normale bedrijfsrisico mag worden gerekend, dan kan de netbeheerder om nadeelcompensatie verzoeken. Op basis van deze regeling wordt bepaald of nadeelcompensatie toegekend wordt of niet en hoe hoog het bedrag is dat wordt uitgekeerd. Bij het benoemen van deze kostenposten is aangesloten op de NKL´99 en de gerelateerde Overeenkomst op Rijksniveau. De bedoelde aanwijzing is het verzoek, als bedoeld in de AVOI, van de gemeente aan de netbeheerder tot verlegging/verplaatsing of verwijdering van kabels en of leidingen, verbonden aan een besluit tot wijziging of intrekking door de gemeente van de vergunning voor de huidige ligging.

Voor de vaststelling van de periode waarover nog nadeelcompensatie plaatsvindt is voor de overheid in beginsel de voorzienbaarheid het uitgangspunt. Degene die om niet kabels en leidingen legt in openbare gronden van de gemeente, moet ermee rekening houden dat er op enig moment wijzigingen optreden in de bestemming of het gebruik van die gronden. Om die reden is het redelijk dat naarmate de kabels of leidingen er langer liggen, de toe te kennen tegemoetkoming in hoogte afneemt, tot deze, na verloop van 15 jaar op 0 wordt gesteld. Dit is het normale maatschappelijke risico dat op de belanghebbende rust. De gemeente heeft ervoor gekozen om op dit punt aan te sluiten op de NKL´99 en volgt met deze systematiek de adviezen van de Commissie Burgering. In bijlage 3 is aan de hand van tabellen het schadevergoedingsregime opgenomen voor leidingen die onder de werkingssfeer van dit artikel vallen.

De periode van vijf jaren is de periode waarin redelijkerwijs voor de gemeente voorzienbaar is dat werken in de openbare ruimte plaats zullen plaats vinden. De termijn begint vanaf het moment van verlening van de vergunning, omdat het moment van vergunnen vaststaat. De termijn vanaf vijf tot en met vijftien jaren is de periode waarin de voorzienbaarheid steeds minder wordt. Werkzaamheden binnen de openbare ruimte van de gemeente zijn niet te voorzien op een termijn van vijftien jaren of langer. Als een vergunning 16 jaar of langer geleden is afgegeven zal geen nadeelcompensatie worden uitgekeerd. De kosten voor verlegging worden in dat geval volledig tot het bedrijfsrisico van de netbeheerder gerekend.

Daarnaast is er de situatie indien de kabel of leiding van de netbeheerder verlegd, verwijderd of aangepast moet worden en niet in de openbare ruimte ligt. Anders dan bij het schadeveroorzakend handelen als hiervoor bedoeld, is in deze situatie geen sprake van het wijzigen of intrekken van een vergunning door de gemeente. De schade die hier bedoeld wordt zal in de meeste gevallen veroorzaakt worden door activiteiten van (in dit geval de gemeente) buiten (of met consequenties buiten) het door de gemeente beheerde openbare grondgebied. De gehanteerde systematiek voor deze buiten het door de gemeente beheerde openbare grondgebied gelegen kabels en leidingen, is ontleend aan zowel de landelijke regeling NKL 1999 (waar gesproken werd over de categorie ‘buitenleidingen’’ als bijv. aan de recente provinciale Regeling Nadeelcompensatie Wegen Noord-Brabant 2012 (welke weer afgeleid was van het IPO-model).

We onderscheiden de situaties dat sprake is van ligging van een leiding in grond die in eigendom is van belanghebbende zelf, ligging met een zakelijk recht of met een recht krachtens de Omgevingswet, afdeling 10.3 enerzijds en overige rechtsposities anderzijds. Het onderscheid wordt gemaakt in aansluiting op de Overeenkomst inzake verleggingen van kabels en leidingen buiten beheersgebied (OKL) op rijksniveau. Ingevolge het onteigeningsrecht kan aanspraak worden gemaakt op volledige schadeloosstelling in geval een leiding ligt in grond die in eigendom is van de netbeheerder, ingeval er een zakelijk recht rust op de leiding of een gedoogplicht op basis van de Omgevingswet, afdeling 10.3 bestaat. Voor de bepaling van de hoogte van de nadeelcompensatie is dan ook aangesloten bij het bepaalde in de Onteigeningswet: dat honderd procent (100%) van het schadebedrag vergoed zal worden. Indien de te verleggen, te verwijderen of aan te passen kabel of leiding niet in de openbare ruimte ligt, maar op basis van een andere rechtspositie, dan bestaat de nadeelcompensatie uit de kosten van ontwerp en begeleiding en de uitvoeringskosten. De materiaalkosten en de kosten van uit en in bedrijfstellen worden niet vergoed.

Artikel 4 Schadevaststelling

De omvang van de nadeelcompensatie is afhankelijk van het schadebedrag. Het schadebedrag dient inzichtelijk te worden gemaakt aan de hand van de verschillende kostenposten. Geen vergoeding wordt toegekend voor zover de schade moet worden toegerekend aan het eigen handelen of nalaten van de netbeheerder.

Bij de bepaling van de nadeelcompensatie is sprake van een berekening op basis van werkelijke kosten: de kosten die direct toegerekend kunnen worden aan de verlegging van de leiding. Kabels en leidingen worden beschouwd als niet verhandelbare objecten en hebben geen economische waarde in die zin. Ook is van belang dat de verlegging gerealiseerd moet worden op basis van een technisch adequaat alternatief tegen de maatschappelijk laagste kosten ten opzichte van de meest voor de hand liggende variant. De netbeheerder en de gemeente ondervinden geen nadeel van de gekozen oplossing. De meest voor de hand liggende variant is een verlegging van de leiding ter plaatse van de probleemlocatie. Denkbaar is echter, dat één van de partijen gebaat is bij een andere oplossing. Dit is bijvoorbeeld het geval indien de situatie ter plaatse van het uit te voeren werk zo ingewikkeld is, dat de belanghebbende er de voorkeur aan geeft - ook uit een oogpunt van efficiënt beheer - de leidingen gedeeltelijk te verplaatsen dan wel andere maatregelen te treffen buiten de grenzen van het uit te voeren werk. In principe dient te worden gekozen voor dit laatst genoemde, meest aantrekkelijke alternatief, tenzij de andere partij ten gevolge daarvan in een slechtere positie komt te verkeren dan het geval zou zijn geweest bij verlegging ter plaatse van de probleemlocatie. Partijen kunnen dan nadere afspraken maken over de schadeverdeling. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn indien een leiding over een grotere lengte wordt verlegd dan bij een oplossing op de probleemlocatie. Voor de netbeheerder kan dit nadeliger uitpakken.
Als bij een verlegging de netbeheerder de gelegenheid benut om bijvoorbeeld de capaciteit te laten toenemen of andere kwantificeerbare voordelen heeft komen de kosten ervan niet in aanmerking voor vergoeding. Ook de kosten van het rijzen van een leiding worden niet vergoed.

In Bijlage 1 worden de 4 onderscheiden kostensoorten nader benoemd en uitgewerkt (waarbij de Beleidsregels aangeven dat deze categorisering nagestreefd wordt, en slechts bij te onderbouwen uitzondering andere kostensoorten ook worden meegenomen).

<u>Kosten van ontwerp en begeleiding</u>
De gemeente hanteert voor de kostenpost van ontwerp en begeleiding een vast percentage van de kostenposten uitvoering, materiaal en in en uit bedrijf nemen. De percentages voor het bepalen van de kosten van ontwerp en begeleiding zijn vastgesteld op basis van ervaring. Er is een ander percentage voor projecten waarvan de som van de kostenposten materiaal, uitvoering en in en uit bedrijf nemen meer bedraagt dan € 20.000,00.

<u>Kosten van uit- en in bedrijfstellen</u>
Tijdelijke voorzieningen van operationele aard zijn voorzieningen die benodigd zijn om de levering tijdens de uitvoering van een verlegging te waarborgen. Voorbeelden zijn extra kosten van personele aard ten behoeve van bedrijfsvoering en hulpmiddelen zoals watertanks, gasflessen en noodaggregaten.

Uitvoeringskosten
Kosten van civieltechnische, bouwkundige en installatietechnische werkzaamheden zijn bijvoorbeeld werkputten en ondersteuningen. Alle tijdelijke voorzieningen van fysieke aard die nodig zijn tijdens de bouw vallen onder de uitvoeringskosten. Onder tijdelijke voorzieningen van fysieke aard worden alle tijdelijke fysieke leidingverbindingen verstaan die de belanghebbende moet aanleggen en later buiten bedrijf moet stellen. Deze kosten houden nauw verband met de noodzakelijke continuïteit van het bedrijfsproces van de belanghebbende. Het betreffen voorzieningen die worden opgeheven zodra de definitieve verlegging is gerealiseerd.
De kosten die de aannemer moet maken om de leiding uit de grond te halen vallen onder uitvoeringskosten. Ook het opslaan in hanteerbare stukken en het transport op de bouwlocatie zijn uitvoeringskosten. De kosten samenhangend met de uitvoering van het verwijderen van verlaten leidingen vallen eveneens onder uitvoeringskosten. De kosten voor de afvoer van vrijgekomen materialen naar een tijdelijk werkterrein behoren tot de uitvoeringskosten.

Materiaalkosten
Onder materiaalkosten worden in elk geval verstaan kosten van leidingcomponenten, kosten van elektrotechnische, werktuigbouwkundige en civieltechnische materialen, alsmede kosten van bouwmaterialen, alsmede kosten van bouwmaterialen bestemd voor gebouwen waarin delen van leidingsystemen worden ondergebracht. Transportkosten en stortkosten van vrijgekomen leidingen vanaf de bouwlocatie naar de stort of verwerkingslocatie behoren tot de materiaalkosten (behalve de stortkosten ingeval de leiding asbesthoudende stoffen bevat, daarbij in aanmerking genomen dat deze kosten bij vervanging van de leiding op eigen initiatief ook ten laste komen van de belanghebbende). De materiaalkosten van constructieve en/of bijzondere voorzieningen die worden veroorzaakt door eisen van derden (en niet door gemeente) vallen onder de materiaalkosten. De materiaalkosten van constructieve en/of bijzondere voorzieningen die worden veroorzaakt door eisen van gemeente vallen onder de uitvoeringskosten.

Artikel 5 algemene bepalingen bij de vaststelling van de vergoeding

Conform het bepaalde in de AVOI moeten partijen rekening houden met de wederzijdse belangen bijvoorbeeld bij de technische oplossing of de keuze van het tracé. De verlegging moet gerealiseerd worden op basis van een technisch adequaat alternatief dat tegen de maatschappelijk laagste kosten gerealiseerd kan worden. Indien vanwege het werk sprake is van meerdere verleggingen, is op de eerste en tweede verlegging deze Beleidsregel van toepassing en komen de kosten van de overige verleggingen ten laste van de gemeente. Bedoeld worden meerdere verleggingen op dezelfde locatie in een bepaalde periode van dezelfde leiding.

Als een vergunning verleend wordt voor het leggen van een leiding op een locatie waarvan de gemeente vermoedt dat de leiding binnen een te benoemen periode (bijvoorbeeld 5 jaren) verlegd zal moeten worden als gevolg van de uitvoering van werkzaamheden en in de vergunning daartoe een bepaling is opgenomen, dan zal geen nadeelcompensatie worden gegeven. De netbeheerder heeft immers bij vergunningverlening kennis genomen van de werkzaamheden, en toch de leiding in dat gebied aangelegd. Daarmee heeft de netbeheerder een risico genomen dat niet door de gemeente gedragen dient te worden; en hiermee is sprake van risico-aanvaarding door de netbeheerder, en daarmee invulling van artikel 6:126 lid 1 sub a BW.

Indien als gevolg van een verzakking van de grond een leiding moet worden gerezen dient de netbeheerder dit op eigen kosten uit te voeren. Deze kostenbepaling is conform het bepaalde in artikel 4:126 lid 2 onder b en c, Awb. Rijzen is het verticaal omhoog verplaatsen zonder onderbreking van een kabel of leiding. De netbeheerder kan van de gelegenheid gebruik maken een kabel of leiding op zijn kosten te rijzen ook als dit niet voor het werk noodzakelijk is.

De nadeelcompensatie kan bepaald worden op basis van een vaste prijs of op basis van voor- en nacalculatie. Verrekening van nadeelcompensatie op basis van een vaste prijs vindt plaats als blijkt dat het geraamde bedrag aan nadeelcompensatie lager is dan €10.000,00. Wanneer de begroting van de geraamde kosten lager is dan €10.000,00 wordt deze raming dus als vaststaand beschouwd en als nadeelcompensatie uitgekeerd. Het voordeel van een vaste prijs ligt in de lagere kosten als gevolg van minder administratieve handelingen, geen onderhandelingen over definitieve nadeelcompensatie en minder controle. In andere situaties geldt in principe verrekening op basis van voor- en nacalculatie.

Als blijkt dat een te verplaatsen/verleggen/verwijderen kabel of leiding niet conform de vergunning is aangelegd, kan worden besloten geen tegemoetkoming toe te kennen. Dit vloeit voort uit het bepaalde in art. 4:126 lid 2 Awb.

Hoofdstuk III Bepalingen over schadeveroorzakende voornemens

Artikel 6 Aanvraag voor vaststelling nadeelcompensatie

Een netbeheerder dient zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen een termijn van vijf jaren na het moment van verleggen van een leiding, een aanvraag voor vaststelling van nadeelcompensatie conform deze regeling in bij het college. Het college wijst een aanvraag voor vaststelling van nadeelcompensatie conform deze regeling af indien deze aanvraag na de genoemde termijn ingediend wordt. Dit is conform de wettelijke regeling zoals vastgelegd in artikel 4:131 Awb.
Het formulier zoals opgenomen in Bijlage 2 bevat de kostenspecificatie; de aanvraag zelf zal in ieder geval moeten voldoen aan de eisen van artikel 4:127 Awb. De gemeente heeft de mogelijkheid een standaardaanvraagformulier op te stellen en dat voor te schrijven, dit conform artikel 4:4 Awb. Dit is conform het bepaalde in art. 4:4 Awb. Doelstelling is dat dit formulier ook gebruikt wordt, maar het niet gebruiken ervan leidt formeel niet tot niet-ontvankelijkheid. De door de gemeente gewenste informatie zoals aangeduid op het standaardformulier moet wel beschikbaar worden gesteld.

De datum van het verleggen is het moment waarop een belanghebbende de schade kan bepalen, en dat moment (en niet zozeer de aanwijzing van de gemeente) is bepalend voor het ingaan van de termijn waarbinnen belanghebbende een verzoek om nadeelcompensatie kan indienen. Hoewel de termijn voor het indienen van een verzoek om nadeelcompensatie 5 jaar bedraagt, althans zo is bepaald ter invulling van de ruimte die art. 4:131 Awb biedt, verwacht de gemeente dat dit in de praktijk, onder andere in verband met de afsluiting van projectbudgetten, zo spoedig mogelijk zal gebeuren. Indien de aanvraag niet wordt ingediend binnen de gestelde termijn is deze niet-ontvankelijk. Ter invulling van de discretionaire bevoegdheid van het college is bepaald dat na de termijn van 5 jaren een aanvraag wordt afgewezen.

Om tot een beslissing te kunnen komen op de aanvraag, zijn meer gegevens noodzakelijk dan in artikel 4:2 van de Algemene wet bestuursrecht als minimum opgesomd is. De aanduiding van de aard en de omvang van de schade en de specificatie van het schadebedrag dienen bepaald te worden op basis van te onderscheiden kostenposten gebruikmakend van de bijlage.

De netbeheerder zal zelf de periode moeten aantonen van de ligging van de leiding op die locatie. In beginsel zal dit plaatsvinden met een vergunning of schriftelijke toestemming. Indien een vergunning ontbreekt wordt gerekend vanaf de datum waarop de kabel of leiding volgens de registratie van de netbeheerder in bedrijf is genomen. Indien niet kan worden aangetoond op welke datum vergunning de kabel of leiding in bedrijf is genomen, wordt er van uit gegaan dat de betreffende leiding langer dan 15 jaar aanwezig is.

Nadat de netbeheerder de informatie aan de gemeente heeft verstrekt, zal de gemeente doorgaans overgaan tot het intrekken van de vergunning op basis waarvan de leiding ligt. Deze stap wordt niet hier geregeld, omdat hiervoor de AVOI geldt. Het intrekken van de vergunning leidt tot de noodzaak om een leiding te verleggen. De netbeheerder doet dit in eigen beheer.
Het college neemt binnen acht weken na ontvangst van de aanvraag een besluit. Dit is de vereiste redelijke termijn zoals aangegeven in art. 4:13 en art. 4:130 Awb. Deze termijn, evenals de mogelijkheid tot verdaging of aanhouding, is in de wet opgenomen en wordt daarom niet in de Beleidsregels zelf opgenomen. Artikel 4:5 Awb is onverkort van toepassing op de aanvraag.

Verschillende soorten besluiten zijn mogelijk:
a. om de aanvraag niet ontvankelijk te verklaren, indien deze is ingediend na de genoemde termijn genoemd;
b. om de aanvraag buiten behandeling te laten indien deze naar het oordeel van het college niet of onvoldoende is onderbouwd, en nadat de netbeheerder in de gelegenheid is gesteld dit verzuim te herstellen binnen een termijn van vier weken nadat het verzuim kenbaar is gemaakt aan de netbeheerder;
c. om de aanvraag in handen te stellen van een adviseur of adviescommissie;

d. om de aanvraag geheel of gedeeltelijk toe te kennen;
e. om de aanvraag gemotiveerd af te wijzen.
Het college kan, conform artikel 4:5 Awb het verstrekken van nadere informatie door de netbeheerder verlangen als het dit noodzakelijk acht voor de beoordeling van de aanvraag.

Het verzoek om nadeelcompensatie wordt niet in behandeling genomen als dit meer dan 5 jaar nadat door het college een aanwijzing is gegeven aan de netbeheerder voor het verleggen van een leiding wordt ingediend. Het verzoek kan kennelijk ongegrond verklaard worden als de verlegging, verwijdering of aanpassing aan de leiding van belanghebbende niet door de gemeente wordt veroorzaakt. Het verzoek kan geheel of gedeeltelijk toegekend worden of geheel afgewezen worden. Indien de aanvraag onvoldoende gegevens bevat voor een beoordeling van het verzoek om nadeelcompensatie of voor de vaststelling van het schadebedrag zal de netbeheerder 4 weken de gelegenheid krijgen om aanvullende informatie te verstrekken. De termijn van 8 weken na indiening van het verzoek om nadeelcompensatie waarbinnen het college een besluit neemt wordt opgeschort met ingang van de dag waarop aanvullende informatie wordt gevraagd. De gemeente kan de termijn eenmalig met een redelijke termijn verlengen, met een maximum van acht weken. Dit zal schriftelijk aan de netbeheerder worden medegedeeld.
Het besluit tot vaststelling van de nadeelcompensatie is een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht waarvoor mogelijkheden van bezwaar en beroep bestaan.

Conform de Awb kan het college besluiten om zich in bepaalde gevallen te laten bijstaan door een adviseur (zie afdeling 3.3 Awb) dan wel adviescommissie (zie art. 4:130 Awb). Deskundigheid en onafhankelijkheid dienen aanwezig te zijn. Zo bepaalt art. 4:130 Awb dat de voorzitter, dan wel het enig lid, van de adviescommissie geen deel mag uitmaken van en niet werkzaam mag zijn onder verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan. Als een adviseur of adviescommissie is ingeschakeld bepaalt de Awb (artikel 4:130) dat binnen 6 maanden na ontvangst van de aanvraag een beslissing moet worden genomen; de beslissing kan dan eenmaal voor ten hoogste 6 maanden worden verdaagd. Artikel 8, lid 4 verwijst naar deze uiterste wettelijke grens. Het uitgebrachte advies vormt in beginsel de basis voor het te nemen besluit, maar opgemerkt moet worden dat het college de bevoegdheid heeft om bij haar besluit gemotiveerd af te wijken van dat advies.

In geval van bundeling van werkzaamheden van verschillende belanghebbenden moeten de kosten worden verdeeld, direct aan belanghebbenden toe te delen kosten en gezamenlijke kosten. De direct toe te delen kosten zijn kosten van in- en uit bedrijf stellen en materiaalkosten exclusief de extra materialen die nodig zijn voor de gezamenlijke kruising. De gezamenlijke kosten zijn de uitvoeringskosten, ontwerp en begeleiding en de extra materialen die nodig zijn om gezamenlijk te kruisen. De verdeelsleutel voor de gezamenlijke kosten wordt bepaald op basis van de afzonderlijke fictieve kosten van uitvoering en ontwerp en begeleiding die zouden moeten worden gemaakt als elke belanghebbende afzonderlijk zou kruisen.

Artikel 7 Betaling nadeelcompensatie

Is de nadeelcompensatie definitief vastgesteld dan dient de netbeheerder voor de betaling daarvan een factuur in te dienen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen een bepaalde vaste prijs en vaststelling van de nadeelcompensatie via voor- en nacalculatie.

Hoofdstuk IV Slot- en overgangsbepalingen

Artikel 8 Inwerkingtreding

Geen specifieke toelichting.

Artikel 9 Citeertitel

Geen specifieke toelichting.

Bijlage 1: Kostensoorten, als bedoeld in artikel 4

Bij het vaststellen van de omvang van de schade als gevolg van het verleggen van een kabel of leiding worden de volgende uitgangspunten en berekeningsmethoden gehanteerd.
Verleggingen worden gerealiseerd op basis van een technisch adequaat alternatief dat tegen de maatschappelijk laagste kosten gerealiseerd kan worden.
Schade betreft de kosten die noodzakelijkerwijs worden gemaakt om de verlegging uit te voeren.
De hoogte van de kosten van een verlegging wordt gecorrigeerd indien zich door de verlegging een kwantificeerbare voordeeltoerekening voordoet.

Uitgangspunt bij de bepaling van de omvang van de schade bij een verlegging zijn de werkelijke verleggingkosten. Deze omvatten alle directe kosten die de belanghebbende moet maken om de kabel of leiding te verleggen. Concreet gaat het om de volgende kostencomponenten:
a. kosten van ontwerp en begeleiding;
b. kosten van het uit en in bedrijf stellen;
c. uitvoeringskosten;
d. materiaalkosten.
Bij de berekening tot vaststelling van de hoogte van de kosten voor het verleggen van een leiding worden de componenten vermogensschade en inkomensschade niet als uitgangspunt genomen.

Ad a. kosten van ontwerp en begeleiding
Onder de kosten van ontwerp en begeleiding worden verstaan de kosten van werkzaamheden voorafgaand aan en tijdens de uitvoering. Het gaat om kosten van:
a) overleg en correspondentie;
b) directievoering en toezicht houden;
c) detailengineering en daaruit voortvloeiende uitvoerende werkzaamheden;
d) verplichtingen vanuit wet- en regelgeving;
e) juridisch vrij maken van tracé;
f) kosten ten behoeve van het aanbesteden van het werk.
Voor de kosten van ontwerp en begeleiding hanteert het college redelijkerwijs een vast percentage van de totale kosten voor uitvoering, materiaal en in- en buiten bedrijf stellen. Het college hanteert de volgende vaste percentages:
- Tot en met € 20.000,- 20%
- Boven € 20.000,- 15%

Ad b. kosten van uit en in bedrijfstellen
Onder de kosten van het uit en in bedrijfstellen worden verstaan:
a) kosten van het spannings— of productloos maken van de leiding;
b) kosten van het weer in bedrijf stellen van de leiding;
c) kosten samenhangend met tijdelijke maatregelen of voorzieningen van operationele aard.

Ad c. uitvoeringskosten
Onder uitvoeringskosten worden verstaan:
a) kosten van civieltechnische, bouwkundige en installatietechnische werkzaamheden;
b) kosten samenhangend met het verwijderen van verlaten leidingen;
c) kosten van constructieve en bijzondere voorzieningen;
d) kosten van tijdelijke voorzieningen van fysieke aard;
e) kosten van benodigde vergunningen en leges.

Ad d. materiaalkosten
Onder materiaalkosten worden verstaan de kosten van bedrijfseigen materialen die noodzakelijk zijn voor de instandhouding van de functie van de te verleggen leiding en daarvoor noodzakelijke beschermingsconstructies.

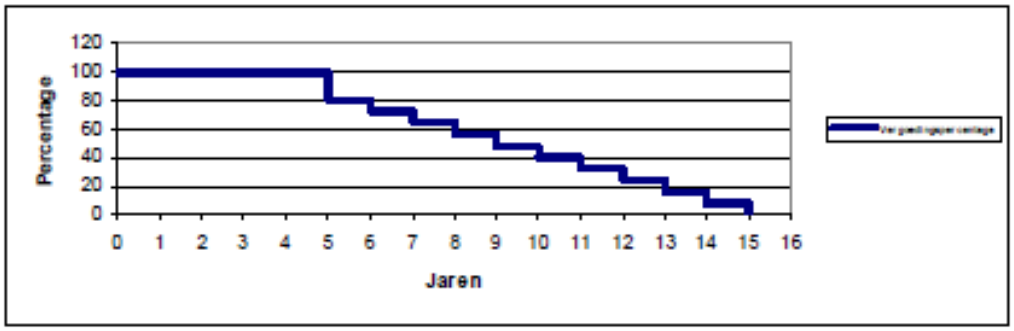
Bijlage 2: Kostenspecificatie *(als bedoeld in artikel 6)*

Kabel- of leidingbeheerder:				
Leiding (kenmerk):				
Materiaal, medium, leeftijd diameter				
Prijspeil kostenraming (dd-mm-jj)				
Onnauwkeurigheidsmarge (%)				
Omschrijving	Eenheid	Prijs per eenheid	Aantal	Bedrag
1. Materiaalkosten				
Totaal materiaalkosten				
1. Uitvoeringskosten				
Totaal uitvoeringskosten				
1. kosten van uit en in bedrijf stellen				
Totaal uit en in bedrijf stellen				
Subtotaal materiaal, uitvoering en uit en in bedrijf stellen				
1. Kosten van ontwerp en begeleiding				
Projectkosten ≤ € 20.000,00: 20 % van subtotaal	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Projectkosten > € 20.000,00: 15 % van subtotaal	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Totale kosten ontwerp en begeleiding				
Eindtotaal				

Opmerkingen bij deze tabel:

- Indien werkzaamheden voor meerdere leidingen van netbeheerders worden verricht, moet worden aangegeven welke **verdeelsleutel voor de verdeling van kosten** naar kostensoorten per leiding wordt gehanteerd.
- Ingeval sprake is van **gecombineerde werkzaamheden** dient de **belanghebbende (netbeheerder) zijn deel van de geraamde kosten weer te geven** in de kostenraming. De onderbouwing (verdeelsleutel tussen leidingbeheerders en het totaal geraamde bedrag dient te worden bijgevoegd bij de kostenraming).
- Indien de gemeente op verzoek van belanghebbende werkzaamheden verricht in het kader van de aanpassing, waarvan de kosten voor rekening van belanghebbende zijn (bijv. mechanisch grondonderzoek), dan dienen deze kosten zichtbaar te zijn verwerkt in deze raming / begroting.

Bijlage 3: **Schadevergoedingsregime** (als bedoeld in artikel 3)

Jaar	Percentage
1	100%
2	100%
3	100%
4	100%
5	100%
6	80%
7	72%
8	64%
9	56%
10	48%
11	40%
12	32%
13	24%
14	16%
15	8%
16-∞	0%

Gemeente Oss

VISIE OPENBARE RUIMTE

Leidraad voor inrichting, uitvoering en beheer van de buitenruimte in Oss

GEMEENTE OSS

VISIE OPENBARE RUIMTE

Leidraad voor inrichting, uitvoering en beheer van de buitenruimte in Oss

INHOUD

1 INLEIDING 11
1.1 inleiding / doelstelling 11
1.2 plangebied 13
1.3 thema's visie openbare ruimte 13
1.4 integraal kader openbare ruimte 15

2 UITGANGSPUNTEN 18
2.1 bruikbaar 18
2.2 herkenbaar 19
2.3 integrale benadering 19
2.4 duurzaam 19

3 RUIMTELIJKE HOOFDSTRUCTUUR 23
3.1 overzichtskaart 23
3.2 groene rand 23
3.3 lange lijnen 27
3.4 stadsparken 29
3.5 spoorzone 31
3.6 waterstructuren 33
3.7 buurtparken 35

4 GEBRUIK 39
4.1 evenementen 39
4.2 ontmoeten en spelen 41
4.3 water beleven 47
4.4 wandelen 49
4.5 met de hond erop uit 52
4.6 semi-openbare ruimtes 53
4.7 fietsen 55
4.8 autorijden en parkeren 57
4.9 aansprakelijkheid 59
4.10 participatie 59

5 INRICHTING 63
5.1 inrichting 63
5.2 groen 67
5.3 verharding 71
5.4 verlichting 77
5.5 straatmeubilair 79
5.6 hemelwater 81
5.7 kunst op straat 81

6 DEELGEBIEDEN 85
6.1 overzicht 85
6.2 centrum-west 87
6.3 schadewijk 101
6.4 vlashoek / heihoek 115
6.5 krinkelhoek 129
6.6 kortfoort 143
6.7 oss zuid 157
6.8 villawijk 171
6.9 ruwaard 185
6.10 ussen 205
6.11 mikkeldonk 221
6.12 mettegeupel 235
6.13 berghem 251
6.14 bedrijventerrein zuid 267
6.15 bedrijventerrein noord 279

7 BEHEER EN ONDERHOUD 292
7.1 integrale aanpak 292
7.2 beheergebied 293
7.3 financiën 293
7.4 bezuinigingen 295
7.5 kwaliteitsgestuurd beheer en onderhoud 295

8 KANSEN / UITDAGING 301

9 BEGRIPPENLIJST 305

VOORWOORD

We beseffen het vaak niet, maar de openbare ruimte is het kostbaarste bezit van onze gemeente. Letterlijk en figuurlijk. Omgerekend naar de gedane investeringen is de openbare ruimte circa één miljard euro waard. Per inwoner is dat maar liefst bijna 12.000 euro!

De openbare ruimte is onze leefomgeving waar we dagelijks van genieten. Zelf geniet ik regelmatig van het geweldige buitengebied. Vanuit mijn huis sta ik in een mum van tijd in de landerijen. Dat je zo snel in het buitengebied staat, vind ik één van de vele kwaliteiten van Oss. Zelfs de bewoners van de binnenstad zijn op de fiets in een kwartiertje in het buitengebied. Ook de stad zelf is rijk aan groen groen. En dan praat ik niet over kleine stukjes groen, maar over grote groene gebieden. Voorbeelden hiervan zijn het Elzenhoekpark, Sibeliuspark met straks de Talentencampus, Park Waterlaat, groene parken die vanuit het buitengebied de stad 'inprikken' zoals De Strepen en de waterstructuur in de Ruwaard. Elke bewoner heeft binnen 500 meter van zijn huis een groot groengebied. Dat is uniek!

Deze en vele andere kwaliteiten van de openbare ruimte moeten wij koesteren en goed onderhouden. Dan kunnen niet alleen wij, maar ook onze kinderen en kleinkinderen er gebruik van maken. De Visie openbare ruimte, zoals wij die nu presenteren, wil daarom de bestaande kwaliteiten behouden en versterken. U zult verbaasd zijn hoeveel kwaliteiten er nu al zijn of in potentie aanwezig zijn. Deze Visie maakt iedereen hier bewust van.

Samen moeten wij de kansen grijpen om onze leefomgeving te verbeteren. Daar kunnen bewoners en ondernemers in participeren. Mee*denken* is belangrijk, maar mee*doen* ook. Bijvoorbeeld door zelf de handen uit de mouwen steken om het geliefde rozenperk te onderhouden. In deze tijd van bezuiniging hebben we beide, meedenken en meedoen, heel hard nodig. We moeten de kansen op het juiste moment grijpen. Door mee te liften met andere projecten besparen we kosten. Een integrale benadering is daarbij een absolute must.

Met de Visie, Kwaliteitscatalogus onderhoud en de overkoepelende Kadernota hebben we voor het eerst een integraal kader voor de openbare ruimte in handen. Daardoor plaatsen we nieuwe aanpassingen in de openbare ruimte vanaf nu veel makkelijker in de juiste context en zien we eerder wat het betekent voor beheer en onderhoud.

Ons coalitieprogramma heet 'Samenwerken vanuit de kracht van Oss.' Dat is precies wat we met deze aanpak op de openbare ruimte doen.

Reina de Bruijn
Wethouder Beheer Openbare Ruimte

INLEIDING

1

INLEIDING

1.1 INLEIDING / DOELSTELLING

Dagelijks bewegen we ons als bewoner of bezoeker door de stad; van huis naar werk, naar school, naar het winkelcentrum, naar een sportcomplex. Meestal kiezen we de kortste weg, soms voor een recreatief ommetje. Het totaal van straten, pleinen, parken en plantsoenen biedt ons alle mogelijke keuzes, te voet, op de fiets, met de auto of openbaar vervoer. De openbare ruimte ervaren we daarbij als iets vanzelfsprekends, als iets dat schoon, veilig en goed onderhouden is en ook nog een grote mate van samenhang vertoont.

Openbare ruimte is echter meer. In structuur en beeld van de openbare ruimte is de geschiedenis van de stad afleesbaar. Oss mag tussen de oogharen door vooral ogen als een moderne stad, het stratenpatroon verraad sporen van een rijke cultuurhistorie met vele hoofdstukken. In samenhang met de gebouwde omgeving, maar ook met activiteiten en gebeurtenissen bepaalt de openbare ruimte de identiteit van de stad. Het veelgehoorde en geprezen groene imago van Oss is onlosmakelijk verbonden met de ontstaansgeschiedenis en de betekenis van het landschap daarin.

De openbare ruimte vormt een robuust, duurzaam raamwerk, waarbinnen steeds ruimte is voor veranderingen, in het verleden, nu en in de toekomst. Het is de drager voor ruimtelijke structuur, samenhang en identiteit. Wie naar oude kaarten van Oss kijkt herkent daarop onmiddellijk de Heuvel, de Heuvelstraat en het Walplein. Het huidige straatbeeld is echter in bijna niets te vergelijken met dat van 100 of 50 jaar geleden. Gevels, inrichting en gebruik zijn voordurend gewijzigd, maar het wegenpatroon is onveranderd.

In samenhang met de architectuur van gebouwen is de openbare ruimte in sterke mate bepalend voor de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de stad. Voor bewoners, maar zeker ook voor bezoekers. In die zin vertegenwoordigd het een belangrijke economische waarde. Het bepaalt mede of Oss interessant is om in te wonen, in te werken of om te bezoeken. Dit inzicht heeft vanaf de jaren ’80 bijna overal in Nederland geleid tot tal van (her-)inrichtingsplannen, zowel voor stadscentra als voor woonwijken. Inzet is vooral meer aandacht voor kwaliteit en gebruik. In een stad als Oss, niet rijk bedeeld met historische gebouwen en architectonische hoogtepunten, is het belang van een fraaie, zorgvuldig ingerichte openbare ruimte extra groot.

De aanpak van de openbare ruimte van het stadscentrum van Oss rond 2001 past in deze hernieuwde belangstelling voor kwaliteit. Maar ook de meer recente herinrichting van de Spoorlaan, Singel 40-45, Park Waterlaat en de plannen voor het Sibeliuspark, het Elzenhoekpark en de Weg van de Toekomst. Daarnaast besteed Oss veel aandacht aan de openbare ruimte op nieuwbouwlocaties als Berghkwartier, Horzak Noord, Piekenhoef en ’t Reut. Net zo belangrijk zijn de herinrichtingsplannen in bestaande wijken. Al deze projecten dragen hun steentje bij aan de

PLANGEBIED VISIE OPENBARE RUIMTE:
OSS EN BERGHEM

aantrekkelijkheid van de stad. Maar het zijn ook allemaal voorbeelden waar veel (overheids-)geld voor nodig is om ze te realiseren. Daarom is het in de huidige economisch moeilijke tijd meer dan ooit gewenst om afgewogen keuzes te maken bij de aanpak van de openbare ruimte. Keuzes voor projecten, voor het inrichtingsniveau en zeker ook voor het niveau van beheer en onderhoud.

Een samenhangende visie op de openbare ruimte van Oss helpt ons bij het maken van deze keuzes. Het verschaft inzicht in de structuur van de stad, in bestaande kwaliteiten die we willen koesteren en in nieuwe kwaliteiten die we willen ontwikkelen. Het is een leidraad voor toekomstige plannen, maar zeker ook voor bestaande gebieden. De visie doet een sterk appel op samenwerking tussen allen die (beroepsmatig) een rol hebben bij ontwerp, inrichting, beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Samenwerking vanuit een heldere visie, niet als blauwdruk maar wel sterk richtinggevend. Daarbij zal de inbreng van bewoners meer dan ooit van toegevoegde waarde zijn. De openbare ruimte is per slot van rekening van iedereen.

De Visie Openbare Ruimte (VOR) zal samen met de Kwaliteitscatalogus in de dagelijkse praktijk het kader vormen voor inrichting, beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Voorliggende Kadernota geeft in hoofdlijnen de strekking van beide documenten weer. Zeker in tijden waarin vanuit financiële beperkingen keuzes gemaakt moeten worden is een eenduidige visie op de openbare ruimte van eminent belang. De verschillende documenten vormen samen een bruikbaar instrument, maar kwaliteit en samenhang valt of staat bij een goede samenwerking tussen betrokkenen.

Ook volgende generaties zullen over 50 of 100 jaar op enigerlei wijze aan de openbare ruimte de geschiedenis van Oss kunnen aflezen, met daarin ook de ruimtelijke toevoegingen die we nu bedenken en uitvoeren. Dat schept een verantwoordelijkheid over de zorg voor ruimtelijke kwaliteit.

1.2 PLANGEBIED

Het plangebied betreft de openbare ruimte van de stad Oss en het dorp Berghem. Onder de openbare ruimte verstaan we de buitenruimte die voor iedereen vrij toegankelijk is, voor verschillende activiteiten gebruikt kan worden en waarvan de inrichting en het beheer onder verantwoordelijkheid van de gemeente staan.

1.3 THEMA'S VISIE OPENBARE RUIMTE

De opgave voor de Visie openbare ruimte is omvangrijk, complex en divers. Achtereenvolgens komen aan bod:

- Inleiding / Doelstelling;
- Ambities;
- Ruimtelijke hoofdstructuur;
- Gebruik;
- Inrichting;
- Deelgebieden;
- Kansen / opgaven
- Beheer en onderhoud (op hoofdlijnen)
- Begrippenlijst

De Visie gaat dus over de ruimtelijke structuur, die op twee schaalniveaus bestudeerd wordt, namelijk op de schaal van het gehele plangebied en per deelgebied. De Visie gaat ook over de manier waarop het

openbare gebied gebruikt wordt door uiteenlopende doelgroepen, van voetgangers tot autogebruikers, van jonge kinderen tot bejaarden. Verder wordt de kwaliteit van de inrichting onder de loep genomen. Onderwerpen met betrekking tot. stoffering / materialisatie van de openbare ruimte komen daarbij aan bod. Daarna gaan we in op de implementatie van de Visie. De kansen en opgaven zijn per onderwerp aangegeven. Wanneer kansen verzilverd kunnen worden is afhankelijk van politieke keuzes en de mogelijkheid om mee te liften met andere ontwikkelingen Belangrijk is ook de relatie met beheer en onderhoud.

1.4 INTEGRAAL KADER OPENBARE RUIMTE

Het college van B&W heeft in 2010 opdracht gegeven een visie voor de openbare ruimte van de kernen Oss en Berghem op te stellen. Het college wenst daarmee een betere kwaliteit van onze leefomgeving te bereiken. Hiervoor is een goede balans tussen gebruik, onderhoud en inrichting noodzakelijk. Tot nu toe ontbrak een integraal kader hiervoor. De Visie, de bijbehorende Kadernota en de Kwaliteitscatalogus vormen samen het gewenste en noodzakelijke integrale kader voor gebruik, inrichting en onderhoud van de openbare ruimte.

Kadernota

De Kadernota bevat de hoofdlijnen van de Visie openbare ruimte en Kwaliteitscatalogus onderhoud openbare ruimte.

Visie openbare ruimte

De voor u liggende Visie openbare zoomt verder in en geeft in detail de structuren en inrichtingsprincipes weer. De Visie geeft inzicht in de bestaande kwaliteiten en de kansen om de kwaliteit van onze leefomgeving te verbeteren. De kwaliteiten en kansen zijn beschreven voor de ruimtelijke hoofdstructuur, gebruik, inrichting en de verschillende deelgebieden. De hoofdstukopzet van beide documenten komt overeen, zodat de details eenvoudig bij de hoofdlijnen gezocht kunnen worden.

Kwaliteitscatalogus openbare ruimte

Vanuit onderhoud is al lang behoefte aan een meer integrale en kwaliteitsgestuurde benadering. De Kwaliteitscatalogus maakt de bestaande en gewenste onderhoudskwaliteit inzichtelijk op basis van beelden en korte beschrijvingen.

Integraal kader openbare ruimte

Kadernota, Visie en Kwaliteitscatalogus vormen het integrale kader waarin nieuwe ingrepen in de openbare ruimte moeten passen. Het is een kader met een inspirerend, stimulerend en duidelijk houvast voor iedereen, waaronder beleidsmakers, uitvoerders, beheerders, gebruikers en bestuurders. De Visie zorgt ervoor dat nieuwe ingrepen in de juiste context worden geplaatst en de juiste verbanden worden gelegd. Sturing op samenhang en duurzaamheid moet zorgen voor een kwalitatief goede, betaalbare en goed te onderhouden openbare ruimte. Op basis van de inzichten uit de Kadernota, Visie en Kwaliteitscatalogus kunnen afgewogen keuzes gemaakt worden, ook in het kader van de bezuinigingen. Bijvoorbeeld keuzes voor een ander kwaliteitsniveau, voor een andere intensiteit van onderhoud en voor prioritering van de verschillende projecten.

Kortom, een start voor een nieuwe, meer integrale aanpak van de openbare ruimte.

UITGANGSPUNTEN
KWALITEIT LEEFOMGEVING

2

UITGANGSPUNTEN

Doel van de Visie openbare ruimte is een goede kwaliteit van onze leefomgeving. Hieraan liggen een viertal uitgangspunten ten grondslag, die steeds als een rode draad terugkomen in de Visie openbare ruimte. De openbare ruimte dient bruikbaar, herkenbaar, integraal benaderd en duurzaam te zijn.

2.1 BRUIKBAAR

Door de mens centraal te stellen komt de gewenste openbare ruimte tot stand. In een goed bruikbare openbare ruimte kunnen mensen bewegen, elkaar ontmoeten, natuur beleven, hun zintuigen prikkelen en zich veilig voelen (en zijn).

Bewegen Wandelen en fietsen willen we graag stimuleren. Hiervoor is een netwerk van aantrekkelijke en gevarieerde fiets- en wandelroutes tussen de verschillende stedelijke functies noodzakelijk. In het plangebied is dit netwerk deels aanwezig, maar het vraagt nog wel om een herdefiniëring, een opwaardering en uitbreiding. Een grote verbeteringskans is het creëren van diverse ommetjes in en om Oss door bestaande routes te combineren met nieuw aan te leggen routes.

Elkaar ontmoeten In onze samenleving is meer en meer behoefte aan openbare verblijfsruimte die uitnodigt tot elkaar ontmoeten. Publieksaantrekkende functies en sociale en culturele evenementen spelen een belangrijke rol in het bij elkaar brengen van verschillende mensen en culturen. Positieve interactie tussen mensen van verschillende pluimage in een gezamenlijk gedeelde openbare ruimte is uitgangspunt voor de visie.

Natuur beleven Een leefbare stad is een groene stad. Juist in compacte en stenige stads- en dorpsdelen zijn parken, plantsoenen, lanen en bomen extra belangrijk voor een goed leefklimaat. Ze zorgen namelijk voor rust in de drukte, kleur, luwte, schaduw en schone lucht. Tevens maken ze een bepaalde vorm van natuurbeleving mogelijk, zoals beleving van de seizoenen en contact met planten en dieren. Ingezet wordt op het behouden en versterken van het aanwezige waardevolle groen in het plangebied. In de Visie Openbare Ruimte is o.a. een bomenstructuurkaart opgenomen.

Zintuigen prikkelen Onze leefomgeving hoort rijk te zijn aan plekken die in het geheugen gegrift blijven door hun unieke sfeer en krachtige beeld. Deze plekken vormen samen de identiteit van de Osse en Berghemse openbare ruimte. Deze herkenbare identiteit zorgt voor een collectief gevoel van trots en verantwoordelijkheid. Door verschillende zintuigen te prikkelen blijft een plek ook daadwerkelijk hangen. Goede ontwerpen met gevoel voor detail en kleur zijn onmisbaar. De zintuiglijke beleving (horen, zien, ruiken, voelen en proeven) is essentieel voor de waardering.

Veilig voelen en zijn De openbare ruimte dient te allen tijde veilig te zijn én veilig te voelen. Dit betekent o.a. goede verlichting, verkeersveiligheid, niet te grote en niet te kleine ruimtes, goede situering van functies, geen onnodige obstakels, een schone openbare ruimte, etc. Zo kunnen bomen grote ruimtes gevoelsmatig verkleinen.

2.2 HERKENBAAR

Aan de openbare ruimte moeten Ossenaren kunnen zien dat zij in hún stad, in hún wijk of hún buurt zijn. Juist die herkenbaarheid maakt dat de mensen zich thuis voelen. Door de ruimtelijke karakteristieken en de aanwezige diversiteit te versterken wordt die herkenbaarheid bereikt.

Twee landschappelijke gezichten Oss en Berghem liggen op de overgang van de dekzandrug naar het rivierenlandschap. Deze overgang - van hoog naar laag, van zand naar klein, van droog naar nat, van besloten naar open - biedt veel aanknopingspunten voor de inrichting van de openbare ruimte.

Groen en ontspannen karakter Over het algemeen kennen Oss en Berghem een ruime opzet met veel groen, brede straatprofielen en een relatief lage woningdichtheid. Dit ontspannen karakter willen we behouden en versterken. Hierbij dient aandacht besteed te worden aan natuur en ecologie.

Loop- en fietsafstand Alle functies binnen Oss en Berghem liggen op loop- of fietsafstand. De maximale afstand om vanuit het centrum van Oss in het buitengebied te komen bedraagt 3,5 km. Voor Berghem is deze afstand 1,5 km. Het wandelen en fietsen in de openbare ruimte willen wij stimuleren door het versterken en uitbreiden van het fiets- en wandelpadennetwerk.

Verscheidenheid in deelgebieden De rijke ontstaansgeschiedenis van Oss heeft geresulteerd in een rijk scala aan uiteenlopende woon- en werkgebieden met ieder hun eigen sfeer en identiteit. In de stedenbouwkundige structuur en architectuur komt deze verscheidenheid goed tot uiting. Dit geldt minder voor de openbare ruimte. Hiervoor geldt dat verschillen in het straatbeeld in de loop der jaren sterk genivelleerd zijn. Voor het thuis voelen, het eigen maken, is het gewenst dat de sfeer en identiteit van een deelgebied doorvertaald worden in de openbare ruimte.

2.3 INTEGRALE BENADERING

Elke opgave dient, vanaf de eerste grove lijn tot het laatste detail, integraal benaderd te worden vanuit een eenduidige visie. Iedereen die meewerkt aan de inrichting of het beheer van de openbare ruimte dient verder te kijken dan zijn eigen specialisme en belang. Uitgangspunt is om in goede onderlinge afstemming de gewenste kwaliteit van de openbare ruimte te creëren én te waarborgen. Belangrijk bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte is het accentueren van het eigene van de plek en tegelijkertijd de samenhang binnen het grote geheel te versterken. Hierdoor wordt zowel diversiteit als eenheid bereikt.

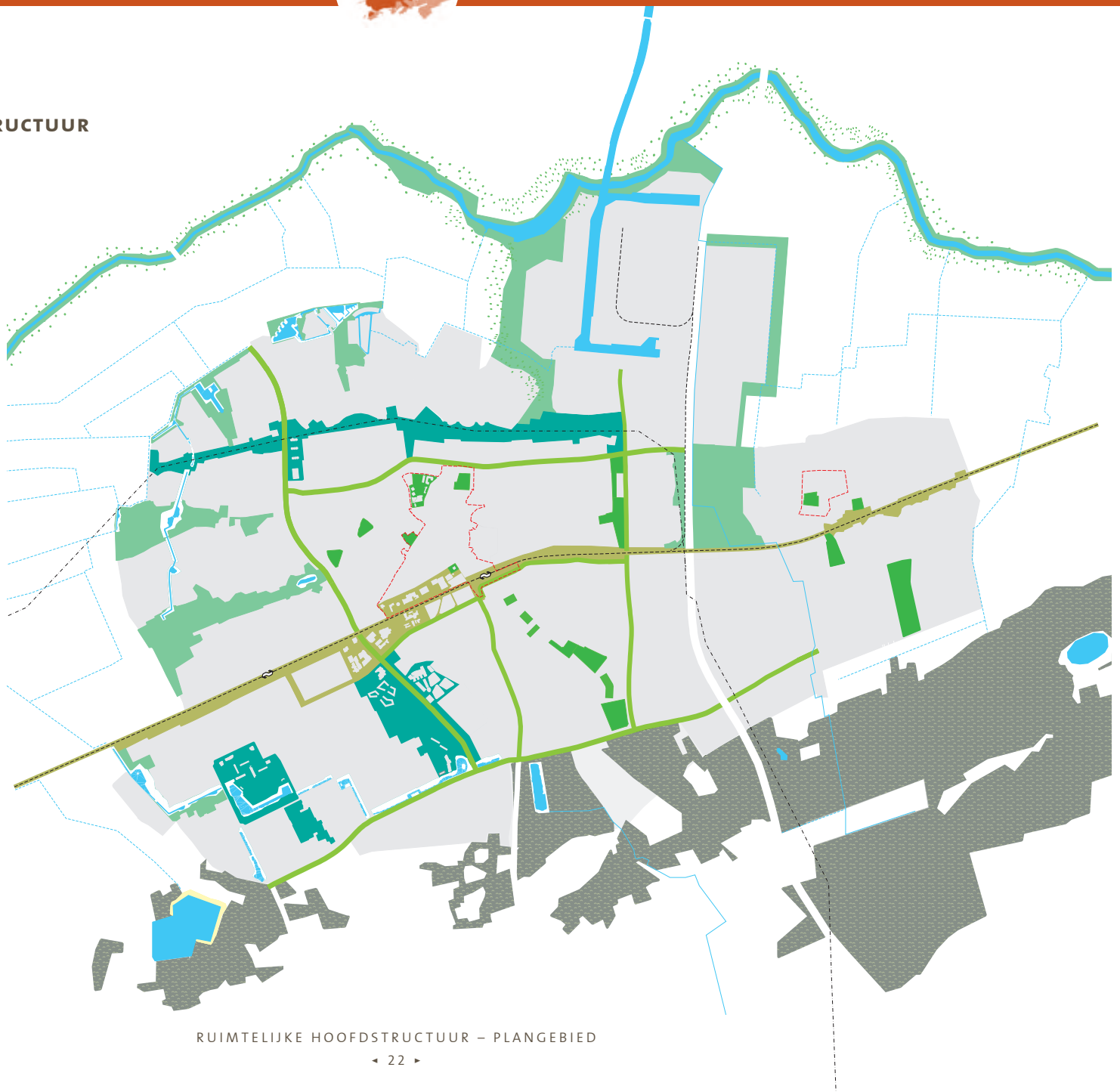
2.4 DUURZAAM

Ook in Oss wordt gewerkt aan een duurzame toekomst. De Visie openbare ruimte staat voor een duurzame leefomgeving. Dit betekent een schone en veilige leefomgeving waar het prettig wonen en werken is zonder negatieve effecten voor hier, nu en later. De ambities zijn het verminderen van de CO2-uitstoot en het energie- en grondstofverbruik en het opvangen van de negatieve effecten van klimaatverandering. De inrichting van de openbare ruimte kan hier aan bijdragen door o.a.: het optimaliseren milieuvriendelijke mobiliteit, het voorkomen van kapitaalvernietiging, het toepassen van milieuvriendelijke materialen zoals LED-verlichting, CO2-neutrale houtsoorten en zo min mogelijk milieubelastende verharding. De ambitie is tevens om het warmte-eiland effect te verminderen door voldoende ruimte te geven aan groen, water en bomen. De verdampingsemissies zorgen immers voor koeling. Voor een optimaal effect dienen de groene plekken te beschikken over een grote biodiversiteit, van enige omvang te zijn en niet te ver van elkaar te liggen. Daarnaast dient het regenwater zo lang mogelijk vastgehouden te worden in de bodem of op de daken. Duurzaam ontwerpen betekent ook rekening houden met de plaatselijke ondergrond.

RUIMTELIJKE HOOFDSTRUCTUUR

RUIMTELIJKE HOOFDSTRUCTUUR

- groene lobben
- spoorzone
- stadsparken
- lange lijnen
- waterlopen

RUIMTELIJKE HOOFDSTRUCTUUR – PLANGEBIED

3

RUIMTELIJKE HOOFDSTRUCTUUR

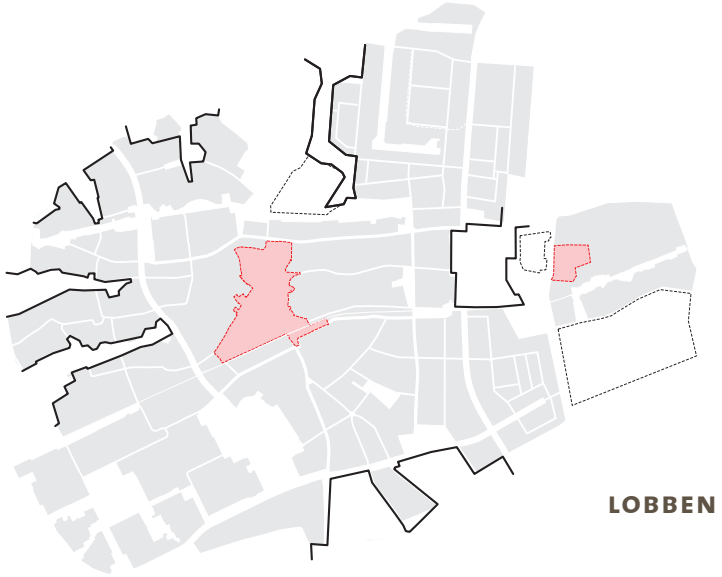
3.1 OVERZICHTSKAART

De ruimtelijke hoofdstructuur bestaat uit:

- De twee gezichten van Oss:beboste dekzandrug (zuid) en open komgebied met de Hertogswetering (noord);
- Diffuse stadsrand met de lobbenstructuur;
- Lange lijnen: netwerk van stadswegen en historische radialen;
- Stadsparken;
- Spoorzone;
- Buurtparken die het eigen deelgebiedniveau overstijgen.

KANSEN / OPGAVE

- Vasthouden en versterken ruimtelijke hoofdstructuur.

3.2 GROENE RAND

Oss en Berghem liggen relatief onopvallend in het landschap. Deze goede landschappelijke inpassing willen we behouden en versterken. Aan de zuidzijde liggen zowel Oss als Berghem in of tegen het bosgebied. Ook de skyline vanuit het komgebied oogt groen en dorps. Het betreft een groene schil (achtertuinen, bosjes en laanbeplanting) met daarachter een aantal hogere gebouwen zoals de toren van de Grote Kerk, de watertoren, de kerk van Berghem en de silo.

Lobben De stadsrand van Oss kenmerkt zich door een vingerstructuur van groene lobben. Deze lobben verbinden het stedelijke gebied met het buitengebied. Het zijn als het ware groene poorten vanuit de stad naar het buitengebied en andersom. Het karakter van de lobben is divers, doordat ze enerzijds de tijdsperiode weerspiegelen waarin ze zijn ontstaan en anderzijds aansluiten op de landschappelijke context waarin ze gelegen zijn. Zo verbinden de zuidelijke lobben de stad met het bosgebied, zijn de westelijke lobben opgehangen aan de structuur van de oude agrarische linten en hebben de noordelijke lobben de open polder als thema. Met relatief beperkte middelen kan de landschappelijke context en daarmee het verschil in karakters tussen de lobben meer

tot uiting worden gebracht. Door in te zetten op het versterken van de landelijke, ontspannen sfeer in combinatie met extensief beheer zullen de verschillende thema's – bos, polder en agrarische linten - beter uit de verf komen. Het beeld van de boslobben kan bepaald worden door een combinatie van bos, heidevelden en vennen. De polderlobben aan de noordkant kunnen o.a. gebruik maken van vergezichten, water, weide met koeien, extensieve graslanden, vogels en poldervegetatie. De linten aan de westzijde zijn minder open, maar ze bieden wel een fraai uitzicht op het open polderlandschap. De afwisseling van waterelementen, dierenweitjes, bosjes en laantjes bepaalt hier de sfeer.

De lobben worden momenteel al goed gebruikt doordat ze goed ingebed zijn in de stedenbouwkundige structuur. Bestaande stedelijke functies dienen een plek te behouden in de lobben. Om de lobben meer betekenis te geven voor de hele stad is het goed ze te verankeren in het uitgebreide netwerk van wandel- en fietspaden binnen en buiten de bebouwde kom.

Lob Oss-Berghem Naast de bos-, polder- en op agrarische linten geënte lobben is er nog een ander type lob, namelijk de zone Oss-Berghem. Dit gebied zorgt voor een overgang en wat lucht tussen de stad Oss en het dorp Berghem. Met de uitbreiding van bedrijventerrein Danenhoef is de landschappelijke geleding tussen beide kernen sterk gereduceerd. Ten

IMPRESSIE POLDERLOB

zuiden van het spoor is eigenlijk geen sprake meer van een geleding. Wel biedt de Zevenbergseweg met de aangrenzende, kleine agrarische velden een mogelijkheid om beide kernen op een fatsoenlijke manier met elkaar te verbinden. De kansen zijn gelegen in de versterking van het bestaande lint. Ten noorden van het spoor ligt een relatief groot open gebied met een agrarische bestemming en sportvelden. De openheid en het landelijke karakter vormen een aangename geleding (adempauze) tussen Oss en Berghem. Momenteel wordt voor dit gebied een ruimtelijke visie ontwikkeld.

Groene rand Berghem Het dorp Berghem is duidelijk ingekaderd door drie randwegen, die als een 'dorpsbalustrade' sterk georiënteerd zijn op het landelijke gebied. In het noorden is Berghem afgebakend door het historische dorpslint, de Burgemeester van Erpstraat. Een aantal vensters maakt het mogelijk om vanuit het lint het buitengebied te ervaren. Het van oorsprong agrarische lint, de Hoessenboslaan, markeert de oostelijke rand van het dorp. Door een lossere structuur is er een grote visuele relatie met het buitengebied vanuit dit lint. De zuidelijke rand is gevormd door een vanouds in het gebied gelegen zandweggetje, dat opgenomen is in de wegenstructuur van de nieuwbouwwijk Piekenhoef (Nieuwe Heistraat). Bij een mogelijke toekomstige herin-

IMPRESSIE BOSLOB

richting van deze wegen zal het accent liggen op de herkenbaarheid en continuïteit van de afzonderlijke wegprofielen en op de versterking van de bomenstructuur.

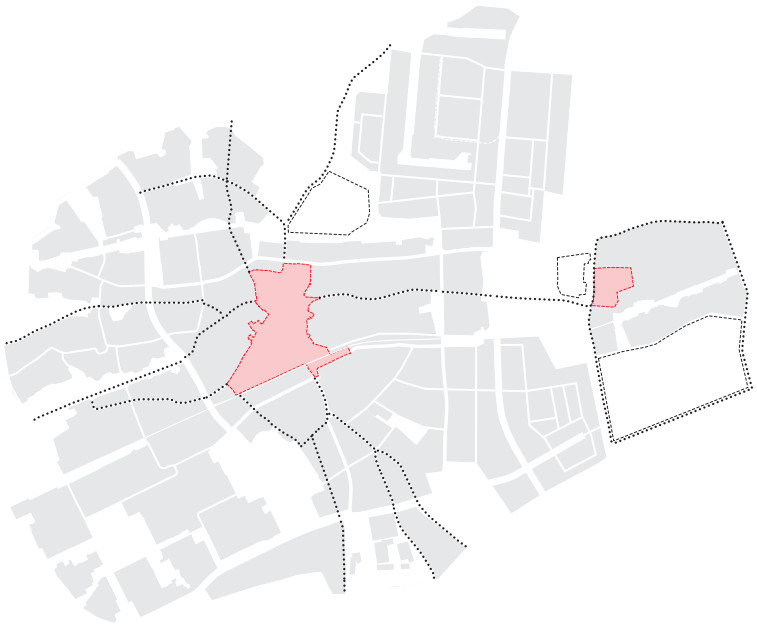
Groene rand noordelijk bedrijventerrein Aan de noordwestzijde van het bedrijventerrein Elzenburg – De Geer ligt het natuurgebied het Osse Meer. Met een relatief brede zone van opgaand groen is het gelukt het grote contrast tussen het bedrijventerrein en het buitengebied te verzachten. Meest kwetsbaar is de rand aan de oostkant. De recentelijk aangeplante laan en aangelegde greppel staan nog onvoldoende in verhouding met de schaal van het bedrijventerrein. Dit vraagt om een robuustere landschappelijke inpassing.

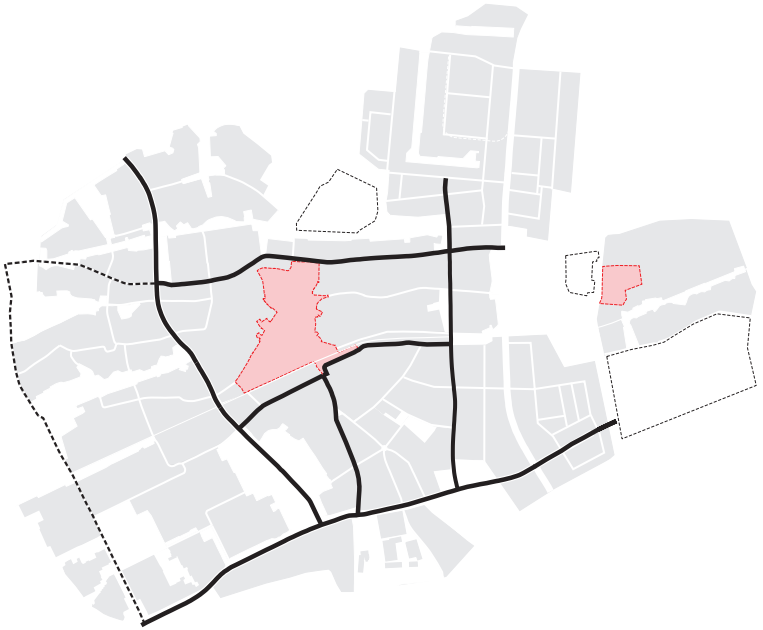
KANSEN / OPGAVE
- Karakter lobben aansluiten op landschappelijke context: bos (zuid), open polder (noord) en agrarische linten (west).
- Robuustere landschappelijke inpassing oostzijde bedrijventerrein De Geer / Elzenburg.

3.3 LANGE LIJNEN

Oss is een stad van lange lijnen. De structuur van de stad wordt voor een groot deel bepaald door de ligging van hoofdwegen. Deze vormen tezamen het cement van de stad; zij verbinden de verschillende stadsdelen met elkaar. De kenmerkende brede profielen en grote bomen van de lange lijnen geven de stad allure en helpen bij de oriëntatie. Het netwerk van lange lijnen is opgebouwd uit historische radialen en stadswegen. De oude radiale wegenstructuur is na de oorlog uitgebreid met een orthogonaal stelsel van stadswegen (singels), die de uitstraling van parkwegen hebben dankzij een ruim profiel, grasbermen en grote bomen. De historische radialen zijn van oudsher aanrij- en aanlooproutes vanuit de dorpen naar het centrum van Oss. De stadswegen verbinden zowel de stad met de regio als de stadsdelen onderling. Beide type wegen zijn duidelijk herkenbaar. De opgave is om deze structuur van lange lijnen te behouden en waar mogelijk te versterken. Daarbij zijn de uiteenlopende karakters van deze lijnen, als gevolg van verschillen in ontstaansgeschiedenis uitgangspunt. De door de jaren heen verbrokkelde bomenstructuur dient op een zorgvuldige manier hersteld te worden. Langs nu nog boomloze brede wegprofielen worden, waar mogelijk, nieuwe bomenrijen toegevoegd.

KANSEN / OPGAVE
- Versterken structuur lange lijnen;
- Boomstructuur herstellen / versterken.

HISTORISCHE RADIALEN

- Ussenstraat;
- Amsteleindstraat;
- Kromstraat / Kruisstraat;
- Oijenseweg;
- Macharenseweg / Koornstraat;
- Rusheuvelstraat / Mettegeupelstraat / Voorburcht;
- Berghemseweg / Osseweg;
- Kortfoortsestraat / Hescheweg;
- Oude Molenstraat / Willibrordusweg;
- Populierstraat / Kastanjelaan / Docfalaan;
- Zevenbergseweg;
- Burgemeester van Erpstraat / Julianastraat.

STADWEGEN

- John F. Kennedybaan / Hertogin Johannasingel / Doctor Saal van Zwanenbergsingel;
- Kapelsingel / Vijversingel / Kantsingel;
- Ruwaardsingel / Julianasingel;
- Nieuwe Hescheweg;
- Zaltbommelseweg / Hertogensingel / Singel 1940 – 1945;
- Euterpelaan / Wethouder van Eschstraat/ Hartog Hartogsingel;
- Heihoeksingel / Heihoekstraat / Kleinussenstraat / Huizenbeemdweg / Gewandeweg.

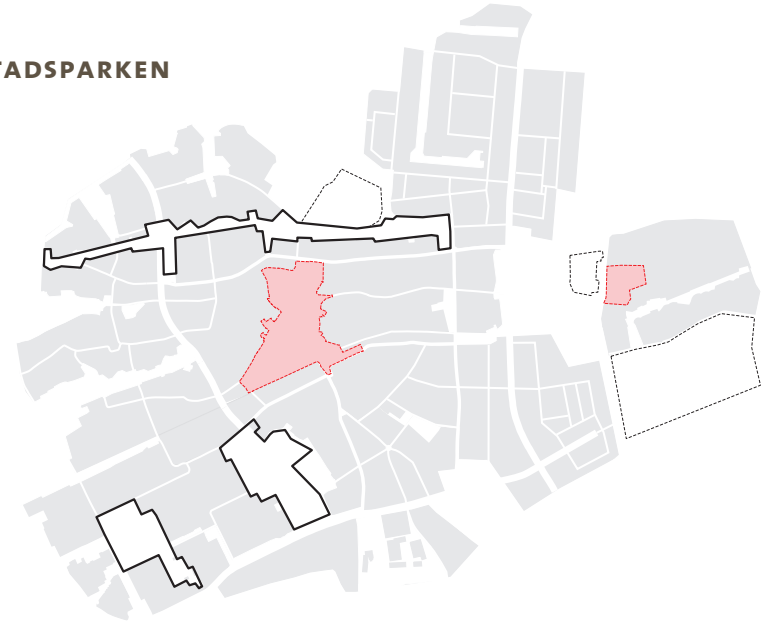

3.4 STADSPARKEN

Op de kaart met de ruimtelijke hoofdstructuur zijn drie stadsparken aangegeven, namelijk het zuidelijke stadspark (gebied Talentencampus / Sibeliuspark), het Elzenhoekpark en het noordelijke stadspark (zone onder het hoogspanningstracé.

Zuidelijke stadspark Het Sibeliuspark, de Talentencampus en de ziekenhuislocatie worden integraal omgevormd naar een groot stadspark met daarin losse gebouwen en bebouwingsclusters. Binnen het ruimtelijk concept van de 'Stadscampus' is sprake van een duidelijke synergie tussen de rode en de groene functies. De aanwezigheid van onderwijs, sport-, woon- en zorgfuncties in dit stadspark staan garant voor de gewenste levendigheid in het openbare gebied. Daarbij is het noodzakelijk om bij de planontwikkeling de samenhang in het totale gebied te bewaken. Naast een sterk en duidelijk ontwerpconcept dragen eenheid in de materialisatie (openbaar en semi-openbaar), maar ook de routing van het langzaamverkeer hieraan bij. De Saal van Zwanenbergsingel dient in dit geheel geen barrière te zijn maar een bindmiddel tussen de verschillende deelgebieden.

STADSPARKEN

Elzenhoekpark Dit centraal in de Ruwaard gelegen, vierkante park heeft een open en transparant karakter. Voor de revitalisering van het park is een samenhangend totaalplan opgesteld. Binnen het park is de bomenlaan van de Elzeneind een waardevol relict uit het verleden, dat meer nadruk zal krijgen. De speeltuin Elckerlyc, de kinderboerderij en het Natuur- en milieueducatiecentrum (NME) trekken veel bezoekers. Op basis van het totaalplan worden momenteel de kinderboerderij en het NME vernieuwd. Ook de waterpartijen met ecologische oevers hebben een grote aantrekkingskracht. Het streven is het Elzenhoekpark binnen het vastgestelde planconcept verder te ontwikkelen. Hierbij worden functies als kleinschalige waterrecreatie en een multifunctionele ontmoetingsplek ingepast.

Noordelijke stadspark De hoogspanningsleiding doorsnijdt in oost-westelijke richting het noordelijke deel van de stad Oss. Deze langgerekte uitsparing in het stedelijk weefsel is uit nood geboren. Eerst als reserveringsruimte voor de aanleg van een provinciale weg en later als zone voor de hoogspanningsleiding. Door de uitbreidende woningbouw van de laatste decennia is het gebied steeds meer ingeklemd geraakt

tussen de woonbuurten om vervolgens ad hoc ingevuld te worden met allerlei functies, zoals: speelplekken, voetbalvelden, hondenloslooptereinen, volkstuinen, paardenweitjes, een skatebaan, etc. De gunstige ligging en de langgerektheid bieden kansen voor dit gebied om zich te ontwikkelen tot het stadspark van Oss-noord. Op middellange termijn zou de langzaamverkeersroute van oost naar west uitgewerkt kunnen worden. Deze route vormt dan vast het eerste verbindende element in het nieuwe park.

KANSEN / OPGAVE

- Realiseren drie stadsparken: zuidelijk stadspark, Park Elzenhoek en nader te ontwikkelen noordelijke stadspark (lange termijn).

3.5 SPOORZONE

Het lijkt alsof Oss en Berghem het bestaan van de spoorlijn ontkennen. Het spoor is ingepakt in groen en de twee stations liggen er onopvallend bij. De invulling van deze relatief smalle en ca. 6 km lange zone is divers en gerelateerd aan de omliggende wijken. Het beeld wordt bepaald door een afwisseling van plantsoentjes, volkstuinen, sportveldjes, paardenweitjes en bosjes. Vanuit de trein gezien zijn er geen echte hoogtepunten. Het meest indrukwekkend is het uitzicht op het bedrijventerrein Moleneind (o.a. MSD). De kakofonie van industriële bebouwing prent zich in het geheugen van de treinpassagier. In het gebied tussen de Kantsingel en de Saal van Zwanenbergsingel zijn sommige gebouwen met de voorkant naar het spoor georiënteerd. In deze zone liggen kansen voor de stad om zich in de toekomst beter te presenteren

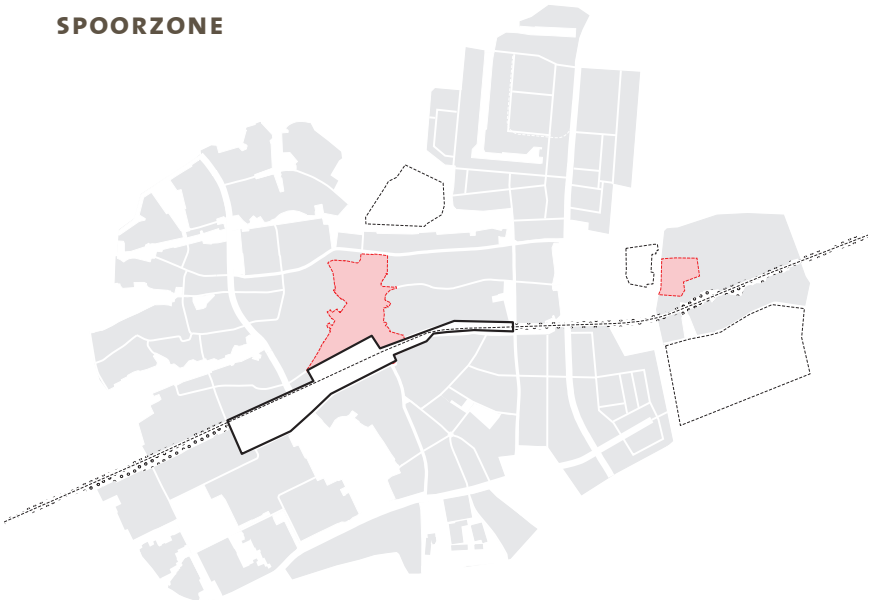

naar het spoor. Mogelijkheden hiervoor liggen in bij de Raadhuislaan, de Spoorlaan en aan de Gasstraat. Deze evenwijdig aan het spoor gelegen lanen vormen een krachtig kader voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen, waarbij een relatie kan worden gezocht met het imago van Oss als groene, duurzame stad.

KANSEN / OPGAVE

- Stad beter presenteren naar spoor (middengebied).

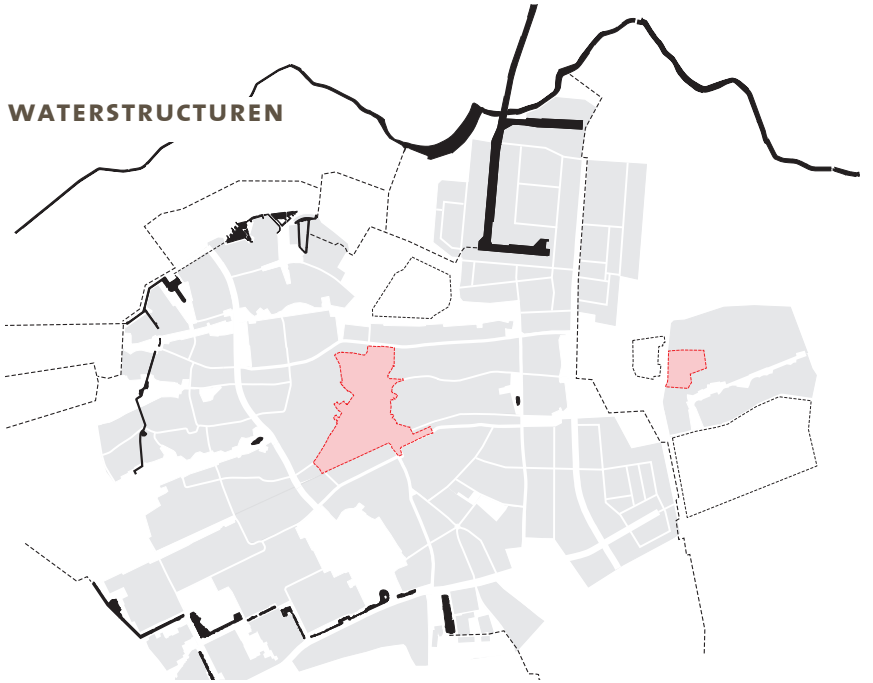
SPOORZONE

3.6 WATERSTRUCTUREN

In het bebouwde gebied van de stad Oss is weinig oppervlaktewater aanwezig. In het verleden was er een slotenstelsel vanuit de binnenstad naar de uiterwaarden, dat zorgde voor de afwatering en later voor de afvoer van afvalwater. Dit stelsel is aan het begin van de vorige eeuw vervangen door een rioolstelsel en de oude sloten werden gedempt. Bij de uitbreiding van de stad is, met name in Ussen en Mettegeupel Noor, meer gebouwd in gebieden die door een lagere ligging van nature onvoldoende zijn ontwaterd. Het oppervlaktewater in de stad Oss beperkt zich tot de volgende gebieden: waterlint Oss Zuid en waterlint Oss

WATERSTRUCTUREN

Noord. Het waterlint Oss Zuid strekt zich uit van de Hazenakkervijver via waterpartijen Elzenhoek naar de Bergse Hoeve. Het waterlint Oss Noord omvat: waterpartijen in Ussen en Mettegeupel, waterpartijen Oijense Zij, haven/kanaal, solitaire vijvers Diamantweg en park Waterlaat. Over het algemeen geldt dat de beleefbaarheid van het oppervlaktewater wel versterkt mag worden. In het landelijke gebied zijn visvijvers en de recreatieplas de 'Geffense Plas' te vinden.

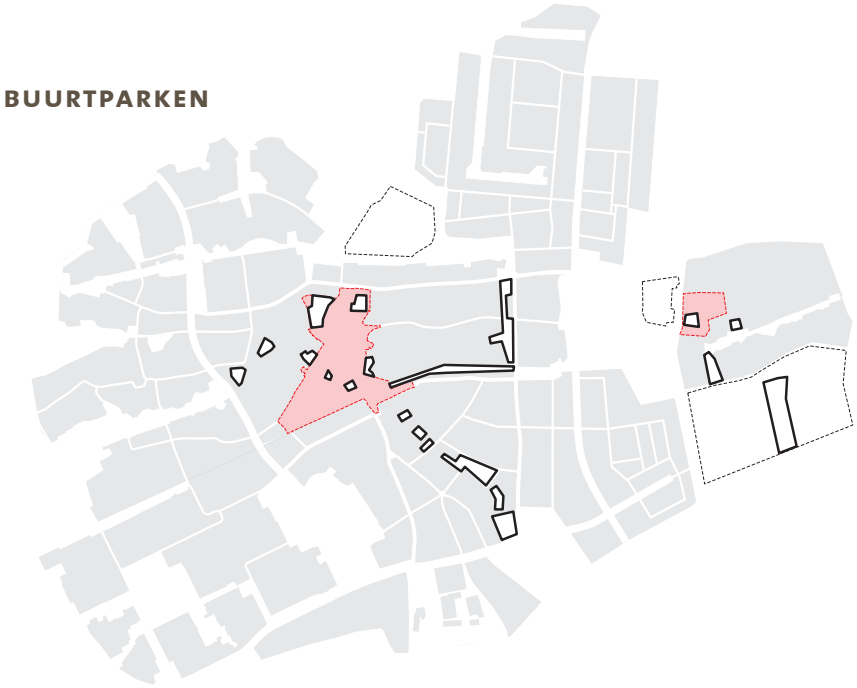
Hertogswetering Zoals al in de ambities aangegeven heeft Oss landschappelijk twee gezichten, namelijk de hoge, droge, beboste dekzandrug en het lage, natte, open rivierenlandschap. De Hertogswetering is een belangrijke drager van het rivierenlandschap, die op dit moment nog redelijk onzichtbaar is in het landschap. De ambitie is om de Hertogswetering, gezamenlijk met Waterschap Aa en Maas, in te richten als ecologische verbindingszone met behoud van de stoere

poldervormentaal. Vanuit de beleving van het water is het wenselijk dat er recreatiemogelijkheden zijn op en langs de Hertogswetering. Te denken valt aan kanoën, wandelen, fietsen en vogels spotten. De recreatieve mogelijkheden dienen wel goed afgewogen te worden t.o.v. de ecologische ambitie.

KANSEN / OPGAVE
- Beleefbaarheid water versterken in de openbare ruimte;
- Hertogswetering.beleefbaar maken.

3.7 BUURTPARKEN

Op de kaart zijn de buurtparken aangegeven die het wijkniveau overstijgen en/of een belangrijke stepping stone vormen in de groene routes van het stadscentrum naar het buitengebied. Het betreft o.a. park Waterlaat, de Fratershof, het Dorus Hoeksplantsoen, het bomenpark in de Piekenhoef, etc. De in het stedelijk gebied ingebedde buurtparken en plantsoenen vormen groene bakens in de stad en herkenningsplekken. Streven is om de buurtparken te beschermen, beter beleefbaar te maken vanuit de omgeving en het gebruik te maximaliseren. De buurtparken en plantsoenen dienen elk als samenhangende ruimtelijke eenheid ontwikkeld te worden. Hierdoor wordt versnippering tegengegaan.

KANSEN / OPGAVE
- Buurtparken beter beleefbaar maken vanuit de omgeving;
- Gebruik buurparken maximaliseren.

GEBRUIK

4

GEBRUIK

In de gemeente Oss kennen we een praktische no-nonsens insteek. De openbare ruimte is van en voor iedereen en moet dus door iedereen op een aangename manier gebruikt kunnen worden. Goed gebruik van de openbare ruimte zorgt voor leven op straat, ruimte voor ontmoeten en een wij-gevoel. De openbare ruimte kent een oneindig aantal vormen van gebruik. We gaan in dit hoofdstuk in op: evenementen, ontmoeten en spelen, water beleven, wandelen, met de hond erop uit, semi-openbare plekken (volkstuinen, begraafplaatsen en sportterreinen), fietsen, auto rijden en parkeren. Tijdens het opstellen van de Visie openbare ruimte is ook verkend wat bewoners van de openbare ruimte verwachten Hierbij is gebruik gemaakt van de Wijkplannen, bewonersavonden Centrum, Krinkelhoek en Mettgeupel (CKM) en workshops met verschillende Buitenschoolse opvangen.

4.1 EVENEMENTEN

Podiumfunctie Het openbare gebied functioneert als podium voor allerlei georganiseerde en ongeorganiseerde evenementen. Momenteel vinden bijna alle evenementen plaats in het Osse centrum. Slechts een enkel evenement vindt elders plaats, bijvoorbeeld de kindervakantieweek in het Elzenhoekpark. In het Jan-Cunenpark worden ook af en toe evenementen gehouden. In Berghem vinden minder evenementen

plaats. Ook hier geldt dat de meeste evenementen in het dorpscentrum georganiseerd worden. Het gebruik en de daarmee samenhangende levendigheid van de openbare ruimte is gebaat bij een goede ruimtelijke spreiding en meer aanbod van evenementen. Om hieraan tegemoet te komen is in het nieuwe ontwerp voor het stadspark Sibeliuspark/ Talentencampus een evenementenweide opgenomen. Voor buurtactiviteiten kunnen de lobben, buurt- en stadsparken benut worden. Inzet is om diverse groepen uit de samenleving - scholieren, verschillende verenigingen, ouderen en sportclubs - te stimuleren om evenementen en festiviteiten te houden in het openbare gebied. Te denken valt aan: sportevenementen, lessen in de buitenlucht, autovrije dagen, tijdelijke kunstexposities, buurtfestiviteiten, etc.

Markt De tweewekelijkse markt in Oss is een belangrijke en goed functionerende goederenhandel met een aantrekkingskracht voor bewoners uit de hele gemeente en de regio. De huidige opstelling van de markt op de Eikenboomgaard en de Heuvel is nogal diffuus en inefficiënt. Dat komt door de vorm van het plein, de aanwezige terrassen en de kiosk. Het streven is om te onderzoeken of de Heuvel een grotere verblijfsfunctie kan krijgen en of de Eikenboomgaard op een efficiënte manier ingericht kan worden als markt- en evenementenplein (zie Visie stadscentrum Oss).

KANSEN / OPGAVE
- Meer evenementen & een betere ruimtelijke spreiding;
- Eikenboomgaard als markt- en evenementenplein en de Heuvel uitbuiten als verblijfsplek.
- Herzien evenementenbeleid.

GROTE OPENBARE RUIMTES

- lobben
- stadsparken
- buurtparken van formaat
- 250/500 m afstand van lobben
- 250/500 m afstand van stadsparken
- 250/500 m afstand van buurtparken

4.2 ONTMOETEN EN SPELEN

4.2.1 ontmoeten

Informeel Goed ingerichte openbare ruimte nodigt uit tot verblijven en ontmoeten. Kinderen worden op een informele manier uitgedaagd tot spelen. Alle openbare ruimte dient aantrekkelijk ingericht te zijn voor verblijf, ontmoeting en spel. Bijzondere locatieaspecten zoals water en groen worden hierbij optimaal benut. Een rijke beleving van groen en water trekt veel bezoekers. Qua diversiteit, volume en gebruiksmogelijkheden heeft de openbare ruimte een toegevoegde waarde t.o.v. de eigen tuin. Kinderen spelen ook graag in de 'natuur'. Qua spelen zien wij veel kansen voor informele spelmogelijkheden en natuurlijk spelen. Zo is een klimboom vaak populairder dan een klimrek. En bij verstoppertje spelen zijn struiken vaak erg geliefd als verstopplek. Voor een aangenaam verblijf in de openbare ruimte is ook de positionering t.o.v. de zon en wind van belang.

Formeel Naast een goede basisinrichting is het nodig om een aantal formele speel- en/of ontmoetingsplekken te ontwikkelen met gebruiksmogelijkheden voor uiteenlopende doelgroepen. Het idee hierbij is verschillende doelgroepen de openbare ruimte te laten delen, zodat er volop ruimte voor ontmoeting is. De omvang en locatie van deze multifunctionele en flexibele ontmoetingsplekken wordt bepaald in nauw overleg met de bewoners. Hierbij dienen ook jongeren betrokken te worden.

Kansen Mogelijkheden voor de het ontwikkelen van multifunctionele ontmoetingsplekken, zowel formeel als informeel, zien wij vooral in de grote openbare ruimtes (stadsparken, lobben, buurtparken, stadshart Oss en dorpshart Berghem). Deze grote openbare ruimtes zijn op de kaart aangegeven met voor de buurtparken een contour op 250 meter en voor de stadsparken en lobben een tweetal contouren namelijk op 250 en 500 meter. Uit deze kaart kan geconcludeerd worden dat bijna alle bewoners binnen een afstand van 250 meter van een buurtpark en/of een afstand van 500 meter van een stadspark of lob af wonen. Dit geldt niet voor de bewoners van Berghem. Door de nabijheid van het buitengebied ervaren de bewoners dit niet als bezwaar.

4.2.2 speelplekken

Beleid Momenteel worden drie verschillende leeftijdscategorieën onderscheiden, namelijk jonge kinderen (0-6 jaar), schoolgaande kinderen (6-12 jaar) en jongeren (12-18 jaar). Hieraan zijn maximale afstanden verbonden waarbinnen geschikte (in praktijk formele) speelplekken aanwezig moeten zijn. Voor jonge kinderen is deze afstand 100 meter van hun woning, voor schoolgaande kinderen 300 tot 400 meter en voor jongeren 800 tot 1000 meter.

Praktijk Het beleid heeft geresulteerd in een veelheid aan voornamelijk formeel ingerichte speelplekken verspreid over Oss en Berghem. (kaart bestaande speelplekken) Het gros van deze speelvoorzieningen lijkt sterk op elkaar en is bedoeld voor kinderen van 0 tot 6 jaar. De grootte van de speelplekken en het aanbod van speeltoestellen is nagenoeg hetzelfde. Uit onderzoek blijkt dat de speelplekken niet allemaal goed gebruikt worden. Met name de schoolgaande kinderen geven aan meer behoefte te hebben aan uitdagende en avontuurlijke speelplekken. De speeltuin Elckerlyc wordt wel bijzonder goed gewaardeerd. Veel van de aanwezige speelplekken vragen echter om een herziening.

Kansen Inzet is om minder, maar wel gevarieerdere speelplekken te realiseren. Samen met de bewoners zal gezocht worden naar de meest gebruikte en kansrijkste plekken. Deze speelplekken variëren van elkaar door een formele inrichting, een inrichting gericht op spelaanleidingen of op natuurlijk spelen. Minder formele speelplekken, maar een gevarieerder aanbod aan speelmogelijkheden betekent o.a. dat de afstanden tot de (formele) speelvoorzieningen verruimd kunnen worden. De informele speelplekken zijn echter net zo belangrijk als de formele speelplekken. Bij de (her)inrichting en mogelijkerwijze ook bij het beheer van de speelplekken is het de bedoeling de bewoners (ouders én kinderen) meer te betrekken.

4.2.3 schoolpleinen

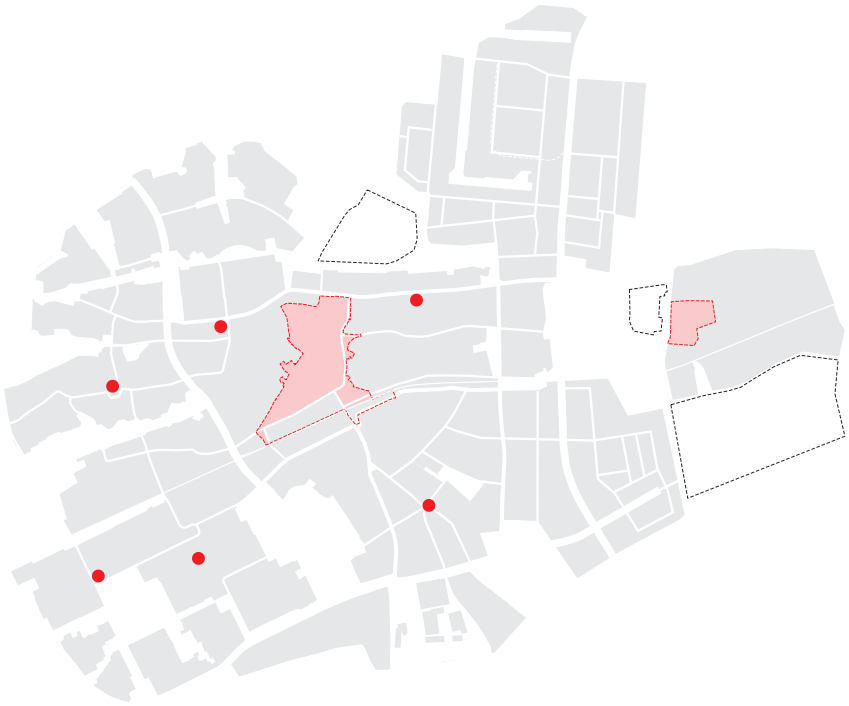
Als gemeente Oss zijn wij voorstander van semi-openbare schoolpleinen. Het schoolbestuur beslist over de toegankelijkheid van het eigen schoolplein. Semi-openbaarheid betekent dat de kinderen uit de buurt gebruik kunnen maken van het schoolplein buiten de schooltijden. Hierbij zijn verschillende mogelijkheden voor openstelling, bijvoorbeeld alleen toegang als er personeel aanwezig is of controle d.m.v. sleutelbeheer in de buurt zelf. Met name voor de compactere stadsdelen zou uitbreiding van de speelruimte op deze manier erg interessant zijn. Andersom kunnen scholen ook meer gebruik maken van de openbare ruimte voor allerlei recreatieve, culturele en educatieve doeleinden.

Restaria
TE KOOP

4.2.4 winkelcentra

Winkelcentra spelen een belangrijke rol in spontane ontmoetingen. Oss en Berghem hebben elk hun eigen stads- en dorpshart met winkels. Daarnaast zijn er in Oss een zestal buurtwinkelcentra, namelijk De Ruwert, De Wolfskooi, Heihoek, Vierhoeksingel, Kardinaal de Jongstraat en tot slot de Oude Molenstraat. De openbare ruimte van de diverse winkelcentra kan over het algemeen wel wat extra allure gebruiken.

CENTRUMGEBIEDEN EN WIJKWINKELCENTRA

KANSEN / OPGAVE

- Verblijfskwaliteit openbare ruimte vergroten en spelaanleidingen integreren in het ontwerp
- Ontwikkelen beleidsplan Spelen en ontmoeten
- Ontwikkeling multifunctionele ontmoetingsplekken voor alle doelgroepen
- Minder formele speelplekken, maar betere en gevarieerdere speel-mogelijkheden
- Speel- en ontmoetingsmogelijkheden in parken en lobben vergroten;
- Natuurlijk spelen verder ontwikkelen
- Inzet schoolpleinen als semi-openbare ruimte
- Verbeteren kwaliteit openbare ruimte winkelcentra

4.3 WATER BELEVEN

Inzet is om de landschappelijke context en daarmee ook de watersystemen meer beleefbaar te maken in de openbare ruimte. In Oss en Berghem is de beleving van water in de openbare ruimte lange tijd minimaal geweest. Oorzaak daarvan is o.a. het feit dat het grondwater relatief diep gelegen is, door de ligging op de overgang van de hogere, drogere dekzandrug naar het lagere, nattere komgebied. Daarnaast is het thema beleving van water lange tijd geen specifiek aandachtspunt geweest. De aanwezige oppervlaktewatersystemen hebben primair een betekenis voor de af- en aanvoer van regen- en kwelwater.

Op de kaart zijn naast de twee solitaire vijvers (Diamantvijver, vijver park Waterlaat) ook de drie van elkaar geschieden waterstelsels in beeld gebracht. Twee van deze stelsels doorsnijden de bebouwde kom en stromen vanuit het hoger gelegen zandgebied in de richting van het komgebied. Het betreft de waterstructuur in de Ruwaard en het watersysteem dat tussen Oss en Berghem via het noordelijke bedrijventerrein naar de Hertogswetering stroomt. Dit laatste systeem is nagenoeg niet beleefbaar. Slechts een sloot toont aan dat hier sprake is van een watersysteem. In de Ruwaard is het oppervlaktewater al wel beter beleefbaar gemaakt o.a. d.m.v. de aanleg van ecologische oevers en mogelijkheden voor natuurlijk spelen. Het derde stelsel van waterlopen en water-

GEWENSTE WANDELROUTES

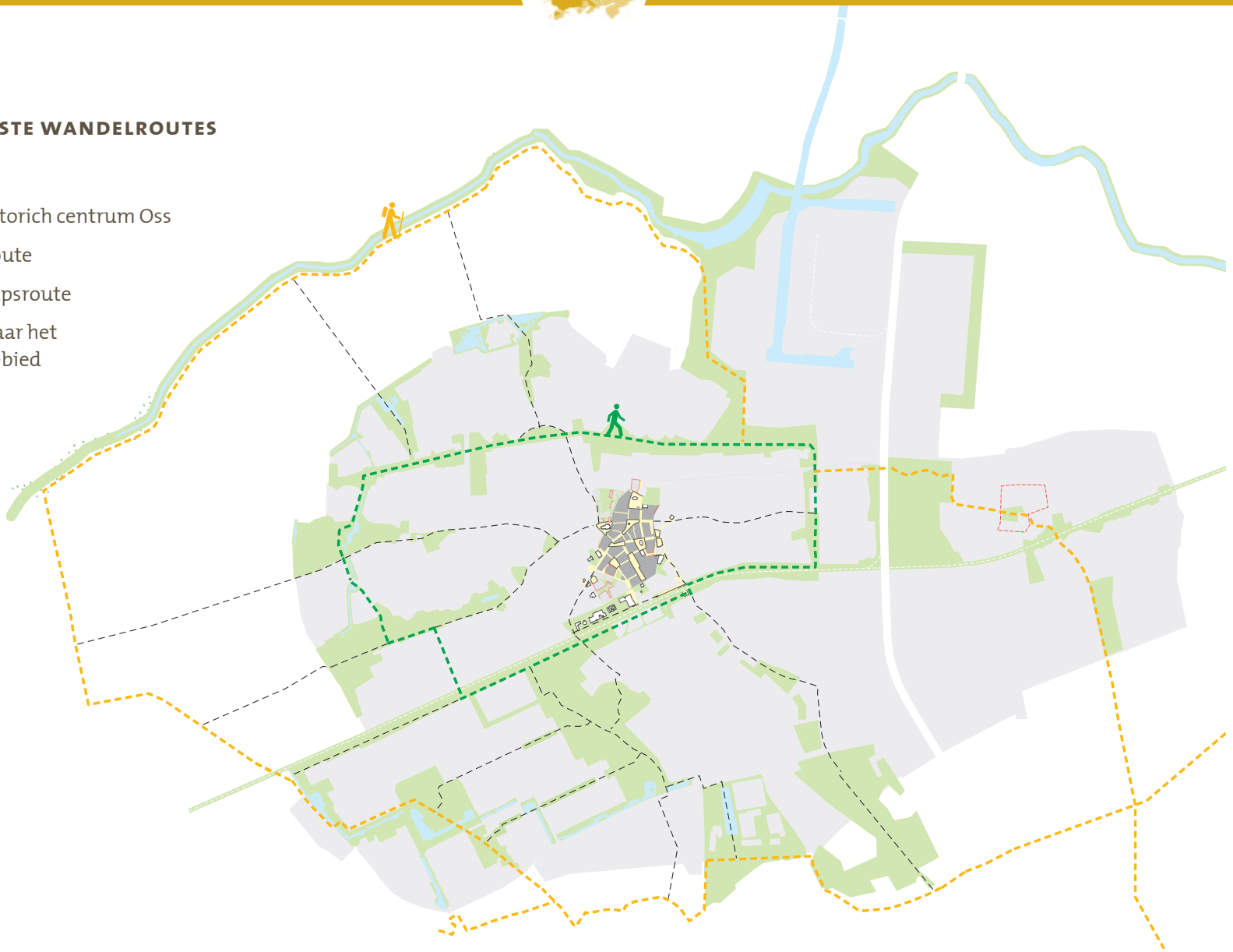

route historich centrum Oss

parkenroute

landschapsroute

routes naar het buitengebied

partijen markeert de noordrand van Mikkeldonk en Mettegeupel. In de lobben en in de noordrand van Mettegeupel (Schutterij, Heraut, Slotgracht en Hofvijver) is het water over het algemeen redelijk goed beleefbaar.

Er zijn nog veel kansen om de belevings- en gebruikswaarde van het water en de oevers te verbeteren. De mogelijkheden liggen in de aanleg van meer ecologische oevers, in het creëren van verblijfsplekken aan het water, in het scheppen van mogelijkheden voor natuurlijk spelen langs het water, in uitbreiding van het bestaande oppervlaktewaterareaal en het creëren van meer zicht op het water vanuit de woon- en werkomgeving. Daarnaast ligt er ook een mooie kans om de landelijke watersystemen beter beleefbaar te maken. Hiervoor dienen de Hertogswetering en de Geffense Plas beter ontsloten te worden voor langzaam verkeer. De landelijke watersystemen hebben een grotere schaal en ander karakter dan de stedelijke systemen. De Geffense Plas is een recreatieplas. De Hertogswetering een ecologische verbindingszone. Beide thema's (recreatie en natuur) kunnen beter tot uiting gebracht worden.

KANSEN / OPGAVE

- Belevings- en gebruikswaarde water en oevers verbeteren;
- Watersystemen meer zichtbaar maken in de openbare ruimte;
- Beter ontsluiten Geffense Plas en Hertogswetering voor langzaam verkeer.

4.4 WANDELEN

Goed toegankelijke openbare ruimte bestaat uit een functioneel en recreatief netwerk. Het functionele netwerk van stoepen, paden, pleinen en andere ruimtes brengt de wandelaar efficiënt en comfortabel naar de gewenste bestemming. Het recreatieve netwerk, dat ook onderdeel uitmaakt van het knooppuntensysteem, biedt de wandelaar aantrekkelijke korte en langere wandelingroutes.

4.4.1 functioneel wandelnetwerk

Uitgangspunt is dat iedereen - dus jong en oud, met en zonder beperkingen – zich op een comfortabele wijze kan bewegen in het openbare gebied. Hierbij dient men zich gemakkelijk te kunnen oriënteren en veilig te voelen. Obstakels zijn tot het minimum beperkt en de entrees van gebouwen zijn voor iedereen goed bereikbaar. Ook groene voorzieningen zoals lobben, buurt- en stadsparken zijn vanuit de woon- en werkomgeving goed toegankelijk. Elk ontwerp voor de openbare ruimte dient goed beheerbaar te zijn en te voldoen aan deze toegankelijkheidscriteria (en die uit de ARGO).

4.4.2 recreatief wandelnetwerk

Het gewenste stelsel van recreatieve wandelroutes maakt het mogelijk diverse korte en langere aantrekkelijke wandelingen te maken. Bewoners kunnen via groene 'stepping stones' vanuit hun eigen huis het buitengebied bereiken. Diverse reeksen van stepping stones zijn mogelijk (b.v. eigen voortuin – buurtplantsoen – buurtpark - groene lob – buitengebied). Voor een goed functionerend en aantrekkelijk recreatief wandelnetwerk dienen bestaande routes, waar mogelijk, opgewaardeerd en aangevuld te worden. Het realiseren van de volgende wandelroutes

wordt als kans gezien: de route historisch centrum Oss, de parkenroute, de landschapsroute en diverse wandelroutes naar het buitengebied.

Route Historisch centrum Oss Doordat het centrumgebied van Oss grotendeels voetgangersgebied is, is het hier prettig wandelen. De wandelaar wordt daarbij na elke straat, steegje of passage verrast door een plein. Deze afwisseling van open en meer intieme stedelijke ruimtes zorgt voor een rijke en aantrekkelijke beleving van de openbare ruimte. De historische context (o.a. historische gebouwen en objecten) bepaalt mede de identiteit van de diverse openbare ruimtes. Voor een exacte route zijn diverse mogelijkheden.

Parkenroute Op de kaart is met een groene stippellijn de kans voor een nieuw te creëren parkenroute aangegeven. Deze ca. 8 kilometer lange route is nagenoeg helemaal voorzien van vrijliggende voetpaden. De wandeling verbindt het Hoogspanningspark (stadspark), Park Waterlaat (buurtpark) en de groene Spoorzone, de Talentencampus / Sibeliuspark en de twee westelijke lobben.

Landschapsroute De mooie en afwisselende landschappelijke omgeving vormt het decor voor deze circa 20 kilometer lange wandeling. De route komt door de volgende gebieden: Hertogswetering, zone Oss – Berghem, bossen en agrarische gebied (Zuidelijke Geledingszone), historische laan Elzeneind, singels van de Ruwaard en de polder.(rivierengebied)

Routes naar het buitengebied Op de kaart zijn met grijs gestippelde lijnen de routes aangegeven die het stadscentrum verbinden met het buitengebied. Deze verbindende routes maken o.a. gebruik van de historische radialen. Zij benutten tevens de groene stepping stones, waardoor het mogelijk is om vanuit de eigen voortuin, via buurtparken, stadsparken en lobben, het buitengebied op een aantrekkelijke manier te bereiken. In de Ruwaard is het een kans om het Elzenhoekpark en de Talentencampus / Sibeliuspark via de bestaande langwerpige groene ruimtes met elkaar te verbinden. Een andere kans is het zo mogelijk benutten van de groene ruimtes op het Life Science Park / MSD-terrein voor de route naar de Zuidelijke Geledingszone. De routes naar het buitengebied kruisen de parkenroute en eindigen op de landschapsroute, waardoor op beide rondwandelingen overgestapt kan worden. De brede stadswegen hebben nu nog een barrièrewerking, die waar mogelijk opgeheven dient te worden middels veilige oversteekplaatsen zonder de doorstroming te beperken. In de lobben en stadsparken kan grotendeels aangehaakt worden op de bestaande (verharde) paden. In het buitengebied zijn onverharde en smallere paden aanwezig.

Routes naar natuurgebieden Het streven is de landschapsroute te verbinden met de wandelpaden in de natuurgebieden van Oss en omstreken. Te denken valt aan de Maasuiterwaarden, Hertogswetering, Zuidelijke Geledingszone, Herperduin en Maashorst.

KANSEN / OPGAVE

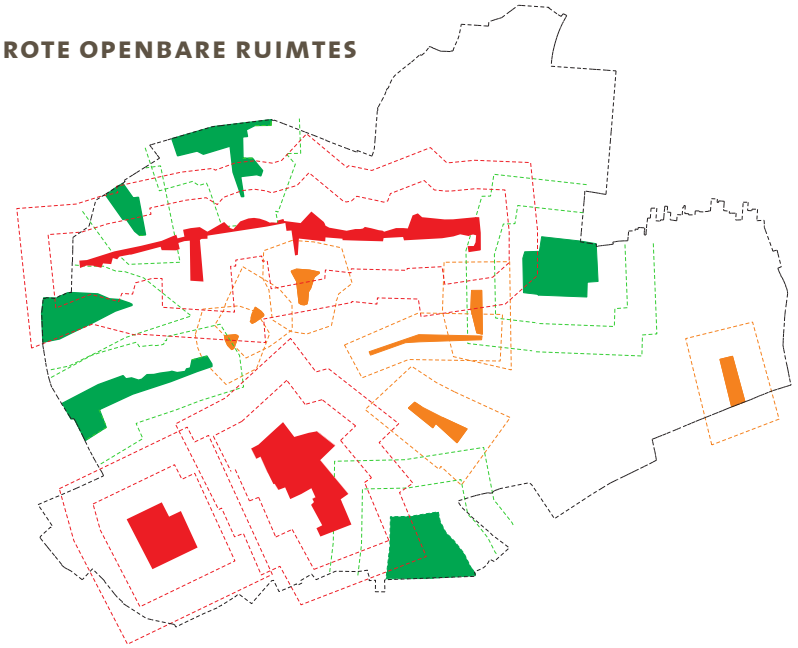
- Opstellen criteria toegankelijkheid vanuit ARGO en Visie;
- Historische centrumroute, parkenroute en landschapsroute en verbindingen naar het buitengebied realiseren;
- Voetgangersvriendelijke straatprofielen en oversteekplekken.

4.5 MET DE HOND EROP UIT

Verantwoordelijkheid hondenbezitters

Hondenbezitters zijn frequente gebruikers van het openbare gebied. Zij zijn ook gebaat bij een goede toegankelijkheid en aantrekkelijke routes. Zij hebben de verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat hun honden geen negatieve invloed op de leefbaarheid hebben. Binnen de bebouwde kom geldt om die reden een aanlijn- en opruimplicht. De ervaring leert dat handhaving hierop noodzakelijk is. De gemeente zorgt voor voldoende prullenbakken, zodat de hondenbezitters de hondenpoep makkelijk kunnen opruimen.Honden mogen dus overal uitgelaat worden, mits de hondenpoep opgeruimd wordt en de hond aangelijnd is. Dit maakt de grote hoeveelheid versnipperde uitlaatstroken overbodig.

GROTE OPENBARE RUIMTES

Loslooopterreinen

Om vrij te kunnen lopen en rennen hebben honden veel ruimte nodig. Het buitengebied biedt daar veel ruimte voor. Binnen de bebouwde kom is de ruimte schaarser. Het streven is de loslooopterreinen te creëren op locaties waar voldoende ruimte is en goede inpassing mogelijk is. De lobben, buurt- en stadsparken zijn geschikte locaties voor loslooopterreinen.Nu is vaak onduidelijk waar de hond los mag poepen en loslopen. Hier komt helderheid in:

- loslopen mag alleen in loslooopterreinen;
- poepen mag overal, mits de poep meteen opgeruimd wordt.

Hondenpoep is een grote ergenis voor veel bewoners. Goede communicatie, duidelijk beleid en consequente handhaving is nodig om dit te verbeteren De hondenbezitters en de gemeente dienen met elkaar in gesprek te blijven.

KANSEN / OPGAVE

- Meer verantwoordelijkheid bij hondenbezitters;
- Handhaving aanscherpen;
- Opstellen hondenuitlaatplan met overzichtskaart;
- Ruime, landschappelijk ingepaste losloop- en uitlaatplekken in lobben, buurt- en stadsparken;
- Geleidelijke opruiming van bestaande, kleine uitlaatstroken.

4.6 SEMI-OPENBARE RUIMTES

Volkstuinen, begraafplaatsen en sportcomplexen zijn duidelijk afgebakende ruimtes, die door hun semi-openbare karakter en overwegend groene karakter bijzondere plekken in de stad zijn.

Volkstuinen De tijd is rijp om m.b.t. de volkstuinen een integrale kwaliteitsslag te maken. Kansen hiervoor liggen in imagoverbetering, vergroting van de maatschappelijke / educatieve betekenis, betere landschappelijke inpassing en tot slot in meer aandacht voor duurzaamheid. Ondanks het feit dat de meeste volkstuincomplexen in de groene zones in de wijkrand liggen, is de relatie met de omgeving vaak gering door de hoogopgaande beplanting en hekwerken op de terreingrens. Het – in overleg met de verenigingen - beter beleefbaar maken van de volkstuinen is wenselijk. Door duurzaamheid als inrichtingsthema te gebruiken ontstaan mogelijkheden om van de volkstuinen meer zelfvoorzienende complexen te maken met eigen water, energie en compost. Daarmee kan ook de educatieve betekenis van deze plekken toenemen, b.v. door samenwerking met scholen.

Begraafplaatsen Er zijn verschillende mogelijkheden om begraafplaatsen meer te betrekken bij het openbare gebied, b.v. door historische begraafplaatsen op te nemen in wandelroutes. Op een aantal van de begraafplaatsen, zoals de RK Begraafplaats Eikenboomgaard, staan grafstenen die opgenomen zijn op de lijst van gemeentelijke en rijksmonumenten. Meer ingrijpend zijn voorstellen voor herinrichting. Deze kunnen beperkt blijven tot de aanpak van de randen, b.v. een andere of lagere omheining. Het is ook mogelijk om, als de kans zich voordoet, in nauw overleg met de eigenaren met integrale herinrichtingvoorstellen te komen.

Sportterreinen De meeste sportterreinen in Oss en Berghem zijn landschappelijk interessant gelegen. Zo ligt het complex van Top Oss / FC Oss in het stadspark Talentencampus / Sibeliuspark, Amstelhoef in een van de groene lobben en de Rusheuvel op de overgang van de stad naar het buitengebied. Het is wenselijk dat sportterreinen hun aantrekkelijke landschappelijke ligging meer benutten, b.v. door versterking van de visuele relatie met de omgeving, door de aanplant van meer bomen tussen de sportvelden en op de parkeerplaatsen en/of door een mooie, landschappelijke omheining. Winst kan tevens gehaald worden door deze sportlocaties te koppelen aan recreatieve routes richting het buitengebied. Mede daardoor kunnen deze sportcomplexen zich ontwikkelen tot vertrek- en ontmoetingspunten voor uiteenlopende doelgroepen die willen wandelen, hardlopen, skaten of fietsen in het buitengebied.

KANSEN / OPGAVE

- Betere landschappelijke inpassing + beleefbaarheid vanuit openbare ruimte vergroten;
- Goede verankering in een netwerk van recreatieve fiets- en wandelroutes;
- Inrichtingskwaliteit volkstuinen verbeteren door toepassing van duurzaamheideisen;
- Maatschappelijke / educatieve betekenis volkstuinen vergroten.

FIETSEN

- Hoogwaardige (regionale) fietsroute
- Mogelijke uitbreiding hoogwaardige regionale fietsroute
- Huidige situatie verbinding op stadsniveau. met mogelijke uitbreiding naar hoogwaardige fietsroute
- Verbinding op stadsniveau
- Mogelijke uitbreiding verbinding op stadsniveau
- Recreatieve route
- Lokale verbinding
- Basis onderwijs
- Voortgezet onderwijs
- NS station
- Bewaakte fietsenstalling
- Recreatie / sport
- Winkelcentrum

4.7 FIETSEN

4.7.1 mobiliteitsplan

Nevenstaande fietskaart is rechtstreeks gebaseerd op het Mobiliteitsplan (vastgesteld 2011). Het fietsgebruik wordt sterk gestimuleerd. Het stedelijke gebied van Oss en Berghem is door zijn geringe afstanden zeer fietsvriendelijk. Om vanuit het centrum in Oss naar de stadsrand te komen moet maximaal 3,5 km. afgelegd worden. Voor Berghem bedraagt deze afstand 1,5 km. De fietsinfrastructuur wordt verbeterd door: directe en samenhangende routes, verkeersveiligheid voor fietsers en tot slot door comfort en aantrekkelijkheid.

4.7.2 fietsnetwerk

Het fietsnetwerk maakt alle scholen, de stations, de winkelcentra en de recreatie- en sportgebieden in Oss en Berghem goed bereikbaar voor fietsers. De volgende fietsroutes en –verbindingen (gekoppeld aan de wegcategorisering) worden hierbij onderscheiden: hoogwaardige (regionale) fietsroutes, verbindingen op stadsniveau, lokale verbindingen en recreatieve routes.

Hoogwaardige (regionale) fietsroutes Eén van de nieuwe verbindingen betreft de geplande fietssnelweg F59 tussen 's-Hertogenbosch en Oss, parallel aan het spoor. De fietspaden zijn ruim opgezet, comfortabel, veilig en duidelijk herkenbaar. De kruisingen met gebiedsontsluitingswegen zijn in principe ongelijkvloers. De fietsstraat in Oss is een bijzondere vorm van een hoogwaardige (regionale) fietsverbinding. Deze fietsverbinding is door vormgeving (logo) en inrichting als zodanig herkenbaar, maar biedt (in ondergeschikte rol) ook plaats aan autoverkeer. De inrichting van een fietsstraat vraagt om maatwerk.

Verbindingen op stadsniveau Deze fietsroutes verbinden de wijken en buurten met alle publieksaantrekkende locaties. Het comfort is goed, de fietspaden zijn vrijliggend en de kruisingen met gebiedsontsluitingswegen zijn geregeld d.m.v. verkeerslichten.

Lokale verbindingen Deze verbindingen binnen de buurt of de wijk zijn comfortabel. Bij gebiedsontsluitingswegen bestaan deze verbindingen uit vrijliggende fietspaden of anders uit aanliggende fietsstroken. Op de bedrijventerreinen worden fietssuggestiestroken toegepast. Op erftoegangswegen maken fietsers gebruik van de rijbaan, waarbij bij de inrichting van de weg, het comfort en de veiligheid van de fietser centraal staan. De kruising met gebiedsontsluitingswegen is geregeld met verkeerslichten of met voorrangskruisingen.

Recreatieve routes Deze vrijliggende of autoluwe routes zijn bedoeld voor het recreatief fietsen, maar overig verkeer kan er uiteraard ook gebruik van maken. Ze lopen uitsluitend over of naast erftoegangswegen. Kruisingen met gebiedsontsluitingswegen worden zoveel mogelijk vermeden en zijn anders geregeld. Aan de zuidzijde is de stad goed verankerd met de recreatieve fietsroutes op de dekzandrug. Aan de noordzijde lopen de fietsroutes naar de Maasdijk.

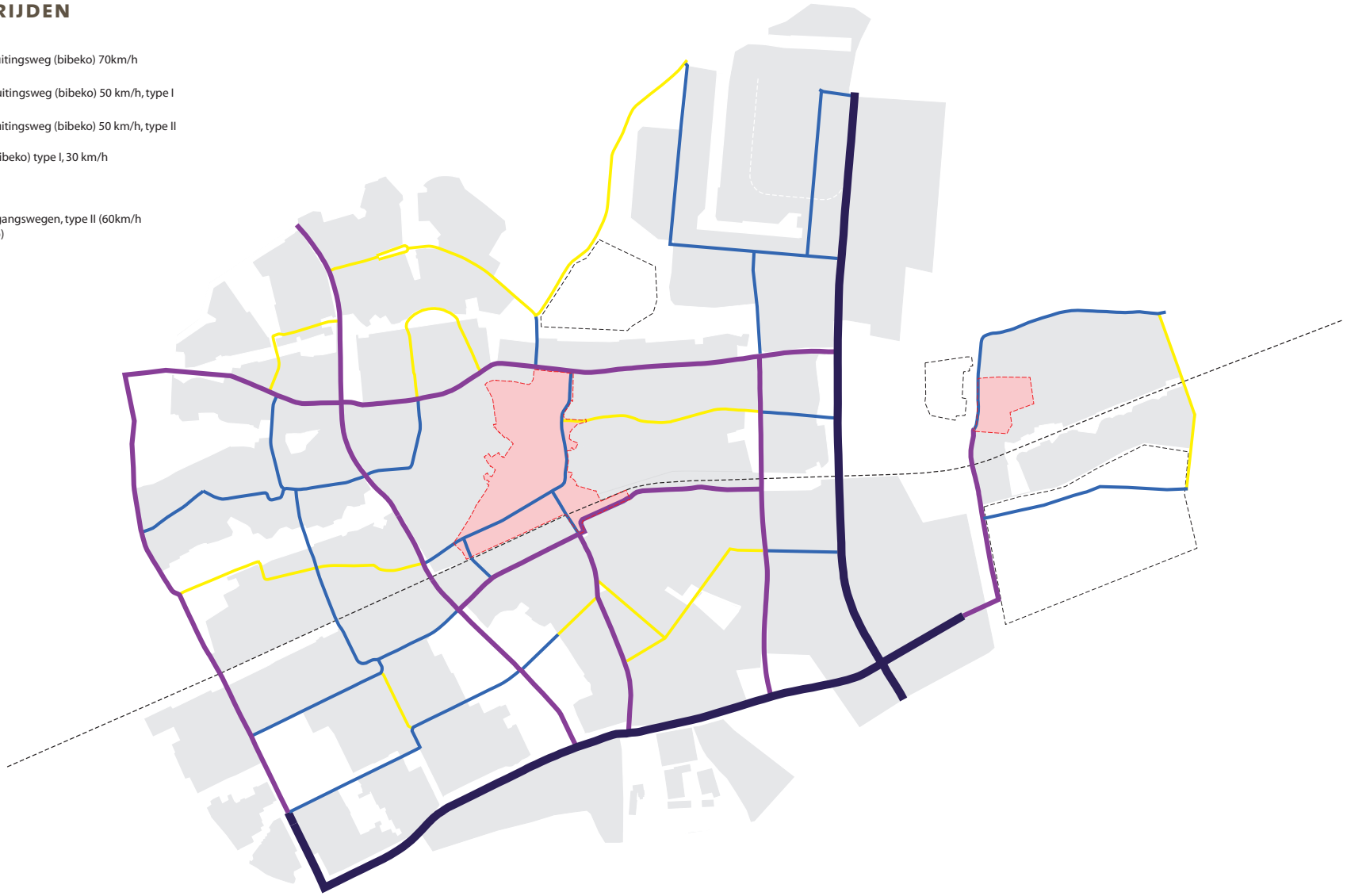
KANSEN / OPGAVE

- Realiseren fietsnetwerk volgens Mobiliteitsplan;
- Vrijliggend fietspad in noordelijk stadspark (tevens ontwerpmiddel stadspark);
- Barrières oplossen: goede oversteekplaatsen;
- Herkenbare inrichting.

AUTO RIJDEN

- Gebiedsontsluitingsweg (bibeko) 70km/h
- Gebiedsontsluitingsweg (bibeko) 50 km/h, type I
- Gebiedsontsluitingsweg (bibeko) 50 km/h, type II
- Erftoegang (bibeko) type I, 30 km/h

Overige wegen zijn erftoegangswegen, type II (60km/h bubeko en 30 km/h bibeko)

4.8 AUTORIJDEN EN PARKEREN

4.8.1 autorijden

Nevenstaande autokaart is rechtstreeks gebaseerd op de informatie uit het Mobiliteitsplan. Het netwerk van gebiedsontsluitingswegen wordt ook in de Visie openbare ruimte als uitgangspunt genomen. Deze wegen dienen een eenduidig beeld te krijgen, waarbij de verharding van de rijbaan uitgevoerd wordt in asfalt.

4.8.2 parkeren

Ook in Oss en Berghem is het autobezit afgelopen decennia sterk toegenomen. Veel huishoudens hebben tegenwoordig meer dan één auto. Hierdoor is er een toenemende behoefte aan steeds meer parkeerplaatsen in de openbare ruimte, met name nabij woningen. De meeste bestaande, vooral oudere woonwijken zijn hier echter niet op berekend. Het gevolg is dat auto's buiten de daarvoor bestemde plaatsen geparkeerd worden, zoals op stoepen of in voortuinen. Soms wordt de oplossing gezocht in het opofferen van plantsoenen, brede bermen, stoepen of gedeeltes park. Dit gaat ten koste van de kwaliteit van het openbare gebied. Er is echter een kritieke grens van het aantal parkeerplaatsen dat een straat op kan nemen zonder dat het (te) negatieve gevolgen heeft voor de beeldkwaliteit en leefbaarheid. Deze grens mag niet overschreden worden. De gemeente Oss hanteert een acceptabele loopafstand van 100 m. van de beschikbare parkeerplaats tot aan de woning (Parkeernormen voor woonwijken). Bij het toepassen van deze norm blijkt over het algemeen het daadwerkelijke tekort aan parkeerplaatsen mee te vallen. Het vraagt wel meer flexibiliteit van de bewoners (en betere handhaving).Voor grote voertuigen kent Oss een parkeerverbod. Grote voertuigen mogen alleen op de daarvoor aangewezen plaatsen geparkeerd worden.

Parkeerrichtlijnen Voor de leefbaarheid in de bestaande wijken hanteren wij de volgende richtlijnen:

- Relativeren van afstanden (max. 100 m. loopafstandacceptabel);
- Beter communiceren en handhaven;
- Op een verantwoorde manier zoeken naar nieuwe, extra parkeerplaatsen, waarbij markante straathoeken, pleinen, plantsoenen en/of middenbermen intact blijven;
- Kansen benutten om parkeerplaatsen op beeldbepalende locaties te verplaatsen, b.v. op markante pleinen, plantsoenen of bermen;
- Benodigde parkeerplaatsen bij inbreidingsprojecten realiseren op eigen terrein;
- Parkeernorm toepassen in nieuwbouwprojecten;
- Bij herinrichting van bestaande openbare ruimte zoeken naar maximaal haalbare en ruimtelijk verantwoorde oplossing;
- Parkeren op eigen terrein bij bedrijfsterreinen.

KANSEN / OPGAVE

- Netwerk van gebiedsontsluitingswegen uit Mobiliteitsplan vertalen in eenduidig beeld: asfalt
- Parkeren vraagt om maatwerk gebaseerd op de geformuleerde parkeerrichtlijnen.

4.9 AANSPRAKELIJKHEID

De gemeente is altijd aansprakelijk voor de openbare ruimte. Daarom wil de gemeente graag de openbare ruimte zelf in eigendom en beheer hebben. Dit is niet altijd het geval. Juridische afstemming is noodzakelijk als de gemeente geen eigenaar is en/of het beheer bij een andere partij ligt.Dit om misverstanden te voorkomen.

KANSEN / OPGAVE

- Juridische afstemming bij gedeelde verantwoordelijkheid.

4.10 PARTICIPATIE

De overheid trekt zich verder terug. Van bedrijven en bewoners wordt meer zelfredzaamheid verwacht. Tevens zijn betrokken burgers de beste ambassadeurs..Voor de inrichting van de openbare ruimte dienen bewoners en/of bedrijven te allen tijde betrokken te worden. Het gaat per slot vanrekening om hún woon- of werkomgeving. Bij het opstellen van deze Visie openbare ruimte is ook gekeken naar wat bewoners graag willen. Zo zijn er bewonersavonden in Centrum, Krinkelhoek en Mettegeupel geweest. Voor de andere wijken waren al wijkplannen aanwezig, waar in staat wat de bewoners graag willen. Deze wijkplannen hebben we goed benut. Ook hebben we zeer inspirerende workshops gehad met basisschoolkinderen van verschillende BSO's.
Voor onderhoud is participatie mogelijk door bedrijven en/of bewoners. Hiervoor is recent een notitie over zelfredzaamheid opgesteld. Algemeen geldt dat de gemeente participatie stimuleert. Wel worden er randvoorwaarden, waaronder kwaliteitseisen, gesteld.aan particpatie.

Soms is het mogelijk de gehele verantwoordelijkheid bij een andere partij (bedrijf of organisatie) neer te leggen. Dit is mogelijk wanneer een ruimte geen openbaar karakter heeft, bijvoorbeeld binnenpleintjes. De vormgeving is medebepalend of een ruimte wel of geen openbaar karakter heeft.
Rotondes lenen zich ook goed voor participatie door bedrijven en/of organisaties. Hier wordt in 5.2.3 nader op ingegaan.

KANSEN / OPGAVE

- Stimuleren participatie in onderhoud door burgers / bedrijven;
- De verantwoordelijkheid voor ruimtes zonder openbaar karakter kan overgedragen worden aan derden;
- Bedrijven/organisaties laten participeren in onderhoud en inrichting rotondes;
- Bewoners en bedrijven betrekken bij inrichting openbare ruimte.

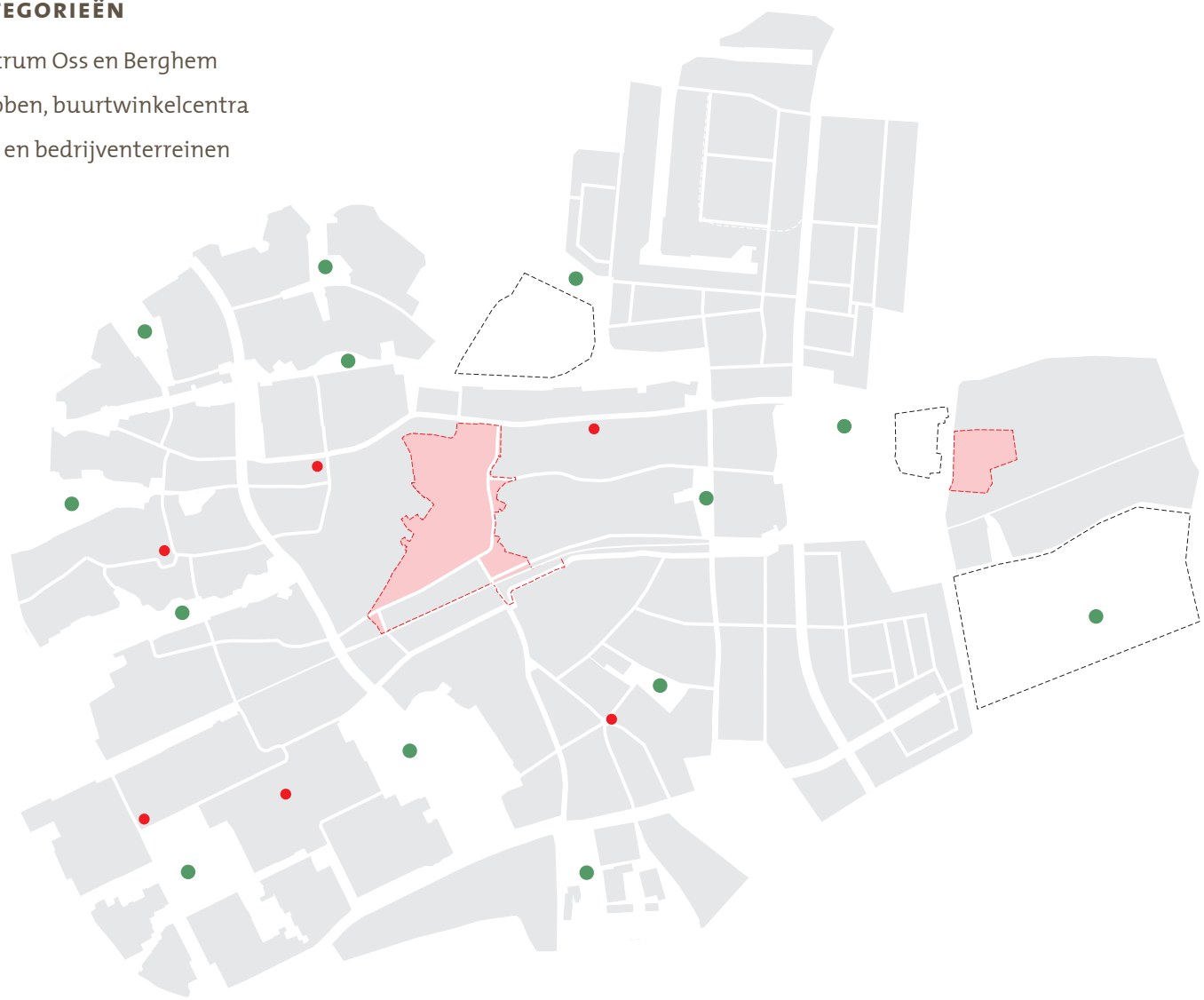
INRICHTING

INRICHTINGCATEGORIEËN

hoogwaardig: centrum Oss en Berghem

basis+ : parken, lobben, buurtwinkelcentra

basis: woonwijken en bedrijventerreinen

5

INRICHTING

5.1 INRICHTING

De inrichting (en beheer) van de openbare ruimte is een complexe opgave. Met veel aspecten dient rekening gehouden te worden zoals vormgeving, gebruik, duurzaamheid en juridische aspecten. Voor een samenhangende openbare ruimte dienen de verschillende ontwerpopgaven vanuit een eenduidige visie tot stand komen en integraal beheerd te worden. Dit betekent dat in onderlinge afstemming gewerkt wordt vanuit dezelfde ruimtelijke kaders.

5.1.1 Kwaliteitsniveaus inrichting

We hanteren een eenvoudige verdeling in kwaliteitsniveaus:

- Hoogwaardig: Centrum Oss, centrum Berghem, stadswegen, fietsstraten;
- Basis+: buurtwinkelcentra, buurt- en stadsparken, lobben;
- Basis: woonwijken en bedrijventerreinen;
- Sober: wordt niet toegepast binnen Oss en Berghem.

In het centrumgebied van beide kernen passen we hoogwaardige materialen toe, zoals gebakken klinkers, natuursteen en/of bijzondere verlichting. Hier wordt tevens intensief beheerd (niveau: goed). Standaard materialen en minder intensief beheer (niveau: basis) zijn kenmerkend voor de overige openbare ruimte binnen de bebouwde kom. Uitzondering daarbij zijn de parken, de groene lobben en de buurt- en wijkwinkelcentra. Op deze plekken is het mogelijk om standaardinrichting te verbijzonderen. Dat kan door toepassing van een hoogwaardige straatsteen op bijzondere plekken of realisatie van een bijzonder object zoals een brug, een waterelement of een vlonder.

5.1.2 Kwaliteitsniveaus onderhoud

Tegelijkertijd met de Visie openbare ruimte is de Kwaliteitscatalogus onderhoud openbare ruimte opgesteld. De Kwaliteitscatalogus maakt de bestaande en gewenste onderhoudskwaliteit inzichtelijk op basis van beelden en korte beschrijvingen. Beide documenten zijn in nauwe samenhang opgesteld. Het plangebied voor de Kwaliteitscatalogus betreft echter de hele gemeente Oss. Voor beheer en onderhoud worden drie kwaliteitsniveaus gehanteerd: goed, basis en sober. Het voorlopige voorstel voor de verdeling van de kwaliteitsniveaus voor onderhoud is:

- Goed: Centrumgebieden, stations en hoofdroutes;
- Basis: woon- en werkgebieden, parken;
- Sober: buitengebied en natuurgebieden.

De politiek kan hier nog op sturen. De Kwaliteitscatalogus is een instrument om weloverwogen kwaliteitsgestuurde keuzes te maken. Dit geldt zowel in tijden van bezuiniging als in economisch betere tijden.

5.1.3 Functionele eenheden inrichting

Wij hanteren functionele eenheden om de wijze van inrichting en kwaliteitsniveaus op toe te passen. De functionele eenheden betreffen: centrumgebieden, wijkwinkelcentra, woongebieden, werkgebieden, stations, stadswegen, fietsstraten, overige wegen, buurt- en stads-

parken en lobben. Deze functionele eenheden zijn als volgt gegroepeerd in gebieden, lijnen, inrichtingsvrije gebieden en lobben:

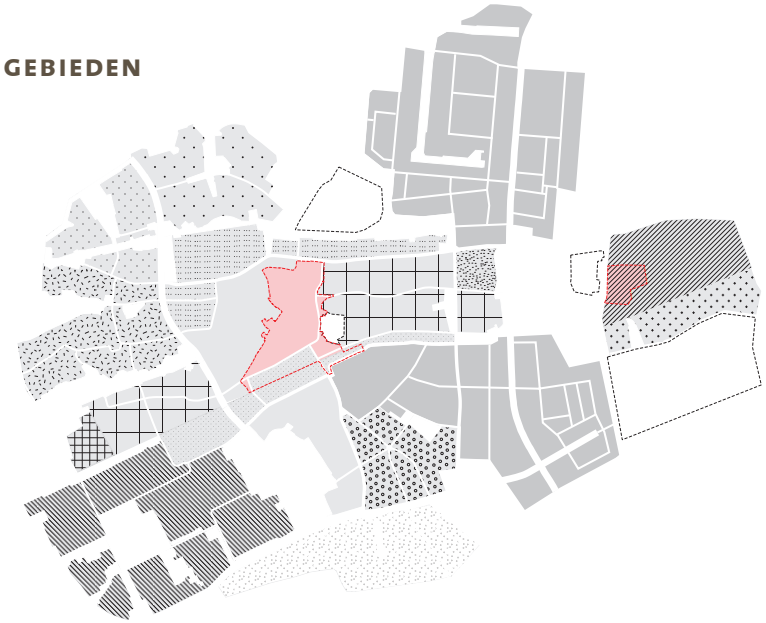
- Gebieden: centrumgebieden, wijkwinkelcentra, stations, woon- en werkgebieden (onderverdeeld in deelgebieden);
- Lijnen: stadswegen, fietsstraten, overige wegen;
- Inrichtingsvrije gebieden: buurt- en stadsparken;
- Lobben.

De Kwaliteitscatalogus onderhoud werkt met vergelijkbare functionele eenheden. Doordat het plangebied verschillend is komen in de Kwaliteitscatalogus ook de eenheden buitengebied, en bos- en natuurgebied voor.

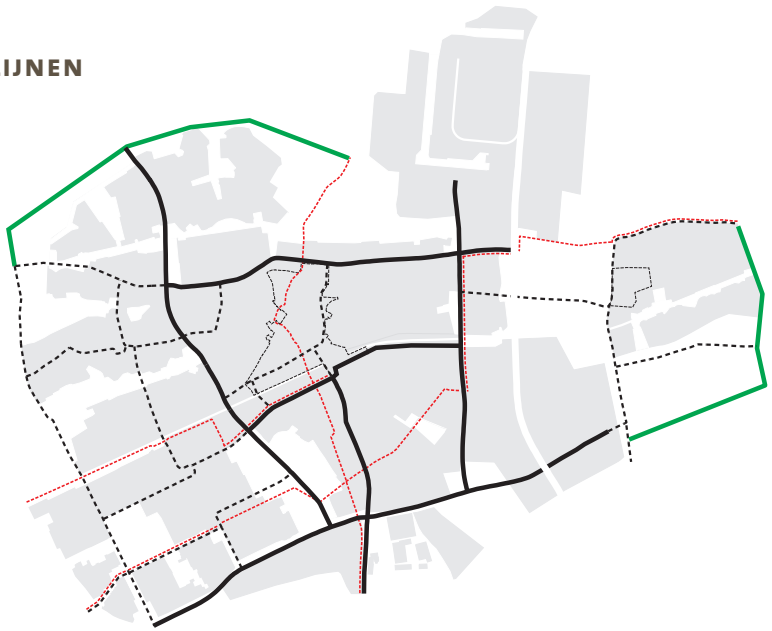
Gebieden Op basis van sfeer, karakter en ruimtelijke structuur zijn vanuit de openbare ruimte deelgebieden gedefinieerd. Doel is de diversiteit van de deelgebieden te versterken. Het streven is tegelijkertijd om te zorgen voor meer samenhang binnen de afzonderlijke deelgebieden.

Lijnen In de ruimtelijke hoofdstructuur zijn twee typen lange lijnen aangegeven, namelijk historische radialen en stadswegen. Beide hebben een eigen karakteristiek en sfeer, die we in het inrichtingsbeeld willen versterken. De historische radialen willen we herkenbaar maken en aan elkaar linken. De landelijke weg rondom Berghem is hierin een uitzondering. Hier dient in het bijzonder aandacht te zijn voor de overgang dorp–buitengebied. De stadswegen (dikke zwarte lijnen) hebben brede profielen met bij voorkeur middenbermen en begeleiding van grote bomen. Bij landelijke wegen (groene lijnen) is het belangrijkste aandachtspunt het landelijke karakter. De buurtontsluitings-

GEBIEDEN

LIJNEN

wegen (zwarte stippellijnen) zijn 50 km per uur wegen met een asfaltverharding. De fietsstraten (rode stippellijnen) hebben rood asfalt met daarin het symbool van een kroontje. De auto is hier te gast.

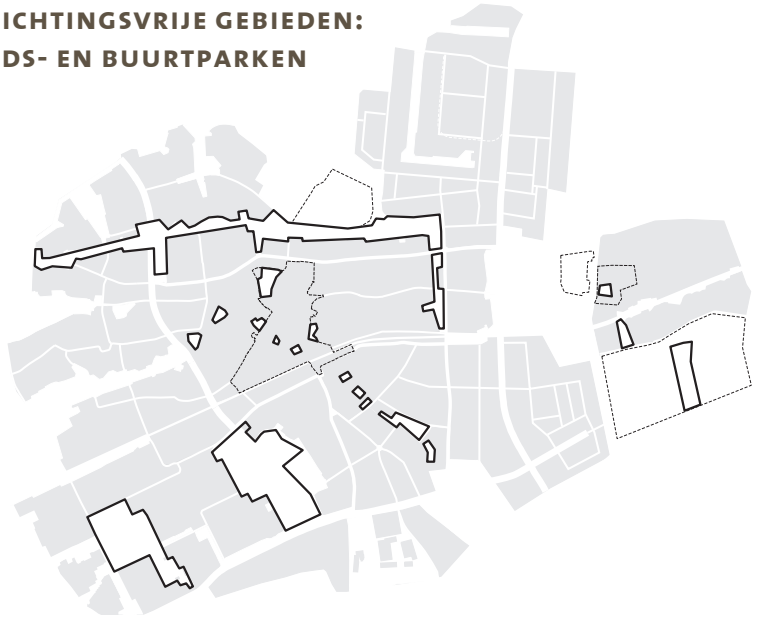
Inrichtingsvrije gebieden De buurt- en stadsparken zijn zogenaamde inrichtingsvrije gebieden. Dit betekent dat de ontwerper vrij is qua materiaalkeuze. Voorwaarde is dat er een eenduidig ontwerpconcept met een bijbehorende materiaalkeuze is voor het gehele park. Doorgaande routes dienen gerespecteerd te worden.

Lobben De inrichting van de lobben is gerelateerd aan het aangrenzende landschap. Zie 3.2 (groene rand – lobben) voor een verdere specificatie.

KANSEN / OPGAVE

- Definiëren, kwantificeren en indexeren inrichtingscategorieën (prijs per m^2)
- Blijvende afstemming met onderhoud (Kwalititeitscatalogus);
- Versterken samenhang binnen deelgebied en versterken diversiteit tussen deelgebieden
- Historische radialen beter herkenbaar en beleefbaar maken;
- Allure en karakter stadswegen versterken (middenberm, laanstructuur);
- Parken ontwikkelen tot aantrekkelijke pareltjes;
- Inrichting lobben aansluiten op aangrenzende landschap.

INRICHTINGSVRIJE GEBIEDEN: STADS- EN BUURTPARKEN

LOBBEN

KARAKTER GROEN

accent op stedelijk groen

accent op natuurlijk groen

5.2 GROEN

Een belangrijk middel om het stedelijk gebied te verrijken is het benutten en versterken van de groene kwaliteit van de openbare ruimte. Een stad moet doordrongen zijn van groen om leefbaar te zijn. In woongebieden en compacte stadscentra spelen parken, plantsoenen, lanen en losse bomen een grote rol. Behalve dat ze kleur en rust in de stedelijke drukte brengen, zorgen ze voor luwte, schaduw en schone lucht. Ze hebben ook een educatieve waarde doordat ze dichtbij huis de natuur representeren. Dankzij stadsparken komen kinderen in contact met planten en dieren en met het verloop van de seizoenen.
Het stedelijk gebied van Oss is behoorlijk goed doordrongen met groen. De bewoners en bezoekers beleven en waarderen Oss als zeer groene stad. In vergelijking met andere steden heeft Oss veel, maar redelijk sober, groen. Sober is overigens geen kwantificering van slecht, maar van eenvoudig en natuurlijk.

5.2.1 karakter groen

stedelijk/natuurlijk groen De aandacht gaat uit naar de opwaardering en differentiatie van het huidige groene areaal. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen groen met het accent op een natuurlijke inrichting (extensiever beheer) en groene ruimtes met een meer stedelijke inrichting (intensiever beheer). Binnen dit uitgangspunt zijn combinaties mogelijk, b.v. een stedelijk ingericht stadspark met een natuurlijke bloemenweide. Andersom is het mogelijk om in één van de natuurlijk ingerichte stadslobben een gazon of een rozentuin in te passen. Het gaat voornamelijk om de accentverlegging in het groen. Bij de inrichting van het natuurlijk groen is de geomorfologische, bodemkundige en cultuurhistorische onderlegger bepalend voor het ontwerp. Daar zijn vooral inheemse soorten beeldbepalend. Bij de inrichting van het stedelijk groen is de keuzevrijheid in het sortiment veel groter. Toch dient ook daar aandacht te zijn voor zogenaamde stadsnatuur.

Meer diversiteit tussen deelgebieden De inzet is om het karakter van de afzonderlijke deelgebieden onderscheidend te maken. Dit kan door per deelgebied een goed basis beplantingassortiment samen te stellen. Groene daken, groene gevels of mobiel groen in de vorm van bijvoorbeeld grote plantenbakken zijn ook middelen die bijdragen aan de verrijking van het groene karakter. Dat karakter kan tevens versterkt worden door het weghalen van het zogenaamde snippergroen.

KANSEN / OPGAVE

- Herontwikkelen groenbeleidsplan (eventueel per deelgebied);
- Opwaardering en differentiatie huidige areaal groen;
- Onderverdeling in accent op natuurlijke inrichting (extensiever beheer en accent op stedelijke inrichting (intensiever beheer);
- Meer onderscheid in karakter groen afzonderlijke deelgebieden.

5.2.2 boomstructuur

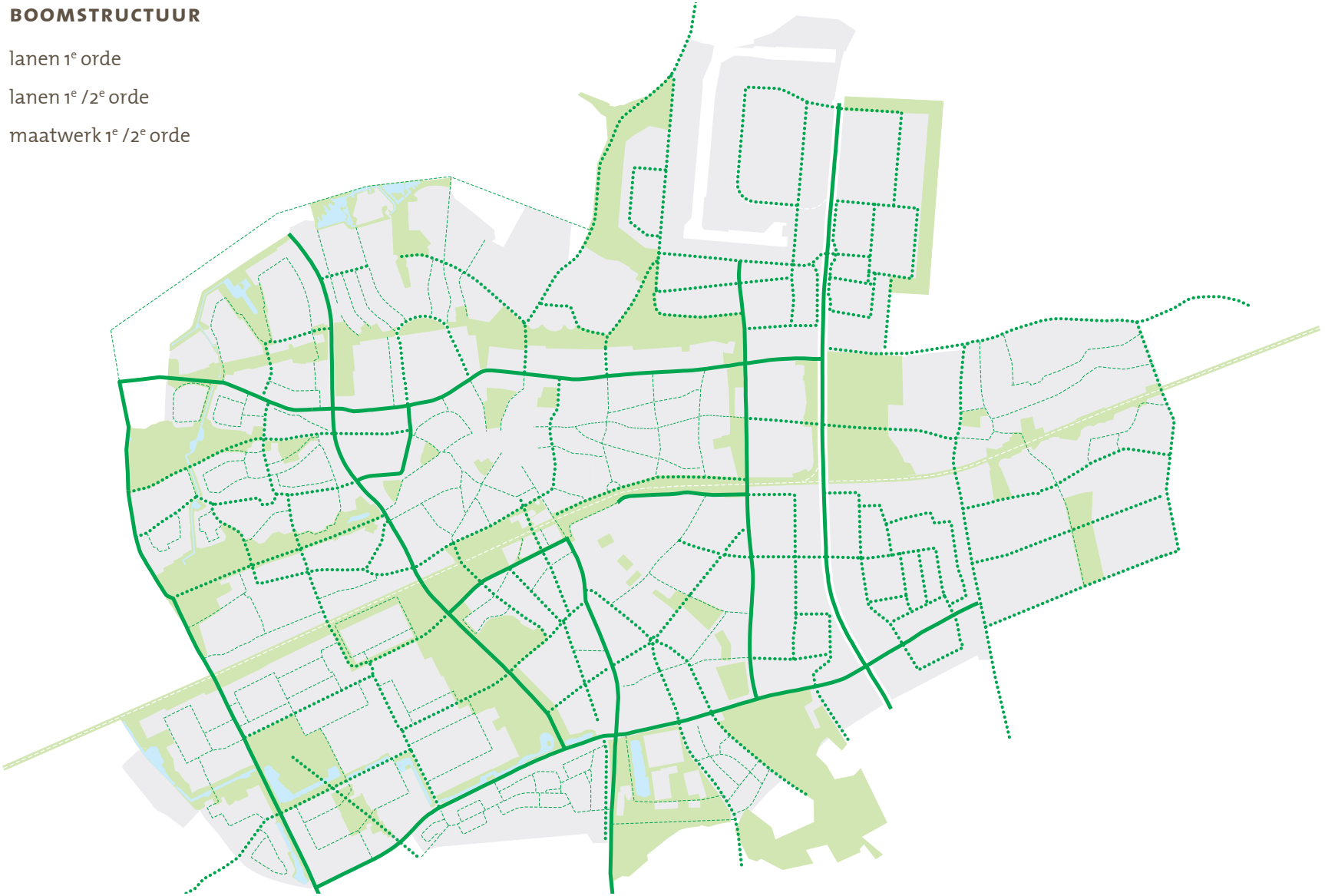
Mooie bomen geven allure aan een stad, versterken het karakter van een dorp en dragen bij aan een aangename woonomgeving. Hierbij gaat het om bomenrijen voor de straten en meer losse bomen voor park- en pleinruimtes. Met de visie wordt ingezet op versterking van de boomstructuur, de aanplant van bomen met een lange levensduur en op verbetering van de groeiomstandigheden van bomen.

BOOMSTRUCTUUR

lanen 1e orde

lanen 1e /2e orde

maatwerk 1e /2e orde

Boomsoort Bij de soortkeuze wordt rekening gehouden met de bodem (zand, klei), de groeiplaats (verharding, open grond) en de functie (verkeer, park). In de groene ruimtes met een natuurlijke inrichting en extensiever beheer worden inheemse soorten toegepast. Elders is de keuzevrijheid groter.

Grootte bomen De keuze voor een bepaalde boomgrootte is afhankelijk van de beschikbare ruimte. Om het gewenste beeld te kunnen verkrijgen moeten bomen goede groeiomstandigheden hebben en voldoende ruimte krijgen. Dat is niet altijd eenvoudig. Zo kan een ingewikkeld systeem van kabels en leidingen de groei van bomen behoorlijk beperken. In de gemeente Oss zijn de bomen als volgt ingedeeld naar groeihoogte:

- Bomen van de 1e orde: hoger dan 15 meter
- Bomen van de 2e orde: van 10 tot 15 meter
- Bomen van de 3e orde: van 6 tot 10 meter

De kaart geeft het gewenste onderscheid in boomgroottes weer. Bomenrijen van de 1e orde worden toegepast langs de brede stadswegen (dikke groene lijn). Bomenrijen van de 1e/2e orde bepalen het beeld van de meeste buurtontsluitingswegen en andere gebiedsontsluitingswegen waar de ruimte het toestaat (gestippelde groene lijn). Er zijn ook straten waar de bomen erg bepalend zijn voor het straatbeeld, maar waar de ruimte niet altijd toereikend is voor twee bomenrijen. Daar is maatwerk gewenst (dun gestreepte lijn). Bomen van de 1e/2e orde worden tevens toegepast in parken, lobben, plantsoenen, brede straathoeken en op de pleinen. Daarbij hebben bomen van de 1e orde met een lange levensduur de voorkeur. In woonstraten is de vrijheid in de soortkeuze veel groter. Bomen van de 3e orde kunnen hier een plek krijgen, indien voldoende ruimte beschikbaar is, gaat de voorkeur uit naar grotere bomen.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen bomenplan gebaseerd op kaart boomstructuur;
- Realiseren gewenste boomstructuur;
- Investeren in grote bomen met een lange levensduur;
- Inzetten op verbetering van de groeiomstandigheden van bomen.

5.2.3 Rotondes

Rotondes hebben in de eerste instantie een belangrijke verkeerskundige functie. Daarnaast zijn rotondes ook representatieve plekken waar dagelijks veel mensen langskomen. Mooi ingerichte en goed onderhouden rotondes kunnen een visitekaartje zijn voor de gemeente Oss. De gemeente betrekt graag bedrijven bij de inrichting en het beheer van de rotondes. Zij kunnen een rotonde adopteren. Hieraan zijn wel voorwaarden verbonden, zoals voldoende ruimtelijke kwaliteit en een inrichting passend bij de omgeving.Per rotonde is in beeld gebracht wat voor uitstraling de rotonde moet hebben. Rotondes met kunstwerken worden niet ter adoptie aangeboden. Het principe van voorkomen van kapitaalvernietiging geldt ook hierbij. Slecht uitziende rotondes en rotondes die te intensief onderhoud vragen komen als eerste in aanmerking voor adoptie. Natuurlijk kan een ondernemer ook een voorkeur voor een bepaalde rotonde hebben.

KANSEN / OPGAVE

- Alle rotondes een visitekaartje van de gemeente Oss laten zijn;
- Ondernemers laten participeren in inrichting en onderhoud.

OPBOUW IN TIJD (IN HOOFDLIJNEN)

- tot 1880
- 1880 - 1940
- 1940 - 1962
- 1962 - 1975
- 1975 -2010

5.3 VERHARDING

In de praktijk worden niet zo vaak hele deelgebieden in een keer opnieuw heringericht. Projecten beperken zich tot buurten. Ter voorkoming van ad hoc keuzes is het noodzakelijk om afspraken te maken over de toepassing van verhardingsmaterialen. Het doel is een samenhangend straatbeeld creëren binnen de afzonderlijke deelgebieden.

5.3.1 Materialencatalogus

Als instrument voor het creëren van het gewenste samenhangende beeld zal per deelgebied een materialencatalogus ontwikkeld worden. Hierin wordt ingegaan op de exacte keuze voor verharding. In de Visie openbare ruimte wordt op hoofdlijnen de verhardingskeuze gemaakt. Met de Visie en de materialencatalogus kan over langere tijd samenhangend aan herinrichtsopgaven gewerkt worden. De materialencatalogus gaat in ieder geval in op verhardingsmaterialen, kleurgebruik, het basis assortiment groen, straatmeubilair en verlichtingsarmaturen.

5.3.2 Afwegingscriteria

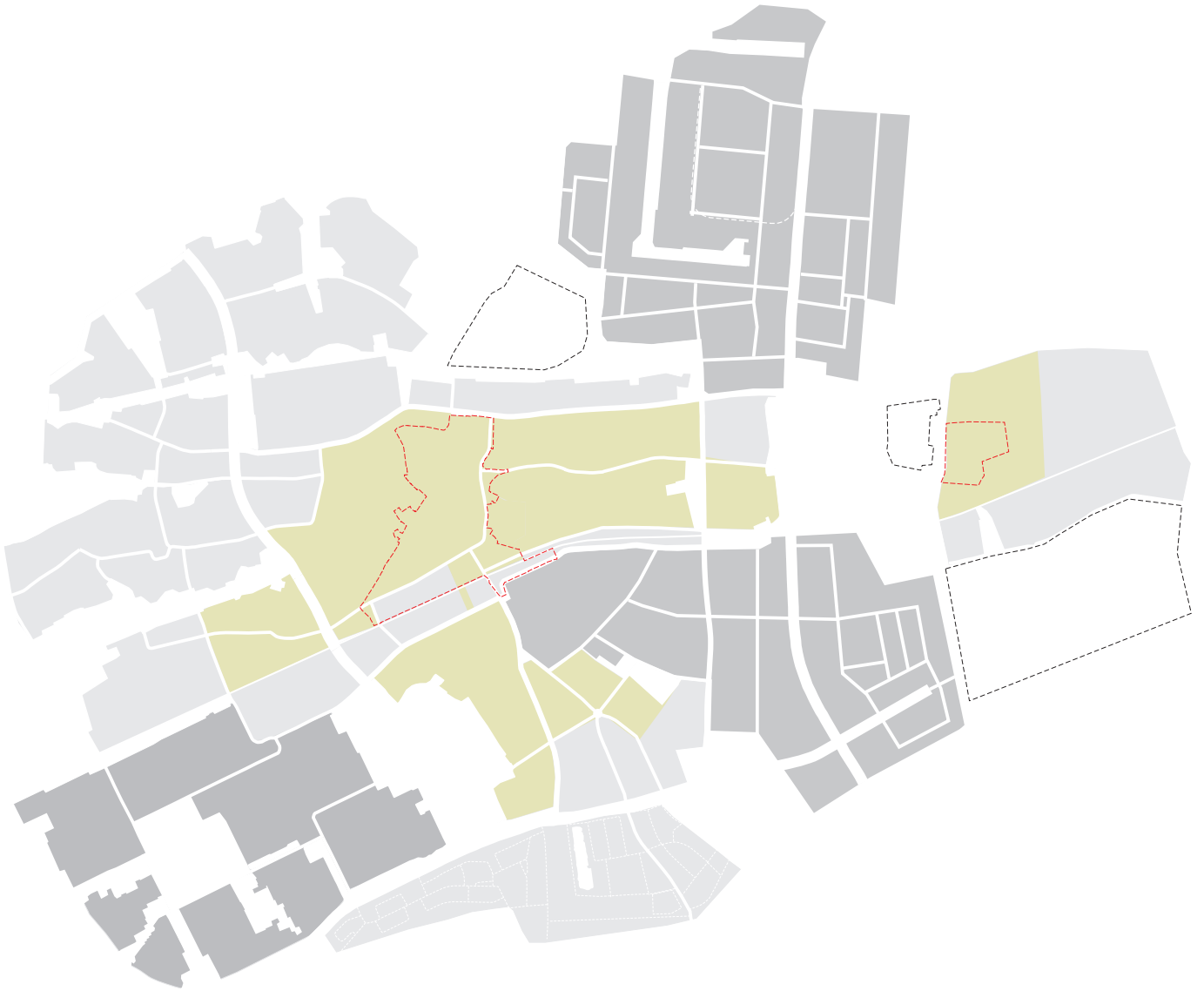
We werken met drie typen verhardingen voor de rijbanen, namelijk asfalt, betonklinkers en gebakken klinkers. De keuze voor asfalt komt rechtstreeks voort uit het Mobiliteitsplan. Voor alle wegen waar 50 km per uur gereden mag worden wordt asfalt gebruikt vanwege de verkeerskundige functie (veel en/of zwaar verkeer).
De keuze tussen betonklinkers en gebakken klinkers ligt genuanceerder. Belangrijke afwegingscriteria zijn: investering op korte en lange termijn, levenscyclus, duurzaamheid, beeldkwaliteit, beheeraspecten en machinaal kunnen straten. Onderscheidend en daarmee doorslaggevend zijn de investering op korte en lange termijn, levenscyclus en beeldkwaliteit. Voor de andere afwegingscriteria geldt dat voor- en nadelen tegen elkaar opwegen.

Investering op korte termijn
Bij de inrichting van een woonwijk wordt een groot deel van het benodigde budget gebruikt voor inkoop en aanleg van verhardingen, zoals wegen, parkeerstroken, fietspaden en stoepen. Betonklinkers zijn bij aankoop aanzienlijk goedkoper dan gebakken klinkers. Het verschil in kwaliteit van betonklinkers is behoorlijk groot. De hoogwaardige, kleurvaste betonklinkers met een natuurstenen toplaag zijn duurder dan de traditionele betonklinkers. Deze hoogwaardige betonklinkers zijn bij inrichting nog steeds goedkoper dan de gebakken klinkers.

Investering op lange termijn / levenscyclus
Gebakken klinkers behouden hun kwaliteit aanzienlijk langer dan betonklinkers.Vooral qua beeldkwaliteit is het verschil erg groot. Wat betreft de technische staat van beide producten geldt dat beide producten lang meegaan. In 2011 werd bij BOR de richtlijn gehanteerd dat een betonklinker in 40 jaar en een gebakken klinker in 80 jaar wordt afgeschreven. De levensduur van verharding is als bezuinigingsmaatregel opgerekt naar gemiddeld 60 jaar. Zowel gebakken klinkers als betonklinkers haalden tot nu toe vaak het einde van hun levenscyclus niet omdat de ontwerper of beheerder iets nieuws / iets anders wilde voor die tijd. De financiële situatie is echter zodanig veranderd, dat de kans reëler is dat het einde van de levenscyclus nu wel gehaald wordt.
Belangrijk verschil is dat gebakken klinkers na een periode van 50 of 60 jaar nog hergebruikt kunnen worden. Natuurlijk zijn er na vele decennia meer stukjes af dan bij aanleg. Daar staat tegenover dat oude gebakken klinkers een geleefd karakter hebben wat ze zelfs duurder maakt Beton-

VERHARDING

- centrum Oss en Berghem: gebakken materialen in combinatie met natuursteen/graniet
- oude wijken:gebakken klinkers rijbanen / betontegels stoepen
- overige wijken: keuze beton of gebakken klinkers rijbanen / betontegels stoepen
- Ruwaard: betonklinkers rijbanen / betontegels stoepen
- bedrijventerreinen: zwart asfalt rijbanen / betontegels stoepen

klinkers verliezen hun waarde in de loop der jaren. Er is dus een keerpunt in de kosten op de lange termijn. Op korte termijn (bij aanschaf) is de betonklinker goedkoper en op de lange termijn is de gebakken klinker goedkoper. Dit omslagpunt ligt bij het herbruiken van de gebakken klinkers. De prijsdiscussie is dus o.a. een afweging of op korte of lange termijn geld bespaard wordt.

Beeldkwaliteit

Gebakken klinkers behouden hun beeldkwaliteit aanzienlijk langer dan betonklinkers. De traditionele betonklinkers zijn na 10 jaar hun kleur verloren. Tevens verliezen betonklinkers hun egale oppervlak; door slijtage komt het grind bloot te liggen.De verharding oogt na verloop van tijd kleurloos en enigszins somber. Gebakken klinkers behouden hun kleur en structuur. Wel kunnen er stukjes afbreken. Door de komst van de betonklinker met natuurstenen toplaag is de beeldkwaliteit van betonklinkers aanzienlijk verbeterd. Dit product is verkrijgbaar met toplagen in verschillende percentages natuursteen. Hoe hoger het percentage natuursteen hoe beter de (beeld)kwaliteit van de klinker. Dit product wordt nog niet zo lang toegepast, waardoor niet precies duidelijk is hoe de beeldkwaliteit op de lange termijn is.

In de oudere wijken en centrumgebieden passen over het algemeen gebakken klinkers het beste. Dit in verband met de bij de bebouwing passende uitstraling, kleurechtheid en lange levensduur. Bij de nieuwere wijken passen betonklinkers vaak (ook) goed. In een wijk als de Ruwaard horen betonklinkers bij de basismaterialen en uitstraling van de wijk.

5.3.3 Keuze type verharding

Het volgende basisonderscheid wordt gemaakt:

- Centrum Oss en Berghem: gebakken materialen in combinatie met natuursteen/graniet;
- Oudere wijken: gebakken klinkers rijbanen / betontegels stoepen;
- Nieuwere wijken: betonklinkers rijbanen / betontegels stoepen;
- Bedrijventerreinen en hoofdwegen: asfalt rijbanen en betontegels stoepen.

De oudere wijken waar gebakken materialen gebruikt dienen te worden zijn niet uniform. Type en kleur van de gebakken klinkers is variabel. In de materialencatalogus zal per deelgebied een scala aan mogelijke gebakken klinkers in beeld worden gebracht.

Het zal niet altijd haalbaar zijn om een heel gebied met gebakken materiaal in te richten. In dat geval is het streven om minimaal de structuurdragende straatprofielen en pleinen met gebakken materialen in te richten. Voor de overige woonstraten worden hoogwaardige betonklinkers gekozen, die qua formaat en kleur aansluiten op de toegepaste gebakken klinkers.

Inzet is om bij een goed waterdoorlatend bodemprofiel, zoals in de Ruwaard en Villawijk, waterdoorlatende klinkers toe te passen.

Op de industrieterreinen wordt standaard zwart asfalt toegepast voor de rijwegen. Dat geldt ook voor de stadswegen en buurtontsluitingswegen. Het asfalt van de fietsstraten is rood. Voor de aanliggende fietspaden op het niveau van de rijweg wordt binnen de bebouwde kom ook rood asfalt gebruikt.

Aansluiten op goede voorbeelden: Bij het opstellen van de materialencatalogus is het van groot belang om aan te sluiten op de goede voorbeelden van de recente herinrichtingen in de desbetreffend deelgebieden. Zo zal de herinrichting van het Osse centrumgebied aansluiten op de herinrichting van het winkelgebied uit 2001. In Schadewijk ligt het voor de hand om de Spoorlaan als prototype te gebruiken. In Centrum

West is de Katwijkstraat een mooi vertrekpunt voor de overige straatprofielen. In Ruwaard dient de herinrichting van de Dichtersbuurt en Staatsliedenbuurt het uitgangspunt te zijn voor de herinrichting van de overige straatprofielen en woonerven.

Voorkomen kapitaalvernietiging Er ligt voor kapitalen aan verharding in Oss en Berghem. Daar gaan we zorgvuldig mee om door materialen een optimale levensduur te geven. Gebakken klinkers willen we graag herbruiken. Ook betonklinkers komen voor herbruik in aanmerking, mits de technische staat goed genoeg is en ze nog een substantiële periode mee kunnen. Een beeldkwaliteittechnisch slechte staat is op zichzelf geen reden om betonklinkers niet te herbruiken. Opgeteld bij andere factoren kan het wel tot definitieve afschrijving leiden. Dit kan bijvoorbeeld als de beeldkwaliteit vande betonklinkers zeer beroerd is en de verwachte levensduur beperkt. De levensduur van asfalt kan verlengd worden door de toepassing van slijtlagen.

Gebruikbewust Door bij het ontwerp de functie centraal te stellen ontstaan heldere en verkeersveilige inrichtinge. Kunstingrepen als antiparkeerpalen zijn bij een goed doordacht ontwerp overbodig. Voor verkeersmaatregelen zoals drempels, zoen en zoefstroken en oversteekplaatsen gelden de landelijke richtlijnen. Voor de duidelijkheid en daarmee de verkeersveiligheid worden verkeersmaatregelen uniform ontworpen.Tevens is de openbare ruimte goed toegankelijk voor minder validen (zie handleiding toegankelijkheid, gemeente Oss).

Beheer- en onderhoudsbewust In de gemeente Oss is onderhoudsvriendelijk ontwerpen uitgangspunt. Zo dient bij het ontwerp bijvoorbeeld rekening gehouden te worden met de veegwagen en het voorkomen van hinderlijk onkruid. In de Kwaliteitscatalogus onderhoud openbare ruimte zijn de verschillende kwaliteitsniveaus voor onderhoud aangegeven. De kwaliteitsniveaus voor inrichting en onderhoud dienen met elkaar in de pas te lopen. Als een gebied een sober onderhoudsniveau heeft past daar geen hoogwaardige inrichting bij. Een basis+ inrichtingsniveau strookt bijvoorbeeld wel met een basis onderhoudsniveau

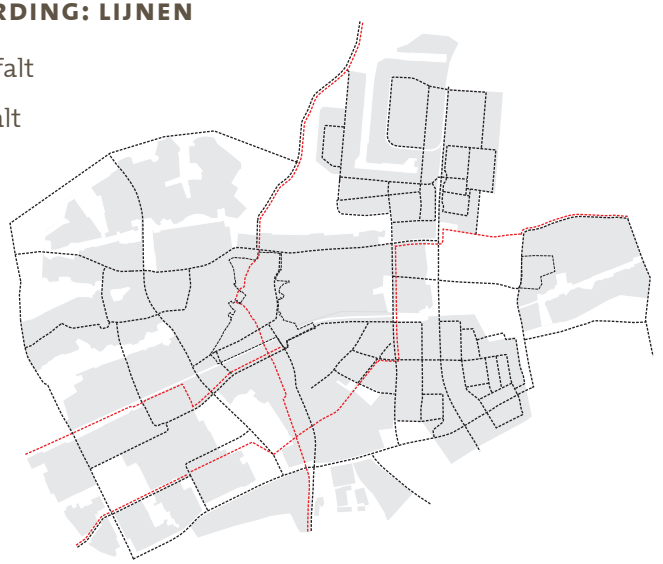
KANSEN / OPGAVE

- Bij herinrichting kaart verharding meegeven als voorwaarde;
- Samenstellen materialencatalogus per deelgebied;
- Samenhang realiseren in verharding per deelgebied;
- Voorkomen van kapitaalvernietiging (herbruik materialen);
- Gebruik- , beheer- en onderhoudsbewust ontwerpen;
- Bij herinrichting gebakken klinkers toepassen in de oudere wijken.

VERHARDING: LIJNEN

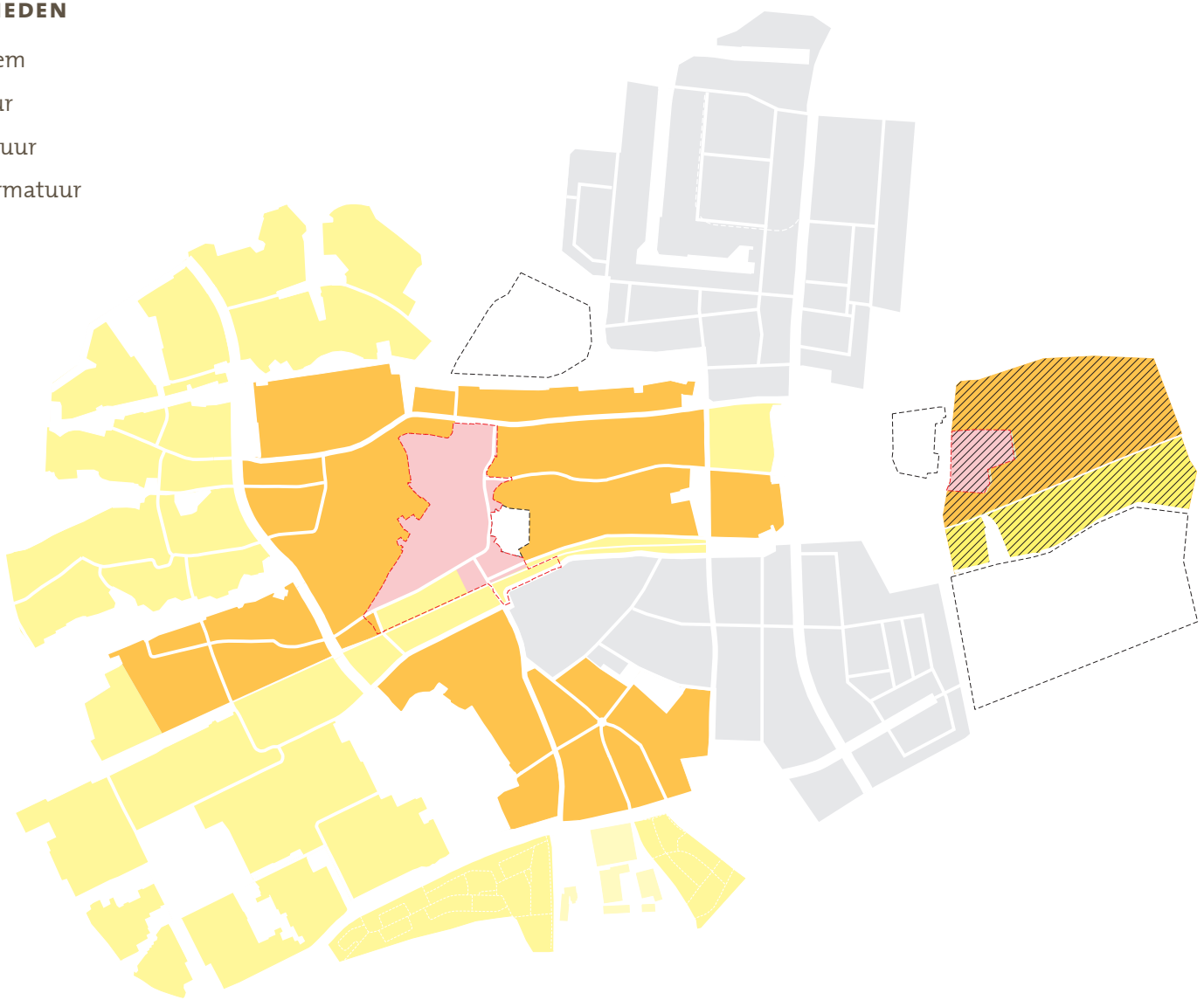
zwart asfalt

rood asfalt

VERLICHTING: GEBIEDEN

- Oss Centrum en Berghem
- oude wijken: 1 armatuur
- overige wijken: 1 armatuur
- bedrijventerreinen: 1 armatuur

5.4 VERLICHTING

Voor het goed functioneren van het openbare leven is solide en duurzame verlichting van groot belang. Men moet zich in het donker goed kunnen oriënteren en zich veilig voelen. Daardoor heeft verlichting een grote invloed op de beleving van de openbare ruimte. Twee tendenzen zijn duidelijk waarneembaar. Burgers hebben behoefte aan meer verlichting in het kader van de sociale veilgheid, bijvoorbeeld voor achterpaden. De technische ontwikkelingen nemen de laatste jaren een grote vlucht. Als gemeente willen we in spelen op deze tendenzen.
In de gemeente Oss staan anno 2012 ongeveer 18.500 lichtmasten. Hiervan zijn circa 5100 lichtmasten 30 jaar of ouder. Er zijn 250 tot 260 verschillende armaturen in omloop. Een lichtmast heeft een levensduur van ca. 40 jaar en een armatuur van ca. 20 jaar.

Kostenbesparend Door het aantal verschillende lichtmasten en armaturen drastisch te beperken wordt het beeld eenduidiger. Bovendien wordt het beheer eenvoudiger. Door goed te onderhandelen met de leveranciers kan wellicht een behoorlijke kostenbesparing bereikt worden.

Beheersbaar: Het volledige verlichtingssysteem van de gemeente Oss wordt geautomatiseerd. Alle lichtmasten krijgen daarvoor hun eigen x- en y-coördinaat. Vanuit het gemeentehuis kan elke lichtmast afzonderlijk bediend worden. Klachten die binnenkomen bij het Klant Contact Centrum (KCC) kunnen direct gecheckt worden, waarop snel actie mogelijk is.

Milieubewust De verlichting moet voldoen aan de milieueisen van energiebesparing en het voorkomen van lichthinder. Het is een opgave om voor Oss en Berghem een slim verlichtingsplan te maken met als doel het milieu minimaal te belasten. Daarvoor dienen nieuwe technologieën toegepast te worden, zoals LED-lampen (gebeurt al), dynamische verlichtingsystemen (pilot opgestart) en/of de toepassing van actieve markering langs wegen of paden.

Beeldkwaliteit: Een andere uitdaging is om de regie over de beeldkwaliteit van lichtmasten en armaturen aan te scherpen. Het streven is om een eenvoudig en beheerbaar plan te maken met een beknopte verlichtingcatalogus (als onderdeel materialencatalogus). Het aantal soorten masten en armaturen wordt daarbij verminderd. De samenhang en herkenbaarheid worden versterkt.

Uitgangspunten Qua verlichting gelden de volgende uitgangspunten:
- Centrum Oss en centrum Berghem: ieder een eigen standaard centrumverlichting. Op pleinen kunnen afwijkende, bijzondere lichtmasten toegepast worden;
- Stadswegen: Overal dezelfde masten en armaturen of masten die familiair zijn (nieuwe verlichting Singel 40/45 als prototype);
- Buurtontsluitingswegen: Overal dezelfde masten en armaturen;
- Industriewegen: Overal eigen herkenbare lichtmast met een robuuste en industriële uitstraling;
- Woonstraten oude stadsdelen: verlichting die eenvoudiger is, maar goed aansluit op de vormgeving en kleur van de verlichting in het centrumgebied;
- Woonstraten overige stadsdelen: ingetogen en sobere verlichting, die overal goed bij past;

VERLICHTING: LIJNEN

- Stadswegen: 1 armatuur
- Buurtontsluitingswegen: 1 armatuur
- Industriewegen: 1 armatuur
- N329: eigen armatuur

- Parken en groene lobben: alleen verlichting langs de hoofdroutes, vormgeving is vrij maar dient te passen bij het groene karakter van het gebied;
- Fietsstraten: variërende verlichting passend bij het deelgebied;
- Historische radialen: eventueel een eigen verlichting, b.v. een replica van oude masten.

Bevestiging armaturen Bij het samenstellen van de verlichtingsfamilies is het van belang om rekening te houden met verschillende bevestigingsmogelijkheden van de armaturen en hoogtes van de masten. Zo worden bijvoorbeeld armaturen in het winkelgebied van Oss bevestigd op een mast, aan de wand of worden gebruikt als hanglampen.

Sfeerverlichting In het plangebied is ook ruimte voor sfeerverlichting, die ingezet kan worden om het verblijf in de openbare ruimte aangenamer te maken. Dit betekent dat er op een subtiele en ingetogen manier en conform een integraal plan bijzondere architectonische objecten (monumenten), kunstwerken, bomen of andere inrichtingselementen aangelicht kunnen worden. De centrumgebieden lenen zich daarvoor het meest.

KANSEN / OPGAVE
- Opstellen openbaar verlichtingsplan;
- Verlichting opnemen in materialencatalogus per deelgebied;
- Meer samenhang in verlichting creëren

5.5 STRAATMEUBILAIR

Straatmeubilair draagt bij aan de herkenbaarheid van een gebied. Wij onderscheiden de volgende gebieden met een eigen familie straatmeubilair: centrumgebieden, oudere wijken, nieuwere wijken en bedrijventerreinen. Nieuwe wijken als Piekenhoef en Horzak hebben elk een eigen familie straatmeubilair. Eenheid in straatmeubilair komt de samenhang, het beheer en de onderhandelingsruimte bij leveranciers ten goede. Functioneel gebruik staat voorop bij straatmeubilair. Goede ontwerpen moeten de hoeveelheid meubilair (waaronder antiparkeerpalen) beperken. Punt van aandacht is de kiervorming waardoor onkruid kan groeien.

KANSEN / OPGAVE
- Meer samenhang in straatmeubilair creëren;
- Hoeveelheid straatmeubilair beperken;
- Kiervorming en daarmee kans op onkruid minimaliseren.

5.6 HEMELWATER

Oss en Berghem liggen voor een groot deel op de dekzandrug met een goed doorlatende, zandige bodemopbouw en een lagere grondwaterstand. Deze gunstige geomorfologische en bodemkundige ligging maakt de kans op wateroverlast voor de twee kernen niet groot. De afwatering van de noordelijke, lager gelegen, nattere stadsdelen is gereguleerd via een stelsel van watergangen die in verbinding staat met het poldergebied. De capaciteit van het huidige rioolstelsel is zodanig gedimensioneerd dat er bij een aanzienlijke neerslagtoename geen gevaar is voor wateroverlast. Oss en Berghem krijgen de komende jaren niet te maken krijgen met een bijzondere wateropgave.

De ambitie van het huidige beleid richt zich vooral op het afkoppelen van het regenwater om te voldoen aan de milieu- en duurzaamheideisen. Afkoppelen kent geen standaardoplossingen. In bestaand stedelijk gebied betreft het altijd maatwerk. Soms kan het zichtbaar met wadi's en molgoten en soms is afkoppeling alleen ondergronds mogelijk met een gescheiden stelsel van afvoerbuizen. Een andere methode om het regenwater zo snel mogelijk te laten infiltreren in de ondergrond is de toepassing van waterdoorlatende straatstenen. Verder wordt binnen het huidige milieubeleid gestreefd naar meer groene daken om daarmee het regenwater zoveel mogelijk vast te houden. In 4.3 (water beleven) is ingegaan op de wens het water beter beleefbaar te maken.

KANSEN / OPGAVE

- Afkoppelen hemelwater standaard in programma van eisen opnemen
- Maatwerk: creatieve(en zichtbare) oplossingen afkoppelen
- Mogelijke toepassing waterdoorlatende stenen

5.7 KUNST OP STRAAT

Bij de inrichting van de openbare ruimte hoort ook aandacht voor kunst. De stelling daarbij is dat "de ruimte de kunst zoekt en niet andersom". Aan de plek gerelateerde kunst geeft nieuwe betekenis aan de beleving van de openbare ruimte. Dat geldt ook voor de toepassing van water in het straatbeeld. Ook cultuurhistorische elementen (visualisaties) dienen een duidelijkere plek te krijgen in de openbare ruimte. Enerzijds om de cultuurhistorische bewustwording te stimuleren en anderzijds om een nieuwe dimensie in de beleving van de openbare ruimte te introduceren.

Levendigheid van het straatbeeld wordt tevens verrijkt door het mogelijk maken van tijdelijke kunstinstallaties. Laat Oss en zijn omgeving een podium zijn voor beeldende kunsten. Financieel zal het niet eenvoudig zijn om kunstprojecten van hoge kwaliteit te realiseren. Creativiteit zal nodig zijn, b.v. door samen te weken met het bedrijfsleven of een koppeling met nieuwbouwprojecten.

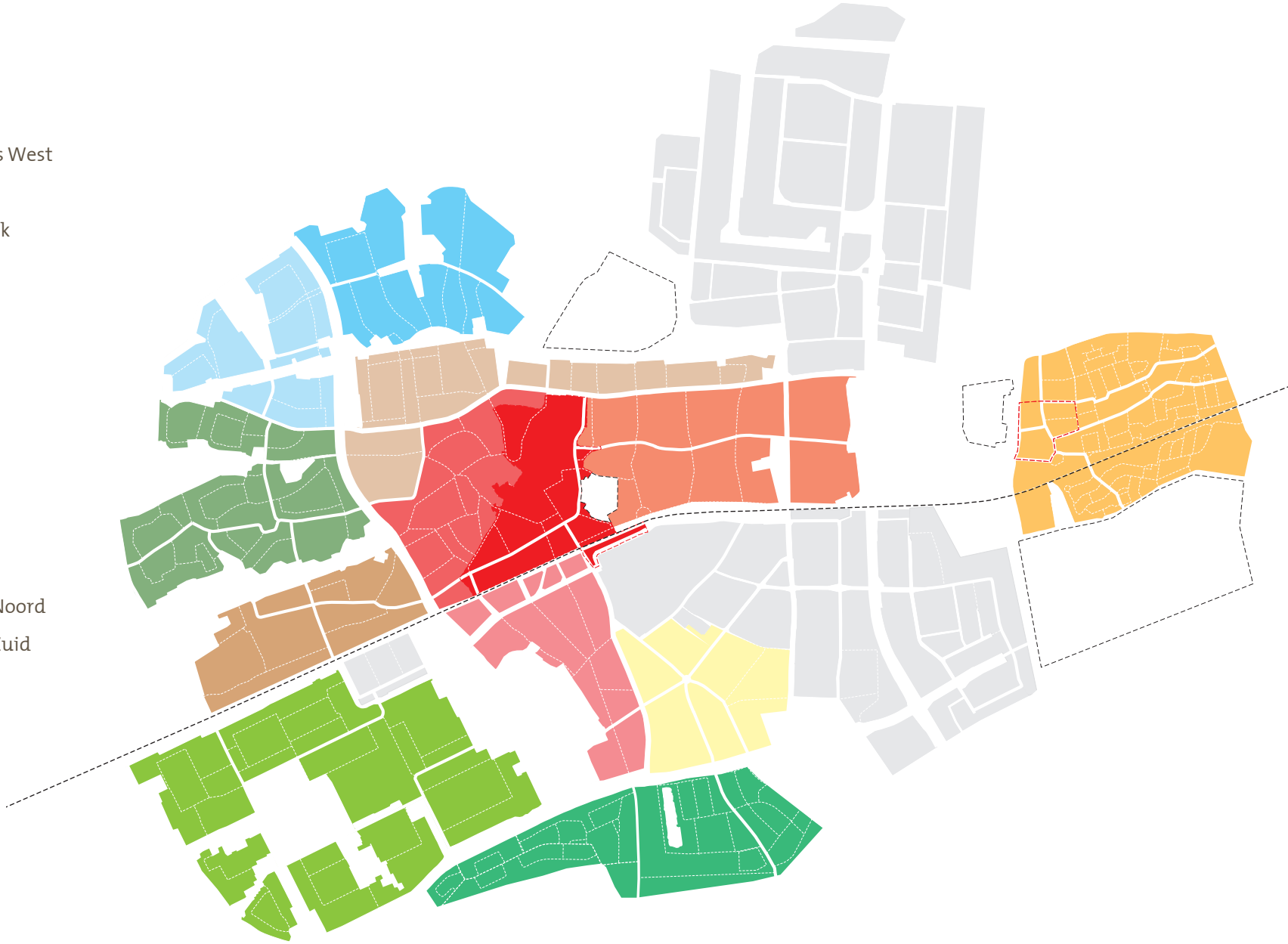
KANSEN / OPGAVE

- De ruimte zoekt de kunst en niet andersom
- Kunstprojecten in de openbare ruimte creatief financieren.

DEELGEBIEDEN

DEELGEBIEDEN

- Oss Centrum / Oss West
- Schadewijk
- Vlashoek / Heihoek
- Krinkelhoek
- Kortfort
- Oss Zuid
- Ruwaard
- Villawijk Zuid
- Ussen
- Mikkeldonk
- Mettegeupel
- Berghem
- Bedrijventerrein Noord
- Bedrijventerrein Zuid

6

DEELGEBIEDEN

6.1 OVERZICHT

Ontstaansgeschiedenis Twee historische kernen Oss en Berghem hebben hun huidige omvang en vorm gekregen gedurende een lange ontstaansgeschiedenis. Eerst door een ongecontroleerde groei langs de uitvalswegen en daarna door kleinschalige verdichting van de ruimtes tussen deze wegen, vaak conform een vooropgezet plan. De sferen en structuren van deze oude stadsdelen lopen in elkaar over. In de naoorlogse periode zijn grootschalige en planmatige uitbreidingen gerealiseerd.
Integrale stedenbouwkundige plannen die ten grondslag liggen van deze stads- en dorpsdelen hebben geresulteerd in een synergie tussen de bebouwing en openbare ruimte, die nog steeds goed herkenbaar is.

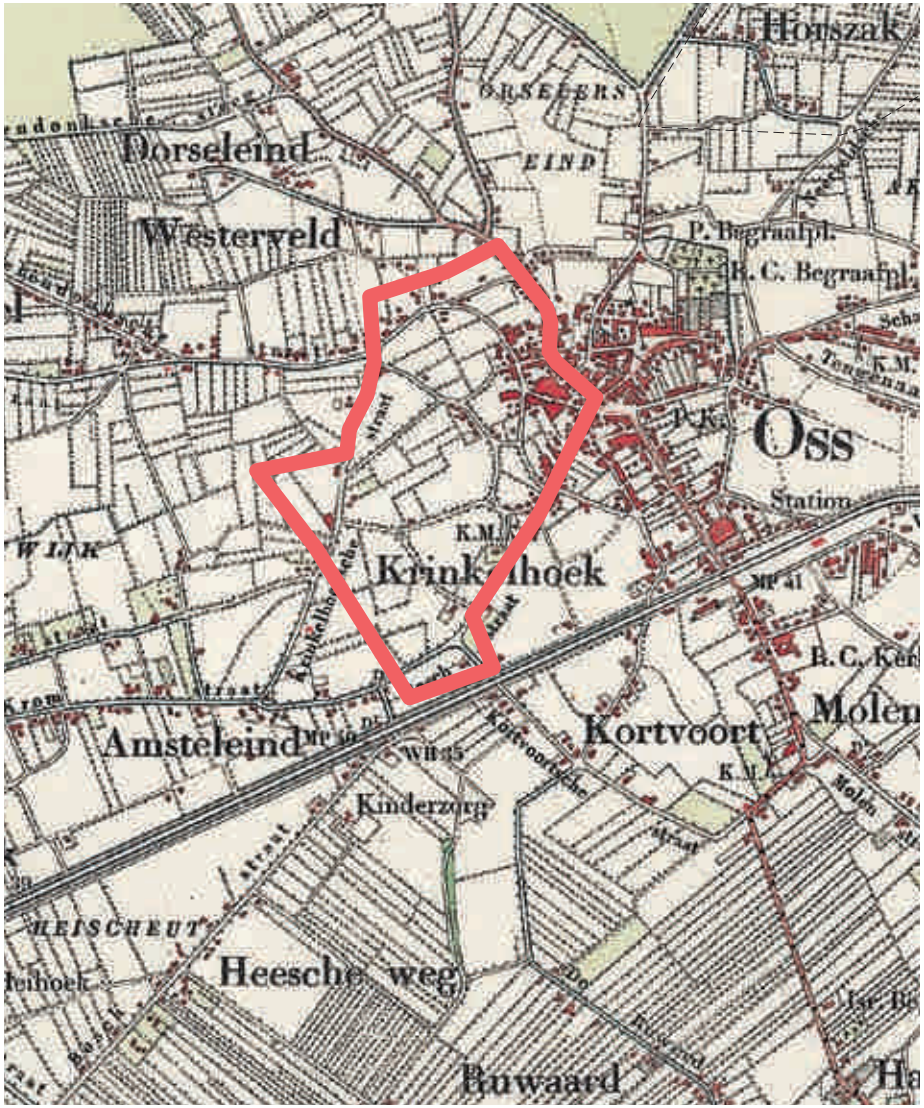
Criteria verdeling deelgebieden In de visie voor de openbare ruimte is bij de indeling van het plangebied rekening gehouden met de cultuurhistorische ontstaansgeschiedenis, de hoofdstructuur van de openbare ruimte en herkenbare ruimtelijke patronen en sferen.

Deelgebieden We hebben de volgende deelgebieden gedefinieerd:

1 Centrum West
2 Schadewijk
3 Vlashoek / Heihoek
4 Krinkelhoek
5 Kortfoort
6 Oss Zuid
7 Ruwaard
8 Villawijk Zuid
9 Ussen
10 Mikkeldonk
11 Mettegeupel
12 Berghem
13 Bedrijventerrein Noord
14 Bedrijventerrein Zuid

Buiten beschouwing De meest recent aangelegde uitbreidingen - Piekenhoef, 't Reut en Horzak, worden buiten beschouwing gelaten. Voor deze gebieden zijn beeldkwaliteitsplannen opgesteld. Visie op de openbare ruimte van centrumgebieden Oss en Berghem zijn opgenomen in de centrumvisies - Dynamisch Stadscentrum Oss 2020 en Beeldkwaliteitplan Berghem Centrum (vastgesteld 2009).

CENTRUM-WEST OP HISTORISCHE KAART CA. 1900

CENTRUM-WEST OP LUCHTFOTO

6.2 CENTRUM-WEST

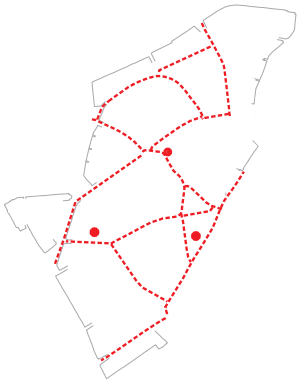
6.2.1 profiel

Stedelijke functies Het deelgebied Centrum West bestaat bijna geheel uit woonbebouwing. De andere stedelijke voorzieningen in Centrum-West bestaan uit twee relatief grote woonzorgcomplexen (Vredehof en De Wellen) en de moskee. Het Cultuurpodium De Groene Engel ligt in het grensgebied van het centrum en het deelgebied Centrum-West.

Bebouwing Centrum-West bestaat hoofdzakelijk uit laagbouw. Middenhoge bebouwing komt voor langs de stadswegen waar deze bebouwing de entree naar dit woongebied accentueert. Clusters van middenhoge bebouwing komen ook voor aan de Arendstraat, de Begijnenstraat en de Nieuwe Hofstraat.

Smaakmakers Smaakmakers van Centrum-West zijn het netwerk van historische routes vanuit het centrumgebied, de twee molen en de watertoren.

Bevolking Centrum-West heeft een gevarieerde bevolking, zowel in leeftijd als sociale en culturele achtergrond.

anno 2012

Recent gerealiseerd Recent is de Nieuwe Hofstraat en Krakenburg heringericht.

Ontwikkelingen Op korte termijn worden de Kruisstraat en de Begijnenstraat heringericht. Ook is de planvorming van het woonzorgcomplex De Wellen aan de Begijnenstraat in volle gang. Verwacht wordt dat de uitvoering op korte termijn start.

6.2.2 ligging en ontstaan

Ligging Het deelgebied Centrum-West ligt ten westen van het stadscentrum. Dit gebied is strak afgebakend door het spoor en de volgende stadswegen: de Hertogensingel, de Vierhoeksingel en de Hertogin Johannasingel. De begrenzing aan de oostzijde met het centrumgebied is minder scherp. De oude invalswegen Begijnenstraat, Kruisstraat en Kortfoortstraat markeren de overgang.

Ontstaansgeschiedenis

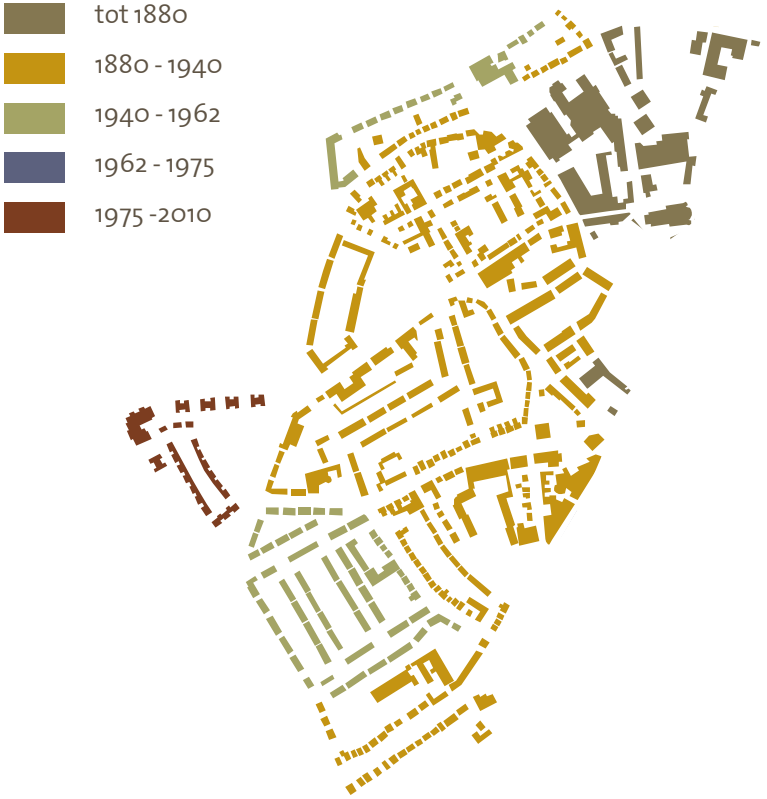
Historische wegen Op de historische kaart uit omstreeks 1900 is het netwerk van historische wegen met wat aangrenzende bebouwing al aanwezig. (zie historische kaart)

Uitbreidingsplannen J.H. Froger De woningbouwnood in Oss was hardnekkig in de jaren na de Tweede Wereldoorlog. De bevolking groeide in de periode 1945-1962 van ruim 20.000 naar ruim 30.000 inwoners. Deze mensen moesten kunnen wonen en werken. De wederopbouwperiode stond daarom in het teken van uitbreiding van de industrie en het bouwen van een groot aantal woningen en voorzieningen in nieuwe uitbreidingswijken. Per jaar werden in Oss ongeveer 250 woningen

MAYCRETEWONINGEN

OPBOUW IN TIJD CENTRUM WEST

gebouwd. Aanvankelijk werden ook noodwoningen, semi-permanente woningen en zogenaamde duplexwoningen gebouwd. In Centrum-West staan de semi-permanente Maycretewoningen van destijds nog steeds aan de Oude Kerkstraat en de Watertorenstraat.
In de jaren ’50 en ’60 maakte het Delfts bureau van J.H. Froger een samenhangende reeks van uitbreidingsplannen voor de gemeente Oss. Op het uitbreidingsplan van J.H. Froger uit 1955 staat de uitbreiding Centrum-West ingetekend. De uitbreidingsplannen kenmerken zich door het streven naar een harmonieuze afronding van de stad. De bestaande historische wegen met aangrenzen de bebouwing werden door de nieuwe woonwijken en groenvoorzieningen ingepakt tot een aaneengesloten stedelijk weefsel omsloten door hoofdwegen. Het gedachtegoed van J.H. Froger is in het huidige stadsbeeld herkenbaar in de krans van ‘oude’ woonwijken rond het stadscentrum.

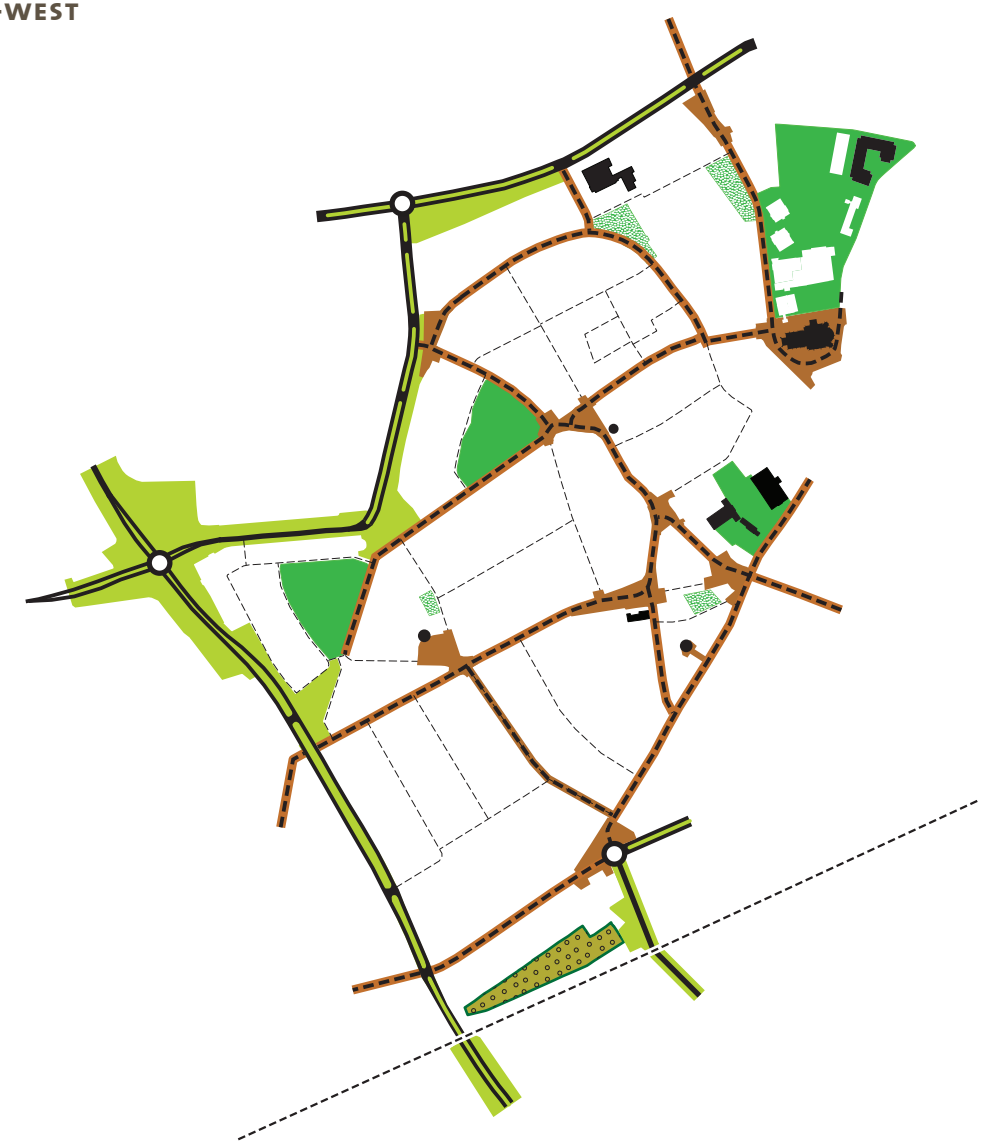
Onderdelenplan Krinkelhoek J.H. Froger ontwierp in de jaren ’50 ook gedetailleerde Uitbreidingsplannen in Onderdelen voor de afzonderlijke wijken, waaronder het Onderdelenplan Krinkelhoek. Op basis van dit plan werd een klein stukje Centrum-West bebouwd. Daarbij werd vooral voortgeborduurd op de reeds aanwezige bebouwing. Omwille van een overzichtelijke levenskring werd ingespeeld op de vorming van een parochie met een eigen kerk, kerkhof, parochiehuis, winkelcentrum en 5000 tot 6000 gelovigen (Kaart Indeling der parochies – 1962). Centrum-West behoorde hoofdzakelijk tot de parochie van het

RUIMTELIJKE STRUCTUUR CENTRUM-WEST

- stadsweg/parkweg
- laan zonder bermen
- laan met bermen
- woonstraten zonder bermen
- woonstraten met bermen
- plein
- markante knopen/kruispunten/stoepverbredingen
- winkelgebied: primaat voetganger
- woonerf
- stationsplein
- landschapsparken (groene lobben)
- stadsparken
- buurtpark
- plantsoenen
- spoorzone
- bos/bosschage
- water
- ecologische oevers
- schoolpleinen
- sportterreinen
- kinderboerderij/dierenweide
- volkstuin
- begraafplaats
- speeltuin
- bouwlocatie (gebouwen in groen)
- strandje

stadscentrum (H. Maria) en voor een klein gedeelte bij de parochie van Krinkelhoek (St. Paulus).

6.2.3 ruimtelijke structuur

Structuurelementen

Kader Deelgebied Centrum-West is aan de noord- , westzijde en deels aan de zuidzijde omsloten door een stevig groen kader. Dit kader bestaat aan de noord- en westkant uit brede stadswegen in een groene setting en aan de zuidkant uit de groene spoorzone. Aan de oostzijde vormen de historische routes -de Kruisstraat en de Begijnenstraat- het kader.

Spinnenweb met knopen Het spinnenweb met knopen bestaat uit het onregelmatige stratenstelsel van gelijkwaardige straatprofielen (spinnenweb) met op de kruispunten verbredingen (knopen). Veel van deze verbredingen zijn pleintjes met een groen karakter.

Groene driehoeken Opvallend in de openbare ruimte zijn de groene driehoeken. Twee even grote, driehoekige buurtparken zijn gelegen aan de Arendstraat. Een derde groene driehoek ligt achter de Grote Kerk. Dit is het Fratershof. Alle drie de groene driehoeken vormen stepping stones vanuit het centrum naar het buitengebied via de Lob Amstelhoef.

Stedenbouwkundig weefsel

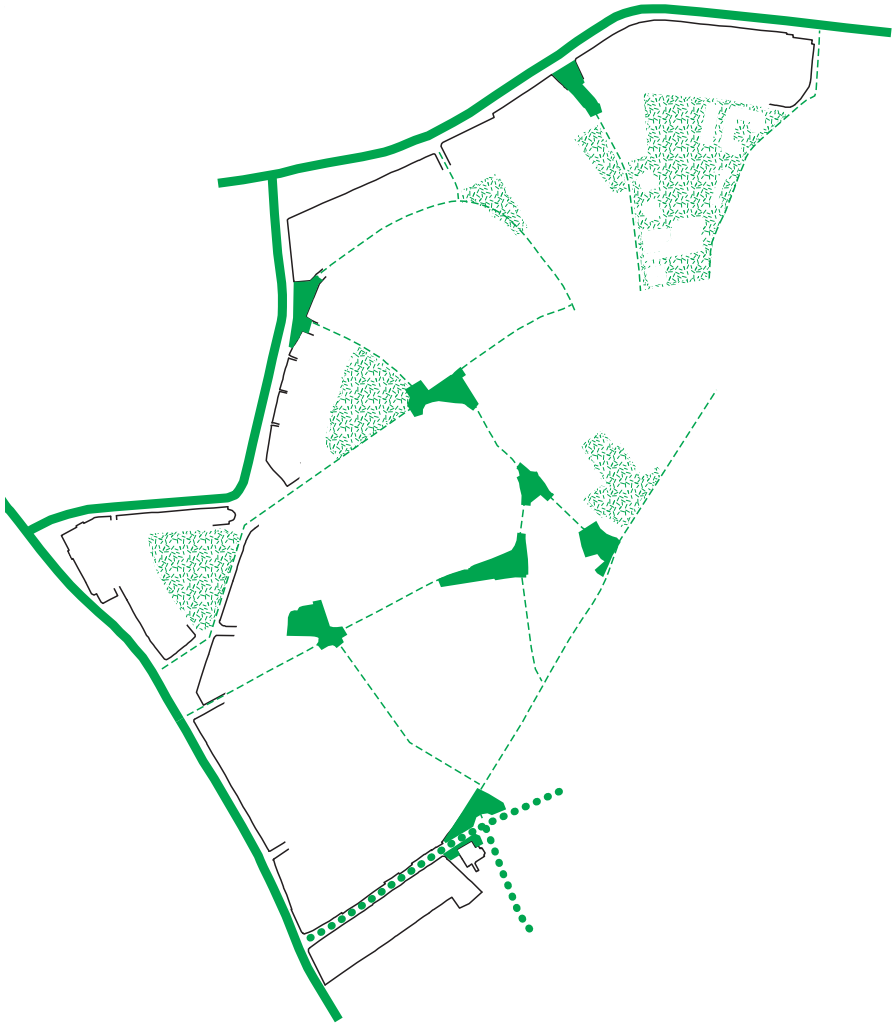
Te midden van het zgn. Spinnenweb ligt een netwerk van uniforme woonstraten met enkele plantsoenen en binnenplaatsen.

KANSEN / OPGAVE

- Versterken structuur en continuïteit van het ‘Spinnenweb’. De aanwezige erfinrichting hiervoor omvormen naar straatprofielen met stoepen;
- Ontwikkeling van de ‘Knopen’ tot ruimtelijke bakens (herkennings-punten).

GROENSTRUCTUUR CENTRUM-WEST

- lanen 1e orde
- lanen 1e /2e orde
- maatwerk 1e /2e orde
- pleinen
- plantsoenen en buurtparken

6.2.4 groen en water

Groenstructuur Centrum-West kent behalve de twee groene driehoekige buurtparken geen duidelijke groenstructuur. Dit is inherent aan de ontstaansgeschiedenis van dit deelgebied. Het historische wegenpatroon is hierin leidend geweest.

Boomstructuur In hoofdstuk 5.2 is de hoofdboomstructuur voor het gehele plangebied weergegeven. Ook in Centrum-West willen we de lijnen van de hoofdstructuur versterken met bomenrijen of losse bomen. In de breed geprofileerde stadswegen (dikke groene lijn) worden bomenrijen van de 1e orde toegepast. In Centrum-West betreft het de Hertogin Johannasingel, de Vierhoeksingel en de Hertogensingel. In de buurtontsluitingswegen wordt ingezet op beeldbepalende bomenrijen van de 1e / 2e orde (gestippelde groene lijn). Dit zijn hier de Kromstraat en de Kortfoortstraat. De dun gestreepte groene lijnen geven aan dat in deze straten de bomen eveneens beeldbepalend zijn, maar dat hier maatwerk noodzakelijk is. Het betreffende maatwerk kan één bomenrij betreffen of verspreid staande bomen van de 1e / 2e orde. Het betreft het netwerk van historische straten, namelijk: Bermakker, Arendstraat, Verlengde Torenstraat, Arendsvlucht, Driek van Erpstraat (deels), Schelversakker, Tuinstraat, Oude Kerkstraat, Katwijkstraat, Kruisstraat, Smalstraat, Hofstraat, Nieuwe Brouwerstraat, Begijnenstraat en Koornstraat.

Groene pareltjes Op de pleinen, in de plantsoenen en de buurtparken hebben eveneens grote bomen (boomgroepen of solitair) de voorkeur. De donkergroene plekken betreffen de meer stedelijke pleinruimtes en de gerasterde plekken betreffen de waardevolle plantsoenen en buurtparken.

Groene sfeer De gewenste sfeer is lommerrijk. Deze sfeer kan versterkt worden met grote bomen, grasvelden, hagen en gevelgroen.

Kleuraccenten -

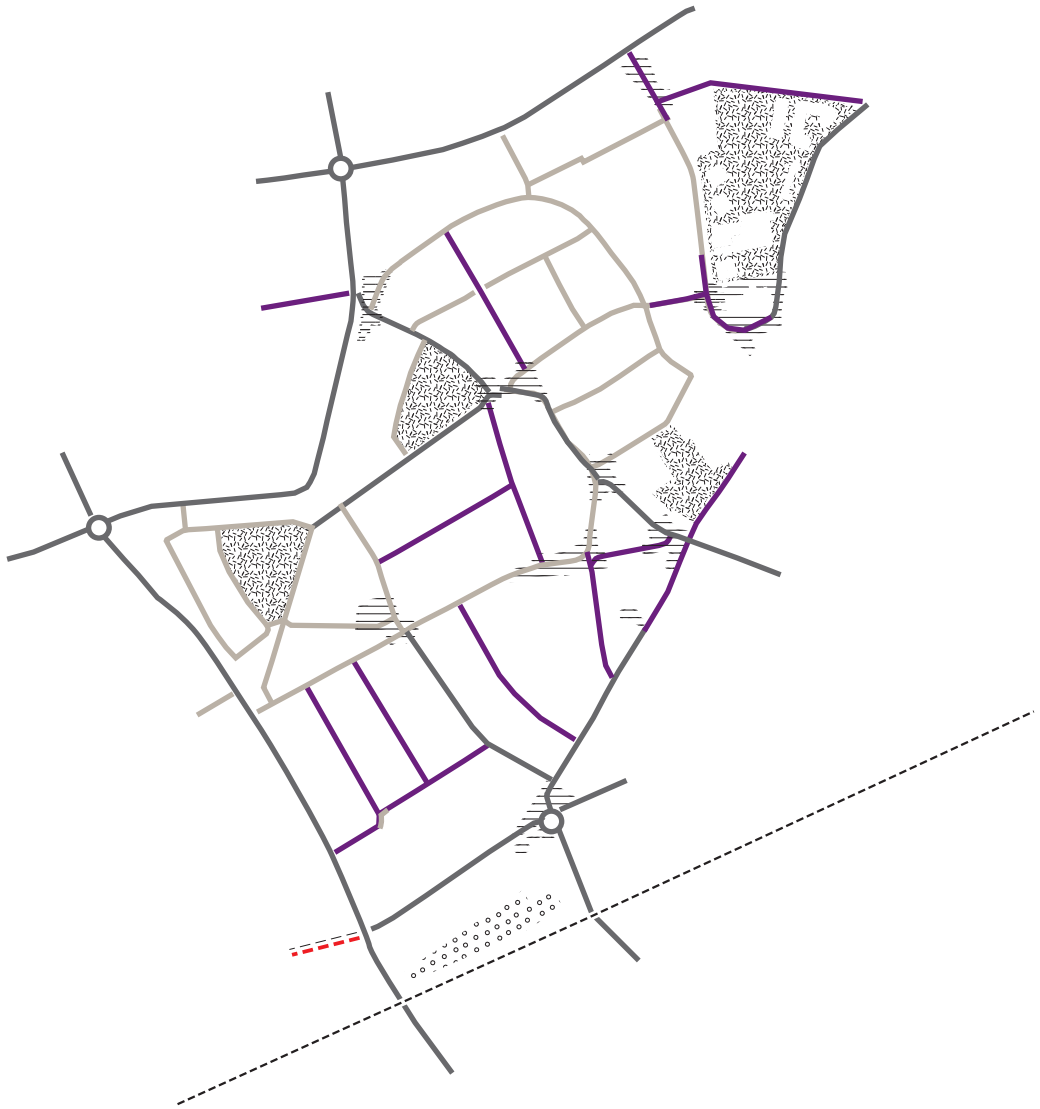
Water In het deelgebied Centrum-West is geen oppervlakte water aanwezig. Het hemelwater dient zo veel mogelijk afgekoppeld te worden. Afkoppelen gebeurt bij voorkeur zichtbaar en in tweede instantie ondergronds.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Oss-West (o.a. groen en bomen);
- Hoofdboomstructuur zo optimaal mogelijk realiseren;
- Op de pleinen (Knopen) grote bomen aanplanten.

HUIDIGE VERHARDING CENTRUM-WEST

- spoorlaan
- rood asfalt (fietsstraat)
- asfalt rijbaan
- gebakken klinkers rijbaan
- betonklinkers rijbaan
- betonklinkers stoepen

6.2.5 inrichting

De oudere wijken sluiten qua inrichting op elkaar aan. Het centrumgebied heeft een eigen inrichting waar de inrichting van de oudere wijken op aanhaakt.

Basisverharding In Centrum-West is momenteel qua verharding een divers straatbeeld aanwezig met gebakken klinkers, betonklinkers en asfalt. In verhouding tot de andere woongebieden van Oss zijn hier relatief veel straten in gebakken klinkers uitgevoerd. Centrum-West behoort tot de oudere wijken van Oss. Net als in de andere oudere wijken is hier gekozen de woonstraten in gebakken klinkers (eventueel gemêleerd) uit te voeren. Dit in verband met de bij de bebouwing passende uitstraling, kleurvastheid en zeer lange levensduur. De stoepen worden, net als in alle andere woongebieden van Oss, uitgevoerd in lichtgrijze betontegels. De stadswegen en gebiedsontsluitingswegen waar 50 km per uur gereden mag worden, krijgen asfalt op de rijbanen en betontegels op de stoepen. Het betreft de Hertogin Johannasingel, Hertogensingel, Kromstraat en Vierhoeksingel.

Ten opzichte van de huidige situatie betekent dit dat bij herinrichting het asfalt en betonklinkers in de woonstraten vervangen worden door gebakken klinkers.

Mochten de betonklinkers bij herinrichting nog herbruikbaar (technisch en qua beeldkwaliteit) zijn voor een substantiële tijd, dan zijn wij voorstander van herbruiken van bestratingsmateriaal. Mochten de financiële middelen ontbreken om bij herinrichting het hele deelgebied in gebakken klinkers uit te voeren. Dan dienen de straten nabij het centrum eerst aangepakt te worden.

Bijzondere verharding De pleinen bij de molens en de watertoren zijn bijzondere plekken, die we ook graag qua inrichting verbijzonderen. Graag zien wij deze pleintjes ingericht met gebakken klinkers en/of granieten keien. De historische straten van Centrum-West sluiten aan op de straten van het centrum. Er dient zorgvuldig aangesloten te worden op de specifieke inrichting van het stadscentrum.
Kleuren Het kleurpalet bestaat voor de rijbanen uit roodbruin. De stoepen zijn lichtgrijs.

Verlichting Voor de verlichting onderscheiden we: centrumgebieden, oudere wijken, nieuwere wijken en bedrijventerreinen. Elke categorie heeft zijn eigen familiegroep masten en armaturen. Krinkelhoek krijgt de standaard mast en armatuur, die kenmerkend is voor de oudere wijken. In het centrum is gekozen voor donkergrijze lichtmasten. Hierop aansluitend wordt voor de oudere wijken voor dezelfde donkergrijze kleur / aluminium mast gekozen.

Inrichtingselementen Voor de oudere stadsdelen is de wens een standaard vast te stellen, bestaande uit paaltjes, vuilnisbakken, bankjes en dezelfde kleur lichtmasten.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Centrum west;
- Opstellen van een herinrichtingstrategie (indien aan de orde);
- Zo optimaal mogelijke eenheid binnen deelgebied bereiken;
- Herkenbaarheid van de historische routes vergroten;
- Verbijzonderen pleintjes bij de molens en de watertoren.

ROUTES, SPELEN EN ONTMOETEN CENTRUM-WEST

- hoogwaardige fietsroute
- verbindende fietsroute
- vrijliggend wandelpad
- verbindende wandelroute
- rotonde / kruispunt
- plein
- buurtpark of plantsoen
- multifunctionele ontmoetingsplek
- watertoren
- molen
- kerk
- culturele instelling
- volkstuinen
- winkelcentrum
- zorg

6.2.6 wandelen en fietsen

Net als in heel Oss en Berghem zijn de afstanden tot voorzieningen en groene gebieden relatief kort in Centrum-West. Fietsen en wandelen hebben de voorkeur boven gemotoriseerd verkeer. Daarom behouden en versterken we comfortabele en veilige wandel- en fietspaden.

Fietsen De rode lijn op de kaart betreft een hoogwaardige fietsroute. Dit is de noordzuidelijke Fietsstraat van het centrum naar het buitengebied via de Fraterhof, het noordelijke stadspark en sportpark de Rusheuvel. In Centrum-West gaat deze Fietsstraat over het Heschepad en de Koornstraat. Net als de noordzuidelijke Fietsstraat liggen ook de andere fietsroutes door Centrum-West over historische radialen. Al deze fietsroutes verbinden het stadscentrum met het buitengebied via een groot groen gebied, namelijk een Groene Lob of een stadspark. Via de Begijnenstraat raken fietsers via het Noordelijke stadspark in het buitengebied. De fietsroute over de Tuinstraat gaat via de Groene Lob Ussen en de Arendstraat raakt beide buurtparken en de Lob Amsteleind. Tot slot gaat de route over de Kruisstraat nog in de richting van het Zuidelijke Stadspark. Al deze fietsroutes zijn met rood gestreepte lijnen op de kaart aangegeven. Daarnaast willen we graag vrij liggende fietspaden langs de stadswegen. Deze zijn ook met rood gestreepte lijnen aangegeven. Het betreft de Hertogin Johannasingel, de Vierhoeksingel en de Hertogensingel. De kruisingen van de historische routes (tevens fietsroutes) met de stadwegen dienen veilig en goed oversteekbaar te zijn voor zowel fietsers als wandelaars.

Wandelen In hoofdstuk 4.4 (Wandelen) is het complete gewenste netwerk van wandelroutes in kaart gebracht. De belangrijkste categorieën wandelroutes zijn: Route Historisch Centrum Oss, Parkenroute, Landschapsroute en de Verbindingen naar het buitengebied. Op de wandelkaart (hoofdstuk 4.4) zijn met grijs gestreepte lijnen de routes aangegeven die het stadscentrum verbinden met het buitengebied. Deze verbindende routes maken gebruik van de historische radialen en andere zich daarvoor lenende straatprofielen. Het idee is om van de eigen voortuin, via buurtparken, stadsparken en lobben, het buitengebied op een aantrekkelijke manier te voet te bereiken. Door Centrum-West lopen vier van deze recreatieve verbindingsroutes, namelijk de Kruisstraat, de Arendstraat, de Tuinstraat en de Begijnenstraat. Deze wandelroutes zijn met grijs gestreepte lijnen op de routekaart van Centrum-West aangegeven. De andere grijs gestreepte lijnen betreffen het historische 'Spinnenweb'. Deze wandelroutes gaan veelal over de aanwezige stoepen. Voor losse wandelpaden liggen initiatieven in het Fratershof achter de Grote Kerk. Ook de twee aanwezige buurtparken kunnen in aanmerking komen voor losse wandelpaden. Voor wandelaars is ook het nabijgelegen stadscentrum een prettig wandelgebied.

KANSEN / OPGAVE

- Verbeteren oversteekbaarheid voor fietsers en wandelaars van kruisingen van historische radialen met stadswegen;
- Verbeteren toegankelijkheid van het Fratershof achter de Grote Kerk. De planvorming hiervoor is al in volle gang;
- Aanpassing van de straatprofielen van het 'Spinnenweb' , zodat deze comfortabel en veilig zijn voor fietsers en wandelaars.

IMPRESSIE NIEUWE BROUWERSTRAAT

6.2.7 ontmoeten en spelen

Ontmoetingsplekken De lobben, stads- en buurtparken zijn bij uitstek dé ontmoetingsplekken voor de bewoners van Oss en Berghem. In één van de twee driehoekige buurtparken is ruimte voor een multifunctionele ontmoetingsplek. De gewenste concentratie aan sport-, spel- en zitmogelijkheden stimuleert hier het spontaan treffen van jong en oud. Met een goede inrichting zijn de pleintjes (Knopen) ook aangename kleinschalige verblijfsplekken. Hier moet meer gedacht worden aan 'een bankje onder de boom'. Langs het spoor ligt een volkstuinencomplex waar de liefhebbers van tuinieren elkaar treffen. Wij zien kansen voor de bewoners om elkaar op een leuke verrassende manier te treffen door in dit volkstuinencomplex activiteiten voor de buurt te organiseren.

Spelen Qua speelplekken wordt voor heel Oss en Berghem ingezet op minder, maar betere speelplekken. Dit betekent minder dezelfde speelplekjes met dezelfde speeltoestellen. Daar staat meer variatie in spelen tegenover, bijvoorbeeld door natuurlijk spelen en speelaanleidingen. Doordat meer creativiteit van de kinderen wordt verwacht zijn deze 'speelplekken' ook geschikt voor een grotere leeftijdsrange kinderen. De goed gebruikte traditionele speelplekken blijven uiteraard behouden of worden verbeterd. In overleg met de buurt dient gekeken te worden welke speelplekken behouden, omgevormd of verwijderd moeten worden.

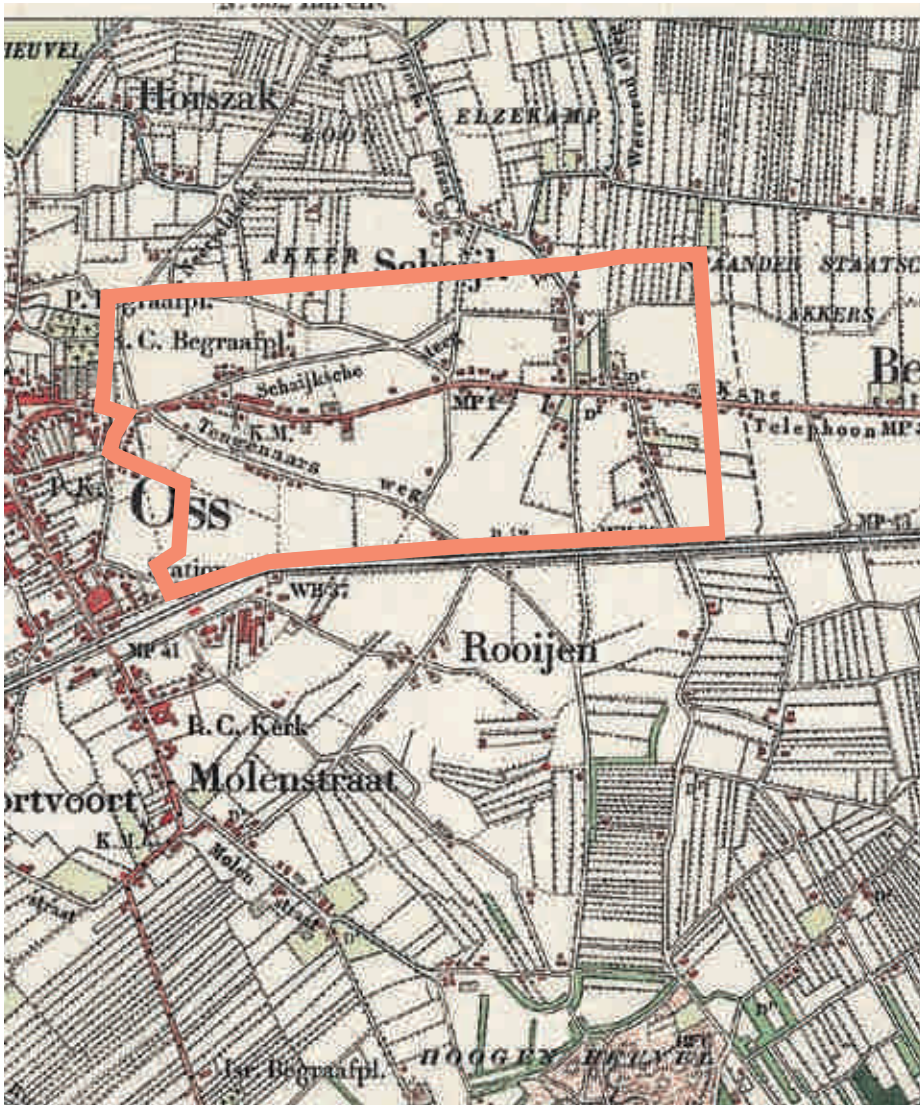
KANSEN / OPGAVE

- Realiseren van een multifunctionele ontmoetingsplek in één van de twee groene buurtparken;
- Van de pleintjes aangename verblijfsplekken maken. Dit geldt met name voor de pleintjes bij de molens en de watertoren;
- Maatschappelijke betekenis van het volkstuinencomplex vergroten;
- Nog meer variatie in speelmogelijkheden in de vorm van speelaanleidingen en natuurlijk spelen. Formeel ingerichte kleinschalige speelplekjes reduceren.

6.2.8 kansen / opgaven

Voor alle deelgebieden, waaronder Centrum-West, zal een materialencatalogus opgesteld worden. Hierin wordt de scope aangegeven van de beplanting, boomsoorten en boomgrootte, type verharding en kleur, verlichtingsarmatuur, karakter speeltoestellen / speelaanleidingen, etc.

SCHADEWIJK OP HISTORISCHE KAART CA. 1900

SCHADEWIJK OP LUCHTFOTO

6.3 SCHADEWIJK

In de visie op de openbare ruimte worden de recente inbreiding Berghkwartier niet meegenomen. Hiervoor zijn immers al beeldkwaliteitplannen opgesteld.

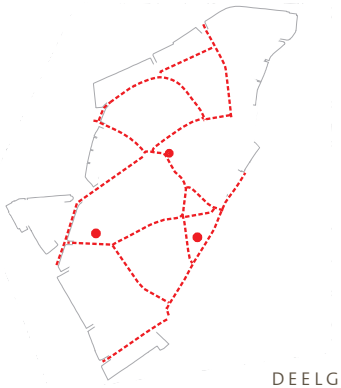
6.3.1 profiel

Stedelijke functies Het betreft een woongebied met o.a. drie winkelclusters, een wijkcentrum, een parochiekerk, twee begraafplaatsen, een school gericht op de gezondheidzorg en een aanlooproute naar het stadscentrum.

Bebouwing Schadewijk bestaat hoofdzakelijk uit laagbouw. Middenhoge bebouwing komt op twee locaties voor, namelijk ten noorden van de Berghemseweg en geclusterd aan de Lijsterstraat nabij Park Waterlaat.

Beschermde stadsgezichten De gebieden Dr. Hermanslaan - Burg. van de Elzenlaan en omgeving Johan van Bijnenstraat (Bossche school woningen) zijn zeer authentieke wederopbouwgebieden. Er zijn plannen hier beschermde stadsgezichten van te maken.

Smaakmakers Smaakmakers van de wijk Schadewijk zijn de historische routes vanuit het centrumgebied, het stedenbouwkundige ensemble aan de Nachtegaallaan, de Visserskerk, het BergOss-terrein met de oude tapijtfabriek, Park Waterlaat en de lommerrijke Spoorlaan.

Bevolking Schadewijk heeft een gevarieerde bevolking, zowel in leeftijd als sociale en culturele achtergrond.

anno 2012

Recent gerealiseerd Park Waterlaat en een deel van de nieuwbouw van Berghkwartier zijn recent gerealiseerd. Hetzelfde geldt voor de herprofilering van de Spoorlaan, het Spoorpark en de herinrichting van het Kardinaal de Jongplein en omgeving.

Ontwikkelingen Op korte termijn wordt gestart met de aanleg van tweede fase Berghkwartier en de ontwikkeling van nieuwbouwwoningen en een wijkcentrum nabij Park Waterlaat. De ontwikkeling van het terrein bij de Visserskerk is uitgesteld.

6.3.2 ligging en ontstaan

Ligging Schadewijk is ten oosten gelegen van het Osse centrumgebied, binnen een stevig kader van infrastructurele lijnen, bestaande uit: het spoor, de N329, de Singel 40/45 en de Oostwal.

Ontstaansgeschiedenis De ontwikkeling van het gebied is begonnen langs de oude route van Berghem naar het centrum van Oss. Daarna is een kleinschalig villawijkje aangelegd in het gebied achter de tapijtfabriek Bergoss. Dit wijkje is een van de weinig uitgevoerde onderdelen uit het Uitbreidingsplan, dat in 1918 opgesteld is door de Nijmeegse architect C. Esturgie. Het grootste deel van Schadewijk is gebouwd in de wederopbouwperiode na de Tweede Wereldoorlog. In die tijd maakte het Delftse bureau van J.H. Froger een reeks samenhangende uitbreidingsplannen voor Oss. Middels deze plannen werd geanticipeerd op een bevolkingsgroei naar 35.000 inwoners. Kenmerkend is het streven naar een harmonieuze afronding van de stad.

OPBOUW IN TIJD (IN HOOFDLIJNEN)

- tot 1880
- 1880 - 1940
- 1940 - 1962
- 1962 - 1975
- 1975 -2010

Zoals in het uitbreidingsplan van 1955 te zien is werd de historische lintbebouwing ingepakt door de nieuwe woonwijken tot een aaneengesloten stedelijk weefsel. In Schadewijk was de Gordelweg (Singel 1940-1945) de geplande begrenzing van de stad. In de naoorlogse periode is eerst het gebied ten zuiden van de Berghemseweg bebouwd en later in de jaren '50 het gebied ten noorden daarvan.

Uiteindelijk is ook in het uitbreidingsplan van 1955 besloten de sprong over de Gordelweg te maken (deelgebied Krinkelhoek). Ten oosten van de Kapelsingel /Vijversingel was in het Uitbreidingsplan van 1955 een groot wijkpark geprojecteerd. De wijk Schadewijk werd uiteindelijk in de jaren '80 verder uitgebreid ten koste van dit park. Het betreft het oostelijke woongebied met erfachtige inrichting dat aan alle kanten omsloten is door zware infrastructurele lijnen. Het laatste woningbouwproject is het inbreidingsproject Berghkwartier.

De lange ontstaansgeschiedenis is nu nog te zien aan de grote diversiteit in bouwstijlen: de oude lintbebouwing langs de Berghemseweg , de villawijk, de naoorlogse en de latere uitbreidingen. In de laatste decennia is een aantal inbreidingen gerealiseerd in de vorm van kleine woonbuurtjes of middelhoge bebouwing. Het terrein van de voormalige tapijtfabriek Bergoss is tamelijk recent ontwikkeld tot een nieuw woongebied. Het is ingericht conform een eigen beeldkwaliteitplan.

RUIMTELIJKE STRUCTUUR SCHADEWIJK

- stadsweg/parkweg
- laan zonder bermen
- laan met bermen
- woonstraten zonder bermen
- woonstraten met bermen
- plein
- markante knopen/kruispunten/stoepverbredingen
- winkelgebied: primaat voetganger
- woonerf
- stationsplein
- landschapsparken (groene lobben)
- stadsparken
- buurtpark
- plantsoenen
- spoorzone
- bos/bosschage
- water
- ecologische oevers
- schoolpleinen
- sportterreinen
- kinderboerderij/dierenweide
- volkstuin
- begraafplaats
- speeltuin
- bouwlocatie (gebouwen in groen)
- strandje

6.3.3 ruimtelijke structuur

Structuurelementen

Drietand De wijkstructuur bestaat uit robuuste lange lijnen. De ruggengraat van Schadewijk is de Berghemseweg. Deze weg vormt samen met de Teugenaarsstraat en de Schadewijkstraat een drietand.

Groene longen De twee grootste groene gebieden bevinden zich aan de rand van Schadewijk. Ten oosten van de wijk ligt de groene lob Oss-Berghem en ten zuiden van de wijk bevindt zich de Spoorzone. Het Park Waterlaat is het enige grotere groengebied dat ook echt in de wijk ligt. Dit buurtpark is een groene geleding tussen de oudere en de nieuwere woonbuurten. Wellicht dat in de toekomst de kans zich voordoet om het noordelijke stadspark te verbinden met de spoorzone, via het groen aan de Johannes Poststraat en het Waterlaatpark.

Doorsnijding De breed geprofileerde stadsweg Vijversingel / Kapelsingel doorsnijdt Schadewijk.

Stedenbouwkundig weefsel

Raster met 'knopen' De lange(re) oost-west wegen vormen samen met de noord-zuid wegen een raster. Op de knooppunten van dit raster bevinden zich veelal verbredingen van trottoirs en (groene) pleintjes. In geel zijn de markante pleinruimtes weergegeven op de kaart, namelijk het Tapijtplein / Klaphekkenplein, de ruimte bij het Anton Jurgenshuis, het Kardinaal de Jongplein, de ruimte om de Don Boscoschool en de ruimte aan en nabij de Mezenstraat. Er ligt een ontwerpopgave voor de 'pleinruimtes' met winkelvoorzieningen. Binnen in het raster zijn diverse woonstraten, woonerven, plantsoenen en binnenplaatsen opgenomen.

KANSEN / OPGAVE

- Structuur en continuïteit van het raster versterken. Een belangrijk middel daarvoor is het aanpassen van de rasterlijnen conform een traditioneel straatprofiel i.p.v. een erfinrichting. Uitzondering hierop vormen de Grutto, Kievit en Goudplevier.
- Ontwikkeling van de 'knopen' tot herkenningspunten en/of ruimtelijke bakens;
- Ontwerpopgave voor pleinen: Klaphekkenplein, ruimte nabij Anton Jurgenshuis, de ruimte aan en nabij de Mezenstraat en de ruimte om de Don Boscoschool;
- Bij een eventuele herstructurering kansen benutten om een 'parkstrip' te ontwikkelen. Mogelijkheden onderzoeken voor een bebouwingsaccent op de hoek bij de Berghemseweg.

GROENSTRUCTUUR SCHADEWIJK

- lanen 1e orde
- lanen 1e /2e orde
- maatwerk 1e /2e orde
- pleinen
- plantsoenen en buurtparken

6.3.4 groen en water

L-vormige parkzone In de groenzone langs het spoor, het Park Waterlaat en de groenzone langs de Kapelsingel ligt het accent op een cultuurlijke inrichting.

Lob Oss/Berghem De groene strook ten westen van de Megensebaan maakt onderdeel uit van de lob Oss-Berghem. In de gehele lob Oss-Berghem ligt het accent op een natuurlijke inrichting.

Boomstructuur In hoofdstuk 5.2 is de hoofdboomstructuur voor het gehele plangebied weergegeven. Ook in Schadewijk willen we de lijnen van de hoofdstructuur versterken met bomenrijen of losse bomen. In de breed geprofileerde stadswegen (dikke groene lijn) worden bomenrijen van de 1e orde toegepast. In Schadewijk betreft het de Singel 1940-1945, de Kapelsingel / Vijversingel en de N329 (provinciale weg). Voor de belangrijkste buurtontsluitingswegen en gebiedsontsluitingswegen in Schadewijk wordt ingezet op beeldbepalende bomenrijen van de 1e / 2e orde (gestippelde groene lijn). Dit zijn de Oostwal en de Spoorlaan. De dun gestreepte groene lijnen geven aan in welke straat de bomen eveneens beeldbepalend zijn, maar waar maatwerk noodzakelijk is. De ruimte is hier vaak niet toereikend voor twee bomenrijen. Het betreffende maatwerk kan één bomenrij betreffen of verspreid staande bomen van de 1e / 2e orde. Maatwerk voor grote bomen is van toepassing op de volgende straten Berghemseweg, Schadewijkstraat, Teugenaarsstraat, Goudmijnstraat, Prof. Regoutstraat / Burg. v.d. Elzenlaan, Kardinaal de Jongstraat / Nachtegaallaan, Hagelkruisstraat / Lijsterlaan, Zwaluwstraat.

Groene pareltjes Op pleinen, op begraafplaatsen en in plantsoenen hebben eveneens grote bomen (boomgroepen of solitair) de voorkeur. De donkergroene plekken betreffen de meer stedelijke pleinruimtes en de gerasterde plekken betreffen de waardevolle plantsoenen en veldjes.

Groene sfeer De gewenste groene sfeer is lommerrijk met grote bomen, grasveldjes, hagen en gevelgroen.

Water In Schadewijk beperkt het oppervlaktewater zich tot de vijver in het Park Waterlaat. Het hemelwater dient zo veel mogelijk ondergronds afgekoppeld te worden en, indien mogelijk, afgevoerd te worden naar de groene zones aan de randen.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Schadewijk (o.a groen en bomen);
- Hoofdboomstructuur zo optimaal mogelijk realiseren;
- Aanplant groot wordende bomen op de pleintjes.

HUIDIGE VERHARDING SCHADEWIJK

- spoorlaan
- rood asfalt (fietsstraat)
- asfalt rijbaan
- gebakken klinkers rijbaan
- betonklinkers rijbaan
- betonklinkers stoepen

6.3.5 inrichting

Basisverharding In Schadewijk is momenteel een divers beeld aan verhardingen aanwezig. Ten zuiden van de Berghemseweg liggen hoofdzakelijk gebakken klinkers in de straten. Ten noorden van deze weg betreft het vooral betonklinkers. Daarnaast zijn enkele woonstraten in asfalt uitgevoerd, namelijk Burg. van de Elzenlaan, Dr. Hermanslaan, Teugenaarslaan, Linkensweg en Goudmijnstraat (deels).In de Vogelbuurt ligt asfalt in de Grutto en Kievit.
Net als in de andere oudere wijken van Oss is voor Schadewijk gekozen de woonstraten in gebakken klinkers (eventueel gemêleerd) uit te voeren. Dit in verband met de bij de bebouwing passende uitstraling, kleurvastheid en lange levensduur. De stoepen worden, net als in alle andere woongebieden, uitgevoerd in lichtgrijze betontegels. De recent heringerichte Spoorlaan is een goed voorbeeld voor heel Schadewijk.
Ten opzichte van de huidige situatie betekent dit dat bij herinrichting het asfalt in de woonstraten vervangen wordt door klinkers. Voor de Burg. van de Elzenlaan, Dr. Hermanslaan, Teugenaarslaan en het straatje naar de begraafplaats zijn dat in ieder geval gebakken klinkers.
Ten noorden van de Berghemseweg wordt op de langere termijn ook ingezet op gebakken klinkers. Nu liggen hier vooral betonklinkers. Mochten deze op het moment van herinrichting nog herbruikbaar (technisch en qua beeldkwaliteit) zijn voor een substantiële tijd dan zijn wij voorstander van het herbruiken van bestratingsmateriaal. Mochten de financiële middelen ontbreken om bij vervanging het hele gebied ten noorden van de Berghemseweg in gebakken klinkers uit te voeren. Dan is de eerste stap minimaal de ruimtelijke hoofdstructuur van Schadewijk in gebakken klinkers uitvoeren. Het betreft nog: Schadewijkstraat, Prof. Regoutstraat, Burg. van de Elzenstraat, Hagelkruisstraat, Teugenaarsstraat, Goudmijnstraat en Bram van de Berghstraat.

De Vogelbuurt is later gebouwd en als zodanig behoort dit deel van de wijk niet tot de categorie oudere wijken. Hier is gekozen de woonstraten in betonklinkers uit te voeren (nu en in de toekomst).

Bijzondere verharding Ondanks dat pleinen ook voetgangersgebieden zijn, wordt hier niet gekozen voor de lichtgrijze 30 x 30 betontegel. Voor de pleinruimtes wordt gekozen voor gebakken klinkers.

Kleuren Het kleurpalet bestaat voor de rijbanen uit roodbruin. De stoepen zijn lichtgrijs. De parkeerplaatsen zijn in dezelfde roodbruine tint als de rijbanen of aansluitend op de heringerichte Spoorlaan antraciet.

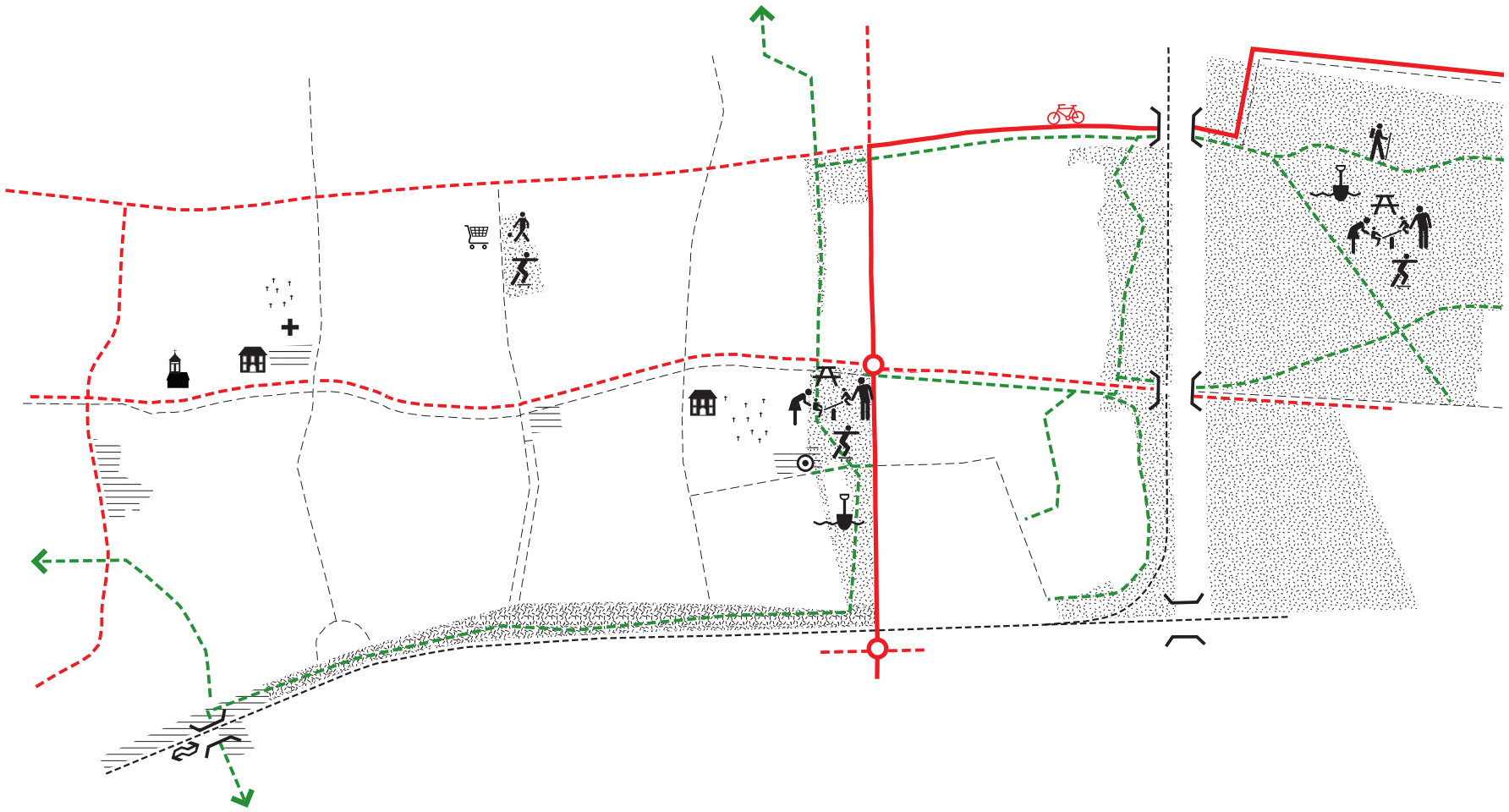
Verlichting Voor de verlichting onderscheiden we: centrumgebieden, oudere wijken, nieuwere wijken en bedrijventerreinen. Elke categorie heeft zijn eigen familiegroep masten en armaturen. Schadewijk krijgt de standaard mast en armatuur die kenmerkend is voor de oudere wijken. In het centrum is gekozen voor donkergrijze lichtmasten. Hierop aansluitend wordt voor de oudere wijken voor dezelfde donkergrijze kleur mast gekozen.

Inrichtingselementen Voor de oudere stadsdelen is de wens een standaard vast te stellen, bestaande uit paaltjes, vuilnisbakken, bankjes en dezelfde kleur lichtmasten.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Schadewijk;
- Opstellen herinrichtingstrategie (indien aan de orde);
- Zo optimaal mogelijke eenheid binnen deelgebied bereiken;
- Herkenbaarheid van de historische routes vergroten.

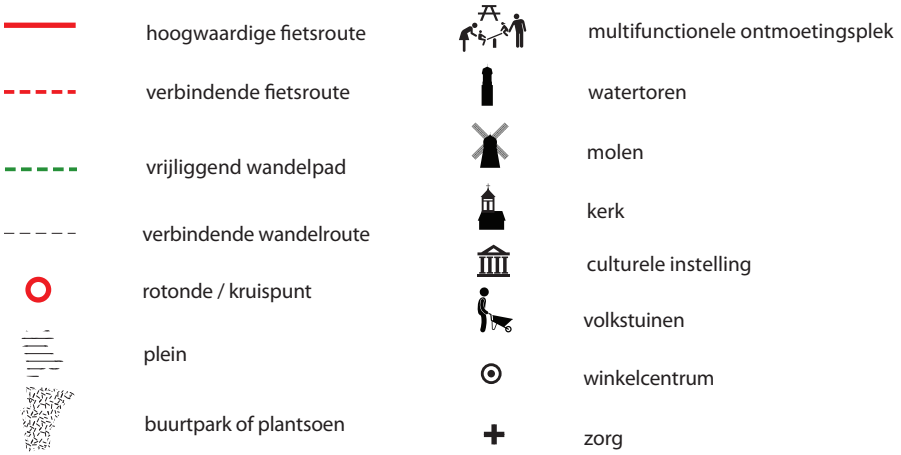
ROUTES, SPELEN EN ONTMOETEN SCHADEWIJK

6.3.6 wandelen en fietsen

Net als in heel Oss en Berghem zijn de afstanden tot voorzieningen en groene gebieden relatief kort in Schadewijk. Fietsen en wandelen hebben de voorkeur boven gemotoriseerd verkeer. Daarom behouden en versterken we comfortabele en veilige wandel- en fietspaden.

Fietsen Op de kaart zijn met roodgestreepte lijnen de fietspaden aangegeven. De doorgetrokken rode lijn betreft een hoogwaardige (regionale) fietsroute. Langs de stadswegen (grotere, drukkere wegen) willen we graag vrij liggende fietspaden of toepassing van het fiets-straatmodel. Het betreft in Schadewijk de Singel 1940-1945, de Oostwal en de Berghemseweg (historische radiaal). De N329 mag geen barrière vormen voor fietsers tussen Oss en Berghem. Twee fietstunnels zijn dan ook gewenst: één ter hoogte van de Singel 1940-1945 en één ter hoogte van de Berghemseweg.

Wandelen De groengestreepte lijnen geven de (potentiële) wandelpaden aan. Goede wandelmogelijkheden in Schadewijk zijn gelegen in de grotere groene gebieden: spoorzone, lob Oss-Berghem en Park Waterlaat (+ ten noorden gelegen groen). Hier gaan we voor vrij liggende wandelpaden. Een interessante kans is een recreatieve parkroute in Schadewijk die alle grotere groene gebieden met elkaar verbindt. Deze kans is in het Wijkplan opgenomen als het Rondje Schadewijk. Een andere interessante wandelroute is vanaf station Oss, via de Rode Draad en de Koningsloper, naar het centrum. De spoorzone en het noordelijke stadspark zijn verbonden door de volgende noord-zuid wandelroutes (stoepen): Professor Regoutstraat / Burgemeetser van de Elzenstraat, Kardinaal de Jongstraat / Nachtegaallaan, Hagelkruisstraat / Lijsterlaan.

KANSEN / OPGAVE

- Betere aanhechting met Krinkelhoek door het verbeteren van de oversteekbaarheid van de Singel 40/45. Voetgangers en fietsers moeten gemakkelijk en veilig over kunnen steken ter hoogte van de Prof. Regoutstraat, de Hagelkruisstraat en de 'Parkstrip' (o.a. Park Waterlaat).
- De toegankelijkheid van de 'parkstrip' vergroten door de barrière-rewerking van de Vijversingel / Kapelsingel op te heffen. Hiervoor moeten veilige oversteekplaatsen komen voor voetgangers en fietsers.
- De Berghemseweg veilig en comfortabel maken voor wandelaars en fietsers. Hiervoor moet het profiel aangepast worden.

IMPRESSIE BERGHEMSEWEG

IMPRESSIE JOHAN VAN BIJNENSTRAAT

6.3.7 ontmoeten en spelen

Ontmoetingsplekken De lobben, stads- en buurtparken zijn bij uitstek dé ontmoetingsplekken voor de bewoners van Oss en Berghem. Schadewijk is een behoorlijke stenige woonwijk, waar het aanwezige groen gekoesterd moet worden. In het Park Waterlaat en de Lob Oss-Berghem is ruimte voor een multifunctionele ontmoetingsplek. De concentratie aan sport- en spelmogelijkheden stimuleert hier het spontaan treffen van jong en oud. Daarnaast bieden het Tapijtplein / Klaphekkenplein en het plein voor het Anton Jurgenshuis volop mogelijkheden voor spontane ontmoetingen. Het Kardinaal de Jongplein is een groene activiteitenruimte waar de jeugd o.a. kan voetballen en skateboarden. Tot slot lenen de 'knopen' van het stedenbouwkundige raster zich voor kleinschalige verblijfsplekken, zoals een bankje onder de boom. Begraafplaatsen kunnen verborgen pareltjes zijn in de stad. Onderzoek naar het beter toegankelijk maken van begraafplaatsen is wenselijk. Daarbij is o.a. de vraag hoe een begraafplaats opgenomen kan worden in de (semi-) openbare ruimte met behoud van de gewenste rust.

Spelen Qua speelplekken wordt ingezet op minder, maar betere speelplekken. Dit betekent minder dezelfde speelplekjes met dezelfde speeltoestellen. Daar staat meer variatie in spelen tegenover, bijvoorbeeld door natuurlijk spelen en speelaanleidingen. Doordat meer creativiteit van de kinderen wordt verwacht zijn deze 'speelplekken' ook geschikt voor een grotere leeftijdsrange kinderen. Op de ruimtelijke structuurkaart van Schadewijk zijn alle waardevolle plantsoenen / groene plekken aangegeven. Een aantal hiervan benutten we voor kwalitatief goede speelplekken voor kleine kinderen. Spelen met water boeit veel kinderen. In Park Waterlaat spelen we hier op in.

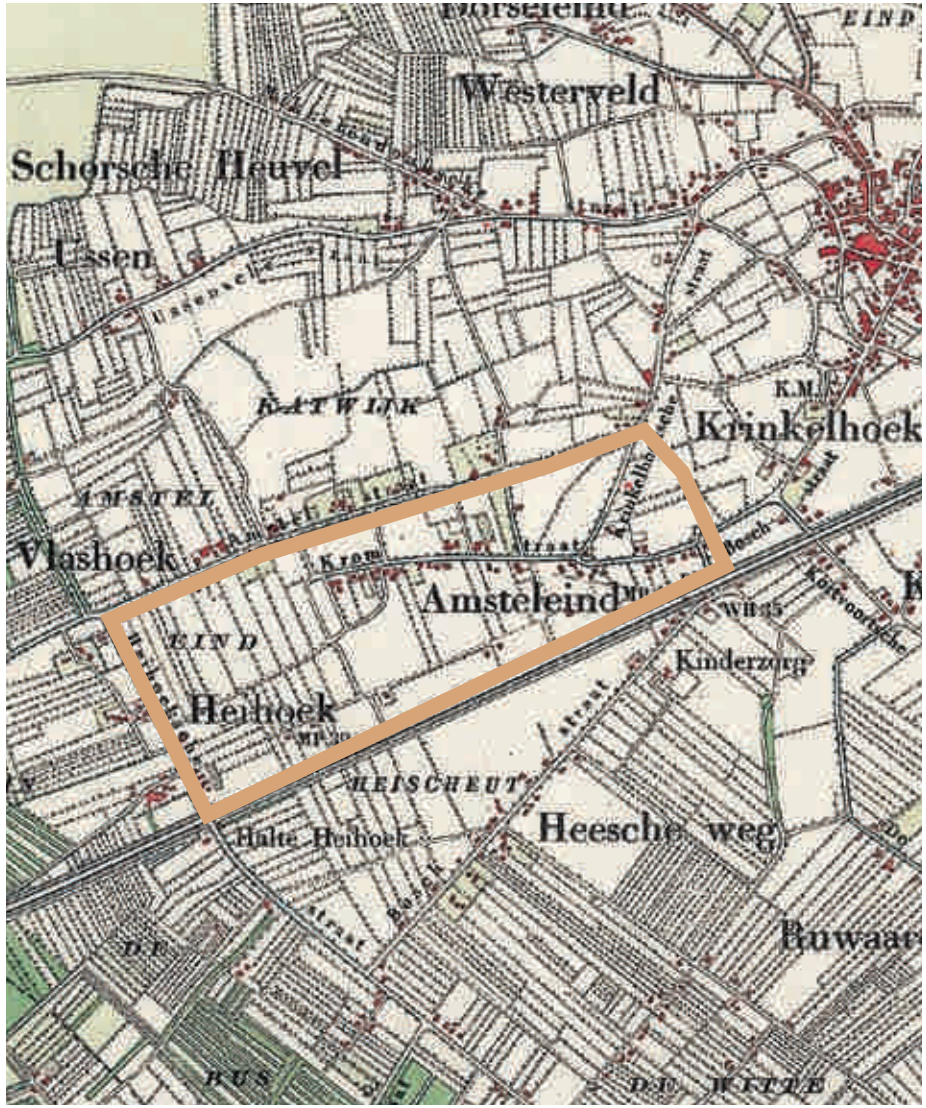
KANSEN / OPGAVE

- Verbeteren verblijfskwaliteit van de twee pleinen (Anton Jurgenshuis en Klaphekkenstraat);
- 'Knopen' benutten als kleinschalige verblijfsplekken;
- Verblijfskwaliteit en toegankelijkheid van de begraafplaatsen vergroten;
- Meer variatie in speelmogelijkheden in de vorm van speelaanleidingen en natuurlijk spelen. Formeel ingerichte en kleinschalige speelplekjes reduceren;
- Waterspeelmogelijkheden en een verblijfsplek aan het water creëren in Park Waterlaat. (De oevers zijn al wel toegankelijker gemaakt.)

6.3.8 kansen / opgave

Voor alle deelgebieden, waaronder Schadewijk, zal een materialencatalogus opgesteld worden. Hierin wordt de scope aangegeven van de beplanting, boomsoorten en boomgrootte, type verharding en kleur, verlichtingsarmatuur, karakter speeltoestellen / speelaanleidingen, etc.

VLASHOEK/HEIHOEK OP HISTORISCHE KAART CA. 1900

VLASHOEK/HEIHOEK OP LUCHTFOTO

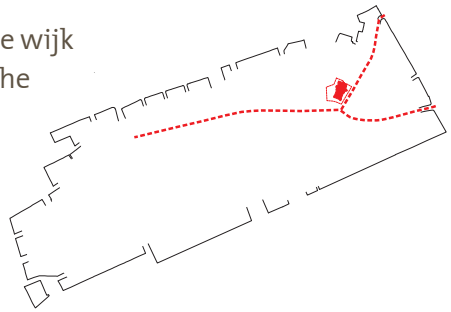
6.4 VLASHOEK / HEIHOEK

6.4.1 profiel

Stedelijke functies Het betreft een woongebied met een kerk en een begraafplaats. In de Groene lob ten noorden van het deelgebied Vlashoek/Heihoek zijn voorzieningen aanwezig, namelijk twee basisscholen (De Korenaar en het Baken), sportvelden (Amstelhoef) en een volkstuinencomplex. Aan de zuidzijde van Vlashoek/Heihoek ligt nog een volkstuinencomplex in de spoorzone. Tot slot is het station Oss-West nog een belangrijke stedelijke functie.

Bebouwing Vlashoek /Heihoek bestaat hoofdzakelijk uit laagbouw. In de groene strook aan de Heischouw staan twee middenhoge bebouwingsaccenten. Vroeger was hier de rand van dit woongebied.

Smaakmakers Smaakmakers van de wijk Vlashoek / Heihoek zijn de historische route vanuit het centrumgebied (Kromstraat), de kerk en het historische bebouwingslint aan de Amsteleindstraat.

Bevolking Vlashoek / Heihoek heeft een gevarieerde bevolking, zowel in leeftijd als sociale en culturele achtergrond.

anno 2012

Recent gerealiseerd Recent is de Kromstraat heringericht met een nieuw straatprofiel. Ook de Heischouw (deels), Hertogin Johannasingel, Vlasstraat, Repelstraat en Rootstraat zijn recent heringericht.
Ontwikkelingen In 2012 wordt Vlashoek Zuidwest heringericht. De trottoirs, rijbanen en parkeervoorzieningen worden gerenoveerd en de lichtmasten vervangen. Het betreft de volgende straten: Heischeutstraat (deels), Linnenplein, Burg. ploegmakerslaan (deels), Braakstraat (parallelweg), Vezelstraat, Strovlasstraat, Lijnzaadstraat, Hekelstraat en Zwingelstraat. In 2012 wordt ook Vlashoek Zuidoost heringericht. De riolering, de bestrating en de lichtmasten worden vervangen en het groen gerenoveerd in de Heischeutstraat (oost) en de Burg. Ploegmakerslaan. Voorafgaand aan de herinrichting vindt parkeeronderzoek plaats. In de Groene Lob Amsteleind krijgt het voetbalcomplex een nieuw clubgebouw en een nieuwe inrichting.

6.4.2 ligging en ontstaan

Ligging Het stadsdeel Vlashoek/Heihoek is gelegen tussen de Lob Amsteleind, de spoorlijn, de Heihoeksingel en de Hertogin Johannasingel.

Ontstaansgeschiedenis Op de historische kaart uit omstreeks 1900 zijn alleen nog de Kromstraat en de Amsteleindstraat als bebouwingslint zichtbaar. Geurdenhof is ook al als weg aanwezig. Tweederde deel van deze woonwijk is gebouwd in de wederopbouwperiode na de Tweede Wereldoorlog. De topografische kaart uit 1967 laat deze stadsuitbreiding goed zien. In de jaren na de Tweede Wereldoorlog was de woningbouwnood hardnekkig. De bevolking groeide in de periode 1945-1962 van ruim

OPBOUW IN TIJD IN HOOFDLIJNEN

- tot 1880
- 1880 - 1940
- 1940 - 1962
- 1962 - 1975
- 1975 -2010

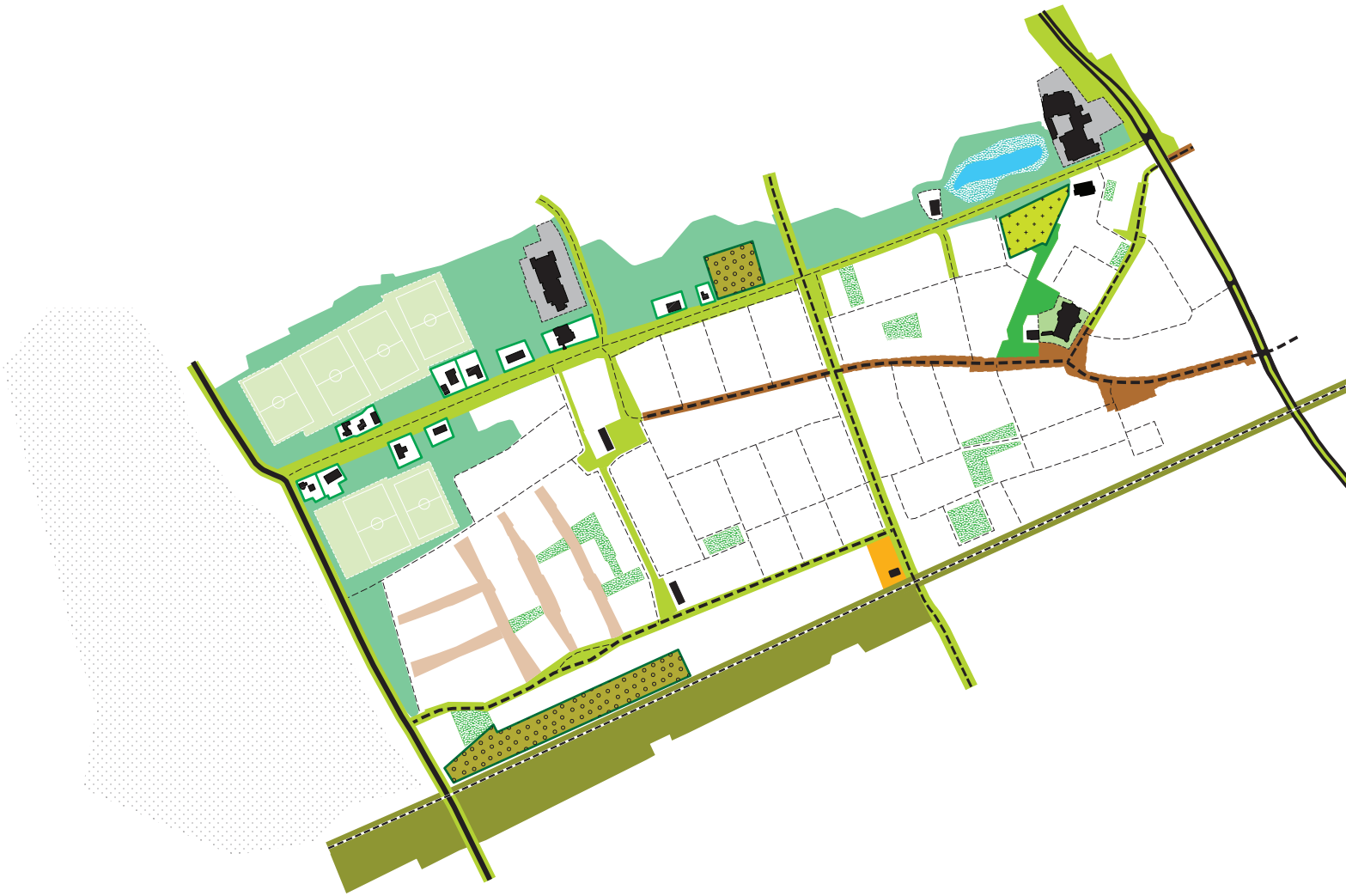
20.000 naar ruim 30.000 inwoners. Deze mensen moesten kunnen wonen en werken. De wederopbouwperiode stond daarom in het teken van uitbreiding van de industrie en het bouwen van een groot aantal woningen en voorzieningen in nieuwe uitbreidingswijken. Vlashoek is net als bijvoorbeeld Schadewijk zo'n uitbreidingswijk uit de wederopbouwperiode. In die tijd maakte het Delfste bureau van J.H. Froger een samenhangende reeks van uitbreidingsplannen voor de gemeente Oss. Dhr. Froger en zijn collega's gingen uit van een doorgroei van inwoners naar 35.000. De uitbreidingsplannen kenmerken zich door het streven naar een harmonieuze afronding van de stad. De bestaande uitwaaierende lintbebouwing werd door de nieuwe woonwijken en groenvoorzieningen ingepakt tot een aangesloten stedelijk weefsel omsloten door hoofdwegen. Het gedachtegoed van J.H. Froger is in het huidige stadsbeeld herkenbaar in de krans van 'oude' woonwijken rond het stadscentrum. De uitbreiding van Vlashoek / heihoek vond plaats in etappes. Na verdichting van de Kromstraat werd aan jaren '50 de stap over de Hertogin Johannasingel gemaakt met het Onderdelenplan Vlashoek. Het historische tracé van de Kromstraat werd opgevat als hartweg van de nieuwe wijk. Voor het doorgaande verkeer werd een assenkruis van nieuwe routes ontworpen: de Amsteleindstraat en de Braakstraat. De Braakstraat vormde de beëindiging van de stad. De volgende uitbreiding tot aan de Heischouw is in de jaren '50 /'60 gerealiseerd. Hier werd de rand van de stad gemarkeerd met twee hoge portiekgebouwen en een groenstrook. Op het westelijke uiteinde van Vlashoek was een groot park voorzien (net als bij Schadewijk), maar dat werd uiteindelijk in de jaren '80 opgeofferd voor een aansluiting stadsuitbreiding (zie Onderdelenplan Vlashoek).

ONDERDELENPLAN VLASHOEK

RUIMTELIJKE STRUCTUUR VLASHOEK/HEIHOEK

- stadsweg/parkweg
- laan zonder bermen
- laan met bermen
- woonstraten zonder bermen
- woonstraten met bermen
- plein
- markante knopen/kruispunt
- winkelgebied: primaat voetg
- woonerf
- stationsplein
- landschapsparken (groene lobben)
- stadsparken
- buurtpark
- plantsoenen
- spoorzone
- bos/bosschage
- water
- ecologische oevers
- schoolpleinen
- sportterreinen
- kinderboerderij/dierenweide
- volkstuin
- begraafplaats
- speeltuin
- bouwlocatie (gebouwen in groen)
- strandje

6.4.3 ruimtelijke structuur

Structuurelementen
Groen kader Het deelgebied Vlashoek/Heihoek is volledig omsloten door een stevig groen kader, bestaande uit breed geprofileerde stadswegen met grasbermen en grote bomen, de groene spoorzone en de Lob Amsteleind.

Doorsnijding De Braakstraat vormt de verbinding tussen het winkelcentrum in de Ruwaard, het station Oss-west en het Winkelcentrum in Ussen. Deze straat heeft een breed profiel met grasbermen, grote bomen en vrijliggende fietspaden.

Wichelroede met knoop De metafoor 'wichelroede' duidt op de vorm van de Kromstraat en de Geurdenhof. Op de plek waar de historische routes bij elkaar komen is een profielverbreding aanwezig, waardoor er een bijzondere knoop met pleinkwaliteit ontstaan is.

Groene geleding De groene zone langs de Heischouw vormt een ruimtelijk intermezzo tussen het oudere deel (Vlashoek) en de latere uitbreiding (Heihoek).

Groene Parallel Evenwijdig aan de spoorlijn ligt de Heischeutstraat. Dit is een groen geprofileerde weg met grasbermen, hagen en forse bomen.

Stedenbouwkundig weefsel
Raster Het raster is het netwerk van diverse woonstraten, woonerven, plantsoenen en binnenplaatsen die aanwezig zijn in Vlashoek/Heihoek.

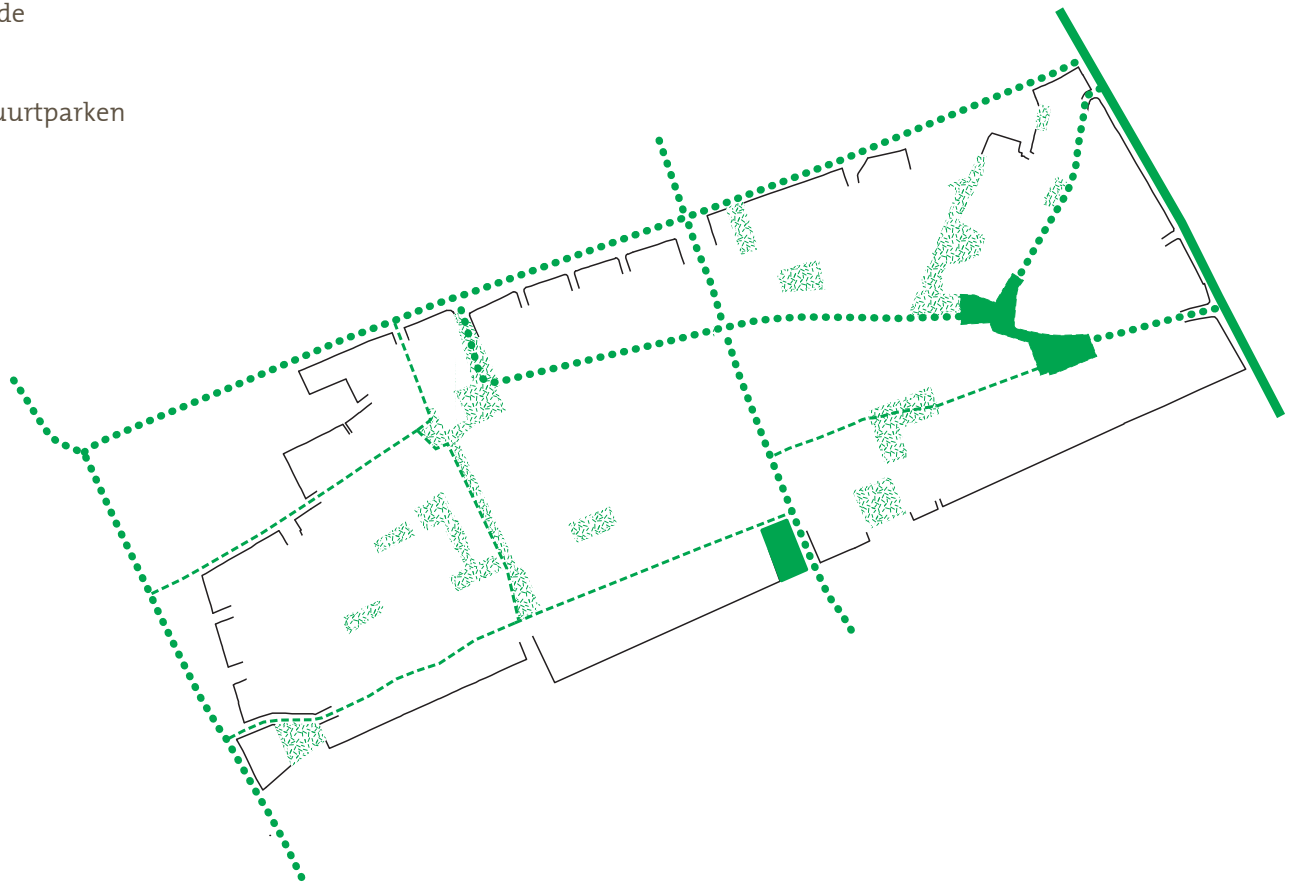
KANSEN / OPGAVE
- Herkenbaarheid en continuïteit van de hoofdstructuur versterken;
- Ontwikkeling van de pleinruimte (knoop) op het kruispunt van de Kromstraat en Geurdenhof;
- Ontwikkeling van station Oss-West en het bijbehorende stationsplein tot een stedelijke knoop, die een schakel vormt tussen de noordelijke en zuidelijke stadsdelen.

DE KERK IN VLASHOEK/HEIHOEK

GROENSTRUCTUUR VLASHOEK/HEIHOEK

- lanen 1e orde
- lanen 1e /2e orde
- maatwerk 1e /2e orde
- pleinen
- plantsoenen en buurtparken

6.4.4 groen en water

Groene sfeer De gewenste groene sfeer is lommerrijk met grote bomen, grasveldjes, hagen en gevelgroen.

Groene cluster bij de kerk Het groene cluster bij de kerk bestaat uit een buurtparkje, de begraafplaats en de pastorietuin. Hier willen we het accent graag op een cultuurlijke inrichting leggen.

Groene geleding In de groene zone aan de Heischouw willen we graag het accent op een natuurlijke inrichting leggen. Voor de inrichting kan gedacht worden aan een houtwal en natuurlijke bermen en middenberm.

Boomstructuur In hoofdstuk 5.2 is de hoofdboomstructuur voor het gehele plangebied weergegeven. Ook in Vlashoek/Heihoek willen we de lijnen van de hoofdstructuur versterken met bomenrijen of losse bomen. In de breed geprofileerde Hertogin Johannasingel (dikke groene lijn) worden bomenrijen van de 1e orde toegepast. Voor de belangrijkste buurtontsluitingswegen en gebiedsontsluitingswegen in Vlashoek / Heihoek wordt ingezet op beeldbepalende bomenrijen van de 1e / 2e orde (gestippelde groene lijn). Dit zijn de Heihoekstraat, Amsteleindstraat, Braakstraat, Kromstraat, Vlasgaard en Geurenhof. De dun gestreepte groene lijnen geven aan in welke straat de bomen eveneens beeldbepalend zijn, maar waar maatwerk noodzakelijk is. De ruimte is hier vaak niet toereikend voor twee bomenrijen. Het betreffende maatwerk kan één bomenrij betreffen of verspreid staande bomen van de 1e / 2e orde. Maatwerk voor grote bomen is van toepassing op de volgende straten: Heischeutstraat, Heischouw, Bosschepad en Burg. Ploegmakerslaan.

Groene pareltjes Op pleinen, op begraafplaatsen en in plantsoenen hebben eveneens grote bomen (boomgroepen of solitair) de voorkeur. De donkergroene plekken betreffen de meer stedelijke pleinruimtes en de gerasterde plekken betreffen de waardevolle plantsoenen en veldjes.

Kleuraccenten Natuurlijke bloemenweides kunnen kleur in de huidige plantsoenen brengen.

Water In Vlashoek /Heihoek is geen oppervlaktewater aanwezig. Het hemelwater dient zo veel mogelijk afgekoppeld te worden en ,indien mogelijk, afgevoerd te worden naar de groene zones aan de randen.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Vlashoek / Heihoek (o.a. groen en bomen);
- Zo optimaal mogelijk de hoofdboomstructuur realiseren;
- Aanplant groot wordende bomen in plantsoenen/pleinen;
- De groene geleding langs de Heischouw natuurlijk inrichten.

HUIDIGE VERHARDING VLASHOEK/HEIHOEK

- spoorlaan
- rood asfalt (fietsstraat)
- asfalt rijbaan
- gebakken klinkers rijbaan
- betonklinkers rijbaan
- betonklinkers stoepen

6.4.5 inrichting

Basisverharding Momenteel is een divers beeld aan verhardingen aanwezig. Ten oosten van de Braakstraat zijn straten in gebakken klinkers, betonklinkers en asfalt aanwezig. Ten westen van de Braakstraat betreft het asfalt en betonklinkers. De asfaltstraten bevinden zich met name in het nieuwste gedeelte (ten westen van Heischouw).
Het oostelijke deel (tot Heischouw) behoort tot de oudere wijken van Oss. Net als in de andere oudere wijken is voor dit deel gekozen de woonstraten in gebakken klinkers uit te voeren. Dit in verband met de bij de bebouwing passende uitstraling, kleurvastheid en lange levensduur. Voor het nieuwere deel met woonerven (zie kaart tijdsopbouw) is gekozen voor hoogwaardige betonklinkers. Net als in de andere woongebieden worden alle stoepen uitgevoerd in betontegels.
Ten opzichte van de huidige situatie betekent dit dat bij herinrichting het asfalt in de woonstraten vervangen wordt door gebakken klinkers (oudere deel) of betonklinkers (nieuwere deel). Op de langere termijn wordt voor het hele oudere deel ingezet op gebakken klinkers. Ten oosten van de Braakstraat zijn al verschillende woonstraten in gebakken klinkers aanwezig. Hier wordt bij herinrichting ingezet op een eenduidige beeld in gebakken klinkers(herbruik en/of nieuw). Ten westen van de Braakstraat (tot Heischouw) liggen alleen betonklinkers.Mochten de betonklinkers bij herinrichting nog herbruikbaar (technisch en qua beeldkwaliteit) zijn voor een substantiële tijd, dan zijn wij voorstander van herbruiken van bestratingsmateriaal. Mochten de financiële middelen ontbreken om bij de aankomende herinrichting het hele oudere deel in gebakken klinkers uit te voeren. Dan dienen minimaal het deel ten oosten van de Braakstraat en de Kromstraat in gebakken klinkers uitgevoerd te worden. Het oudere deel ten westen van de Braakstraat kan dan in bijpassende hoogwaardige betonklinkers (bijvoorbeeld met natuurstenen toplaag) uitgevoerd worden.

Bijzondere verharding Ondanks dat pleinen ook voetgangersgebieden zijn, wordt hier niet gekozen voor de lichtgrijze 30x30 betontegel. Voor de pleinruimtes wordt gekozen voor hoogwaardiger materiaal, bijvoorbeeld gebakken klinkers. De materiaalkeuze voor het stationsplein is vrij.

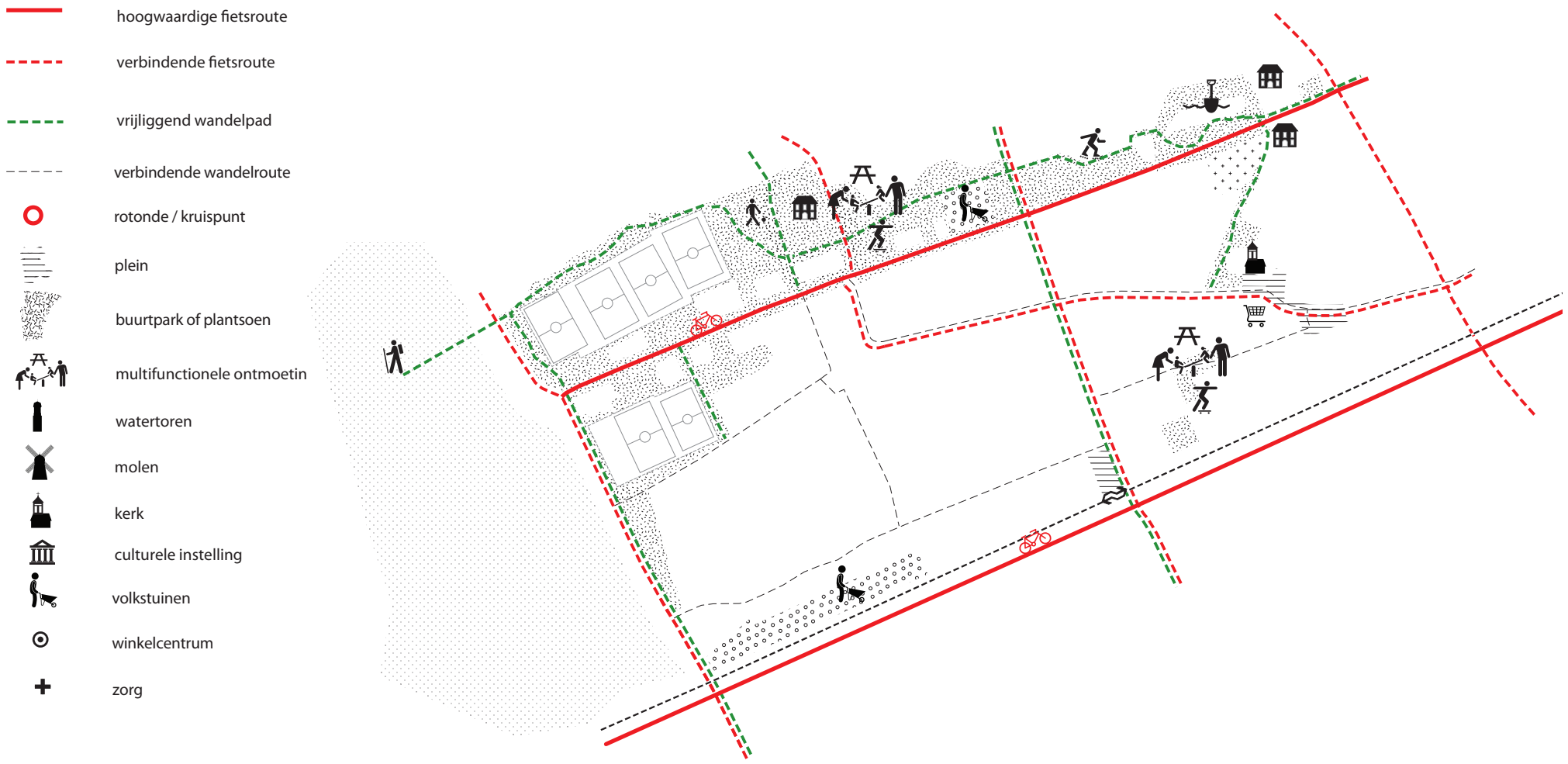
Kleuren Het kleurpalet bestaat voor de rijbanen uit roodbruin (eventueel gemêleerd). De stoepen zijn lichtgrijs. De parkeerplaatsen zijn bij voorkeur in dezelfde roodbruine tint als de rijbanen.

Verlichting Voor de verlichting onderscheiden we: centrumgebieden, oudere wijken, nieuwere wijken en bedrijventerreinen. Elke categorie heeft zijn eigen familiegroep masten en armaturen. Vlashoek / Heihoek krijgt de standaard mast en armatuur die kenmerkend is voor de oudere wijken. Aansluiting wordt gezocht bij de donkergrijze lichtmast in het centrumgebied.

Historische radialen Graag willen wij de historische radialen goed herkenbaar maken. Hiervoor zijn verschillende middelen denkbaar, bijvoorbeeld de toepassing van een bijzonder lichtmast of een markering in de verharding.

Inrichtingselementen Voor de oudere stadsdelen is de wens een standaard vast te stellen, bestaande uit paaltjes, vuilnisbakken, bankjes en dezelfde kleur lichtmasten.

ROUTES, SPELEN EN ONTMOETEN VLASHOEK/HEIHOEK

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Vlashoek / Heihoek;
- Opstellen herinrichtingstrategie (indien aan de orde);
- Zo optimaal mogelijke eenheid binnen deelgebied bereiken;
- Herkenbaarheid van de historische routes vergroten.

6.4.6 wandelen en fietsen

Net als in heel Oss en Berghem zijn de afstanden tot voorzieningen en groene gebieden relatief kort in Vlashoek /Heihoek. Fietsen en wandelen hebben de voorkeur boven gemotoriseerd verkeer. Daarom behouden en versterken we comfortabele en veilige wandel- en fietspaden.

Fietsen Op de kaart zijn met rode lijnen de fietspaden aangegeven. De doorgetrokken rode lijn door de groene spoorzone betreft een onderdeel van de fietssnelweg van 's-Hertogenbosch naar Oss. De fietsroute langs de Amsteleindstraat is een fietsverbinding op stadsniveau van het centrum naar het buitengebied (doorgetrokken rode lijn). De andere fietsroutes zijn op de kaart met rood gestreepte lijnen aangegeven. Langs de stadswegen (grotere, drukkere wegen) willen we graag vrij liggende fietspaden. Het betreft in Vlashoek / Heihoek de Hertogin Johannasingel. Tot slot zijn de Kromstraat, Vlasgaard, Braakstraat en Heihoekstraat nog aangegeven als fietsroutes. De Braakstraat is een belangrijke fietsroute naar het station Oss-West. Aandacht moet besteed worden aan comfortabele en veilige oversteekplaatsen op de kruising Kromstraat – Hertogin Johannasingel en de kruispunten in de Braakstraat. Deze oversteekplaatsen mogen de doorstroming niet beperken.

Wandelen De groengestreepte lijnen geven de (potentiële) wandelpaden aan. Goede wandelmogelijkheden in Vlashoek / Heihoek zijn gelegen in de Lob Amsteleind. Hier gaan we voor aantrekkelijke wandelpaden die goed aansluiten op de woonstraten van Vlashoek / Heihoek. Een wandelroute die ook extra aandacht verdient is de wandelroute van de kerk naar Lob Amsteleind. De grijze gestreepte lijnen geven de verbindende wandelroutes aan. Hier zijn veilige en comfortabele stoepen van belang.

KANSEN / OPGAVE

- Toegankelijkheid Lob Amsteleind vergroten: o.a. door de wandelroutes beter aan te haken op de woonstraten;
- Oversteekbaarheid van de kruising Kromstraat - Hertogin Johannasingel en kruisingen in de Braakstraat verbeteren voor langzaam verkeer.

IMPRESSIE GEURDENHOF

6.4.7 ontmoeten en spelen

Ontmoetingsplekken De lobben, stads- en buurtparken zijn bij uitstek dé ontmoetingsplekken voor de bewoners van Oss en Berghem. Vlashoek / Heihoek is een behoorlijk stenige woonwijk, waar het aanwezige groen gekoesterd moet worden. In het plantsoen aan de Burg. Ploegmakerslaan en in de Lob Amsteleind is ruimte voor een multifunctionele ontmoetingsplek. De (gewenste) concentratie aan sport- en spelmogelijkheden stimuleert hier het spontaan treffen van jong en oud. Daarnaast kunnen de bewoners elkaar treffen in de volkstuinencomplexen (spoorzone en Lob Amsteleind), in de gehele Lob Amsteleind , op de pleinruimte nabij de kerk en op het stationsplein. De begraafplaats en de volkstuincomplexen zijn momenteel omsloten tuinen die voor het grotere publiek niet toegankelijk zijn. Onderzoek naar het beter toegankelijk maken van de begraafplaatsen en volkstuincomplexen in de gehele stad is wenselijk.

Spelen Qua speelplekken wordt ingezet op minder, maar betere speelplekken. Dit betekent minder dezelfde speelplekjes met dezelfde speeltoestellen. Daar staat meer variatie in spelen tegenover, bijvoorbeeld door natuurlijk spelen en speelaanleidingen. Doordat meer creativiteit van de kinderen wordt verwacht zijn deze 'speelplekken' ook geschikt voor een grotere leeftijdsrange kinderen. Op de ruimtelijke structuurkaart van Vlashoek/Heihoek zijn alle waardevolle plantsoenen / groene plekken aangegeven. Een aantal hiervan benutten we voor kwalitatief goede speelplekken voor kleine kinderen.

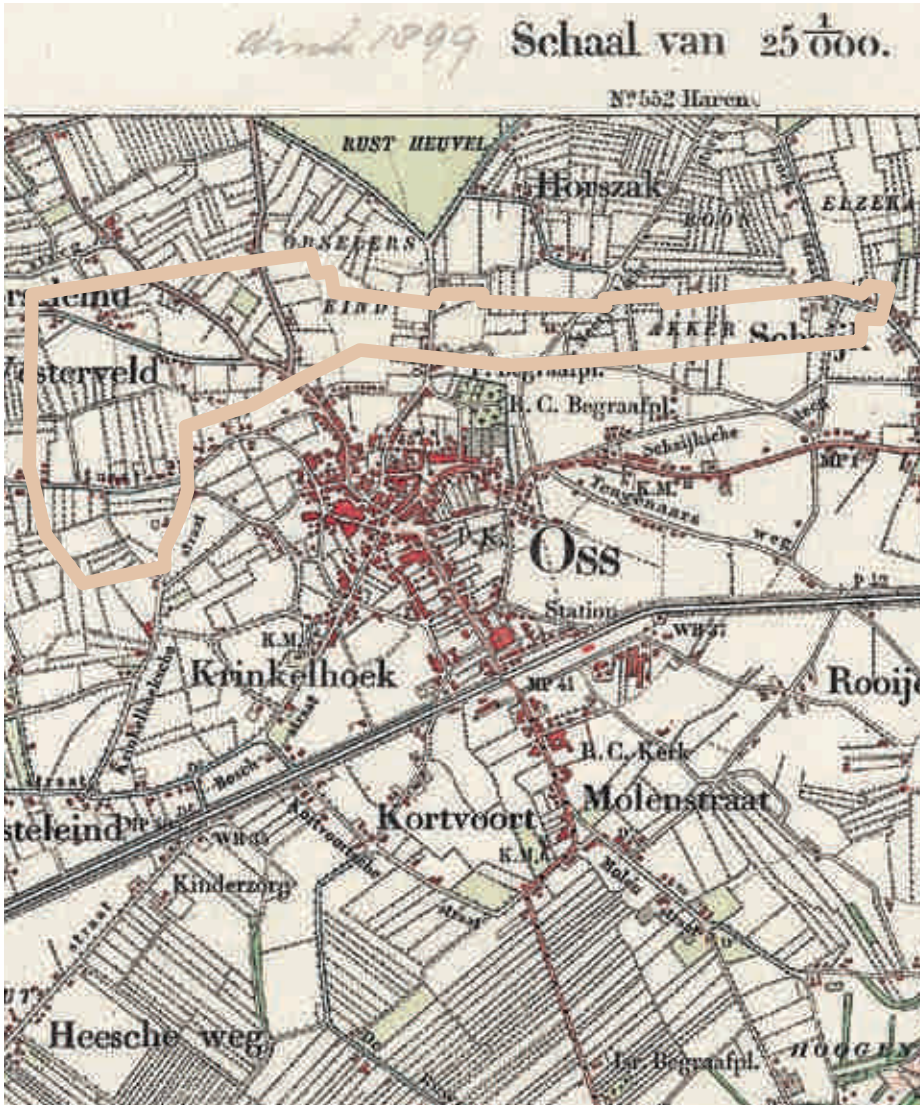
KANSEN / OPGAVE

- Multifunctionele ontmoetingsplekken realiseren in Lob Amsteleind en in het plantsoen aan de Burg. Ploegmakerslaan;
- Verbeteren verblijfskwaliteit van de pleinen: stationsplein en pleinruimte nabij de kerk;
- Opstellen speel- en ontmoetingsplan Vlashoek / Heihoek;
- Verblijfskwaliteit en maatschappelijke betekenis van de begraafplaats en volkstuincomplexen vergroten. Nader onderzoek hiernaar doen;
- Meer variatie in speelmogelijkheden in de vorm van speelaanleidingen en natuurlijk spelen. Formeel ingerichte en kleinschalige speelplekjes reduceren.

6.4.8 kansen / opgave

Voor alle deelgebieden, waaronder Vlashoek / Heihoek, zal een materialencatalogus opgesteld worden. Hierin wordt de scope aangegeven van de beplanting, boomsoorten en boomgrootte, type verharding en kleur, verlichtingsarmatuur, karakter speeltoestellen / speelaanleidingen, etc.

KRINKELHOEK OP HISTORISCHE KAART CA. 1900

KRINKELHOEK OP LUCHTFOTO

6.5 KRINKELHOEK

6.5.1 profiel

Stedelijke functies Het betreft een woongebied met een winkelcentrum (Zaltbommelseweg) en diverse scholen.

Bebouwing Krinkelhoek bestaat hoofdzakelijk uit laagbouw. Middenhoge bebouwing komt voor langs de stadswegen en incidenteel verspreid door de wijk.

Smaakmakers Smaakmakers van de wijk Krinkelhoek zijn de historische routes vanuit het centrumgebied en de parochiekerk. Op de kaart zijn de tracés van de historische radialen roodgestreept aangegeven.

Bevolking Krinkelhoek heeft een gevarieerde bevolking, zowel in leeftijd als sociale en culturele achtergrond.

anno 2012

Recent gerealiseerd De Singel 1940-1945 is heringericht. Recent is ook de Pattonstraat en omgeving heringericht. In 2011 is het natuurlijk ingerichte Brabantpark opgeleverd, waarbinnen de nieuwe appartementenblokken (2010) gelegen zijn. In het profiel van de Koornstraat is de noord-zuid fietsstraat ingepast.

Ontwikkelingen: In de Hertogenbuurt tussen de Zaltbommelseweg en de Vierhoeksingel worden de trottoirs herstraat en de boomstructuur aangepakt. De Pauluskerk wordt herontwikkeld. In het noordelijke stadspark bestaat de mogelijk dat er woningen gerealiseerd gaan worden (Mettegeupel Oost).

OPBOUW IN TIJD (IN HOOFDLIJNEN)

- tot 1880
- 1880 - 1940
- 1940 - 1962
- 1962 - 1975
- 1975 -2010

UITBREIDINGSPLAN 1955, J.H. FROGER

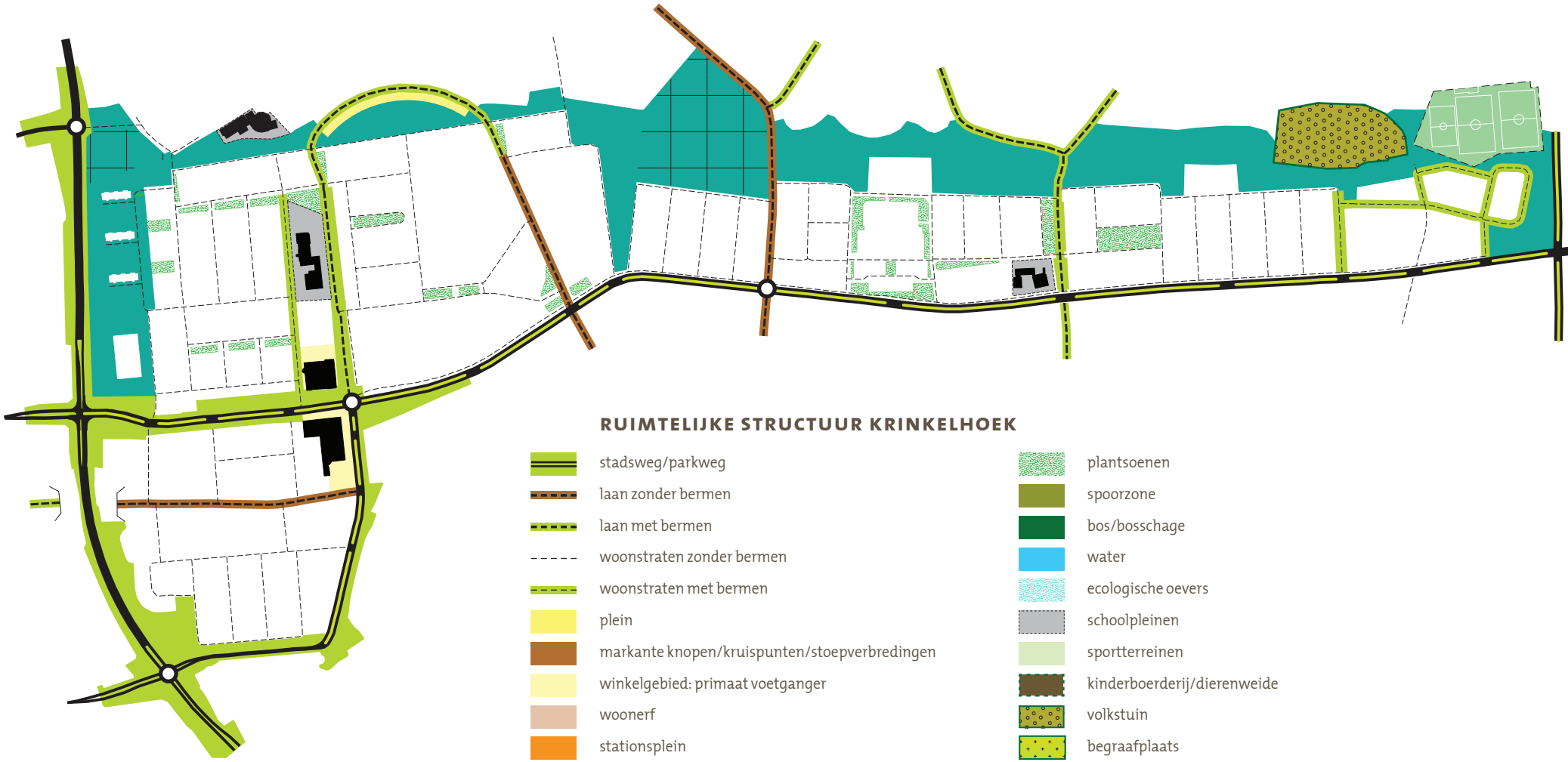

6.5.2 ligging en ontstaan

Ligging De wijk Krinkelhoek is gelegen ten noorden van het Osse centrumgebied. Het gebied is grotendeels afgebakend door stadswegen. Aan de zuidzijde begrenzen de Singel 1940-1945, de Hertogsingel en de Vierhoeksingel de wijk. Aan de westzijde vormt de John F. Kennedybaan de grens. Het groen aan de Havenstraat en in de hoogspanningszone (noordelijk stadspark) bakent de noord- en oostzijde van Krinkelhoek af.

Ontstaansgeschiedenis De woningbouwnood in Oss was hardnekkig in de jaren na de Tweede Wereldoorlog. De bevolking groeide in de periode 1945-1962 van ruim 20.000 naar ruim 30.000 inwoners. Deze mensen moesten kunnen wonen en werken. De wederopbouwperiode stond daarom in het teken van uitbreiding van de industrie en het bouwen van een groot aantal woningen en voorzieningen in nieuwe uitbreidingswijken. Krinkelhoek is zo'n uitbreidingswijk uit de wederopbouwperiode. In die tijd maakte het Delfste bureau van J.H. Froger een samenhangende reeks van uitbreidingsplannen voor de gemeente Oss. Dhr. Froger en zijn collega's gingen uit van een doorgroei van inwoners naar 35.000. De uitbreidingsplannen kenmerken zich door het streven naar een harmonieuze afronding van de stad. De bestaande uitwaaierende lintbebouwing werd door de nieuwe woonwijken en groenvoorzieningen ingepakt tot een aangesloten stedelijk weefsel omsloten door hoofdwegen. Het gedachtegoed van J.H. Froger is in het huidige stadsbeeld herkenbaar in de krans van 'oude' woonwijken rond het stadscentrum. Aanvankelijk was de afronding van de stad in Schadewijk voorzien tot aan de Gordelweg (huidige Singel 1940-1945). Het oorspronkelijke uitbreidingsplan uit 1950 werd in 1955 echter gewijzigd. De bebouwingsdichtheid werd opgehoogd door de introductie van middelhoogbouw en ten noorden van de Gordelweg werden nieuwe woningen gebouwd. De woningen (laagbouw met moestuin) ten noorden van de Gordelweg waren bedoeld voor voormalige boeren.

Opvallend is de langgerekte uitsparing in het stedelijke weefsel. Oorspronkelijk was deze ruimte bedoeld voor de aanleg van de noordelijke rondweg (als afronding van de stad) en later als veiligheidszone voor de hoogspanningsleiding.

RUIMTELIJKE STRUCTUUR KRINKELHOEK

- stadsweg/parkweg
- laan zonder bermen
- laan met bermen
- woonstraten zonder bermen
- woonstraten met bermen
- plein
- markante knopen/kruispunten/stoepverbredingen
- winkelgebied: primaat voetganger
- woonerf
- stationsplein
- landschapsparken (groene lobben)
- stadsparken
- buurtpark
- plantsoenen
- spoorzone
- bos/bosschage
- water
- ecologische oevers
- schoolpleinen
- sportterreinen
- kinderboerderij/dierenweide
- volkstuin
- begraafplaats
- speeltuin
- bouwlocatie (gebouwen in groen)
- strandje

6.5.3 ruimtelijke structuur

Structuurelementen:

Groen kader Het deelgebied Krinkelhoek is volledig omsloten door een stevig groen kader, bestaande uit brede stadswegen in een groene setting en het zogenaamde noordelijke stadspark.

Ladder De metafoor ladder duidt op de reeks van gebiedsontsluitingswegen (stenig of groen) en de parkscheg (Foulkesstraat) die haaks op de stadswegen staan. De parkscheg en de Prof. Regoutstraat vormen vensters tussen de Singel 1940-1945 en het noordelijke stadspark.

Strip Dit is de langwerpige ruimte met openbare voorzieningen (school, kerk en winkels) langs de Oude Litherweg en de Vierhoeksingel.

Stedenbouwkundig weefsel:

Orthogonaal patroon Dit rechtlijnige patroon van woonstraten is gebaseerd op de uitbreidingsplannen uit de jaren '50 van J.H. Froger.

Bijzondere woonclusters In Krinkelhoek liggen een aantal bijzondere woonclusters, namelijk de woonblokken met appartementen/portiekwoningen in het Brabantpark (Brabantstraat) en het oostelijk gelegen woongebiedje met kronkelwegen en grasbermen (T. Dobbestraat, Sergeant Brownstraat, etc.).

KANSEN / OPGAVE

- Orthogonaal patroon versterken;
- De Strip als geheel versterken: herkenbaarheid verbeteren, meer samenhang in de inrichting.

GROENSTRUCTUUR KRINKELHOEK
lanen 1e orde
lanen 1e /2e orde
maatwerk 1e /2e orde
pleinen
plantsoenen en buurtparken

6.5.4 groen en water

Groenstructuur De gehele noordzijde van de wijk Krinkelhoek is begrensd door het zgn. noordelijke stadspark (langwerpige park) met een uitloper langs de Brabantstraat en een groene scheg aan de Foulkesstraat. Op de kaart zijn de waardevolle plantsoenen, groenstroken en veldjes binnen de wijk groen gerasterd aangegeven.

Boomstructuur In hoofdstuk 5.2 is de hoofdboomstructuur voor het gehele plangebied weergegeven. Ook in Krinkelhoek willen we de lijnen van de hoofdstructuur versterken met bomenrijen of losse bomen. In de breed geprofileerde stadswegen (dikke groene lijn) worden bomenrijen van de 1e orde toegepast. In Krinkelhoek betreft het de Singel 1940-1945, de Zaltbommelseweg, de Vierhoeksingel en de John F. Kennedybaan. Voor de belangrijkste buurtontsluitingswegen en gebiedsontsluitingswegen in Krinkelhoek wordt ingezet op beeldbepalende bomenrijen van de 1e / 2e orde (gestippelde groene lijn). Dit zijn de Oude Litherweg, het Kasteel, de Oijenseweg, Koornstraat en de Prof. Regoutstraat. De dun gestreepte groene lijnen geeft aan dat in de Jonkers van Ossstraat en de Gustaaf Gelderstraat de bomen eveneens beeldbepalend zijn, maar dat hier maatwerk noodzakelijk is. Het betreffende maatwerk kan één bomenrij betreffen of verspreid staande bomen van de 1e / 2e orde. De groen gerasterde gebieden op de kaart zijn waardevolle plantsoenen, groenstroken en veldjes. Hier gaat de voorkeur eveneens uit naar grote bomen.

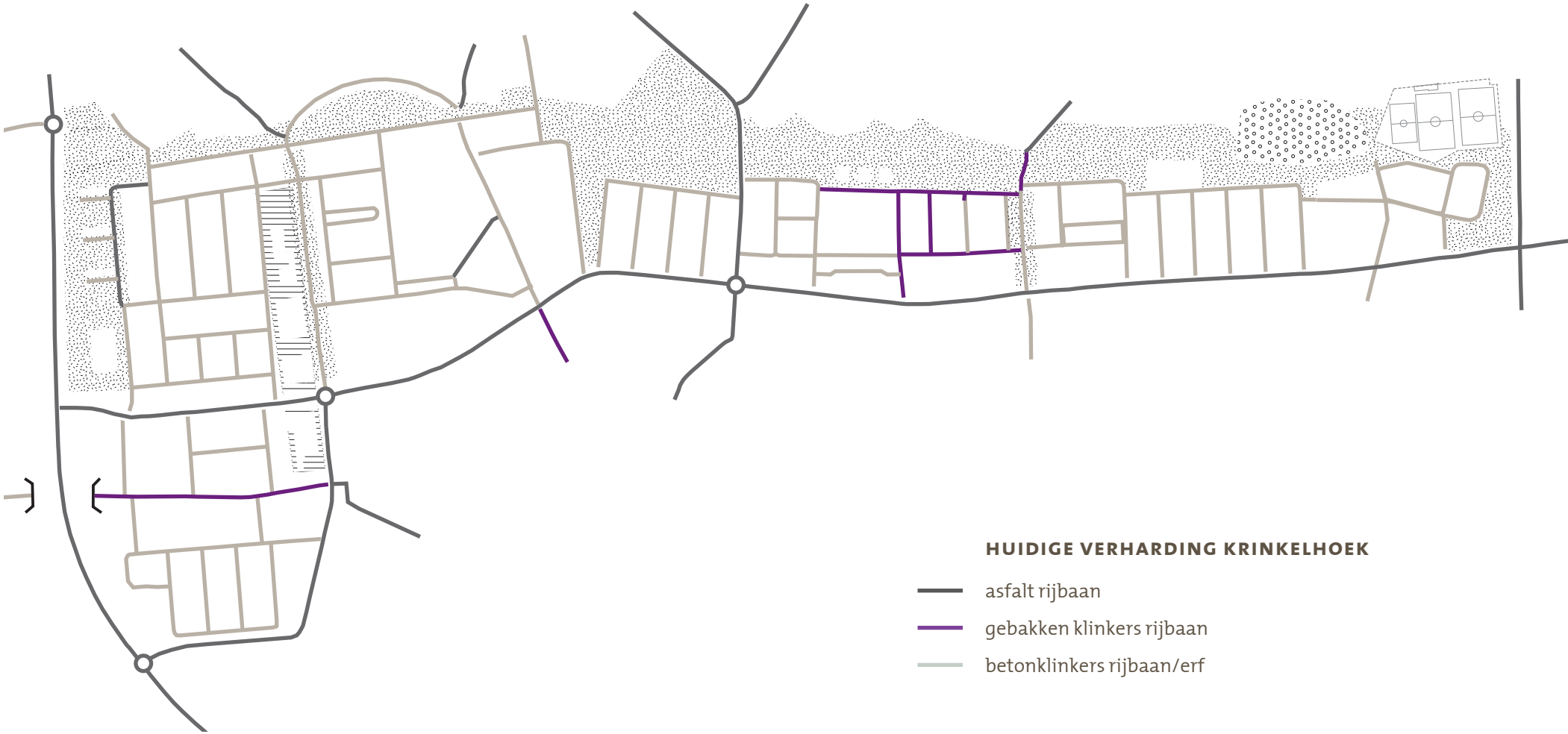
Groene sfeer Bomen, gras en bodembedekkers zorgen voor de gewenste groene sfeer.

Kleuraccenten Fleurige bomen in de woonstraten en bloeiende bodembedekkers brengen de gewenste kleur in de wijk.

Water In Krinkelhoek is geen oppervlaktewater aanwezig. Het hemelwater dient zo veel mogelijk afgekoppeld te worden en, indien mogelijk, afgevoerd te worden naar het noordelijke stadspark (langwerpige park). Afkoppelen gebeurt bij voorkeur zichtbaar en in tweede instantie ondergronds.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Krinkelhoek (o.a. groen en bomen);
- Zo optimaal mogelijk de hoofdboomstructuur realiseren;
- Aanplant groot wordende bomen in plantsoenen/pleinen.

HUIDIGE VERHARDING KRINKELHOEK

- asfalt rijbaan
- gebakken klinkers rijbaan
- betonklinkers rijbaan/erf

6.5.4 inrichting

Basisverharding Het deelgebied Krinkelhoek kenmerkt zich qua verharding door de toepassing van betonklinkers. Uitzondering hierop zijn de gebakken klinkerwegen Rietberg, J. Goldsmidstraat, H. Parlevlietstraat en Gerrit der Veenstraat (deels). Ook komen er een aantal asfaltstraten voor, namelijk Brabantstraat (deels), Vlietstraat, en Koornstraat.
Aansluitend op de bestaande verharding en net als in de meeste (nieuwere) wijken wordt in de woonstraten gekozen voor hoogwaardige betonklinkers. De stoepen worden, net als in alle andere woongebieden van Oss, uitgevoerd in lichtgrijze betontegels. Bij het onderhoud in de Hertogenbuurt Zuid wordt de bestaande verharding zo optimaal mogelijk hergebruikt.
Ten opzichte van de huidige situatie betekent dit dat bij herinrichting het asfalt in de woonstraten vervangen wordt door betonklinkers.Dit geldt niet door de buurt- en gebiedsontsluitingswegen (Mobiliteitsplan). De gebakken klinkers worden herbruikt (mag ook elders in Oss) en/of vervangen door hoogwaardige betonklinkers (dezelfde als in de rest van Krinkelhoek).

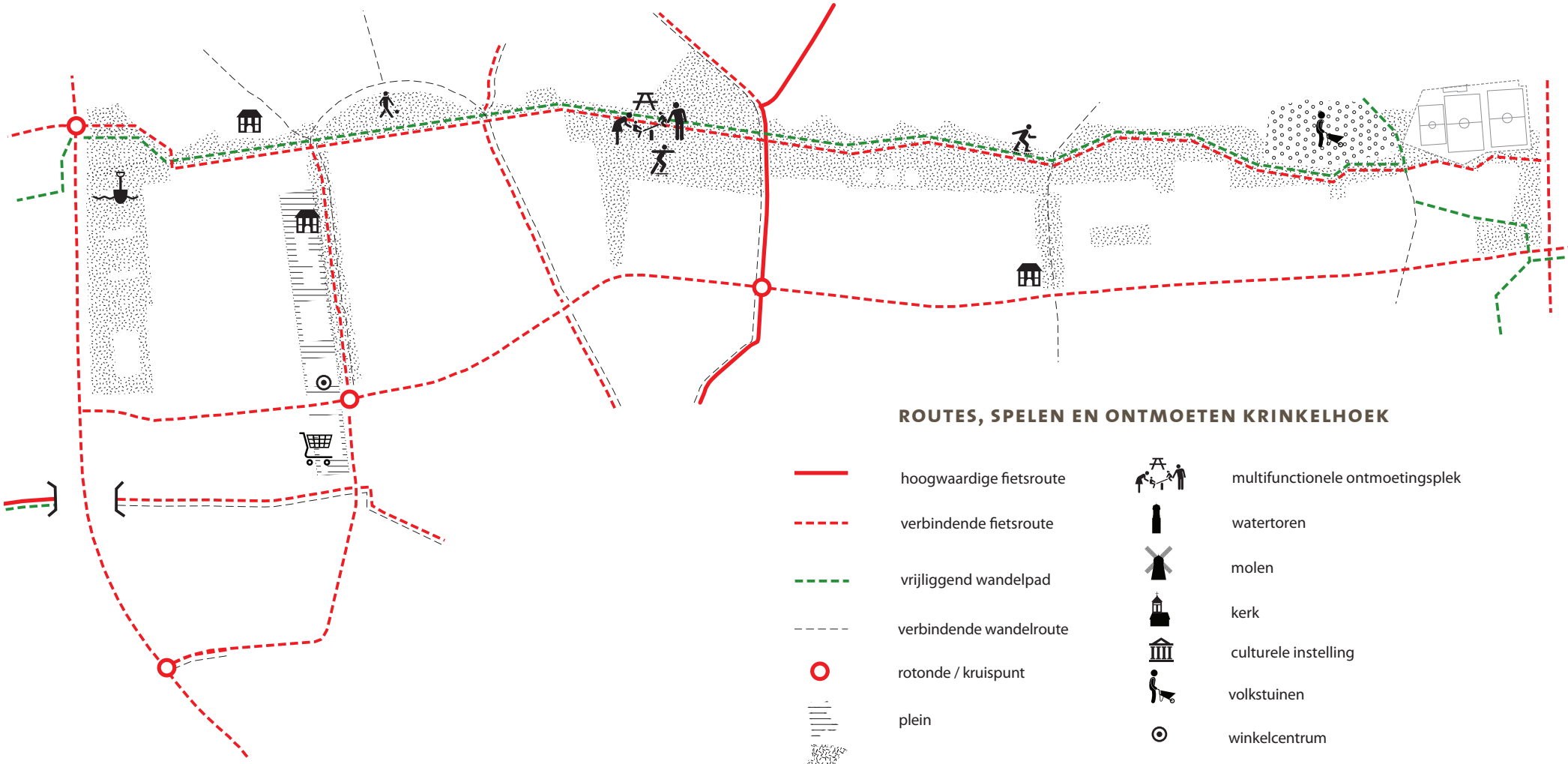
Bijzondere verharding De Strip is een gebied met op buurtniveau een centrumfunctie. Als uitbreiding op de basisverharding kan de toepassing van een gebakken steen extra allure geven aan deze locatie.
Kleuren Het kleurpalet bestaat voor de rijbanen uit roodbruin. De stoepen zijn lichtgrijs.

Verlichting Voor de verlichting onderscheiden we: centrumgebieden, oudere wijken, nieuwere wijken en bedrijventerreinen. Elke categorie heeft zijn eigen familiegroep masten en armaturen. Krinkelhoek krijgt de standaard mast en armatuur, die kenmerkend is voor de oudere wijken. Aansluiting wordt gezocht bij de donkergrijze lichtmasten uit het centrumgebied.

Inrichtingselementen Voor de oudere stadsdelen is de wens een standaard vast te stellen, bestaande uit paaltjes, vuilnisbakken, bankjes en dezelfde kleur lichtmasten.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Krinkelhoek;
- Opstellen herinrichtingstrategie (indien aan de orde);
- Zo optimaal mogelijke eenheid binnen deelgebied bereiken;
- Herkenbaarheid van de historische routes vergroten;
- De Strip herkenbaar als pleinruimte en promenade inrichten.

ROUTES, SPELEN EN ONTMOETEN KRINKELHOEK

- hoogwaardige fietsroute
- verbindende fietsroute
- vrijliggend wandelpad
- verbindende wandelroute
- rotonde / kruispunt
- plein
- buurtpark of plantsoen
- multifunctionele ontmoetingsplek
- watertoren
- molen
- kerk
- culturele instelling
- volkstuinen
- winkelcentrum
- zorg

6.5.6 wandelen en fietsen

Net als in heel Oss en Berghem zijn de afstanden tot voorzieningen en groene gebieden relatief kort in Schadewijk. Fietsen en wandelen hebben de voorkeur boven gemotoriseerd verkeer. Daarom behouden en versterken we comfortabele en veilige wandel- en fietspaden.

Fietsen Op de kaart zijn met rode lijnen de fietspaden aangegeven. De doorgetrokken rode lijn over Macharenseweg en de Koornstraat betreft een hoogwaardige (regionale) fietsroute. Dit is de noordzuidelijke fietsstraat van het centrum naar het buitengebied langs het sportpark De Rusheuvel. Ook de Ussenstraat met de fietstunnel onder de John F. Kennedybaan is een hoogwaardige (regionale) fietsroute. Deze fietsroute verbindt het centrum met het buitengebied via de Groene lob in Ussen. De andere fietsroutes zijn op de kaart aangegeven met rood gestreepte lijnen. Langs de stadswegen (grotere, drukkere wegen) willen we graag vrij liggende fietspaden. Het betreft in Krinkelhoek de Singel 1940-1945, de Hertogensingel, de Zaltbommelseweg, de Havenstraat, de Vierhoeksingel en de John F. Kennedybaan. Door het noordelijke stadspark zien wij kansen voor een aantrekkelijke, recreatieve route van Oss-west naar Oss-oost. Ook in het Mobiliteitsplan is deze route aangeven als een mogelijke uitbreiding fietsverbinding op stadsniveau. Tot slot zijn de Oude Litherweg, de Oijenseweg en de Ussenstraat (met fietstunnel) nog aangegeven als fietsroutes. De bewoners uit de noordelijk gelegen woonwijken gebruiken deze wegen om naar het centrum te fietsen. Andersom kan men vanuit het centrum zo ook naar het buitengebied fietsen. Vanuit Horzak wordt de Prof. Regoutstraat gebruikt als route naar het centrum.

Wandelen In 4.4 (Wandelen) is het complete gewenste netwerk van wandelroutes in kaart gebracht. De belangrijkste wandelroutes zijn: Route Historisch Centrum Oss, Parkenroute, Landschapsroute en de Verbindingen naar het buitengebied. Van de nieuw te creëren circa 8 km lange Parkenroute is de wandelroute door het noordelijke stadspark een belangrijk onderdeel. Op de kaart van Krinkelhoek is deze recreatieve wandelroute met een groen gestreepte lijn aangegeven. Op de wandelkaart (hoofdstuk 4.4) zijn met grijs gestreepte lijnen de routes aangegeven die het stadscentrum verbinden met het buitengebied. Deze verbindende routes maken gebruik van de historische radialen en andere zich daarvoor lenende straatprofielen. Het idee is om van de eigen voortuin, via buurtparken, stadsparken en lobben, het buitengebied op een aantrekkelijke manier te voet te bereiken. Door Krinkelhoek lopen twee recreatieve verbindingsroutes, namelijk de Ussenstraat en de Oijenseweg.

KANSEN / OPGAVE

- Betere aanhechting met het centrumgebied en Schadewijk: oversteekbaarheid van Hertogensingel en Vierhoeksingel verbeteren voor voetgangers en fietsers;
- Aanpassing profielen van de hoofdwegen zodat ze voor fietsers comfortabel en veilig zijn;
- Verbeteren toegankelijkheid noordelijke stadspark: routing in park beter aansluiten op de woonstraten;
- Aanhaking op de wandelroutes naar het poldergebied (via lob in Mettegeupel en natuurgebiedje ten oosten van Horzak) versterken en herkenbaar maken.

IMPRESSIE GUSTAAF GELDERSTRAAT

IMPRESSIE OUDE LITHERWEG

6.5.7 ontmoeten en spelen

Ontmoetingsplekken De lobben, stads- en buurtparken zijn bij uitstek dé ontmoetingsplekken voor de bewoners van Oss en Berghem. In het noordelijke stadspark is ruimte voor een multifunctionele ontmoetingsplek. De nagestreefde concentratie aan sport-, spel- en zitmogelijkheden stimuleert hier het spontaan treffen van jong en oud. Daarnaast biedt de 'Strip' met publieksfuncties (school, winkels, kerk) volop mogelijkheden voor spontane ontmoetingen. Het is wenselijk de verblijfs- en inrichtingskwaliteit van deze 'Strip' te verbeteren. Het Brabantpark is ingericht als een natuurlijke speelplek met vele spelaanleidingen.

Spelen Qua speelplekken wordt voor heel Oss en Berghem ingezet op minder, maar betere speelplekken. Dit betekent minder dezelfde speelplekjes met dezelfde speeltoestellen. Daar staat meer variatie in spelen tegenover, bijvoorbeeld door natuurlijk spelen en speelaanleidingen. Het Brabantpark is een goed voorbeeld van natuurlijk spelen met veel verschillende spelaanleidingen. Doordat meer creativiteit van de kinderen wordt verwacht zijn deze 'speelplekken' ook geschikt voor een grotere leeftijdsrange kinderen. De goed gebruikte traditionele speelplekken blijven uiteraard behouden of worden verbeterd. In het noordelijke stadspark zien wij mogelijkheden de uiteenlopende recreatieve activiteiten voor alle doelgroepen te verbeteren. De plantsoenen aan de Prof. Regoutstraat (nabij basisschool) en aan de J. Thijssenstraat willen we inrichten als informele speelweiden. Spelen met water boeit veel kinderen.

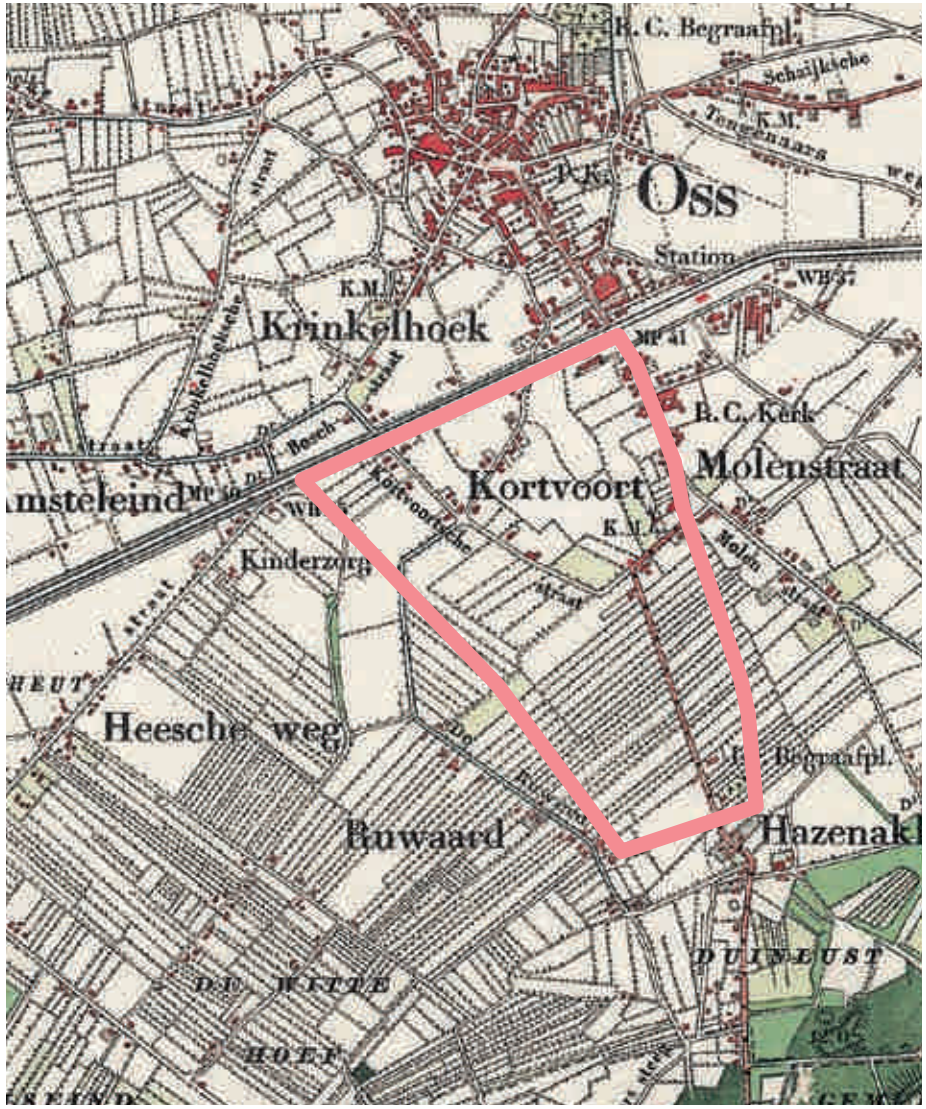
KANSEN / OPGAVE

- Realiseren multifunctionele ontmoetingsplek in het noordelijke stadspark;
- Verbeteren uiteenlopende recreatieve activiteiten voor alle doelgroepen in het noordelijke stadspark;
- Verbeteren verblijfs- en inrichtingskwaliteit van 'de Strip', publieke functies versterken;
- Nog meer variatie in speelmogelijkheden in de vorm van speelaanleidingen en natuurlijk spelen. Formeel ingerichte kleinschalige speelplekjes reduceren;
- Plantsoenen aan de Prof. Regoutstraat (bij basisschool) en aan de J. Thijsenstraat als informele speelweides inrichten.

6.5.8 kansen / opgave

Voor alle deelgebieden, waaronder Krinkelhoek, zal een materialencatalogus opgesteld worden. Hierin wordt de scope aangegeven van de beplanting, boomsoorten en boomgrootte, type verharding en kleur, verlichtingsarmatuur, karakter speeltoestellen / speelaanleidingen, etc.

KORTFOORT OP HISTORISCHE KAART CA. 1900

KORTFOORT OP LUCHTFOTO

6.6 KORTFOORT

6.6.1 profiel

Stedelijke functies De meeste bebouwing heeft een woonfunctie. Langs het spoor zijn ook andere functie gehuisvest zoals scholen, het zwembad, de parochiekerk, kantoren, een aantal winkels / dienstverlening.

Bebouwing Een breed scala aan bebouwingstypologieën is aanwezig. Het betreft o.a. appartementenblokken, rijtjeswoningen, twee-onder-een-kapwoningen en vrijstaande villa's. De middenhoge bebouwing is gelegen langs het spoor en de Wethouder van Eschstraat.

Smaakmakers Smaakmakers van de wijk Kortfoort zijn de historische routes vanuit het centrumgebied , de Paaskerk en de toren van MSD.

Bevolking. Krinkelhoek heeft een gevarieerde bevolking, zowel in leeftijd als sociale en culturele achtergrond.

anno 2012

Recent gerealiseerd De uitbreiding van het zwembad (Golfbad) en de bijbehorende terreininrichting is recent gerealiseerd.

Ontwikkelingen Op korte termijn wordt het zuidelijke stadspark ontwikkeld. Dit stadspark bestaat uit het Sibeliuspark, de Talentencampus en het ziekenhuisterrein. Ook wordt nagedacht over de inpassing van de HOV-lijn in het profiel van de Wethouder van Eschstraat. In navolging van de noordzuid fietsstraat wordt ook de oost-west fietsstraat verder ontwikkeld. In Kortfoort wordt de oost-west fietsstraat ingepast in het profiel van de Mondriaanlaan en de Titus Brandsmalaan.

6.6.2 ligging en ontstaan

Ligging De woonwijk Kortfoort ligt ten zuiden van het centrumgebied en strekt zich uit van het spoor tot de Ruwaardsingel. De Molenstraat en de Nieuwe Hescheweg begrenzen aan de oostzijde dit deelgebied. Aan de westkant ligt het te ontwikkelen zuidelijke stadspark (Sibeliuspark, Talentencampus en voormalig ziekenhuisterrein).

Ontstaansgeschiedenis

Op de kaart op de volgende bladzijde is te zien dat het deelgebied Kortfoort in verschillende tijdsperioden is ontstaan. In het rapport 'Planmatige stadsontwikkeling van Oss' is uitgebreid behandeld hoe Oss geleidelijk is ontstaan. Hier geven we op hoofdlijnen de ontstaangeschiedenis voor Kortfoort.

Historische radialen Op de historische kaart uit omstreeks 1900 zijn de Hescheweg, de Molenstraat en de Kortfoortstraat al aanwezig. Ook toen vormden de Ruwaardstraat, Anemoonstraat en Ridderstraat al een verbinding naar het centrum. Langs de Ruwaardstraat staat nog een oude boerderij als relict.

Industriestad Oss veranderde eind negentiende eeuw van een dorpse agrarische handelsplaats in een rauwe bedrijvige industriestad. Oss werd groot in de boter, het vlees en de textiel. Ten zuiden van het spoor in het huidige Kortfoort ontstond een groot aaneengesloten industrieel complex. De rokende schoorstenen hebben hier decennialang het stadsbeeld gedomineerd. Voor de fabrieksarbeiders moesten woningen worden gebouwd. Aanvankelijk vond woningbouw plaats door verdichting van de historische kern en de uitvalswegen. De Woningwet van 1901 maakte een eind aan de ad hoc woningbouw door de stedelijke

OPBOUW IN TIJD IN HOOFDLIJNEN

- tot 1880
- 1880 - 1940
- 1940 - 1962
- 1962 - 1975
- 1975 -2010

UITBREIDINGSPLAN 1955, J.H. FROGER

groei middels uitbreidingsplannen in banen te leiden. Net als elke andere stad met meer dan 10.000 inwoners was Oss verplicht een samenhangend uitbreidingsplan op te stellen.
Tuinstad Kortfoort heeft ook een vooroorlogse wijk gehad gebaseerd op de tuinstadgedachte. Dit complex stond op grond van de familie Jurgens (margarine) en had als doel betere woonomstandigheden voor de fabrieksarbeiders. In de jaren '70 is het complex gesloopt en vervangen door nieuwbouw.

Nieuwe Bouwen Een vroeg en uniek experiment in de geest van het Nieuwe Bouwen is het complex van 47 betonwoningen (1921) aan de Molenstraat en Floraliastraat.

Uitbreidingsplannen Na de Tweede Wereldoorlog was de woningbouwnood in Oss hardnekkig.De Osse bevolking groeide explosief. en nam toe van 20.000 naar 30.000 inwoners. Deze mensen moesten kunnen wonen en werken. De wederopbouwperiode kenmerkt zich door uitbreidingswijken en uitbreiding van de industrie. In deze tijd maakt het bureau van J.H. Froger voor Oss een reeks samenhangende uitbreidingsplannen, die de stad op een harmonieuze manier afronden. De bestaande uitwaaierende lintbebouwing werd door nieuwe woonwijken ingepakt tot een aaneengesloten weefsel omsloten door hoofdwegen. De krans van oude woonwijken rond het centrum toont het gedachtegoed van J.H. Froger nog.

Onderdelenplan J.H Froger ontwierp in de jaren '50 voor de afzonderlijke wijken gedetailleerde Uitbreidingsplannen in Onderdelen, waaronder het Onderdelenplan Hescheweg Oost / Oss-Zuid. In dit plan is voortgeborduurd op de bestaande bebouwing. De Nieuwe Hescheweg kwam in het verlengde van de Molenstraat te liggen. Door het vloeiende tracé, het ruime profiel en de flankerende groenstroken werd de Nieuwe Hescheweg een structurerend element. De Ruwaardsingel / Julianasingel is uitgevoerd als beplantte allee langs parken, plantsoenen en sportvelden. Het deel ten zuiden van de Joannes Zwijssenlaan en Hescheweg is opgenomen in dit onderdelenplan.

Nieuwe inbreidingen De Ruwaardstraat, Tulpstraat en Krokushof zijn reletief nieuwe inbreidingen.

ONDERDELENPLAN HESCHEWEG OOST / OSS-ZUID

RUIMTELIJKE STRUCTUUR KORTFOORT

- stadsweg/parkweg
- laan zonder bermen
- laan met bermen
- woonstraten zonder bermen
- woonstraten met bermen
- plein
- markante knopen/kruispunten/stoepverbredingen
- winkelgebied: primaat voetganger
- woonerf
- stationsplein
- landschapsparken (groene lobben)
- stadsparken
- buurtpark
- plantsoenen
- spoorzone
- bos/bosschage
- water
- ecologische oevers
- schoolpleinen
- sportterreinen
- kinderboerderij/dierenweide
- volkstuin
- begraafplaats
- speeltuin
- bouwlocatie (gebouwen in groen)
- strandje

6.6.3 ruimtelijke structuur

Relatief gezien heeft Kortfoort weinig openbare ruimte. De verbinding naar het zuidelijke stadspark is daarom extra belangrijk.Kortfoort kent drie deelgebieden met ieder een eigen sfeer en karakter.

Spoorzone Het meest noordelijke gebied maakt deel uit van de spoorzone. Hier bepalen losse grootschalige gebouwen en middenhoge bouwblokken het beeld. Ten noorden van het spoor staan in de . spoorzone eveneens losse gebouwen (o.a. het Gemeentehuis en de Lievekamp). Hier staan de gebouwen echter in een groene setting. De inrichting aan beide zijden van het spoor willen wij samenhangender maken. Wij zien mogelijkheden voor doorontwikkeling en toepassing van het aanwezige concept bij een eventuele herontwikkeling van het bedrijventerrein (Euterpelaan). Dwars op het spoor gelegen wegen verbinden de spoorzone met de Wethouder van Eschstraat. Een bijzondere afwijking in deze structuur is de diagonale ligging van de Ridderstraat. De kruising Ridderstraat - Wethouder van Eschstraat heeft als gevolg van deze structuurafwijking verbrede stoepen oftewel een pleinruimte. Wij willen deze pleinruimte herkenbaar maken met een verbeterde inrichting

Bloemenbuurt Het tweede deelgebied ligt midden in Kortfoort. Een netwerk van straten, bestaande uit rijweg met aan weerzijden een parkeerstrook, een stoep en een bomenrij, bepaalt het beeld. De volwassen bomen geven allure aan deze straten. De sfeer wordt ook bepaald door de woningen met groene voortuinen. Een mooi voorbeeld is de Floraliastraat. Dit profiel fungeert, indien mogelijk, als prototype bij de herinrichting van de andere straten, zoals de Kortfoortstraat en de Palmstraat. I.p.v. asfalt op de rijbaan zien wij liever klinkerverharding.

Statige lanen Het derde deelgebied van Kortfoort ligt in het zuiden en telt een viertal statige lanen met grote bomen en brede grasbermen. De vrijstaande woningen met bijbehorende grote tuinen zijn medebepalend voor de kwaliteit en karakter van deze statige lanen. Deze bestaande kwaliteit willen we graag behouden. De enige opgave is de herprofilering van een deel van de Hescheweg (verlengde Joannes Zwijsenlaan). Deze breed geprofileerde en stenige weg dient een groener karakter te krijgen. Er is ruimte aanwezig om de platanen vanuit de Joannes Zwijsenlaan door te trekken.

KANSEN / OPGAVE

- De pleinruimte Ridderstraat – Wethouder van Eschstraat herkenbaar maken en beter inrichten;
- Bij herinrichtingopgaven in de Bloemenbuurt aansluiten op prototype Floraliastraat (indien mogelijk);
- De Hescheweg (verlengde Joannes Zwijsenlaan) herinrichten met een groener karakter. De boomstructuur (platanen) uit de Joannes Zwijsenlaan kan doorgezet worden.

GROENSTRUCTUUR KORTFOORT

- lanen 1e orde
- lanen 1e /2e orde
- maatwerk 1e /2e orde
- pleinen
- plantsoenen en buurtparken

6.6.4 groen en water

Groene sfeer De openbare ruimte in Kortfoort wordt bepaald door de straatprofielen. Er is weinig ander openbaar gebied aanwezig. Desondanks heeft Kortfoort een groene uitstraling. Dit komt door de mooie grote bomen, grasbermen, enkele plantsoenen en een veelheid aan voortuinen. Het groene beeld van de plantsoenen is net als in andere oude stadsdelen van Oss bepaald door gras, hagen en grote bomen. Er wordt gestreefd naar de versterking van dit groene beeld.

Boomstructuur In hoofdstuk 5.2 is de hoofdboomstructuur voor het gehele plangebied weergegeven. De lijnen van de hoofdstructuur willen wij versterken met bomenrijen of losse bomen. In de breed geprofileerde stadswegen (dikke groene lijn) worden bomenrijen van de 1e orde toegepast. In Kortfoort betreft het de Wethouder van Eschstraat, de Molenstraat en de Nieuwe Hescheweg. Voor de belangrijkste buurtontsluitings- en gebiedsontsluitingswegen in Kortfoort wordt ingezet op beeldbepalende bomenrijen van de 1e / 2e orde (gestippelde groene lijn). Dit zijn de Kortfoortstraat, Palmstraat, Bloemstraat / Asterstraat, Joannes Zwijsenlaan, Hescheweg, Mondriaanlaan en de Titus Brandsmalaan. De dun gestreepte groene lijnen geven aan in welke straat de bomen eveneens beeldbepalend zijn, maar waar maatwerk noodzakelijk is. De ruimte is hier vaak niet toereikend voor twee bomenrijen. Het betreffende maatwerk kan één bomenrij betreffen of verspreid staande bomen van de 1e / 2e orde. Maatwerk voor grote bomen is van toepassing op de volgende straten: Tulpstraat, Ruwaardstraat, Anemoonstraat, Ridderstraat, Kamperfoeliestraat, Chrysantstraat, Asterstraat, Floraliastraat en de Beatrixlaan. Voor de straten die niet aangegeven staan op de boomstructuurkaart geldt dat wel of geen bomen, de grootte van de bomen en de eventuele soortenkeuze vrij is. In smalle straten zoals de Leliestraat zou op een andere manier groen in het straatbeeld gebracht kunnen worden, bijvoorbeeld door gevelbeplanting.

Groene pareltjes De groen gerasterde plekken geven de waardevolle plantsoenen, groenstroken en veldjes aan. Ook hier hebben grote bomen (boomgroepen of solitair) de voorkeur.

Kleuraccenten -

Water In Kortfoort is geen oppervlaktewater aanwezig. Het hemelwater dient zo veel mogelijk afgekoppeld te worden en, indien mogelijk, afgevoerd te worden naar het zuidelijke stadspark.

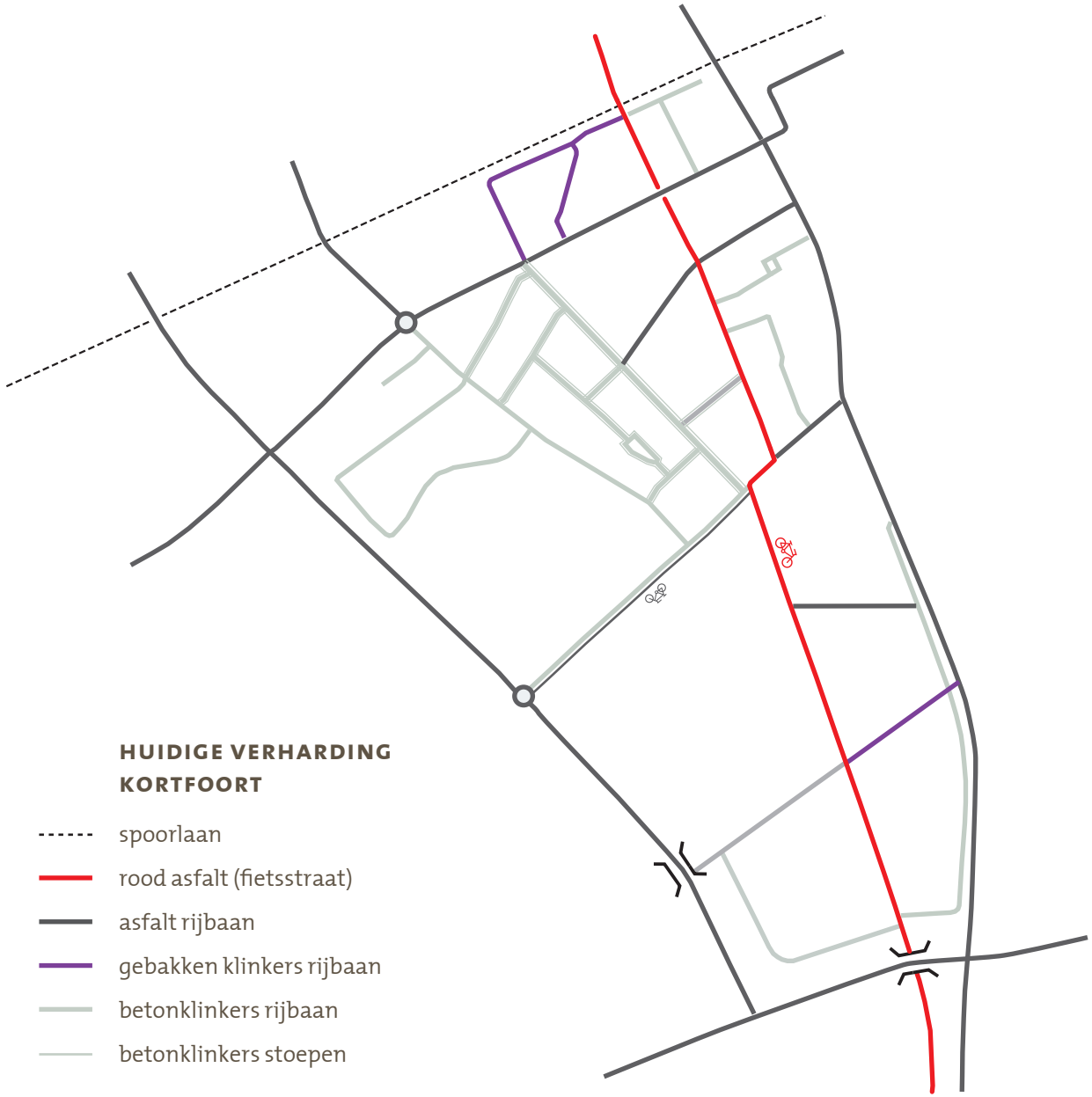
KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Kortfoort (o.a. groen en bomen);
- Zo optimaal mogelijk de hoofdboomstructuur realiseren;
- Versterken boomstructuur bij de herinrichting van de Kortfoortstraat, Palmstraat en een deel van de Hescheweg (verlengde Joannes Zwijsenlaan).

HUIDIGE VERHARDING
KORTFOORT
spoorlaan
rood asfalt (fietsstraat)
asfalt rijbaan
gebakken klinkers rijbaan
betonklinkers rijbaan
betonklinkers stoepen

6.6.5 inrichting

Het autobezit is tegenwoordig aanzienlijk hoger dan toen Kortfoort aangelegd werd. Met name de Bloemenbuurt kenmerkt zich door smalle profielen. Om tegemoet te kunnen komen aan het gewenste aantal parkeerplaatsen is maatwerk nodig.

Basisverharding

Kortfoort is een van de oudste wijken van Oss. Het grenst aan het centrumgebied waar hoogwaardige materialen zijn toegepast (gebakken klinkers en natuursteen). Net als in de andere oudere wijken van Oss wordt in de woonstraten van Kortfoort voor de rijbanen gekozen voor klinkerverharding en dan bij voorkeur gebakken klinkers. Dit i.v.m. de bij de bebouwing passende uitstraling en kleurvastheid. Tegelijkertijd zijn wij voorstander van het herbruiken van bestratingsmateriaal (indien mogelijk). Zoals de kaart hiernaast laat zien liggen in de meeste straten van Kortfoort betonklinkers. De huidige kwaliteit van deze betonklinkers is slecht met als gevolg dat de straten een grauwe uitstraling hebben. Teglijkertijd speelt dat een aantal straten te donker zijn (als gevolg van bomen) en een te hoge parkeerdruk in de Bloemenbuurt. Het gewenste basisinrichtingsniveau wordt hier niet overal gehaald.

De verhardingskeuze voor de rijbanen (woonstraten) is afhankelijk van:

- technische herbruikbaarheid (ja/nee en voor hoe lang?);
- bestaande en gewenste inrichtingsniveau (is het bestaande inrichtingsniveau minimaal 1 niveau te verhogen?);
- inrichtingskwaliteit versus onderhoudskwaliteit (in evenwicht).

Wij zijn van mening dat het bestaande inrichtingsniveau van sober naar basis zou moeten. Herinrichting van de straten met kleurvaste klinkers (gebakken of betonklinkers met natuurstenen toplaag) verhoogt het inrichtingsniveau en daarmee het leefgenot

De stoepen worden, net als in alle woongebieden van Oss, uitgevoerd in lichtgrijze betontegels. De wegen waar 50 km per uur gereden mag worden, krijgen asfalt op de rijbanen. Het betreft: Wethouder van Eschstraat, Molenstraat, Joannes Zwijssenlaan (deels) en Nieuwe Hescheweg. Voor fietsstraten gebruiken we rood asfalt. De Zonnebloemstraat, Asterstraat, Chrysantstraat en Hescheweg zijn onderdeel van een fietstraat.

Bijzondere verharding De historische radialen willen wij graag beter herkenbaar maken, bijvoorbeeld door een markering of bijzondere lichtmast.toe te passen

Kleuren Het kleurpalet bestaat voor de rijbanen uit roodbruin of een ander kleur die passend is bij de bebouwing. De stoepen zijn lichtgrijs.

Verlichting We onderscheiden: centrumgebieden, oudere wijken, nieuwere wijken en bedrijventerreinen. Elke categorie heeft zijn eigen familiegroep masten en armaturen. Kortfoort krijgt de standaard mast en armatuur die kenmerkend is voor de oudere wijken. Aansluitend op het centrum wordt gekozen voor donkergrijze lichtmasten.

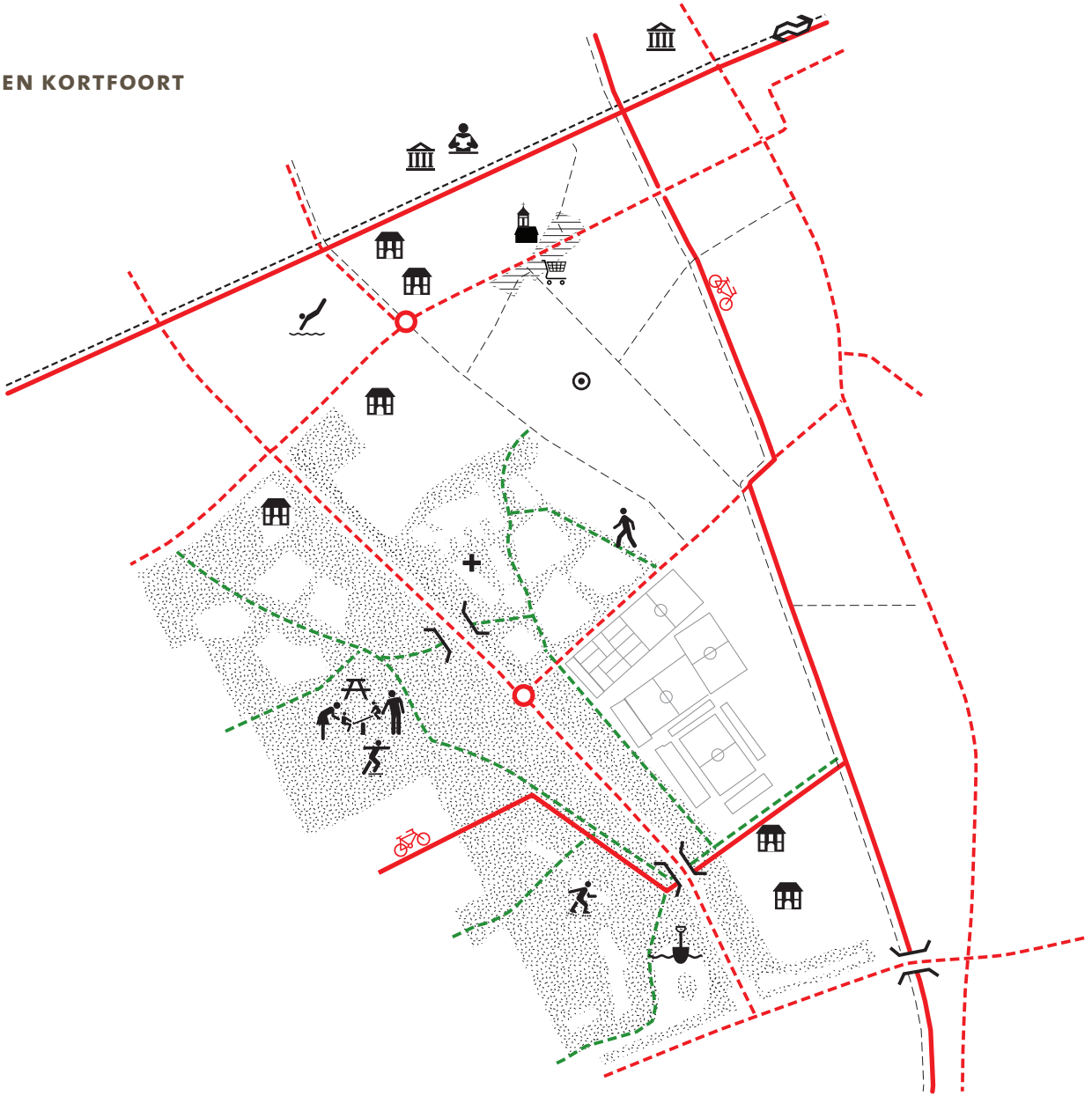
Inrichtingselementen Voor de oudere stadsdelen is de wens een standaard vast te stellen, bestaande uit paaltjes, vuilnisbakken, bankjes en dezelfde kleur lichtmasten.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Kortfoort;
- Opstellen herinrichtingstrategie (indien aan de orde);
- Zo optimaal mogelijke eenheid binnen deelgebied bereiken;
- Herkenbaarheid historische routes vergroten.

ROUTES, ONTMOETEN EN SPELEN KORTFOORT

- hoogwaardige fietsroute
- verbindende fietsroute
- vrijliggend wandelpad
- verbindende wandelroute
- rotonde / kruispunt
- plein
- buurtpark of plantsoen
- multifunctionele ontmoetin
- watertoren
- molen
- kerk
- culturele instelling
- volkstuinen
- winkelcentrum
- zorg

6.6.6 wandelen en fietsen

Net als in heel Oss en Berghem zijn de afstanden tot voorzieningen en groene gebieden relatief kort in Kortfoort. Het centrum van Oss en het zuidelijke stadspark liggen tegen Kortfoort aan. Om fietsen en wandelen te stimuleren.zetten we in op een comfortabel netwerk van wandel- en fietspaden.

Fietsen Het netwerk van hoofdfietsroutes is in beeld gebracht in 4.7 Fietsen. Hier gaan we in op de fietsroutes in Kortfoort. Het fietsverkeer is hier goed gefaciliteerd. Op de kaart zijn met rood de fietspaden aangegeven. De doorgetrokken rode lijnen betreffen hoogwaardige (regionale) fietsroutes. Het is de wens om langs het spoor een fietssnelweg van 's-Hertogenbosch naar Oss te realiseren. De noord-zuid fietsstraat gaat in Kortfoort door de Hescheweg, Asterstraat, Chrysantstraat en Zonnebloemstraat. Deze fietsstraat verbindt Kortfoort op een veilige en comfortbale manier met het centrum en het buitengebied. De Mondriaanlaan en de Titus Brandsmalaan maken onderdeel uit van een oost-west hoogwaardige (regionale) fietsstraat. Langs alle stadswegen (grotere, drukkere wegen) in Oss willen we graag vrij liggende fietspaden. Door en langs Kortfoort lopen de volgende stadswegen: Wethouder van Eschstraat, Doctor Saal van Zwanenbergsingel, Molenstraat en de Nieuwe Hescheweg. Langs de Nieuwe Hescheweg ligt voor een groot deel een parallelweg die door fietsers gebruikt wordt. In de toekomst kan deze parallelweg wellicht zoals de Singel '40-'45 (fietsstraatmodel) worden ingericht. Een andere goede alternatieve route voor de drukke Nieuwe Hescheweg is de noord-zuid fietsstraat. De Ruwaardsingel / Julianasingel vormt een barrière voor fietsers en wandelaars. Voor langzaam verkeer is de kruising (Nieuwe) Hescheweg – Julianasingel onaangenaam. De oversteekbaarheid van deze kruising willen we graag verbeterd zien op een voor langzaam verkeer overzichtelijke en veilige wijze. Tot slot verbindt de fietsroute Joannes Zwijssenlaan - Hescheweg het zuidelijke stadspark met de fietsstraat naar het station.

Wandelen In 4.4 Wandelen is het complete gewenste netwerk van wandelroutes in kaart gebracht. De belangrijkste wandelroutes zijn: Route Historisch Centrum Oss, Parkenroute, Landschapsroute en de Verbindingen naar het buitengebied. Van de nieuw te creëren circa 8 km lange Parkenroute maakt de spoorzone aan de noordkant van Kortfoort onderdeel uit. Op de wandelkaart (4.4) zijn met grijs gestreepte lijnen de routes aangegeven die het stadscentrum verbinden met het buitengebied. Deze verbindende routes maken optimaal gebruik van de aanwezige groenstructuren. Het idee is om van de eigen voortuin, via plantsoenen, buurtparken, stadsparken en lobben, het buitengebied op een aantrekkelijke manier te voet te bereiken. Door het Zuidelijke stadspark (Sibeliuspark / talentencampus) loopt zo'n recreatieve verbindingsroute. Dit Zuidelijke stadspark is voor de bewoners van Kortfoort een goed alternatief voor het gebrek aan groene ruimtes in de wijk. Door de woonstraten goed aan te sluiten op de wandelroutes in dit park kunnen de bewoners optimaal profiteren van dit Zuidelijke stadspark. Het netwerk van wandelroutes in het zuidelijke stadspark loopt over het voormalige ziekenhuisterrein en de Talentencampus, maar ook over de Saal van Zwanenbergsingel naar het Elzenhoekpark (Ruwaard). Voor een goede toegankelijkheid dienen zowel de oversteekbaarheid van de Wethouder van Eschstraat als de drie aanwezige spoorwegovergangen (veiligheid) verbeterd te worden.

IMPRESSIE HESCHEWEG

IMPRESSIE PALMSTRAAT

KANSEN / OPGAVE

- Verbeteren van de veiligheid en het comfort van de kruising (nieuwe) Hescheweg – Ruwaardsingel voor fietsers en wandelaars. Een mogelijkheid is een fietstunnel;
- Aansluiten woonstraten op wandelpaden in zuidelijke stadspark;
- Toegankelijkheid centrum verbeteren door verbetering van de oversteekbaarheid van de Wethouder van Eschstraat. En tevens door aandacht te besteden aan de veiligheid van de drie aanwezige spoorwegovergangen.

6.6.7 Ontmoeten en spelen

Ontmoetingsplekken De lobben, stads- en buurtparken zijn bij uitstek dé ontmoetingsplekken voor de bewoners van Oss en Berghem. In het zuidelijke stadspark is ruimte voor een multifunctionele ontmoetingsplek. De gewenste concentratie aan sport-, spel- en zitmogelijkheden stimuleert hier het spontaan treffen van jong en oud. Daarnaast bieden de aanwezige publieksfuncties (scholen, winkels, kerk) volop mogelijkheden voor spontane ontmoetingen. De verblijfskwaliteit van de pleinruimte aan de Ridderstraat, Wethouder van Eschstraat en de Anemoonstraat willen we graag verbeteren.

Spelen Qua speelplekken wordt voor heel Oss en Berghem ingezet op minder, maar betere speelplekken. Dit betekent minder dezelfde speelplekjes met dezelfde speeltoestellen. Daar staat meer variatie in spelen tegenover, bijvoorbeeld door natuurlijk spelen en speelaanleidingen. Doordat meer creativiteit van de kinderen wordt verwacht zijn deze ‘speelplekken’ ook geschikt voor een grotere leeftijdsrange kinderen (4.2 Ontmoeten en spelen). Zowel jong als oud kan voor sport, spel en ontspanning terecht in het zuidelijke stadspark. In Kortfoort zelf bieden alleen enkele plantsoenen en een binnenplaats (zie kaart ruimtelijke structuur) ruimte voor spel. Deze schaarse plekken vragen om een kwalitatief goede inrichting en een beter aanbod aan speelvoorzieningen.

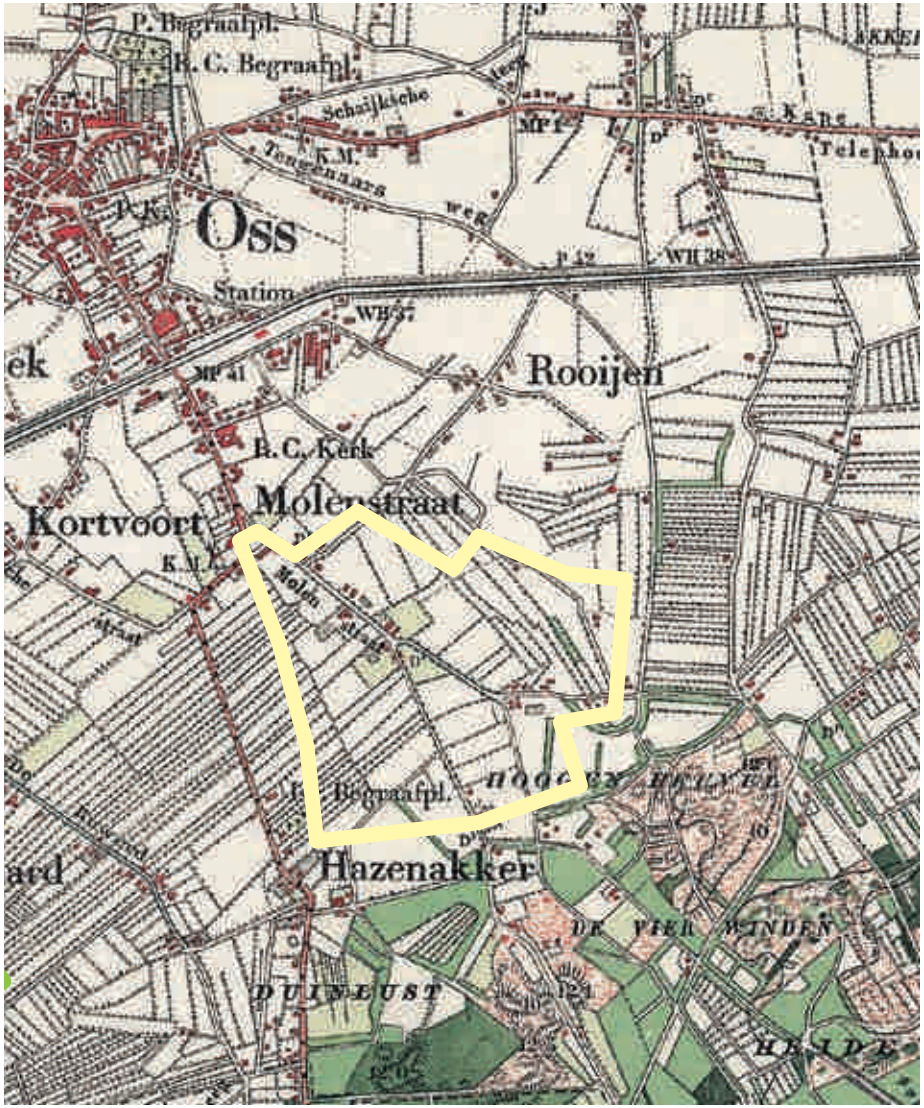
KANSEN / OPGAVE

- Multifunctionele ontmoetingsplek realiseren in zuidelijke stadspark;
- Verbeteren inrichtings- en verblijfskwaliteit pleinruimte aan de Wethouder van Eschstraat, Ridderstraat en Anemoonstraat;
- De schaars aanwezige plantsoenen en binnenplaats voorzien van een kwalitatief goede inrichting en een beter aanbod aan speelvoorzieningen. Hierbij aandacht voor natuurlijk spelen en spelaanleidingen;
- Opstellen speelbeleid.

6.5.8 kansen / opgave

Voor alle deelgebieden, waaronder Kortfoort, zal een materialencatalogus opgesteld worden. Hierin wordt de scope aangegeven van de beplanting, boomsoorten en boomgrootte, type verharding en kleur, verlichtingsarmatuur, karakter speeltoestellen / speelaanleidingen, etc.

OSS-ZUID OP HISTORISCHE KAART CA. 1900

OSS-ZUID OP LUCHTFOTO

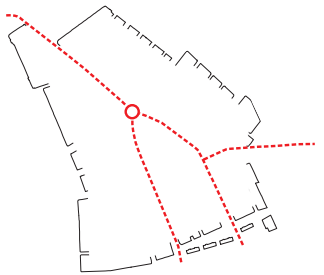
6.7 OSS ZUID

6.7.1 profiel

Stedelijke functies Het merendeel van de bebouwing in Oss Zuid heeft een woonfunctie. De andere stedelijke voorzieningen (kantoren, bedrijven en winkels) zijn kleinschalig en gelegen langs de Oude Molenstraat en rondom het Titus Brandsmaplein. Tussen de woonbebouwing en het bedrijventerrein ligt een groene zone waarin een park, sportvelden en de begraafplaats zijn opgenomen.

Bebouwing De bebouwing in Oss-Zuid heeft een heterogeen karakter met diverse woonbuurtjes en bebouwingstypologieën. Dit als gevolg van de verschillende tijdsperiodes waarin dit deelgebied ontstaan is. Na de eerste bebouwing langs de oude uitvalswegen is in de jaren '50 en '60 Oss-Zuid planmatig ontwikkeld. De woningen in deze buurten zijn vooral rijwoningen en tweekappers. De laatste jaren zijn op verschillende plekken nieuwbouwprojecten ontwikkeld. Het meest opvallend is het in 2004 opgeleverde nieuwbouwcomplex Zeeheldenbuurt I.. Hier zijn middenhoge appartementenblokken en lage rijtjeswoningen gegroepeerd op een fraai ingericht woonerf met veel groen. Ook langs de randen van dit deelgebied staat middenhoge bebouwing. Zo begeleiden enkele hogere gebouwen aan de Molenstraat / Nieuwe Hescheweg de route naar het centrum. Zeeheldenbuurt I is de buurt met de meeste stapelwoningen (flat, etagewoning, boven/benedenwoning, etc.). Langs de Julianasingel markeren vier losstaande portiekwoningen de entree van Oss-Zuid. Tot slot is de bebouwing langs de Oude Molenstraat en het Titus Brandsmaplein nog opvallend door de grote variatie in schaal en hoogte.

Smaakmakers Smaakmakers van de wijk Oss-Zuid zijn de historische routes vanuit het centrumgebied en de oude industriewegen, de parochiekerk met bijbehorende tuin, de rotonde op het Titus Brandsmaplein, het landelijke profiel van de Hoogheuvelstraat en het Zuiderpark.. De Hoogheuvelstraat verrast met de vrijstaande woningen, de relatief grote kavels en het wegprofiel met grasbermen zonder trottoirs.

Bevolking De leeftijdsopbouw van Oss-Zuid is nagenoeg gelijk aan die van de gehele gemeente Oss. Het aandeel allochtonen is ook gelijk aan dat van de gehele gemeente.

anno 2012

Recent gerealiseerd Het nieuwbouwcomplex Zeeheldenbuurt I is in 2004 opgeleverd. De Bomenbuurt, Zeeheldenbuurt II , Oude Molenstraat, Populierstraat en Kastanjelaan zijn recent heringericht.

Ontwikkelingen Op korte termijn wordt de Oude Molenstraat heringericht. Ook wordt gestart met de inpassing van de oost-west fietsstraat in het profiel van de Titus Brandsmalaan en de Industrielaan.

ONDERDELENPLAN HESCHEWEG OOST / OSS-ZUID

OPBOUW IN TIJD IN HOOFDLIJNEN

- tot 1880
- 1880 - 1940
- 1940 - 1962
- 1962 - 1975
- 1975 -2010

6.7.2 ligging en ontstaan

Ligging Een stevig kader van royaal geprofileerde stadswegen begrenst de woonwijk Oss-Zuid. Deze stadswegen zijn de Molenstraat, de Nieuwe Hescheweg, de Julianasingel en de Kantsingel. Het bedrijventerrein Moleneind vormt de noordoostelijke begrenzing van Oss-Zuid. De skyline wordt hier bepaald door de karakteristieke industriële bebouwing van o.a. MSD.

Ontstaansgeschiedenis

Historische radialen Op de historische kaart uit omstreeks 1900 is de Oude Molenstraat met aangrenzende bebouwing al aanwezig. Deze uitvalsweg splitst zich in tweeën in de tegenwoordige Willibrordusweg en de Populierstraat.

Uitbreidingsplannen J.H. Froger Na de Tweede Wereldoorlog was de woningbouwnood in Oss hardnekkig.De Osse bevolking groeide explosief. en nam toe van 20.000 naar 30.000 inwoners. Deze mensen moesten kunnen wonen en werken. De wederopbouwperiode kenmerkt zich door uitbreidingswijken en uitbreiding van de industrie. Oss-Zuid is zo'n uitbreidingswijk uit de jaren '50 en '60 In deze tijd maakt het bureau van J.H. Froger voor Oss een reeks samenhangende uitbreidingsplannen, die de stad op een harmonieuze manier afronden. De bestaande uitwaaierende lintbebouwing werd door nieuwe woonwijken ingepakt tot een aaneengesloten weefsel omsloten door hoofdwegen. De krans van oude woonwijken rond het centrum toont het gedachtegoed van J.H. Froger nog.

Onderdelenplan J.H. Froger ontwierp in de jaren '50 voor de afzonderlijke wijken gedetailleerde Uitbreidingsplannen in Onderdelen, waaronder het Onderdelenplan Hescheweg Oost / Oss-Zuid. In dit plan is voortgeborduurd op de bestaande bebouwing Omwille van een overzichtelijke levenskring werd ingespeeld op de vorming van een parochie met een eigen kerk, kerkhof, parochiehuis, winkelcentrum en 5000 tot 6000 gelovigen In dit onderdelenplan werden de hoofdwegen verbreed, het aantal terreinen voor bijzondere voorzieningen verdubbeld, de verkaveling verruimd, de woningen vergroot, middenhoge flats op markante plekken gesitueerd en een groenstrook met een begraafplaats toegevoegd. De Nieuwe Hescheweg kwam in het verlengde van de Molenstraat te liggen. Door het vloeiende tracé, het ruime profiel en de flankerende groenstroken werd de Nieuwe Hescheweg een structurerend element.

UITBREIDINGSPLAN 1955, J.H. FROGER

RUIMTELIJKE STRUCTUUR OSS-ZUID

- stadsweg/parkweg
- laan zonder bermen
- laan met bermen
- woonstraten zonder bermen
- woonstraten met bermen
- plein
- markante knopen/kruispunten/stoepverbredingen
- winkelgebied: primaat voetganger
- woonerf
- stationsplein
- landschapsparken (groene lobben)
- stadsparken
- buurtpark
- plantsoenen
- spoorzone
- bos/bosschage
- water
- ecologische oevers
- schoolpleinen
- sportterreinen
- kinderboerderij/dierenweide
- volkstuin
- begraafplaats
- speeltuin
- bouwlocatie (gebouwen in groen)
- strandje

De Ruwaardsingel / Julianasingel is uitgevoerd als beplantte allee langs parken, plantsoenen en sportvelden. Een in het groen verscholen reeks flats begeleidt de rondweg en markeert de zuidrand van de stad.

Herontwikkelingen: De laatste decennia zijn op een tweetal plekken nieuwbouwprojecten ontwikkeld. Eind jaren '80 / begin jaren '90 is het blok tussen de Bernardlaan en de Wilhelminalaan opnieuw bebouwd. Het meest opvallend is het in 2004 opgeleverde nieuwbouwcomplex Zeeheldenbuurt I .

6.7.3 ruimtelijke structuur

Structuurelementen

Ster van vijf lange lijnen Het sterrenpatroon van vijf lange lijnen met in het midden de rotonde draagt de ruimtelijke structuur van Oss-Zuid. Deze lange lijnen zijn verschillende van aard. De Titus Brandsmalaan, de Industrielaan en de Willibrordusweg hebben een profiel met grasbermen. De Oude Molenstraat en de Populierstraat / Kastanjelaan hebben een steniger karakter.

Rotonde Het verkeersplein Titus Brandsmaplein is het hart van Oss-Zuid. Midden in deze pleinruimte ligt de oudste rotonde van Oss. De diverse bebouwingswanden bakenen de qua vorm onregelmatige pleinruimte af. Het streven is meer samenhang te brengen in de inrichting van dit plein door bijvoorbeeld grote bomen toe te passen en de verharding aan te passen. Inzet is tevens om de verkeersfunctie en de verblijfsfunctie meer in balans te brengen. De rotonde wordt in dat geheel meer een onderdeel van het plein.

Buurtpleintjes Langs de historische radiaal Oude Molenstraat, Populierstraat en Kastanjelaan liggen enkele bijzondere openbare ruimtes. Het pleintje aan het begin van de Oude Molenweg markeert de entree naar dit deelgebied. De ruimte op het uiteinde van de Populierstraat markeert een kruispunt van vijf verschillende straten. Beide pleintjes hebben potentie in zich om tot groene buurtpleinen ontwikkeld te worden. Deze bijzondere plekken dienen meer zichtbaar te zijn in de structuur van Oss-Zuid. Hiervoor is een eenvoudige inrichting zonder visuele barrières, maar met grote bomen en zitelementen nodig.

Stedenbouwkundig weefsel

Tussen het sterpatroon van de lange lijnen en de stadswegen is een netwerk opgespannen van woonstraten met stoepen en parkeerstroken. Het betreft over het algemeen een rechtlijnige verkaveling uit de jaren '50 en '60. Uitzondering hierop is de woonerfinrichting van het nieuwbouwcomplex aan de Karel Doormanstraat. De ontworpen woonwijk bestaat uit drie delen: een deel met drie appartementenblokken, een deel grondgebonden eengezinswoningen en een centraal middengebied. Dit middengebied functioneert als gezamenlijke verblijfsruimte.

KANSEN / OPGAVE

- Ontwerpopgave Titus Brandsmaplein: meer ruimtelijke samenhang, balans verkeer en verblijf;
- Pleinruimtes (begin Molenstraat en einde Populierstraat) ontwikkelen tot zichtbare en beleefbare buurtpleinen. Hiervoor is een eenvoudige inrichting zonder visuele barrières en met grote bomen en zitelementen nodig.

GROENSTRUCTUUR OSS-ZUID

- lanen 1e orde
- lanen 1e /2e orde
- maatwerk 1e /2e orde
- pleinen
- plantsoenen en buurtparken

6.7.4 groen en water

Groenstructuur De oppervlakte openbaar groen is in Oss-Zuid beperkt. Het bosgebied ten zuiden van de Julianasingel en het zuidelijke stadspark zijn de belangrijkste groene uitloopgebieden. Langs de noordoostelijke rand van dit deelgebied zijn een aantal groene voorzieningen gelegen, namelijk een buurtparkje(Zuiderpark), het sportcomplex De Rooijen, de begraafplaats en een nu nog braakliggend terrein. Deze groene randzone vormt een buffer tussen het woongebied en het bedrijventerrein. Hier liggen potenties voor een levendig buurtpark. Een wens is om, als de kans zich voordoet, de groene sfeer van deze bufferzone door te zetten naar de groene spoorzone over het private terrein van MSD.

Boomstructuur In hoofdstuk 5.2 is de hoofdboomstructuur voor het gehele plangebied weergegeven. Ook in Oss-Zuid willen we de lijnen van de hoofdstructuur versterken met bomenrijen of losse bomen. In de breed geprofileerde stadswegen (dikke groene lijn) worden bomenrijen van de 1e orde toegepast. In Oss-Zuid betreft het de Molenstraat / Nieuwe Hescheweg en de Julianasingel. Voor de belangrijkste buurtontsluitingswegen en gebiedsontsluitingswegen in Oss-Zuid wordt ingezet op beeldbepalende bomenrijen van de 1e / 2e orde (gestippelde groene lijn). Dit zijn de wegen van de 'Ster': de Oude Molenstraat, de Titusbrandsmalaan, de Industrielaan, de Willibrordusweg en de Populierstraat / Kastanjelaan. De dun gestreepte groene lijnen geven aan dat in de Molenweg, de Wilhelminalaan, de Beukenstraat, de Van Speijkstraat en de Hoogheuvelstraat de bomen eveneens beeldbepalend zijn, maar dat hier maatwerk noodzakelijk is. Het betreffende maatwerk kan één bomenrij betreffen of verspreid staande bomen van de 1e / 2e orde.

Groene pareltjes Op de pleinen, op de begraafplaats en in de plantsoenen hebben eveneens grote bomen (boomgroepen of solitair) de voorkeur. De donkergroene plekken betreffen de meer stedelijke pleinruimtes en de gerasterde plekken betreffen de waardevolle plantsoenen en veldjes. Het nieuwbouwproject aan de Karel Doormanstraat heeft een eigen inrichtingsplan van het bureau Karres en Brands. De ontworpen woonwijk bestaat uit drie delen: een deel met drie appartementenblokken, een deel grondgebonden eengezinswoningen en een centraal middengebied. De appartementengebouwen in het zuidwesten worden met elkaar verbonden door oplopende grasvlakken. De openbare ruimte rond de grondgebonden eengezinswoningen in het noordoosten is meer stenig. Door deze compositie is een centraal middengebied ontstaan. In deze gezamenlijke verblijfsruimte zijn intieme plekken gecreëerd met behulp van plantvakken met cortenstalen randen. In het hele plangebied zijn transparante bomen (Gleditsia triacantos 'Inermis') uitgestrooid.

Groene sfeer Een stevige structuur van grote bomen langs de hoofdwegen en op de pleinruimtes zorgt voor de gewenste lommerrijke sfeer. De plantsoenen met hagen bieden ook ruimte voor mooie, grote bomen.

Water In Oss-Zuid is geen oppervlaktewater aanwezig. Het hemelwater dient zoveel mogelijk afgekoppeld te worden. Met de herinrichting van de Bomenbuurt is het afkoppelen van hemelwater zichtbaar gemaakt. Het water wordt hier d.m.v. molgoten oppervlakkig afgevoerd naar plantsoenen en wadi's. Het streven is om dit principe van zichtbaar afkoppelen door te voeren in de rest van het deelgebied. Indien dit niet mogelijk is kan het water ondergronds afgekoppeld worden.

HUIDIGE VERHARDING OSS-ZUID

- asfalt rijbaan
- gebakken klinkers rijbaan
- betonklinkers rijbaan
- betonklinkers stoepen

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Oss-Zuid (o.a. groen en bomen);
- Zo optimaal mogelijk de hoofdboomstrutuur realiseren;
- Ontwikkelen buurtpark in bufferzone;
- Inzetten op groot wordende bomen op pleinen en in plantsoenen;
- Afkoppelen hemelwater, bij voorkeur zichtbaar.

6.7.5 inrichting

Basisverharding Oss-Zuid behoort tot de oudere wijken van Oss, waar wij bij voorkeur kiezen voor gebakken klinkers in de rijbanen.. Dit i.v.m. de bij de bebouwing passende uitstraling, kleurvastheid en lange levensduur. Tegelijkertijd zijn wij voorstander van het herbruiken van bestratingsmateriaal (indien mogelijk) en het beperken van de kosten. Zoals de kaart hiernaast laat zien verschilt het materiaalgebruik per woonbuurt. In het noordelijke deel zijn in de rijbanen hoofdzakelijk gebakken klinkers toegepast. Een enkele straat vormt hierop een uitzondering. In het zuidelijke deel zijn in alle rijbanen betonklinkers toegepast. Dit geldt ook voor de recente herinrichting van de Bomenbuurt. Het nieuwbouwcomplex Zeeheldenbuurt I kenmerkt zich door gebakken materiaal en een robuuste en industriële uitstraling. De Oude Molenstraat is recent heringericht met antraciete (rijbanen) en gele betonklinkers (stoepen). Deze straat is afwijkend ingericht vanwege de centrumfunctie. Graag zien wij binnen het totale deelgebied zoveel mogelijk eenheid. Dit betekent dat de uitzonderingen (behalve de Oude Molenstraat) in het noordelijke deel bij herinrichting ook in gebakken klinkers uitgevoerd worden. Voor de woonstraten in het zuidelijke deel is de materiaalkeuze complexer.Deze is afhankelijk van:

- technische herbruikbaarheid (ja/nee en voor hoe lang?);
- bestaande en gewenste inrichtingsniveau (is het bestaande inrichtingsniveau minimaal 1 niveau te verhogen?);
- inrichtingskwaliteit versus onderhoudskwaliteit (in evenwicht).

Wij stellen voor kleurvaste betonklinkers (bijvoorbeeld met natuurstenen toplaag) te gebruiken die qua formaat en kleur aansluiten op de toegepaste gebakken klinkers. De stoepen worden, net als in alle woongebieden van Oss, uitgevoerd in lichtgrijze betontegels. De stadswegen waar 50 km per uur gereden mag worden, krijgen asfalt op de rijbanen. Het betreft de Molenstraat, de Nieuwe Hescheweg, de Julianasingel en de Kantsingel.

Bijzondere verharding De verbrede pleinruimtes worden geaccentueerd met gebakken klinkers. De historische radialen willen wij graag beter herkenbaar maken. Dit kan o.a. door toepassing van een bijzonder steentje als markering in de verharding of door toepassing van een bijzondere lichtmast.

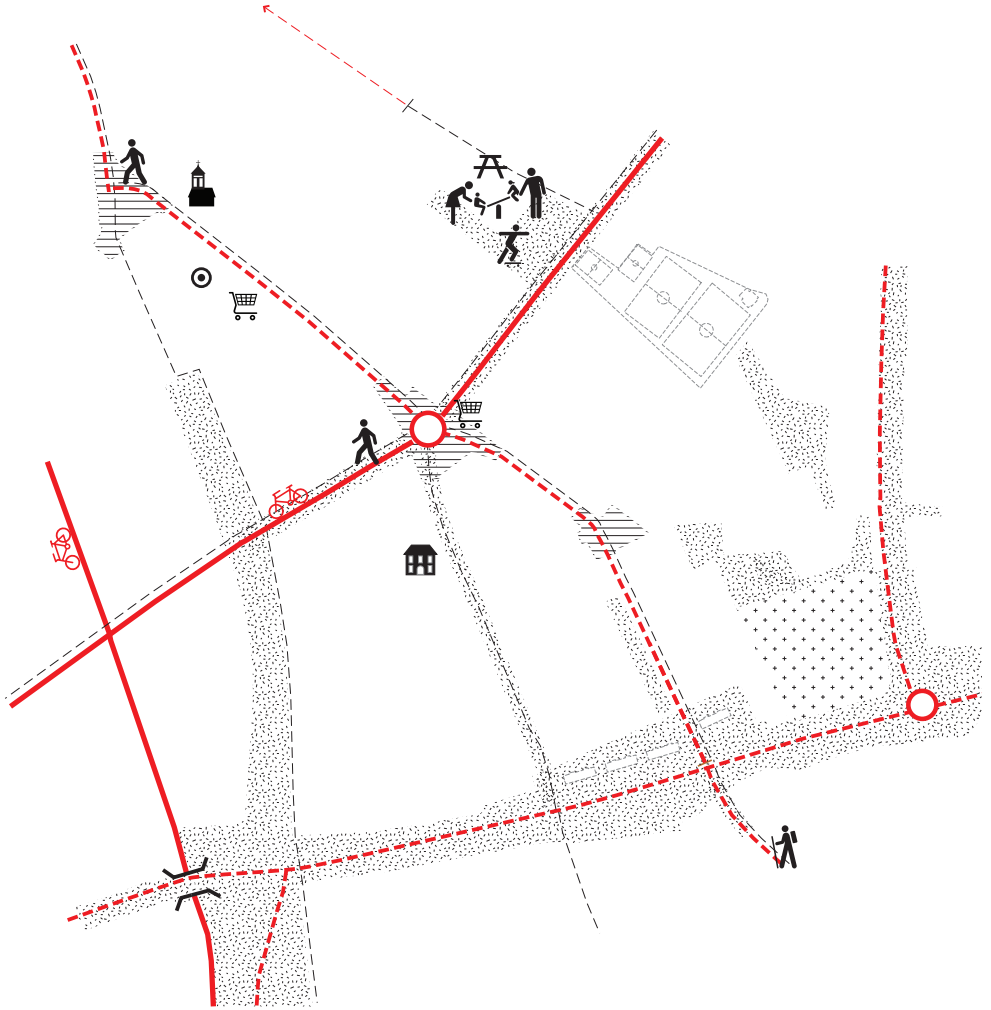
Kleuren Het kleurpalet bestaat voor de rijbanen uit roodbruin.of een andere kleur die passend is bij de bebouwing. De stoepen zijn lichtgrijs.

Herinrichting De Willibrordusweg kent een rommelig profiel met een verspringende rijbaan en parkeerplaatsen. Dit profiel zien wij graag op termijn verbeterd. De tekening is een suggestie hiervoor.

Verlichting We onderscheiden centrumgebieden, oudere wijken, nieuwere wijken en bedrijventerreinen. Elke categorie heeft zijn eigen familiegroep masten en armaturen. Oss-Zuid krijgt de standaard mast en armatuur die kenmerkend is voor de oudere wijken. In het centrum is gekozen voor donkergrijze lichtmasten. Hierop aansluitend wordt voor de oudere wijken voor dezelfde donkergrijze kleur mast gekozen.

ROUTES, SPELEN EN ONTMOETEN OSS-ZUID

- hoogwaardige fietsroute
- verbindende fietsroute
- vrijliggend wandelpad
- verbindende wandelroute
- rotonde / kruispunt
- plein
- buurtpark of plantsoen
- multifunctionele ontmoetin
- watertoren
- molen
- kerk
- culturele instelling
- volkstuinen
- winkelcentrum
- zorg

Inrichtingselementen Voor de oudere stadsdelen is de wens een standaard vast te stellen, bestaande uit paaltjes, vuilnisbakken, bankjes en dezelfde kleur lichtmasten.

KANSEN / OPGAVE
- Opstellen materialencatalogus Oss-Zuid;
- Opstellen herinrichtingstrategie (indien aan de orde);
- Zo optimaal mogelijke eenheid binnen deelgebied bereiken;
- Herkenbaarheid van de historische routes vergroten.

6.7.6 wandelen en fietsen

Net als in heel Oss en Berghem zijn de afstanden tot voorzieningen en groene gebieden relatief kort. Zowel het centrum als grote groengebieden (zuidelijke stadspark en de Zuidelijke Geledingszone) liggen in de directe nabijheid. Om het fietsen en wandelen te stimuleren zetten we in op een comfortabel netwerk van wandel- en fietspaden.

Fietsen Het netwerk van hoofdfietsroutes is in beeld gebracht in hoofdstuk 4.7 (Fietsen). Hier gaan we specifiek in op de fietsroutes in Oss-Zuid. Het inpassen van de oost-west fietsstraat staat op de agenda. De doorgetrokken rode lijn op de kaart over de Titusbrandsmalaan en de Industrielaan duidt hierop. Langs alle stadswegen in Oss willen we graag vrij liggende fietspaden. Dit geldt voor de Julianasingel, Kantsingel en de Nieuwe Hescheweg. Langs de Nieuwe Hescheweg ligt voor een groot deel al een parallelweg die goed door fietsers gebruikt wordt. Deze zou conform het fietstraatmodel ingericht kunnen worden Een goede alternatieve route voor de drukke Nieuwe Hescheweg is de noord-zuid Fietsstraat over o.a. de Hescheweg. In Oss-Zuid zelf is de fietsroute door de Oude Molenstraat, de Populierenstraat en de Kastanjelaan van groot belang. Dit is de fietsverbinding tussen het centrum, de wijk en het bosrijke buitengebied in het zuiden.

Wandelen In hoofdstuk 4.4 (Wandelen) is het complete gewenste netwerk van wandelroutes in kaart gebracht. De belangrijkste categorieën wandelroutes zijn: Route Historisch Centrum Oss, Parkenroute, Landschapsroute en de Verbindingen naar het buitengebied. Op de wandelkaart (hoofdstuk 4.4) zijn met grijs gestreepte lijnen de routes aangegeven die het stadscentrum verbinden met het buitengebied. Deze verbindende routes maken optimaal gebruik van de aanwezige groenstructuren. Het idee is om van de eigen voortuin, via plantsoenen, buurtparken, stadsparken en lobben, het buitengebied op een aantrekkelijke manier te voet te bereiken. Door de bufferzone tussen Oss-Zuid en het bedrijventerrein loopt zo'n recreatieve verbindingsroute. Deze bufferzone zien wij als een potentieel buurtpark. Door de woonstraten goed aan te sluiten op de routes in dit park kunnen de bewoners optimaal profiteren van dit park. Bij een eventuele openstelling van het MSD-complex ontstaan kansen voor een alternatieve langzaamverkeersroute richting het stationsplein en het centrumgebied. Daarvoor zou de Kloosterstraat gebruikt kunnen worden met in het verlengde een veilige spooroversteek. Ook de boslob Hazenakker en het Zuidelijke stadspark moeten voor de bewoners van Oss-Zuid goed bereikbaar zijn. Daarom dienen de kruispunten van de fiets- en wandelroutes met de stadswegen veilig en overzichtelijk te zijn. De doorstroming mag niet beperkt worden.

IMPRESSIE WILLIBRORDUSWEG

IMPRESSIE OUDE MOLENSTRAAT

KANSEN / OPGAVE

- Ontwikkeling van een langzaam verkeersroute door de zgn. bufferzone (potentieel buurtpark). Eventuele kans benutten om de route door te trekken over het MSD-terrein;
- Verbeteren oversteekbaarheid Nieuwe Hescheweg en Julianasingel voor langzaam verkeer.

6.7.7 ontmoeten en spelen

Ontmoetingsplekken De lobben, stads- en buurtparken zijn bij uitstek dé ontmoetingsplekken voor de bewoners van Oss en Berghem. Het openbare leven van Oss-Zuid zien wij geconcentreerd in de Oude Molenstraat, op het Titus Brandsmaplein en in het potentiële buurtpark. In dit buurtpark zien wij ruimte voor een multifunctionele ontmoetingsplek. Voor de inbedding van de verschillende parkfuncties is een stevig en herkenbaar ruimtelijk concept nodig. De gewenste concentratie aan sport-, spel- en zitmogelijkheden stimuleert hier het spontaan treffen van jong en oud. Daarnaast bieden de aanwezige publieksfuncties (scholen, winkels, kerk) in Oss-Zuid volop mogelijkheden voor spontane ontmoetingen. De pleinruimtes met brede stoepen en het verkeersplein bieden voldoende aanleiding om de verblijfskwaliteit van deze openbare ruimtes te willen verbeteren. Dit kan bijvoorbeeld met mooie bomen, comfortabele zitelementen op strategische plekken en fraaie verlichting.

Spelen Qua speelplekken wordt voor heel Oss en Berghem ingezet op minder, maar betere speelplekken. Dit betekent minder dezelfde speelplekjes met dezelfde speeltoestellen. Daar staat meer variatie in spelen tegenover, bijvoorbeeld door natuurlijk spelen en speelaanleidingen. Doordat meer creativiteit van de kinderen wordt verwacht zijn deze ‘speelplekken’ ook geschikt voor een grotere leeftijdsrange kinderen(hoofdstuk 4.2 Ontmoeten en spelen). Het streven is om daarnaast per woonbuurt (Zeehelden I en II, Oranjebuurt I en II en de Bomenbuurt) één speelplek voor kleine kinderen te realiseren van goede kwaliteit. In overleg met de buurt dient gekeken te worden welke speelplekken behouden, omgevormd of verwijderd moeten worden.

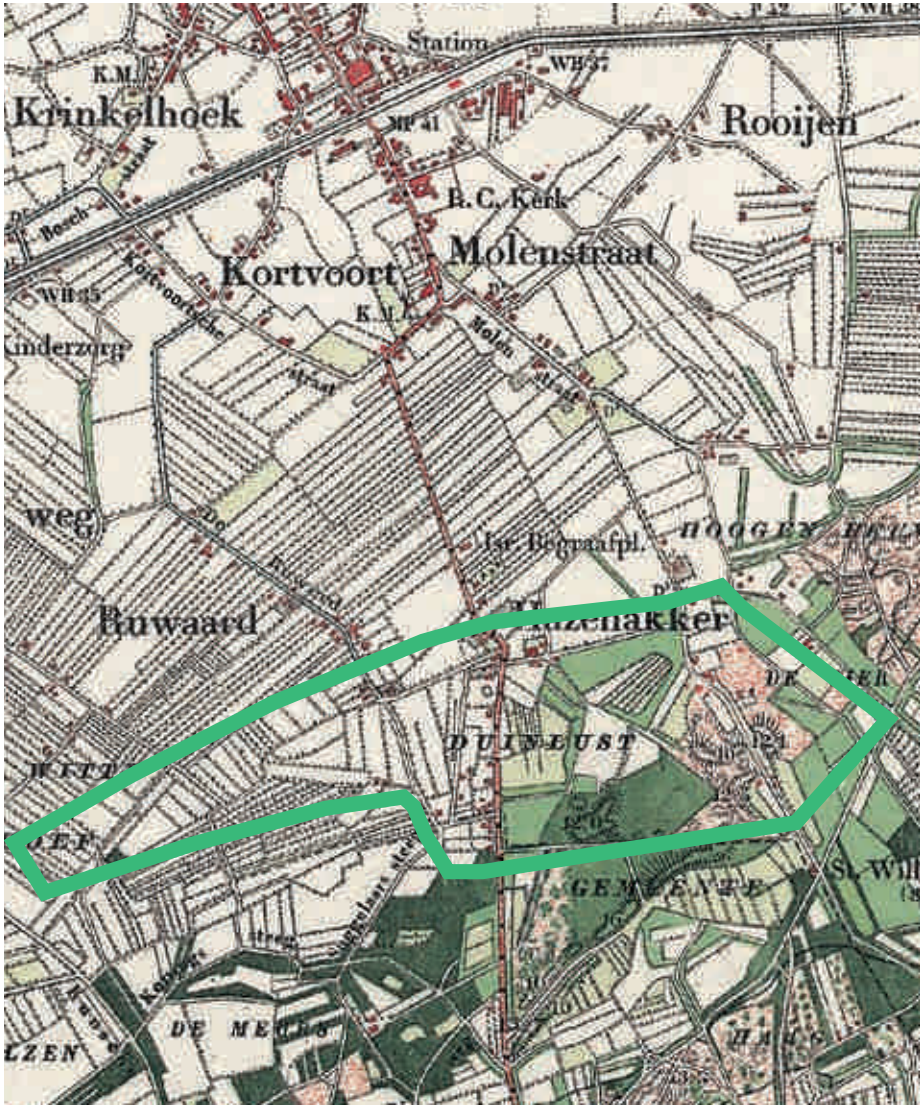
KANSEN / OPGAVE

- Buurtpark met multifunctionele ontmoetingsplek realiseren in bufferzone tussen Oss-Zuid en bedrijventerrein;
- Verbeteren inrichtings- en verblijfskwaliteit pleinruimtes (begin Molenstraat en einde Populierstraat) en Titus Brandsmaplein;
- Minder, maar betere speelplekken. Hierbij aandacht voor natuurlijk spelen. Daarnaast per woonbuurt één kwalitatief goede speelplek voor kleine kinderen ontwikkelen (nieuw of omvormen) of behouden;
- Opstellen speelbeleid

6.7.8 kansen / opgave

Voor alle deelgebieden, waaronder Oss-Zuid, zal een materialencatalogus opgesteld worden. Hierin wordt de scope aangegeven van de beplanting, boomsoorten en boomgrootte, type verharding en kleur, verlichtingsarmatuur, karakter speeltoestellen / speelaanleidingen, etc.

VILLAWIJK OP HISTORISCHE KAART CA. 1900

VILLAWIJK OP LUCHTFOTO

6.8 VILLAWIJK

De villawijk bestaat uit drie woonbuurten: Witte Hoef, Hazenakker en Docfapark.

6.8.1 profiel

Stedelijke functies Alle bebouwing in de zgn. Villawijk heeft een woonfunctie. De enige uitzondering is het mortuarium. Dit gebouw ligt aan de oostelijke rand van de Villawijk nabij het kruispunt Julianasingel – Docfalaan.

Bebouwing Witte Hoef, Docfapark en Hazenakker hebben een homogeen karakter met hoofdzakelijk villabebouwing. De bebouwing bestaat uit vrijstaande woningen op relatief grote kavels in een zeer groene setting. De grootte van de kavels neemt in oostelijke richting af. Het enige bebouwingsaccent is een appartementencomplex met meerdere bouwlagen. Bij dit appartementencomplex aan de Bremlaan staat ook een tweetal rijen met aaneengebouwde woningen.

Smaakmakers De belangrijkste smaakmaker van de Villawijk is de groene setting. Op elementniveau zijn de historische routes van het buitengebied naar het centrum van Oss smaakmakers. De meeste van deze routes (Hescheweg, Willibrordusweg en Docfalaan) zijn omgevormd tot hoofdwegen van dit deelgebied. In het westen van de Villawijk ligt het Elzeneind en verderop in het verlengde de Amelsestraat. Deze oude historische route is onderbroken door de Ruwaardsingel. Tot slot is de Hazenakkervijver nog een smaakmaker binnen dit deelgebied.

Bevolking Het besteedbare inkomen in Docfapark en Hazenakker is aanmerkelijk hoger dan het gemeentelijke gemiddelde.

anno 2012

Recent gerealiseerd De fietsroute door de Zuidelijke Geledingszone van de Geffense Plas naar Herperduin is recent gerealiseerd.

Ontwikkelingen -

6.8.2 ligging en ontstaan

Ligging Het 'gouden randje' van Oss ligt in het bosrijke en kleinschalige kampenlandschap ten zuiden van de Ruwaardsingel en de Julianasingel. Dit landschappelijke gebied wordt ook wel de Zuidelijke Geledingszone genoemd. De Villawijk bestaat van west naar oost uit de volgende drie woonbuurten: Witte Hoef, Hazenakker en Docfapark.

Ontstaansgeschiedenis

Historische radialen Op de historische kaart uit omstreeks 1900 zijn de historische routes zichtbaar. Nadrukkelijk aanwezig is de Hescheweg tussen Oss en Heesch. In het verlengde van de (oude) Molenstraat loopt ook de Willibrordusweg al naar de St. Willibrordusput. En ook de Docfalaan is op de kaart terug te vinden. Opvallend is de diagonale verkaveling van het gebied Ruwaard. Van deze verkavelingrichting is alleen het Elzeneind en de Amelsestraat nog aanwezig.

UITBREIDINGSPLAN J.H. FROGER 1955

OPBOUW IN TIJD IN HOOFDLIJNEN

- tot 1880
- 1880 - 1940
- 1940 - 1962
- 1962 - 1975
- 1975 -2010

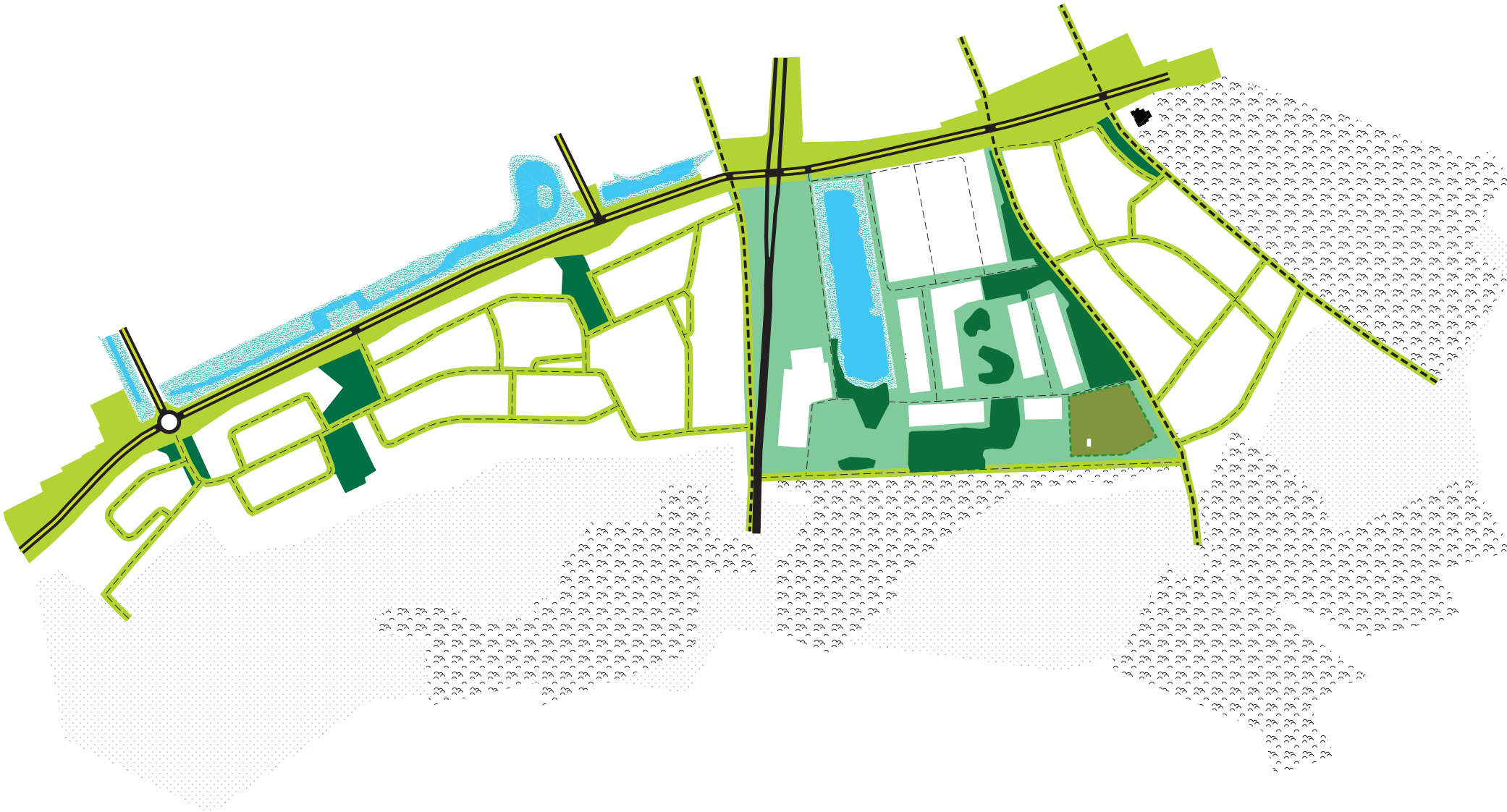

Uitbreidingsplannen J.H. Froger De woningbouwnood in Oss was hardnekkig in de jaren na de Tweede Wereldoorlog. De bevolking groeide in de periode 1945-1962 van ruim 20.000 naar ruim 30.000 inwoners. Deze mensen moesten kunnen wonen en werken. De wederopbouwperiode stond daarom in het teken van uitbreiding van de industrie en het bouwen van een groot aantal woningen en voorzieningen in nieuwe uitbreidingswijken. Docfapark en Hazenakker maken onderdeel uit van de uitbreidingen uit de jaren '50 en '60. In die tijd maakte het Delfts bureau van J.H. Froger een samenhangende reeks van uitbreidingsplannen voor de gemeente Oss. Dhr. Froger en zijn collega's gingen uit van een doorgroei naar 35.000 inwoners. De uitbreidingsplannen kenmerken zich door het streven naar een harmonieuze afronding van de stad. De bestaande uitwaaierende lintbebouwing werd door de nieuwe woonwijken en groenvoorzieningen ingepakt tot een aaneengesloten stedelijk weefsel omsloten door hoofdwegen. Het gedachtegoed van J.H. Froger is in het huidige stadsbeeld herkenbaar in de krans van 'oude' woonwijken rond het stadscentrum.

Onderdelenplan Docfapark J.H. Froger ontwierp in de jaren '50 gedetailleerde Uitbreidingsplannen in Onderdelen voor de afzonderlijke wijken. Op basis van het Onderdelenplan Docfapark. werd de sprong over de Julianasingel. Dit plan was speciaal bedoeld voor de bouw van individuele particuliere woningen. Hiervoor werd aan de bosrijke zuidoostelijke rand van Oss een aantrekkelijke omgeving gevonden. Daar stonden al enkele vrijstaande woningen alsmede een tiental zogenaamde Oostenrijkse houten woningen uit circa 1946-1947. Ook hier werd de bestaande bouw in het plan opgenomen en afgerond tot een villapark van bijna 14 ha. De open bebouwing van vrijstaande woningen werd zoveel mogelijk van de hoofdwegen gescheiden door ruime groenstroken die tevens als wandelgelegenheid dienden tussen de stad en het bos. Dit principe is later ook gevolgd in de aangrenzende villabuurten Hazenakker en Witte Hoef.

ONDERDELENPLAN DOCFAPARK

RUIMTELIJKE STRUCTUUR VILLAWIJK

- stadsweg/parkweg
- laan zonder bermen
- laan met bermen
- woonstraten zonder bermen
- woonstraten met bermen
- plein
- markante knopen/kruispunten/stoepverbredingen
- winkelgebied: primaat voetganger
- woonerf
- stationsplein
- landschapsparken (groene lobben)
- stadsparken
- buurtpark
- plantsoenen
- spoorzone
- bos/bosschage
- water
- ecologische oevers
- schoolpleinen
- sportterreinen
- kinderboerderij/dierenweide
- volkstuin
- begraafplaats
- speeltuin
- bouwlocatie (gebouwen in groen)
- strandje

6.8.3 ruimtelijke structuur

Structuurelementen

Boslob De belangrijkste geleding van de Villawijk wordt gevormd door de groene boslob. Deze strekt zich uit tussen de Hescheweg in het westen en de Willibrordusweg in het oosten. Aan de noordkant krijgt de groene boslob een vervolg in de breed geprofileerde Nieuwe Hescheweg. In de groene boslob liggen de bebouwingsclusters van de woonbuurt Hazenakker. Hier is de verweving tussen bebouwing en openbaar groen groot. De bebouwingsclusters zijn onderling verbonden door rechte rijwegen met stoepen. De lob als totaal fungeert tevens als scheiding tussen de Witte Hoef en het Docfapark.

Vijver Hazenakker In de boslob ligt de markante rechthoekige Vijver Hazenakker. Deze vijver is een echte blikvanger.

Bosstroken In de Witte Hoef liggen enkele bosachtige stroken, die een aangename onderbreking zijn op het stratenpatroon.

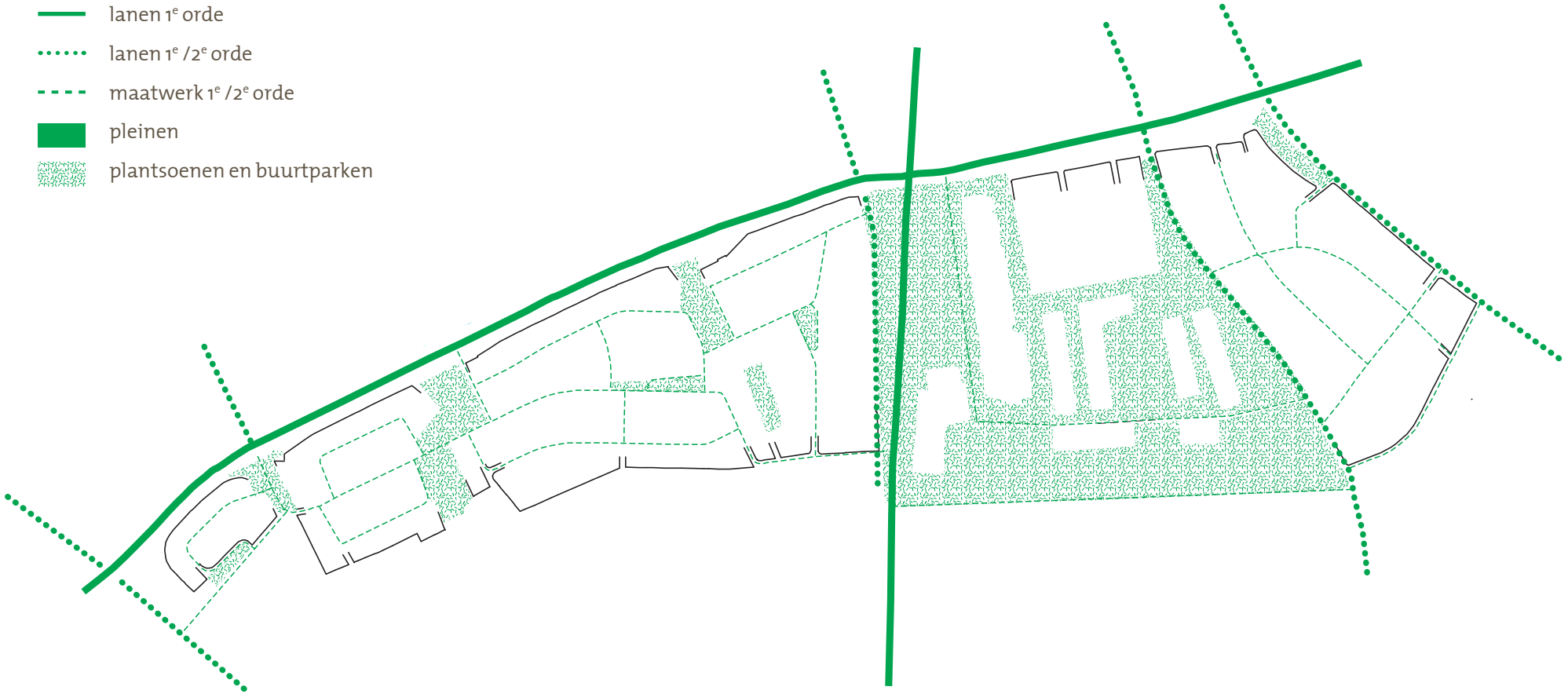
Stedenbouwkundig weefsel

Clusters in boslob Het stedenbouwkundige weefsel van Hazenakker bestaat uit bebouwingsclusters ingebed in de groene boslob.

Grasbermen en bomen Zowel in het Docfapark als in de Witte Hoef zijn de grasbermen met bomen langs de rijwegen beeldbepalend. In de Witte Hoef is het netwerk van gelijkwaardige wegen fijnmaziger dan in het Docfapark. Bosachtige stroken doorbreken het netwerk in de Witte Hoef ook op enkele plekken. Daarnaast dragen de grote groene kavels natuurlijk ook in grote mate bij aan het groene beeld van de Villawijk.

GROENSTRUCTUUR VILLAWIJK

- lanen 1e orde
- lanen 1e /2e orde
- maatwerk 1e /2e orde
- pleinen
- plantsoenen en buurtparken

6.8.4 groen en water

Groenstructuur De Villawijk heeft de groenste uitstraling van alle woonwijken van Oss en Berghem door de grote groene kavels en het aanwezige openbare groen met boskarakter. Dit komt vooral tot uiting in de boslob en in de bosstroken in de Witte Hoef. Bijzonder voor de groenstructuur zijn de grasbermen met bomen langs de rijwegen. Het contrast tussen de natuurlijke bosvegetatie, gemaaide bermen, gazons en gecultiveerde woonerven maakt van de villawijk een bijzondere poort naar het buitengebied. In de Witte Hoef willen wij het boskarakter nog versterken.

Groene sfeer Het thema bos bepaalt de groene sfeer van de Villawijk. Dit thema komt tot uiting in de aanwezige (en gewenste) bosbeplanting, bosschages, open plekken met schrale vegetatie, bloemenweides en solitaire bomen. Het assortiment bomen in de straatprofielen sluit aan op het assortiment van het omliggende bosgebied. De plantsoenen in het woongebied krijgen eveneens een groene invulling in navolging van het bosconcept. Binnen deze natuurlijke setting (bos) krijgen enkele speelweides / gazons krijgen een plek.

Boomstructuur In hoofdstuk 5.2 is de hoofdboomstructuur voor het gehele plangebied weergegeven. Ook in deze wijk willen we de lijnen van de hoofdstructuur versterken met bomenrijen of losse bomen. In de breed geprofileerde stadswegen (dikke groene lijn) worden bomenrijen van de 1e orde toegepast. Het betreft de Ruwaardsingel/ Julianasingel en de Nieuwe Hescheweg. Voor de belangrijkste buurt- en gebiedsontsluitingswegen wordt ingezet op beeldbepalende bomenrijen van de 1e / 2e orde (gestippelde groene lijn). Dit zijn de oude historische routes: de Hescheweg, de Willibrordusweg en de Docfalaan. De dun gestreepte groene lijnen geven aan dat in alle straten in de Witte Hoef en het Docfapark bomen eveneens beeldbepalend zijn, maar dat hier maatwerk noodzakelijk is. Het betreffende maatwerk met bomen van de 1e / 2e orde sluit hier aan op de bosthematiek.

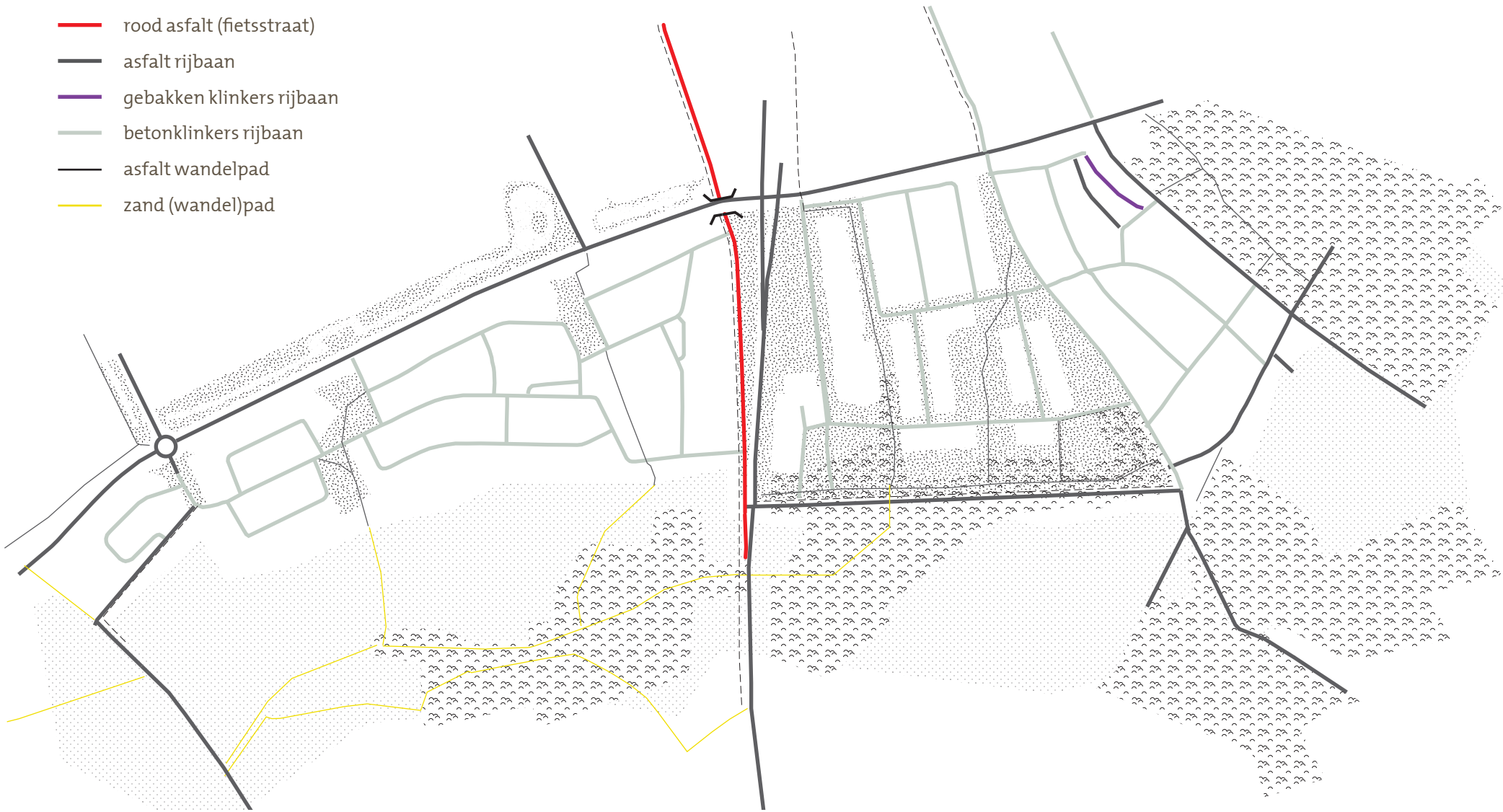
Groene pareltjes De groen gerasterde gebieden op de kaart duiden op de boslob en de bosstroken in de Witte Hoef.

Water Voor alle groene lobben zetten we in op een natuurlijkere inrichting en uitstraling. Dit zonder de gebruikswaarde te verminderen. De rechthoekige Hazenakkervijver heeft momenteel een zeer formele en gecultiveerde inrichting. Graag zouden wij ook hier een natuurlijkere uitstraling zien. Dit kan bijvoorbeeld door (deels) ecologische oevers te maken. Een natuurlijkere inrichting betekent overigens niet automatisch dat het rechthoekige karakter van de vijver moet verdwijnen. De Belevingswaarde van de vijver zien wij ook graag vergroot. Dit kan bijvoorbeeld door het mogelijk te maken om op enkele plekken aan het water te vertoeven. Het hemelwater wordt zoveel mogelijk afgekoppeld en geïnfiltreerd in de aanwezige grasbermen en bosbeplanting. De Villawijk ligt immers op dekzandrug.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Villawijk (o.a.groen en bomen);
- Zo optimaal mogelijk de hoofdboomstructuur realiseren;
- Thema bos versterken in met name de Witte Hoef;
- Gecultiveerde karakter Hazenakkervijver omvormen naar een natuurlijker karakter. Dit aansluitend op de boslob;
- Hemelwater afkoppelen en infiltreren.

HUIDIGE VERHARDING VILLAWIJK

6.8.5 inrichting

Basisverharding Het doel is een samenhangend beeld binnen het gehele deelgebied te creëren. Concreet betekent dit dat voor elk deelgebied een materialencatalogus wordt samengesteld. Hiermee kunnen de verschillende herinrichtingopgaven in de loop der jaren bijdragen aan het gewenste samenhangende beeld. In hoofdstuk 5.3 (Verharding) is al een basisonderscheid gemaakt voor het type verharding voor de verschillende deelgebieden. Voor de Villawijk is gekozen voor betonklinkers in de rijbanen. De huidige woonstraten zijn ook bijna allemaal in betonklinkers uitgevoerd. Deze betonklikers zijn van gemiddelde kwaliteit. Indien mogelijk zijn wij voorstander van hergebruik vanwege de kosten en de duurzaamheid. Bij herinrichting is belangrijk dat het inrichtingsniveau basis altijd gehaald wordt. De basisprincipes van de huidige inrichting gelden daarbij als vertrekpunt. Zo is het meebestraten van de inritten (tot de erfgrens) een duidelijk uitgangspunt. De cultuurhistorische en landschappelijke context hebben eveneens een sterke invloed op de keuze klinker. De Villawijk heeft bijvoorbeeld een goed waterdoorlatend bodemprofiel. Inzet is dan ook om een waterdoorlatende of waterpasserende klinker toe te passen en/of het regenwater te laten infiltreren in de grasbermen. In de Villawijk zijn twee soorten wandelpaden aanwezig, namelijk zandpaden en asfaltpaden met een strooilaag. Stoepen zijn veelal afwezig. De aanwezige stoepen krijgen dezelfde betontegels als alle woonwijken in Oss en Berghem. Gebiedsontsluitingswegen en stadswegen hebben in heel Oss en Berghem als gevolg van de toegestane snelheid zwart asfalt op de rijwegen. De Nieuwe Hescheweg, de Ruwaardsingel, de Julianasingel en de Docfalaan zijn in de Villawijk de wegen waar 50 km per uur gereden mag worden en dus zwart asfalt toegepast wordt. De fietsstraten krijgen in heel de gemeente rood asfalt met de markering van een kroontje. Dit geldt dus ook voor de Hescheweg.

Bijzondere verharding De historische radialen willen wij beter herkenbaar maken. Dit kan o.a. door toepassing van een bijzondere markering in de verharding of een bijzondere lichtmast. Het betreft de Hescheweg, de Willibrordusweg en de Docfalaan.

Kleuren Voor de eenheid in het gebied willen we graag één kleur verharding gebruiken naast de lichtgrijze tegels van de stoepen.

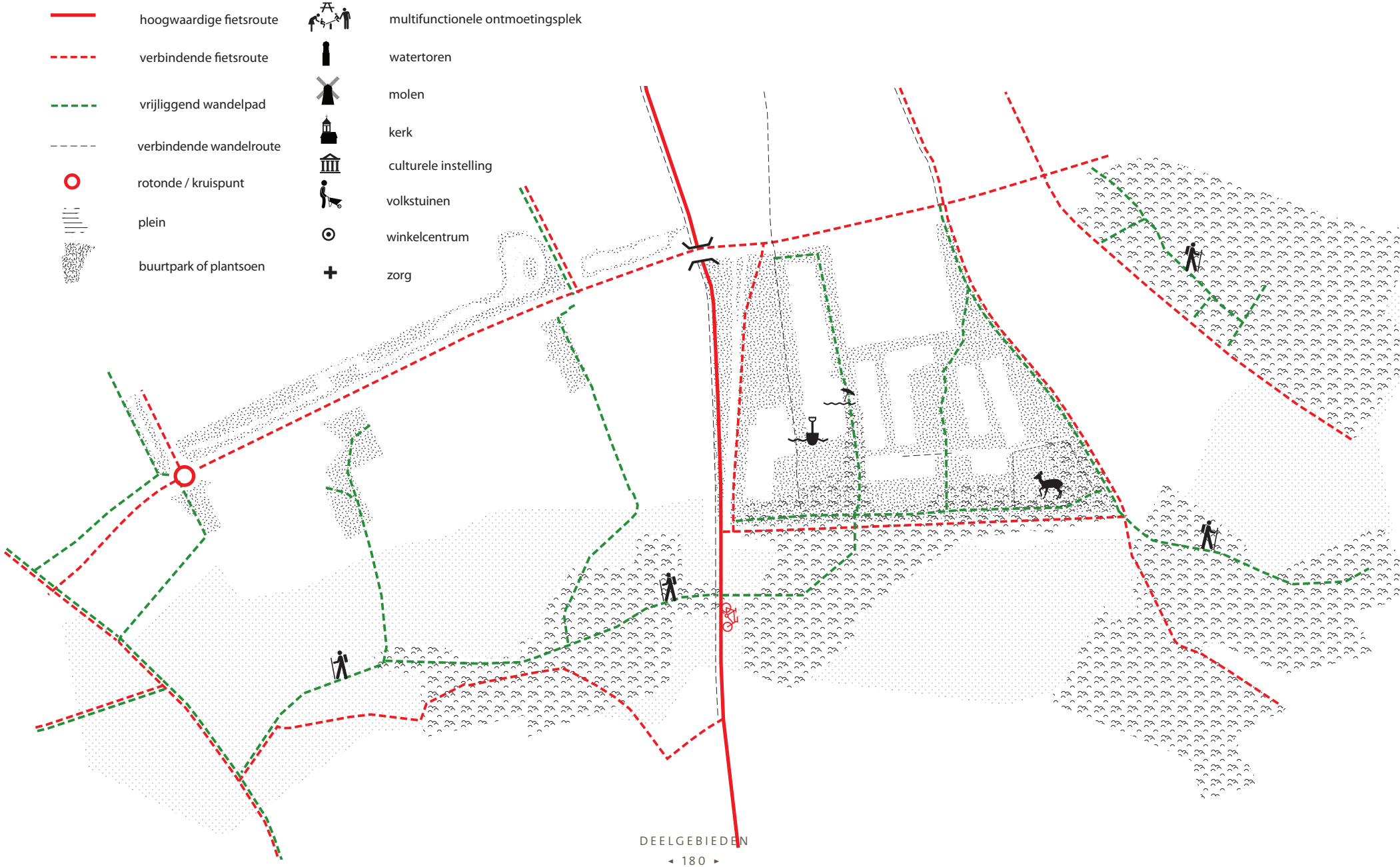
Verlichting Bij de keuze van de verlichting wordt rekening gehouden met de bosrijke omgeving. Het bioritme van vogels en dieren mag niet verstoord worden door lichtvervuiling. De armaturen met een dichte bovenkant zijn daarom wenselijk. De standaard armatuur wordt indien nodig aangepast.

Inrichtingselementen Voor de gehele Villawijk willen we één familie inrichtingselementen toepassen, die aansluit bij het bosrijke karakter. Het beeld van deze inrichtingselementen wordt bepaald door een natuurlijke en robuuste uitstraling en toepassing van hout als basismateriaal.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Villawijk;
- Opstellen herinrichtingstrategie (indien aan de orde);
- Zo optimaal mogelijke eenheid binnen deelgebied bereiken;
- Herkenbaarheid van de historische routes vergroten;
- Bossfeer versterken;
- Natuurvriendelijke verlichting toepassen.

ROUTES, SPELEN EN ONTMOETEN VILLAWIJK

6.8.6 wandelen en fietsen

Net als in heel Oss en Berghem zijn de afstanden tot voorzieningen en groene gebieden relatief kort in de Villawijk. De Villawijk is de groene poort vanuit de stad naar het bosrijke buitengebied (de Groene Geledingszone). Ook het stadscentrum ligt relatief dichtbij. Om fietsen en wandelen te stimuleren zetten we in op een comfortabel netwerk van wandel- en fietspaden.

Fietsen Het netwerk van hoofdfietsroutes is in beeld gebracht in hoofdstuk 4.7 (Fietsen). Hier gaan we specifiek in op de fietsroutes in de Villawijk. Over het algemeen geldt dat de Villawijk goed aangesloten is op zowel het stedelijke als het landelijke netwerk van fietsverbindingen. Richting de stad vormen de Ruwaardsingel en de Julianasingel nog wel een barrière. Het streven is om de oversteekbaarheid hier te verbeteren. Dit geldt in het bijzonder voor de kruising Ruwaardsingel – Hescheweg (Noord-zuid Fietstraat). Een mogelijke oplossing is een fietstunnel onder de Ruwaardsingel. De Villawijk is via verschillende fietsroutes gekoppeld aan de rest van de stad. De Noord-zuid Fietstraat (Hescheweg) is de belangrijkste fietsverbinding tussen de Villawijk en het centrum van Oss (doorgetrokken rode lijn). Andere veelgebruikte fietsroutes naar het centrum lopen via de Docfalaan en de Willibrordusweg. De fietsers naar het winkelcentrum de Ruwert fietsen via de Vivaldistraat. Net ten westen van de Villawijk ligt een potentiële route in het verlengde van het Elzeneind. Dit is een oud landweggetje tussen het Elzenhoekpark en de Ruwaardsingel dat begeleid wordt door prachtige bomenrijen. Het streven voor de toekomst is om deze route door te trekken en aan te sluiten op de oostwest fietsroute van Herperduin naar de Geffense Plas.

Wandelen In hoofdstuk 4.4 (Wandelen) is het complete gewenste netwerk van wandelroutes in kaart gebracht. De belangrijkste categorieën wandelroutes zijn: Route Historisch Centrum Oss, Parkenroute, Landschapsroute en de Verbindingen naar het buitengebied. Op de wandelkaart (hoofdstuk 4.4) is met geel gestreepte lijnen de Landschapsroute ingetekend. Deze route loopt net ten zuiden van de Villawijk. Met grijs gestreepte lijnen zijn in de Villawijk drie routes aangegeven die het stadscentrum verbinden met de Landschapsroute. Deze verbindende routes maken optimaal gebruik van de aanwezige groenstructuren. Het idee is om van de eigen voortuin, via plantsoenen, buurtparken, stadsparken en lobben, het buitengebied op een aantrekkelijke manier te voet te bereiken. Net als voor de fietsers is het ook voor de voetgangers belangrijk dat de oversteekplaatsen over de Ruwaardsingel / Julianasingel veilig en goed gereguleerd zijn. De inzet is om met een stelsel van wandelroutes het zuidelijke stadspark, het Elzenhoekpark, de boslob en de bufferzone langs Oss-Zuid te verbinden met het buitengebied. Daarnaast streven we naar een betere aansluiting van de woonstraten in de Villawijk op de landelijke wegen in de Zuidelijke Geledingszone.

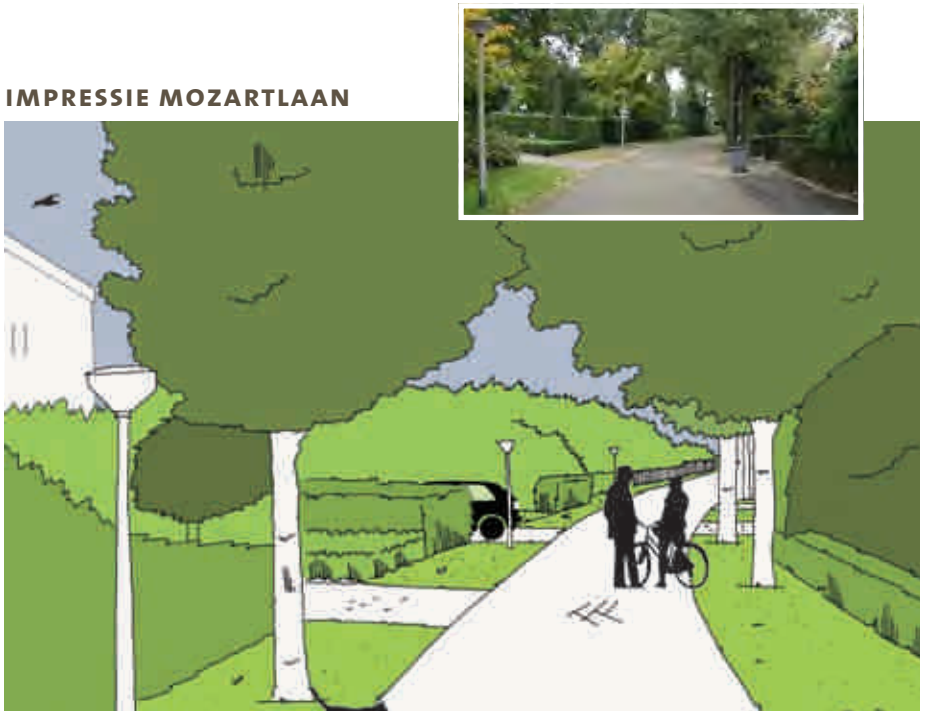
KANSEN / OPGAVE

- Oversteekbaarheid van de Ruwaardsingel en Julianasingel verbeteren voor fietsers en voetgangers. Prioriteit ligt bij de kruising noord-zuid fietsstraat met Julianasingel;
- Met een netwerk van wandelroutes het zuidelijke stadspark, Elzenhoekpark, de boslob, de bosstroken en de bufferzone langs Oss-Zuid verbinden met het buitengebied.

IMPRESSIE BRUCKNERLAAN

IMPRESSIE MOZARTLAAN

6.8.7 ontmoeten en spelen

Ontmoetingsplekken De lobben, stads- en buurtparken zijn bij uitstek dé ontmoetingsplekken voor de bewoners van Oss en Berghem. In de Villawijk is de ruimte voor ontmoeten en spelen geconcentreerd in de boslob. Het streven is om hier de bestaande gebruiksmogelijkheden te verbeteren en nieuwe mogelijkheden toe te voegen. De inrichting van de boslob moet de bewoners uitnodigen de openbare ruimte te gebruiken. en elkaar hier te ontmoeten. De dierenweide, de Hazenakkervijver, speelaanleidingen , wandelpaden met zitelementen en een speelweide zijn goede ingrediënten hiervoor. Daarnaast is de Zuidelijke Geledingszone een aantrekkelijk uitloopgebied voor de bewoners van de Villawijk.

Spelen In de Villawijk zelf zijn nagenoeg geen ingerichte speelplekken. Wel zijn de tuinen groot en is het relatief rustig op straat. De bosstroken en de boslob bieden momenteel beperkt speelmogelijkheden. Dit zijn bij uitstek gebieden voor natuurlijk spelen en spelaanleidingen. In de boslob is het streven om zowel informele als formele spelaanleidingen voor verschillende leeftijden te creëren. De Hazenakkervijver, de dierenweide en een speelweide in combinatie met de bosbeplanting vormen hiervoor het ideale decor. In de Witte Hoef willen we een kwalitatief goed ingerichte speelplek voor kleine kinderen realiseren.

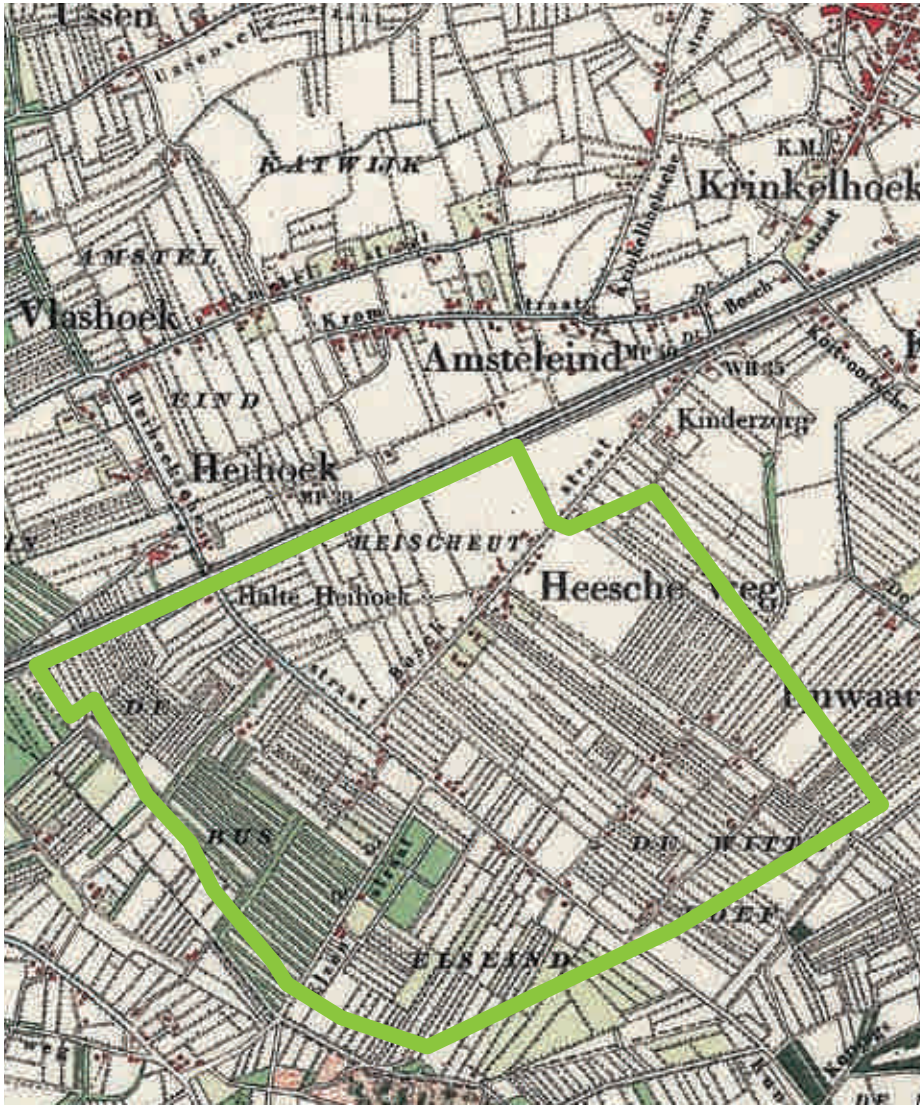
KANSEN / OPGAVE

- Gebruiksmogelijkheden verbeteren en toevoegen in de boslob. De inrichting moet uitnodigen tot gebruik en ontmoeting stimuleren;
- Een kwalitatief goed ingerichte speelplek voor kleine kinderen realiseren in de Witte Hoef.

6.8.8 kansen / opgave

Voor alle deelgebieden, waaronder de Villawijk, zal een materialencatalogus opgesteld worden. Hierin wordt de scope aangegeven van de beplanting, boomsoorten en boomgrootte, type verharding en kleur, verlichtingsarmatuur, karakter speeltoestellen / speelaanleidingen, etc.

RUWAARD OP HISTORISCHE KAART CA. 1900

RUWAARD OP LUCHTFOTO

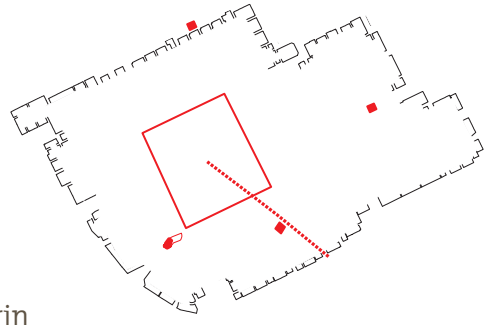
6.9 RUWAARD

6.9.1 profiel

De Ruwaard is één van de grootste en ruimst opgezette wijken van Oss. Het is een zogenaamde stempelwijk.

Stedelijke functies De Ruwaard is een soort stad binnen de stad, die bijna helemaal zelfvoorzienend is. Naast de woningbouw komen hier dan ook vele andere stedelijke functies voor. Het betreft het winkel- en wijkcentrum De Ruwert, twee middelbare scholen met verschillende vestigingen, vijf basisscholen, een gezondheidscentrum, een kerk, een moskee, het bedrijventerrein aan de Euterpelaan, kantoren en sportvoorzieningen. Een groot deel van de voorzieningen is in een T-vormige opstelling geconcentreerd aan de Paganinistraat, de Vivaldistraat en de Joannes Zwijsenlaan. Het zijn nagenoeg allemaal grotere, los van elkaar staande gebouwen met meerdere bouwlagen. Daarnaast zijn aan de oostrand van het Elzenhoekpark ook een aantal voorzieningen gehuisvest, waaronder de kerk en de moskee. Naast het grote winkelcentrum de Ruwert, beschikt de Ruwaard ook nog over een tweede kleiner winkelcentrum (Heihoek), dat gelegen is aan de kruising Heihoeksingel – Schaepmanlaan. Aan de westzijde van de woonwijk ligt het sportcomplex Bergse Hoeve. De scholen liggen enigszins verspreid door de woonwijk.

Bebouwing De bebouwingsaccenten in de vorm van vrijstaande en relatief hoge bouwblokken zijn gesitueerd in het Elzenhoekpark en langs de Schaepmanlaan. Het U-vormige bouwblok aan de Euterpelaan bij de entree van de Ruwaard is zowel qua schaal als architectuur opvallend. Ten noorden van de Euterpelaan ligt een kleinschalig bedrijven- en kantorenterrein. Tussen de relatief grote bedrijfspanden staan hier vrijstaande woningen. Het overige deel van de Ruwaard bestaat uit laagbouw woonbuurten met verschillende typologieën.

Smaakmakers Bij de aanleg van de Ruwaard is geen rekening gehouden met de landschappelijke ondergrond. Deze is dan ook nagenoeg uitgewist. De enige relicten zijn het Elzeneindlaantje. en enkele oude boerderijen. Naast deze relicten is het Elzenhoekpark met daarin de speeltuin Elckerlyc en het natuur- en milieueducatiecentrum (NME) ook een belangrijke smaakmaker.

Bevolking De Ruwaard heeft een gevarieerde bevolking, zowel in leeftijd als in sociale en culturele achtergrond.

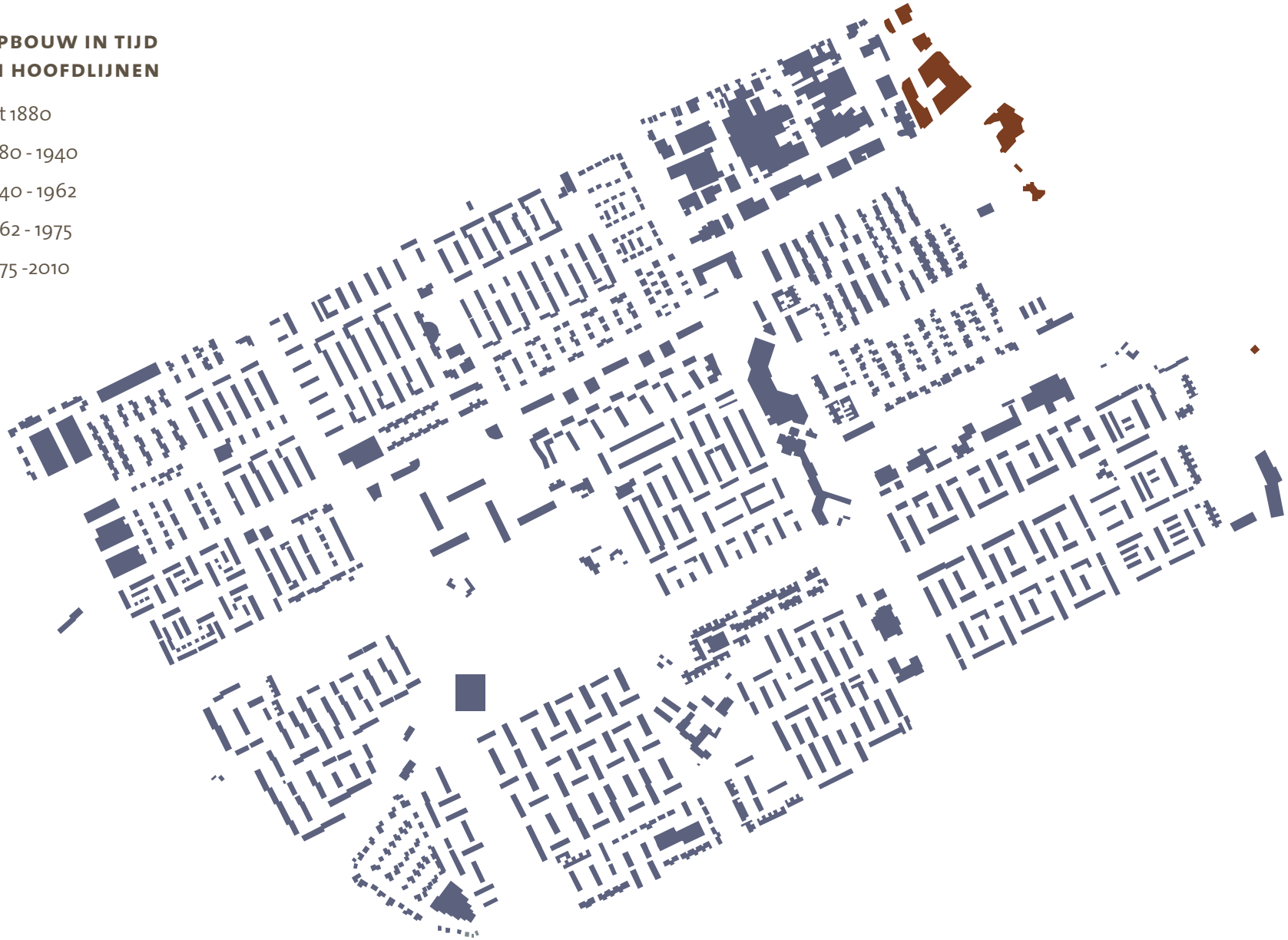
anno 2012

Recent gerealiseerd Recent is de aanleg van de ecologische oevers langs de waterstructuren in de Ruwaard gerealiseerd.

Ontwikkelingen De Ruwaard is volop in ontwikkeling met tal van geplande projecten. Het stadspark Elzenhoekpark wordt heringericht. Dit is inclusief de nieuwbouw en terreininrichting van het NME. De oostwestelijke fietsstraat wordt in de profielen van Het Woud, de Joost van den Vondellaan en de Verdistraat ingepast en aangesloten op het zuidelijke stadspark. De openbare ruimte van verschillende buurten wordt de komende jaren heringericht. Het betreft in ieder geval de Staatsliedenbuurt en de Dichtersbuurt. De verharding wordt op diverse plekken aangepakt en verbeterd. In het IUP zijn de Beethovengaarde en Het Woud opgenomen. Tot slot staat ook het ontwikkelingsplan van het wijk- en winkelcentrum De Ruwert op de rol. Het is nog onduidelijk wanneer dit opgepakt wordt.

OPBOUW IN TIJD
IN HOOFDLIJNEN

- tot 1880
- 1880 - 1940
- 1940 - 1962
- 1962 - 1975
- 1975 -2010

6.9.2 ligging en ontstaan

Ligging De Ruwaard ligt in de zuidwesthoek van Oss. De stadswegen Ruwaardsingel en Doctor Saal van Zwanenbergsingel bakenen de Ruwaard aan de zuid- en oostzijde af. Aan de noordzijde vormt het spoor de grens. Alleen aan de westzijde is de Ruwaard niet hard begrensd door infrastructurele lijnen. Hier sluit woongebied aan op het buitengebied.

Ontstaansgeschiedenis In tegenstelling tot de oudere wijken van Oss is er in de Ruwaard voor het eerst voor gekozen los van de landschappelijke ondergrond te werken. Het principe van voortbouwen op de historisch gegroeide ruimtelijke structuur maakte plaats voor het toevoegen van een autonome structuur.

Uitbreidingsplannen J.H. Froger Na de Uitbreidingsplannen van 1950 en 1955 stond Oss omstreeks 1960 voor fundamentele stedenbouwkundige keuzes. De voortdurende groei van de industrie en de bevolking vroegen om adequate oplossingen voor de hardnekkige woningnood, de groeiende mobiliteit, het achtergebleven stadscentrum en de aanhoudende vraag naar bedrijventerreinen. Het zogenaamde 'aanbreien' kon de bovengenoemde problemen niet snel genoeg oplossen. In de Uitbreidingsplannen in Hoofdzaken van 1962, 1967 en 1970 zien we dan ook de duidelijke structuur van hoofdwegen ingetekend met daarbinnen een grootschalige autonome uitbreidingswijk. Het aantal gebouwde woningen per jaar werd van 250 verdubbeld naar 500 woningen per jaar.

Onderdelenplannen De Ruwaard I, II en III Het Onderdelenplan De Ruwaard I (1964) negeert de landschappelijke ondergrond volledig Dit plan biedt ruimte aan circa 2500 woningen, een bedrijventerrein en een groen park met stedelijke voorzieningen. Om praktische redenen werd

UITBREIDINGSPLAN J.H. FROGER 1967

de kavelrichting parallel aan het spoor gelegd. De ontsluitingsweg de Schaepmanlaan werd aan twee zijden bebouwd. In de Ruwaard vonden experimenten met verkavelingsvormen, woningtypes en ontsluitingen plaats. In de oudste buurt (Staatsliedenbuurt) is de straat nog het basiselement. In de daarop volgende buurten werd dat de gestempelde wooneenheid. De gestapelde woningbouw kreeg markante posities, namelijk aan de rand van het zuidelijke stadspark, bij het winkelcentrum en langs de wijkontsluitingsweg de Schaepmanlaan. Vanaf 1968 werden de gemeentegrenzen opgezocht en was er ruimte voor Ruwaard II en III. Ruwaard II (centrumdeel) bestond uit een woonbuurt van systeembouw met een kerk en aan de oostzijde een winkelcentrum met parkeerterrein. De zuidelijke woonbuurten (Ruwaard III) zijn aangelegd op basis van een globaal bestemmingsplan met daarin ruimte voor een

FOTO'S RUWAARD

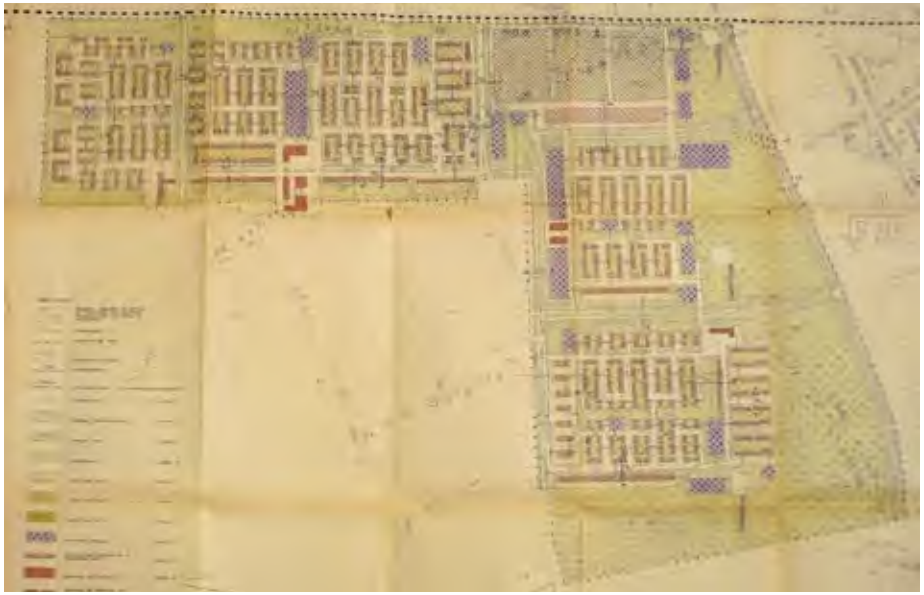

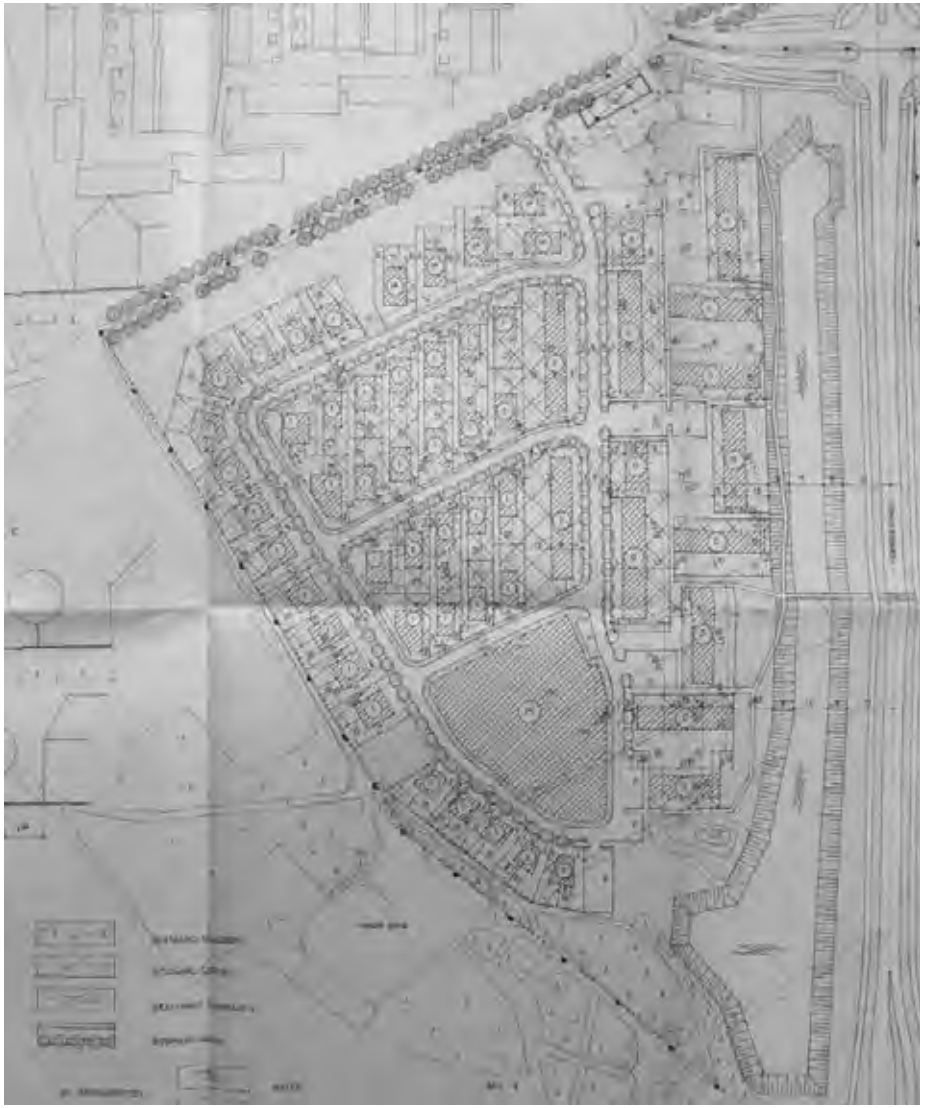

aantal landschapselementen, waaronder het Elzeneind. Tevens krijgt de wijkontsluitingsweg, de Joost van den Vondellaan een groene inbedding.

Het Woud De woonbuurt het Woud ligt tegen de gemeentegrens van Geffen (tegenwoordig Maasdonk) aan. Met deze circa 450 eengezinswoningen is de wijk de Ruwaard in de jaren '70 afgerond. Het verkeersluwe en groene woongebied is door twee lusvormige verzamelwegen ontsloten via Het Woud (vroeger de Elzenstraat). Uniek voor de planvorming van de Ruwaard is dat de landschappelijk waardevolle Elzenstraat met boerderijen opgenomen werd in het plan. .

UITBREIDINGSPLAN IN ONDERDELEN DE RUWAARD I, 1961-1962

BESTEMMINGSPLAN HET WOUD, 1973

RUIMTELIJKE STRUCTUUR RUWAARD

6.9.3 ruimtelijke structuur

Structuurelementen De ruimtelijke hoofdstructuur van de Ruwaard is opgebouwd uit vier lagen, namelijk het orthogonale wegenpatroon, de waterloop, het Elzenhoekpark (inclusief het Elzeneind) en het T-vormige voorzieningencluster.

Orthogonaal wegenpatroon Het 'Orthogonaal wegenpatroon' is een robuust stelsel van recht op elkaar staande wegen. Het geknikte tracé van de historische weg Het Woud (Elzenstraat) is hierop een uitzondering. De breed geprofileerde wegen zijn duidelijk herkenbaar door de aanwezige zij- en/of middenbermen met grote bomen en de vrij liggende fietspaden. Deze wegen helpen bij de oriëntatie en zorgen voor meer samenhang in de wijk.

Waterloop De 'Waterloop' bestaat uit een geknikt stelsel van aan elkaar gekoppelde watergangen met ecologische oevers. Deze geknikte lijn loopt diagonaal door de wijk van zuidoost naar noordwest.

Elzenhoekpark Het stadspark Elzenhoekpark vormt samen met de groene uitloper langs het historische Elzeneindlaantje de derde laag van de ruimtelijke hoofdstructuur. Het centraal gelegen, vierkante park heeft een open en transparant karakter met lange zichtlijnen. De randen zijn de Heihoeksingel, Schaepmanlaan, Coornhertstraat en Joost van den Vondellaan. Het Elzeneindlaantje is in het park herkenbaar als een waardevol relict uit het verleden. Ruimtelijk gezien is het wenselijk het Elzeneindlaantje meer body te geven. In het park zijn verschillende gebouwen gepositioneerd. In de noordelijke helft staan forse, losse hoogbouwblokken en in de zuidelijke helft staan enkele kleinschalige gebouwen (o.a. de moskee).

IMPRESSIE WOONERF

T-vormige voorzieningencluster De vierde laag bestaat uit de voorzieningen die in T-vormige opstelling zijn geconcentreerd. Het zijn nagenoeg allemaal grootschalige, losstaande gebouwen. De impact op de openbare ruimte is groot, doordat deze gebouwen op omheind privéterrein staan. Wij streven hier naar meer samenhang. De grote kavels moeten samenhangend landschappelijk ingepast worden. Het winkel- en wijkcentrum De Ruwert staat op een langwerpige plein, waarvan we de inrichting willen verbeteren, zodat de ruimte in zijn totaliteit herkenbaar wordt en samenhang vertoont.

Stedenbouwkundig weefsel Binnen dit casco van robuuste ruimtelijke structuren zijn uiteenlopende woonbuurten ingebed. De openbare ruimte in de oudste woonbuurten wordt bepaald door een fijnmazig stelsel van orthogonale buurtontsluitingswegen en woonstraten. Dit zijn in hoofdzaak rijwegen met aan weerszijden parkeerstroken en stoepen. De nieuwere buurten zijn ingericht als woonerven. De ontsluitingswegen van deze buurten vormen hierop een uitzondering. De structuur van enkele van deze buurten is bepaald door een herhaaldelijke en efficiënte 'stempelarchitectuur'. Het resultaat is een patroon met dezelfde woonerven. De erven zijn ingericht conform het 'shared space' principe en bieden voldoende ruimte aan voetgangers, fietsers en automobilisten. Wij willen graag dat het karakter en verblijfsgenot van deze woonerven verbeterd. Wij zijn van mening dat een groener karakter bijdraagt aan een aangenamer verblijfsklimaat.

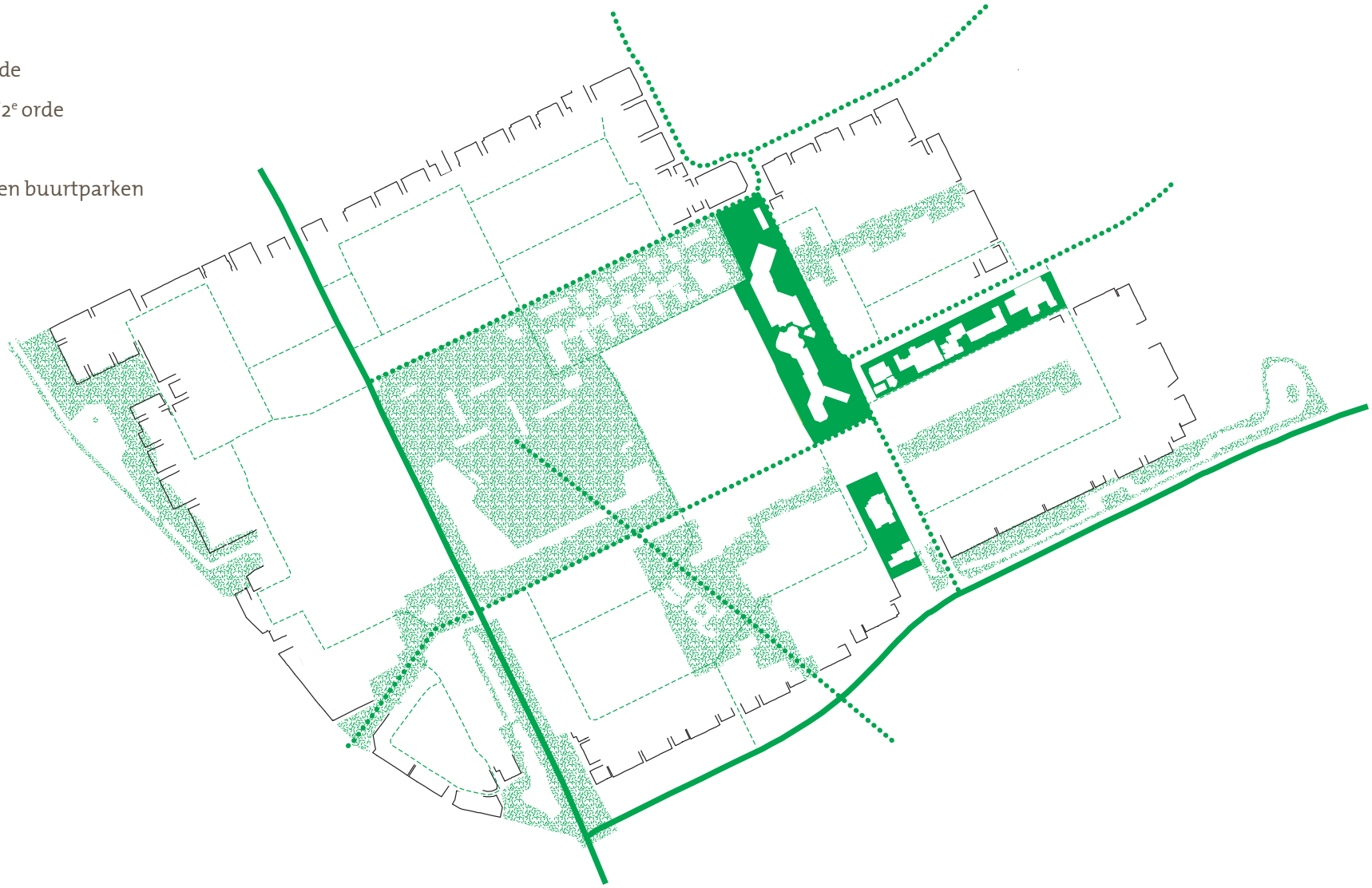
Twee kleine, relatief recent aangelegde woonbuurten zijn atypisch voor de Ruwaard. De eerste woonbuurt is het Woud 2. Dit is een woonbuurtje met vrijstaande woningen en rijwegen met grasbermen. De tweede woonbuurt grenst aan het Elzenhoekpark en is gelegen tussen de Schaepmanlaan en de Veldekestraat. Hier is een combinatie van twee woonmilieus kenmerkend. Het eerste woonmilieu betreft losse appartementenblokken in een groene setting. En het tweede woonmilieu bestaat uit korte 'schijfjes' rijtjeswoningen gegroepeerd rondom halfopen groene binnenplaatsen. In een tweetal buurten zijn groene langwerpige ruimtes opgenomen. Dit zijn als het ware schakels tussen het zuidelijke Stadspark en het Elzenhoekpark/winkelcentrum de Ruwert. Beide langwerpige ruimtes lopen aan één zijde dood op de woonbebouwing. Ruimtelijk gezien is het wenselijk een fysieke doorgang te maken zodat de schakelfunctie vervuld kan worden. Dit is alleen mogelijk bij eventuele grootschalige herinrichtingen.

KANSEN / OPGAVE

- Elzeneindlaantje meer body geven;
- Grote kavels T-vormig voorzieningencluster samenhangend landschappelijk inpassen;
- Inrichting plein De Ruwert verbeteren. Deze ruimte moet in zijn totaliteit beleefbaar worden en meer samenhang vertonen;
- Verbeteren groene karakter en verblijfsklimaat woonerven;
- Schakelfunctie tussen Elzenhoekpark / De Ruwert en het zuidelijke stadspark verbeteren door fysieke doorgangen te creëren. Dit kan alleen bij grootschalige herinrichtingen.

GROENSTRUCTUUR RUWAARD

- lanen 1e orde
- lanen 1e /2e orde
- maatwerk 1e /2e orde
- pleinen
- plantsoenen en buurtparken

6.9.4 groen en water

Groenstructuur De Ruwaard is een ruim opgezette en groene wijk. Qua grote groenstructuren zijn het Elzenhoekpark, de geknikte Waterloop en de groene, breed geprofileerde buurtontsluitingswegen van belang. In het open en transparante Elzenhoekpark ligt het accent op een cultuurlijke inrichting (en beheer). De waterloop heeft met zijn ecologische oevers juist een hoofdzakelijk natuurlijke inrichting (en beheer). De buurtontsluitingswegen van de Ruwaard sluiten qua profilering aan op de stadswegen. Deze brede wegen hebben een profiel met ruime grasbermen en rijen grote bomen.

Boomstructuur In hoofdstuk 5.2 is de hoofdboomstructuur voor het gehele plangebied weergegeven. Ook in de Ruwaard willen we de lijnen van de hoofdstructuur versterken met bomenrijen of losse bomen. In de breed geprofileerde stadswegen (dikke groene lijn) worden bomenrijen van de 1e orde toegepast. In de Ruwaard betreft het de Ruwaardsingel en de Heihoeksingel. Voor de belangrijkste buurt- en gebiedsontsluitingswegen wordt ingezet op beeldbepalende bomenrijen van de 1e/2e orde (gestippelde groene lijn). Dit zijn veelal de wegen van het 'Orthogonaal wegenpatroon': Joost van den Vondellaan, Joannes Zwijssenlaan, Euterpelaan, Schaepmanlaan, Gerbrandylaan, Paganinistraat en de Vivaldistraat. Ook langs Het Woud en het Elzeneind zien wij graag bomenrijen van de 1e/2e orde. De dun gestreepte groene lijnen geven aan dat in de deze straten de bomen eveneens beeldbepalend zijn, maar dat hier maatwerk noodzakelijk is. Het maatwerk kan één bomenrij betreffen of verspreid staande bomen van de 1e/2e orde. In Het Woud gaat het om de twee lussen en de belangrijkste aansluitingen op de omgeving, namelijk Wolvespoor, Hermelijnedreef, Hertewissel, Luzacstraat, Van Maanenstraat, Koolenstraat,Kempenaer-straat, Van Limburg Stirumstraat en Van Rappardstraat. In de Staatsliedenbuurt is maatwerk noodzakelijk voor: Thorbeckestraat, Albardastraat, Abraham Kuijperstraat, Troelstrastraat, Meesterstraat, Tak van Poortvlietstraat en Van Schaikstraat. Ook de bomenstructuur van de ontsluitingen van de woonerven (hofjes) dient versterkt te worden. Hier gaat het om de Lisztgaarde, Verdistraat, Wagenaarstraat en Van Anrooijstraat. In de Dichtersbuurt gaat het om de Van Veldekestraat, Bilderdijkstraat, Brederostraat en Coornhertstraat. De boomstructuur in Vondellaan-Zuid willen we versterkken middels maatwerk in de Tollensstraat, Da Costastraat Potgieterstraat en Staringstraat. In de overige woonstraten is de keuze of er bomen komen en welke soort bomen vrij.

Groene pareltjes Op pleinen en in plantsoenen hebben eveneens grote bomen (groepen of solitair) de voorkeur. De donkergroene plekken op de kaart zijn de meer stedelijke pleinruimtes en de gerasterde plekken zijn de waardevolle parken, groenstroken, plantsoenen en veldjes.

Groene sfeer De plantsoenen met rozenstruiken, de grasveldjes met bomen, de straatbomen en de ligusterhagen (privé) langs de voortuinen zijn van oudsher bepalend voor de groene sfeer van de Ruwaard. De insteek is om deze groene kwaliteit op een onderhoudsvriendelijke manier te behouden en te versterken. Rozen vragen om intensief onderhoud. De gemeente heeft hier in tijden van bezuiniging geen geld voor. Indien bewoners de rozen willen behouden en zelf willen beheren is dat mogelijk. Anders zijn er voldoende goede kleurrijke alternatieve beplantingssoorten voor handen. Belangrijk is om gekozen besplantingssoort consequent toe te passen zodat er een samenhangend beeld ontstaat. Herstel van de ligusterhagen langs de voortuinen zou een mooie verbetering van de inrichtingskwaliteit zijn. Dit is alleen mogelijk als bewoners

HUIDIGE VERHARDING RUWAARD

- asfalt rijbaan
- gebakken klinkers rijbaan
- betonklinkers rijbaan/erf

actief meewerken. De woonerven in de nieuwere buurten hebben een stenig karakter. Het is wenselijk deze woonerven een groener karakter te geven. De groene spoorzone draagt ook bij aan het groene karakter van de Ruwaard. Dit groen bestaat voornamelijk uit dichtbegroeide bosschages.

Kleuraccenten Momenteel zorgen de plantsoenen met rozenstruiken voor een kleuraccent. Door de bezuinigingen verdwijnen hoogstwaarschijnlijk de rozenstruiken. Het is wenselijk een andere fleurige onderhoudsvriendelijke beplantingssoort in de gehele Ruwaard toe te passen.

Water De Ruwaard is de wijk met het meeste oppervlaktewater.. De aanwezige waterloop bestaat uit een geknikt stelsel van aan elkaar gekoppelde watergangen en –partijen met ecologische oevers. De Ruwaard ligt op een goed waterdoorlatende bodem waardoor hemelwater geïnfiltreerd kan worden. De voeding van de waterloop bestaat uit grondwater en een klein gedeelte hemelwater uit de Zuidelijke Geledingszone en de Ruwaard. Het hemelwater dient zoveel mogelijk afgekoppeld en vervolgens geïnfiltreerd te worden in de bodem en/of geborgen te worden in de waterloop.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Ruwaard (o.a groen en bomen);
- Zo optimaal mogelijk de hoofdboomstructuur realiseren;
- Onderhoudsvriendelijk kleurrijk alternatief vinden voor rozen;
- Onderzoeken of bewoners mee willen werken aan ligusterhagen langs voortuinen;
- Hemelwater afkoppelen en infiltreren of bergen in de waterloop.

6.9.5 inrichting

Basisverharding In de stedenbouwkundige opzet van de Ruwaard zijn drie verschillende lagen straten te onderscheiden, namelijk hoofdontsluitingswegen, woonstraten en woonerven. De inrichting van de openbare ruimte sluit hier bij aan. Kenmerkend voor de huidige verharding in de rijbanen van de Ruwaard is:

- hoofdontsluitingswegen in asfalt;
- woonerven veelal in betonklinkers, soms in betontegels;
- woonstraten in asfalt of betonklinkers.

Voor de samenhang en de leesbaarheid van de Ruwaard willen wij het asfalt in de woonstraten (op termijn) vervangen door betonklinkers. In de Dichtersbuurt en Staatsliedenbuurt (ten oosten van de Heihoeksingel) wordt het asfalt in de woonstraten op korte termijn vervangen door waterdoorlatende betonklinkers.

Hoofdontsluitingswegen Voor hoofdontsluitingswegen willen we rijbanen in asfalt, stoepen in betontegels, stevige trottoirbanden in dezelfde tint als de stoeptegels.

Woonstraten Voor woonstraten willen we rijbanen in betonklinkers, stoepen in betontegels, trottoirbanden en een betonklinker als parkeermarkering. Zowel de kleur betonklinkers als kleur parkeermarkering is in alle woonbuurten van de Ruwaard hetzelfde.

Woonerven Voor de inrichting van de woonerven worden twee kleuren betonklinkers gebruikt. Eventueel kan ter aanvulling een derde kleur betonklinker toegevoegd worden. De keuze hoe de verschillende kleuren betonklinkers toegepast worden is vrij.

IMPRESSIE WOONSTRAAT

Bijzondere verharding Een bijzondere plek binnen de Ruwaard is de langwerpige pleinruimte van het wijk- en winkelcentrum De Ruwert. Voor deze bijzondere ruimte zien wij een ontwerpopgave. Qua verhardingskeuze is de recent heringerichte parallelweg van de Schaepmanlaan een goed prototype. Dezelfde elementenverharding, eventueel aangevuld met een nieuw type betonklinker, kan hier goed toegepast worden.
We koppelen hemelwater zo optimaal mogelijk af om het vervolgens te laten infiltreren in de bodem of te bergen in het oppervlaktewater. Verharding maakt de bodem ondoorlaatbaar. Door waterdoorlatende betonklinkers toe te passen kan het hemelwater wel de bodem bereiken.. Waterdoorlatende betonklinkers kunnen geen zwaar verkeer verdragen. Daarom lenen met name de woonerven en de rustige woonstraten zich voor dit type klinker.

Kleuren Het kleurenpalet voor de Ruwaard is rustig van aard en bestaat uit grijstinten en zwart. Bij de inrichting van de woonerven en het centrumgebied is een kleuraccent voorstelbaar.

Verlichting Zoals in hoofdstuk 5.4 (Verlichting) aangegeven onderscheiden we voor verlichting verschillende gebieden namelijk: centrum, oudere wijken, nieuwere wijken, bedrijventerreinen en inrichtingsvrije gebieden. Elke categorie heeft zijn eigen familiegroep masten en armaturen. Naast de vlakken is ook onderscheid gemaakt in de verschillende typen lijnen: stadswegen, gebiedsontsluitingswegen en industriewegen.

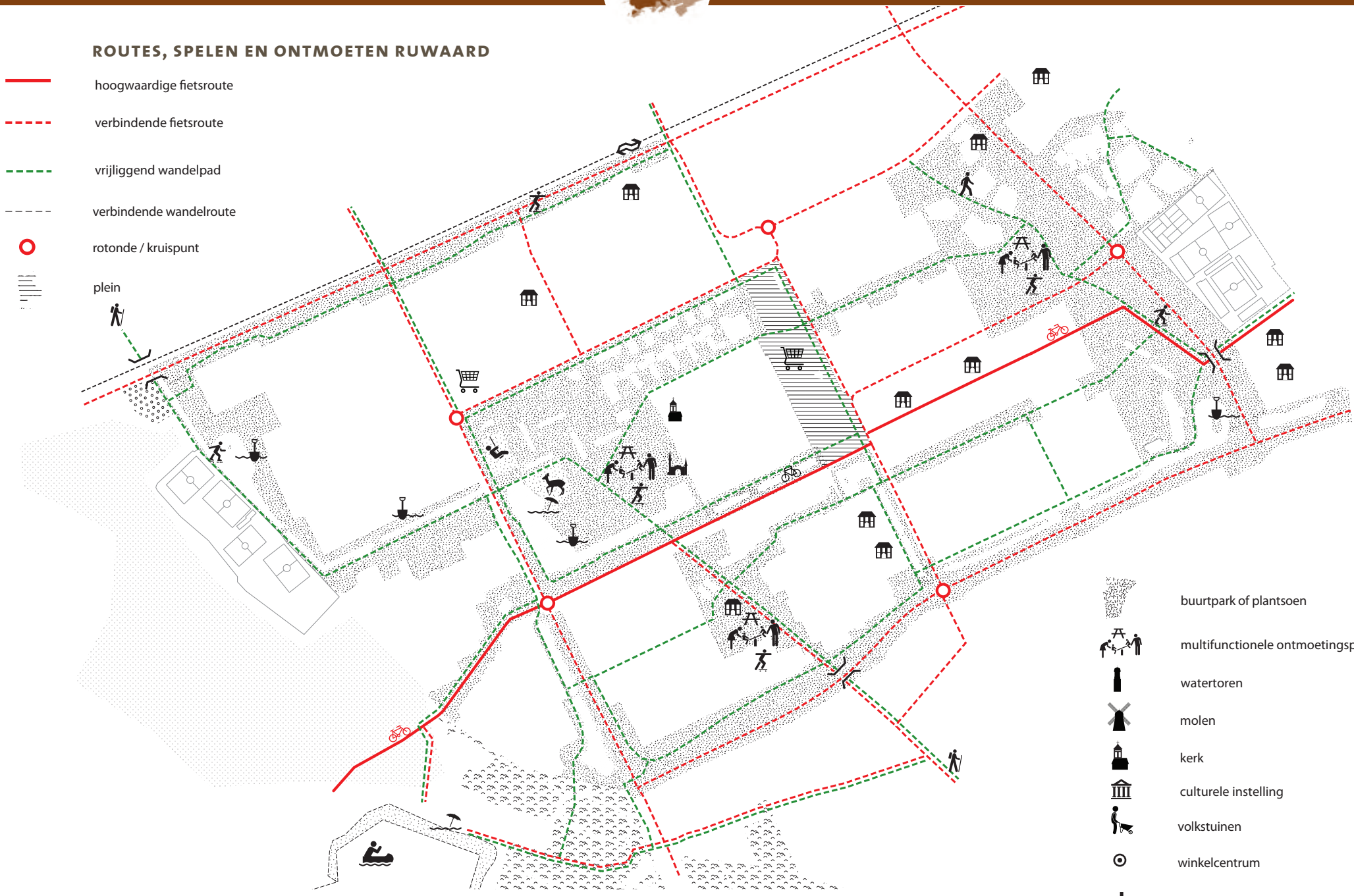
- *Nieuwere wijken:* De woonstraten en woonerven in de Ruwaard krijgen de standaard mast en armatuur die kenmerkend is voor de nieuwere wijken.
- *Inrichtingsvrij gebied:* Het Elzenhoekpark behoort tot de inrichtingsvrije categorie en kan desgewenst een eigen mast en armatuur krijgen. Alleen de belangrijke routes worden verlicht. Het gebruik van dynamische verlichting is hier voorstelbaar
- *Stadswegen:* Langs stadswegen (Ruwaardsingel en Heihoeksingel) staan de standaard lichtmasten en armaturen die in de gehele stad toegepast worden voor dit type wegen. De verlichting van de Singel 1940-1945 is richtinggevend.
- *Gebiedsontsluitingswegen* Voor gebiedsontsluitingswegen worden in de hele stad dezelfde lichtmasten en armaturen gebruikt.

Inrichtingselementen Voor de nieuwere stadsdelen is de wens een standaard vast te stellen, bestaande uit paaltjes, vuilnisbakken, bankjes en dezelfde kleur lichtmasten.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Ruwaard;
- Opstellen herinrichtingstrategie (indien aan de orde);
- Zo optimaal mogelijke eenheid binnen deelgebied bereiken;
- Asfalt in woonstraten vervangen door betonklinkers (op termijn);
- Toepassen waterdoorlatende betonklinkers in woonstraten en woonerven.

ROUTES, SPELEN EN ONTMOETEN RUWAARD

6.9.6 wandelen en fietsen

De Ruwaard is bijna geheel zelfvoorzienend. De bewoners kunnen de dagelijkse boodschappen doen in het winkelcentrum De Ruwert en voor ontspanning ligt het Elzenhoekpark voor iedereen op loop- of fietsafstand. Ook het centrum van Oss en grote groene gebieden als de Zuidelijke Geledingszone en het zuidelijke stadspark (Sibeliuspark/Talentencampus) liggen in de directe nabijheid. Het fietsen en wandelen willen we graag stimuleren. Daarom zetten we in op een comfortabel netwerk van wandel- en fietspaden.

Fietsen Het netwerk van hoofdfietsroutes is in beeld gebracht in 4.7 (Fietsen). Hier gaan we in op de fietsroutes in de Ruwaard. Langs alle stadswegen in Oss willen we graag vrij liggende fietspaden. Via de stadswegen, de Ruwaardsingel en Doctor Saal van Zwanenbergsingel, is de Ruwaard nu al goed ontsloten met vrij liggende fietspaden. De geplande oost-west fietsstraat (rode lijn) over Het Woud, Joost van den Vondellaan en Verdistraat verankert het gebied in de toekomst nog beter in het stelsel van fietsroutes. De toegankelijkheid van het recreatieve gebied de Geffense Bosjes verbetert hierdoor. Alle gebiedsontsluitingswegen in de Ruwaard willen we voorzien van vrij liggende fietspaden of fietsstroken (rood gestreepte lijn). De inzet is om alle kruisingen met gebiedsontsluitingswegen en/of stadswegen fiets- en voetgangersvriendelijk te maken. De historische route het Elzeneind neemt een bijzondere positie in binnen de Ruwaard. Deze diagonale markante route willen we omvormen tot een wandel- en fietsroute, die een aantrekkelijk vervolg krijgt in de Zuidelijke Geledingszone. Dit kan door een veilige en comfortabele tunnel onder de Ruwaardsingel en aanhaking op de fietsroute tussen de Geffense Bosjes en Herperduin.

Wandelen In 4.4 (Wandelen) is het gewenste netwerk van wandelroutes in kaart gebracht. De belangrijkste categorieën wandelroutes zijn: Route Historisch Centrum Oss, Parkenroute, Landschapsroute en Verbindingen naar het buitengebied (zie wandelkaart 4.4). Het Elzeneindlaantje, Elzenhoekpark en een gedeelte van de waterloop maken onderdeel uit van de Landschapsroute (geel gestreept). De verbindende routes (grijs gestreept) tussen stadscentrum en buitengebied maken optimaal gebruik van de aanwezige groenstructuren. Het idee is om van de eigen voortuin, via plantsoenen, buurtparken, stadsparken en lobben, het buitengebied op een aantrekkelijke manier te voet te bereiken. Door de Ruwaard lopen vier van deze verbindingsroutes. De eerste maakt gebruik van de groene spoorzone. De tweede verbindt het zuidelijke stadspark met het Elzenhoekpark via de groenstrook Beethovengaarde, het winkelcentrum en de Van Veldekestraat. De derde wandelroute verbindt het zuidelijke stadspark met het Elzeneind via de groenstrook Verdistraat/Wagenaarstraat en een gedeelte van de waterloop.. Beide langwerpige groenstroken lopen nu aan één zijde dood. Om de groenstroken goed te laten functioneren als schakels is het noodzakelijk (grote of kleine) ingrepen te doen in de bouwmassa. Tot slot loopt er nog een vierde verbindende wandelroute door het zuidelijke Stadspark. Het gewenste netwerk van wandelroutes in de Ruwaard bestaat uit een aaneengesloten padenstelsel door het Elzenhoekpark, langs de ecologische oevers van de waterloop, door het Elzeneindlaantje, door het zuidelijke stadspark gecombineerd met de hierboven genoemde recreatieve verbindingsroutes. Voor het optimaal functioneren van dit wandelnetwerk is een goede verankering met de omliggende woonstraten noodzakelijk. Daarnaast is het van groot belang om bij kruisingen veilige en comfortabele oversteekplaatsen te hebben. Voor ouderen zijn zitelementen langs de wandelpaden gewenst.

KANSEN / OPGAVE

- Inpassen oost-west fietsstraat in Het Woud, Joost van den Vondellaan en Verdistraat;
- Realiseren fiets- en wandelroute Elzeneind. Deze route aansluiten op recreatieve route tussen Geffense Bosjes en Herperduin. Hiervoor is een tunnel onder Ruwaardsingel nodig;
- Aanleg verbindende wandelroutes. Om de langwerpige groenstroken goed als schakels te kunnen laten functioneren zijn (grote of kleine) ingrepen in de bouwmassa nodig;
- Verbeteren oversteekbaarheid gebiedsontsluitingswegen en stadswegen voor voetgangers en fietsers;
- Netwerk wandelroutes goed aansluiten op woonstraten;
- Zitelementen (voor ouderen) langs wandel- en fietsroutes.

6.9.7 ontmoeten en spelen

Ontmoetingsplekken Het openbare leven is in de Ruwaard geconcentreerd in het Elzenhoekpark en in het wijk- en winkelcentrum de Ruwert. Met de ontwikkeling van de Talentencampus zal ook het zuidelijke stadspark ontworpen worden met daarin o.a. een manifestatieweide, skelterbaan, stadion en sportvelden. Het streven is om ook hier een multifunctionele ontmoetingsplek voor jong en oud te creëren. Een derde potentiële plek hiervoor is het gebied rondom het Elzeneindlaantje en nabij basisschool de Elzenhoek. Naast het aanbod in de wijk zelf, is het aanbod van recreatieve voorzieningen in de directe omgeving van de Ruwaard ook groot. De twee belangrijkste recreatieve gebieden zijn de Geffense Bosjes/Geffense Plas en het buitengebied van de Zuidelijke Geledingszone.

Winkelcentrum de Ruwert Door de langwerpige pleinruimte als geheel te ontwerpen is het mogelijk de verblijfskwaliteit hier te verbeteren. Het nieuwe centrumplein moet meer zijn dan een functionele plek waar je parkeert en naar de voorzieningen wandelt. Met een goede samenhangende inrichting krijgt het plein ook meer allure.

Elzenhoekpark Het Elzenhoekpark trekt met de bestaande functies, de speeltuin Elckerlyc en Natuur- en milieueducatiecentrum de Elzenhoek, al veel bezoekers. Ook de waterpartijen met ecologische oevers hebben een grote aantrekkingskracht. Het streven is de gebruikswaarde van het aanwezige water te vergroten door een strandje aan te leggen en een aantal plekken aan het water te creëren. Hierdoor krijgt kleinschalige waterrecreatie een plek in het Elzenhoekpark. We willen van dit stadspark ook graag een multifunctionele ontmoetingsplek maken door een beter aanbod te genereren van sport- en spelmogelijkheden voor de

jeugd en kleine kinderen. Voor families en ouderen valt te denken aan voorzieningen als een bloementuin, een bordspel, picknickplaatsen, etc. Het is een ontwerpopgave om een stevig samenhangend concept te ontwikkelen waar deze en andere functies in ingebed worden

Spelen Qua speelplekken wordt voor heel Oss en Berghem ingezet op minder, maar betere speelplekken. Dit betekent minder dezelfde speelplekjes met dezelfde speeltoestellen. Daar staat meer variatie in spelen tegenover, bijvoorbeeld door natuurlijk spelen en speelaanleidingen. Doordat meer creativiteit van de kinderen wordt verwacht zijn deze 'speelplekken' ook geschikt voor een grotere leeftijdsrange kinderen(4.2 Ontmoeten en spelen). Het streven is om daarnaast per woonbuurt één of twee (traditionele) speelplekken van goede kwaliteit voor kleine kinderen te realiseren.. In overleg met de buurt bekijken we welke speelplekken behouden, omgevormd of verwijderd worden.

KANSEN / OPGAVE

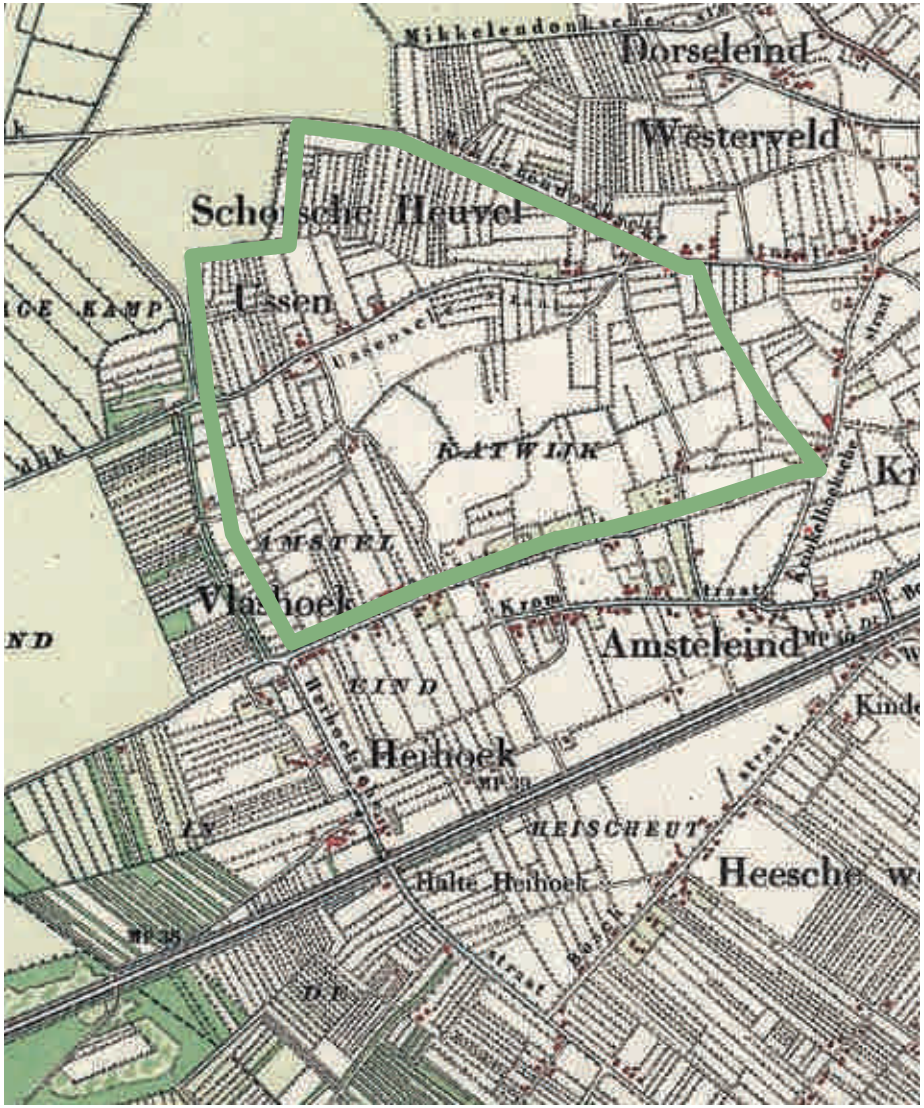
- Centrumplein (de Ruwert) met allure en goede verblijfskwaliteit ontwikkelen;
- Stevig samenhangend concept ontwikkelen voor Elzenhoekpark waarin bestaande en nieuwe functies worden ingebed;
- Multifunctionele ontmoetingsplek in zuidelijk stadspark;
- Gebied rond Elzeneindlaantje en basisschool De Elzenhoek herinrichten met daarin een multifunctionele ontmoetingsplek;
- Minder, maar betere speelplekken. Hierbij aandacht voor natuurlijk spelen en speelaanleidingen. Daarnaast per woonbuurt één of twee kwalitatief goede speelplekken voor kleine kinderen ontwikkelen (nieuw of omvormen) of behouden.

6.9.8 kansen / opgave

Voor alle deelgebieden, waaronder de Ruwaard, zal een materialencatalogus opgesteld worden. Hierin wordt de scope aangegeven van de beplanting, boomsoorten en boomgrootte, type verharding en kleur, verlichtingsarmatuur, karakter speeltoestellen / speelaanleidingen, etc.

USSEN OP HISTORISCHE KAART CA. 1900

USSEN OP LUCHTFOTO

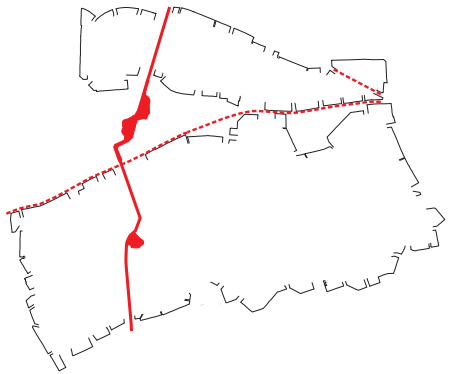
6.10 USSEN

6.10.1 profiel

Stedelijke functies Het merendeel van de bebouwing heeft een woonfunctie. In het midden en oosten van Ussen komen andere stedelijke functies voor, zoals een gezondheidscentrum, winkelcentrum (Wolfskooi), wijkcentrum, kantoren, scholen, sportvoorzieningen, en zorginstellingen.

Bebouwing Ussen kent een gevarieerde stedenbouwkundige invulling. Verschillende woningbouwtypologieën, zoals rijtjeswoningen, twee onder één kap woningen, geschakelde en vrijstaande woningen, wisselen elkaar af. Dit gebeurt soms zelfs op straatniveau. In Ussen komt hoofdzakelijk laagbouw voor. De middenhoge bebouwing staat voornamelijk langs de hoofdontsluitingswegen.

Smaakmakers Net als in heel Oss behoren de historische routes vanuit het centrum tot de smaakmakers. De Ussenstraat en Amsteleindstraat (zie 6.4 Vlashoek/Heihoek) zijn beide nog duidelijk herkenbaar aanwezig en vormen tegenwoordig bijzondere relicten. De Ussenstraat is een van oorsprong agrarisch lint. Tegenwoordig heeft deze historische route een asymmetrisch profiel met aan de zuidzijde een relatief gesloten bebouwingsrand en aan de noordzijde een open structuur bestaande uit losse kavels met vrijstaande woningen. Beeldbepalend voor de Ussenstraat is het smalle wegprofiel met aan weerszijden grasbermen met daarin grote bomen. Een andere (potentiële) smaakmaker is het waterloopje dat van zuid naar noord Ussen doorsnijdt. Deze waterloop met ecologische oevers is momenteel met name in het woongebied niet goed beleefbaar.

Bevolking Met de voornamelijk grondgebonden woningen is Ussen vooral een woonwijk die geliefd is bij gezinnen. Het aantal ouderen is lager dan in de rest van Oss.

anno 2012

Recent gerealiseerd Appartementen en de omgeving daarvan zijn recent gerealiseerd op locatie Padihoeve (voormalige Chinees).

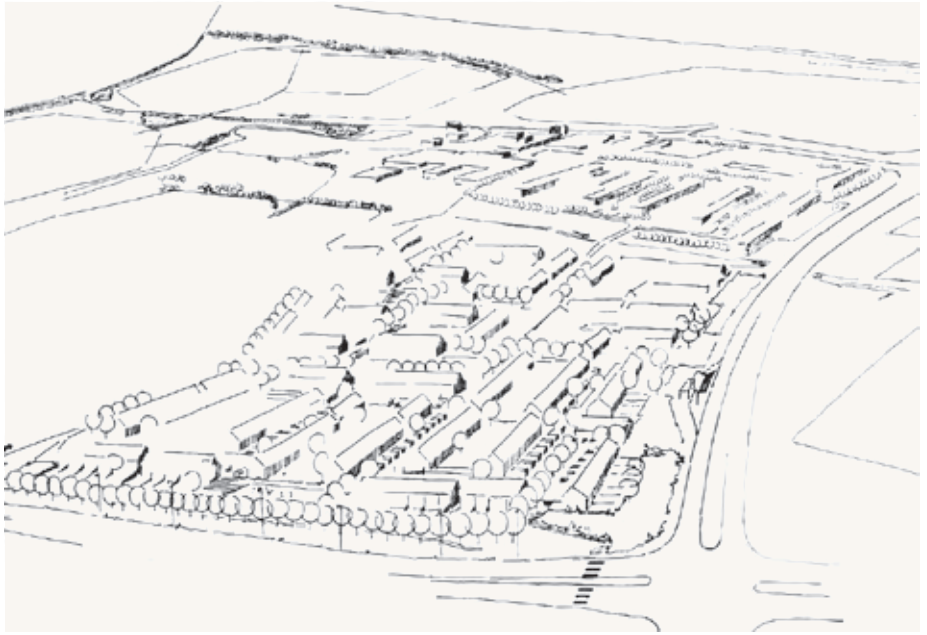
Ontwikkelingen In lob Amsteleind liggen nieuwe plannen voor het sportcomplex van rksv Margriet. Hier zal de komende jaren een nieuw clubgebouw met vier bijbehorende voetbalvelden ontwikkeld worden. Hierbij is nadrukkelijk ook aandacht voor de landschappelijke inrichting en inpassing van het sportcomplex. Naast de reguliere onderhoudswerkzaamheden zijn er geen bijzondere ontwikkelingen gepland voor de komende jaren.

OPBOUW IN TIJD IN HOOFDLIJNEN

- tot 1880
- 1880 - 1940
- 1940 - 1962
- 1962 - 1975
- 1975 -2010

VOGELVLUCHT USSEN

STADSRAND

6.10.2 ligging en ontstaan:

Ligging De woonwijk Ussen ligt aan de westkant van Oss en grenst gedeeltelijk aan het poldergebied. De robuuste begrenzing van deze woonwijk bestaat uit de Groene Lob Amsteleind, de Kleinussenstraat en de twee stadswegen Gewandeweg en John F. Kennedybaan.

Ontstaansgeschiedenis

Historische radialen Op de historische kaart uit omstreeks 1900 zijn de Ussensche straat, Amsteleindstraat en Mikkeldonksche straat met bijbehorende bebouwing duidelijk aanwezig. Tegenwoordig zijn alleen de historische radialen Amsteleindstraat en Ussenstraat nog beleefbaar. De Mikkeldonksche straat heeft plaats gemaakt voor de Gewandeweg.

Contextuele benadering Na de gedetailleerde uitbreidingsplannen van het Delfts Bureau Froger werd in 1974 in Oss een nieuwe manier van werken geïntroduceerd. Lucas Windhausen, afkomstig van de Provincie Noord-Brabant, introduceerde het werken met globale vlekkenplannen. In plaats van volledige plannen uit te werken werden kwaliteitseisen en criteria geformuleerd waaraan de uitbreidingsplannen moesten voldoen. Hierin was meer aandacht dan voorheen voor woonkwaliteiten en de rol van de landschappelijke ondergrond. Hierbij is in sommige buurten uitgegaan van een laag autogebruik wat geresulteerd heeft in relatief weinig parkeerplaatsen.Ussen is op deze wijze tot stand gekomen. Bij de planontwikkeling is nadrukkelijk rekening gehouden met de bestaande landschappelijke elementen. De bestaande boerderijen, waterlopen, landwegen, boomgroepen en houtwallen zijn grotendeels opgenomen in de structuur van de nieuwe wijk.

Woonerven Tegelijkertijd werd in de jaren ’70 het fenomeen ‘woonerf’ ontwikkeld. Het woonerf was een reactie op de grootschalige en onleefbare stedenbouw uit de jaren ’60. Kleinschaligheid en herbergzaamheid waren de nieuwe toverwoorden. Een woonerf is een verkeersluwe, kronkelende en veelal doodlopende woonstraat of hof. De woningen zijn hier hoofdzakelijk grondgebonden en geplaatst met verspringende rooilijnen. De woonerven werden als bloemkoolroosjes gegroepeerd rond de buurtontsluitingsweg. Op hun beurt werden de woonbuurten weer gegroepeerd rond een wijkontsluitingsweg. Dit soort woonwijken noemen we ook wel bloemkoolwijken.

Bestemmingsplan Ussen (1973) / Structuurschets (1976) Het stedenbouwkundige concept ‘woonerf’ kreeg, na de eerste aanzetten in de laatste buurten van de Ruwaard, een integrale uitwerking in Ussen. De Structuurschets was bestand tegen de tand des tijd door een slimme fasering. Deze fasering ging uit van afzonderlijke bestemmingsplannen voor de verschillende buurten met een korte doorlooptijd. Intussen was de welvaart toegenomen. Dit resulteerde in de plannen voor Ussen in veel aandacht voor een groter woongenot, toenemende mobiliteit en meer vrije tijd. Dit is ruimtelijk vertaald in uitzicht, groen, variatie en voorzieningen. Door stijgende kosten en rente gedurende het planproces moest de woningdichtheid worden opgevoerd. De eerste huizen zijn in 1978 opgeleverd. De John F. Kennedybaan veranderde door de komst van Ussen van een provinciale randweg in een centraal gelegen stadsweg.

RUIMTELIJKE STRUCTUUR USSEN

- stadsweg/parkweg
- laan zonder bermen
- laan met bermen
- woonstraten zonder bermen
- woonstraten met bermen
- plein
- markante knopen/kruispunten/ stoepverbredingen
- winkelgebied: primaat voetganger
- woonerf
- stationsplein
- landschapsparken (groene lobben)
- stadsparken
- buurtpark
- plantsoenen
- spoorzone
- bos/bosschage
- water
- ecologische oevers
- schoolpleinen
- sportterreinen
- kinderboerderij/dierenweide
- volkstuin
- begraafplaats
- speeltuin
- bouwlocatie (gebouwen in groen)
- strandje

6.10.3 ruimtelijke structuur

Structuurelementen

De ruimtelijke structuur van Ussen wordt sterk bepaald door de twee groene lobben, het stelsel van breed geprofileerde wegen met markante kruispunten en de waterloop.

Groene lobben In en langs Ussen liggen twee grote groene lobben, namelijk lob Ussen en lob Amsteleind. Het raakvlak van de wijk met beide lobben is groot. De zuidelijke lob (Lob Amsteleind) vormt een groene geleding tussen de deelgebieden Ussen en Vlashoek/Heihoek. De noordelijke lob (Lob Ussen) maakt onderdeel uit van de wijk Ussen.

Stelsel breed geprofileerde wegen: De Leygraaf, Hazenkamplaan, Looveltlaan, Grindlaan en Braakstraat zijn de dragers van de ruimtelijke structuur. Dit stelsel (kruis) van breed geprofileerde wegen verbindt Ussen met de stadswegen en omliggende wijken. Kenmerkend voor deze wegen zijn de brede bermen, grote bomen en vrij liggende fietspaden.

Markante kruispunten Het hart van de wijk is het winkelcentrum Wolfskooi. Dit vierkante plein met de U-vormige bebouwing bevindt zich aan de bajonet-vormige kruising Leygraaf - Looveltlaan/Braakstraat. Een tweede markant kruispunt is de kruising Leygraaf met de waterloop.

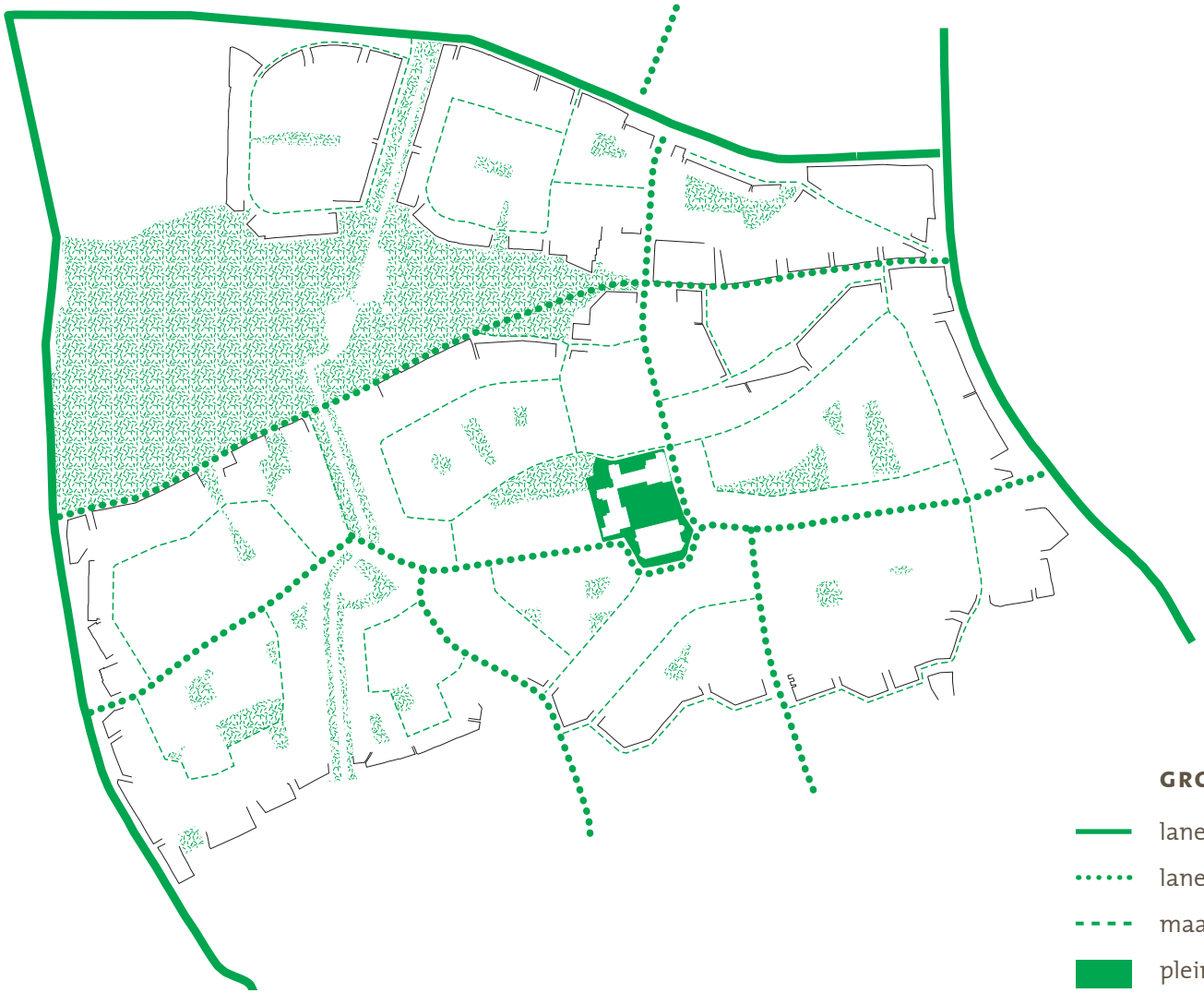
Waterloop De waterloop is in de huidige situatie onopvallend. Wij willen deze potentiële ruimtelijke drager zichtbaar en beleefbaar maken. Wij zien hiervoor onder andere kansen voor het kruispunt van de Leygraaf met de waterloop. Nu loopt het water nog onopvallend onder de weg door. Het naastgelegen grasveldje biedt ruimte om een goed zichtbaar wateraccent te creëren. Dit kan bijvoorbeeld een vijver met ecologische oevers, mooie bomen en een speel- of ontmoetingsplek aan het water zijn.

Stedenbouwkundig weefsel

Binnen dit raamwerk van groene lobben en brede wegen liggen woonbuurtjes met verschillende straatprofielen. Variabel in de straatprofielen is de aan- of afwezigheid van bermen, stoepen en/of bomen. Binnen deze woonbuurten zijn op verscheidene locaties woonerven aanwezig.

KANSEN / OPGAVE

- Waterloop zichtbaar en beleefbaar maken. Onder andere. door een wateraccent te creëren bij het kruispunt Leygraaf – waterloop.

GROENSTRUCTUUR USSEN

- lanen 1e orde
- lanen 1e /2e orde
- maatwerk 1e /2e orde
- pleinen
- plantsoenen en buurtparken

6.10.4 groen en water

Groenstructuur Ussen is een groene wijk. De twee groene lobben (lob Ussen en Amsteleind) maken substantieel onderdeel uit van de groenstructuur. Hetzelfde geldt voor de breed geprofileerde stadwegen en hoofdontsluitingswegen met brede grasbermen en grote bomen. Daarnaast is binnen de woonbuurten veel openbaar groen aanwezig en worden talrijke woonstraten (woonerven) opgewaardeerd door grote bomen. De wortels beschadigen lokaal wel de aanwezige bestrating.

Boomstructuur In 5.2 is de hoofdboomstructuur voor het gehele plangebied weergegeven. Ook in Ussen willen we de lijnen van de hoofdstructuur versterken met bomenrijen of losse bomen. In de breed geprofileerde stadswegen (dikke groene lijn) worden minimaal twee bomenrijen van de 1e orde toegepast. Het betreft de Gewandeweg, John F. kennedybaan en Kleinussenstraat. Voor de belangrijkste buurt- en gebiedsontsluitingswegen wordt ingezet op beeldbepalende bomenrijen aan weerszijden van de weg van de 1e/2e orde (gestippelde groene lijn). Dit zijn de wegen die onderdeel uitmaken van het stelsel van breed geprofileerde wegen: Hazenkamplaan, Leygraaf, Braakstraat Grindlaan en Looveltlaan. De dun gestreepte groene lijnen geven aan in welke straten de bomen eveneens beeldbepalend zijn, maar geen ruimte is voor twee bomenrijen. Hier is maatwerk noodzakelijk. Dit kan één bomenrij zijn of verspreid staande bomen van de 1e /2e orde.

Groene pareltjes Op pleinen, veldjes en in de plantsoenen gaat de voorkeur eveneens uit naar grote bomen (boomgroepen of solitairen). De donkergroene plek op de kaart hiernaast geeft het plein van het winkelcentrum de Wolfskooi aan. De groen gerasterde plekken zijn de waardevolle plantsoenen en veldjes.

Groene sfeer Het groene karakter is informeel en divers. Tussen de ruim opgezette, groene hoofdontsluitingswegen liggen woonbuurten die eveneens ruim opgezet en groen zijn. Ussen kenmerkt zich door een ontspannen sfeer die tot stand komt door ruime straatprofielen met brede bermen, de veelheid aan hagen, de diversiteit aan bomen, de in grootte uiteenlopende plantsoenen, de groene voortuinen, etc. Bijzonder zijn de beeldbepalende grote bomen, die een groot aantal woonstraten allure geven. Daarnaast versterken de aanwezige groene lobben en de waterloop het groene beeld van Ussen. Bij een eventuele herinrichting moet dit rijke groene beeld behouden blijven en versterkt worden.

Water Door het oostelijke deel van Ussen stroomt een waterloop in noordoostelijke richting. Het is een relatief smalle onopvallende sloot. Op verschillende plekken langs het tracé liggen kansen om het water te verbreden, dan wel beter beleefbaar te maken. Het grasveldje nabij de kruising waterloop-Leygraaf biedt ruimte om een goed zichtbaar wateraccent te creëren. Daarbij kan gedacht worden aan verbreding van het water, ecologische oevers, een waterspeelplek en/of verblijfplaats aan het water. Hemelwater wordt zoveel mogelijk afgekoppeld en bij voorkeur zichtbaar.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Ussen (o.a. groen en bomen);
- Zo optimaal mogelijk de hoofdboomstructuur realiseren;
- Inzetten op mooie, groot wordende bomen op winkelplein, veldjes en in plantsoenen;
- Waterloop zichtbaar en beleefbaar maken. O.a. door een wateraccent te creëren bij het kruispunt Leygraaf – waterloop;
- Afkoppelen hemelwater, bij voorkeur zichtbaar.

HUIDIGE VERHARDING USSEN

- asfalt rijbaan
- gebakken klinkers rijbaan
- betonklinkers rijbaan
- betontegels paden
- infiltratie betonklinkers
- asfalt rood fietspad

6.10.5 inrichting

Basisverharding Bij de aanleg van Ussen eind jaren '70 is gekozen om voor de hele nieuwe woonwijk dezelfde verhardingsmaterialen te gebruiken. Deze materialen zijn nu nog herkenbaar. De verharding van woonstraten bestaat uit gekleurde betonklinkers voor rijbanen, grijze betonklinkers voor parkeerstroken en grijze betontegels voor stoepen. In de woonerven bestaat de verharding uit grijze betontegels. De hoofdontsluitingswegen werden ook toen in asfalt uitgevoerd. De bestrating oogt gedateerd, maar functioneert naar behoren. Bij een eventuele herinrichting willen wij de samenhang en herkenbaarheid van Ussen vergroten. Net als voor alle andere deelgebieden maken we voor Ussen ook een materialencatalogus. Voor de rijbanen, parkeerstroken en pleintjes wordt voor betonklinkers gekozen. Dit is in lijn met het oorspronkelijke ontwerp. Essentieel is dat de gemaakte keuze doorgevoerd wordt in heel Ussen. Het gebruik van grijze betontegels voor de stoepen en zwart asfalt voor de rijbanen van de hoofdontsluitingswegen staat voor heel Oss en Berghem vast.

Bijzondere verharding De historische radialen (Ussenstraat en Amsteleindstraat) willen wij herkenbaar maken. Dit kan door toepassing van een bijzondere markering in de verharding of door toepassing van een bijzondere lichtmast. Het winkelplein van het winkelcentrum Wolfskooi willen we op een subtiele manier verbijzonderen. Dit kan bijvoorbeeld door de gekozen standaardverharding uit te breiden met één of meer andere straatstenen, die passen bij het gekozen assortiment.

Kleuren De stoepen zijn lichtgrijs en de asfaltwegen zwart. De kleurkeuze voor de rijbanen, parkeerplaatsen en pleintjes is vrij. Deze dient wel goed te worden afgestemd op de architectuur en eventuele andere omgevingsaspecten.

Verlichting We onderscheiden voor verlichting (zie 5.4 Verlichting) verschillende gebieden: centrumgebieden, oudere wijken, nieuwere wijken, bedrijventerreinen en inrichtingsvrije gebieden. Naast de vlakken is ook onderscheid gemaakt in de verschillende typen lijnen: stadswegen, gebiedsontsluitingswegen en industriewegen.

- *Nieuwere wijken* Woonstraten en -erven krijgen de standaard mast en armatuur die kenmerkend is voor de nieuwere wijken;
- *Inrichtingsvrij* Beide groene lobben zijn inrichtingsvrij en kunnen een eigen mast en armatuur krijgen. Alleen belangrijke routes worden verlicht, eventueel met dynamische verlichting;
- *Stadswegen* Langs de Ruwaardsingel en Heihoeksingel komen de standaard lichtmasten en armaturen voor stadswegen. De verlichting van de Singel 1940-1945 is richtinggevend;
- *Gebiedsontsluitingswegen* In de hele stad worden voor dit type wegen dezelfde lichtmasten en armaturen gebruikt.

Inrichtingselementen Voor de nieuwere stadsdelen is de wens een standaard vast te stellen, bestaande uit paaltjes, vuilnisbakken, bankjes en dezelfde kleur lichtmasten.

SPELEN, ONTMOETEN EN ROUTES USSEN

- hoogwaardige fietsroute
- verbindende fietsroute
- vrijliggend wandelpad
- verbindende wandelroute
- rotonde / kruispunt
- plein
- buurtpark of plantsoen
- multifunctionele ontmoetin
- watertoren
- molen
- kerk
- culturele instelling
- volkstuinen
- winkelcentrum
- zorg

6.10.6 wandelen en fietsen

Net als in heel Oss en Berghem zijn de afstanden tot voorzieningen en groene gebieden relatief kort in Ussen. Het fietsen en wandelen willen we graag stimuleren. Daarom zetten we in op een comfortabel netwerk van wandel- en fietspaden.

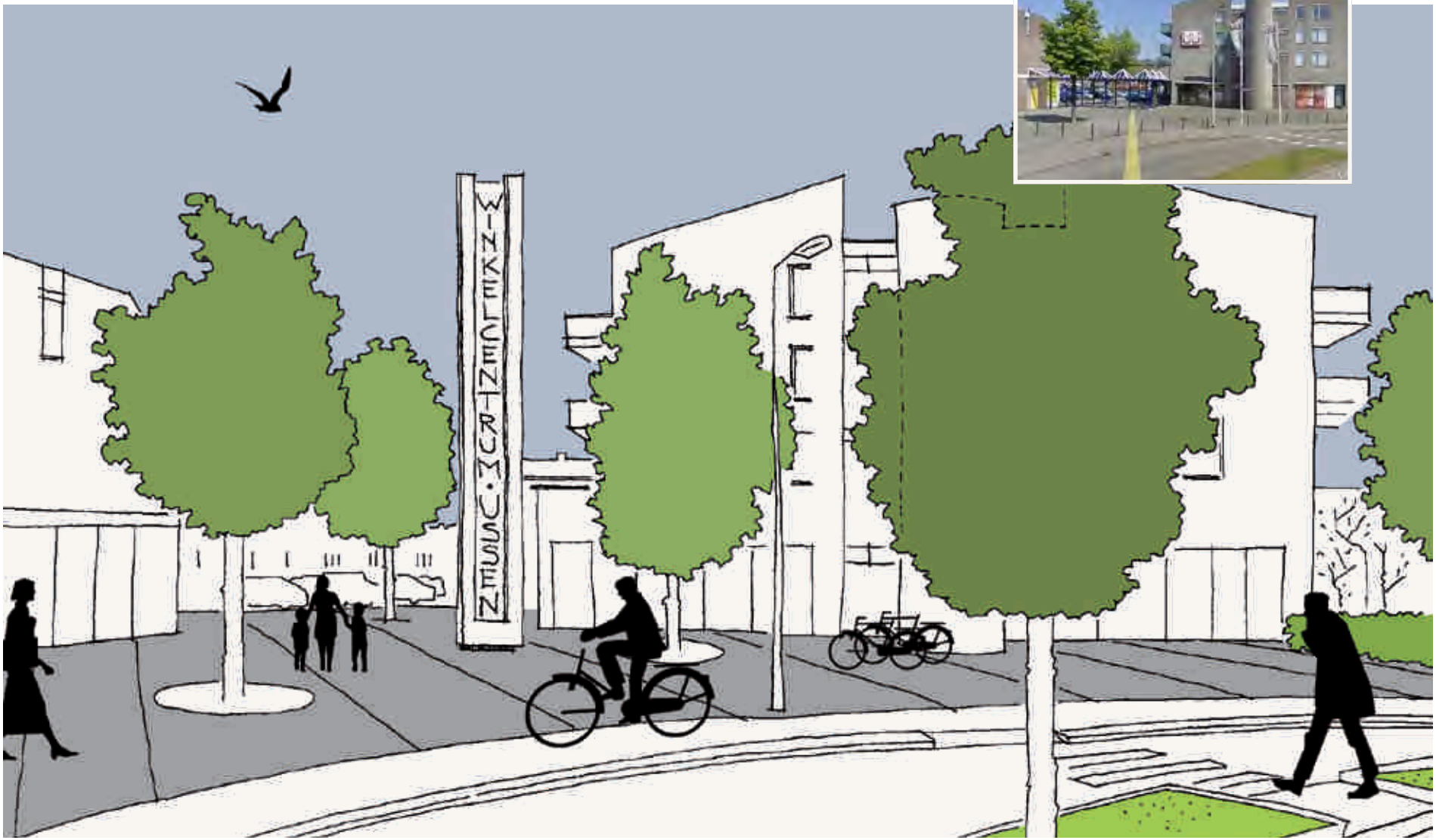
Fietsen Het netwerk van hoofdfietsroutes is in beeld gebracht in 4.7 (Fietsen). Hier gaan we specifiek in op de fietsroutes in dit deelgebied. Ussen is goed ingebed in het netwerk van fietsroutes. Op de kaart zijn met rood de fietspaden in de wijk aangegeven. De hoogwaardige regionale fietsroute (rode lijn) over de Ussenstraat verbindt het centrum met het buitengebied via de groene lob in Ussen. Onder de John. F. Kennedylaan is hier voorzien in een fietstunnel. De wens om van deze route een Fietsstraat te maken. De doorgetrokken rode lijn over de Amsteleindstraat geeft een belangrijke fietsroute op stadsniveau aan. Deze route sluit aan op de noordzuidelijke Fietsstraat. Beide fietsroutes door de groene lobben sluiten (indirect) aan op het geplande fietspad door het noordelijke stadspark. Het Mobiliteitsplan geeft daarnaast de Hazenkamplaan, Leygraaf, Looveltlaan en Braakstraat nog aan als belangrijke fietsverbindingen op stadsniveau. Langs de waterloop zien wij kansen voor een aantrekkelijke fiets- en wandelroute.

Wandelen In 4.4 (Wandelen) is het gewenste netwerk van wandelroutes in kaart gebracht. De belangrijkste categorieën wandelroutes zijn: Route Historisch Centrum Oss, Parkenroute, Landschapsroute en de Verbindingen naar het buitengebied. De Parkenroute (groen gestreepte lijn) verbindt het zuidelijke en noordelijke stadspark met elkaar door een wandelroute langs de waterloop. Deze wandelroute doorsnijdt beide groene lobben. Op de wandelkaart (hoofdstuk 4.4) zijn met grijs gestreepte lijnen de routes aangegeven die het stadscentrum verbinden met het buitengebied. Deze verbindende routes maken optimaal gebruik van de aanwezige groenstructuren. Het idee is om van de eigen voortuin, via plantsoenen, buurtparken, stadsparken en lobben het buitengebied op een aantrekkelijke manier te voet te bereiken. De twee lobben maken nadrukkelijk deel uit van deze verbindende routes. Het zijn recreatieve uitloopgebieden waarin we aantrekkelijke, vrij liggende voetpaden willen realiseren. De padenstelsels in deze twee groene lobben willen we verbinden met een aantrekkelijke wandelroute langs de waterloop, die beide lobben verbindt met het wandelpadenstelsel van het noordelijke stadspark. Het geheel moet goed aangesloten worden op de omliggende woonstraten. Om het wandelpadennetwerk goed te kunnen laten functioneren ligt er nog een opgave om de oversteekbaarheid van de John F. Kennedybaan ter hoogte van de Amsteleindstraat te verbeteren. Ter hoogte van de Ussenstraat is een fietstunnel aanwezig. Ook de oversteekbaarheid van de Gewandeweg ter hoogte van de waterloop willen we graag verbeteren.

KANSEN / OPGAVE

- Fietsroute Ussenstraat opwaarderen en inrichten als fietsstraat;
- Verbeteren oversteekbaarheid John F. Kennedybaan ter hoogte van de Amsteleindstraat voor wandelaars en fietsers;
- Verbeteren oversteekbaarheid Gewandeweg ter hoogte van de waterloop voor wandelaars en fietsers;
- Kans benutten om een aantrekkelijke wandel- en fietsroute te creëren langs de waterloop.

IMPRESSIE WINKELCENTRUM DE WOLFSKOOI

6.10.7 ontmoeten en spelen

Ontmoetingsplekken De lobben, stads- en buurtparken zijn bij uitstek dé ontmoetingsplekken voor de bewoners van Oss en Berghem. Het openbare leven van Ussen is geconcentreerd in de twee groene lobben en het winkelcentrum. Het winkelcentrum heeft een éénzijdige oriëntatie en een functionele inrichting, waardoor de herkenbaarheid van deze plek niet optimaal is. We willen dit onder andere verbeteren door een betere oriëntatie richting het kruispunt,meer samenhang en een betere verblijfskwaliteit. In beide groene uitloopgebieden zien wij ruimte voor een multifunctionele ontmoetingsplek. De (gewenste) concentratie aan sport-, spel- en zitmogelijkheden stimuleert het spontaan treffen van jong en oud. In de op extensieve recreatie gerichte lob Ussen is ruimte voor zo'n multifunctionele ontmoetingsplek in het losliggende gedeelte van deze lob, het deel aan de Mercuriusstraat. Aansluitend op de aanwezige intensieve reactiefuncties, zien wij in de lob Amsteleind meer mogelijkheden voor verspreid liggende intensieve vormen van recreatie. Te denken valt aan een skatebaan, een natuurlijke speelplaats, een speelweide, een trimroute, etc. Het aanwezige sportcomplex van rksv Margriet wordt heringericht. In deze inrichting is rekening gehouden met het beter (semi-)openbaar toegankelijk maken van het sportcomplex. Desgewenst kunnen wandelaars en fietsers overdag over het terrein wandelen en fietsen. In het meest oostelijke deel van deze lob ligt een vijver. waaraan een mooie verblijfplaats gerealiseerd zou kunnen worden. Aansluitend op de algemene visie op alle lobben ligt het accent ook binnen de lob Amsteleind op een natuurlijke inrichting. Alle recreatieve voorzieningen worden ingebed in deze natuurlijke setting. Op buurtniveau ontmoeten de bewoners elkaar vooral in de plantsoenen met speelvoorzieningen.

Spelen Qua speelplekken wordt voor heel Oss en Berghem ingezet op minder, maar betere speelplekken. Dit betekent minder dezelfde speelplekjes met dezelfde speeltoestellen. Daar staat meer variatie in spelen tegenover, bijvoorbeeld door natuurlijk spelen en speelaanleidingen. Doordat meer creativiteit van de kinderen wordt verwacht zijn deze speelplekken ook geschikt voor een grotere leeftijdsrange kinderen(4.2 Ontmoeten en spelen). Het idee is in elke woonbuurt in overleg met de bewoners een goed ingerichte speelplek te creëren. Deze speelplekken zijn allemaal verschillend qua spelaanbod en inrichting. Zo is in de ene woonbuurt een traditionele speelplek aanwezig en in een andere buurt juist een natuurlijke speelplek.

KANSEN / OPGAVE

- Ontwerpopgave winkelcentrum: meer samenhang, betere oriëntatie en verblijfskwaliteit, duidelijk plein;
- Multifunctionele speelplek ontwikkelen in beide groene lobben;
- Lob Ussen: inzetten op extensieve recreatievormen;
- Lob Amsteleind: inzetten op verspreid liggende intensieve recreatievormen;
- Vijver lob Amsteleind: creëren verblijfplaats aan het water;
- Sportcomplex rksv Margriet: aandacht voor landschappelijke inrichting en inpassing. Tevens streven naar (semi-) openbare toegankelijkheid;
- Minder, maar betere speelplekken. Hierbij aandacht voor natuurlijk spelen en speelaanleidingen. Per woonbuurt één kwalitatief goede speelplek ontwikkelen (nieuw of omvormen) of behouden.

FOTO'S USSEN

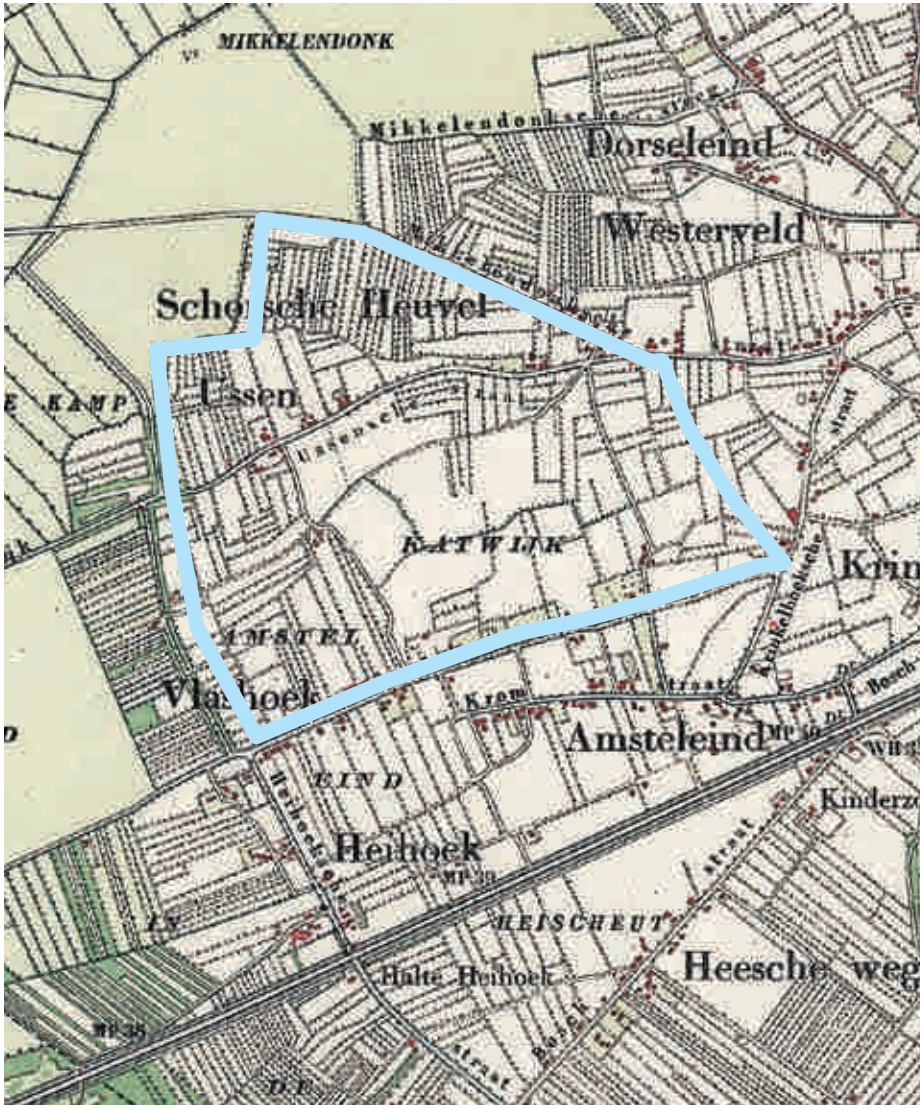

6.10.8 kansen / opgave

Voor alle deelgebieden, waaronder Ussen, zal een materialencatalogus opgesteld worden. Hierin wordt de scope aangegeven van de beplanting, boomsoorten en boomgrootte, type verharding en kleur, verlichtingsarmatuur, karakter speeltoestellen / speelaanleidingen, etc.

MIKKELDONK OP HISTORISCHE KAART CA. 1900

MIKKELDONK OP LUCHTFOTO

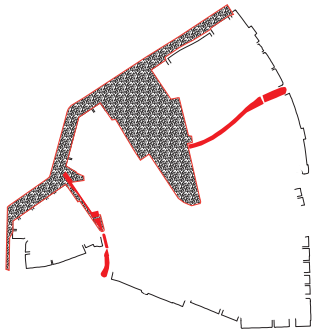
6.11 MIKKELDONK

6.11.1 profiel

Stedelijke functies Mikkeldonk is een woongebied, waar geen andere stedelijke functies voorkomen.

Bebouwing De woonbebouwing in Mikkeldonk bestaat volledig uit laagbouw. Het straatbeeld in het woongebied wordt bepaald door eengezinswoningen.

Smaakmakers De belangrijkste smaakmaker in Mikkeldonk is de groene lob met de vijver, die fungeert als centraal wijkpark. Een potentiële smaakmaker is de aanwezige waterloop. Een derde bescheiden smaakmaker is het plantsoen aan de Polderkade.

Bevolking Met alleen maar eengezinswoningen is Mikkeldonk een woonwijk die geliefd is bij gezinnen. Het aantal ouderen ligt lager dan in de rest van Oss.

anno 2012
Recent gerealiseerd: -
Ontwikkelingen: -

6.11.2 ligging en ontstaan

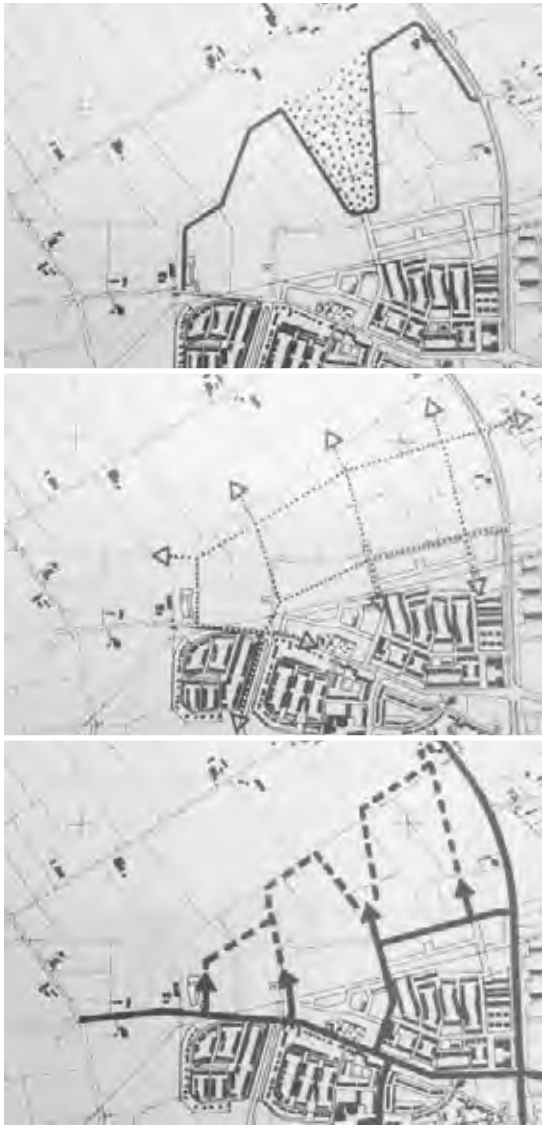
Ligging Mikkeldonk is gelegen aan de noordoostelijke rand van Oss en grenst aan het poldergebied. De twee stadswegen John F. Kennedybaan en Gewandeweg, markeren de driehoekige vorm van Mikkeldonk.

Ontstaansgeschiedenis

Historische kaart Het landschap dat aanwezig was toen de plannen voor Mikkeldonk gemaakt werden, gaf geen aanknopingspunten om op door te ontwerpen. Behalve de naam Mikkeldonk komen in de plannen geen historische relicten voor. Mikkeldonk is een historische veldnaam.

Globaal vlekkenplannen Na de gedetailleerde uitbreidingsplannen van het Delfts Bureau Froger werd in 1974 in Oss een nieuwe manier van werken geïntroduceerd. Lucas Windhausen, afkomstig van de Provincie Noord-Brabant, introduceerde het werken met globale vlekkenplannen. In plaats van volledige plannen uit te werken werden kwaliteitseisen en criteria geformuleerd waaraan de uitbreidingsplannen moesten voldoen. Hierin was meer aandacht dan voorheen voor woonkwaliteiten en de rol van de landschappelijke ondergrond. In Mikkeldonk ontbraken echter de landschappelijke aanknopingspunten. Daarnaast zorgde de crisis van de jaren '80 ervoor dat de woonkwaliteit zorgvuldig afgewogen werd tegen het prijskaartje.

GROEN, LANGZAAM EN SNEL VERKEER

OPBOUW IN TIJD IN HOOFDLIJNEN

- tot 1880
- 1880 - 1940
- 1940 - 1962
- 1962 - 1975
- 1975 -2010

Structuurschets Mikkeldonk (1984) en Bestemmingsplan Mikkeldonk (1989) De planontwikkeling voor Mikkeldonk vond plaats in de crisisperiode van de jaren' 80. In 1981 stelde de gemeente het programma van eisen op. De gedachte was dat Mikkeldonk zou vergroeien met Ussen-Noord. Het programma van eisen is nader uitgewerkt in de structuurschets en het bestemmingsplan voor Mikkeldonk. De crisis zorgde voor een stedenbouwkundig plan dat enerzijds goedkoop in aanleg en onderhoud was en anderzijds voorzag in betaalbare woningen met een laag energieverbruik. Dit heeft geresulteerd in:

- compacte woonbuurten in hoge dichtheden;
- functionele op de zon gerichte verkavelingen;
- aaneengesloten groenvoorzieningen en bomen (geen snippergroen);
- sobere en doelmatige inrichting van de openbare ruimte;
- geen ophoging, maar ontwatering;
- minimum aan voorzieningen en infrastructuur.

Oorspronkelijk was als overgang naar het buitengebied een groene parkrand met windsingels en een waterpartij gedacht. Uiteindelijk werd dat één centraal wijkpark met een grote vijver. In het bestemmingsplan uit 1989 is wel het streven uitgesproken om de woonkwaliteit in de toekomst nog zoveel mogelijk op te krikken.

6.11.3 Ruimtelijke structuur

Structuurelementen

Groene omranding Mikkeldonk wordt aan de zuid- en oostzijde begrensd door twee robuuste lange lijnen, de stadswegen John F. Kennedybaan en Gewandeweg. Aan de noordwestzijde vormt een groene rand met windsingels en de groene lob de grens.

Groene lob De groene lob is ontstaat als centraal gelegen wijkpark met een grote vijver.

Noordelijk stadspark De groene zone onder de hoogspanningsleiding is momenteel een verzameling van diverse stadsrandfuncties, zoals speelvoorzieningen, volkstuinen, plantsoen, dierenweitjes, hondenlooploopterrein, etc. Wij zien kansen voor de ontwikkeling van een aantrekkelijk stadspark voor heel noordelijk Oss.

Waterloop De waterloop stroomt vanuit Ussen naar Mikkeldonk. De wens is de waterloop manifester te maken en ecologisch in te richten met o.a. ecologische bermen. De waterloop vormt de scheiding tussen twee woonbuurten.

Polderkade: De Polderkade is een langwerpig plantsoen dat zich uitstrekt tussen de Lob Mikkeldonk en de John F. Kennedybaan. Dit plantsoen ligt midden in een woonerfachtig ingericht profiel.

Groene driehoeken Zoals op de ruimtelijke structuurkaart van Mikkeldonk te zien is, liggen in de woonbuurten veel driehoekvormige plantsoenen. Deze plantsoenen liggen meestal op de kruisingen van woonstraten.

RUIMTELIJKE STRUCTUUR MIKKELDONK

- stadsweg/parkweg
- laan zonder bermen
- laan met bermen
- woonstraten zonder bermen
- woonstraten met bermen
- plein
- markante knopen/kruispunten/stoepverbredingen
- winkelgebied: primaat voetganger
- woonerf
- stationsplein
- landschapsparken (groene lobben)
- stadsparken
- buurtpark
- plantsoenen
- spoorzone
- bos/bosschage
- water
- ecologische oevers
- schoolpleinen
- sportterreinen
- kinderboerderij/dierenweide
- volkstuin
- begraafplaats
- speeltuin
- bouwlocatie (gebouwen in groen)
- strandje

Stedenbouwkundig weefsel

Grof Netwerk Op de kaart is met een lichtgroene lijn met daarover een gestreepte zwarte lijn aangegeven welke straten tot het onregelmatige stelsel van hoofdontsluitingswegen behoren. Deze hoofdontsluitingswegen hebben een profiel, bestaande uit een rijbaan, grasbermen met bomen en over het algemeen vrij liggende stoepen.

KANSEN / OPGAVE

- Waterloop manifester maken;
- Polderkade eenduidiger en manifester maken;
- Groene lob natuurlijker inrichten. Hierbij rekening houdend met het oorspronkelijke ontwerp en de huidige context;
- Ontwerpopgave: de groene zone onder de hoogspanningsleiding omvormen tot een aantrekkelijk noordelijk stadspark.(op termijn).

6.11.4 groen en water

Groenstructuur Ondanks, of misschien dankzij de doelmatige inrichting, zijn in Mikkeldonk diverse grote groengebieden aanwezig. Essentieel in de groenstructuur is de centraal gelegen groene lob met de grote vijver. Deze lob trekt het poldergebied als het ware de wijk in. Zoals beschreven in 3.2 krijgt de lob Mikkeldonk een natuurlijke inrichting, die aansluit bij het poldergebied. Te denken valt aan weilandjes, dierenweitjes, bloemrijke graslanden, ecologische oevers, rietpartijen, etc. Noodgedwongen is de groene zone onder de hoogspanningszone ook een welkome groene geleding in Mikkeldonk. Zoals eerder beschreven zien wij hier mogelijkheden voor het ontwikkelen van een aantrekkelijk noordelijk stadspark. Daarnaast is al het zogenaamde kleine groen geconcentreerd in de groene driehoeken. Snippergroen komt niet voor in Mikkeldonk.

Boomstructuur In 5.2 is de hoofdboomstructuur voor het gehele plangebied weergegeven. Ook in Mikkeldonk willen we de lijnen van de hoofdstructuur versterken met bomenrijen of losse bomen. De John F. Kennedybaan en Gewandeweg zijn beide breed geprofileerde stadswegen (dikke groene lijn). Voor de belangrijkste buurtontsluitingswegen, de Westerveldlaan en Schalkskampweg, wordt ingezet op een beeldbepalende bomenrij van de 1e of 2e orde aan weerszijden van de rijbaan (gestippelde groene lijn). De wegen van het ‘Grof netwerk’ zijn aangeduid met een dun gestreepte groene lijn. Dit betekent dat in deze straten de bomen eveneens beeldbepalend zijn, maar dat maatwerk hier noodzakelijk is. Het betreffende maatwerk kan één bomenrij betreffen of verspreid staande bomen van de 1e / 2e orde. Het betreft de Mekelenkamplaan, Parklaan, Wetering, Inlaat (deels), Kolk, Waterschap, Wapendrager en Vlinderstraat.

GROENSTRUCTUUR MIKKELDONK

- lanen 1e orde
- lanen 1e /2e orde
- maatwerk 1e /2e orde
- pleinen
- plantsoenen en buurtparken

Groene pareltjes Op veldjes en in plantsoenen gaat de voorkeur uit naar grote bomen (boomgroepen of solitairen). De groen gerasterde plekken zijn waardevolle plantsoenen en veldjes. Een bijzonder groen pareltje is de Polderkade. De inrichting van dit langwerpige smalle groengebied kan verbeterd worden door een meer uitgesproken inrichting..

Groene sfeer Leidend thema is de ligging in het poldergebied. De groene lob trekt deze sfeer de woonwijk in. Aan de noordrand is dit thema nu al goed beleefbaar. De gewenste sfeer is gebaseerd op het polderthema. De hoofdbestanddelen voor het polderthema zijn gras, water en polderbomen. Ook in de driehoekige plantsoenen stellen we een sobere inrichting voor die aansluit bij het polderthema.

Kleuraccenten Wij willen de Polderkader graag uitgesprokener maken. Dit kan bijvoorbeeld door een uitbundigere, groene inrichting met meer verschillende planten- en boomsoorten. Het aspect speelt kleur mag hierin een belangrijke rol spelen.

Water In Mikkeldonk is relatief veel oppervlaktewater aanwezig. De grote vijver in de groene lob heeft momenteel een cultuurlijke uitstraling door de gestileerde vorm en de beschoeiingen. De gehele lob en dus ook de vijver willen we graag een natuurlijke(re) inrichting geven, die aansluit bij het aanliggende poldergebied. Voor de vijver betekent dit dat ecologische oevers beter aan zouden sluiten. De aanwezige waterloop willen we graag manifester maken. Bij een eventuele verbreding van de waterloop willen we graag meteen ecologische oevers ontwikkelen. Wij streven ernaar zoveel mogelijk hemelwater (zichtbaar) af te koppelen. De grote hoeveelheid aanwezig oppervlaktewater maakt het mogelijk het afgekoppelde hemelwater in de wijk te bergen.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Mikkeldonk (o.a. groen en bomen);
- Zo optimaal mogelijk de hoofdboomstructuur realiseren;
- Inzetten op mooie, groot wordende bomen in aanwezige groengebieden;
- Lob Mikkeldonk: natuurlijke(re) inrichting. De vijver (gedeeltelijk) voorzien van ecologische oevers;
- Waterloop manifester maken o.a. met ecologische oevers;
- Polderkade uitgesprokener maken;
- (Zichtbaar) afkoppelen hemelwater en bergen in aanwezige waterpartijen.

HUIDIGE VERHARDING MIKKELDONK

- asfalt rijbaan
- betonklinkers rijbaan
- betonklinkers stoepen

6.11.5 inrichting

Basisverharding Als gevolg van de crisis in de jaren '80 is de openbare ruimte in de wijk Mikkeldonk sober en doelmatig ingericht. Het pakket elementenverharding dat voor Mikkeldonk is samengesteld bestaat, o.a. vanwege de kostenbesparing, uit een minimum aan materialen. Voor de rijbanen en de woonerven zijn betonklinkers gebruikt en voor de stoepen betontegels. De hoofdontsluiting van Mikkeldonk, de Westerveldlaan en Schalkskampweg is uitgevoerd in asfalt. De verharding is (technisch) nog goed op orde. Een herinrichting is waarschijnlijk voorlopig nog niet aan de orde. Bij een eventuele herinrichting sluiten we aan op de oorspronkelijke keuze voor betonklinkers. Qua slijtage en kleurvastheid raden we een hoogwaardigere betonklinker aan, bijvoorbeeld met een natuurstenen toplaag. Volgens het vastgestelde Mobiliteitsplan zijn de Westerveldlaan en Schalkskampweg wegen waar 30 kilometer per uur gereden mag worden. Hiervoor geldt dat in principe elementverharding toegepast wordt.

Kleuren Passend bij de sobere inrichting van de openbare ruimte past een terughoudend kleurgebruik. In overeenstemming met heel Oss en Berghem zijn de stoepen lichtgrijs en de asfaltwegen (John F. Kennedybaan, Gewandeweg) zwart. De kleurkeuze voor de rijbanen, parkeerplaatsen, woonerven en pleintjes is vrij, maar moet wel passen bij de architectuur en omgeving. Grijstinten zijn goed voorstelbaar. Bij een eventuele herinrichting willen wij één duidelijke kleurkeuze voor heel Mikkeldonk.

Verlichting We onderscheiden voor verlichting (zie 5.4 Verlichting) verschillende gebieden: centrumgebieden, oudere wijken, nieuwere wijken, bedrijventerreinen.en inrichtingsvrije gebieden. Naast de vlakken is ook onderscheid gemaakt in de verschillende typen lijnen: stadswegen, gebiedsontsluitingswegen en industriewegen.

- *Nieuwere wijken* Woonstraten en -erven krijgen de standaard mast en armatuur die kenmerkend is voor de nieuwere wijken;
- *Inrichtingsvrij* De groene lob is inrichtingsvrij en kan desgewenst een eigen mast en armatuur krijgen. Alleen belangrijke routes worden verlicht, eventueel met dynamische verlichting;
- *Stadswegen* Langs de John F. Kennedylaan komen de standaard lichtmasten en armaturen voor stadswegen. De verlichting van de Singel 1940-1945 is richtinggevend;
- *Gebiedsontsluitingswegen* In de hele stad worden voor dit type wegen dezelfde lichtmasten en armaturen gebruikt. Het betreft de Gewandeweg.

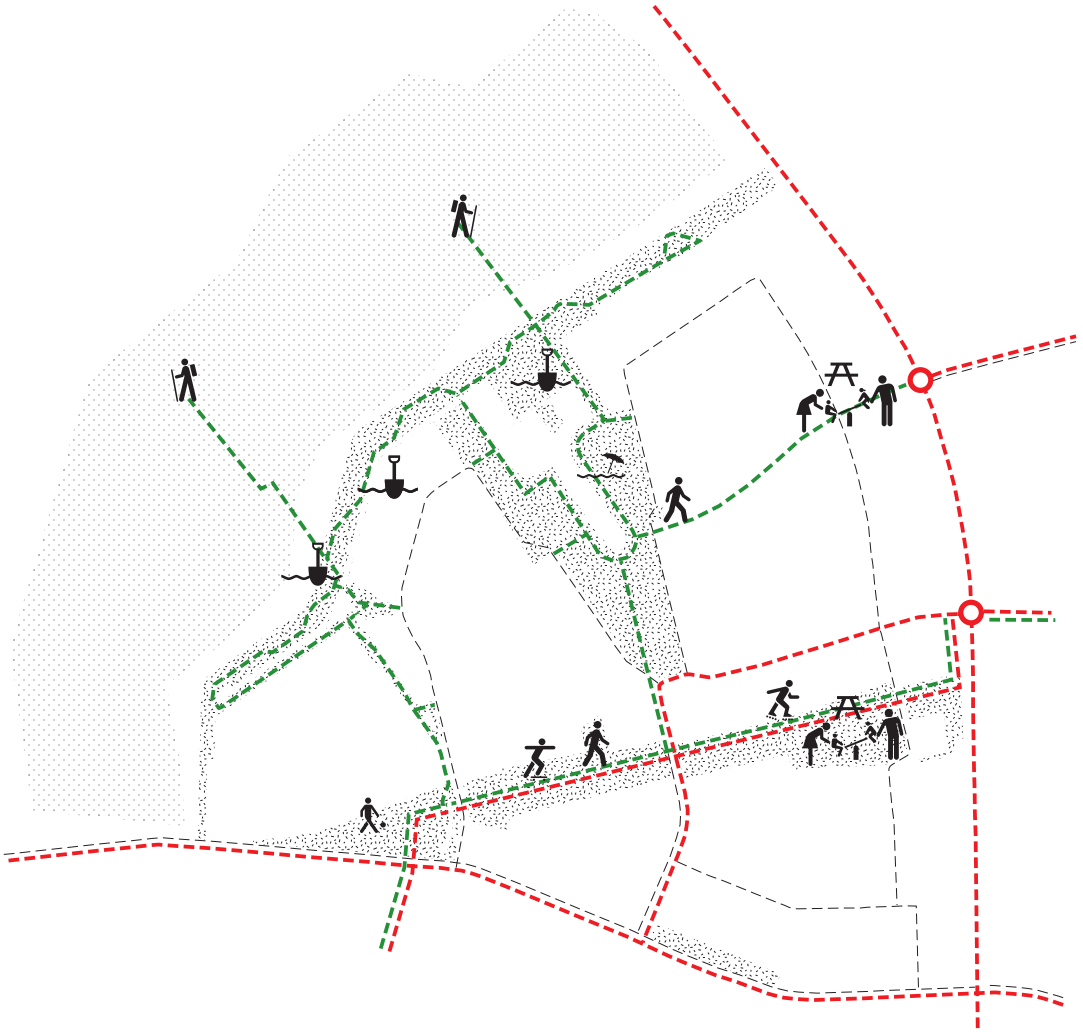
Inrichtingselementen Voor de nieuwere stadsdelen is de wens een standaard vast te stellen, bestaande uit paaltjes, vuilnisbakken, bankjes en dezelfde kleur lichtmasten.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Mikkeldonk;
- Asfalt Westerveldlaan en Schalkskampweg vervangen door elementverharding (bij afschrijving asfalt / herinrichting).

SPELEN, ONTMOETEN EN ROUTES MIKKELDONK

- hoogwaardige fietsroute
- verbindende fietsroute
- vrijliggend wandelpad
- verbindende wandelroute
- rotonde / kruispunt
- plein
- buurtpark of plantsoen
- multifunctionele ontmoetin
- watertoren
- molen
- kerk
- culturele instelling
- volkstuinen
- winkelcentrum
- zorg

6.11.6 wandelen en fietsen

Net als in heel Oss en Berghem zijn de afstanden tot voorzieningen en groene gebieden relatief kort in Mikkeldonk. Het fietsen en wandelen willen we graag stimuleren. Daarom zetten we in op een comfortabel netwerk van wandel- en fietspaden.

Fietsen Het netwerk van hoofdfietsroutes is in beeld gebracht in 4.7 (Fietsen). Hier gaan we specifiek in op de fietsroutes in Mikkeldonk. Deze woonwijk is aan de stadzijde goed ingebed in het netwerk van fietsroutes. Aan de polderkant ligt de nadruk op wandelen. Op de kaart zijn met rode lijnen (doorgetrokken en gestreept) de fietspaden in de wijk zelf aangegeven. Op de kaart zijn een viertal fietsroutes aangegeven met rood gestreepte lijnen. Van de rood gestreepte lijnen is één fietsverbinding een hoogwaardige regionale fietsroute. Het betreft de fietsroute langs de stadsweg John F. Kennedybaan. Hier willen we bij voorkeur vrij liggende fietspaden en anders op zijn minst fietsstroken. De andere drie fietsroutes zijn fietsverbindingen op stadsniveau. Het betreft de fietsverbindingen over de Gewandeweg, Westerveldweg en Schalkskampweg. De oostwestelijke fietsroute door het noordelijke stadspark is nog een fictieve fietsroute. De wens is sterk aanwezig om hier een recreatief pad te ontwikkelen.

Wandelen In 4.4 (Wandelen) is het complete gewenste netwerk van wandelroutes in kaart gebracht. De belangrijkste categorieën wandelroutes zijn: Route Historisch Centrum Oss, Parkenroute, Landschapsroute en de Verbindingen naar het buitengebied. De Parkenroute (groen gestreepte lijn) is een wandelroute van circa 8 kilometer die verscheidene grote groengebieden van de stad Oss aandoet. Het noordelijke stadspark maakt onderdeel uit van deze Parkenroute. Op de wandelkaart (hoofdstuk 4.4) zijn met grijs gestreepte lijnen de routes aangegeven die het stadscentrum verbinden met het buitengebied. Deze verbindende routes maken optimaal gebruik van de aanwezige groenstructuren. Het idee is om van de eigen voortuin, via plantsoenen, buurtparken, stadsparken en lobben het buitengebied op een aantrekkelijke manier te voet te bereiken. De groene Lob in Mikkeldonk maakt nadrukkelijk deel uit van één zo'n verbindende route. De lob is een recreatief uitloopgebied waarin we aantrekkelijke, vrij liggende voetpaden willen realiseren. De padenstelsels in deze groene lob willen we verbinden met het wandelpadenstelsel van het noordelijke stadspark en het gewenste wandelpad langs de Hertogswetering.

KANSEN / OPGAVE

- Ontwikkelen oostwest recreatief pad door noordelijk stadspark;
- Wandelpadennetwerk ontwikkelen van vrijliggende wandelpaden langs de wijkrand, in de groene lob, in het noordelijke stadspark en langs de Polderkade;
- Verbeteren oversteekbaarheid van de Gewandeweg ter hoogte van de waterloop. De routes continueren;
- Verbeteren toegankelijkheid groene Lob en noordelijk stadspark vanuit de omliggende woonomgeving;
- Aanleg onverhard pad door de velden naar de Hertogswetering.

IMPRESSIE MEKELENKAMPLAAN

IMPRESSIE POLDERKADE

6.11.7 Ontmoeten en spelen

Ontmoetingsplekken De lobben, stads- en buurtparken zijn bij uitstek dé ontmoetingsplekken voor de bewoners van Oss en Berghem. Het openbare leven zien wij geconcentreerd in de groene lob en het noordelijke stadspark. In beide groene uitloopgebieden zien wij ruimte voor verschillende manieren van ontmoeten. De groene lob zal meer gericht zijn op de extensieve recreatievormen die veelal natuur of water gerelateerd zijn, zoals natuurlijke speelaanleidingen, verblijven en spelen aan het water, etc. In het noordelijke stadspark zal de focus liggen op de intensievere recreatievormen, zoals een skateplek, skateroute, en/of voetbalveld. Tevens zien wij in het noordelijke stadspark in Mikkeldonk ruimte voor een multifunctionele ontmoetingsplek. De (gewenste) concentratie aan sport-, spel- en zitmogelijkheden stimuleert het spontaan treffen van jong en oud. In het brede groene gedeelte van de Polderkade willen wij eveneens een multifunctionele ontmoetingsplek ontwikkelen. Op buurtniveau treffen de bewoners elkaar ook in de driehoekige plantsoenen.

Spelen Qua speelplekken wordt voor heel Oss en Berghem ingezet op minder, maar betere speelplekken. Dit betekent minder dezelfde speelplekjes met dezelfde speeltoestellen. Daar staat meer variatie in spelen tegenover, bijvoorbeeld door natuurlijk spelen en speelaanleidingen. Doordat meer creativiteit van de kinderen wordt verwacht zijn deze speelplekken geschikt voor een grotere leeftijdsrange kinderen(4.2 Ontmoeten en spelen). In Mikkeldonk zijn twee grote groengebieden aanwezig. De groene lob biedt volop kansen voor natuurlijke speelaanleidingen. Te denken valt aan: omgevallen boomstammen, waterlabyrint, greppels, etc. Deze kansen voor natuurlijk spelen willen wij benutten. De oevers zijn bij voorkeur ook aantrekkelijk voor spelen. In het woongebied willen we het aantal formeel ingerichte speelplekken reduceren. Het idee is in elke woonbuurt een goed ingerichte speelplek in overleg met de bewoners te creëren. Deze speelplekken zijn allemaal verschillend qua spelaanbod en inrichting. Zo is in de ene woonbuurt een traditionele speelplek aanwezig en in een andere buurt juist een natuurlijke speelplek. Als locaties voor de speelplekken zien wij een aantal van de driehoekige plantsoenen.

KANSEN / OPGAVE

- Multifunctionele ontmoetingsplek ontwikkelen in noordelijke stadspark en Polderkade. Verblijfskwaliteit Polderkade hiermee vergroten;
- Groene lob:extensievere recreatievormen die natuur- en watergerelateerd zijn;
- Noordelijke stadspark: intensievere recreatievormen;
- Ontwikkeling bespeelbare oevers en verblijfsplek aan het water;
- Formeel ingerichte kleinschalige speelplekjes reduceren, één speelplek per woonbuurt. Hierbij specifiek aandacht voor natuurlijk spelen en speelaanleidingen.

6.11.8 kansen / opgave

Voor alle deelgebieden, waaronder Mikkeldonk, zal een materialencatalogus opgesteld worden. Hierin wordt de scope aangegeven van de beplanting, boomsoorten en boomgrootte, type verharding en kleur, verlichtingsarmatuur, karakter speeltoestellen / speelaanleidingen, etc.

METTEGEUPEL OP HISTORISCHE KAART CA. 1900

METTEGEUPEL OP LUCHTFOTO

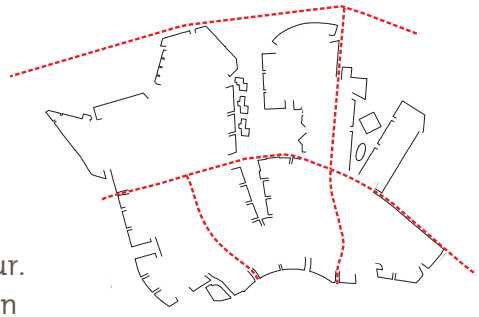
6.12 METTEGEUPEL

6.12.1 profiel

Stedelijke functies Mettegeupel heeft bijna geheel een woonfunctie. Andere aanwezige stedelijke functies zijn het sportcomplex De Rusheuvel en drie scholen. Winkelvoorzieningen zijn bewust niet opgenomen vanwege de nabijheid van Krinkelhoek en het stadscentrum.

Bebouwing De woonbebouwing bestaat volledig uit laagbouw en is in twee fases ontwikkeld. In het woongebied uit de eerste fase staan vrijstaande woningen, geschakeerde woningen en twee-onder-één-kapwoningen. In het woongebied uit de tweede fase komen meer rijtjeswoningen voor. De woningtypen zijn thematisch verdeeld over de wijk. Langs de rand staan vooral rijtjeswoningen en urban villa's. In de straten en lanen staan vooral twee-onder- één-kapwoningen. De architectonische vormgeving van de huizen is zeer uitgesproken en divers. De postmoderne architectuur is verrijkt met klassieke details als timpanen en zuilen. Samenhang is bereikt door een beperkt aantal materialen toe te passen in de architectuur .en de openbare ruimte.

Smaakmakers In het ontwerp van Mettegeupel is bewust rekening gehouden met de cultuurhistorische context. De tracés van verschillende oude wegen en enkele oude boerderijen zijn opgenomen in de wijkstructuur. Smaakmakers van Mettegeupel zijn

deze historische relicten, waaronder de historische radialen naar Lith, Oijen en Marcharen. Daarnaast drukken de groene lob, Het Harnas en de Oijense Zij met de grote waterpartijen een duidelijke stempel op de wijk. Opvallend is ook de groene driehoek met bloesembomen en opvallende speeltoestellen tussen de Oost- en de Westhaag.

Bevolking Met de voornamelijk grondgebonden woningen is Mettegeupel een woonwijk die vooral geliefd is bij gezinnen. Het aantal ouderen ligt lager dan in de rest van Oss

anno 2012

Recent gerealiseerd De Frankenbeemdweg is heringericht.Vanwege een onduidelijke inrichting is De Schildwacht recent heringericht. Aan de Voorburcht zijn nieuwe patiowoningen gebouwd.

Ontwikkelingen Potentiële woningbouw speelt op locatie Mettegeupel-Oost (in het noordelijke stadspark).

ILLUSTRATIEVE STRUCTUUR METTEGEUPEL, 1993

OPBOUW IN TIJD
IN HOOFDLIJNEN

- tot 1880
- 1880 - 1940
- 1940 - 1962
- 1962 - 1975
- 1975 -2010

6.12.2 ligging en ontstaan

Ligging De woonwijk Mettegeupel ligt in het noorden van Oss. Drie grenzen bestaan uit grote groene gebieden, namelijk poldergebied (noord), noordelijke stadspark (zuid) en sportcomplex De Rusheuvel (oost). De stadsweg John F. Kennedybaan begrenst de westzijde.

Ontstaansgeschiedenis

Historische radialen Op de historische kaart (omstreeks 1900) zijn de historische wegen naar Lith en Oijen met bijbehorende bebouwing duidelijk aanwezig. In het plan voor Mettegeupel zijn de historische wegtracés met flankerende historische bebouwing op ruime erven gehandhaafd.

Thematische stedenbouw In de jaren '80 en '90 nam de aandacht voor architectuur en stedenbouw fors toe. De bloemkoolwijken uit de jaren '70 werden afgedaan als truttige doolhoven. Hiervoor in de plaats kwam een zeer rationele benadering van de ontwerpopgave die zich uitte in een neutrale, geometrische vormentaal. Gelijktijdig met deze rationele benadering kwam ook de thematische stedenbouw snel op. Hierbij werd over een formeel stedenbouwkundig plan een thematiek gelegd, veelal in de vorm van poëtische metaforen. De wijk Mettegeupel is een voorbeeld van deze thematische stedenbouw uit de jaren '90. Hierbij is de contextuele benadering ook nog deels vastgehouden. Verschillende historische relicten, zoals de historische wegtracés, zijn opgenomen in de nieuwe verkavelingstructuur.

Bestemmingsplan Mettegeupel (1993) In de Structuurschets Oss Noord (1981) en het Ruimtelijke Ontwikkelingsplan (1988) is bepleit voor een concentrische afronding van de stad aan de noordzijde. Dit resulteerde in het bestemmingsplan voor Mettegeupel. In de eerste fase werd de noordgrens van de wijk opgetrokken naar de Mettegeupelstraat. De tweede fase verlegde de grens naar de Frankenbeemdweg. De nieuwere wijken van Oss, gelegen aan de west- en noordzijde van de stad, zijn van elkaar gescheiden door middel van groene lobben. Ook in de plannen voor Mettegeupel is zo'n groene lob opgenomen. Deze maakt, net als het sportcomplex De Rusheuvel onderdeel uit van de noordelijke stadsrand. Andere structurerende groenelementen in Mettegeupel zijn de groene zone onder de hoogspanningsleiding (noordelijke stadspark) en haaks daarop de groenstrook tussen de wijken Ussen en Krinkelhoek (Brabantpark). Tot slot is de bouw van grondgebonden koopwoningen in postmoderne architectuur ook nog zeer kenmerkend voor Mettegeupel. De John. F. Kennedybaan ligt inmiddels ingebed in de woonwijken. Toch behoudt deze weg het karakter van een provinciale weg. Geluidswallen zorgen voor de benodigde afscherming.

Samengevat zijn er dus drie belangrijke ontwerpthema's

- Opnemen van de historische uitvalswegen met flankerende bebouwing op ruime erven;
- De aanwezigheid van de structurerende groenzones, namelijk de noordelijke stadsrand met de groene lob en het sportcomplex, de groenzone onder de hoogspanningsleiding (noordelijke stadspark) en de haaks hierop staande groenzone tussen Ussen en Krinkelhoek (Brabantpark);
- De bouw van grondgebonden koopwoningen in postmoderne architectuur.

RUIMTELIJKE STRUCTUUR METTEGEUPEL

- stadsweg/parkweg
- laan zonder bermen
- laan met bermen
- woonstraten zonder bermen
- woonstraten met bermen
- plein
- markante knopen/kruispunten/ stoepverbredingen
- winkelgebied: primaat voetganger
- woonerf
- stationsplein
- landschapsparken (groene lobben)
- stadsparken
- buurtpark
- plantsoenen
- spoorzone
- bos/bosschage
- water
- ecologische oevers
- schoolpleinen
- sportterreinen
- kinderboerderij/dierenweide
- volkstuin
- begraafplaats
- speeltuin
- bouwlocatie (gebouwen in groen)
- strandje

6.12.3 Ruimtelijke structuur

Structuurelementen

Groene Lob Het meest opvallende element in de ruimtelijke structuur is de trechtervormige groene lob.. Aan de noordzijde is de lob op zijn breedst en naar het zuiden toe loopt de lob taps toe. Het Harnas vormt een bebouwingsblok te midden van een grote waterpartij in deze groene lob. De sfeer van het aanliggende poldergebied is in deze groene lob al duidelijk ervaarbaar. De thematiek van het polderlandschap is als het ware de wijk ingetrokken.

Drie bogen De verkaveling van Mettegeupel bestaat uit drie gebogen lijnen met daarop een waaiervormig stratenpatroon. De drie gebogen lijnen zijn qua functie en karakter divers. De kleinste en meest zuidelijk gelegen boog is het Kasteel. De middelste boog is een aaneenschakeling van wegen, namelijk Voorburcht, Tournooiveld, Mettegeupelstraat en Rusheuvelstraat. De derde boog is de Frankenbeemdweg die op de grens naar het buitengebied ligt.

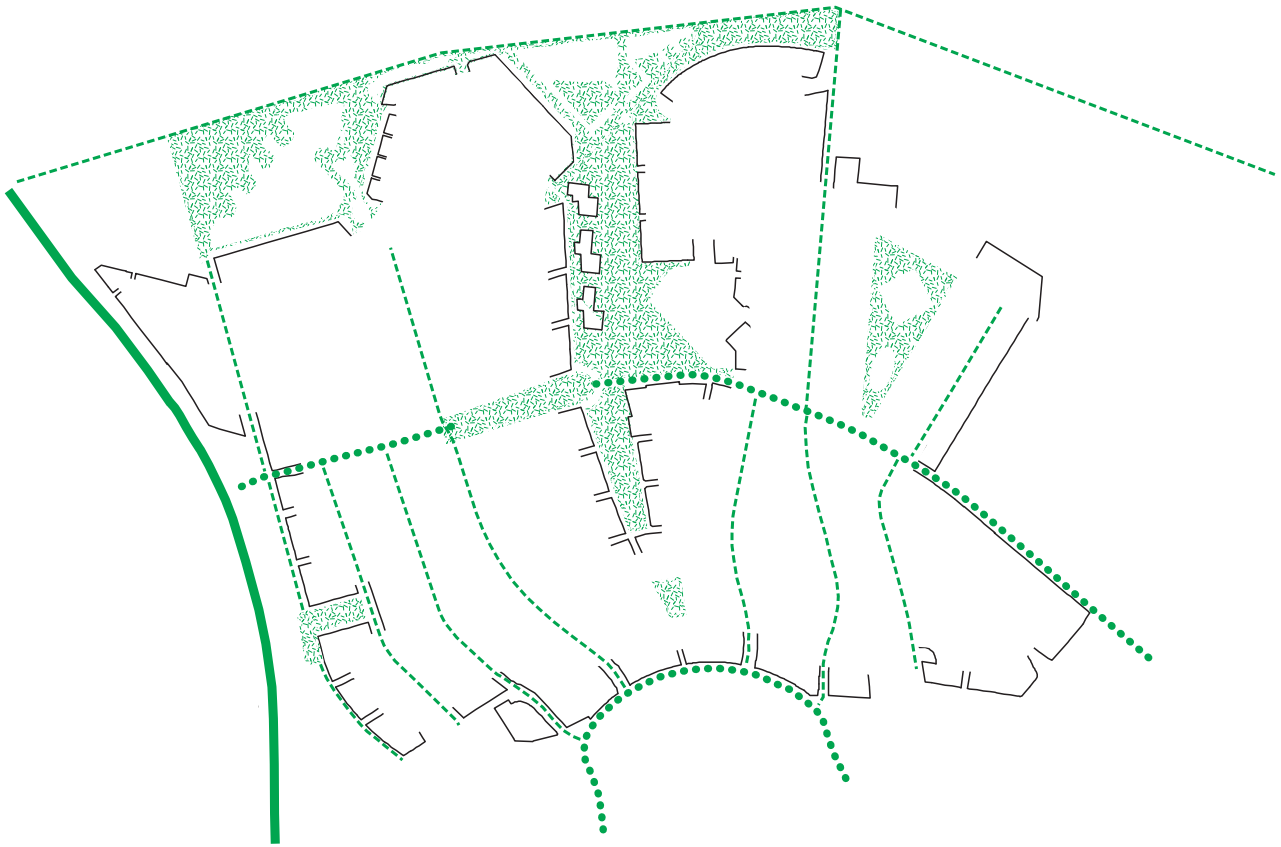
Kasteel Het Kasteel heeft een formeel ingericht wegprofiel. Kenmerkend is de brede stoep die als een veranda uitkijkt over het noordelijke stadspark. Van oorsprong stond hier een fraaie boog van kastanjebomen. Door de kastanjeziekte zijn in deze boomstructuur forse gaten ontstaan. Het Kasteel fungeert als entree naar het noordelijke stadspark. Het streven is de verblijfskwaliteit en ruimtelijke kwaliteit te verbeteren. Hiervoor moet de aanwezige boomstructuur hersteld dan wel vervangen worden. Ook de aanwezige groenstructuur in de vorm van borders dient meer continuïteit en kwaliteit te krijgen.

Middenboog De middelste boog is de langste van de drie bogen. Deze belangrijke ruimtelijke structuurdrager is op de historische kaart al aanwezig als een landweg. In de huidige situatie bestaat deze boog uit een aaneenschakeling van wegen met elk hun eigen wegprofiel. De inzet is om meer samenhang en rust te brengen in de verschillende opeenvolgende wegprofielen. Hetzelfde geldt voor de bijbehorende boomstructuur, verlichting en verharding. Momenteel heeft de Rusheuvelstraat een symmetrisch profiel met aan weerszijden stoepen en fietsstroken. De Mettegeupelstraat heeft een symmetrisch profiel bestaande uit een rijbaan met aan weerszijden grasbermen met bomen en daarlangs stoepen. Het als woonerf ingerichte Tournooiveld is een duidelijke onderbreking. De Voorburcht heeft net als de Mettegeupelstraat een symmetrisch profiel bestaande uit een rijbaan met aan weerszijden grasbermen met bomen en daarlangs stoepen.

Boog aan de rand De Frankenbeemdweg vormt de grens tussen de woonwijk en het poldergebied. Deze weg heeft een landelijke uitstraling. Dit komt enerzijds door de landelijke inrichting langs de rijbaan aan de zijde van de woonwijk. Deze bestaat uit een aantrekkelijke rij knotwilgen en een sloot of een bredere waterpartij. Anderzijds ligt aan de andere zijde van de rijbaan het poldergebied met prachtige vergezichten.

GROENSTRUCTUUR METTEGEUPEL

- lanen 1e orde
- lanen 1e /2e orde
- maatwerk 1e /2e orde
- pleinen
- plantsoenen en buurtparken

Stedenbouwkundig weefsel

Waaier Dwars op de drie bogen ligt een waaiervormig stratenpatroon, bestaande uit noordzuid georiënteerde woonstraten. De meeste van deze straten hebben een groen profiel met grasbermen en vrij liggende stoepen.

Woonerven Tussen de straten van de waaier in liggen ook woongebieden. Hier bepaalt een woonerfinrichting het beeld.

KANSEN / OPGAVE

- Ontwerpopgave Middenboog samenhang en rust brengen in opeenvolgende straatprofielen;
- Ontwerpopgave Kasteel verbeteren verblijfskwaliteit en ruimtelijke kwaliteit. Minimaal de boomstructuur herstellen / vervangen en de groenstructuur (borders) verbeteren.

6.12.4 groen en water

Groenstructuur Met de aanwezigheid van de groene lob is de hoeveelheid openbaar groen in Mettegeupel aanzienlijk. De belangrijke groenstructuren in de wijk zijn de groene stadsrand met de groene lob en het sportcomplex De Rusheuvel, de groenzone onder de hoogspanningsleiding (noordelijke stadspark) en haaks daarop de groenstrook tussen de wijken Ussen en Krinkelhoek (Brabantpark).

Boomstructuur In 5.2 is de hoofdboomstructuur voor het gehele plangebied weergegeven. Ook in Mettegeupel willen we de lijnen van de hoofdstructuur versterken met bomenrijen of losse bomen. De John F. Kennedybaan (dikke groene lijn) is één van de breed geprofileerde stadwegen van Oss. Net als voor alle stadswegen geldt ook hier dat we inzetten op minimaal twee bomenrijen van de 1e orde. Dit kan in de middenberm of aan weerszijden van de rijbaan. De Middenboog en het Kasteel zijn belangrijke gebiedsontsluitingswegen. Hier wordt ingezet op een beeldbepalende bomenrij van de 1e / 2e orde aan weerszijden van de rijbaan (gestippelde groene lijn). De wegen van de ‘Waaier’ en de ‘Boog aan de rand’ zijn aangeduid met een dun gestreepte groene lijn. Dit betekent dat in deze straten de bomen eveneens beeldbepalend zijn, maar dat hier maatwerk noodzakelijk is. Het betreffende maatwerk kan één bomenrij betreffen of verspreid staande bomen van de 1e / 2e orde. Het betreft de Frankenbeemdweg en de volgende wegen van de ‘Waaier’: Bastion, Overhage, Leuvenstraat, Borgvliet, Litherweg (deels), Vaandel, Terloo, Gulden Huis, Oijenseweg, Haagpoort (deels), Wijkerstein, Ritchiestraat (deels).

IMPRESSIE RUSHEUVELSTRAAT

IMPRESSIE KASTEEL

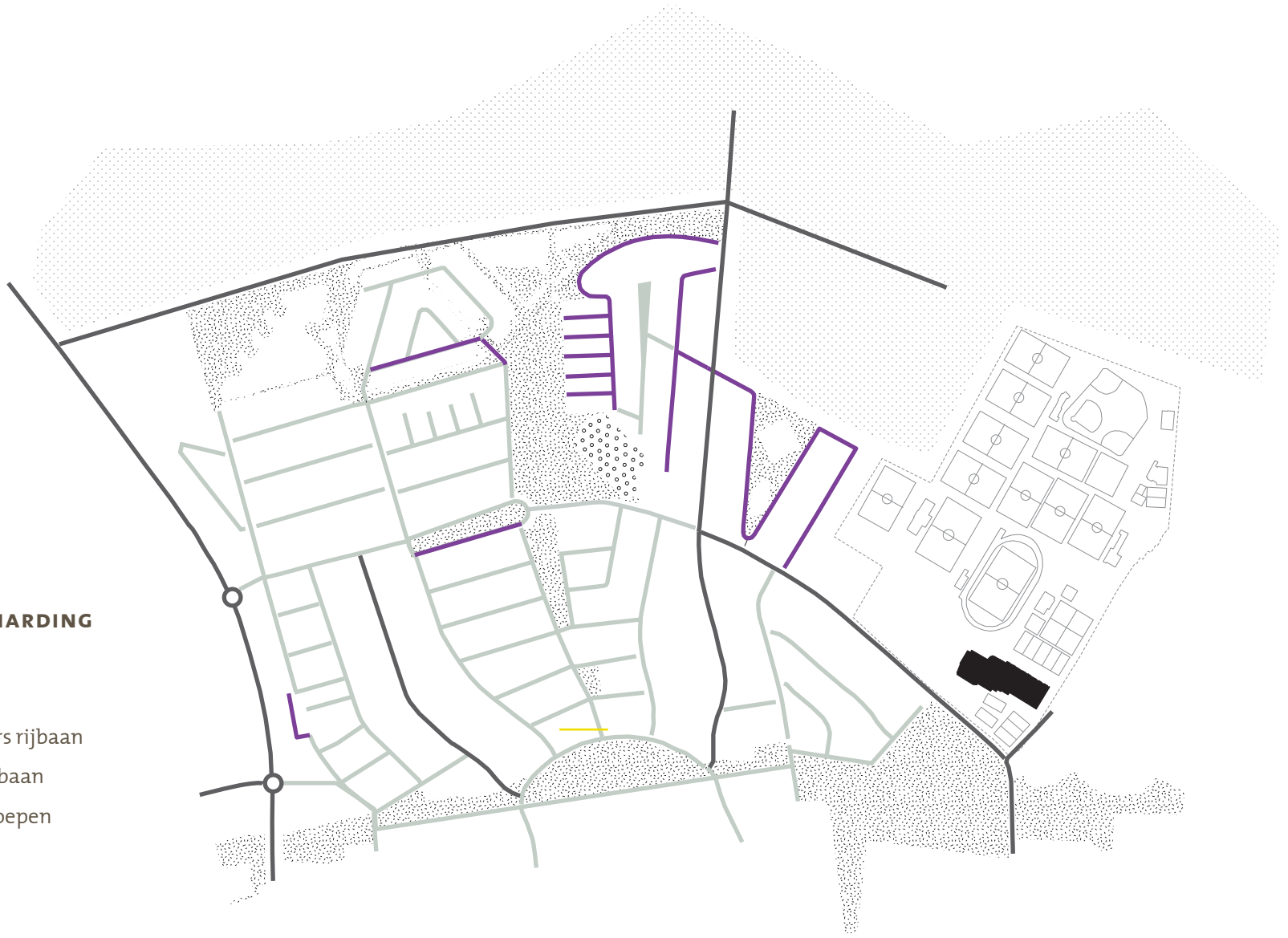
Groene pareltjes Mettegeupel kenmerkt zich door de aanwezigheid van grote groengebieden. Ook de kleinere groengebieden zijn voor Osse begrippen nog behoorlijk aan de maat. Al deze waardevolle groengebieden beschouwen wij als groene parels. Het betreft de gehele groene lob, het Tournooiveld, Kasteel, de groene driehoek tussen de Oost- en de Westhaag, het groengebied langs Groenendaal en het veldje tussen Kronenburg en Stakenborg. In deze gebieden (gerasterd op de kaart) gaat de voorkeur uit naar grote bomen (boomgroepen of solitair).

Groene sfeer Leidend thema in de groenstructuur is de ligging in het poldergebied. De groene lob trekt deze sfeer de woonwijk in. Wij zien hier ruimte voor weilanden, natte graslanden en waterpartijen met ecologische oevers. Aan de noordzijde van de lob komt het polderthema al zeer goed tot zijn recht. Wat dieper de wijk in kan het polderthema in de groene lob nog versterkt worden. De lanen van de Waaier hebben door de in breedte variërende groene bermen met bomen een sterke groene uitstraling, die bijdraagt aan het groene karakter van de wijk. In het oorspronkelijke stedenbouwkundige plan heeft elke straat zijn eigen karakter gekregen door per straat een eigen beplantingssoort toe te passen.

Water In Mettegeupel is relatief veel oppervlaktewater aanwezig. De enorme waterpartij aan de noordzijde van de wijk heeft een landelijke uitstraling door de grote hoeveelheid riet. Aan de noordkant van de wijk is daarnaast ook relatief veel water met een stedelijke uitstraling aanwezig. Dit zijn grachten die aansluiten bij de thematische stedenbouwkundige benadering van Mettegeupel. Wij streven naar zoveel mogelijk hemelwater (zichtbaar) afkoppelen. De grote waterpartijen maken het mogelijk het hemelwater in de wijk te bergen.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Mettegeupel;
- Zo optimaal mogelijk de hoofdboomstructuur realiseren
- Het natuurlijke polderthema ook in het zuiden van de groene lob doorzetten in de inrichting;
- Kasteel: bomenstructuur herstellen/vervangen, groenstructuur (borders) versterken;
- Inzetten op mooie, groot wordende bomen in aanwezige groengebieden;
- (Zichtbaar) afkoppelen hemelwater en bergen in aanwezige waterpartijen.

HUIDIGE VERHARDING METTEGEUPEL

- asfalt rijbaan
- gebakken klinkers rijbaan
- betonklinkers rijbaan
- betonklinkers stoepen

6.12.5 inrichting

Basisverharding De wijk Mettegeupel is ingericht conform een eigen beeldkwaliteitplan. De samenhang in de inrichting is nog steeds goed herkenbaar. De verharding bestaat hoofdzakelijk uit betonklinkers en betontegels. In de Oijense Zij zijn gebakken klinkers toegepast.Het streven is om in heel Mettegeupel elementenverharding toe te passen. Het incidenteel toegepaste asfalt willen wij graag vervangen door klinkers. Behalve langs de rand (Frankenbeemdweg, John F. Kennedybaan) komen er in de wijk dan geen asfaltwegen meer voor. Bij herinrichting wordt in heel Mettegeupel voor hoogwaardige betonklinkers gekozen. Dit geldt niet voor de Oijense Zij. Hier worden de gebakken klinkers gehandhaafd (bij voorkeur hergebruikt)

Bijzondere verharding De historische radialen willen wij graag beter herkenbaar maken. Dit kan bijvoorbeeld. door toepassing van een bijzondere markering in de verharding of een bijzondere lichtmast.

Kleuren In overeenstemming met heel Oss en Berghem zijn de traditionele stoepen lichtgrijs en de asfaltwegen (Frankenbeemdweg, John F. Kennedybaan) zwart. De kleurkeuze voor de rijbanen, parkeerplaatsen, woonerven en pleintjes is vrij. Deze dient wel goed te worden afgestemd op de uitgesproken architectuur en eventuele andere omgevingsaspecten.

Verlichting Zoals in 5.4 (Verlichting) aangegeven onderscheiden we voor verlichting verschillende gebieden: centrumgebieden, oudere wijken, nieuwere wijken, bedrijventerreinen en inrichtingsvrije gebieden.. Naast de vlakken is ook onderscheid gemaakt in de verschillende typen lijnen: stadswegen, gebiedsontsluitingswegen en industriewegen.

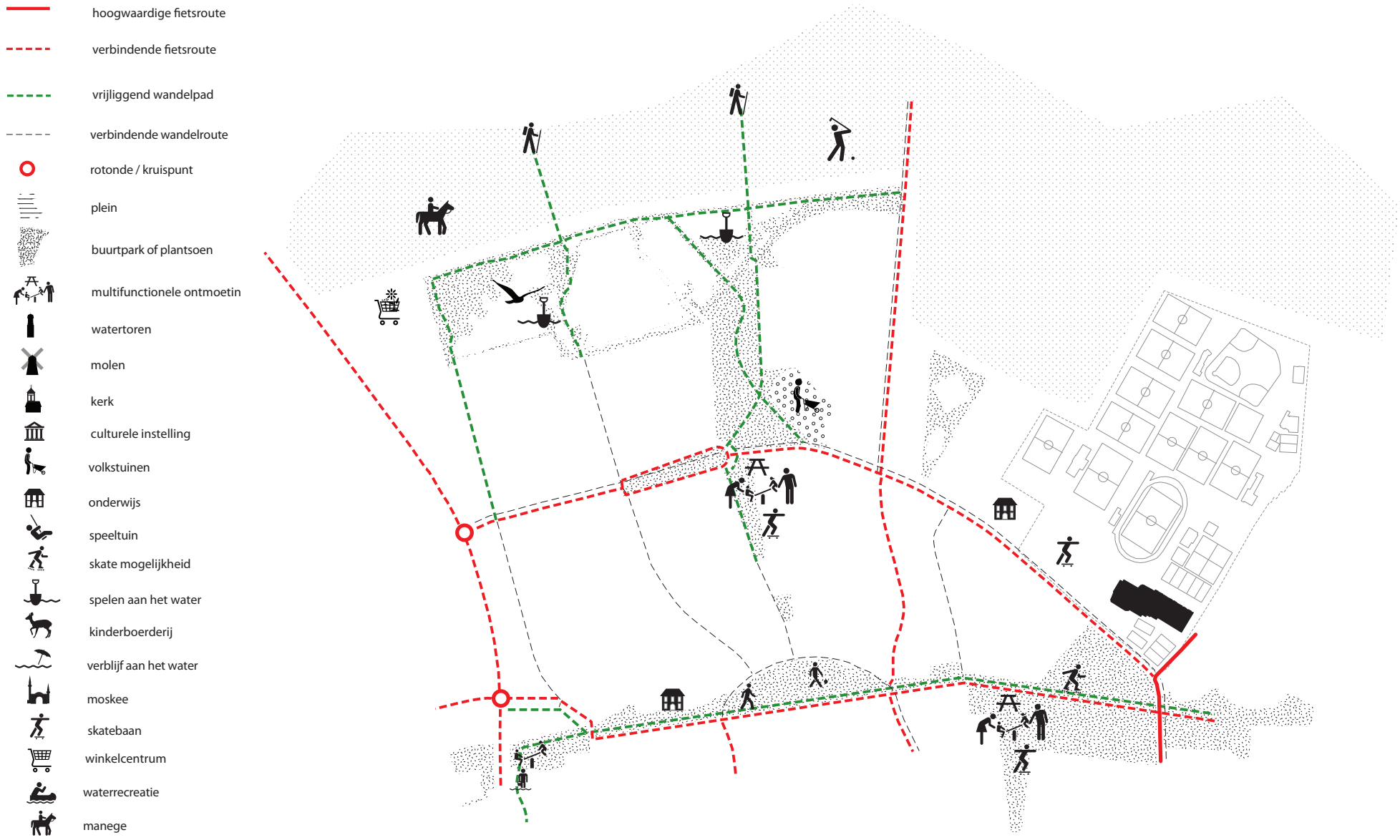
- *Nieuwere wijken* Woonstraten en -erven krijgen de standaard mast en armatuur die kenmerkend is voor de nieuwere wijken;
- *Inrichtingsvrij* De groene lob is inrichtingsvrij en kan desgewenst een eigen mast en armatuur krijgen. Alleen belangrijke routes worden verlicht, eventueel met dynamische verlichting;
- *Stadswegen* Langs de John F. Kennedylaan komen de standaard lichtmasten en armaturen voor stadswegen. De verlichting van de Singel 1940-1945 is richtinggevend;
- *Buurt- en gebiedsontsluitingswegen* In de hele stad worden voor dit type wegen dezelfde lichtmasten en armaturen gebruikt. Het betreft de 'Middenboog': Voorburcht, Tournooiveld, Mettegeupelstraat en Rusheuvelstraat.

Inrichtingselementen Voor de nieuwere stadsdelen is de wens een standaard vast te stellen, bestaande uit paaltjes, vuilnisbakken, bankjes en dezelfde kleur lichtmasten.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Mettegeupel;
- Één duidelijke verhardingskeuze (hoogwaardige betonklinkers) voor heel Mettegeupel. De Oijense Zij is afwijkend (gebakken klinkers);
- Herkenbaarheid historische routes vergroten;
- Ontwerpopgave Middenboog samenhang en rust brengen in opeenvolgende straatprofielen.

ROUTES, SPELEN EN ONTMOETEN METTEGEUPEL

6.12.6 wandelen en fietsen

Net als in heel Oss en Berghem zijn de afstanden tot voorzieningen en groene gebieden relatief kort in Mettegeupel. Het fietsen en wandelen willen we graag stimuleren. Daarom zetten we in op een comfortabel netwerk van wandel- en fietspaden.

Fietsen Het netwerk van hoofdfietsroutes is in beeld gebracht in 4.7 (Fietsen). Hier gaan we specifiek in op de fietsroutes in Mettegeupel. Deze wijk is goed ingebed in het netwerk van fietsroutes. Op de kaart zijn met rode lijnen (doorgetrokken en gestreept) de fietspaden in de wijk aangegeven. De doorgetrokken rode lijn over de Marcharenseweg betreft een hoogwaardige regionale fietsroute in de vorm van de noord-zuidelijke fietsstraat. Op de kaart zijn een viertal fietsroutes aangegeven met rood gestreepte lijnen. Van de rood gestreepte lijnen zijn drie fietsverbindingen in de huidige situatie al aanwezig. Het betreft de fietsroute over de John. F. Kennedybaan, de fietsroute over de Rusheuvelstraat en de Mettegeupelstraat en de fietsroute over de Oijenseweg. De eerste maakt deel uit van de stadswegen. Hier liggen vrijliggende fietspaden. De tweede fietsroute leidt de fietsers naar het sportcomplex De Rusheuvel en de twee aanwezige scholen. Deze fietsroute op stadsniveau willen wij graag doortrekken over het Tournooiveld en de Voorburcht. De derde fietsroute is een regionale fietsroute richting Oijen tussen het stadscentrum en het buitengebied. Het betreft hier een woonstraat, waardoor het fietsstraatmodel voor de hand ligt. De vierde aangegeven fietsroute is een volledig nieuwe fietsroute. Wij zien kansen voor een reactief pad door het noordelijke stadspark.

Wandelen In 4.4 (Wandelen) is het complete gewenste netwerk van wandelroutes in kaart gebracht. De belangrijkste categorieën wandelroutes zijn: Route Historisch Centrum Oss, Parkenroute, Landschapsroute en de verbindingen naar het buitengebied (zie wandelkaart 4.4). De Parkenroute (groen gestreepte lijn) is een wandelroute van circa 8 kilometer die verscheidene grote groengebieden van Oss aandoet. Het noordelijke stadspark maakt onderdeel uit van deze Parkenroute. De verbindende routes tussen het centrum en buitengebied maken optimaal gebruik van de aanwezige groenstructuren (grijs gestreept). Het idee is om van de eigen voortuin, via plantsoenen, buurtparken, stadsparken en lobben het buitengebied op een aantrekkelijke manier te voet te bereiken. Door de groene lob in Mettegeupel gaat één van deze verbindende routes. Deze lob is een recreatief uitloopgebied waarin we aantrekkelijke, vrij liggende voetpaden willen realiseren. Ook in het noordelijke stadpark zien wij kansen voor een aantrekkelijk recreatief pad. Voor een aangename wandeling maken nu al veel bewoners van Mettegeupel gebruik van de informele paadjes in het nabij gelegen poldergebied. Door de woonwijk zo goed mogelijk aan te sluiten op de wandelstructuur in het buitengebied kan het wandelgenot nog verbeterd worden. Verschillende straten van de 'Waaier' zijn rechtstreekse verbindingen naar het buitengebied.

KANSEN / OPGAVE

- Recreatieve route door noordelijke stadspark creëren (op termijn);
- Fietsroute over de 'Middenboog' doortrekken over het Tournooiveld en de Voorburcht;
- Verbeteren aansluiting wandelroutes vanuit de woonwijk op de wandelstructuur in het buitengebied;
- Aantrekkelijke, vrij liggende wandelpaden in groene lob realiseren.

FOTO'S METTEGEUPEL

6.12.7 ontmoeten en spelen

Ontmoetingsplekken De lobben, stads- en buurtparken zijn bij uitstek dé ontmoetingsplekken voor de bewoners van Oss en Berghem. In Mettegeupel ontmoeten de bewoners elkaar in de groene lob en in het nabijgelegen noordelijke stadspark. Door in de lob een multifunctionele ontmoetingsplek voor jong en oud in te richten zijn er in de toekomst voldoende voorzieningen voor sport, spel en verblijf. De speelplek en uitzichtheuvel in de groene scheg aan de Edelenburg zijn nu al een speel- en ontmoetingsplek. We willen deze plek aantrekkelijk maken voor meer doelgroepen. De oevers aan de noordzijde van Mettegeupel willen we aantrekkelijker maken om te spelen. Ook willen we een aantal verblijfsplekjes langs dit mooie water. Het Kasteel vormt in de toekomst een goede entree naar het noordelijke stadspark. Wij zien kansen om hier een aangename verblijfsplaats te creëren. De bewoners kunnen dan, zittend onder de nieuwe mooie bomen, genieten van de levendigheid in het noordelijke stadspark. Het aanwezige volkstuinencomplex is ook een ontmoetingsplek. De maatschappelijke betekenis en toegankelijkheid van volkstuinen willen we graag vergroten. Zo zouden vanuit de omliggende scholen en de buurt verschillende activiteiten in de volkstuinen georganiseerd kunnen worden.

Spelen Qua speelplekken wordt voor heel Oss en Berghem ingezet op minder, maar betere speelplekken. Dit betekent minder dezelfde speelplekjes met dezelfde speeltoestellen. Daar staat meer variatie in spelen tegenover, bijvoorbeeld door natuurlijk spelen en speelaanleidingen. Doordat meer creativiteit van de kinderen wordt verwacht zijn deze speelplekken ook geschikt voor een grotere leeftijdsrange kinderen (4.2 Ontmoeten en spelen). In Mettegeupel zijn veel grote groengebieden aanwezig, die volop kansen bieden voor natuurlijke speelaanleidingen. Te denken valt aan omgevallen boomstammen, waterlabyrint, greppels, etc. Deze kansen voor natuurlijk spelen willen wij benutten. Zoals hierboven aangegeven willen wij ook graag de oevers aantrekkelijk maken voor spelen.

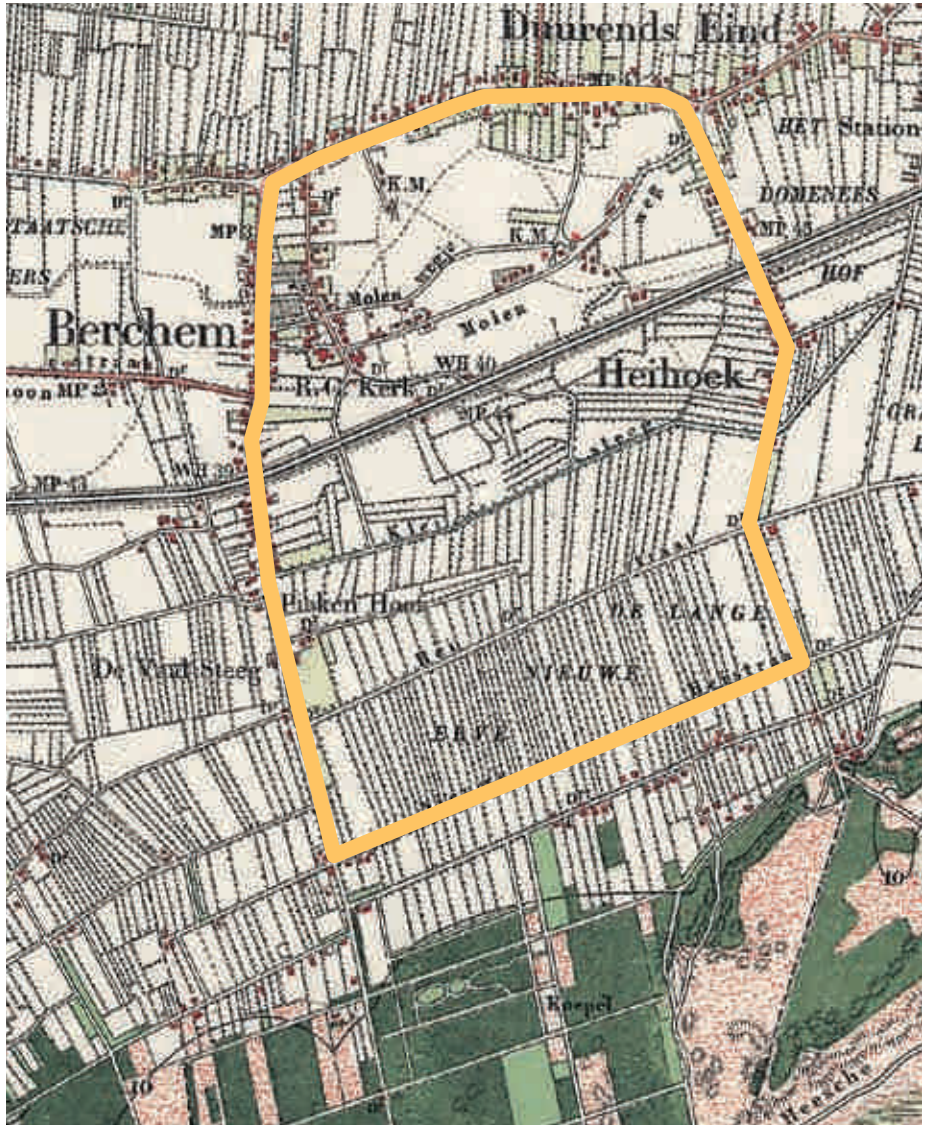
KANSEN / OPGAVE

- Verbeteren multifunctionele ontmoetingsplek creëren in groene lob, nabij de Edelenburg;
- Van het Kasteel een aangename verblijfsplek maken;
- Onderzoeken of volktuinen een grotere maatschappelijke betekenis kunnen krijgen. Onderdeel hiervan is een betere toegankelijkheid;
- In de aanwezige groengebieden talloze natuurlijke speelaanleidingen creëren;
- De wateroevers aantrekkelijk maken om te verblijven en te spelen.

6.12.8 kansen / opgave

Voor alle deelgebieden, waaronder Mettegeupel, zal een materialencatalogus opgesteld worden. Hierin wordt de scope aangegeven van de beplanting, boomsoorten en boomgrootte, type verharding en kleur, verlichtingsarmatuur, karakter speeltoestellen / speelaanleidingen, etc.

BERGHEM OP HISTORISCHE KAART CA. 1900

BERGHEM OP LUCHTFOTO

6.13 BERGHEM

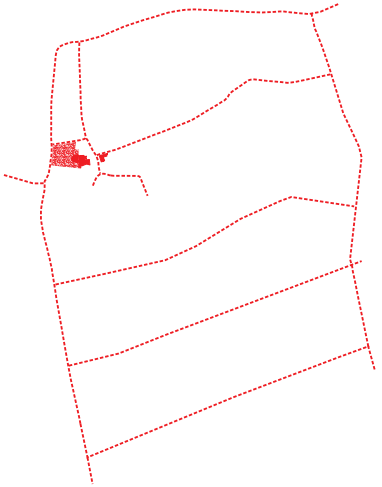
In de Visie openbare ruimte worden de recente uitbreidingen Piekenhoef en 't Reut niet meegenomen. Hiervoor zijn beeldkwaliteitplannen opgesteld die leidend zijn.

6.13.1 profiel

Dorpsfuncties Het betreft een woongebied met een compact winkelcentrum, parochiekerk, begraafplaatsen, school, gezondheidzorg-instelling en een bebouwingslint met gemengde functies.

Bebouwing Berghem bestaat hoofdzakelijk uit laagbouw. Alleen de hoge kerktoren en enkele middenhoge gebouwen in het centrumgebied zijn hier een uitzondering op.

Smaakmakers Smaakmakers zijn de nog herkenbare historische routes, kerkcomplex met bijbehorende tuin, klooster, oude gemeentehuis en het bebouwingslint met monumentale panden en boerderijen (Julianastraat, Burgemeester van Erpstraat).

Bevolking Berghem heeft een hoofdzakelijk autochtone bevolking die varieert in leeftijd.

anno 2012

Recent gerealiseerd De Molenstraat en een aantal omliggende straten zijn recent heringericht. Hetzelfde geldt voor de Hoessenboslaan en de pastorietuin. Ook de nieuwbouw op de hoek Willandstraat / Hoessenboslaan is relatief recent gerealiseerd.

Ontwikkelingen Op korte termijn wordt het centrumplan ontwikkeld met daarin de nieuwe Berchplaets (gemeenschapshuis). Op korte termijn wordt ook gestart met de aanleg van de fietsstraat in de richting van Ravenstein.

IMPRESSIE MOLENWEG / DOKTER BAPTISTSTRAAT

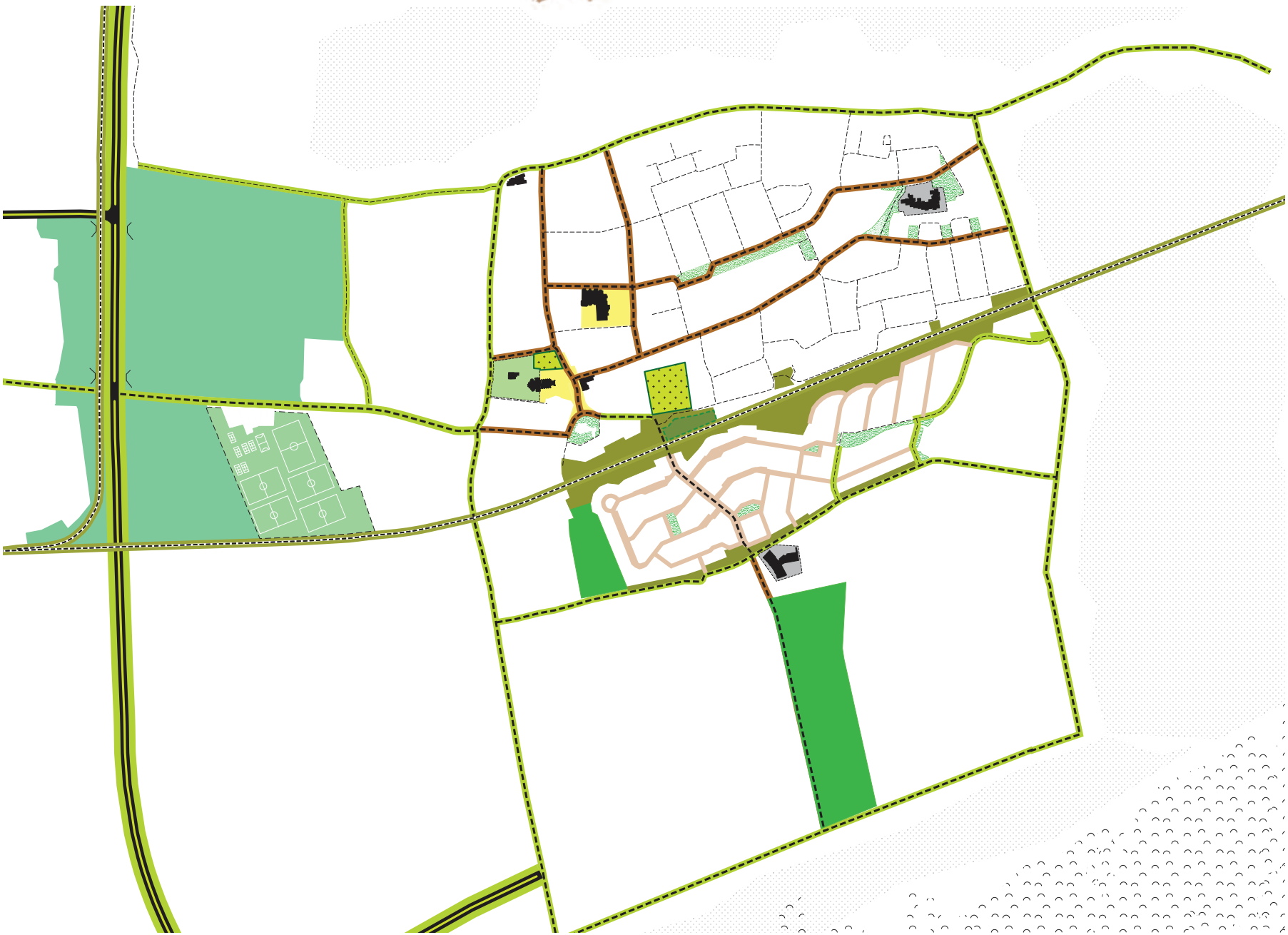
6.13.2 ligging en ontstaan

Ligging Het dorp Berghem ligt ten oosten van de stad Oss. Het van oorsprong boerendorp is gelegen op de overgang van de hogere zandgronden van de Maashorst naar de lagere rivierkleigronden van de Maasvallei. Het landschap ten zuiden van de spoorlijn is kleinschalig met veel bomen, kleine akker- en weidepercelen en houtwallen. Ten noorden van de spoorlijn is het landschap juist open en uitgestrekt met een enkele boerderij, populierenrijen langs wegen en dijken en een paar kerktorens aan de horizon.

Ontstaansgeschiedenis De naam Berghem is samengesteld uit de woorden berg (berga) en woonplaats (haima) - een woonplaats die hoger ligt dan de directe omgeving. Dat hogere gebied omvatte het Bergeind (het gedeelte van het dorp bij de parochiekerk) en het noordoostelijk gelegen gehucht Duureind. Beide gehuchten maken nu deel uit van de bebouwde kom van Berghem. Ook de nog aanwezige agrarische linten en monumentale boerderijen zijn krachtige herinneringen aan het rijke boerenverleden. Daarnaast zijn ook andere oude wegen en het verkavelingpatroon deels opgenomen in de ruimtelijke structuur van Berghem. Zelfs de nieuwste uitbreidingen (Piekenhoef en 't Reut) zijn op basis van dit principe gerealiseerd.

Tot de jaren '70 is het gebied ten noorden van de spoorlijn geleidelijk bebouwd. Dit is het gebied tussen de Julianastraat, Burg. Van Erpstraat en de Hoessenboslaan. In de jaren '80 is vervolgens de sprong over het spoor gemaakt met de uitbreiding tot aan de Willandstraat. De volgende stap was de eerste fase van de grote dorpsuitbreiding Piekenhoef. Deze betreft het gebied tussen de Willandstraat en de Piekenhoefstraat (vroeger Heiweg genaamd). De Nieuwe Heistraat zal met de aanleg van de tweede fase de zuidelijke begrenzing van het dorp worden. Door de aanleg van 't Reut is hier de dorpsgrens verschoven van de Julianasingel naar de Reutstraat (oud zandweggetje). De Hoessenboslaan is door de jaren heen altijd de oostelijke dorpsgrens gebleven.

RUIMTELIJKE STRUCTUUR BERGHEM

- stadsweg/parkweg
- laan zonder bermen
- laan met bermen
- woonstraten zonder bermen
- woonstraten met bermen
- plein
- markante knopen/kruispunten/stoepverbredingen
- winkelgebied: primaat voetganger
- woonerf
- stationsplein
- landschapsparken (groene lobben)
- stadsparken
- buurtpark
- plantsoenen
- spoorzone
- bos/bosschage
- water
- ecologische oevers
- schoolpleinen
- sportterreinen
- kinderboerderij/dierenweide
- volkstuin
- begraafplaats
- speeltuin
- bouwlocatie (gebouwen in groen)
- strandje

6.13.3 ruimtelijke structuur

Structuurelementen

Landelijke entree De Osseweg (in Berghem) en de Berghemseweg (in Oss) vormden de belangrijkste route van Berghem naar de historische kern van Oss. Tegenwoordig kent de Osseweg een andere profilering. Bijzonder is de relatief vrije en enigszins verhoogde ligging van de weg in het open landschap van de lob Oss-Berghem. De greppels, de rijen forse bomen, de brede zijbermen en de vrijliggende fietspaden geven aan het profiel een ontspannen en landelijk karakter. Het geheel is een prettig intermezzo tussen de twee bebouwingsconcentraties.

Dorpsrand Het streven is om, daar waar mogelijk, een landschappelijke overgang te maken tussen het dorp en haar omgeving. Tevens streven we naar meer samenhang en continuïteit in de dorpsrand en haar profilering. De huidige dorpsrand bestaat uit een vijftal gevarieerde wegen en linten, namelijk de Zevenbergseweg, de Julianastraat, de Burgemeester van Erpstraat, de Hoessenboslaan en de Nieuwe Heistraat. Hiervan zijn de Julianasingel en de Burg. van Erpstraat dichtbebouwde linten. Smalle openingen in het noordelijke bebouwingslint vormen vensters naar het achterliggende polderlandschap. Het westelijke bebouwingslint krijgt in zuidelijke richting een steeds lossere structuur. Dit lint is door de aanleg van het bedrijventerrein Danenhoef en het woongebied Piekenhoef ingeklemd geraakt tussen de bebouwing. De resterende onbebouwde ruimte langs de Zevenbergseweg is van geringe kwaliteit. Het verdichten van deze diffuse dorpsrand (tot aan de Nieuwe Heistraat biedt mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering.
Meer eenheid in de profilering van de dorpsrandwegen kan bereikt worden door het toepassen van een duidelijk beeldmerk, bijvoorbeeld een sterke boomstructuur, een brede trottoirband of de toepassing

IMPRESSIE
WETSTEEN / PACHTHOEVE

van dezelfde straatverlichting.Gezien het historische karakter van de dorpsrandwegen ligt het gebruik van gebakken klinkers voor de hand. De verhardingskeuze is hier echter complex doordat vele belangen samen komen (zie 6.13.5 inrichting).

Groene spoorzone De groenstructuur van Berghem bevat twee grote groene gebieden, namelijk de spoorzone en het bosvenster. De spoorzone is een relatief smalle zone aan weerszijden van het spoor met als voornaamste functie visuele en akoestische bufferwerking. Een reeks grondlichamen en hoogopgaande beplanting langs de rand bepalen het beeld. In de bredere gedeeltes van de spoorzone liggen voetpaden, die gebruikt worden voor korte wandelingen vanuit de omliggende woonstraten. Voor treinreizigers heeft deze zone een heel andere betekenis, namelijk de entree van Oss. De inzet is om meer allure aan dit entreegebied te geven, bijvoorbeeld door de aanplant van mooie bomenrijen in een patroon van een pilarengang of een intochtstoet. Als de kans zich voordoet kan het bomenpatroon doorgetrokken worden tot aan de Zevenbergseweg. Een onderbreking ter hoogte van de uitloper maakt een mooi uitzicht mogelijk op de kerktoren.

Bosvenster Het bos van Herperduin is een belangrijk sfeerelement voor Piekenhoef. Het midden in de wijk gelegen bospark sluit aan op dit zuidelijker gelegen bosgebied.

Ruimtelijke structuur stedenbouwkundig weefsel:

Centrumerf Het centrum van Berghem bestaat uit een fijnmazig raster van rechttoe rechtaan wegen waarvan de meerderheid een historische oorsprong heeft.

Rasteruitlopers Dit zijn de lange lijnen die vanuit het centrum doorlopen tot aan de dorpsrand.

Omsloten tuinen In het stedenbouwkundig weefsel zijn twee omsloten tuinen opgenomen, namelijk de tuin bij de kerk met het hekwerk eromheen en de begraafplaats met haar groene wanden.

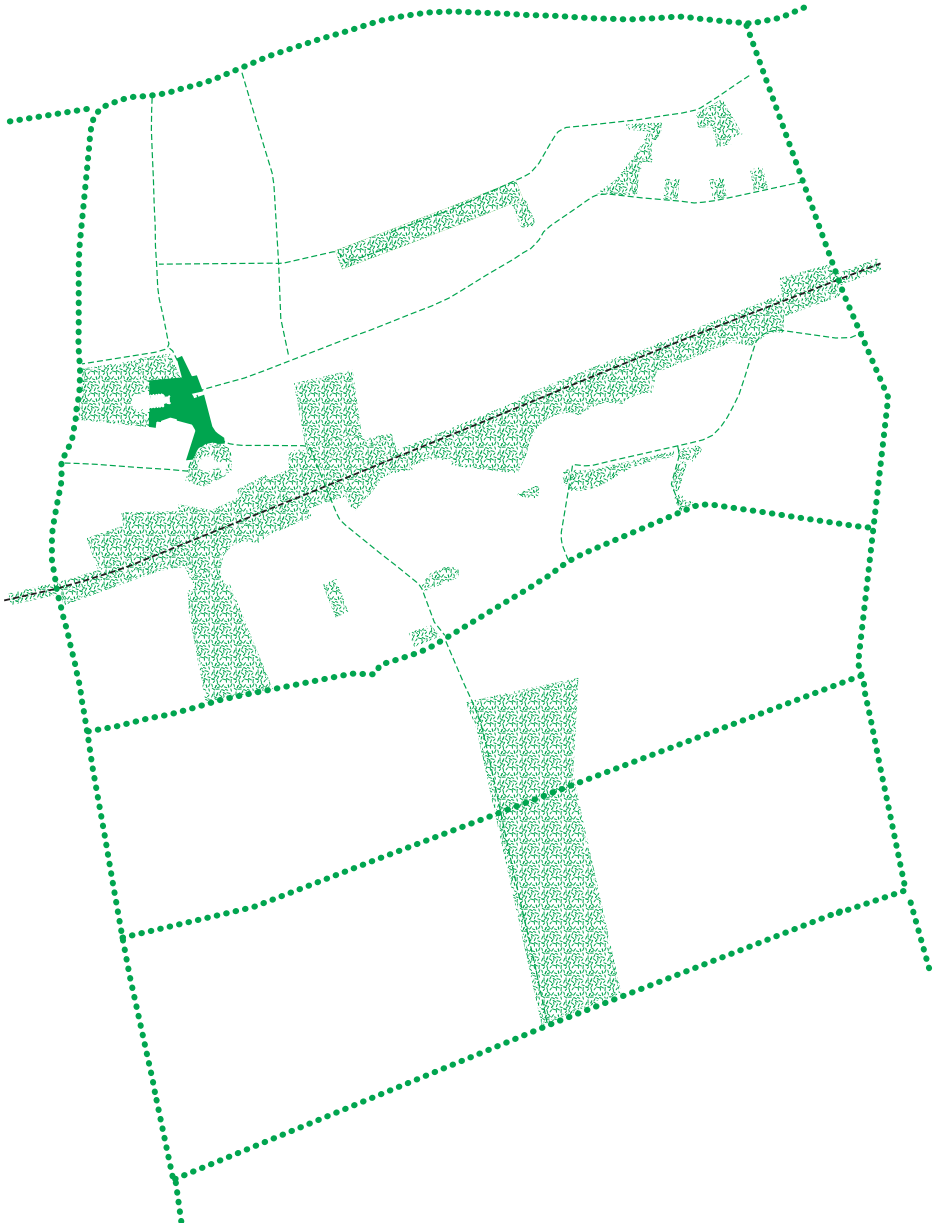
Woonstraten en woonerven Ten noorden van het spoor hebben we te maken met traditionele woonstraten met rijbaan, parkeerstrook en stoep. Ten zuiden van het spoor bestaat het stedelijk weefsel uit woonerven.

KANSEN / OPGAVE

- Meer samenhang en continuïteit in de dorpsrand;
- Meer allure aan de spoorzone geven;
- Vergroten herkenbaarheid centrumerf.

GROENSTRUCTUUR BERGHEM

- lanen 1e orde
- lanen 1e /2e orde
- maatwerk 1e /2e orde
- pleinen
- plantsoenen en buurtparken

6.13.4 Groen en water

Boomstructuur Voor de belangrijkste buurtontsluitingswegen en gebiedsontsluitingswegen van Berghem wordt ingezet op beeldbepalende bomenrijen van de 1e / 2e orde (gestippelde groene lijn). Het gaat om de volgende wegen: Spaanderstraat, Burgemeester van Erpstraat, Hoessenboslaan, Nieuwe Heistraat, Piekenhofstraat, Willandstraat, Zevenbergseweg , Julianastraat en de Osseweg. De dun gestreepte groene lijnen geven aan in welke straat de bomen eveneens beeldbepalend zijn, maar waar maatwerk noodzakelijk is. De ruimte is hier vaak niet toereikend voor twee bomenrijen. Het betreffende maatwerk kan één bomenrij betreffen of verspreid staande bomen van de 1e / 2e orde. Maatwerk voor grote bomen is van toepassing op de volgende straten: Veldstraat / Wilhelminasingel, Sint Willibrordusstraat /Molenweg, Pastoor van Teteringstraat, Kerkstraat, Kloosterstraat / Pachthoeve, Dotterbloem, Peerhofstraat, Heiligenbos. Op pleintjes en in plantsoenen hebben eveneens grote bomen (boomgroepen of solitair) de voorkeur.

Groene sfeer Er wordt onderscheid gemaakt tussen de (gewenste) groene sfeer ten noorden en ten zuiden van de spoorlijn. Het oudste deel van Berghem heeft en krijgt een lommerrijke sfeer met grote bomen, grasveldjes, hagen en gevelgroen. Ten zuiden van het spoor is ingezet op een rijk beplantingassortiment.

Water In heel Berghem is geen oppervlaktewater aanwezig. Het hemelwater koppelen we zoveel mogelijk (ondergronds) af.

KANSEN / OPGAVE

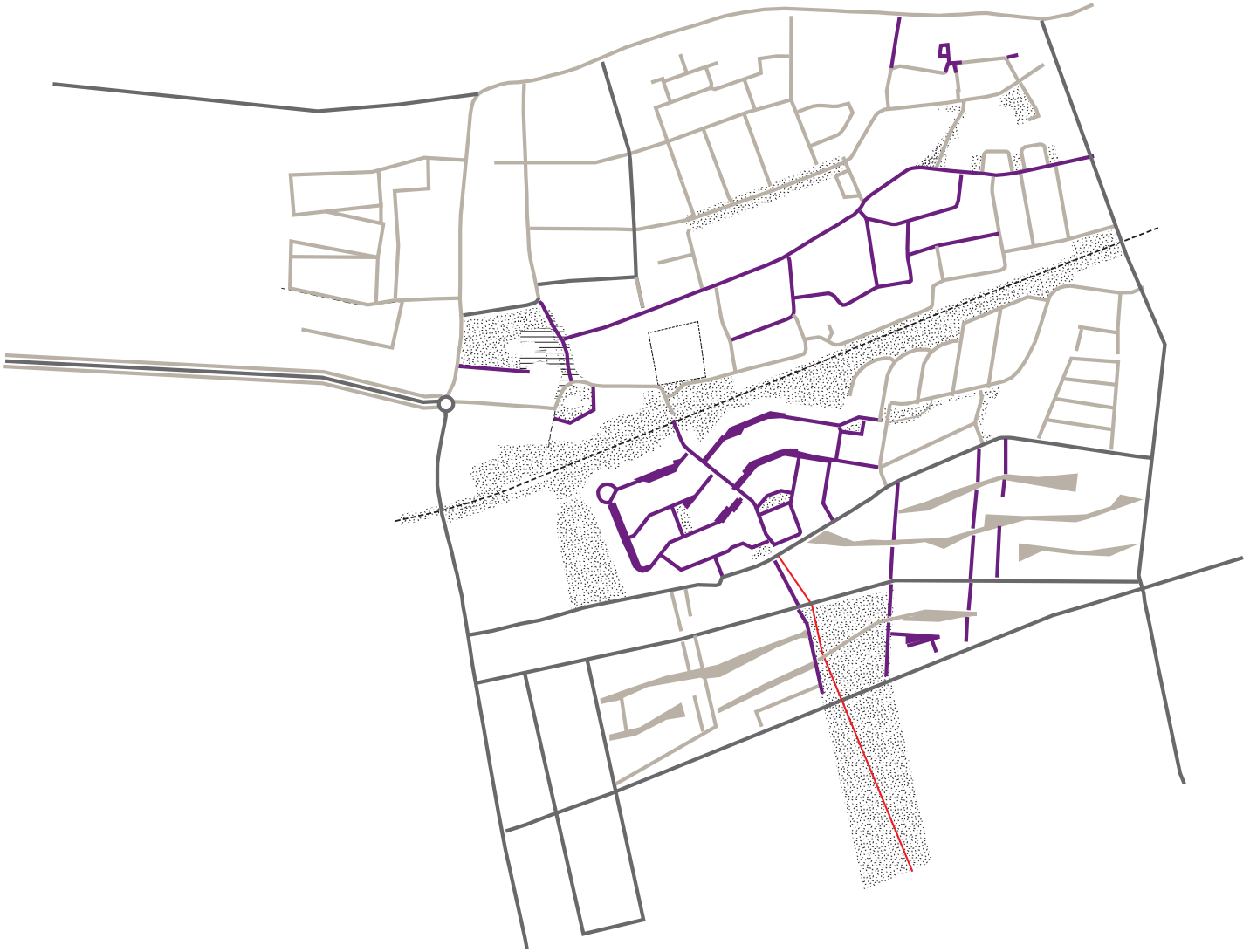
- Opstellen materialencatalogus Berghem (o.a. groen en bomen);
- Zo optimaal mogelijk de hoofdboomstructuur realiseren;
- Inzetten op mooie, groot wordende bomen in aanwezige groengebieden en pleintjes;
- (Zichtbaar) afkoppelen hemelwater.

6.13.5 inrichting

Basisverharding De huidige verharding in Berghem levert geen eenduidig beeld op. Het centrumgebied kenmerkt zich door een veelheid aan verhardingsmaterialen: betonklinkers, gebakken klinkers en asfalt. Met de uitvoering van het Centrumplan komt hier een eenduidig beeld met gebakken klinkers en granieten keien.. Ten noorden van het spoor ligt het oudere deel van Berghem waar voornamelijk gedateerde betonklinkers liggen. De ouderdom is te zien aan het zichtbare grind in de klinkers. De Molenweg en omgeving zijn recent heringericht. Hier zijn gebakken klinkers in de rijbanen en betontegels (20 x 20 cm) in de stoepen toegepast De Molenweg is een goed voorbeeld voor het oudere deel van Berghem.. Net als voor de oudere wijken in Oss stellen wij hier gebakken klinkers in de rijbanen voor en betontegels voor de stoepen.De gebakken klinkers passen qua uitstraling en sfeer het beste bij de bebouwing.Op de langere termijn zijn gebakken klinkers ook een goede investering, doordat ze herbruikbaar, kleur- en waardevast zijn. In het nieuwere deel van Berghem (tussen spoor en Willandstraat) is een tweesplitsing zichtbaar. Het westelijk deel is in gebakken klinkers uitgevoerd en het oostelijke deel in betonklinkers. Beide materialen functioneren en ogen nog goed. Herinrichting is hier voorlopig nog niet aan de orde. Bij een eventuele herinrichting worden in ieder geval

HUIDIGE VERHARDING BERGHEM

- asfalt rijbaan
- betonklinkers rijbaan
- betonklinkers stoepen

de gebakken klinkers hergebruikt. De verhardingskeuze voor de dorpsrandwegen is gecompliceerd. Voor de Burgemeester van Erpstraat geldt bijvoorbeeld dat vanuit het historische karakter gebakken klinkers voor de hand liggen. Het Mobiliteitsplan geeft hier echter asfalt aan omdat het een gebiedsontsluitingsweg is. En in praktijk is deze straat recent heringericht met betonklinkers en is deze dorpsrandweg voorlopig niet aan herinrichting toe.

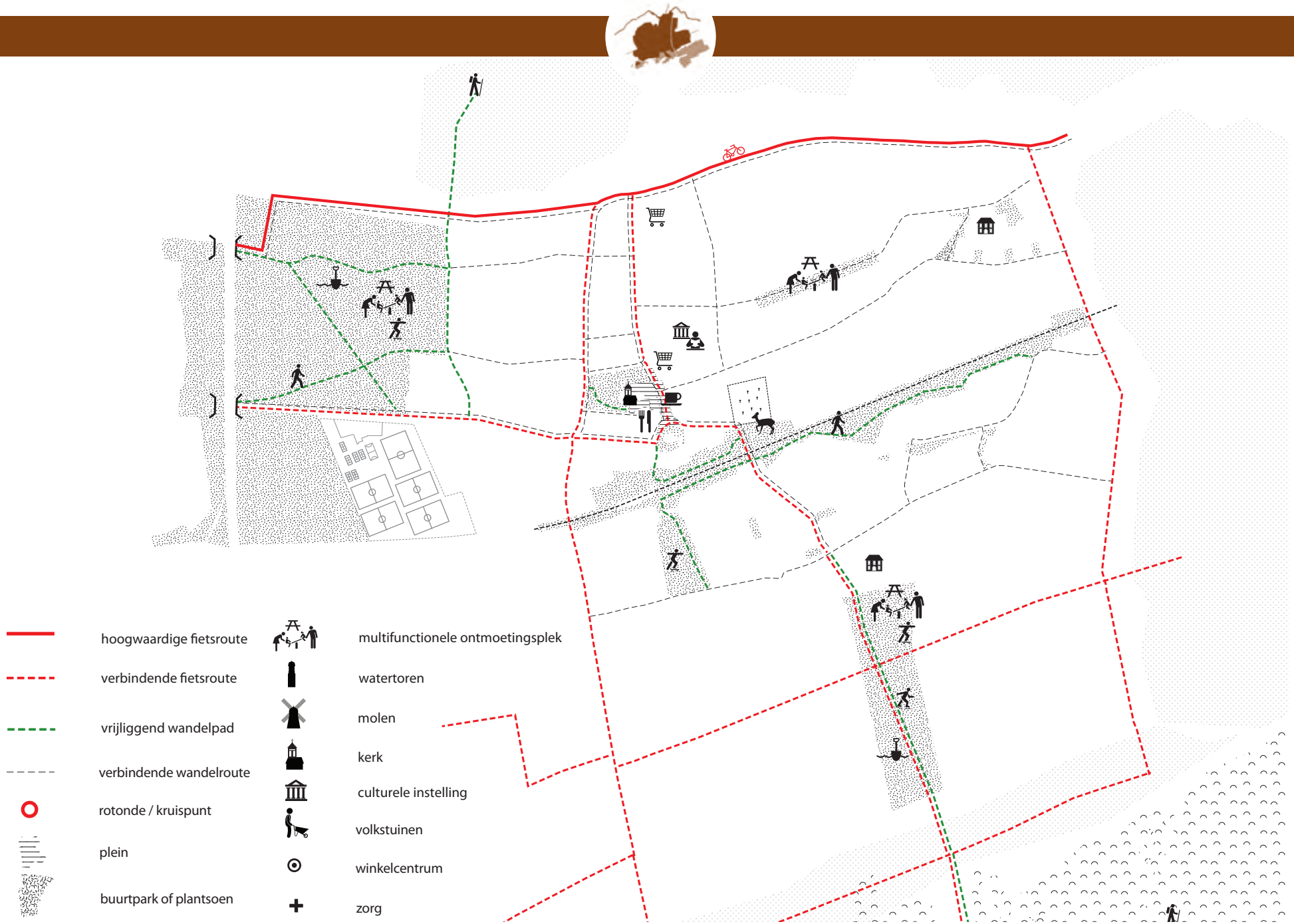
Kleuren Ten noorden van het spoor zijn de rijbanen roodbruin en de stoepen lichtgrijs. De granieten keien in het centrum zijn donkergrijs. Ten zuiden van het spoor is de kleurkeuze nog vrij. Éénmaal een keuze gemaakt dan geldt deze kleurkeuze voor het hele deelgebied

Verlichting Voor de verlichting onderscheiden we: centrumgebieden, oudere wijken, nieuwere wijken, bedrijventerreinen en inrichtingsvrije gebieden. Elke categorie heeft zijn eigen familiegroep masten en armaturen. Daarnaast is Oss een stad en Berghem een dorp. Dit verschil mag zich uiten in de verlichting. In Berghem hebben we een standaard mast en armatuur voor: oudere wijken, nieuwere wijken, centrumgebied en buurt- en gebiedsontsluitingswegen. Daarnaast leent het centrumgebied zich voor het aanlichten van bijzondere gebouwen, zoals de kerk.

Inrichtingselementen Zowel voor de oudere als nieuwere wijken is de wens een standaard vast te stellen, bestaande uit paaltjes, vuilnisbakken, bankjes en dezelfde kleur lichtmasten.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Berghem;
- Opstellen herinrichtingstrategie (indien aan de orde);
- Kwaliteitsverbetering centrumgebied, eenduidig beeld;
- Samenhang en continuïteit in dorpsrand realiseren;
- Bij herinrichting oudere deel Berghem: eenduidig beeld realiseren gebaseerd op herinrichting Molenweg. Inzetten op gebakken klinkers in rijbanen;
- Aanlichten van de Kerk;
- Herkenbaarheid historische routes vergroten.
- Gezien het historische karakter van de dorpsrandwegen ligt het gebruik van gebakken klinkers voor de hand. De verhardingskeuze is complex doordat vele belangen hier samen komen (zie 6.13.5 inrichting).Vanuit het Mobiliteitsplan is echter vastgelegd dat alle 50 km-wegen in asfalt uitgevoerd moeten worden.

ROUTES, SPELEN EN ONTMOETEN BERGHEM

6.13.6 wandelen en fietsen

De afstanden tot voorzieningen en groene gebieden zijn relatief kort in Oss en Berghem. Fietsen en wandelen hebben de voorkeur boven gemotoriseerd verkeer. Daarom behouden en versterken we comfortabele en veilige wandel- en fietspaden.

Fietsen Op de kaart zijn met rode gestreepte lijnen de fietspaden aangegeven. De dorpsrandwegen en de entreewegen hebben / krijgen fietsstroken of aanliggende fietspaden. De N329 mag geen barrière vormen voor fietsers tussen Oss en Berghem. Drie fietstunnels zijn dan ook gepland: één ter hoogte van de Singel 1940-1945, één ter hoogte van de Berghemseweg/Osseweg en één ter hoogte van de Gasstraat Oost. Door Piekenhoef ligt een vrijliggende fietsroute langs de Piekenhoefstraat. Een interessante recreatieve fietsroute is de zogenaamde parkenroute die het bos- en poldergebied met elkaar verbindt via het Bosvenster, de groene spoorzone en de omsloten tuinen (kerktuin en begraafplaats).

Wandelen De groen gestreepte lijnen geven de (potentiële) wandelpaden aan. Wandelmogelijkheden in Berghem zijn gelegen in de grotere groene gebieden: bosvenster, groene spoorzone met uitloper, de omsloten tuinen en de lob Oss-Berghem. Een interessante kans is de reconstructie van het historische 'kronkelpad' (zie historische kaart). De zwart gestreepte lijnen op de kaart geven de belangrijkste bestaande wandelverbindingen en –paden aan. Hier horen ook comfortabele stoepen bij. Het betreft de Wilhelminasingel, Molenweg, Doctor Baptistenstraat, Veldstraat, Sint Willibrordusstraat, Willandstraat, Heiligenbos en enkele kortere verbindingsstraten.

KANSEN / OPGAVE

- Betere inpassing fietsvoorzieningen in profiel Julianasingel, Burgemeester van Erpstraat en Zevenbergseweg;
- Oversteekbaarheid Julianasingel en Burgemeester van Erpstraat verbeteren voor voetgangers en fietsers ter hoogte van de Kerkstraat, Spaanderstraat, Hertog Hertogsingel en Hoesenbosstraat;
- Koppelen recreatieve 'parkenroute' met padenstelsel in het bosgebied ten zuiden van het dorp, met de paden in de lob Berghem/Oss en met het polderlandschap

FOTO'S BERGHEM

6.13.7 ontmoeten en spelen

Ontmoetingsplekken Zoals in 4.2 (ontmoeten en spelen) aangegeven zijn er in en nabij Berghem in relatie tot Oss relatief weinig grote openbare parken. Hier zijn alleen het Bosvenster en de lob Oss-Berghem aanwezig. Deze gebieden zijn bij uitstek dé ontmoetingsplekken voor de bewoners van Berghem. Hier wordt dan ook een concentratie van sport- en spelvoorzieningen beoogd. Daarnaast bieden in het centrumgebied de pastorietuin en het kerkplein volop mogelijkheden voor spontane ontmoetingen. Ook sporten brengt mensen bij elkaar. Het sportcomplex aan de Osseweg in de lob Oss-Berghem is daarmee ook een ontmoetingsplek.

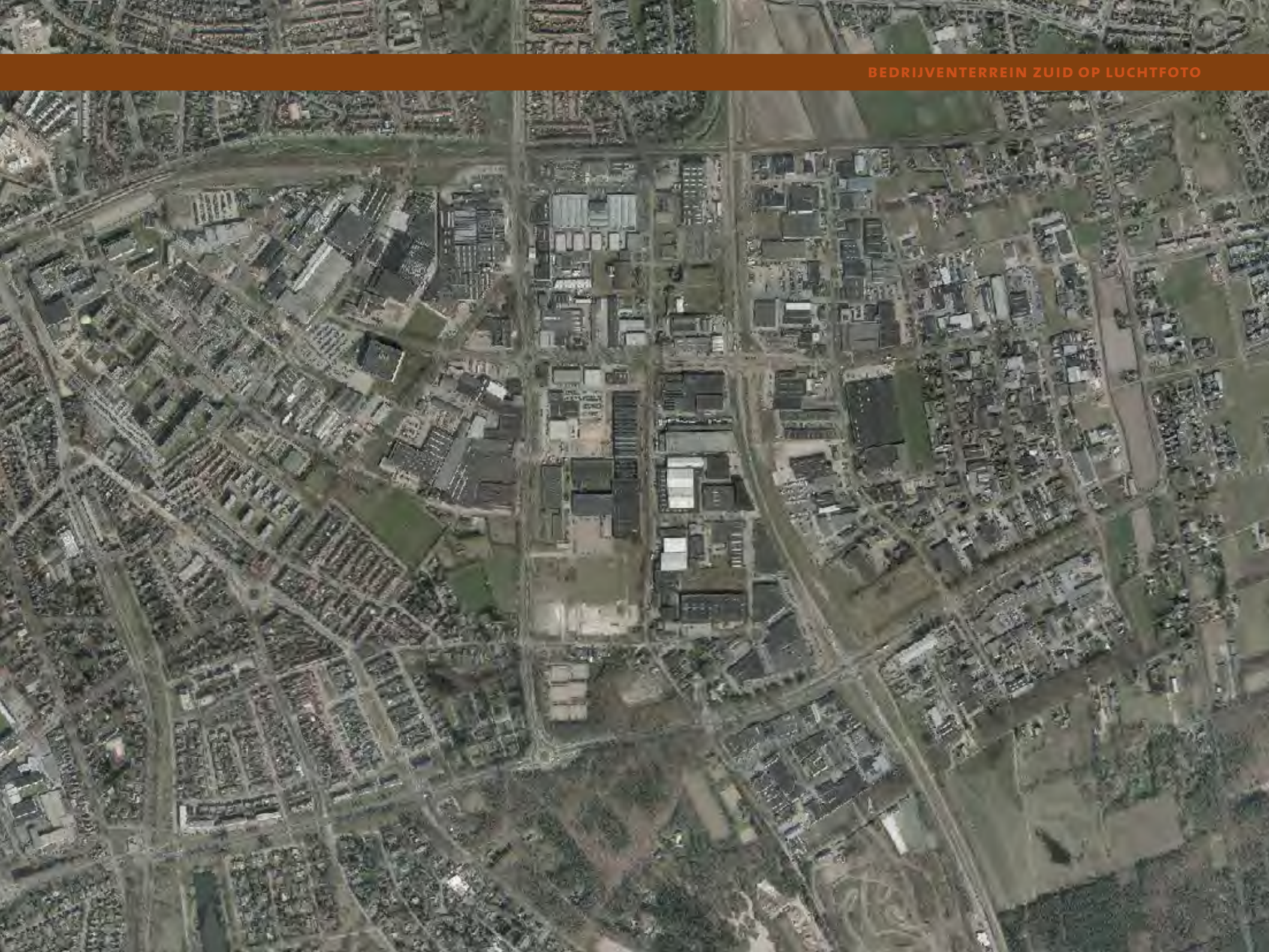
Spelen De groene uitloper aan de zuidzijde van de spoorzone biedt ruimte aan een speelweide. In de Wilhelminasingel ligt (in de toekomst) een speelplantsoen. Qua speelplekken wordt ingezet op minder, maar betere speelplekken. Dit betekent minder dezelfde speelplekjes met dezelfde speeltoestellen. Daar staat meer variatie in spelen tegenover, bijvoorbeeld door natuurlijk spelen en speelaanleidingen. Doordat meer creativiteit van de kinderen wordt verwacht zijn deze 'speelplekken' ook geschikt voor een grotere leeftijdsrange kinderen.

KANSEN / OPGAVE

- Vergroten verblijfskwaliteit en toegankelijkheid centrumgebied en pastorietuin;
- Formeel ingerichte kleinschalige speelplekjes reduceren, één speelplek per woonbuurt. Hierbij specifiek aandacht voor natuurlijk spelen en speelaanleidingen.

6.13.8 kansen / uitdaging

Voor alle deelgebieden, waaronder Berghem, zal een materialencatalogus opgesteld worden. Hierin is de scope aangegeven van de beplanting, boomsoorten en boomgrootte, type verharding en kleur, verlichtingsarmatuur, karakter speeltoestellen / speelaanleidingen, etc.

6.14 BEDRIJVENTERREIN ZUID

6.14.1 profiel

Stedelijke functies Het zuidelijke bedrijventerrein bestaat uit drie terreinen, namelijk Moleneind, Landweer en Danenhoef. Over het algemeen is het bedrijventerrein gericht op bedrijvigheid. Het meest westelijke deel, Moleneind, is meer gericht op de industrie. Hier ligt o.a. het farmaceutische bedrijf MSD. Aan de oostzijde van Danenhoef staan bedrijfswoningen.

Bebouwing De bebouwing op het Bedrijventerrein Zuid is gedifferentieerd en bestaat uit grootschalige lage bouwblokken, kleinere bedrijfsgebouwen, bedrijfswoningen (oostzijde) en markante bebouwingsaccenten (MSD-terrein).

Smaakmakers Een belangrijke smaakmaker is het bebouwingsensemble op het MSD-terrein. Deze markante bebouwingsaccenten zijn bekend bij elke Ossenaar. De tracés van de historische wegen zijn eveneens smaakmakers . Het betreft de Molenweg en de Kloosterstraat.

Bevolking Op het Bedrijventerrein Zuid wordt hoofdzakelijk gewerkt. De functie wonen komt maar sporadisch voor.

anno 2012

Recent gerealiseerd

*Ontwikkelingen*De plannen voor de N329, ook wel de Weg van de Toekomst genoemd, zijn momenteel in uitvoering. Onderdeel van deze plannen zijn de ruime groene bermen (wadi's) langs de weg, het plaatsen van de bedrijfspanden met het gezicht naar deze weg en de landschappelijke inpassing van de bedrijfskavels. In het kielzog worden ook enkele straten op het bedrijventerrein mee geasfalteerd. De Kloosterstraat en Gasstraat worden binnenkort heringericht. Het inpassen van de fietsstraat in het wegprofiel van de Industrielaan, Gasstraat Oost (deels) en Kantsingel wordt binnenkort uitgevoerd.

6.14.2 ligging en ontstaan

Ligging Bedrijventerrein zuid ligt ten zuiden van de spoorlijn. De oost- en westrand zijn afgebakend door het bebouwingslint de Zevenbergseweg en de woonwijk Oss-zuid. De zuidrand wordt gevormd door het bosrijke buitengebied (Zuidelijke Geledingszone).

Ontstaansgeschiedenis Het aantal inwoners van Oss nam in de periode 1945 – 1962 toe van ruim 20.000 naar ruim 30.000 inwoners. Deze mensen moesten kunnen wonen én werken. De wederopbouwperiode stond daarom in het teken van uitbreiding van woningen en industrie. Het actieve industrialisatiebeleid dat de gemeente Oss al sinds de crisis van de jaren '30 voerde legde geen windeieren. Het aantal arbeidsplaatsen in de industrie nam in de periode 1947-1962 toe van 4.300 naar 10.800. Dat was een toename van ruim 250% in slechts vijftien jaar. Oss was destijds de sterkst geïndustrialiseerde gemeente van Nederland.

LUCHTFOTO MOLENEIND MET ORGANON, DESSO EN THOMASSEN&DRIJVER, 1956

Moleneind Het eerste deel van Moleneind (ten westen Molenweg) was de eerste echt grote stap om de industriële groei op te vangen. Het circa 30 ha. grote industrieterrein Moleneind lag gunstig ten opzichte van de overheersende zuidwestelijke windrichting. Dit terrein werd ingevuld met uitbreidingen, verplaatsingen en nieuwe vestigingen van bedrijven als Zwanenberg-Organon, Unox, Hartog, Philips, Desseaux, Thomassen Drijver, Vos, Van Loosbroek, Rosmalen en Laros. Als buffer tussen de woonwijk Oss-Zuid en Moleneind werd een groene zone met parken, sportterreinen en een begraafplaats aangelegd.

Landweer De vraag naar vestigingsplaatsen voor industrie was na de invulling van Moleneind onverminderd groot. Daarom werd in de periode 1959-1963 het aangrenzende terrein Landweer ten oosten van de Kantsingel ingevuld met weer nieuwe bedrijven. Dit terrein van 39 ha. bood ruimte aan bedrijven als Zwaluw, Alti, Kropman, Metinos, philips, PNEM, Osse Houtwerf, Acket, Vereenigde metaalverpakking Maatschappij en Blaauwhoed.

Danenhoef Door een grenscorrectie met de gemeente Berghem kwam in 1966 nog een terrein van 42 ha. ter beschikking voor de industrie.

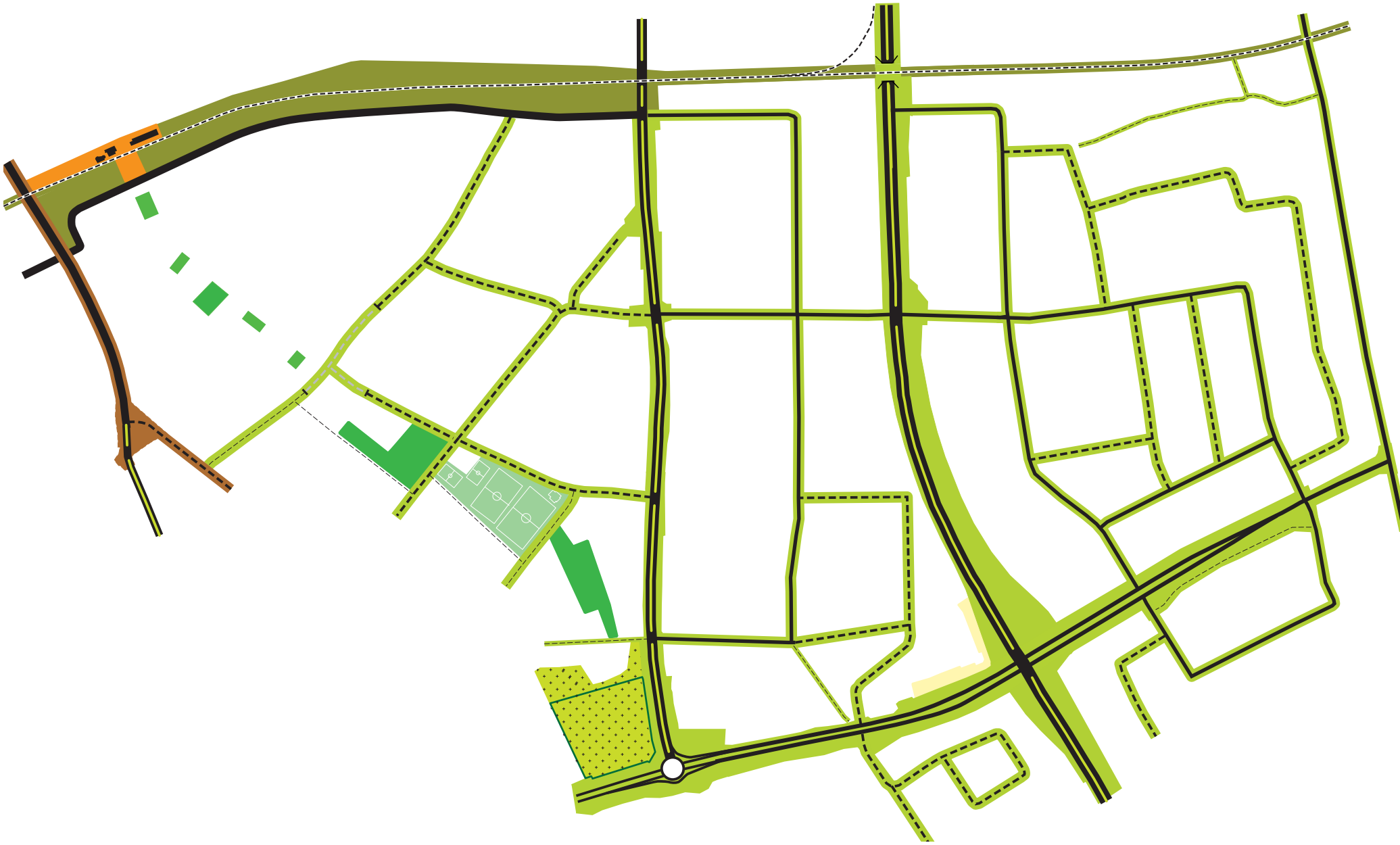
Uitbreidingsplannen van J.H. Froger: De Uitbreidingsplannen op hoofdlijnen van J.H. Froger uit de jaren 1950, 1955, 1962, 1967 en 1970 laten de hierboven beschreven groei van het Bedrijventerrein Zuid goed zien. Het plan uit 1950 heeft het eerste deel van Bedrijventerrein Zuid, Moleneind, voor het eerst opgenomen. Het plan uit 1962 laat duidelijk het tweede deel Landweer zien. In 1967 zijn de plannen voor Danenhoef ook ingetekend. Tot slot laat het plan uit 1970 de uitbreiding ten zuiden van de Julianasingel / Hartog Hartogsingel zien.

6.14.3 ruimtelijke structuur

Structuurelementen:

Groene banen De provinciale weg (N329) en verschillende stadwegen (Kantsingel, Julianasingel en Hartog Hartogsingel) doorsnijden het bedrijventerrein. Zoals op ruimtelijke structuurkaart te zien is zijn zowel de stadswegen als de Provinciale weg grote groene banen door de bedrijfsbebouwing. De rijbanen van de stadswegen worden in heel Oss begeleid door grasbermen met daarin grote bomen. De plannen voor de N329, ook wel de Weg van de Toekomst genoemd, zijn momenteel in uitvoering. Onderdeel van deze plannen zijn de ruime groene bermen (wadi's) langs de weg, het plaatsen van de bedrijfspanden met het gezicht naar deze weg en de landschappelijke inpassing van de bedrijfskavels.

Casco van Hoofdwegen In de huidige structuur worden de wegen op Bedrijventerrein Zuid veelal gelijkwaardig ervaren. Het streven is om een duidelijke hiërarchie aan te brengen in de wegenstructuur. De Stadswegen en de N329 moeten zich in de toekomst duidelijk onderscheiden van de overige wegen. Ook de historische wegen, de Kloosterstraat en de Molenweg, willen we duidelijk onderscheiden t.o.v. de overige wegen. Deze hiërarchie willen we doorvertalen in de wegprofielen. De historische wegen krijgen een traditioneel wegprofiel met trottoirs en parkeerstroken. De andere industriewegen krijgen een profiel dat opgebouwd is uit rijbanen en grasbermen. Afhankelijk van de hiërarchie is het profiel ruimer of krapper. De grasbermen zijn een belangrijk onderdeel van de ruimtelijke structuur van het bedrijventerrein. Parkeren op deze grasbermen verpest deze ruimtelijke structuur. Parkeren moet dan ook op eigen terrein opgelost worden.

RUIMTELIJKE STRUCTUUR BEDRIJVENTERREIN ZUID

Hoofdentrees In de huidige ruimtelijke structuur ervaren wij geen duidelijke hoofdentrees. Wij willen dat in de toekomst de hoofdentrees duidelijk herkenbaar zijn. Dit is een ontwerpopgave.

KANSEN / OPGAVE

- Ontwerpopgave voor duidelijk herkenbare hoofdentrees;
- Geen parkeren op grasbermen, maar op eigen terrein oplossen;
- Aantal inritten door grasbermen beperken;
- Hiërarchie brengen in de wegenstructuur en de samenhang in de profielen versterken. Hierbij rekening houden met de uitzonderingspositie van de Molenweg en de Kloosterstraat. Dit zijn geen typische industriewegen, maar historische wegen.

GROENSTRUCTUUR
BEDRIJVENTERREIN ZUID
lanen 1e orde
lanen 1e /2e orde
maatwerk 1e /2e orde
pleinen
plantsoenen en buurtparken

6.14.4 Groen en water

Groenstructuur Het meeste groen bevindt zich langs de rand van het bedrijventerrein. Op het bedrijventerrein zelf vormt de groene begeleiding van de wegen de belangrijkste groenstructuur. De inzet is om alle wegen, behalve de historische wegen, te voorzien van grasbermen met bomen. Langs de historische wegen met stoepen streven we naar een robuuste bomenstructuur door middel van maatwerk.

Boomstructuur In 5.2 is de hoofdboomstructuur voor het gehele plangebied weergegeven. Ook op het Bedrijventerrein Zuid willen we de lijnen van de hoofdstructuur versterken met bomenrijen of losse bomen. Langs de breed geprofileerde provinciale weg N329, de stadswegen de Kantsingel, de Julianasingel, de Hartog Hartogsingel, de Molenstraat en de Gasstraat worden bomenrijen van de 1e orde toegepast. Deze wegen zijn met doorgetrokken groene lijnen aangegeven op de kaart. Voor nagenoeg alle andere wegen geldt dat ingezet wordt op beeldbepalende bomenrijen van de 1e / 2e orde (gestippelde groene lijn). Bij een drietal wegen is onvoldoende ruimte aanwezig om aan weerszijden van de weg een bomenrij van de 1e/2e orde te kunnen plaatsen. In de Molenweg, de Kloosterstraat en een gedeelte van de Gasstraat is dan ook maatwerk nodig om een robuuste bomenstructuur te bereiken. De groen gestreepte lijnen geven deze drie locaties aan. Het terrein van MSD is privé-terrein en om die reden buiten beschouwing gelaten.

Erfafscheidingen Alle bedrijfkavels hebben momenteel hun eigen erfafscheiding. Het resultaat hiervan is een kakofonie aan verschillende hekwerken en hagen. In samenwerking met de bedrijven willen we komen tot een eenduidige keuze voor een erfafscheiding. Door bijvoorbeeld te kiezen voor één soort haag, eventueel in combinatie met één soort hekwerk met klimplanten, wordt de gewenste samenhang in beeld bereikt. Wij willen de wegen graag een groene uitstraling geven. Hiervoor zijn naast de grasbermen met bomen groene begrenzingen (hagen) van het wegprofiel erg belangrijk.

Groenesfeer Kenmerkend voor een groot deel van dit bedrijventerrein zijn de grasbermen langs de wegen met daarin de stevige bomenstructuur. In de toekomst bepalen deze grasbermen met bomen in combinatie met de uniforme groene erfafscheidingen (hagen) het groene karakter.

Water Op het Bedrijventerrein zuid is geen oppervlaktewater aanwezig. Net als in de woonwijken is het streven om ook op de bedrijventerreinen het hemelwater zoveel mogelijk af te koppelen. Het afgekoppelde water voeren we af naar de grasbermen, waar we het vervolgens bergen of infiltreren. Indien nodig kan het hemelwater ook via een ondergronds stelsel afgekoppeld worden.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Bedrijventerrein zuid;
- Opstellen herinrichtingstrategie (indien aan de orde);
- In alle straatprofielen (m.u.v. Molenweg en Kloosterstraat) grasbermen met bomen opnemen;
- Eenheid brengen in erfafscheidingen bedrijfskavels;
- Onderzoeken of groene gevels bijdragen aan de beeldkwaliteit;
- Zoveel mogelijk hemelwater afkoppelen en afvoeren naar grasbermen.

HUIDIGE VERHARDING
BEDRIJVENTERREIN ZUID
asfalt rijbaan
betonklinkers rijbaan
betonklinkers stoepen

6.14.5 Inrichting

Basisverharding Zoals in 5.3 (verharding) aangegeven krijgen alle wegen op bedrijventerreinen een asfaltverharding. Voor de stoepen langs de Molenweg en de Kloosterstraat worden net als in de woonwijken de lichtgrijze betontegels gebruikt.

Kleuren Alle rijbanen zijn zwart en alle aanwezige stoepen zijn lichtgrijs.

Verlichting Voor de verlichting onderscheiden we: centrumgebieden, oudere wijken, nieuwere wijken, bedrijventerreinen en inrichtingsvrije gebieden. Elke categorie heeft zijn eigen familiegroep masten en armaturen. Bedrijventerrein zuid krijgt de standaard mast en armatuur die kenmerkend is voor de bedrijventerreinen. Het ligt voor de hand te kiezen voor een industrieel vormgegeven verlichting.

Inrichtingselementen Voor de bedrijventerreinen is de wens een standaard vast te stellen, bestaande uit paaltjes, vuilnisbakken, bankjes en dezelfde lichtmasten. Een specifieke opgave voor bedrijventerrein zuid is een oplossing vinden om het parkeren in en het verharden van grasbermen tegen te gaan. Hierbij kan gedacht worden aan een anti-parkeervoorziening in de bermen.

KANSEN / OPGAVE

- Het opstellen van een staalkaart materialen;
- Het opstellen van een herinrichtingstrategie;
- Oplossing vinden om parkeren in en verharden van grasbermen tegen te gaan.

FOTO'S BEDRIJVENTERREIN ZUID

6.14.6 Wandelen en fietsen

Fietsen Voor de werknemers uit Oss en Berghem ligt het Bedrijventerrein Zuid op fietsafstand. Zowel de fietsroute naar het bedrijventerrein als de fietsroute over het bedrijventerrein moet veilig en comfortabel zijn. Het netwerk van hoofdfietsroutes is in beeld gebarcht in 4.7 (Fietsen). Hier gaan we specifiek in op de fietsroutes over het Bedrijventerrein zuid. Oss kent een netwerk van fietsstraten waar de auto's ondergeschikt zijn aan de fietsen. Het inpassen van zo'n fietstraat over het Bedrijventerrein zuid staat op de agenda. Het betreft het tracé Industrielaan - Gasstraat - Kantsingel. Langs alle stadswegen (grotere, drukkere wegen) willen we graag vrij liggende fietspaden. Dat geldt ook voor de Julianasingel, de Hartog Hartogsingel, de Kantsingel, de Molenstraat en de Gasstraat. Voor de andere hoofdwegen van het bedrijventerrein zetten we in op fietsstroken of fietssuggestiestroken. Recreatieve fietsers zullen veelal langs het bedrijventerrein af fietsen. Er ligt een kans om een recreatieve fiets- en wandelroute te creëren door de zgn. groene buffer tussen het bedrijventerrein en de woonwijk Oss-Zuid (of de Kloosterstraat). Om aantrekkelijk naar het stadscentrum te kunnen komen, moet deze groene zone doorgetrokken worden over het terrein van MSD als de kans zich voordoet.

Wandelen Het bedrijventerrein zelf is geen aantrekkelijk wandelgebied en hoeft dat ook niet te worden. In dit werkgebied zijn immers weinig voetgangers. Traditionele stoepen zijn alleen aanwezig langs de Kloosterstraat en de Molenweg. Langs de andere straten zijn geen stoepen aanwezig.

KANSEN / OPGAVE

- Langs hoofdwegen bedrijventerrein fietsstroken realiseren;
- Inpassing fietsstraat in profiel Industrielaan, Gasstraat Oost en Kantsingel;
- Inpassing recreatieve fiets- en wandelroute door of langs de groene bufferzone tussen Oss-Zuid en het bedrijventerrein. Indien de kans zich voordoet de route doortrekken over het MSD-terrein.

6.14.7 kansen / opgave

Voor alle deelgebieden, waaronder Bedrijventerrein zuid, zal een materialencatalogus opgesteld worden. Hierin wordt de scope aangegeven van de beplanting, boomsoorten en boomgrootte, type verharding en kleur, verlichtingsarmatuur, karakter speeltoestellen / speelaanleidingen, etc.

6.15 BEDRIJVENTERREIN NOORD

6.15.1 profiel

Stedelijke functies Het noordelijke bedrijventerrein bestaat uit twee gebieden, namelijk Elzenburg en De Geer. In Elzenburg ligt het accent op de industrie. De Geer is meer gericht op bedrijvigheid. Aan de west- en zuidzijde van het gebied de Elzenburg wordt incidenteel gewoond.

Bebouwing De bebouwing op het Bedrijventerrein noord bestaat uit grootschalige bouwblokken, zoals opslagloodsen, hallen, scheepswerven en een silo. Langs de zuidrand en de westrand is de bedrijfsbebouwing kleinschaliger. Hier staan incidenteel ook woonhuizen.

Smaakmakers Bedrijventerrein noord kent drie belangrijke smaakmakers, de silo, het spoorlijntje en de haven. De silo is als landmark, net als de kerktoren, bepalend voor de skyline van Oss. Het spoorlijntje is minder prominent aanwezig, maar wel ervaarbaar op het bedrijventerrein. De haven is nagenoeg niet te beleven. Dit komt doordat vanuit praktisch oogpunt langs de gehele haven achterkanten van bedrijven staan. Direct aan de haven grenst geen openbare ruimte.

Bevolking Op het bedrijventerrein Noord wordt hoofdzakelijk gewerkt. De functie wonen komt maar sporadisch voor.

anno 2012

Recent gerealiseerd De eerste fase van Bedrijventerrein De Geer is recent gerealiseerd.

Ontwikkelingen Als vervolg staat de tweede fase van Bedrijventerrein De Geer al op de planning. Ook voor Elzenburg Noord zijn reeds plannen.

UITBREIDINGSPLANNEN J.H. FROGER 1950, 1955, 1962 EN 1970

6.15.2 ligging en ontstaan

Ligging Het Bedrijventerrein noord ligt in het polderlandschap ten noorden van de Singel 1940-1945 en strekt zich uit tot de Hertogswetering. Het Ossemeer en de nieuwe woonwijk Horzak liggen net ten westen van dit bedrijventerrein.

Ontstaansgeschiedenis Het bedrijventerrein noord is in stappen ontstaan vanaf 1967 tot in de late jaren '90 van de vorige eeuw. Zowel Bedrijventerrein Noord en Bedrijventerrein Zuid zijn oorspronkelijk ontstaan in de wederopbouwperiode na de Tweede Wereldoorlog. Deze periode stond volledig in het teken van uitbreiding van woningen én industrie. De gemeente Oss voerde al sinds de crisis in de jaren '30 een actief industrialisatiebeleid. Het aantal arbeidsplaatsen steeg in deze tijd spectaculair als gevolg van de nieuwe industrieterreinen. Oss was destijds de sterkst geïndustrialiseerde gemeente van Nederland. Het ministerie van Economische Zaken stimuleerde de vestiging van bedrijven in Oss door de bedrijven premies te geven bij vestiging in Oss. De Gemeente kreeg daarnaast extra geld voor wegen en voorzieningen.

Elzenburg Nadat bedrijventerrein zuid (Moleneind en Landweer) gevuld was met bedrijven werd vanaf 1967 het haven- en industrieterrein Elzenburg uitgegeven. Dit bedrijventerrein lag op de kruising van de beoogde maasroute (huidige hoogspanningstraject) en de provinciale weg N329. Elzenburg voorzag in de behoefte van een waterverbinding met de Maas. Van de circa 100 hectare lagen 79 hectare direct aan het water (insteekhavens en kanaal).

De Geer In de jaren '70 en '80 was Oss volledig aangewezen op de bestaande bedrijventerreinen Danenhoef en Elzenburg. Halverwege de jaren '80 werd toch naar nieuwe mogelijkheden gezocht. Dit leidde in 1988 tot het Ruimtelijk Ontwikkelingsplan voor Oss. In dit plan werden nieuwe ontwikkelingslocaties onderzocht en dan met name rond Danenhoef en Elzenburg. De annexatie van de gemeente Berghem in 1994 maakte de ontwikkeling van Danenhoef-oost, De Geer en Elzenburg-noord mogelijk. Later ontwikkelde Oss zich steeds meer als het centrum van transport en distributie. De uitgifte van logistiek bedrijventerrein Vorstengrafdonk is een logisch vervolg hiervan.

Uitbreidingsplannen van J.H. Froger De Uitbreidingsplannen op hoofdlijnen van J.H. Froger uit de jaren 1950, 1955, 1962, 1967 en 1970 laten de beschreven groei van het Bedrijventerrein noord goed zien.

RUIMTELIJKE STRUCTUUR BEDRIJVENTERREIN NOORD

- stadsweg/parkweg
- laan zonder bermen
- laan met bermen
- woonstraten zonder bermen
- woonstraten met bermen
- plein
- markante knopen/kruispunten/stoepverbredingen
- winkelgebied: primaat voetganger
- woonerf
- stationsplein
- landschapsparken (groene lobben)
- stadsparken
- buurtpark
- plantsoenen
- spoorzone
- bos/bosschage
- water
- ecologische oevers
- schoolpleinen
- sportterreinen
- kinderboerderij/dierenweide
- volkstuin
- begraafplaats
- speeltuin
- bouwlocatie (gebouwen in groen)
- strandje

6.15.3 ruimtelijke structuur

Structuurelementen:

Groene omlijsting Bedrijventerrein Noord wordt aan de west- en noordzijde omringd door natuurlijk groen dat de Hertogswetering begeleidt. Het Ossemeer dat ten noordwesten van het bedrijventerrein ligt, is feitelijk een forse verbreding van deze Hertogswetering. Aan de zuidzijde grenst het bedrijventerrein aan de uitloper van het Noordelijke Stadspark. Aan de oostzijde langs het deel De Geer ontbreekt nu nog een robuuste groene rand. Wij zien hier kansen om het deel De Geer goed landschappelijk in te passen m.b.v. een goed ontwerp voor deze robuuste groene rand. Aansluitend bij het buitengebied kan o.a. gedacht worden aan populierenrijen en sloten.

Kanaal en havens Het Burgemeester Delenkanaal en de twee insteekhavens vormen samen de belangrijkste structuurdrager van Bedrijventerrein Noord. Dit terrein ontleent zijn bestaansrecht aan dit water. De structuurdrager is echter onzichtbaar vanuit de openbare ruimte. De kade is niet toegankelijk en de bedrijven grenzen met hun achterkant (én logistiek) aan het water. Als de kans zich voordoet is het wenselijk het water beter beleefbaar te maken. Een wens die hieruit volgt is om aan het uiteinde van de Burgemeester Jansenhaven een pleintje te maken.

N329 De Provinciale weg, de N329, doorsnijdt het Bedrijventerrein Noord van noord naar zuid. Voor de N329, ook wel de Weg van de Toekomst genoemd, zijn de plannen momenteel in uitvoering. Onderdeel van deze plannen zijn de ruime groene bermen (wadi's) langs de weg, het plaatsen van bedrijfspanden met het gezicht naar deze weg en de landschappelijke inpassing van de bedrijfskavels.

Casco van hoofdwegen In de huidige structuur worden de wegen op Bedrijventerrein Noord veelal gelijkwaardig ervaren. Het streven is om een duidelijke hiërarchie aan te brengen in de wegenstructuur. Tegelijkertijd moet deze hiërarchie doorvertaald worden in de wegprofielen. Een hoofdweg krijgt dus een ander profiel dan een willekeurige weg op het bedrijventerrein. Uitgangspunt is wel dat alle wegen begeleidt worden door grasbermen met bomen. Deze grasbermen zullen systematisch onderbroken worden door de entrees naar de bedrijven. Het is onwenselijk dat daar bovenop ook onderbrekingen door parkeerplaatsen komen.

Hoofdentrees Het Bedrijventerrein noord kent twee hoofdentrees, namelijk de kruising Kanaalstraat / Veluwemeer met de N329 en de kruising Havenstraat – Singel 1940-1945.

KANSEN / OPGAVE

- Ontwerpopgave landschappelijke inpassing van De Geer;
- Beter beleefbaar maken kanaal en havens;
- Hiërarchie brengen in wegenstructuur en samenhang in profielen versterken.

GROENSTRUCTUUR BEDRIJVENTERREIN NOORD

- lanen 1e orde
- lanen 1e /2e orde
- maatwerk 1e /2e orde
- pleinen
- plantsoenen en buurtparken

6.15.4 groen en water

Groenstructuur Het meeste groen bevindt zich langs de rand van het bedrijventerrein. Op het terrein zelf vormt de groene begeleiding van de wegen de belangrijkste groenstructuur. De inzet is om alle wegen te voorzien van grasbermen met bomen.

Boomstructuur In 5.2 is de hoofdboomstructuur voor het gehele plangebied weergegeven. Ook op het Bedrijventerrein noord willen we de lijnen van de hoofdstructuur versterken met bomenrijen of losse bomen. Langs de breed geprofileerde provinciale weg N329, de stadsweg Singel 1940-1945 en de hoofdontsluiting van het Bedrijventerrein noord (Havenstraat) worden bomenrijen van de 1e orde toegepast (groene lijnen). Voor nagenoeg alle andere wegen geldt dat ingezet wordt op beeldbepalende bomenrijen van de 1e/2e orde (gestippelde groene lijn).

Groene pareltjes Op het gehele Bedrijventerrein noord is slechts één op zichzelf staande groene ruimte aanwezig. Deze rechthoekige groene ruimte ligt ingeklemd tussen de volgende vier wegen: Drontermeer, Ketelmeer, Grevelingenmeer en Randmeer. Deze ruimte heeft de potentie in zich een groen pareltje te worden. Gedacht kan worden aan een groene lunchplek.

Erfafscheidingen Alle bedrijfkavels hebben momenteel hun eigen erfafscheiding. Het resultaat hiervan is een kakofonie aan verschillende hekwerken en hagen. Door in samenwerking met de ondernemers te kiezen voor één soort erfafscheiding wordt de gewenste samenhang in beeld bereikt. Onze voorkeur gaat uit naar een haag, eventueel in combinatie met één soort hekwerk, Wij willen de wegen graag een groene uitstraling geven. Hiervoor zijn naast de grasbermen met bomen groene begrenzingen (hagen) van het wegprofiel erg belangrijk.

Groene gevels Het is het onderzoeken waard of het bedrijventerrein een betere aanblik krijgt door toepassing van groene (begroeide) gevels.

Groene sfeer Kenmerkend voor dit bedrijventerrein zijn de grasbermen langs de wegen met daarin de stevige bomenstructuur. In de toekomst bepalen deze grasbermen met bomen in combinatie met de uniforme groene erfafscheidingen (hagen) het groene karakter van dit gebied.

Water Binnen het bedrijventerrein noord ligt de Haven. Deze bestaat uit het Burgemeester Delenkanaal, de Burgemeester van Veldhuizenhaven en de Burgemeester Jansenhaven. Aan de noordrand van het bedrijventerrein liggen de Hertogswetering en het Ossemeer. We willen het hemelwater zoveel mogelijk afkoppelen en afvoeren naar het kanaal, de havens en de grasbermen, waar het vervolgens geborgen en/of geïnfiltreerd kan worden. Indien nodig kan het hemelwater ook via een ondergronds stelsel afgekoppeld worden.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Bedrijventerrein noord;
- Opstellen herinrichtingstrategie (indien aan de orde);
- In alle straatprofielen grasbermen met bomen opnemen;
- Groene, rechthoekige ruimte omvormen tot een groen pareltje;
- Eenheid brengen in erfafscheidingen bedrijfskavels;
- Onderzoeken of groene gevels bijdragen aan gewenste beeldkwaliteit bedrijventerrein;
- Zoveel mogelijk hemelwater afkoppelen en afvoeren naar het kanaal, de havens en de grasbermen.

HUIDIGE VERHARDING BEDRIJVENTERREIN ZUID

- asfalt rijbaan
- betonklinkers rijbaan
- betonklinkers stoepen

6.15.5 inrichting

Basisverharding Zoals in 5.3 (verharding) aangegeven krijgen alle wegen op bedrijventerreinen een asfaltverharding Zoals de kaart laat zien is dit al het geval. Voor de eventueel aanwezige stoepen worden net als in de woonwijken de lichtgrijze betontegels gebruikt.

Kleuren Alle rijbanen zijn zwart en alle eventueel aanwezige stoepen zijn lichtgrijs.

Verlichting Voor verlichting onderscheiden we: centrumgebieden, oudere wijken, nieuwere wijken, bedrijventerreinen en inrichtingsvrije gebieden. Elke categorie heeft zijn eigen familiegroep masten en armaturen. Bedrijventerrein noord krijgt de standaard mast en armatuur die kenmerkend is voor de bedrijventerreinen. Het ligt voor de hand te kiezen voor een industrieel vormgegeven verlichting.

Inrichtingselementen Voor de bedrijventerreinen is de wens een standaard vast te stellen, bestaande uit paaltjes, vuilnisbakken, bankjes en dezelfde lichtmasten. Een specifieke opgave voor bedrijventerrein noord is een oplossing vinden om het parkeren in en verharden van grasbermen tegen te gaan.

KANSEN / OPGAVE

- Opstellen materialencatalogus Bedrijventerrein noord;
- Opstellen herinrichtingstrategie (indien aan de orde);
- Oplossing vinden om parkeren in en verhadren van grasbermen tegen te gaan.

KARYATIS

6.15.6 wandelen en fietsen

Fietsen Voor de werknemers uit Oss en Berghem ligt het Bedrijventerrein Noord op fietsafstand. Zowel de fietsroute naar het bedrijventerrein als de fietsroute over het bedrijventerrein moet veilig en comfortabel zijn. De stadswegen Singel 1940-1945 en de Ossestraat hebben vrij liggende fietspaden. Langs de Havenstraat (belangrijke ontsluiting bedrijventerrein) willen we ook graag vrij liggende fietspaden. Voor de andere hoofdwegen zetten we in op fietsstroken of fietssuggestiestroken. Recreatieve fietsers zullen langs het bedrijventerrein af fietsen. Langs de westzijde is de recreatieve fietsroute op orde. Langs de oostzijde van het bedrijventerrein is een verbetering van de fietsroute wenselijk. Dit hangt samen met de landschappelijke inpassing van De Geer middels een robuuste groene rand.

Wandelen In 4.4 (Wandelen) is het complete gewenste netwerk van wandelroutes in kaart gebracht. De Landschapsroute loopt langs de west- en zuidrand van het Bedrijventerrein noord. Deze wandelroute verbindt de Hertogswetering met de Lob Oss-Berghem via de groene westrand van het bedrijventerrein en het uiteinde van het noordelijke stadspark. Het bedrijventerrein zelf is geen aantrekkelijk wandelgebied. In dit werkgebied zijn ook relatief weinig voetgangers. Traditionele stoepen ontbreken hier.

KANSEN / OPGAVE

- Vrijliggend fietspad realiseren langs de Havenstraat;
- Langs hoofdwegen bedrijventerrein fietsstroken of fietssuggestiestroken realiseren;
- Inpassing recreatieve fietsroute in gewenste robuuste groene oostrand van de De Geer.

6.15.7 ontmoeten en spelen

Ontmoetingsplekken De mensen komen naar het Bedrijventerrein Noord om te werken. Elkaar ontmoeten is op een bedrijventerrein minder relevant. De enige potentiële bescheiden ontmoetingsplek is de langwerpige groene ruimte omsloten door Drontermeer, Ketelmeer, Grevelingenmeer en Randmeer. Deze plek biedt kansen voor een lunchontmoetingsplek voor de werknemers van het bedrijventerrein.

KANSEN / OPGAVE

- Groene, rechthoekige ruimte omvormen tot lunchontmoetingsplek voor werknemers.

6.15.8 kansen / opgave

Voor alle deelgebieden, waaronder Bedrijventerrein noord, zal een materialencatalogus opgesteld worden. Hierin wordt de scope aangegeven van de beplanting, boomsoorten en boomgrootte, type verharding en kleur, verlichtingsarmatuur, etc.

BEHEER EN BEHOUD

7

BEHEER EN ONDERHOUD

De gemeente Oss heeft sinds begin jaren ’80 planmatig beheer en onderhoud en was daarmee één van de eerste gemeenten. Het resultaat is een gemiddeld goede onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte tegen gemiddeld/lage kosten. Kenmerkend voor de Osse aanpak is:

- Het voorkomen van kapitaalvernietiging. Dit resulteert in weinig achterstallig onderhoud;
- Door de integrale benadering is er een efficiënte inzet van de beschikbare middelen;
- Sobere inrichting, met name in het groen;
- Praktische en specifiek op Oss gerichte aanpak.

7.1 INTEGRALE AANPAK

De zorg voor de openbare ruimte is binnen de gemeente Oss, m.u.v. het beleid, ondergebracht in één afdeling IBOR (Ingenieursbureau, Beheer Openbare Ruimte). Het beleid voor de openbare ruimte is ondergebracht bij de dienst Stadsbeleid. Tussen Stadsbeleid en IBOR wordt nauw samengewerkt, waaronder aan de Visie Openbare Ruimte en de Kwaliteitscatalogus onderhoud openbare ruimte. IBOR is verantwoordelijk voor het goed functioneren van de openbare ruimte. Hieronder valt: technische staat van voorzieningen, veiligheid, functionaliteit, duurzaamheid en kosteneffectiviteit. De integrale aanpak staat voor een goede wisselwerking tussen beleid en beheer. Zo wordt bij het ontwerp al rekening gehouden met beheer en handhaving. Andersom wordt bij de uitvoering ook zorgvuldig gekeken naar het ontwerp en de

CATEGORIE	HOEVEELHEDEN
GROEN	
bomen	66.500 stuks
groen	7,5 miljoen m²
speeltoestellen	1.100 stuks
afvalbakken en meubilair	1.750 stuks
WATER	
oppervlaktewater	3,3 miljoen m²
WEGEN	
wegen	760 km
verhardingen	5,4 miljoen m²
borden	8.500 stuks
VERKEER	
verkeersregelinstallaties (VRI)	35 stuks (waaronder 25 kruispunten)
OPENBARE VERLICHTING	
lichtmasten	18.500 stuks
RIOLERING	
vrijvervalriolering	450 km
persleidingen	175 km
pompen en gemalen	765 stuks

onderliggende uitgangspunten. De basis van de integrale aanpak is dat alles integraal wordt afgewogen.
De Visie en de Kwaliteitscatalogus zijn in nauwe samenhang ontwikkeld. De visie legt zich toe op de inrichtingskwaliteit en de catalogus op de onderhoudskwaliteit. Zowel de inrichting als het beheer worden gedifferentieerd op basis van het gebruik. Met behulp van referentiebeelden en korte beschrijvingen is in de Kwaliteitscatalogus in beeld gebracht wat de huidige en gewenste onderhoudskwaliteit is. De technische kwaliteit vormt hierbij altijd de maximaal toelaatbare ondergrens. Omgerekend naar gedane investeringen is de openbare ruimte in de gemeente Oss circa € 1 miljard waard. Kapitaalvernietiging wordt zo optimaal mogelijk voorkomen door een duurzame instandhouding van de openbare ruimte als uitgangspunt te hanteren.

7.2 BEHEERGEBIED

De gemeente Oss heeft een omvangrijk areaal openbare ruimte, o.a. door het grote buitengebied en de ruime woonwijken met veel groen. In de nevenstaande tabel zijn de hoeveelheden per categorie aangegeven.
Voor de categorie groen is een officiële benchmark uitgevoerd. In vergelijking met andere gemeentes heeft Oss ongeveer 20% meer areaal, terwijl de beheer- en onderhoudkosten ongeveer 10% lager zijn. Kortom er is in Oss veel maar relatief sober groen. De lagere kosten komen ook door de werkwijze en weinig achterstallig onderhoud.

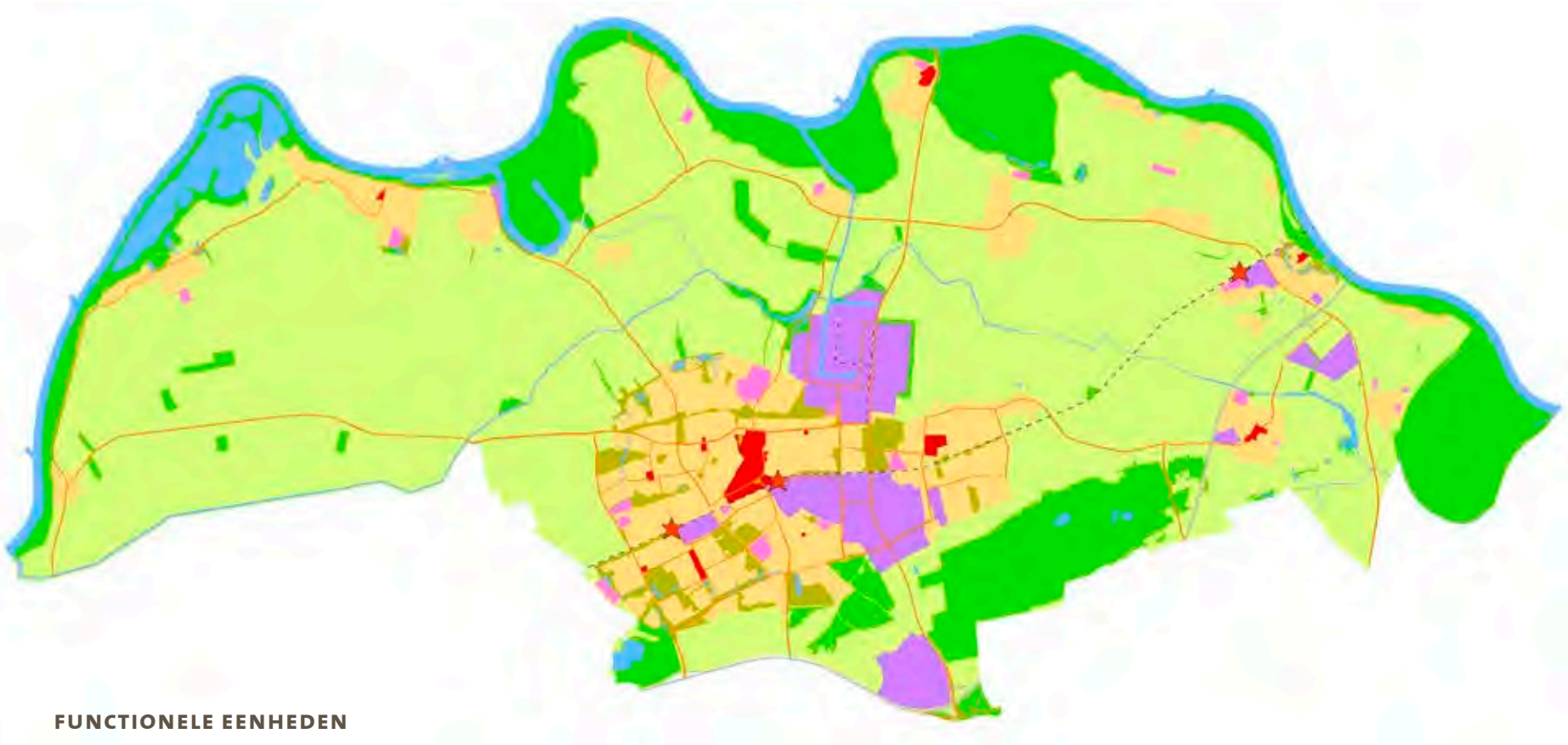
7.3 FINANCIËN

Doordat de gemeente een groot areaal openbare ruimte heeft zijn de bijbehorende kosten voor beheer en onderhoud ook hoog, namelijk circa € 15 miljoen per jaar. Dit is onder te verdelen in dagelijks onderhoud en groot onderhoud.

Deze structurele onderhoudsbudgetten (IBOR) dekken de volgende kosten niet:

- Groot onderhoud, renovatie en herinrichting parken en waterpartijen
- Renovatie en herinrichting stroom- en ontsluitingswegen
- Renovatie van openbare verlichting en verkeersregelinstallaties
- Verhoogd ambitieniveau

WERKZAAMHEDEN	BUDGETTEN (EURO'S)
DAGELIJKS ONDERHOUD	
groen en water	4,9 miljoen
wegen	4,5 miljoen
openbare verlichting	0,7 miljoen
verkeersregelinstallaties	180.000,-
GROOT ONDERHOUD	
groen en water	1,1 miljoen
wegen	3,6 miljoen
openbare verlichting	niet begroot
verkeersregelinstallaties	niet begroot
TOTAAL	**CA 15 MILJOEN**

FUNCTIONELE EENHEDEN

- centrum*
- wonen
- werken
- hoofdroute
- park of grote groengebieden
- sportpark
- bos- en natuurgebied
- bijzondere plek**
- buitengebied

overig

- water
- spoorbaan
- rijksweg

* Centra van Oss, Lith, Megen, Ravenstein, Herpen en Berghem, alsmede de winkelcentra Wolfskooi, Heihoek, De Ruwert, Vierhoeksingel, Kardinaal de Jongh, Titus Brandsmaplein

** Station Oss, Station Oss West, Station Ravenstein

eco consult

7.4 BEZUINIGINGEN

Tijdens economisch mindere tijden ontkomt ook de openbare ruimte niet aan bezuinigingen. Tussen 2010 en 2012 is al fors (10-15%) bezuinigd. Deze bezuinigingen zijn hoofdzakelijk gericht op het verlagen van het ambitieniveau met behoud van de doelstellingen veiligheid en zo optimaal mogelijk voorkomen van kapitaalsvernietiging. Voor zover te voorzien zijn deze bezuinigingen te verantwoorden. De consequenties van een aantal bezuinigingen zullen pas over circa 10 jaar inzichtelijk worden. De bezuinigingen van 2010-2012 betreffen:

- Verlenging levensduur wegen van 40, via 50, naar 60 jaar;
- Verlaging comfort op asfaltfietspaden (toepassen slijtlagen);
- Laten liggen van teerhoudend asfalt (minder duurzaam);
- Omvorming van 12 hectare groen: soberdere inrichting;
- Minder speeltoestellen;
- Minder onderzoek en maatregelen inzake parkeren en verkeer;
- Invoering van dag/nachtschakeling in de openbare verlichting.

Verdergaande bezuinigingen zullen met name gevonden moeten worden in het dagelijks onderhoud. De Kwaliteitscatalogus is het instrument om daarbij goed afgewogen keuzes te maken

7.5 KWALITEITSGESTUURD BEHEER EN ONDERHOUD

De gemeente Oss heeft ten behoeve van de invoering van kwaliteitsgestuurd beheer en onderhoud een vijftal instrumenten ontwikkeld. Het betreft de Kwaliteitscatalogus, kaart functionele eenheden, nulmeting, kwaliteitszonering en een doorrekening..In deze Kadernota beperken we ons tot de kwaliteitszonering met de bijbehorende Kwaliteitskaart. Voor een algemene toelichting op de principes van het kwaliteitsgestuurd beheren wordt verwezen naar Kwaliteitscatalogus onderhoud openbare ruimte.

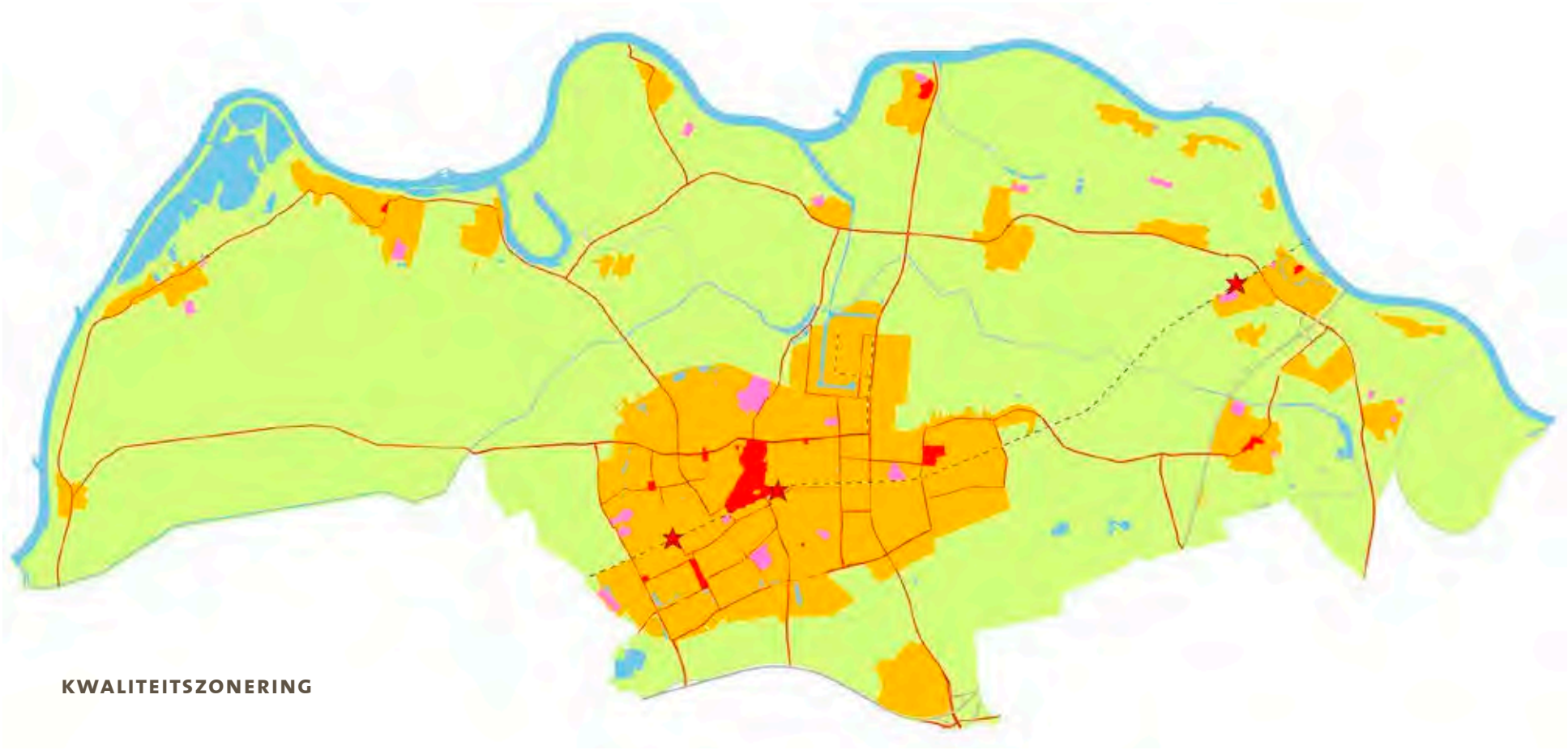
In de dagelijkse praktijk geldt voor onderhoud één kwaliteitsniveau, namelijk ‘basis’. Dit houdt in dat de openbare ruimte overal in Oss op hetzelfde kwaliteitsniveau onderhouden wordt. De uitgevoerde nulmeting bevestigt dit.

We willen gericht gaan sturen op de onderhoudskwaliteit. Het grote verschil is dat we voortaan het kwaliteitsniveau bepalen per type gebied (functionele eenheid). Het gekozen kwaliteitsniveau geldt dan voor alle elementen binnen de functionele eenheid, waardoor hier binnen een homogene onderhoudskwaliteit ontstaat.

We onderscheiden de volgende functionele eenheden: centrum, wonen, werken, hoofdroute, park of groot groengebied, sportpark, bos- en natuurgebied, bijzondere plek en buitengebied. Daarnaast onderscheiden we drie kwaliteitsniveaus voor onderhoud: sober, basis en goed. In de Kwaliteitscatalogus zijn deze kwaliteitsniveaus nauwkeurig in beeld gebracht. Voor het maken van de kwaliteitszonering worden de kaart met functionele eenheden en de catalogus onderhoud openbare ruimte met elkaar gecombineerd.

Na te streven kwaliteitsprofiel

De projectgroep stelt voor om een differentiatie aan te brengen in de na te streven onderhoudskwaliteit op het niveau van functionele eenheden. Dit betekent dat voor een centrumgebied gekozen wordt voor een ander kwaliteitsniveau dan in een woongebied of het buitengebied. De projectgroep stelt een na te streven kwaliteitsprofiel voor dat

KWALITEITSZONERING

kwaliteit

- goed
- goed (hoofdroute)
- goed (bijzondere plek)
- basis
- sober

overig

- water
- spoorbaan
- rijksweg

naar haar inzicht het meest passend is voor Oss en tevens niet te ver af staat van de huidige praktijk. Nevenstaande tabel geeft een overzicht van dit kwaliteitsprofiel en brengt de wijzigingen (op hoofdlijnen) in beeld ten opzichte van de huidige situatie.

Overige scenario's

Uiteraard zijn verschillende andere scenario's denkbaar voor mogelijke kwaliteitsprofielen voor het onderhoud. In het verdere proces van bestuurlijke besluitvorming en in samenhang met reeds voorgenomen of toekomstige ombuigingen, kunnen overige scenario's geformuleerd worden. De verschillende scenario's kunnen dan voorzien van voor- en nadelen gebruikt worden om tot een definitieve keuze te komen.

KWALITIETSPROFIEL ONDERHOUD OPENBARE RUIMTE

NR	FUNCTIONELE EENHEID	LOCATIES	KWALITEITSNIVEAU BEHEER	
			HUIDIG*	STREVEN
1	centrum	de binnenstad/kern van Oss, Ravenstein, Lith, Megen en Herpen en de winkelcentra van formaat	basis	goed
2	wonen	alle woonwijken	basis	basis
3	werken	alle bedrijventerreinen en kantoorparken	basis	basis
4	hoofdroute	alle wegen met doorgaand verkeer op stads- en wijkniveau	basis	goed
5	park of grote groengebieden	alle openbare parken en grote groengebieden in de bebouwde omgeving	basis	basis
6	sportpark	alle sportparken	basis	basis
7	bos- en natuurgebied	alle bossen en natuurterreinen in het buitengebied	basis	sober
8	bijzondere plek	specifiek aangewezen locaties met een bijzondere status of uitstraling; vooralsnog alleen de drie stationsgebieden	basis	goed
9	buitengebied	gebied buiten de woon- en werkgebieden	basis	sober

** betreft onderhoudskwaliteit op hoofdlijnen; per beheercategorie of aspect zijn verschillen (bijlage A)*

KANSEN / UITDAGING

8

KANSEN / UITDAGING

Naast het inzicht in de huidige kwaliteiten geeft de Visie openbare ruimte ook aan waar kansen liggen om de kwaliteit van onze leefomgeving te verbeteren. Of én wanneer deze kansen benut worden is afhankelijk van de keuzes die de politiek maakt. De kansen zijn te verdelen in drie categorieën:

1. Kansen met als doel behoud van de huidige kwaliteiten;
2. Kansen die meeliften op noodzakelijkheden vanuit doelmatigheid of duurzaamheid, beschikbare subsidies of andere projecten;
3. Kansen die nieuw zijn en niet mee kunnen liften. Deze kansen worden actief ingebracht vanuit de Visie openbare ruimte.

Het behouden van de huidige kwaliteiten is noodzakelijk om de kwaliteit van de openbare ruimte te kunnen verbeteren. De tweede en derde categorie kansen zorgen voor verbetering van de openbare ruimte. Daarbij zijn de kansen die kunnen meeliften het meest kansrijk. Dat geldt zeker in tijden van bezuinigingen. De integrale samenwerking tussen de verschillende afdelingen van de gemeente Oss zorgt ervoor dat mogelijkheden tot meeliften tijdig gesignaleerd en benut worden. Met name de voortdurende afstemming met het Integraal Uitvoeringsplan (IUP) maakt duidelijk welke kansen wanneer mee kunnen liften. Belangrijk aandachtspunt is dat meeliften niet automatisch betekent dat de kansen geen extra geld kosten. Wel geldt dat door werk met werk te maken dezelfde kansen met minder geld gerealiseerd kunnen worden.

In deze Visie zijn de kansen/opgaven snel en overzichtelijk terug te vinden in de gekleurde kaders na elk (sub)hoofdstuk.

BEGRIPPENLIJST

9

BEGRIPPENLIJST

Openbare ruimte De ruimte die voor iedereen toegankelijk is en voorzieningen kent die voor algemeen en gemeenschappelijk gebruik bestemd zijn en daarom door de gemeente beheerd worden.

Beheer Het geheel van activiteiten op korte, middellange en lange termijn, gericht op het laten functioneren van een voorziening gedurende de levensduur. Oftewel de continue zorg voor het goed functioneren van de voorzieningen. Beheer is meer dan onderhoud. Het is een visie over hoe duurzame kapitaalgoederen zo effectief mogelijk in stand worden gehouden. Het beheer van de openbare ruimte omvat ondermeer de volgende taken:

- Inzichtelijk maken areaalgegevens
- Inzichtelijk maken kwaliteit openbare ruimte
- Inzichtelijk maken wettelijke kaders
- Opstellen gemeentelijke kaders
- Aangeven juridische consequenties
- Opstellen meerjarenplanningen en begrotingen
- Opstellen uitvoeringsprogramma's (o.a. IUP)
- Onderhoud
- Klachten en verzoeken
- Dienstverlening (afzettingen, vergunningen)

Onderhoud Alle (technische) activiteiten die nodig zijn om functievervulling en staat van onderhoud gedurende de levensduur mogelijk te maken binnen de vooraf afgesproken kwaliteitsniveaus.

Dagelijks onderhoud Regelmatig terugkerende onderhoudswerkzaamheden zoals schoffelen, snoeien, bebording en markeringen (cyclus > 1 x per 7 jaar).

Groot onderhoud / renovatie Grootschalig onderhoud (cyclus < 1x per 7 jaar) zoals aanbrengen slijt- en deklagen, onderhoud aan civieltechnische kunstwerken, etc.

Reconstructie Het vervangen van de voorziening in dezelfde vorm.

Herinrichting Het vervangen van de voorziening in een aangepaste vorm.

projectteam Frank Geenen
Martin Hagreis
Luc Visschers
Ivana Zambeli
Liselore Burgmans

illustraties gemeente Oss
Teake Bouwma

vormgeving Alfred Boland
Theo Heldens

GEMEENTE OSS

Leidraad Inrichting Openbare Ruimte

Landelijk gebied, dorpen en stadjes

OKTOBER 2015

GEMEENTE OSS

Leidraad inrichting Openbare Ruimte

Landelijk gebied, dorpen en stadjes

OKTOBER 2015

voorwoord

Fijn wonen en leven. Dat mogelijk maken, is wat inwoners verwachten van ons als gemeente. De openbare ruimte vervult daarin een belangrijke rol. Die moet op orde zijn. Dat vinden we vanzelfsprekend. Ook al is het dat niet. Want de inrichting en het onderhoud vragen veel inspanning en geld.

De openbare ruimte is onze gezamenlijke leefomgeving waar we dagelijks gebruik van maken. Daar komen we elkaar tegen. Ieder met een eigen visie, belang en mening. En het is een van onze visitekaartje voor de buitenwereld.

Een prettige woon- en leefomgeving is een persoonlijke beleving. Maar de eisen die daaraan worden gesteld zijn vaak dezelfde: mooi, schoon, heel, veilig, groen. Waar we gemakkelijk kunnen rijden, parkeren, spelen en de hond uitlaten. Ook als het donker, nat of glad is.

Deze Leidraad regelt op hoofdlijnen wat en hoe we dit gaan realiseren. Daarbij zoeken we de balans tussen gebruikswaarde, inrichtingskwaliteit en onderhoudslasten. En we sluiten aan bij ons duurzaamheidsbeleid en het streven naar burgerparticipatie.

Zelf geniet ik in mijn vrije tijd graag van ons prachtige buitengebied : de Maas, Herperduin, Keent, de stadjes en dorpen. Juist die verschillende identiteiten maken het Osse buitengebied bijzonder. Zij vinden hun oorsprong in de diverse landschapstypen: zand & klei, droog & nat, besloten & open, bos & weide, stad & land en in de cultuurhistorie en bebouwing. Met deze LIOR (Leidraad Inrichting Openbare Ruimte) benoemen, behouden en versterken wij de identiteiten en kwaliteiten van onze openbare ruimte. Ten behoeve van onszelf en onze kinderen en kleinkinderen.

Onze inwoners geven zelf mede vorm hun leefomgeving. Individueel en samen met buurtgenoten. Op sociaal vlak, maar wellicht ook qua inrichting en onderhoud. Wij vinden meedenken én meedoen belangrijk. Wij helpen graag mee om goede ideeën te realiseren. Dit kan een buurttuin of bijenhotel zijn, maar ook deelname in een denktank of bijhouden van het groen in de buurt.

Laten wij als gemeente en inwoners gezamenlijk zorgvuldig omgaan met onze openbare ruimte. In het belang van fijn wonen en leven in onze gemeente!

mr. J. van der Schoot

Wethouder Ontwikkeling buitengebied en kernen
Openbare ruimte c.s.

inhoudsopgave

VOORWOORD **5**

1 INLEIDING **11**
1.1 Aanleiding 11
1.2 Plangebied 11
1.3 Kernboodschap 11
1.4 Uitgangspunten 12
1.5 Positionering 15
1.6 Vervolg op de LIOR 15
1.7 Communicatie 17

2 RUIMTELIJKE HOOFDSTRUCTUUR **21**
2.1 Landschapstypen 21
2.2 Stadjes, dorpen en landelijke kernen 23
2.3 Infrastructuur 27

3 GEBRUIK **31**
3.1 Evenementen 31
3.2 Spelen en ontmoeten 33
3.3 Wandelen en fietsen 35
3.4 Recreatie en toerisme 39
3.5 Natuur en landschap 41
3.6 Honden uitlaten 47
3.7 Autorijden en parkeren 49
3.8 Participatie 51
3.9 Aansprakelijkheid 53

4 SPELREGELS VOOR DE INRICHTING **57**
4.1 Kwaliteitsniveaus 57
4.2 Verharding 61
4.3 Bomen en boomstructuren 78
4.4 Verlichting 85
4.5 Straatmeubilair 87
4.6 Bebording 88
4.7 Hemelwater 88
4.8 Kunst in de openbare ruimte 89

5 BEHEER EN ONDERHOUD **93**
5.1 Osse aanpak 93

BIJLAGEN: **99**
6 UITWERKING 101
- Demen 103
- Deursen-Dennenburg 107
- Dieden 111
- Geffen 115
- Haren 121
- Herpen 127
- Huisseling 133
- Lith 137
- Lithoijen 145
- Macharen 151
- Maren-Kessel 157
- Megen 163
- Neerloon 169
- Oijen 173
- Overlangel 179
- Ravenstein 183
- Teeffelen 189
- 't Wild 193

7 DUURZAAMHEIDSMAATREGELEN 197

8 ONTWERPEN & BEHEREN 198

9 BEGRIPPENLIJST 199

inleiding

Plangebied Leidraad Inrichting Openbare Ruimte: landelijk gebied, dorpen en stadjes

1 inleiding

1.1 Aanleiding

In 2013 is door de gemeenteraad de Visie openbare ruimte vastgesteld. Deze visie beperkte zich tot het bebouwd gebied van de kernen Oss en Berghem. Met de vaststelling is besloten om de visie aan te vullen met het buitengebied en de andere kernen.
In de uitwerking is geconcludeerd dat de naam Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR) beter past bij het product dan Visie openbare ruimte.
De LIOR is een belangrijk uitgangspunt en toetsingskader bij de uitwerking van de (her)inrichtingsplannen in de openbare ruimte. Het omvat geen nieuwe beleidskeuzes. Daarmee is het een product ten behoeve van de uitvoering van beleid.

1.2 Plangebied

Het plangebied betreft de openbare ruimte van de gehele gemeente Oss met uitzondering van de stad Oss en het dorp Berghem. Onder de openbare ruimte verstaan we de buitenruimte die voor iedereen vrij toegankelijk is, voor verschillende activiteiten gebruikt kan worden en waarvan de inrichting en het beheer onder verantwoordelijkheid van de gemeente valt.

1.3 Wat is de kernboodschap?

In de openbare ruimte komen inwoners, bedrijven en overige gebruikers elkaar tegen. Ieder met een eigen visie en belang. De beleving van de openbare ruimte bepaalt mede de tevredenheid van inwoners over hun leefomgeving. Tegelijkertijd is de wijze waarop de openbare ruimte is ingericht en wordt beheerd een belangrijk visitekaartje voor de gemeente.

In de structuur en het beeld van de openbare ruimte is de geschiedenis en de ontwikkeling van het landschap afleesbaar. Oss is een gevarieerde en groene gemeente met een stad, historische stadjes en een diversiteit aan dorpen in een uitgestrekt buitengebied.

Een kwalitatieve openbare ruimte betekent balans tussen gebruikskwaliteit, onderhoudskwaliteit en inrichtingskwaliteit. Daarnaast is integraliteit in functies en met de omgeving van belang.

1.4 Uitgangspunten

De LIOR draagt bij aan:

...een inrichting in ruimtelijk perspectief
De ruimtelijke hoofdstructuur bestaat uit de landschapstypen met daarin lineaire structuurdragers zoals de Maas en wegen. De daarin liggende stadjes, dorpen, wijken en buurten hebben een eigen identiteit, historische-, cultuur- en natuurwaarde. Afhankelijk van de ligging is het contact vanuit de kernen met het landschap meer of minder, heeft het een eigen karakter en vraagt de identiteit om specifieke inrichting.

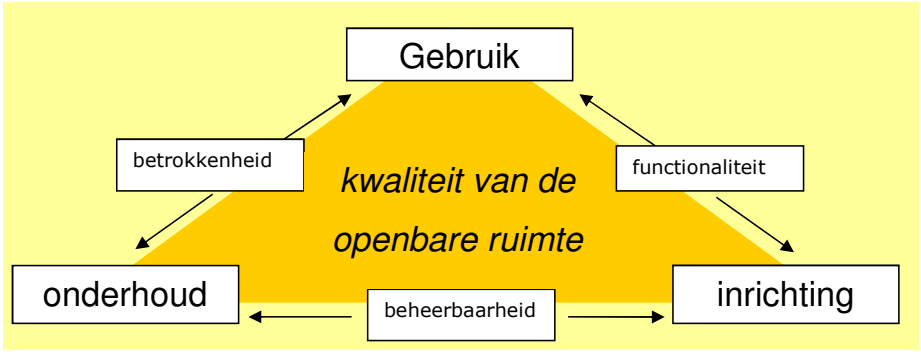
Voorbeelden:
- *De grootte en compactheid van sommige dorpen zorgen ervoor dat de dorpscentra geen contact (meer) hebben met het landschap. Elk centrum heeft zijn eigen karakter.*
- *Specifieke gebiedskenmerken (archeologie, cultuurhistorie, begroeiing) geven een eigen identiteit aan een omgeving en daarmee een grotere waardering en langer en beter gebruiksgenot.*
- *Megen en Ravenstein zijn oude vestingstadjes met een sterk historisch centrum. Herpen is een dekzanddorp met een sterke radialenstructuur. Geffen is van oorsprong een lintdorp op de dekzandrug. In Lith is het marktplein het dorpscentrum.*

...het bevorderen van multifunctionaliteit
Verschillende gebruikers en verschillend gebruik van de openbare ruimte betekent niet vanzelfsprekend ook een eigen plek in de openbare ruimte. Kenmerk van de openbare of ook wel publieke ruimte is juist dat die voor verschillende activiteiten bruikbaar moet zijn. Het is enerzijds een belangrijke ontwerpopgave om de beschikbare ruimte voor meerdere activiteiten te kunnen inzetten. Daarnaast zal via communicatie en informatie en het vergroten van betrokkenheid van gebruikers bij de openbare ruimte worden gewerkt aan gedragsverandering en acceptatie.

Voorbeelden:
- *Straten en pleinen, vooral in verblijfsgebieden, zijn ook bedoeld voor jeugd om te spelen en jongeren om te ontmoeten.*
- *Groenvoorzieningen dienen meerdere doelen zoals leefbaarheid, klimaat, vormgeving, wateropvang, natuurontwikkeling, identiteit.*
-

...een beheerbare en betaalbare openbare ruimte
Druk op de openbare ruimte betekent vaak ook dat deze ruimte 'druk' is ingericht om iedere functionaliteit optimaal tot zijn recht te doen komen. Denk in het bijzonder aan verkeersmaatregelen, wegmeubilair, speelvoorzieningen. Met het aanleggen en in stand houden van die inrichting zijn vaak hoge kosten gemoeid. Een eenvoudigere, goed doordachte en slim ontworpen, logische en vanzelfsprekende openbare ruimte vraagt minder structurele beheer- en onderhoudsgelden en voegt veel kwaliteit toe.

Voorbeelden:
- *Door een andere benadering van speelruimte, hondenuitlaten en verkeersmaatregelen kunnen kosten van voorzieningen worden verlaagd.*

gouden driehoek kwaliteit openbare ruimte

- *Door investeringskosten nadrukkelijk met toekomstige beheerkosten af te stemmen (Total Cost of Ownership TCO) kunnen de totale kosten op langere termijn worden verlaagd.*
- *Betrokkenheid van beheerders en gebruikers bij het ontwerp en omgekeerd verhoogt het inzicht in elkaars belang. Dat geeft daarmee meer garantie voor een beheerbewust ontwerp c.q. ontwerpbewust beheer.*

...een duurzame openbare ruimte

Duurzaamheid is een complex en tegelijkertijd abstract begrip. Onder een duurzame openbare ruimte verstaan we dat deze een lange houdbaarheid heeft (lange levensduur), uit duurzame materialen is opgebouwd (lage energie, hernieuwbare grondstoffen) en ook in het gebruik weinig energie vraagt.
De inrichting en gebruiksmogelijkheden zijn maximaal met betrokkenheid van bewoners tot stand gekomen en aangepast aan klimaatveranderingen (klimaat adaptatie).

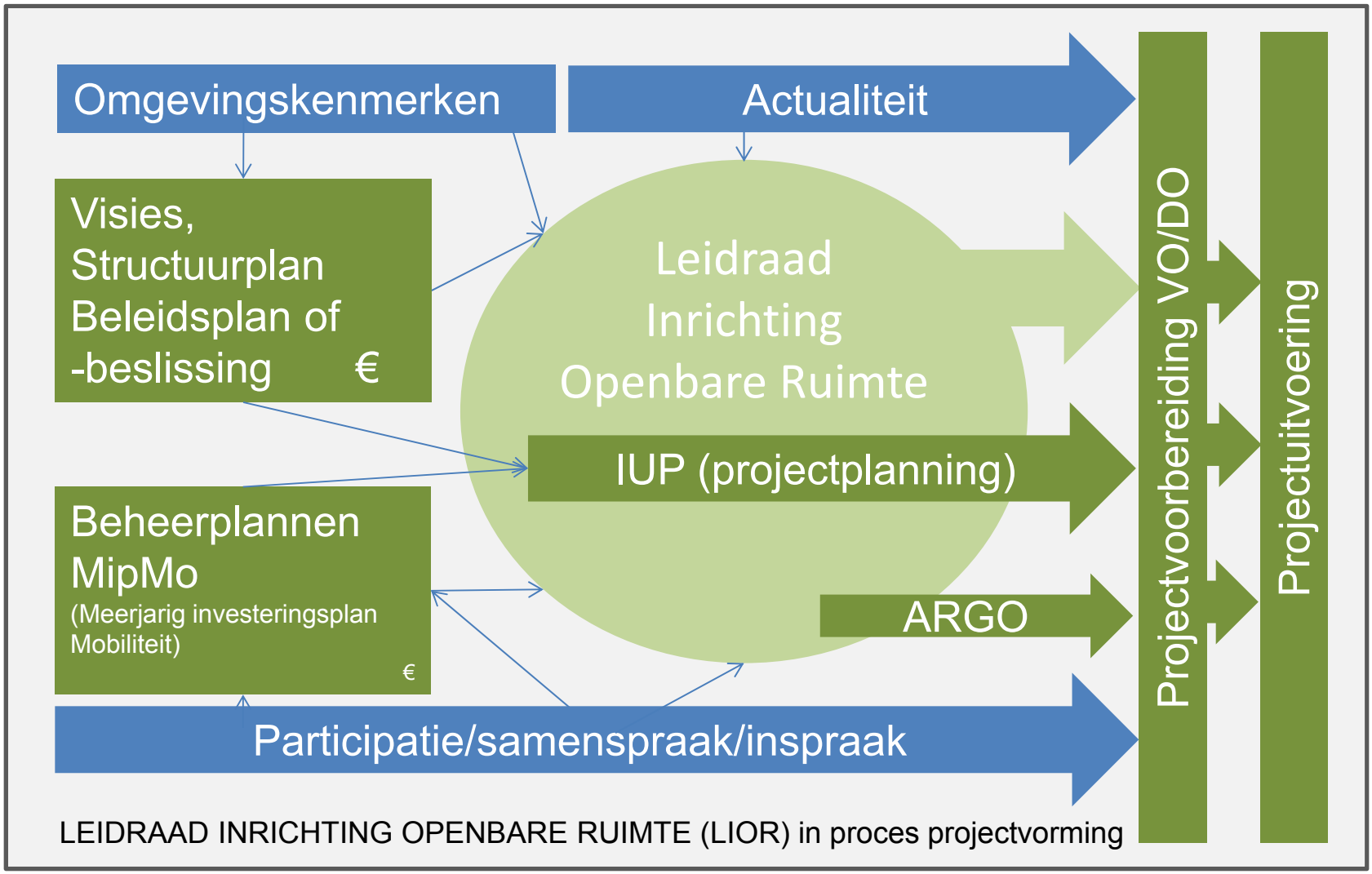
De overheid heeft nadrukkelijk een voorbeeldfunctie als het om verduurzaming van de samenleving gaat. De gemeente Oss heeft dat in haar duurzaamheidsambities uitgesproken.

Voorbeelden:

- *Toepassing van minimaal materiaalgebruik (slim ontwerp) en maximaal duurzame materialen (hernieuwbare grondstoffen, herbruikbare materialen, lage milieubelasting) met lager energieverbruik (OVL, P-automaten, VRI) in de gebruiksfase.*
- *Bij aanleg van verhardingen en groenvoorzieningen wordt geanticipeerd op functioneren bij extreme weersomstandigheden (hitte, hevige regen, sneeuwval) zodat ingrijpen bij calamiteiten voorkomen kan worden.*

...het vergroten van de natuurwaarde

Natuur (ecologie) is niet alleen voor specifieke natuurgebieden maar hoort thuis in onze leefomgeving. Natuur is van belang voor onze gezondheid en ons welzijn en welbevinden en daarmee ook voor de economische waarde van de bebouwde omgeving. Vervolgens kunnen met functioneel groen de nadelige gevolgen van menselijke activiteiten worden beperkt of verminderd. Onderzoeken tonen dit aan. Natuur in de stad is onder druk van menselijke activiteit naar de achtergrond verschoven. We kunnen de bebouwde omgeving aantrekkelijker en leefbaarder maken door natuur meer onderdeel te laten zijn van onze directe woon- en leefomgeving.

Omgevingskenmerken
Actualiteit
Visies,
Structuurplan
Beleidsplan of
-beslissing €
Leidraad
Inrichting
Openbare Ruimte
IUP (projectplanning)
Beheerplannen
MipMo
(Meerjarig investeringsplan
Mobiliteit)
€
ARGO
Participatie/samenspraak/inspraak
Projectvoorbereiding VO/DO
Projectuitvoering
LEIDRAAD INRICHTING OPENBARE RUIMTE (LIOR) in proces projectvorming

Voorbeelden:

- *Toepassing van groen voor wateropvang, bomen voor schaduw, luchtzuivering en ecologische verbinding.*
- *Natuur als leer- en ontdekomgeving.*
- *De openbare ruimte als 'volkstuin' met eetbare en bruikbare gewassen.*

…het bevorderen van de leefbaarheid

Inwoners en gebruikers waarderen veiligheid als een van de belangrijkste aspecten voor de leefbaarheid van hun woonomgeving**.** Het is belangrijk om in de ontwerpopgave steeds veiligheid als belangrijk uitgangspunt te nemen. Het gaat dan om directe veiligheid zoals verkeersveiligheid, sociale veiligheid, herkenbaarheid, betrokkenheid. Maar ook indirecte veiligheid zoals risico's voor inbraak, gezondheid, ernstige overlast, rampen vormt een belangrijk uitgangspunt.

Naast veiligheid zijn een passende functionaliteit en goed onderhoud van belang. Inwoners beoordelen de ruimte integraal terwijl ontwerp vaak nog vanuit een te sectorale benadering plaats vindt.

Met maximale toepassing van het concept wijkgericht werken, dit wil zeggen betrokkenheid bij inrichting en beheer van de eigen woonomgeving, kan een integrale benadering van ontwerp beter vormgegeven worden en is het draagvlak groter.

In woonstraten en –buurten hebben vooral de bewoners belang bij een leefbare openbare ruimte. Het is van belang dat bewoners maximaal betrokken kunnen zijn. Niet alleen in meedenken en meebeslissen maar ook in meedoen. Daarmee ontstaat er ook diversiteit. De LIOR maakt een onderscheid in belang van openbare ruimte op het niveau van de gemeente en dorpen/wijken/buurten.

Voorbeelden:

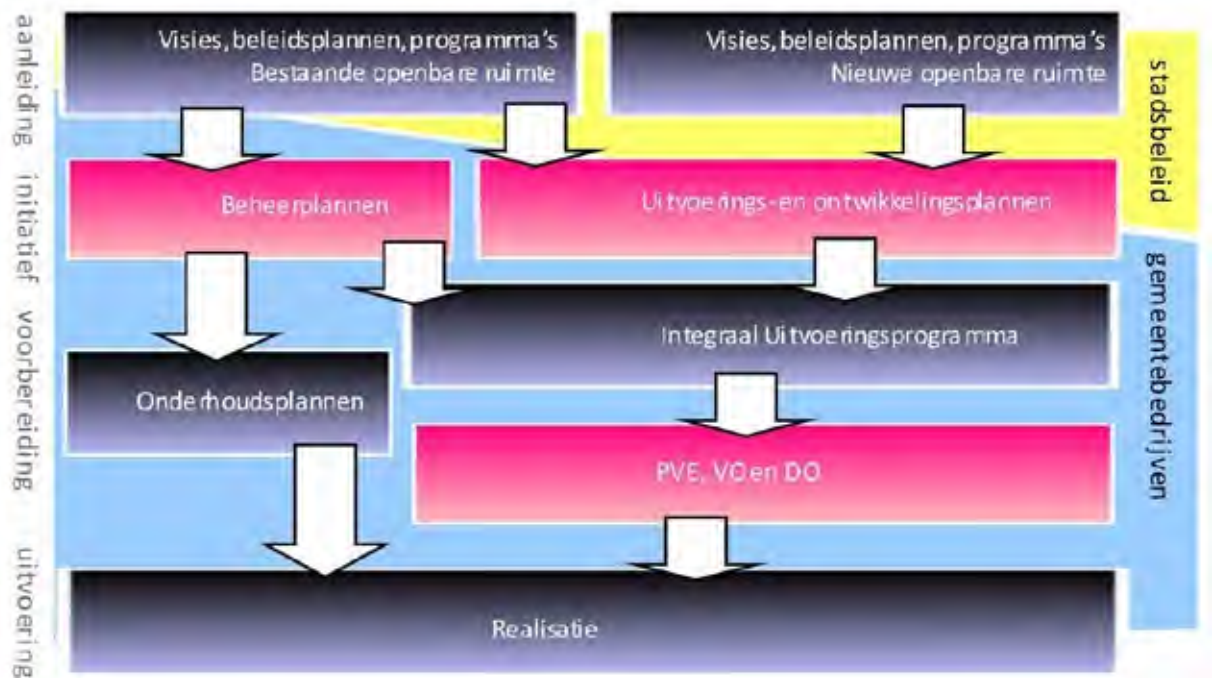
- *Verkeersonveilige plekken worden niet alleen veroorzaakt door toenemende verkeersdruk maar ook door onoverzichtelijke inrichting en daardoor noodzakelijk corrigerende maatregelen.*
- *Er is maximaal ruimte voor initiatief van bewoners/ bewonersgroepen in de eigen leefomgeving. De gemeente stimuleert en faciliteert dit onder andere met Bewoners Beheren Buurt.*

1.5 Positionering

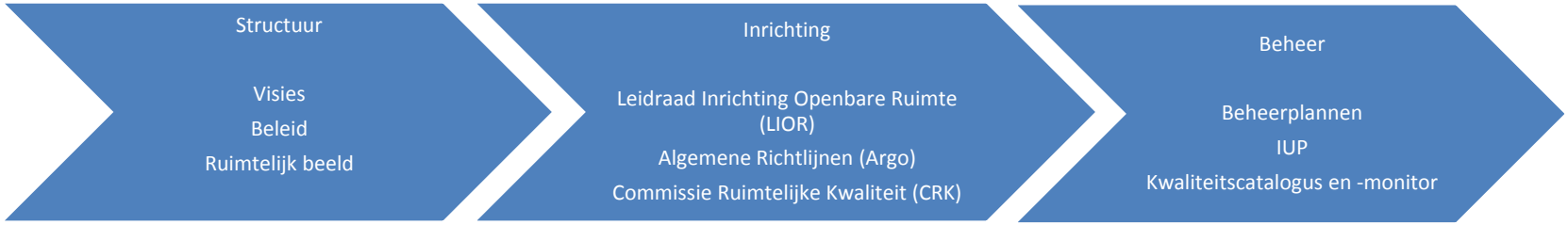
De LIOR levert een bijdrage in de vertaling van vastgesteld beleid en uitgangspunten naar concrete uitvoeringsplannen met uiteindelijk doel een kwalitatief betere openbare ruimte. Waar in dat proces nadrukkelijk verschillen ontstaan die zonder aanvullend budget niet kunnen worden uitgevoerd wordt realisatie met aanvullend budget als keuze voorgelegd.

1.6 Vervolg op de LIOR

Het voornemen om de kwaliteit van de openbare ruimte te verbeteren is een voornemen voor de lange termijn. Hoewel er op de korte termijn winst te behalen is door ontwerpen op hun kwaliteit te toetsen en dezelfde uitgangspunten te hanteren bij de (her)inrichting en beheer van de openbare ruimte, wordt een gewenst eindbeeld theoretisch pas over circa 50 jaar bereikt. Pas dan is de inrichting van de meest recent ingerichte gebieden versleten en toe aan herinrichting.

Globaal proces (her)inrichtingsprojecten. Rol LIOR vooral in fase Programma van Eisen (PvE), Voorlopig en Definitief Ontwerp (VO en DO)

Positionering LIOR: Van structuur, naar inrichting, naar beheer.

Een Leidraad Inrichting Openbare Ruimte is geen garantie dat de hierin vastgelegde principes in de toekomst zullen worden gebruikt. Het gebruik van dit instrument en de handhaving hiervan moet goed verankerd zijn in de werkprocessen en werkwijzen van de organisatie. Ook de beheersystemen en de beheerbegroting zullen goed afgestemd moeten zijn op het ontwerp en omgekeerd. Het totale proces van ontwikkelen, inrichten en beheren dient op orde te zijn.

Na vaststelling volgen interne acties om de LIOR in het werkproces te integreren en werkprocessen te optimaliseren. Ingrepen in de openbare ruimte worden getoetst aan de inrichtingsprincipes en materialen. Afwijkingen worden onderbouwd en verantwoord. De LIOR leidt niet automatisch tot ontwerpen van voldoende of betere kwaliteit. Dat is niet alleen in tekst en afbeeldingen vast te leggen. De LIOR is wel een belangrijk hulpmiddel. Naast hulpmiddelen zijn een integrale afweging, vakmanschap, strakke regie en beschikbare middelen van belang.

Standaardisatie van processen, uitvoering en materialen kan naast kwaliteitsverbetering op termijn ook tot kostenbesparing leiden. Er wordt tijd gewonnen in de voorbereiding van projecten als al duidelijk is wat er gemaakt moet worden en met welke materialen. Dat maakt vervolgens ook het dagelijks beheer en onderhoud efficiënter.

Door standaardisatie van de inrichting komen de beheerkosten voor een ontwerp beter overeen met de middelen die voor areaaluitbreiding moeten worden gereserveerd. Er zal een beperkt aantal bijzondere plekken zijn waar inrichting kan afwijken. Dat zal dan expliciet inzichtelijk worden gemaakt (inhoudelijk en financieel). Via de programmabegroting wordt budget voor areaaluitbreiding vrijgemaakt. Via de beheerplannen wordt beheerbudget gereserveerd.

Om grip te houden op wat er in de openbare ruimte gebeurt is het naast een goed werkend beheersysteem van belang dat de beheergegevens op orde zijn. De organisatie dient altijd te weten in welke staat het aanwezige areaal verkeert. Op deze manier kan tijdig worden bijgestuurd op gewenste kwaliteiten.

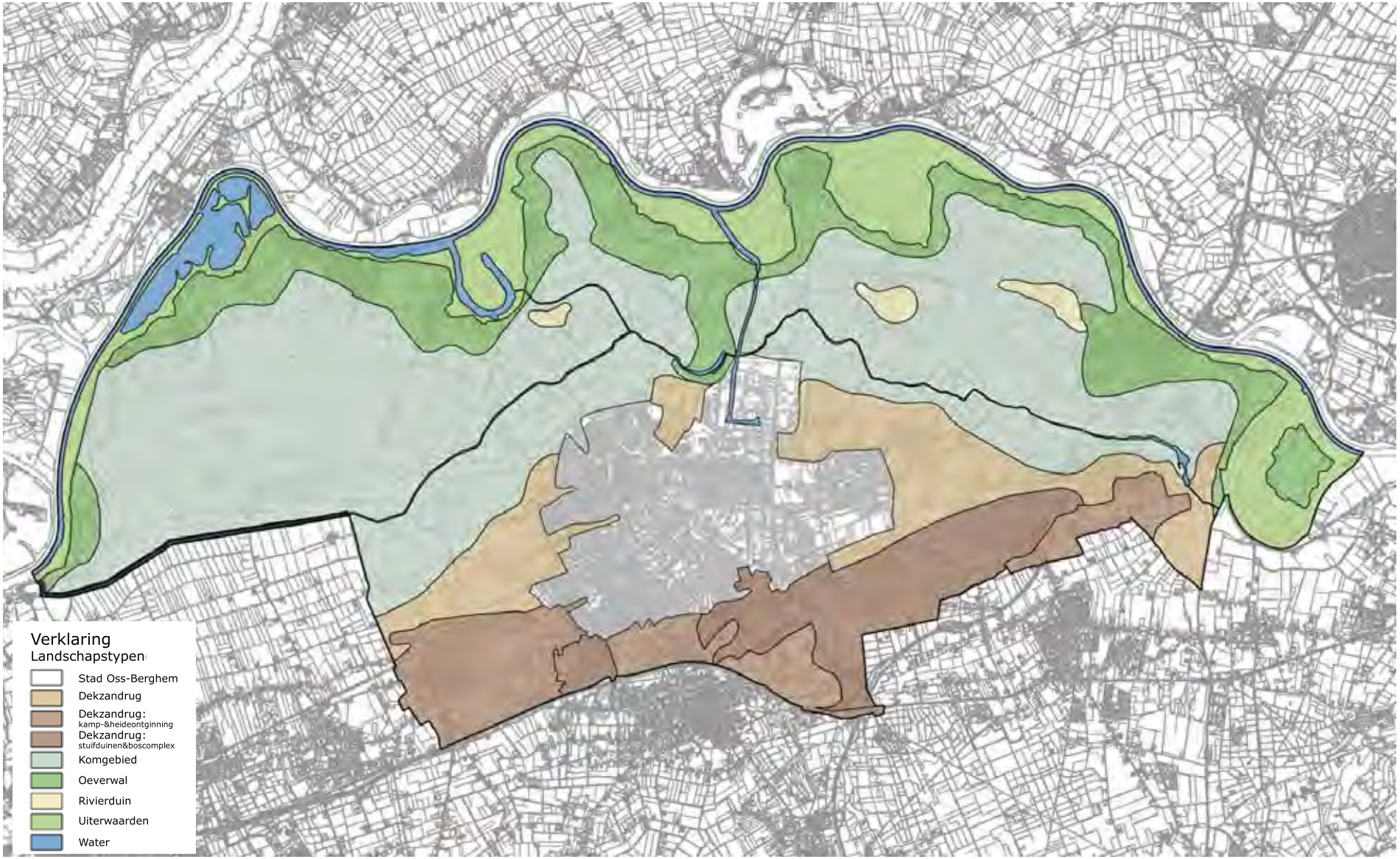
Buiten het beheerproces en een goed beheersysteem is tenslotte nog van belang dat de financiële discipline op orde is. Afgesproken onderhoudskwaliteiten en beschikbare middelen zijn goed op elkaar afgestemd. Beheerplannen en programmabegroting geven inzicht.

1.7 communicatie

De uitgangspunten en grote lijnen van de LIOR zijn met de dorpsraden besproken. Intern zijn belanghebbenden bij het inrichtings- en beheerproces betrokken bij de ontwikkeling van de LIOR. Dit wordt doorgezet voor de fase van verdere implementatie. Vanuit de praktische ervaringen zullen te zijner tijd ook aanpassingen en aanvullingen worden voorgesteld.

ruimtelijke hoofdstructuur

landschapstypen gemeente Oss

2

ruimtelijke hoofdstructuur

2.1 Landschapstypen

De gemeente Oss bestaat landschappelijk gezien uit twee delen. Het noorden bestaat uit het laaggelegen, natte, rivierenlandschap van de Maas. Het zuidelijke deel bestaat uit het hooggelegen, droge dekzandlandschap. Verdergaande differentiatie binnen deze twee deelgebieden heeft geleid tot verschillende landschapstypen, waardoor er een gevarieerd landschap binnen de gemeente Oss is ontstaan.

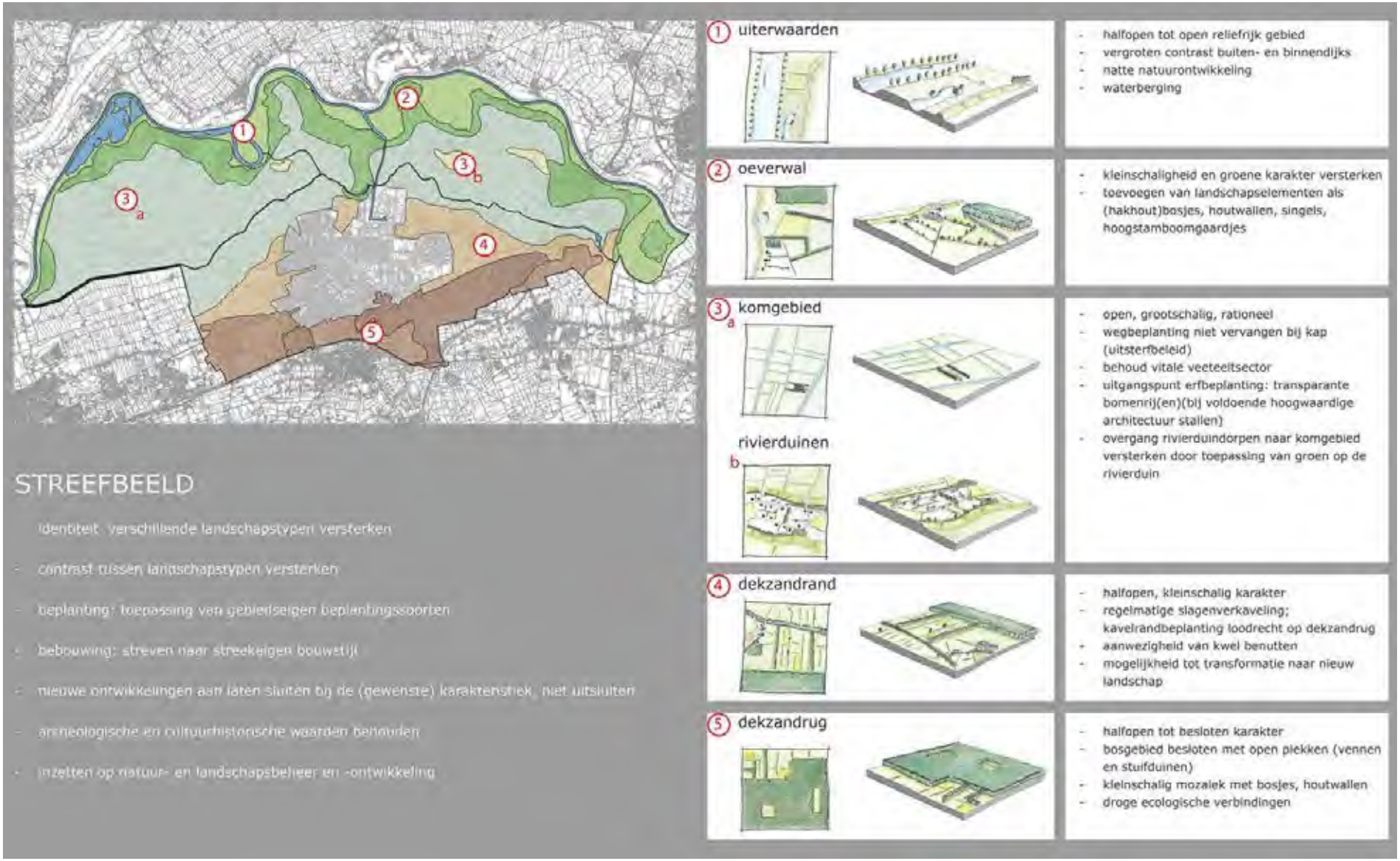
De Maas speelt een belangrijke rol in de identiteit van het Osse landschap. Als grootschalig landschappelijk element heeft zij aanzienlijke invloed, het bepaalt de ordening en structuur en draagt in belangrijke mate bij aan het ruimtelijk beeld van het gebied. Kenmerkend is de zonering van de verschillende landschapstypen parallel aan de rivier. Van noord naar zuid:

- (rivier met) uiterwaarden
- oeverwal
- komgronden (met rivierduinen).
- dekzandrand
- dekzandrug

De Leidraad Inrichting Openbare Ruimte, landelijk gebied, dorpen en stadjes neemt de verschillende landschapstypen als basis. Deze landschapstypen staan uitgebreid beschreven in de nota Landschapsbeleid (2008, aangepast in 2015). Daarom volstaan we hier met een korte samenvatting.

- ***uiterwaarden:*** rivierbed tussen de Maas en de Maasdijk; open tot halfopen landschap met plukken groen.
- ***oeverwal:*** hoger gelegen gronden achter de Maasdijk; halfopen karakter met landschapselementen zoals houtwallen, singels, (hakhout)bosjes, hoogstamboomgaardjes, wielen en laanbeplanting.
- ***komgebied:*** relatief laaggelegen gronden tussen de oeverwal in het noorden en het dekzandgebied in het zuiden; open landschap
- ***rivierduin:*** hoger gelegen 'eilanden' in het laaggelegen komgebied; halfopen karakter met landschapselementen en groenstructuren.
- ***dekzandrand:*** hoger gelegen zandgronden, overgang tussen komgebied en dekzandrug; halfopen, kleinschalig karakter.
- ***dekzandrug:*** hoger gelegen zandgronden, voormalige woeste grond; besloten karakter.

visie landschap, Nota Landschapsbeleid 2015 - gemeente Oss

Deze verschillende landschapstypen vormen de kracht van de gemeente Oss. Essentieel uitgangspunt is het versterken van de identiteit en het contrast tussen de verschillende landschapstypen. Hierdoor ontstaat een afwisselend en leesbaar landschap.
In het schema hiernaast staat per landschapstype het streefbeeld beschreven (zie ook Nota Landschapsbeleid 2015).

2.2 Stadjes, dorpen en landelijke kernen

De stadjes, dorpen en landelijke kernen liggen niet willekeurig in het landschap. Ze liggen allemaal op de hogere delen in het landschap. De hogere delen zijn de oeverwal, de rivierduinen en het dekzandgebied. De verdeling is als volgt (van west naar oost):

- Oeverwal: 't Wild, Maren-Kessel, Lith, Lithoijen, Oijen, Macharen, Megen, Dieden, Demen, Ravenstein, Huisseling, Neerloon, Overlangel.

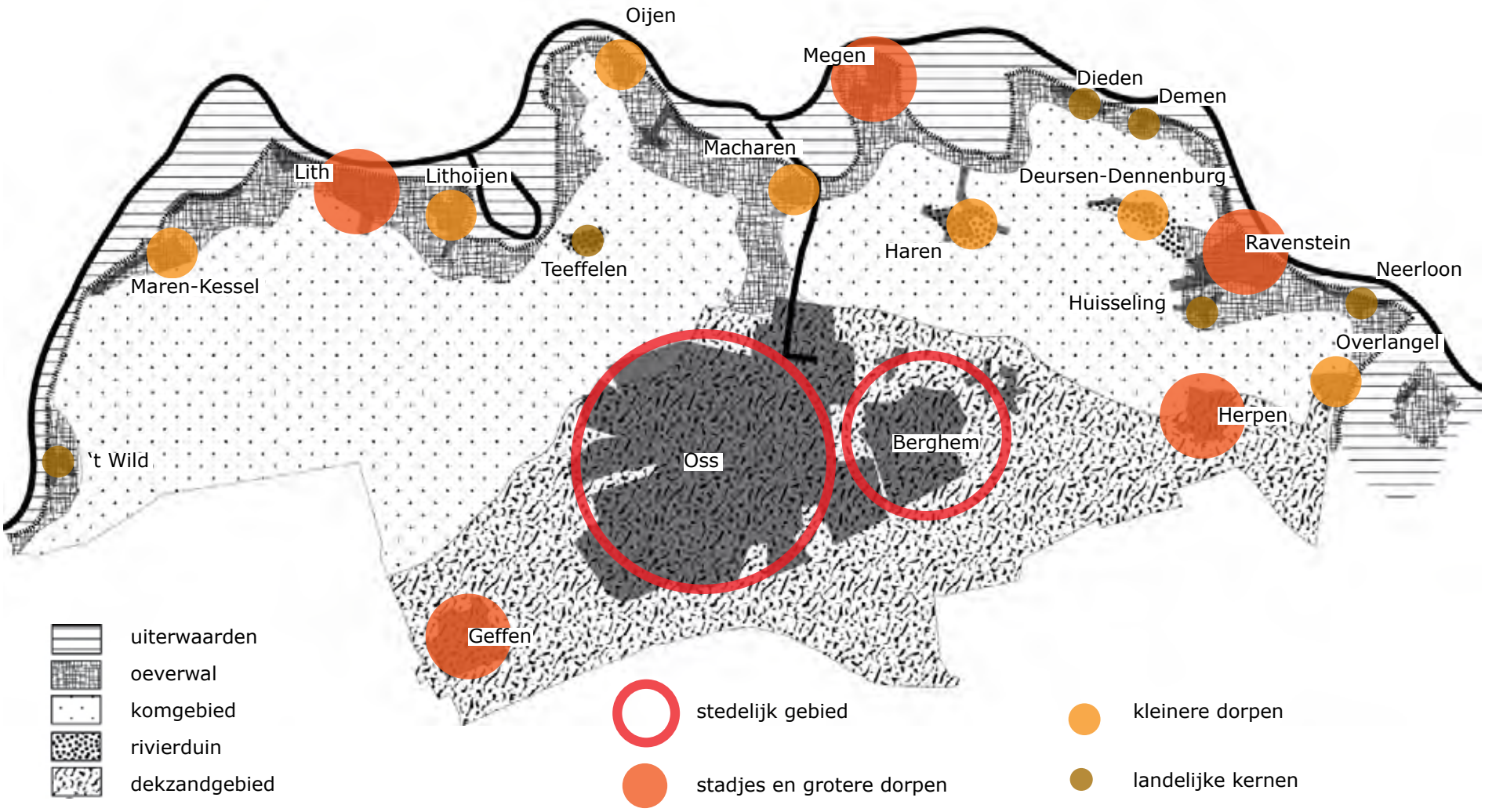
- Rivierduinen: Teeffelen, Haren, Deursen-Dennenburg.

- Dekzandgebied: Geffen, (Oss, Berghem), Herpen.

stedelijk gebied, stadjes en grotere dorpen, kleinere dorpen en landelijke kernen

Naast de ligging kunnen we de bebouwde kernen ook onderverdelen op basis van hun omvang en relatie met het landschap. We onderscheiden vier gebieden:

Het stedelijk gebied: *(Oss en Berghem; zie Visie openbare ruimte, deel 1).* Dit is het stedelijk gebied zoals dat ook in provinciaal beleid is aangeduid. Berghem vervult naast Oss een rol in de verstedelijkingsopgave van de gemeente.

De stadjes en grote dorpen: *Megen, Ravenstein, Geffen, Herpen en Lith.* Dit zijn, buiten het stedelijk gebied, de hoofdkernen van de gemeente Oss. Deze kernen hebben een lokaal verzorgende functie voor de omliggende dorpen. In deze kernen wonen ook de meeste mensen. De historische structuur is in de loop der tijd opgevuld en uitgebreid met nieuwe woonbuurten. Hierdoor is een duidelijk onderscheid ontstaan tussen de kern en het buitengebied. Het buitengebied loopt over het algemeen niet (of nauwelijks) door in de kern. Er is duidelijk sprake van een 'binnen' en 'buiten' de kern.

Centra:
Megen en Ravenstein zijn stadjes. Geffen, Herpen en Lith zijn grote dorpen. Door de grootte en compactheid van deze dorpen is er geen contact (meer) tussen het centrum van het dorp en het landschap. Elk centrum heeft zijn eigen karakter.
Megen en Ravenstein zijn oude vestingstadjes met een karakteristiek historisch centrum. Herpen is een dekzanddorp met een sterke radialenstructuur. Veel van deze radialen komen bijeen op het Alard van Herpenplein, dat samen met de Rogstraat het hart van het dorp vormt. Geffen is van oorsprong een lintdorp op de dekzandrug. Hier is later een plein (Dorpsplein) aan de hoofdstraat (Dorpstraat) toegevoegd. In Lith loopt het centrum van de Lithsedijk, via het Marktplein, tot en met de Mgr. Bekkerstraat.

De kleine dorpen: *Deursen-Dennenburg, Haren, Lithoijen, Oijen, Overlangel, Macharen, Maren-Kessel.* Bij deze dorpen zijn overwegend op kleine schaal nieuwe woonbuurtjes aan de historische structuur toegevoegd. Over het algemeen is er nog wel een duidelijke relatie met het landschap.

Het buitengebied met de landelijke kernen: *Demen, Dieden, Huisseling, Neerloon, Teeffelen, 't Wild.* Bij de landelijke kernen is het stratenpatroon nog steeds hetzelfde als het historische stratenpatroon. Langs deze straten heeft in de loop der tijd alleen een verdichting van de bebouwingslinten plaatsgevonden. Bij de landelijke kernen loopt het landschap in de kern door. Er is geen duidelijke scheiding tussen 'binnen' en 'buiten' de kern.

NB: De verschillende bebouwingsconcentraties zijn, nog meer dan de landelijke kernen, onderdeel van het buitengebied. De bebouwingsconcentraties staan beschreven in de Structuurvisie Buitengebied Oss 2015.
(Bebouwingsconcentraties zijn: Kessel, Batterijstraat eo, Benedeneind, Boveneind, Megen-West, Neerlangel-Ravenstein, zuidelijke rand Deursen-Dennenburg, zuidelijke rand Ravenstein-Huisseling, Keent, kernrand Herpen, Koolwijk, Kleine Koolwijk en Duurendseind, Gement, Zevenbergseweg en Heistraat, Oss-Zuid, Oss-West, Geffen-Oss en Geffen-Zuid.)

N329 - Weg van de Toekomst, inrichting volgt landschapstype

2.3 infrastructuur

Het Osse landschap met de daarin liggende stadjes en dorpen wordt ´doorsneden´ door grootschalige infrastructuur. Deze lineaire elementen zoals spoorlijnen, provinciale wegen en snelwegen hebben hun invloed op het landschap.

Deze lijnen banen veelal hun eigen weg door het landschap. Het tracé, veelal de kortste weg tussen twee punten, is minder nadrukkelijk verbonden met de landschappelijke ondergrond.

Voorzover mogelijk willen we de inrichting afstemmen op het landschap waar ze doorheen gaan.

- Bij de ***spoorlijn*** zijn hier weinig mogelijkheden voor. Het spoor kan gezien worden als een autonome lijn in het landschap, met een uniforme, technische inrichting. Vanuit de trein zijn de verschillende landschapstypen wel goed beleefbaar.
- De **doorgaande wegen**, ***provinciale wegen en snelwegen*** banen ook hun eigen weg door het landschap. Hier zijn echter meer mogelijkheden om het ontwerp af te stemmen op het landschapstype waar ze doorheen gaan. Een uniforme inrichting van het gehele wegtracé (met bijvoorbeeld een dubbele bomenrij) is niet gewenst. Uitgangspunt is om het wegtracé aan te passen aan de ondergrond (het landschapstype). Openheid in het komgebied en beslotenheid op de oeverwal en het dekzand. De N329 (Weg van de Toekomst) vormt een goed voorbeeld van zo´n landschappelijk wegontwerp.

gebruik

Stropoppen langs de snelweg voor "Effe noar Geffe". *(foto Wiljo van Nuland)*

3 gebruik

De openbare ruimte is van en voor iedereen. Goed gebruik van de openbare ruimte zorgt voor leven op straat, ruimte voor ontmoeten en een wij-gevoel. De openbare ruimte kent een oneindig aantal vormen van gebruik. We gaan in dit hoofdstuk in op: evenementen, spelen en ontmoeten, wandelen en fietsen, recreatie, natuur en landschap, honden uitlaten, autorijden en parkeren, aansprakelijkheid en participatie.

3.1 Evenementen

Het Osse centrum is van oudsher de plek voor evenementen. Het streven is om de evenementen beter te spreiden en het aanbod te verruimen. Evenementen dragen bij aan de vitaliteit van de gemeenschap. Daarbij gaat om de gewone evenementen zoals kermis, Carnaval en zeskamp, maar ook om grote bbijzondere evenmenten zoals Oeverloos en Effe noar Geffe. Het Osse buitengebied, maar ook de grotere dorpen en stadjes zijn prachtige decors voor evenementen.

Als gemeente koesteren we de drive die vanuit de gemeenschap zelf komt om activiteiten en evenementen te organiseren. We stimuleren dit zoveel mogelijk. Dorpsgemeenschappen zijn over het algemeen hecht. Zij zijn prima in staat om activiteiten en evenementen te organiseren. In het Osse buitengebied zijn ook een aantal grotere organisaties vanuit de gemeenschap actief. Deze zijn actief rondom aantrekkelijke natuur en landschap, zoals de Maasmeanders en De Maashorst. Maasmeanders is een prachtig voorbeeld van zo'n gedreven kracht uit de samenleving. Zo'n 100 ondernemingen zijn samen actief op en rond de Maasmeanders.

Goede voorbeelden van evenementen die gebruik maken van het landschap zijn:

- *Kunst aan de Maas: mooie route van 35 km langs kunstwerken die allemaal geïnspireerd zijn op het landschap.*
- *Effe noar Geffe;*
- *Openluchttheater Dorp aan de Rivier (in Lith)*
- *Maashorstfair: grote streekmarkt in de Maashorst;*
- *Maasdijk marathon;*
- *Oeverloos (uiterwaarden te Demen);*
- *Ravenstein bij kaarslicht;*
- *Etc.*

KANSEN/OPGAVE:

- Betere spreiding, breder aanbod en meer evenementen;
- Stimuleren initiatieven vanuit de gemeenschap;

De natuur biedt veel spelaanleidingen

3.2 Spelen en ontmoeten

De dorpsbewoners ontmoeten elkaar in het Dorpshuis, de kerk en pastorie, bij de school, bij de lokale verenigingen én in de openbare ruimte. Juist het informele, spontane ontmoeten past bij een dorp. De inrichting van de openbare ruimte moet hier ruimte voor bieden. Een ruime opzet, veel groen, informeel. Dat maakt het dorps.

Kinderen spelen in de dorpen veel in de tuinen en op erven. In de dorpen hebben de huizen over het algemeen grotere tuinen dan in het stedelijk gebied. In het buitengebied spelen de kinderen op de erven en weilanden bij de boerderijen. De verkeersdruk is in de meeste dorpen laag, waardoor spelen op straat mogelijk is. De losse, groene structuur van dorpen biedt ook voldoende mogelijkheden voor speelaanleidingen. Dit wil niet zeggen dat in de dorpen geen speeltuintjes met speeltoestellen nodig zijn. We zetten naast formeel ingerichte speelplekken ook nadrukkelijk in op spelaanleidingen en natuurlijk spelen. De hoeveelheid formeel ingerichte speelplekken willen we beperken (er is ook niet altijd ruimte voor formele speelplekken). Samen met bewoners zal gekeken worden naar de meest gebruikte en kansrijke plekken.

De natuur en het landschap zijn ook geweldige speelplekken. De natuur en het landschap zitten vol spelaanleidingen. Denk aan bloemen plukken, kikkervisjes vangen, in bomen klimmen, hutten bouwen, zandkastelen bouwen, pootje baden, rollen in het gras, etc. De gemeente Oss heeft een prachtig uitloopgebied voor al haar inwoners. Aan de noordzijde ligt de Maas met daar aan vast fantastische plekken als de Lithse Ham, de Hemelrijksche Waard en Keent. Aan de zuidzijde ligt De Maashorst. Belangrijke Osse parels in De Maashorst zijn Herperduin en de Landerij VanTosse. Bij de natuurpoort Herperduin komt in 2016 een grote natuurspeelplaats in het bos.

KANSEN/OPGAVE:

- Minder formele speelplekken, maar meer natuurlijk spelen en speelaanleidingen.
- Openbare ruimte die ruimte biedt voor informeel ontmoeten en spelen.
- Benutten natuur en landschap voor spelen en ontmoeten.
- Realisatie natuurspeelbos bij natuurpoort Herperduin.

natuurlijke speelaanleidingen

fietsnetwerk 2020

3.3 Wandelen en fietsen

Op de fiets of te voet geniet je meer van het prachtige buitengebied dan met de auto. Het is goedkoper en beter voor het milieu. Kortom fietsen en wandelen heeft de voorkeur boven gemotoriseerd verkeer. In het Mobiliteitsplan Oss 2020 (oktober 2011) staan de fietsroutes en fietsstraten opgenomen. Dat is ook hier uitgangspunt. Veiligheid staat voorop. Wel zoeken we ook naar ruimtelijk aantrekkelijke oplossingen. In de dorpen gaan we zoveel mogelijk voor een informele inrichting van de openbare ruimte.
We passen het Mobiliteitsplan toe. Hierin staat dat de fietsinfrastructuur verbeterd wordt door: directe en samenhangende routes, verkeersveiligheid voor fietsers en tot slot door comfort en aantrekkelijkheid.
Het fietsnetwerk zorgt ervoor dat alle dorpen, stadjes, recreatiegebieden en sportfaciliteiten bereikbaar zijn voor fietsers. De volgende fietsroutes en –verbindingen in het Osse buitengebied onderscheiden we: hoogwaardige fietsroutes, regionale fietsroutes en recreatieve routes.

Recreatief kennen we de fietsknooppunten en de wandelknooppunten (zie ook recreatiekaart Oss). Op basis van deze knooppunten kun je op een aantrekkelijke manier door de gehele gemeente Oss fietsen en wandelen. Momenteel werkt de gemeente Oss samen met onder andere de VVV Oss en Stichting Landschapsbeheer Oss aan het complementeren van het fiets- en wandelroutenetwerk. Hierbij benutten we zoveel mogelijk oude zandwegen en kerkpaden. Basis voor het wandelroutenetwerk zijn de “Ommetjes” rond de dorpen en de stadjes. Voorbeelden hiervan zijn: Rondje Herpen, Rondje Huisseling, Ommetje Macharen, Ravenstein dorpenroute, rondje Neerlangel, Antoon Coolen Lith route, Ivo van Dintherpad (Geffen), etc.

Elke route heeft een ander karakter. Zo zijn er struinwandelingen voor natuurliefhebbers, maar ook speciale paden die geschikt zijn voor rolstoelgebruikers. Langs alle route staan voorzieningen als bankjes, picknickplaatsen en informatieborden. Het complete routenetwerk van ruim 100 kilometer maakt meerdaagse wandelingen en fietstochten mogelijk. De routes voeren langs alle mooie en diverse landschappen: de Maasdijk met de Maas en uiterwaarden, het open komgebied (polders), de bosgebieden van de hogere zandgronden en het oude kampenlandschap.

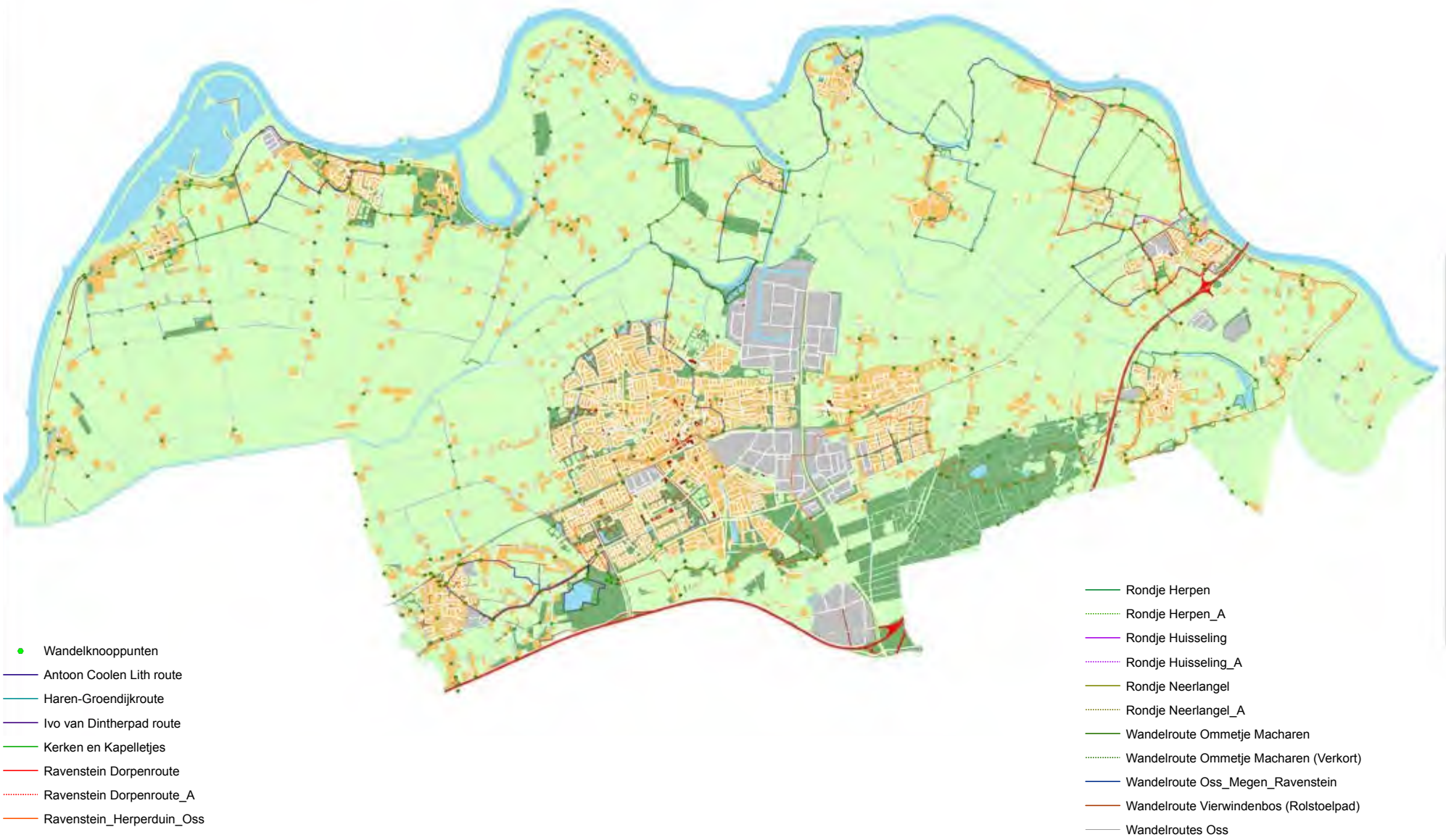

Ivo van Dintherpad

Recreatiekaart Oss

Wandelnetwerk gemeente Oss

Behalve het prachtige landschap willen we als gemeente Oss ook graag de lokale economie promoten. Denk hierbij onder andere aan recreatieve voorzieningen en streekproducten. (Momenteel wordt beleid voor toerisme en recreatie in economisch perspectief gemaakt.) Goede hulpmiddelen daarbij zijn de Wandelkaart en Fietsroutekaart van de Maasmeanders. En ook de fietsrouteboekjes "Vers, verser, wie fietst 't verst?". Bewoners, recreanten en toeristen ontdekken al fietsend de lekkerste producten van het land. Door lokaal voedsel te kopen, verminderen we het aantal voedselkilometers. Dat is goed voor het milieu, de lokale boer én - niet onbelangrijk - gewoon leuk.

KANSEN/OPGAVE:

- Alle, dus ook de kleine, kernen fietsvriendelijk bereikbaar houden en/of maken;
- Complementeren netwerk wandel- en fietspaden. Dit netwerk voert langs alle mooie en diverse landschappen van de gemeente Oss;
- Benutten oude zandwegen en kerkpaden;
- Fietstochten organiseren aan de hand van de fietsrouteboekjes;'Vers, verser, wie fietst 't verst?';
- Het Osse buitengebied, dorpen en stadjes actief promoten met het wandel- en fietsroutenetwerk.

Fietsrouteboekje De Maashorst: "Vers, verser, wie fietst het verst?"

Fietsroutekaart en Wandelkaart Maasmeanders

3.4 Recreatie en toerisme

Vele recreanten en toeristen weten het prachtige buitengebied van Oss en de daarin gelegen dorpen en stadjes al te vinden. Dit mede dankzij de georganiseerde evenementen en het fiets- en wandelroutenetwerk. Ook timmeren verschillende orgnisaties al vele jaren aan de kwaliteit en beleefbaarheid van dit buitengebied. Denk hierbij aan: de VVV Oss, de Stichting Maasmeanders, Stichting Landschapsbeheer Oss, Stichting Maashorst in Uitvoering, etc. Kortom er gebeurt al veel op het gebied van recreatie & toerisme. Toch kan de gemeente Oss haar kwaliteiten nog veel beter op de recreatieve en toeristische kaart zetten.

Door Oss als een toeristisch-recreatieve gemeente weg te zetten, dragen we ook positief bij aan het leef- en vestigingsklimaat en de economie. Daarom gaan we beleid opstellen voor toersime en recreatie in economisch perspectief. Het buitengebied en de daarin gelegen dorpen en stadjes spelen een belangrijke rol in dit nieuwe beleid.

De reikwijdte van de LIOR is beperkt in dit opzicht. Andersom geldt dat een aantrekkelijke, goed functionerende en goed onderhouden openbare ruimte een *voorwaarde* is voor een toeristisch-recreatief aantrekkelijke gemeente.

In de kwaliteitscatalogus onderhoud openbare ruimte (KOR) is het onderhoudsniveau van het buitengebied en de bos- en natuurgebieden sober. Ook voor de inrichting geldt in deze LIOR het inrichtingsniveau sober. Het ligt echter voor de hand om volgend op het nieuwe toeristisch-recreatieve beleid dit niveau voor toeristisch-recreatieve gebieden in het buitengebied op te hogen naar basis. Dit heeft wel financiële consequenties.

KANSEN/OPGAVE:

- Nieuw beleid opstellen voor toerisme en recreatie in economisch perspectief. Hierbij is een aantrekkelijke, goed functionerende en goed onderhouden openbare ruimte voorwaarde.
- Volgend op het nieuwe toeristisch-recreatieve beleid het inrichtings- en onderhoudsniveau van toeristisch-recreatieve gebieden in het buitengebied ophogen van sober naar basis.

Ganzenven in Herperduin (De Maashorst) & schillenmodel De Maashorst

3.5 Natuur en landschap

Landschap en natuur hebben veel met elkaar te maken. Natuur is een vorm van grondgebruik. Landschap is het uiterlijk van het gebied. Het landschap bepaalt voor een groot deel de ruimtelijke karakteristiek van een gebied (zie ruimtelijke structuur).

We passen het bestaande beleid toe en geven hier invulling aan:

- Nota landschapsbeleid (2015): behoud van landschappelijke kwaliteiten door het stellen van een kader;
- Natuur- en landschapsvisie (2005): concrete projecten;
- Evaluatie Landschaps- en natuurbeleid (2014): geeft inzicht in hoeverre de doelen uit bovenstaand beleid zijn gehaald.

Uit de evaluatie van het Landschaps- en natuurbeleid blijkt dat in de polder (en de stad) nog veel winst te halen is voor natuur. Vergroting van de biodiversiteit is daarbij essentieel. Voor de polder ontwerpen we een ecologisch netwerk. De openheid is essentieel voor weidevogels. De Maas en de Hertogswetering zijn dragende ecologische verbindingen. Cultuurhistorische relicten zoals de oude (dwars)dijken, oude graven en weteringen benutten we eveneens. Momenteel ontwikkelt de gemeente het 'Natuurnetwerk in de polder'. We koppelen gebieden als: Hertogswetering, eendenkooien, Groenendijk, weidevogelgebieden, waterwingebieden, bloemrijke wegbermen, watergangen met natuurvriendelijke oevers, poelen, weide- en akkerranden. Dit natuurnetwerk maakt ook voor recreanten het verblijf aangenamer.

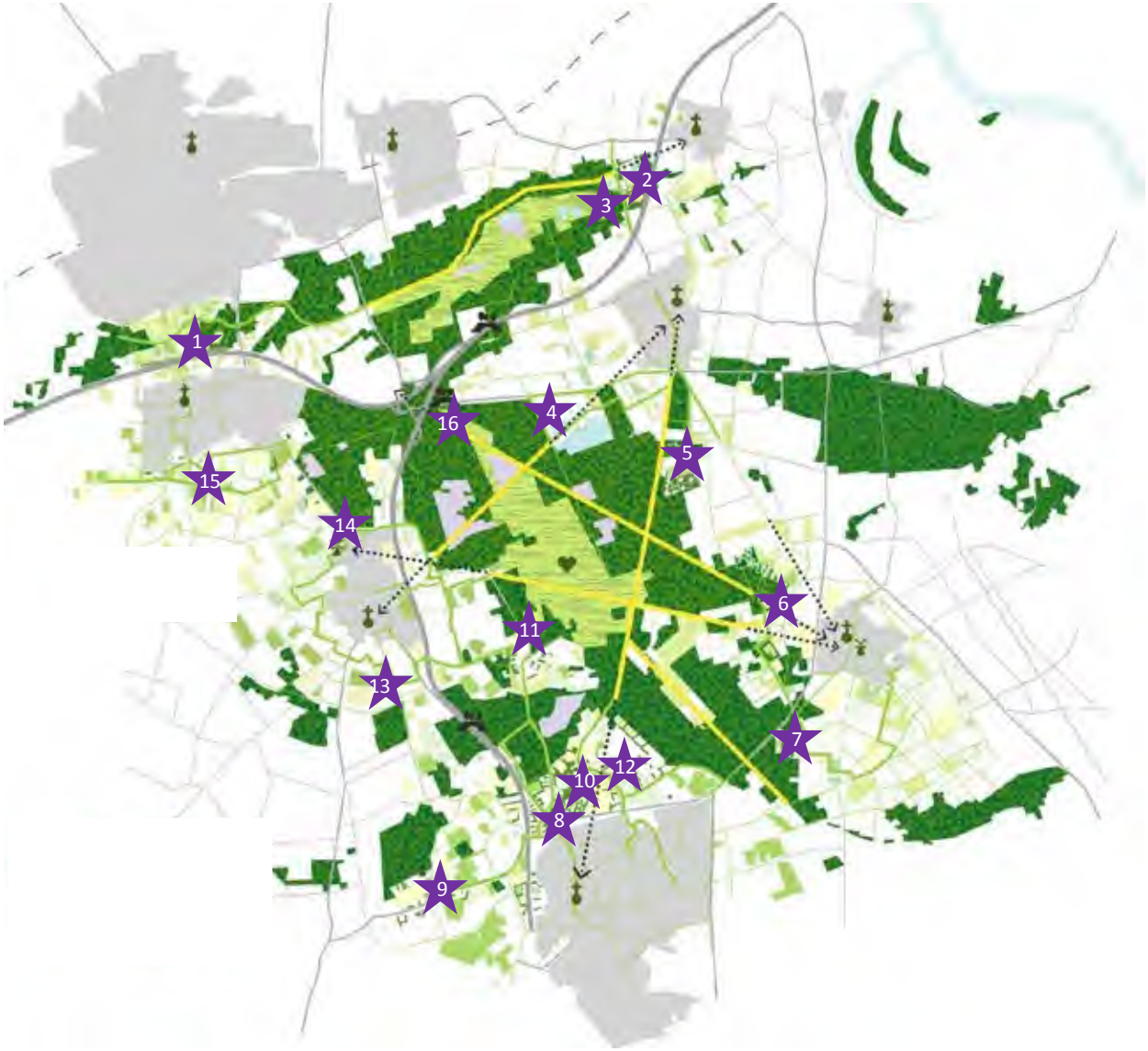
Ecologie in de openbare ruimte In het algemeen geldt dat we in de openbare ruimte nog veel meer rekening met natuur en landschap kunnen houden. We zetten in op meer biodiversiteit in de openbare ruimte. Dit kan door in een bomenrij meerdere verschillende soorten toe te passen. Maar ook door bloemrijke bermen, die pas na de zaadverspreiding gemaaid worden. Meer biodiversiteit bereiken we ook door het maaibeleid af te stemmen op de gewenste soorten.

Algemene uitgangspunten om de natuurwaarden in de openbare ruimte te versterken zijn:

- variëren in het groen- en waterbeheer in tijd en plaats;
- watergangen natuurvriendelijk inrichten;
- toepassen van halfverharding voor paden en parkeerplaatsen. Dit biedt mogelijkheden voor bodem (zand) bewonende fauna zoals hommels, kevers en bijen;
- zorgvuldige soortkeuze plantmateriaal. Denk aan oorspronkelijk genetisch, duurzame teelt en gevarieerd;
- locatie en oriëntatie van verlichting aanpassen aan natuur/ landschap.

Parels De gemeente Oss heeft landschappelijk grof gezien twee gezichten: het dekzandgebied in het zuiden en het rivierkleigebied in het noorden. In beide typen gebied liggen bijzondere pareltjes op het gebied van natuurschoon. Zo liggen langs de Maas: de Lithse Ham, de Hemelrijksche Waard en Keent. Op de dekzandrug bevinden zich de Landerij VanTosse (oud kampenlandschap) en Herperduin (onderdeel van de Maashorst). De natuurgebieden in de gemeente Oss zijn niet vanzelfsprekend openbare ruimte. Openbare ruimte is namelijk niet alleen voor iedereen vrij toegankelijk, maar valt wat betreft inrichting en beheer ook onder de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Visiekaart 2017 project 'Meer Maashorst!' (Landschappen van Allure)

1. Landerij VanTosse
   Kloostertuin- en landerijen
2. Meer Natuur! Vakantiepark Herperduin
3. Speel- en beweegbos
4. Regionale entree Palmstraat
5. Nieuwe natuur middels natuurbegraven
6. Landgoed Nabbegat
7. Gezond Landschap voor TBS-kliniek
8. Vitaliteitshuis Bernhoven
9. Natuurlijk Fitland
10. Bernhoven@home
11. Maashorsttuin Behandelcentrum Slabroek
12. Gezond door een (groen)te landschap
13. Tuin De Nistel
14. Onderzoek: landschap als bron van vitaliteit
15. Landgoed 'Buiten'gewoon
16. Leren en werken in De Maashorst

Natuurorganisaties hebben ook eigendommen binnen de gemeente Oss. In het rivierengebied hebben organisaties als Brabants Landschap en Natuurmonumenten eigendommen. Keent is eigendom van Brabants Landschap en de Hemelrijksche Waard en de Kesselse Waard (westelijke deel Lithse Ham) zijn eigendom van Natuurmonumenten. Zij bepalen hier de inrichting en het beheer. Als gemeente Oss verwachten wij wel dat ze zoveel mogelijk aansluiten bij het gemeentelijk beleid.

Maashorst Het bosgebied Herperduin is eigendom van de gemeente Oss (Vastgoed). Herperduin maakt onderdeel uit van de Maashorst. De Maashorst bestaat uit drie gebieden: 1. natuurkern, 2. natuurschil, 3. dynamische landschappen. In de natuurkern overheersen rust en rustige recreatie. In de natuurschil kan het dagje uit in de natuur voorop staan. De dynamische landschappen zijn kleinschalige landschappen met daarin verschillende functies waaronder landbouw, natuur en recreatie. De natuurkern en -schil maken onderdeel uit van het Nationaal Netwerk Natuur (NNN). Herperduin maakt onderdeel uit van de natuurkern en de natuurschil en dus ook van het NNN.

De Maashorst heeft een gezamenlijk inrichtings- en beheerplan (IBeP) voor het natuurgebied (kern en natuurschil). Dit plan is ook van toepassing op Herperduin. In het IBeP 2015-2019 ligt de focus voor inrichting en beheer op het op gang brengen van natuurlijke processen. Daarvoor worden de volgende instrumenten ingezet: begrazing, bosontwikkeling, herstel van het watersysteem, faunabeheer en ontsnippering.

De zuidelijke geledingszone (zgz) en natuurpoort Herperduin maken onderdeel uit van de dynamische landschappen. Het Landschappen van Allure project ‘Meer Maashorst!’ voorziet in kwantitatieve en kwalitatieve uitbreiding van De Maashorst. Kwantitatief door de schil van kleinschalige dynamische landschappen bij de Maashorst te betrekken. Kwalitatief door de focus op gezond te leggen: gezond landschap, gezonde leefstijl, gezonde voeding en gezonde economie. De zuidelijke geledingszone (Geffense Bosjes tot N329) vormt het dynamisch landschap Oss. Het gebied bij Natuurpoort Herperduin vormt het dynamisch landschap Herpen. Belangrijke resultaten (oktober 2017) zijn:

- natte ecologische verbinding tussen de Geffense Bosjes en Herperduin;
- kleinwildtunnels en dassentunnels onder Cereslaan en Nieuwe Hescheweg;
- fijnmazige groene dooradering tussen de Geffense Bosjes en Herperduin: houtwallen, houtsingels, boszomen, natuurvriendelijke bermen en akkerranden;
- natuurspeelbos bij natuurpoort Herperduin;
- aansluiten op het patroon van Dreven en Driften (gele en lichtgroene lijnen op de kaart hiernaast);
- semi-openbare kloostertuin en -landerijen bij Kloosterhuis ‘t Zicht.

De Landerij VanTosse is een project van Stichting Landschapsbeheer Oss en de gemeente Oss. We ontwikkelen tussen de Cereslaan en de Nieuwe Hescheweg een aantrekkelijk, kleinschalig voedsellandschap. We verbouwen en experimenteren

Natuurgebieden die eigendom zijn van de gemeente Oss

Natuurgebied
1. Kesselsedijk
2. Velmer
3. Lithse Ham schiereiland
4. Park De akkeren
5. Oijense benedendijk
6. Groene vinger Mikkeldonkweg
7. Randgroen Park Mikkeldonk
8. Wijkpark De Strepen
9. Park Bergsche Hoeve / Park Hertewissel
10. Park Elzeneind Noord
11. Park Het Woud Oost
12. Geffense Bosjes
13. Groene Vinger Frankenbeemdweg
14. Park Het Eiland
15. Park Amsteleind
16. Joost van de Vondellaan
17. Tildert
18. Vivaldistraat
19. Park Ruwaardsingel Oost / Sibelius
20. De Ruivert
21. Stelt
22. Park Hazenakker
23. Groene Vinger Spitsbergerweg
24. Ossemeer
25. Macharense Dijk
26. Eendenkooi
27. Randmeer
28. EVZ Beemdenweg
29. Vorstengraf
30. Vierwinden
31. Waatselaarstraat
32. Poelstraat
33. Grafheuvelterrein
34. Kleine poelstraat
35. De Rijt
36. Baxenbosgebied
37. Hollandse kamp
38. Lange del
39. Erfdijk I
40. Erfdijk II
41. Bulk
42. De Hammen
43. Hamelspoel
44. Ganzenweg
45. Loonsestraat
46. Keent

met oude en nieuwe gewassen zoals cranberries, spelt, bonen, stevia, hop en paddenstoelen. Landerij VanTosse staat voor 3x slow: slow-food, slow-motion en slow-care. Ruimtelijk bestaat de Landerij VanTosse uit een mozaïek van akkers met en dooradering van hout- en fruitwallen. De Fruitallee vormt (december 2016) de belangrijkste ruimtelijke drager. In de Landerij VanTosse liggen twee parels: de Tuinderij VanTosse en het klooster. Belangrijke resultaten (december 2016) zijn:

- Fruitallee (wandel- en fietspad met fruitbomen en-struiken);
- Hopframe (of een variant daarop);
- Graansingel (graandatabank in middenberm Ruwaardsingel);
- Akkernetwerk (mozaïek van akkers met diverse gewassen);
- Tuinderij VanTosse;
- Groene dooradering met hout- en fruitwallen, bloemrijke bermen, akkerranden, etc.;

Natuurlijke groengebieden Op de kaart hiernaast staan de natuurlijke groengebieden van de gemeente Oss. Deze zijn ook eigendom van de gemeente Oss (GIBOR: groen, Vastgoed: blauw). De gemeente is hier verantwoordelijk voor beheer en inrichting. De gemeente kan dit wel uitbesteden (bijvoorbeeld aan Stichting Landschapsbeheer Oss). In het Handboek Natuurlijke Groengebieden staan deze natuurgebiedjes beschreven en staan de bijbehorende natuurlijke beheermaatregelen.

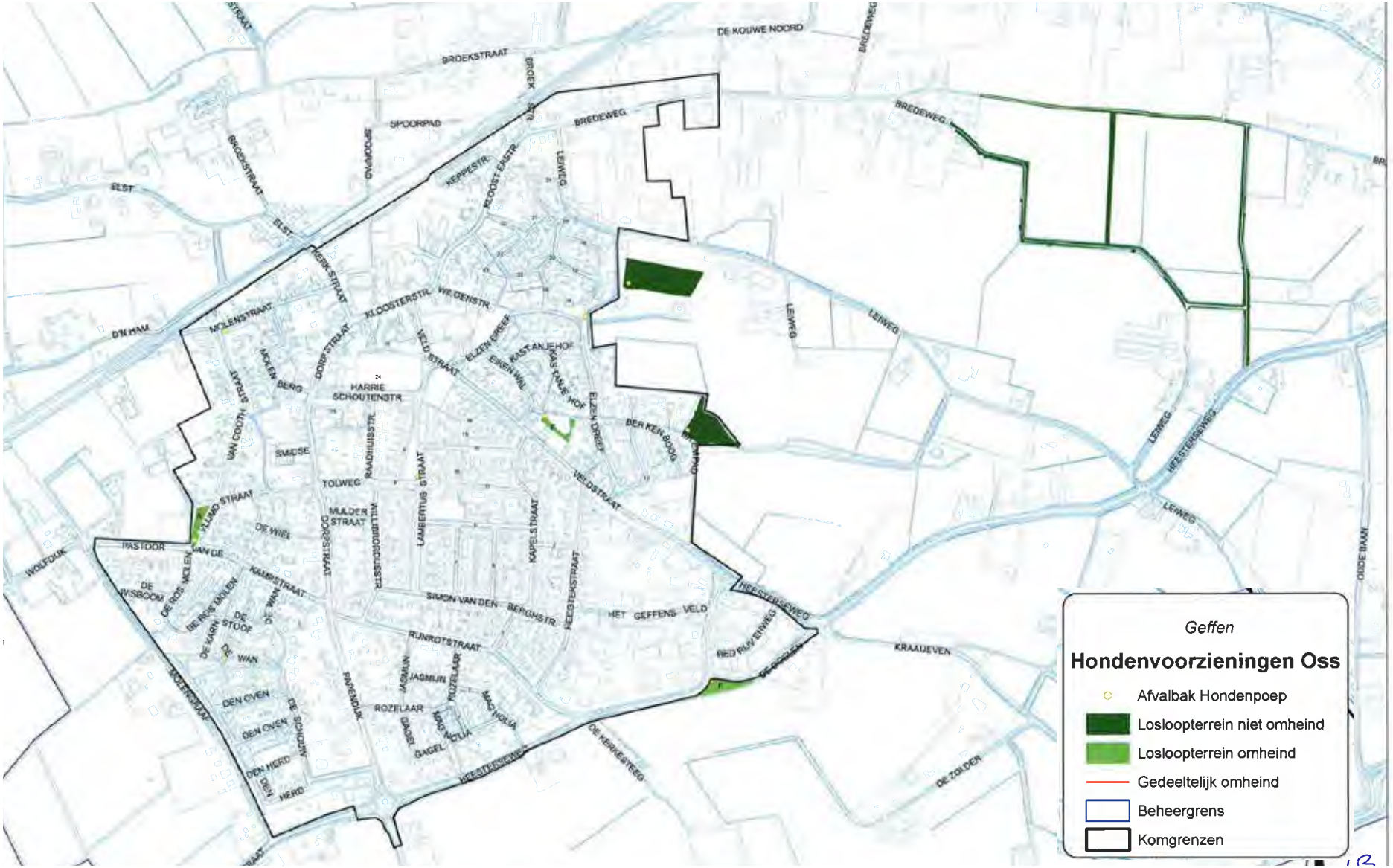
Burgerparticipatie Betrokkenheid en participatie op het gebied van natuur en landschap komt al voor in de gemeente Oss. Voorbeelden zijn:

- Stichting landschapsbeheer Oss: Met de hulp van zo'n 120 vrijwilligers beheren en onderhouden zij de recreatieve paden en de (kleinere) natuurgebieden. Landerij VanTosse is een gezamenlijk project van de Stichting en de gemeente Oss. Het is een aantrekkelijk voedsellandschap ten zuiden van Oss, waar geexperimenteerd wordt met oude en nieuwe gewassen, zoals spelt, cranberry's, hop, stevia, bonen en paddenstoelen.
- Beedeals: De Gemeente Oss heeft zich aangesloten bij het project 'Beedeals' waarin samen met andere (markt)partijen bijenprojecten worden geïnitieerd.
- Agrarische natuurvereniging (AVN) D'n Beerse Overlaet: Dit is een grote groep boeren en burgers, die het productieland exploiteren en daarbij rekening houden met de weidevogels.
- Osse Boeren: De Osse Boeren verbinden stad en platteland door middel van stadslandbouwtuinen. Het betreft momenteel vijf tuinen: Buurttuin Bergboss, Moestuin Elzenhoek, Buurttuin 't Krinkeltje, De Biomoestuin, Buurttuin Ruwaard.

KANSEN/OPGAVE:

- Meer biodiversiteit.
- Draagvlak bij de bevolking creëren, o.a. door burgerparticipatie.
- Creëren/verbinden natuurnetwerk in de polder.
- Uitvoeren projecten Meer Maashorst en Landerij VanTosse.
- Groene dooradering Geffense Bosjes - Herperduin.
- Natuurlijk groenbeheer.

Hondenloslooopterreinen en afvalbakken: Geffen (september 2015)

3.6 Honden uitlaten

We passen de beleidsnota 'Honden uitlaten in de gemeente Oss. Dat kan beter.' (juli 2015) toe. Belangrijke doelstellingen van dit beleid zijn:

- Hondenbezitters zijn tevreden over de voorzieningen;
- Structureel een lagere overlastbeleving;
- Lagere kosten voor het hondenoverlastbeleid.

Verantwoordelijkheid hondenbezitters

Hondenbezitters zijn frequente gebruikers van het openbare gebied. Zij zijn gebaat bij een goede toegankelijkheid en aantrekkelijke routes. Zij hebben de verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat hun honden geen negatieve invloed op de leefbaarheid hebben. Binnen de bebouwde kom geldt een aanlijn- en opruimplicht. Buiten de bebouwde kom geldt alleen de aanlijnplicht. De gemeente zorgt voor voldoende afvalbakken, zodat de hondenbezitters de hondenpoep makkelijk kunnen opruimen. Honden mogen dus overal uitgelaten worden, mits de hond aangelijnd is. En binnen de bebouwde kom moet de poep opgeruimd worden. Dit maakt de grote hoeveelheid versnipperde uitlaatstroken overbodig.

Hondenloslooopterreinen

Om vrij te kunnen lopen en rennen hebben honden veel ruimte nodig. Het buitengebied biedt daar veel ruimte voor. Binnen de bebouwde kom is de ruimte schaarser. Het streven is de hondenloslooopterreinen te creëren op locaties waar voldoende ruimte is en goede inpassing mogelijk is. De kaart hiernaast laat de hondenloslooopterreinen en afvalbakken binnen Geffen zien. In het hondenbeleid staan deze kaarten voor de grote dorpen, stadjes en het stedelijk gebied. In hoofdstuk 6 staat specifieke informatie voor: Geffen, Herpen, Lith, Megen en Ravenstein.

Tot nu toe was vaak onduidelijk waar de hond los mag lopen en mag poepen. Dit is nu helder:

- loslopen mag alleen in hondenuitlaatterreinen;
- poepen mag overal, mits de poep meteen opgeruimd wordt;
- binnen de bebouwde kom geldt de opruimplicht. met uitzondering van de hondenuitlaatterreinen. Buiten de bebouwde kom is geen opruimplicht.

KANSEN/OPGAVE

- Meer verantwoordelijkheid bij hondenbezitters.
- Ruime, landschappelijk ingepaste loslooopterreinen.
- Opruiming van bestaande, kleine uitlaatstroken.

wegencategorisering 2020

3.7 Autorijden en parkeren

We passen het Mobiliteitsplan toe. (Geffen heeft nog een eigen plan.) Op de kaart staat de wegencategorisering, die ook in LIOR uitgangspunt is. De wegen dienen een eenduidig beeld te krijgen. De stroomwegen, de gebiedsontsluitingswegen en de erftoegangswegen (60 km per uur) hebben in principe een rijbaan van asfalt.

Het autobezit is afgelopen decennia sterk toegenomen. Veel huishoudens hebben tegenwoordig meer dan één auto. Hierdoor is er een toenemende behoefte aan steeds meer parkeerplaatsen in de openbare ruimte. Oudere woonwijken zijn hier niet op berekend. Het gevolg is dat auto's buiten de daarvoor bestemde plaatsen geparkeerd worden. Soms wordt de oplossing gezocht in het opofferen van plantsoenen, brede bermen, stoepen of gedeeltes park. Dit gaat ten koste van de kwaliteit van het openbare gebied. Er is echter een kritieke grens van het aantal parkeerplaatsen dat een straat op kan nemen zonder dat het (te) negatieve gevolgen heeft voor de beeldkwaliteit en leefbaarheid. De gemeente Oss hanteert een loopafstand van 100 meter van de beschikbare parkeerplaats tot aan de woning (Parkeernormen voor woonwijken). Grote voertuigen mogen alleen op de daarvoor aangewezen plaatsen geparkeerd worden.

Voor de leefbaarheid in de bestaande wijken hanteren wij de volgende richtlijnen:

- Relativeren van afstanden (maximaal 100 meter loopafstand acceptabel);
- Maximale bezettingsgraad van 95%;
- Beter communiceren en handhaven;
- Op een verantwoorde manier zoeken naar nieuwe, extra parkeerplaatsen, waarbij markante straathoeken, pleinen, plantsoenen en/of middenbermen intact blijven;
- Kansen benutten om parkeerplaatsen op beeldbepalende locaties te verplaatsen, b.v. op markante pleinen, plantsoenen of bermen;
- Benodigde parkeerplaatsen bij inbreidingsprojecten realiseren op eigen terrein;
- Parkeernorm toepassen in nieuwbouwprojecten;
- Bij herinrichting van bestaande openbare ruimte zoeken naar maximaal haalbare en ruimtelijk verantwoorde oplossing;
- Parkeren op eigen terrein bij bedrijfsterreinen.

KANSEN/OPGAVE:

- Netwerk van gebiedsontsluitingswegen uit Mobiliteitsplan vertalen in eenduidig beeld: asfalt.
- Parkeren vraagt om maatwerk gebaseerd op de geformuleerde richtlijnen.

Buurtuin BergBoss

3.8 Participatie

De overheid trekt zich verder terug. Van bedrijven en bewoners wordt meer zelfredzaamheid verwacht. Betrokken burgers zijn de beste ambassadeurs! Bij de inrichting van de openbare ruimte worden bewoners en bedrijven zoveel mogelijk betrokken. Het gaat per slot van rekening om hún woon- of werkomgeving. Algemeen geldt dat de gemeente participatie stimuleert.Wel worden er aan participatie in beheer randvoorwaarden, waaronder kwaliteitseisen, gesteld aan participatie.

Participatie LIOR: Bij het opstellen van deze Leidraad openbare ruimte (LIOR) is ook gekeken naar wat bewoners graag willen. In de verschillende dorpsplannen en voorzieningenkaarten staat wat de bewoners graag willen. Deze plannen hebben we dan ook goed benut voor zover deze relevant zijn voor de openbare ruimte. Daarnaast hebben we in de conceptfase een presentatie gegeven aan alle verschillende dorpsraden. Ook krijgen de dorpsraden de kans de LIOR te lezen en vervolgens te reageren. Uiteraard verwerken wij de opmerkingen vanuit de dorpsraden.

Participatie op projectniveau: De LIOR geeft eisen en randvoorwaarden mee aan projecten. Deze projecten staan in het IUP (Integraal UitvoeringsProgramma). Als deze projecten ontwikkeld en uitgevoerd worden, betrekken we de burgers (en andere belanghebbenden) op projectniveau. Een voorbeeld daarvan is de herinrichting van het Allard van Herpenplein in Herpen.
Participatie beheer: Voor beheer is participatie mogelijk door bewoners en bedrijven. Het project “Bewoners beheren buurt” geeft bewoners de ruimte en mogelijkheid om gezamenlijk de eigen woonomgeving te beheren en onderhouden. Met behulp van dit project kunnen bewoners zelf de kwaliteit van hun wijk, buurt of straat behouden of zelfs verbeteren. Te denken valt aan:

- het aanleggen en bijbouden van geveltuintjes;
- het aanleggen en bijhouden van een buurt(moes)tuin;
- een schoonmaakactie;
- het onderhouden van een plantsoen;
- het onderhouden van een speelplek;
- etc.

Participatie rotondes: Rotondes zijn representatieve plekken waar dagelijks veel mensen langskomen. Mooi ingerichte en goed onderhouden rotondes kunnen een visitekaartje zijn voor de gemeente Oss. We betrekken graag bedrijven bij de inrichting en het beheer van de rotondes. Inmiddels kunnen ondernemers al enkele jaren rotondes adopteren in de gemeente Oss. Aan deze adoptie zijn wel voorwaarden verbonden, zoals voldoende ruimtelijke kwaliteit en een inrichting passend bij de omgeving. Per rotonde is vooraf in beeld gebracht wat voor uitstraling de rotonde moet hebben. Het idee achter adoptie is kwaliteit, betrokkenheid en kostenbesparing. Het is nu tijd om de adoptie van rotondes te evalueren.

Voorbeelden participatie: De afgelopen jaren zijn al vele goede voorbeelden ontstaan. Zo onderhouden de bewoners van de Pater Bleijsstraat de beplanting. Daardoor is deze beplanting in het kader van de bezuinigingen niet vervangen door gras. De Osse Boeren hebben al meerdere stadslandbouwprojecten in de

Vrijwilligers aan het werk in de Tuinderij VanTosse

stad (zie www.stadseboeren.nl/oss). Deze stadslandbouwtuinen brengen de bewoners weer direct in contact met hun voedsel. En tegelijkertijd verbindt voedsel ook de buurt. In het buitengebied ten zuiden van Oss ligt de Landerij VanTosse. In dit circa 70 hectare grote voedsellandschap participeert Stichting Landschapsbeheer met meer dan 100 vrijwilligers. Zij verbouwen oude en nieuwe gewassen zoals Spelt, Hop, bonen, paddenstoelen en cranberries. Ook onderhouden zij de natuur en landschap in de Landerij VanTosse.

Vanuit de Maashorst is het burgerparticipatieproject "De Groene Loper" opgestart. Dit project richt zich op de beleefbaarheid van de Maashorst. De IVN wil samen met bewoners en ondernemers de omliggende dorpen/steden verbinden met het natuurgebied. Door allerlei burgerinitiatieven met elkaar te verbinden ontstaan mooie routes van en naar de Maashorst. Te denken valt aan:ontdekplek voor kinderen, verkoop van streekproducten, bloemrijke bermen, een poel, buurt(moes)tuinen, gezondheidstuin, blote voetenpad, een insectenhotel, etc. Goede ideeën worden verder geholpen met de ontwikkeling en realisatie. Ook zijn er 30 vouchers van 750 euro beschikbaar.

KANSEN/OPGAVE:
- Stimuleren participatie in beheer door bewoners, organisaties en bedrijven.
- Grotere betrokkenheid bij de openbare ruimte.
- Optimaal benutten projecten als "Bewoners beheren buurt" en burgerparticipatieproject "De Groene Loper".
- Evalueren beleid rotondes.

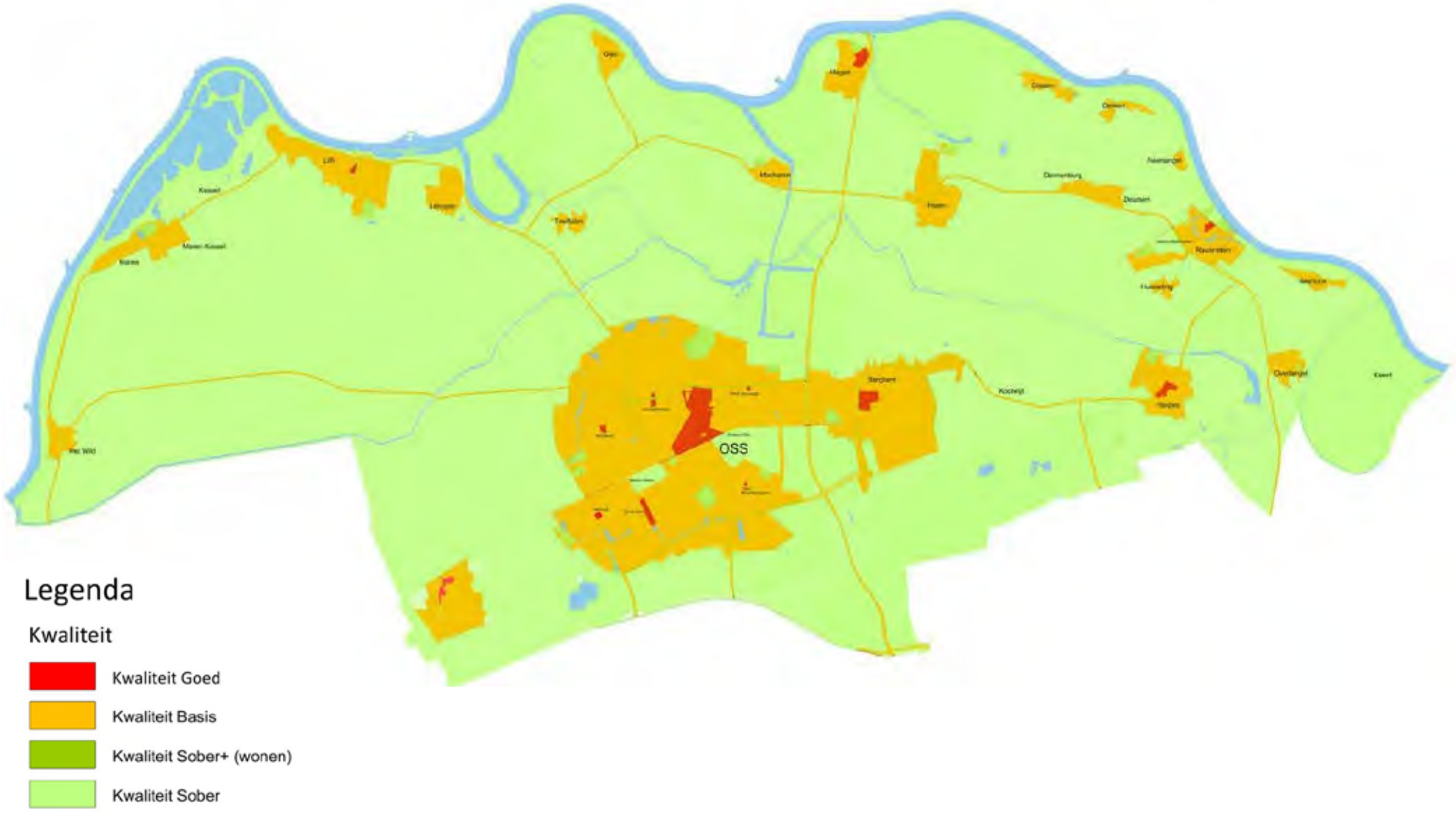
3.9 Aansprakelijkheid

De gemeente is altijd verantwoordelijk voor de openbare ruimte. Daarom wil de gemeente graag de openbare ruimte zelf in eigendom en beheer hebben. Dit is niet altijd het geval. Juridische afstemming is noodzakelijk als de gemeente geen eigenaar is en/of het beheer bij een andere partij ligt. Dit om misverstanden te voorkomen.

KANSEN/OPGAVE:
- Juridische afstemming bij gedeelde verantwoordelijkheid.

spelregels voor de inrichting

Kwaliteitsniveaus openbare ruimte: inrichting

4

spelregels voor de inrichting

De inrichting (en het beheer) van de openbare ruimte is een complexe opgave. Met veel aspecten dient rekening gehouden te worden zoals vormgeving, gebruik, duurzaamheid en juridische aspecten. Een eenduidige visie en integraal beheer is onmisbaar voor een samenhangende openbare ruimte.

In de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte legt de gemeente de hoofduitgangspunten vast voor de inrichting van de openbare ruimte aan de hand van spelregels. Deze zijn bedoeld als richtlijn bij (her)inrichting van bestaande en nieuwe gebieden. Op het moment dat een ontwerper of gebiedsbeheerder met een project begint, werkt hij/zij met deze spelregels. In de praktijk beperken projecten zich vaak tot één of meerdere straten. De leidraad voorkomt ad hoc keuzes en zorgt voor een goed doordachte, samenhangende en herkenbare openbare ruimte.

We gaan achtereenvolgens in op: kwaliteitsniveaus, verharding, groen, verlichting, straatmeubilair, hemelwater en kunst.

4.1 Kwaliteitsniveaus

We hanteren verschillende kwaliteitsniveaus om met het beschikbare budget zo dicht mogelijk bij het wensbeeld te komen. Over het algemeen geldt: hoe hoger het kwaliteitsniveau hoe hoger het benodigde budget. Het inrichtingsbudget is steeds eenmalig. Het onderhoudsbudget komt jaarlijks terug. Naarmate een locatie drukker bezocht wordt en een representatieve functie vervult vinden we de beeldkwaliteit belangrijker. De openbare ruimte moet altijd haar functie vervullen.

Kwaliteitsniveaus inrichting

De verdeling in kwaliteitsniveaus voor de inrichting is op hoofdlijnen:

- Goed: centrumgebieden van de grotere dorpen en stadjes
- Basis: woongebieden, hoofdroutes
- Sober: buitengebied, bos/natuurgebieden, bedrijventerreinen

Het kwaliteitsniveau Goed betekent toepassing van hoogwaardige materialen zoals gebakken klinkers, natuursteen en/of bijzondere verlichting. Qua groen zijn ook intensiever te beheren heesters en bloemen mogelijk. Bij kwaliteitsniveau Basis passen we standaardmaterialen toe en minder intensief beheer. Kwaliteitsniveau Sober staat voor de minimale inrichting die nodig is om te functioneren.

Kwaliteitsniveaus beheer en onderhoud

Tegelijkertijd met de Visie openbare ruimte Oss-Berghem is de Kwaliteitscatalogus onderhoud openbare ruimte opgesteld. De Kwaliteitscatalogus is een instrument om weloverwogen

Kwaliteitsniveaus openbare ruimte: beheer en onderhoud

kwaliteitgestuurde keuzes te maken. Dit geldt zowel in tijden van bezuiniging als in economisch betere tijden.

Voor beheer en onderhoud hanteren we de volgende kwaliteitsniveaus:

- Goed: centrumgebieden
- Basis: hoofdroutes
- Sober plus: woongebieden
- Sober: buitengebied, bos/natuurgebieden, bedrijventerreinen

Sober: Het kwaliteitsniveau Sober is de uiterste ondergrens voor het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Alle voorzieningen worden op dit kwaliteitsniveau nog net duurzaam in stand gehouden. Op korte termijn vindt geen kapitaalvernietiging plaats. De beeldkwaliteit daalt wel. Het kan nodig zijn om eenmalig de inrichting aan te passen. Als voorbeeld: bloembakken, eenjarigen, hagen en sommige verhardingen zijn niet geschikt om op het niveau 'sober' te onderhouden en dienen verwijderd of omgevormd te worden.

Sober Plus: De Plus staat voor een beperkt budget dat benut wordt om met name het zwerfafval op een iets hoger niveau te kunnen onderhouden. De Plus is ook bestemd om tegemoet te kunnen komen aan bewonersinitiatieven.

Basis: Het kwaliteitsniveau Basis vertegenwoordigt naast een duurzame instandhouding van alle voorzieningen ook een acceptabel mate van netheid. Voorop staat dat voorzieningen naast een acceptabel netheidniveau ook voldoende bruikbaar zijn. Het niveau Basis is jarenlang de standaard geweest in Oss.

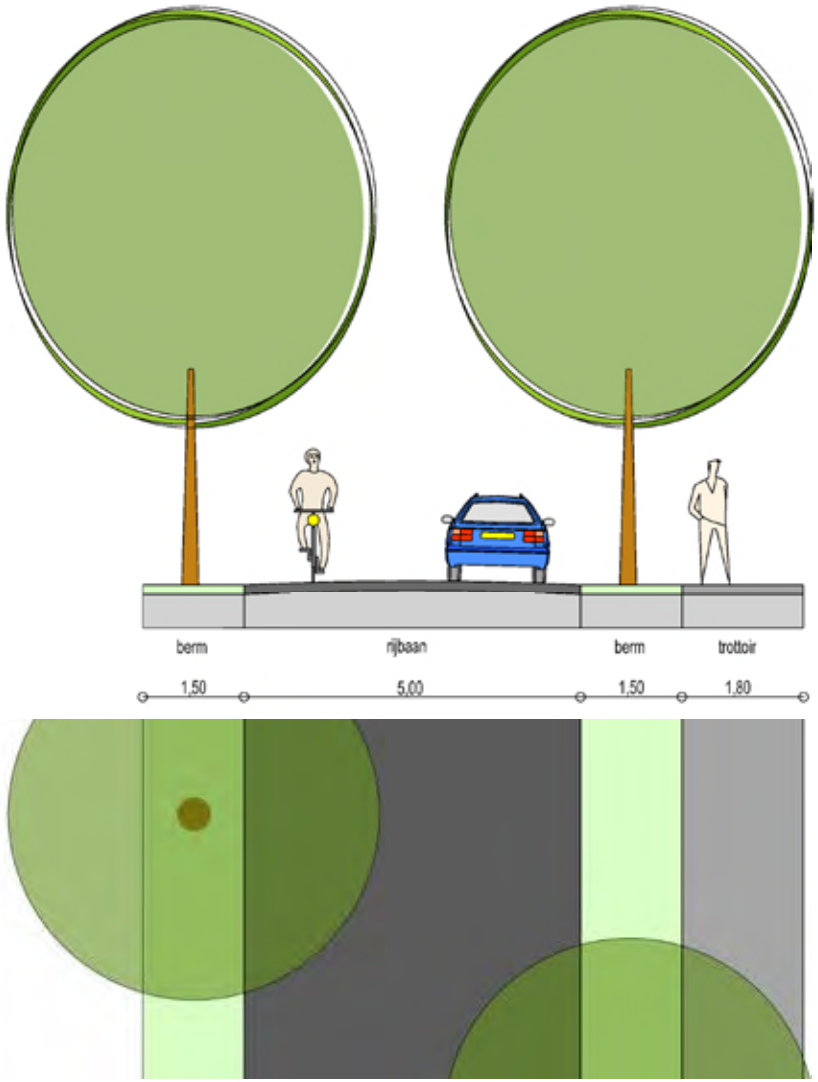
Goed: Het kwaliteitsniveau Goed houdt met een aanvaardbare onderhoudsintensiteit een goede (tegen perfecte) beeldkwaliteit in stand. Op dit niveau wordt een groot deel van de onderhoudsinspanningen besteed aan netheidonderhoud. Er is een hogere verzorgingsgraad te behoeve van de leefbaarheid en repersentatieve functies van locaties waar een groot deel van de samenleving zich intensief begeeft.

Het inrichtingsniveau kan (tijdelijk) hoger zijn dan het beheer en onderhoudsniveau. Het mag echter niet te ver uit de pas lopen.

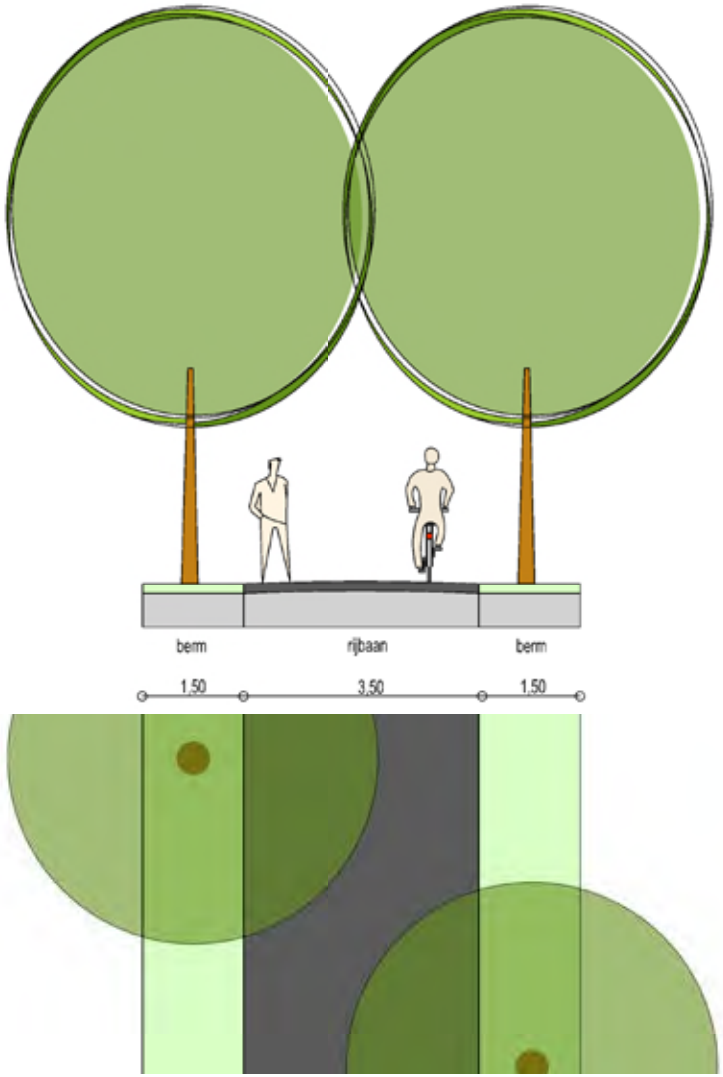
In 2013 stond de gemeente Oss voor een grote bezuinigingsopgave. Daarom heeft de gemeenteraad toen gekozen voor een soberder kwaliteitsprofiel tegen lagere kosten. Er is toen een fikse bezuiging doorgevoerd op het dagelijkse onderhoudsbudget. Het kwaliteitsprofiel 'Wens' is vastgesteld als stip op de horizon.

KANSEN/OPGAVE:

- De effecten van bezuinigingen op onderhoud in relatie tot inrichtingskwaliteit in de gaten blijven houden.
- Kwaliteitsverbetering in het inrichtingsniveau leidt waarschijnlijk ook tot verbetering in het onderhoudsniveau. Verbeteringen vanuit inrichting zijn: gebruik duurzame materialen, eenvoudige en logische inrichting en meer standaard uitwerkingen.

dorps profiel

landelijk profiel

4.2 Verharding

In het buitengebied bestaat de openbare ruimte hoofdzakelijk uit wegen met bijbehorende bermen. Ook in de dorpen en stadjes vormen de wegen het hoofdbestanddeel van de openbare ruimte. Hier zijn echter ook nog pleinen en andere openbare plekken. De verharding is samen met het groen het meest beeldbepalend voor de openbare ruimte. In deze paragraaf "Verharding" gaan we in op:

- straatprofiel
- materiaalkeuze
- verkeersremmers
- kruisingen
- fietssuggestiestroken
- dorpsentrees.

Verkeersveiligheid staat voorop. Vaak zijn er meerdere mogelijkheden om de gewenste verkeersveiligheid te borgen. In deze leidraad geven we aan wat vanuit ruimtelijke kwaliteit gewenst is.

Voor de inrichting onderscheiden we vier gebieden (zie blz 22):

- ***Het stedelijk gebied*** *(Oss en Berghem; zie Visie openbare ruimte, deel 1)*
- ***De stadjes en grotere dorpen*** *(Megen, Ravenstein en Geffen, Herpen, Lith)*
- ***De kleinere dorpen*** *(Deursen-Dennenburg, Haren, Lithoijen, Oijen, Overlangel, Macharen, Maren-Kessel)*
- ***Het buitengebied met de landelijke kernen*** *(Demen, Dieden, Huisseling, Neerloon, Teeffelen, Het Wild)*

NB. De verschillende bebouwingsconcentraties zijn, nog meer dan de landelijke kernen, onderdeel van het buitengebied.

4.2.1 Straatprofiel

Functie en verkeersintensiteit zijn bepalend voor het straatprofiel.

Stedelijk profiel *(stedelijk gebied)**:***
In het stedelijk gebied is de verkeersintensiteit hoger en is een duidelijke scheiding tussen auto's en voetgangers veelal noodzakelijk. De trottoirs zijn hier verhoogd en uitgevoerd in betontegels (30 x 30 cm). Afhankelijk van de verkeersintensiteit fietsen de fietsers op de rijbaan, op fietssuggestiestroken of op vrij liggende fietspaden. Auto's parkeren langs de rijbaan of in aparte parkeervakken.

Dorps profiel *(stadjes, grotere en kleinere dorpen)**:***
In de stadjes en de dorpen is de verkeersintensiteit over het algemeen lager dan in het stedelijk gebied. Scheiding van verkeer is bij lagere verkeersintensiteiten minder of niet noodzakelijk. Bij dorpen hoort een informele inrichting van de openbare ruimte. We gaan hier zoveel mogelijk uit van een dorps profiel. Uitgangspunt is een zogenaamd vlak profiel, zonder verhoogde trottoirs met trottoirbanden. Al het verkeer (auto's, fietsers en voetgangers) zit op de rijbaan.
Bij de dorpsentrees remmen we het verkeer af met drempels (zie 4.2.7), waardoor fietsen op de rijbaan prettiger is. Bij drukke publieke functies zoals scholen, dorpshuizen en kerken is vanuit verkeersveiligheid een eigen plek voor voetgangers wel noodzakelijk. Ook bij scheiding van verkeersstromen streven we

een zo dorps mogelijk profiel na. Een vrijliggend laag voetpad van klinkers is dorpser dan een verhoogd trottoir van vierkante, grijze betontegels. Er kunnen meerdere verschillende dorpse profielen bestaan. Het dorpse profiel dient nog verder uitgewerkt te worden door (een vertegenwoordiging van) de ontwerpers, vak- en gebiedsbeheerders.

Ook het parkeren wordt bij voorkeur op een vanzelfsprekende wijze ingepast in het straatprofiel. Langsparkeren in een ruime berm oogt dorps. Als er geen auto's staan oogt dit immers niet als een parkeerplaats. Aparte parkeervakken en haaks parkeren voorkomen we zoveel mogelijk.

Landelijk profiel *(buitengebied en de landelijke kernen)**:***
In het buitengebied en de daarin opgaande landelijke kernen gaan we uit van een landelijk profiel. Dit profiel is nog eenvoudiger van opzet dan het dorps profiel. Het landelijk profiel bestaat uit een rijbaan met aan weerszijden een onverharde berm (gras). Het profiel van het buitengebied loopt in de landelijke kernen onveranderd door.

KANSEN/OPGAVE
- Dorpse en landelijke uitstraling verbeteren door toepassing dorps profiel en landelijk profiel;
- Verder ontwikkelen en definiëren van stedelijk, dorps en landelijk profiel door ontwerpers, vak- en gebiedsbeheerders.

4.1.2 Materiaalkeuze

Naast het profiel is ook de materiaalkeuze beeldbepalend voor de openbare ruimte. De dorpse en landelijke sfeer (beeldkwaliteit) versterken we door toepassing van dorpse en landelijke materialen. Uiteraard bepaalt niet alleen het beeld de materiaalkeuze. Andere afwegingscriteria zijn: investering (budget) op kort en lange termijn, gebruik (onder andere toegankelijkheid), voorkomen van kapitaalvernietiging, beheer en onderhoud. In de LIOR ligt de nadruk op de beeldkwaliteit.

Het grootste deel van de openbare ruimte bestaat uit wegen. De verharding van de rijbanen is daardoor zeer beeldbepalend. Alle rijbanen in de gemeente Oss vormen samen een uitgebreid netwerk van routes. Door een goede ordening hierin, neemt de 'leesbaarheid' van de omgeving toe. Leesbaarheid is het gemak waarmee bewoners en bezoekers kunnen bepalen waar ze zijn. Herkennen ze de wijk, het dorp, het gebied? Kunnen ze de weg vinden? De verhardingskeuze kan bijdragen aan het 'leesbaar' maken van historische structuren. Naast het onderscheid in de vier gebieden kunnen we ook onderscheid maken tussen de historische structuur en later toegevoegde wijken en buurten.

De kaarten "Verharding bestaande situatie" en "Verharding visie" laten de bestaande verharding en de visie (gewenste situatie) zien (zie volgden pagina's). De kaart van de bestaande situatie laat goed zien dat in het buitengebied bijna overal asfalt (zwarte lijnen) op de rijbanen ligt. In de Lithse Polder, de Zuidelijke Geledingszone en natuurgebied Herperduin zijn nog zandwegen (gele lijnen) aanwezig. Deze zandwegen koesteren we vanuit cultuurhistorisch

en ook ecologisch belang. Aan de bruine lijnen (klinkers) is goed te zien waar de kleinere en grotere dorpen liggen. Aan de historische structuur zijn hier nieuwere buurten toegevoegd. Hier ligt klinkerverharding.
De verschillen tussen de gewenste situatie en de bestaande situatie zijn beperkt (circa15 straten). De verschillen zitten in een duidelijk onderscheid maken tussen de ruimtelijke hoofdstructuur en de latere toevoegingen (nevenstructuur). Dit komt veelal overeen met het verschil tussen de historische structuur en de latere uitbreidingsbuurten.

In hoofdstuk 5 komen alle stadjes en dorpen afzonderlijk aan de orde.

Het buitengebied met de landelijke kernen: In de huidige situatie heeft het merendeel van de wegen in het buitengebied een asfaltverharding. Zwart/antraciet asfalt met daarlangs grasbermen met of zonder bomen. Dit is ook het beeld wat we als standaardprofiel voor het buitengebied gebruiken in deze leidraad inrichting openbare ruimte.

Bij de landelijke kernen is het stratenpatroon nog steeds hetzelfde als het historische stratenpatroon. Langs deze straten heeft in de loop der tijd alleen een verdichting van de bebouwingslinten plaatsgevonden. Net zoals het landelijke profiel hier gewoon doorloopt, loopt ook de asfaltverharding van het buitengebied in deze landelijke kernen gewoon door.

materialisering landelijke kern (Teeffelen); geasfalteerde rijbaan met grasbermen

asfaltverharding buitengebied loopt in de landelijke kern (Demen) gewoon door

verharding bestaand

verharding visiekaart

Lith toekomstbeeld

Oijen toekomstbeeld

Deursen-Dennenburg toekomstbeeld

Geffen toekomstbeeld

Herpen toekomstbeeld

asfalt

klinkers

zand

De kleinere dorpen: Voor de kleinere dorpen geldt dat in de loop der tijd nieuwe woonbuurtjes aan de historische structuur zijn toegevoegd. Voor deze 'nieuwe' woonstraten gebruiken we een afwijkende verharding. Hierdoor wordt het onderscheid tussen de historische wegen (asfalt) en de latere toevoegingen (klinkers) verduidelijkt. De latere toevoegingen zijn ondergeschikt aan de hoofdstructuur (historische structuur). Bij aansluitingen van latere woonstraten op een historische weg loopt het asfalt (van de historische weg) dus door. De klinkers van een nieuwe buurt sluiten aan op het asfalt.

NB. Deursen-Dennenburg is een klein dorp op de rivierduin. Hier zijn grote delen van de gehele historische wegenstructuur in de loop der jaren in (gebakken) klinkers uitgevoerd. Het zou kapitaalvernietiging zijn om dit te gaan wijzigen in asfalt. Hierdoor is Deursen-Dennenburg wat betreft verharding een uitzondering.

Oijen is een klein dorp op de oeverwal. Het centrumgebied wordt momenteel heringericht. In de ruimtelijke hoofdstructuur (Bernhardweg) wordt het asfalt vervangen door klinkers. Dit staat haaks op de visie. De planvorming is echter al zodanig vergevorderd dat de plannen doorgaan.

De stadjes en grotere dorpen: Bij de stadjes en grotere dorpen is het historische stratenpatroon in de loop der tijd opgevuld en uitgebreid met nieuwe woonbuurten. Hierdoor is een duidelijk onderscheid ontstaan tussen de kern en het buitengebied. Het buitengebied loopt over het algemeen niet (of nauwelijks) door in

aansluiting latere woonstraat (klinkers) op historische weg (asfalt) in dorp (Overlangel)

NIET GEWENST, aansluiting latere woonstraat (klinkers) doorsnijdt historische weg (asfalt) in dorp (Haren)

de kern. Dat er duidelijk sprake is van een ‘binnen’ en ‘buiten’ het dorp komt ook in de toegepaste verharding tot uiting. Het asfalt uit het buitengebied houdt veelal op bij de entree van het dorp. Overwegend zijn in deze grotere dorpskernen klinkers toegepast, zowel voor de hoofd- als nevenstructuur. Het onderscheid tussen de hoofd- en nevenstructuur is daardoor slecht te onderscheiden. Het historische stratenpatroon is vaak nog steeds de belangrijkste ontsluitingsstructuur van het dorp. De latere woonbuurten vormen de nevenstructuur.

Om de ordenende structuren binnen een dorp weer leesbaard te maken, stellen we voor om de hoofdstructuur (veelal historische wegen) in asfalt uit te voeren. Dit is in de bestaande situatie al grotendeels het geval. De ‘nieuwe’ woonstraten worden bestraat met (beton)klinkers. Ook dit sluit aan op de bestaande situatie.

Het ‘centrumgebied’ vormt een uitzondering binnen de hoofdstructuur structuur. Aangezien dit de bijzondere plek is binnen een dorp is een afwijkende, bijzondere inrichting hier goed voorstelbaar. De ontwerper kiest (samen met bewoners en beheerders)voor de centra van Geffen, Herpen, Lith, Megen en Ravenstein verhardingsmateriaal uit dat past bij het dorp of stadje. Dit mag afwijkend en enigszins bijzonder zijn. Zo hebben Megen en Ravenstein hun eigen specifieke inrichting afgestemd op het historische karakter van de stadjes. Het beheer- en onderhoudsniveau is in de centrumgebieden hoger.

Op de visiekaart staan een vijftal kadertjes. Dit zijn uitzonderingen op de hierboven beschreven visie. Deze komen voort uit de bestaande situatie en/of geplande herinrichtingen. Het betreft Oijen, Deurssen-Dennenburg, Lith, Herpen en Geffen. In de centrumgebieden van de grote dorpen Geffen, Lith en Herpen liggen of komen op korte termijn met de herinrichting klinkers te liggen op de hoofdstructuur.

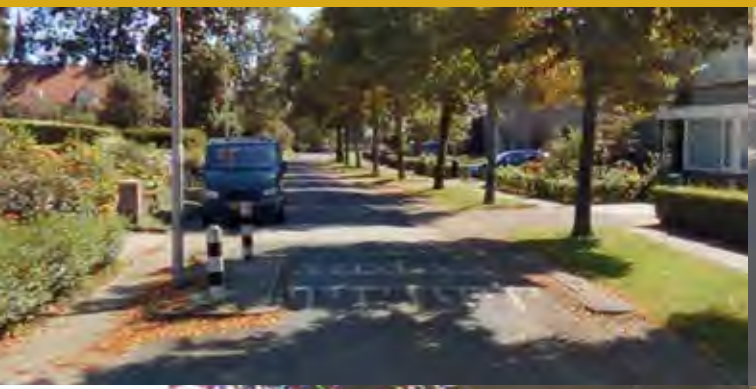
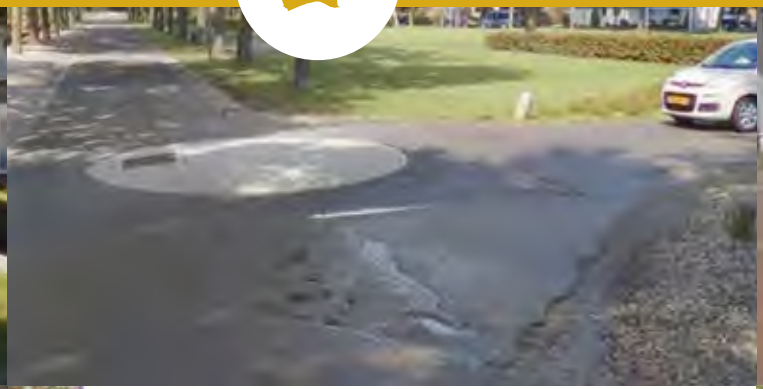
KANSEN/OPGAVE

- Meer samenhang in de verharding van het landelijk gebied, dorpen en stadjes;
- Onderscheid tussen hoofdstructuur (asfalt) en nevenstructuur (klinkers). Dit komt veelal overeen met de historische wegen en de nieuwere buurten;
- Bestaande zandpaden behouden;
- Bijzondere centrumgebieden in stadjes en grotere dorpen.

bijzondere verharding in stadje Ravenstein

drempel

Demen
30
Demen
30

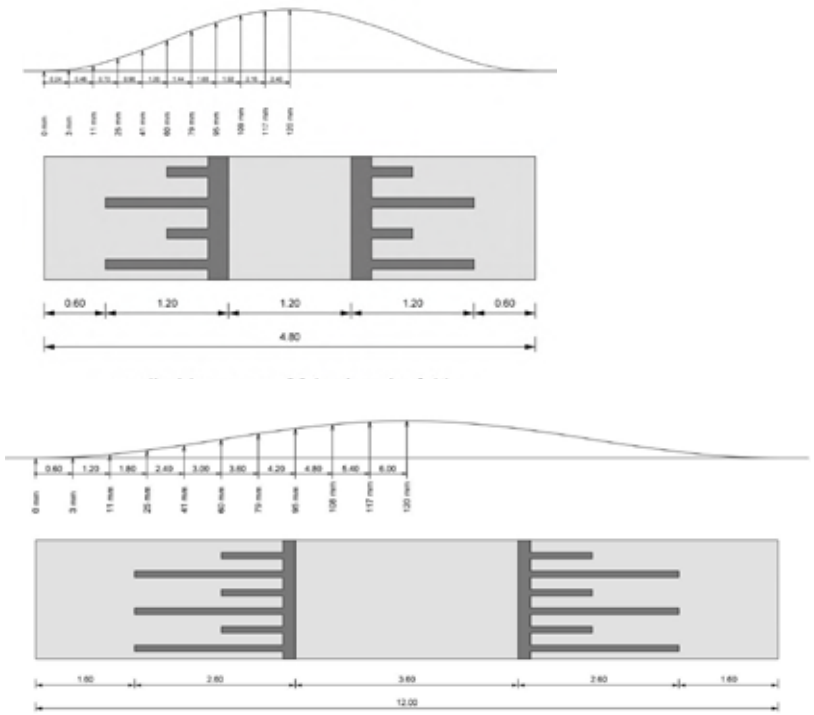
4.2.3 Verkeersremmers

Veel verkeersremmers hebben een negatief effect op de ruimtelijke kwaliteit van de openbare ruimte. Dit door de opvallende vormgeving, kleuren en enorme verscheidenheid. De fotoverzameling op de pagina hiernaast laat een greep zien uit de vele verschillende toegepaste verkeersremmers. Verkeersveiligheid is uiteraard zeer belangrijk. Het is echter ook mogelijk een goede verkeersveiligheid te hebben én een aantrekkelijke openbare ruimte. Verkeerskundige maatregelen zijn bij voorkeur integraal onderdeel van de inrichting van de openbare ruimte. Eenheid in verkeersremmers draagt daar aan bij. Ook de verkeersremmer zelf en de wijze van inpassing in de omgeving zijn belangrijk. Zogenaamde as-verspringingen en wegversmallingen met obstakels zijn vanui ruimtelijke kwaliteit onwenselijk.

Drempels vormen, zowel vanuit verkeerskundig oogpunt als ruimtelijk oogpunt, een goede maatregel om de snelheid te beperken. Op strategische plaatsen kunnen drempels worden toegepast. We passen het volgende types drempels toe: de fietsvriendelijke sinusvormige 30 en 60 km/uur verkeersdrempel. Passend bij het landelijke en dorpse beeld wordt de drempel in dezelfde verharding toegepast als de rijbaan. De drempel krijgt een eenvoudige, witte attentiemarkering.

KANSEN/OPGAVE

- Eenheid in verkeersremmers. Toepassen van dezelfde fietsvriendelijke sinusvormige verkeersdrempel met eenvoudige, witte attentiemarkering. (aanpassen aan geldende snelheid)

sinusvormige 30 en 60 km/uur verkeersdrempel

sinusvormige 60 km/uur verkeersdrempel (Gewandeweg)

4.2.4 Kruisingen

Bij veel kruisingen van wegen is sprake van een gelijkwaardige aansluiting. Soms is het vanuit verkeersveiligheid wenselijk om ter plaatse van de kruising een attentieverhogende en tegelijkertijd snelheidsremmende maatregel toe te passen. Hierdoor worden de verkeergebruikers geattendeerd op dit mogelijke conflictpunt. In de huidige situatie bestaan er een groot aantal varianten voor kruisingen, zoals de fotoverzameling hiernaast laat zien. Dit is vanuit de ruimtelijke kwaliteit onwenselijk. Daarbij past het beeld van een aantal kruisingen niet bij het landelijke en dorpse karakter van de omgeving. Daarom stellen wij een meer uniforme oplossing voor.

- Wanneer de situatie gewoon overzichtelijk en herkenbaar is, is een verbijzondering van de (gelijkwaardige) kruissing niet aan de orde. De straten lopen ononderbroken in elkaar over.
- In veel gevallen is een eenvoudige attentiemarkering die op de rijbaan net voor de kruising wordt aangebracht voldoende. Het kruisingsvlak bestaat uit dezelfde verharding als de (doorgaande) weg. De zijweg kan een afwijkende verharding hebben.
- Soms is het wenselijk om het kruisingsvlak te verhogen. Het kruisingsvlak wordt dan uitgevoerd in dezelfde verharding als de doorgaande weg en voorzien van een eenvoudige attentiemarkering. De zijweg kan een afwijkende verharding hebben.

KANSEN/OPGAVE

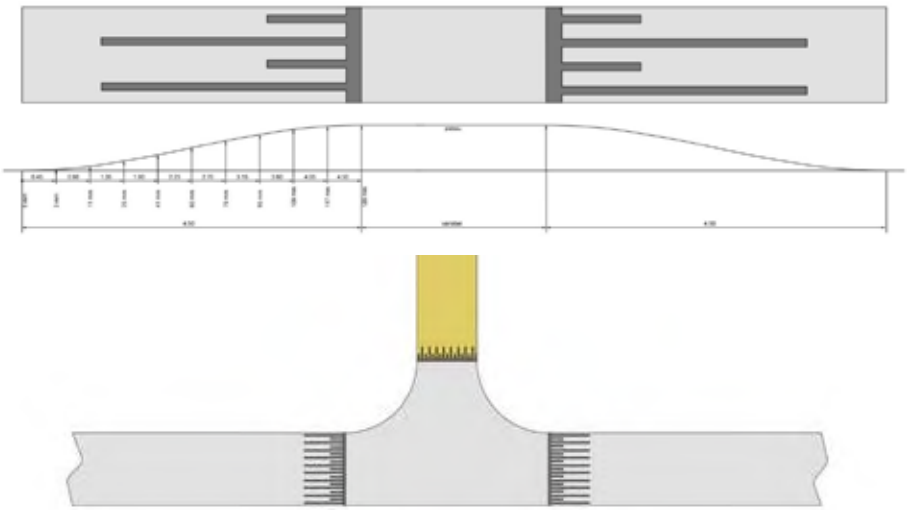
- Eenheid in kruisingen. Dezelfde verharding op kruisingsvlak als de doorgaande weg met een witte attentiemarkering.

gewone gelijkwaardige kruising

gelijkwaardige kruising met attentieverhogende markering

60 km/uur plateau bij aansluiting zijwegen

gelijkwaardige kruising met verhoogd kruisingsvlak in zelfde materiaal als rijbaan

4.2.5 In- en uitritten

In- en uitritten zijn er in alle maten en kleuren die voorstelbaar zijn. Inritten liggen op privé terrein en elke eigenaar mag op eigen terrein zelf bepalen hoe zijn inrit eruit ziet. Dat is prima. Wel willen we meer eenheid krijgen in de wijze waarop de inritten aangesloten worden op de rijbaan. Voorwaarde hierbij is dat de verkeerssituatie voor alle weggebruikers te allen tijde duidelijk is. (zie notitie uitritconstructies). Om meer eenheid te bereiken, hanteren we een voorkeursvolgorde:

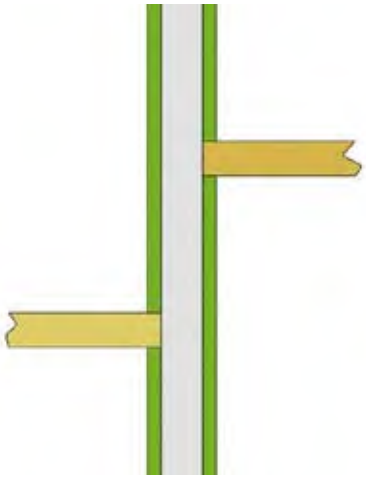
1. De inritverharding is doorgetrokken tot aan de rijbaan;
2. De verharding en/of de kleur van de rijbaan is doorgetrokken tot de inrit.

Bij het doortrekken van de verharding van de rijbaan tot de inrit kan de indruk van een gelijkwaardige kruising ontstaan. Om duidelijk te maken dat het een in-/uitrit is, passen we een subtiel verschil toe. Denk aan een printmotief in asfalt of een ander legverband bij toepassing van klinkers.

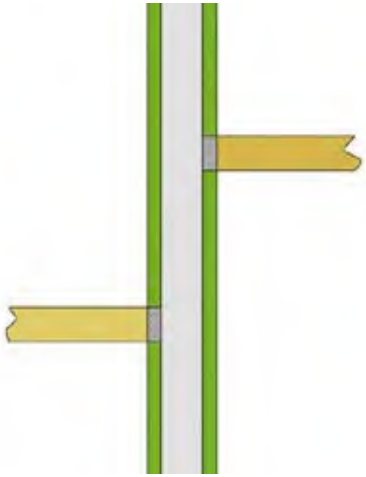
In alle gevallen passen we geen bochtbanden toe. De voorkeursvolgorde passen we toe, omdat optie 1 niet altijd mogelijk is. Zo is bij herinrichting optie 1 meestal niet mogelijk, omdat het materiaal dan niet meer voorradig is. Het asfalt van de rijbaan tot aan de inrit doortrekken kan niet als hier kabels en leidingen in de grond liggen.

KANSEN/OPGAVE

- Meer eenheid in aansluitingen inritten op rijbaan door toepassen van de voorkeursvolgorde.

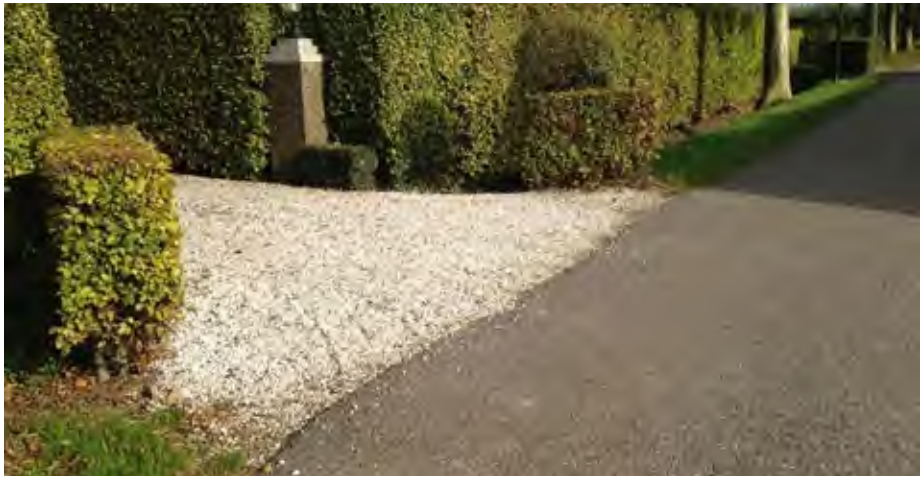
1.inrit tot aan rijbaan

2 rijbaan tot aan inrit

optie 2; verharding rijbaan doorgetrokken tot aan de inrit

optie 1; inritverharding doorgetrokken tot aan de rijbaan

optie 2; kleur rijbaan doorgetrokken tot aan inrit

4.2.6 Fietspaden

In het buitengebied van Oss wordt volop gefietst. Functioneel en recreatief. In het Mobiliteitsplan Oss 2020 staan de fietsroutes en -verbindingen opgenomen. (zie hoofdstuk 3.3) Er zijn in het buitengebied hoogwaardige fietsroutes, regionale verbindingen, lokale verbindingen en recreatieve routes. In het Mobiliteitsplan en in de notitie Eisen fietsvoorzieningen gemeente Oss zijn uitspraken gedaan over het uiterlijk van deze fietsvoorzieningen. In deze LIOR betrekken we naast de verkeerskundige uitgangspunten ook het aspect beeldkwaliteit. We streven duidelijkheid, meer eenheid en inpassing in de omgeving na.

Hoogwaardige fietsroutes De hoogwaardige fietsroutes zijn bij voorkeur solitaire fietspaden van 4.50 meter breed. Indien dit niet mogelijk is, zijn het vrijliggende fietspaden van minimaal 2,50 meter breed. In de bebouwde kom gebruiken we rood asfalt en buiten de bebouwde kom zwart asfalt. Fietsstraten zijn een bijzondere vorm van hoogwaardige fietsroutes. Deze duiden we aan met het logo van het kroontje.

Deze uitgangspunten zijn ook goed vanuit beeldkwaliteit. Deze in principe heldere uitgangspunten blijken in de praktijk toch regelmatig onduidelijk. Fietsstraten moeten die altijd in rood asfalt? Wat als er niet genoeg ruimte is voor vrijliggende fietspaden? Zijn rode kruispunten echt noodzakelijk als we in het hele buitengebied zwart asfalt toepassen? (zie 4.1.4 kruisingen)

Hoogwaardige fietsroutes zijn de volgende (delen van de) straten: John F. Kennedybaan, Molenweg, Molenstraat, Meester van

hoogwaardige fietsroute, aangeduid met logo (kroontje) op de rijbaan en op een bord

hoogwaardige fietsroute, Dorpenweg in Ravenstein

Coothstraat, Nieuwe Hescheweg, Heesterseweg, Macharenseweg, Ossestraat, Sluisweg, Megensedijk,Kapelstraat, Burgemeester van Erpstraat, Waatselaarstraat, Waatselaar, Bendelaar, Dorpenweg.

Regionale verbindingen De regionale verbindingen (gebiedsontsluitingswegen) zijn bij voorkeur vrijliggende fietspaden van 1,5 meter (1-richting) of 3,50 meter (2-richtingen) breed. Zowel binnen als buiten de bebouwde kom passen we zwart asfalt toe. Indien dit niet mogelijk is, passen we aanliggende fietspaden toe in rood asfalt. Voor regionale verbindingen die erftoegangsweg zijn geldt toepassing van fietssuggestiestroken in de kleur van de weg. De kruispunten dienen dan in rood asfalt te zijn.

Deze uitgangspunten zijn helder als vrijliggende fietspaden mogelijk zijn. Deze zijn zowel binnen als buiten de bebouwde kom in zwart asfalt. Alleen de rode kruispunten zijn vanuit beeldkwaliteit ongewenst (zie hoofdstuk 4.1.4 kruisingen). De optie indien niet mogelijk (eisen fietsvoorzieningen gemeente Oss) voor gebiedsontsluitingswegen roept vragen op. Waarom passen we nu rood asfalt toe in het buitengebied? Dat doen we niet bij de hoogwaardige verbindingen en ook niet bij de voorkeursoptie regionale verbindingen. Vanuit beeldkwaliteit is het gewenst zwart asfalt in het buitengebied toe te passen. Dat is consequent, eenduidig en past beter in het landschap.

Regionale verbindingen zijn: Provinciale weg, Kesselseweg, Hertog Janstraat, Weisestraat, Beatrixweg, Bernhardweg, Oijenseweg, Tienmorgenstraat, Harenseweg, Grotestraat, Lietingstraat, St. Laurensstraat, Osstraat, Dorpenweg, Hamlesepoelweg, Maasdijk,

regionale verbinding, Bernhardweg, fietssuggestiestroken (rood asfalt buiten de bebouwde kom)

regionale verbinding, fietssuggestiestroken (zwart asfalt buiten de bebouwde kom)

Kromstraat, Loonsestraat, Bulk, Hamstraat, Erfsestraat, Rogstraat, Berghemseweg, Hoefstraat, Docfalaan, Cereslaan.

Lokale verbindingen Lokale verbindingen komen in het buitengebied niet voor. Voor de LIOR zijn alleen de lokale verbindingen in Ravenstein relevant. Voor gebiedsontsluitingswegen geldt bij vooreen vrijliggend fietspad van minimaal 2,5 meter breed in zwart asfalt. Ook hier geldt rode kruispunten. Indien een vrijligged fietspad niet past, dan geldt een aanliggend fietspad in rood asfalt. Voor erftoegangswegen geldt dat er geen voorzineingen worden getroffen. Fietsers fietsen gewoon op de rijbaan.

Recreatieve routes De belangrijkste recreatieve routes zijn de Maasdijk en de routes van en naar De Maashorst. Hier gelde geen eisen voor vanuit het Mobiliteitsplan en eisen fietsvoorzieningen gemeente Oss. Vanuit beeldkwaliteit geldt: duidelijk, eenheid en passend in het landschap. De recreatieve route door de Zuidelijke Geledingszone is uitgevoerd in

Fietssuggestiestroken De regionale verbindingen beschikken veelal over fietssuggestiestroken. Deze stroken worden aangebracht voor de veiligheid van de fietser. Of deze daadwerkelijk bij dragen aan de veiligheid is lastig te zeggen. Er zijn geen onderzoeken die dit aantonen. Er gaat in ieder geval wel een attenderende werking vanuit. De fietssuggestiestroken beperken we zoveel mogelijk tot de regionale verbindingen in het buitengebied tussen de kernen. Hier zijn de fietssuggestiestroken in principe zwart.

NIET GEWENST; fietssuggestiestroken in rood asfalt lopen door in bebouwde kom

VOORSTEL AANPASSING; fietssuggestiestroken in zwart asfalt stoppen bij de komgrens

In de bebouwde kom (stadjes, dorpen en landelijke kernen) passen we bij voorkeur geen fietssuggestiestroken toe. Bij de dorpsentree moet de snelheid worden verlaagd. Door hier de fietssuggestiestroken te laten stoppen wordt de (verkeerskundige) verandering (van buitengebied naar bebouwde kom) gemarkeerd.

De fietsstroken en fietssuggestiestroken zijn in principe in het stedelijk gebied rood en in landelijk gebied zwart.

We bevelen aan om op basis van nader onderzoek concrete inrichtingsmaatregelen fietsen op te stellen voor het landelijk gebied, de landelijke kernen, de kleine dorpen en de grote dorpen en stadjes.

KANSEN/OPGAVE

- Beperken hoeveelheid fietssuggestiestroken in het buitengebied, dorpen en stadjes;
- Fietsstroken en -suggestiestroken: rood asfalt in stedelijk gebied en zwart asfalt in landelijk gebied;
- In het buitengebied zijn alle fietsvoorzieningen in zwart asfalt. Dit geldt ook voor de fietsstraten;
- Landelijke kernen als buitengebied behandelen -> zwart asfalt;
- Bebouwde kom kernen: zo min mogelijk fietsvoorzieningen (verkeer remmen bij dorpsentrees);
- Rijbaan is breder dan de fietssugestiestroken;
- Opstellen concrete inrichtingsmaatregelen fietsen voor buitengebied, landelijke kernen, kleine dorpen, grote dorpen en stadjes.

4.2.7 Dorpsentrees

Een dorpsentree is gemarkeerd met een kombord met daarop de plaatsnaam. Dit bord staat aan één of twee kanten van de weg in combinatie met een dubbele, witte streep op de rijbaan. Deze eenvoudige uitvoering past goed bij het landelijke karakter van de landelijke kernen, dorpen en stadjes en is in veel gevallen dan ook voldoende.

Vanuit verkeersveiligheid kan het in sommige gevallen wenselijk zijn om maatregelen te treffen om de snelheid effectief te verlagen. Mocht een verkeersremmer nodig zijn, dan passen we de fietsvriendelijke sinusvormige drempel (zie 4.2.3) toe. De snelheidsdrempel wordt in hetzelfde materiaal als de rijbaan uitgevoerd. Mocht er sprake zijn van een wisseling van materiaal (van asfalt naar klinkers), dan vindt dit plaats ter hoogte van het kombord en de witte streep.

eenvoudige heldere vormgeving dorpsentree; kombord met plaatsnaam in combinatie met dubbele witte streep op rijbaan

NIET GEWENST; verkeersremmer en wisseling van verharding valt niet gelijk met de dorpsentree

wisseling van materiaal (van asfalt naar klinkers) vindt plaats ter hoogte van het kombord en de dubbele witte streep

KANSEN/OPGAVE

- Samenhang in dorpsentrees.
- Eventuele wisseling van verharding ter hoogte van de entree.

4.3 Bomen en boomstructuren

De gemeente Oss bezit een waardevolle groenstructuur met een gevarieerd bomenbestand. Boomstructuren en bomen vormen de ruggengraat van de openbare ruimte. Bomen zijn in hoge mate beeldbepalend. Mooie bomen maken het landschap leesbaar, versterken het karakter van een dorp en dragen bij aan een aangename woon- en recreatieomgeving.

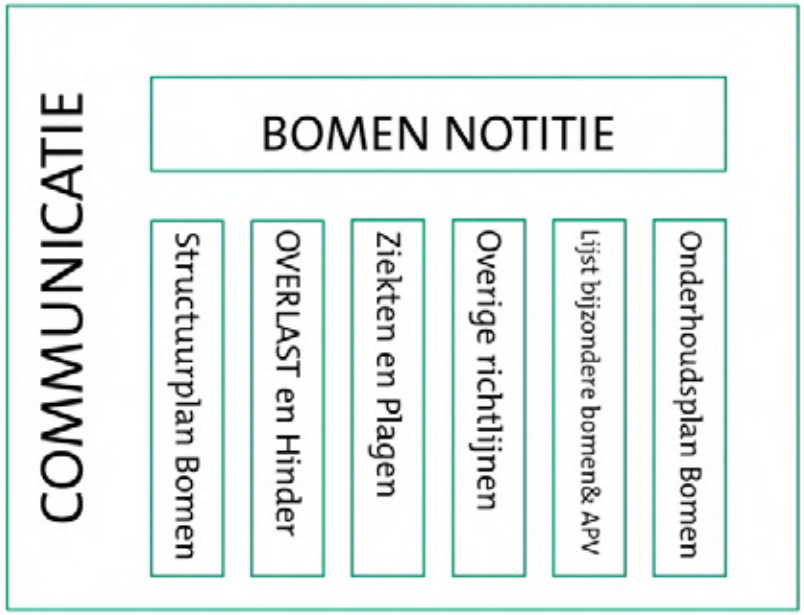
Oude monumentale bomen zijn onderdeel van het cultuurhistorisch erfgoed. Bomen houden regenwater vast, bieden voedsel-, schuil- en nestgelegenheid aan vogels en insecten. Ze geven met hun bladeren en bloesems geur en kleur. Grote bomen dragen bij aan een aangenaam microklimaat in de vorm van verkoeling en schaduw op hete zomerdagen en beschutting door het breken van de wind. Groen en bomen nodigen uit tot wandelen, fietsen en buiten spelen.

Kortom bomen en boomstructuren spelen een belangrijke rol op het gebied van:

- kwaliteit woon- en leefomgeving;
- klimaat, milieu en gezondheid;
- beeld, identiteit;
- structuur en ordening;
- ecologie;
- educatie;
- recreatie;
- economische waarde.

Omdat bomen en boomstructuren belangrijk zijn, heeft de gemeente meerdere notities en beleidsstukken over bomen. De

Bomen Notitie (september 2015) is het overkoepelende document. Daaronder hangen de volgende plannen: Structuurplan Bomen, Overlast en Hinder, Ziekten en Plagen, Overige richtlijnen, Lijst Bijzondere Bomen & APV en Onderhoudsplan Bomen. De Bomen Notitie en het Structuurplan Bomen zijn Beleidsstukken. De andere stukken gaan meer over uitvoering, beheer en onderhoud. De leidraad sluit aan op al deze documenten.

Dit hoofdstuk over bomen heeft overlap met het Structuurplan Bomen. In de LIOR beschrijven we alleen de bestaande en de gewenste boomstructuur. Het Structuurplan gaat dieper op de boomstructuren in.

De leidraad zet in op versterking van de boomstructuur, de aanplant van bomen met een lange levensduur en op verbetering van de groeiomstandigheden van bomen.

Op de twee volgende pagina's staan de bestaande en gewenste boomstructuur. De gewenste boomstructuur is geënt op de landschapstypen en versterkt de historische en ruimtelijke structuur met grote bomen. Dit zijn bomen van de eerste en/of 2e orde (groter dan 15 meter en/of 10-15 meter). Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper die het (her)inrichtingsplan maakt. Bij het in- of aanvullen van de boomstructuur neemt de ontwerper ook de grote bomen op privaat terrein mee. In de openbare ruimte wordt dan ruimte gelaten ten behoeve van deze prachtexemplaren.

De boomstructuur is geënt op de landschapstypen. Dit betekent dat gelet wordt op: open of besloten, bodemtype versus boomsoort, verkavelingswijze en structuur van het landschap.

Open of besloten: De uiterwaarden en het komgebied zijn open. Boomstructuren komen op de kaart "bomen toekomstbeeld" dan ook hoofdzakelijk voor op de oeverwal, de rivierduinen en de dekzandrug.

De kaart "bomen bestaand" laat zien dat met name het oostelijk komgebied enigszins 'dichtgeslibd' is. De Lithse Polder aan de westzijde is veel opener. Maar ook hier komen aan de noordzijde veel boomstructuren voor. Hierdoor is het contrast, tussen het (open) komgebied enerzijds en de (besloten) dekzandrug, rivierduinen en oeverwal anderzijds, kleiner geworden.

boomstructuren bestaand

boomstructuren toekomstbeeld

Wij willen het landschap leesbaarder, herkenbaarder en beter beleefbaar maken. Dit betekent minder boomstructuren in het open komgebied.

We maken onderscheid in de zogenaamde ongewenste boomstructuren. De randen tussen genoemde landschapstypen zijn niet hard. Dit betekent dat we in de randgebieden soepeler zijn. Hier mogen mooie, grote boomstructuren blijven staan. We planten echter geen bomen terug bij uitval van bomen (ouderdom, ziekte, storm, etc.). Alleen in de weidevogelgebieden willen we de ongewenste bomen kappen (zie Structuurplan Bomen).

Knotwilgen vormen een uitzondering. Deze bomen van de derde orde (6 tot 10 meter) passen qua karakter, cultuurhistorie en bodemtype bij het komgebied. Aan de randen van het komgebied waarderen we deze knotwilgstructuren juist ten zeerste.

Tot slot maakt het uit of de 'ongewenste' boomstructuren haaks op de oeverwal of dekzandrug staan of parallel hieraan lopen. Parallel lopende boomstructuren genereren gevoelsmatig een nieuwe gebiedsgrens. Terwijl haaks lopende boomstructuren meer uitlopers zijn. De parallel lopende boomstructuren willen we graag weg hebben. Ook hiervoor geldt dat alleen in de weidevogelgebieden bomen actief gekapt worden. Anders passen we uitsterfbeleid toe (zie Structuurplan Bomen).

De rivierduinen zijn besloten eilanden te midden van het open komgebied (polder). Rondom een rivierduin streven we naar zoveel mogelijk openheid. Voor bestaande boomstructuren in

knotwilgen aan de rand van het komgebied

het komgebied geldt in principe een uitsterfbeleid. Tenzij deze boomstructuren in het weidevogelgebied staan. Dan geldt namelijk een kapbeleid. Alleen knotwilgstructuren kunnen behouden blijven in het open komgebied (polder).

Bodemtype en boomsoort: De soortkeuze is afhankelijk van: de bodem (zand, klei), de groeiplaats (verharding, open grond) en de functie (verkeer, park). We passen bomen toe die passend zijn bij het landschapstype. Dit zijn inheemse soorten (zie ook Nota Landschapsbeleid en Structuurplan Bomen).

Per landschapstype hanteren we de volgende inheemse boomsoorten voor de hoofdgroenstructuur:

- ***Uiterwaarden:*** Bakenbomen langs de Maas. Daarnaast bomen die passen bij periodieke overstromingen zoals wilg, populier, iep en abeel. Spaarzaam toepassen in verband met de vereiste doorstroming.
- ***Oeverwal:*** Eik, kastanje, noot, linde, es, iep en hoogstamfruitbomen. Op natte plekken als wielen passen populier en wilg (knotvorm).
- ***Komgebied:*** Wilg, populier, es (eventueel geknot). Grauwe abeel, zwarte els, esdoorn en iep kunnen ook. Spaarzaam toepassen in verband met de gewenste openheid.
- ***Rivierduinen:*** Eik, beuk, linde, kastanje, esdoorn, berk.
- ***Dekzandgebied:*** Aan de rand: els. Daarnaast ook eik, es, esdoorn, haagbeuk en beuk. Dekzandrug: eik, berk, beuk en esdoorn.

In het algemeen geldt de voorkeur voor een gevarieerd bomenbestand. Door meerdere soorten in een boomstructuur toe te passen, voorkomen we een monocultuur en verlagen we de kans op ziekten en plagen. Sowieso moet bij de aanplant of herplant van boomstructuren gelet worden op heersende ziekten en plagen.

Walnoten op de dijk (oeverwal) bij Dieden en, op de achtergrond, de bakenbomen in de uiterwaard

Berkenbomen op het dekzandgebied tussen Oss en Geffen

Bomen van de eerste orde: In de LIOR beperken wij ons tot de boomstructuur. Hierin staan bomen van de eerste en/of 2e orde (groter dan 15 m en/of 10-15 meter). Pleintjes, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken van formaat bieden eveneens ruimte aan grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitairen zijn. Al deze bomen dragen bij aan een dorps en groen karakter.

In de woonstraten waar geen boomstructuren op de kaart staan, mogen zeker wel bomen staan/komen. Deze straten zijn vrij. Dit wil zeggen dat de ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners, hier de invulling kunnen bepalen. Een groene dorpse uitstraling is daarbij wel het streven. Bomen moeten voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter een of twee grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte. Bij voldoende groeiruimte kunnen in de woonstraten ook bomen van de 2e/3e orde geplant worden.

grote eik zorgt voor een groene, dorpse uitstraling in Herpen

Bijzondere bomen: De gemeente Oss heeft een lijst met bijzondere bomen. Op deze lijst staan de bomen die voor de gemeente Oss een bijzondere betekenis hebben. Deze bomen hebben een beschermde status en krijgen ook extra aandacht. Zie ook 'Bijzondere bomen in Oss' (2012).

monumentale beuk bij voormalige pastorie in Lithoijen

KANSEN/OPGAVE

- Versterken identiteit en contrast tussen verschillende landschapstypen.
- Toepassen Nota Landschapsbeleid en Structuurplan Bomen.
- Investeren in grote inheemse bomen met een lange levensduur.
- Inzetten op verbetering van de groeiomstandigheden van bomen.

4.3 Verlichting

Openbare verlichting is niet meer weg te denken uit onze leefomgeving. Bijna de helft van het jaar leven we in kunstlicht. In het donker zorgt kunstlicht voor een veilig en comfortabel gevoel. Kunstlicht zorgt ook voor een betere verkeersveiligheid. Daarnaast brengt het ook sfeer en kwaliteit in de bebouwde omgeving. Maar verlichting hindert ook de leefwereld van dieren, planten en mensen. Licht vraagt energie. Masten, armaturen en lampen vragen regelmatig onderhoud en vernieuwing.

4.3.1 Beleidsnota Openbare Verlichting in Oss

In de beleidsnota Openbare Verlichting zijn de beleidsuitgangspunten vastgelegd. Samengevat is dat:

- Een verlichtingssterkte van 70% van de landelijke adviesnorm is voldoende qua lichtniveau. Daarbij moet rekening gehouden worden met gelijkmatigheid van het licht. Hiermee besparen we energie.
- Alleen verlichten waar nodig. Buiten de bebouwde kom geldt: 'Niet verlichten, tenzij...'. Uitzondering hierop zijn de lokale verbindingswegen met veel fietsers erop. Op locaties waar geen sociale controle is, geldt hetzelfde principe.
- LED-verlichting en dimtechnieken brengen het energieverbruik terug tot onder de streefnormen uit het landelijke Energieakkoord.
- Uitgangspunt zijn energiezuinig en een zo lang mogelijke levensduur.
- Beperking van lichthinder en –vervuiling.

We gaan dus voor veilig, milieubewust en kostenbesparend.

4.3.2 Beeldkwaliteit

Beeldkwaliteit speelt een rol. De verscheidenheid aan lichtmasten en armaturen is te groot. In 2012 hadden we maar liefst 250 verschillende armaturen in omloop. Hier willen we meer samenhang in brengen. In de bijlage van de beleidsnota Openbare Verlichting staat de materialencatalogus met betrekking tot verlichting. Het aantal soorten masten en armaturen is hierin sterk verminderd. Dit levert meer samenhang op en is daarnaast ook goedkoper.
Een armatuur heeft een levensduur van circa 20 jaar. Een lichtmast gaat ongeveer 40 jaar mee. Dit betekent dat het terugbrengen van het aantal armaturen en lichtmasten een lange adem vereist. Van de ongeveer 18.500 lichtmasten zijn er de komende 10 jaar 5.100 aan vervanging toe.

Armaturen en lichtmasten: Het aantal armaturen hebben we teruggebracht tot 6 hoofdarmaturen. Elk armatuur behoort bij een bepaald type weg of gebied. We onderscheiden:

- ***Hofjes, pleintjes en parkeren***
  Hier passen we de Ampulla paaltopkegel toe. Deze staat op een conische stalen paaltop van 4 meter.
- ***Woonstraten en kleine ontsluitingswegen***
  Hier gebruiken we armatuur Schreder Aresa op een 6 meter hoge conische lichtmast met gebogen uithouder van 1 meter.
- ***Grote ontsluitingswegen, singels, industrieterreinen, rotondes en wegen in het buitengebied***
  Hier passen we het armatuur Innolumis Nicole op een 8 of 10 meter hoge lichtmast toe. De lichtmast is cilindrisch verjongd en heeft een uithouder van 1,25 meter met

dubbele buiging. Deze armaturen en lichtmasten zijn allemaal in RAL-kleur 7003.

- ***Centrumgebieden Oss, Berghem, Geffen, Herpen, Lith, Megen, Ravenstein***

  Voor de stadjes en grotere dorpen geldt dat ze een centrum met een eigen karakter hebben. In het centrum van Lith, Herpen, Geffen, Megen en Ravenstein mag de ontwerper ervoor kiezen een eigen armatuur en lichtmast te gebruiken. Het hoeft uiteraard niet.

  Megen en Ravenstein zijn historische vestingstadjes. Hier past een historisch ogende verlichting. Het is praktisch dat Megen en Ravenstein dezelfde armaturen en lichtmasten gebruiken.

- ***Fietspaden***

  Deze krijgen als armatuur de Mini-Nicole van Innolumis. Het huidige armatuur (Hellux 144) is te kostbaar in LED uitvoering. Daarom schakelen we over naar een nieuw armatuur passend bij het armatuur van de grote(re) wegen. De conische lichtmast blijft 4 tot 5 meter. Hier houden we voorlopig de oude RAL-kleur 3004 aan om eenheid in de fietsverlichting te houden/krijgen.

Sfeerverlichting: Licht is beleven. Licht is in grote mate verantwoordelijk voor de nachtelijke beleving van de openbare ruimte. Door objecten als gebouwen, kunstwerken en bomen aan te lichten beïnvloed je de sfeer. Deze wijze van objecten aanlichten leent zich goed voor centrumgebieden: Lith, Herpen, Geffen, Megen en Ravenstein. Maar ook bijzondere locaties, zoals het trouwkerkje in Koolwijk, lenen zich hiervoor.

sfeerverlichting in Torenstraat in Megen

KANSEN/OPGAVE

- Uitvoeren beleidsnota verlichting, inclusief bijlage met materialencatalogus.
- Spaarzaam toepassen van sfeerverlichting.

4.4 Straatmeubilair

Ook straatmeubilair draagt bij aan de herkenbaarheid van een gebied. In de praktijk staan er te veel verschillende soorten bankjes, paaltjes, prullenbanken, etc. Deels is dit te verklaren uit het feit dat er meerdere gemeentelijke herindelingen zijn geweest. Naast het feit dat hetzelfde straatmeubilair voor samenhang zorgt, is het ook goedkoper. We hoeven als gemeente minder verschillende soorten meubilair op voorraad te hebben en hebben meer onderhandelingsruimte bij leveranciers. Meer eenheid is ook gunstig voor het beheer. Specifiek aandachtspunt is de kiervorming waardoor onkruid kan groeien. Functioneel gebruik staat voorop bij straatmeubilair.

We onderscheiden voor het buitengebied, dorpen en stadjes de volgende gebieden met een eigen familie straatmeubilair:

- Centrumgebieden: Lith, Herpen, Geffen, Megen, Ravenstein
- Buitengebied en de daarin liggende dorpen.
- Bijzondere gebieden: Herperduin, Keent.

Zoals eerder beschreven hebben de grote dorpen en stadjes een herkenbaar centrum met een eigen karakter. De ontwerper heeft de vrijheid het straatmeubilair hier bij aan te sluiten.
Voor het gehele buitengebied en alle dorpen en stadjes die daarin liggen geldt dat we één familie straatmeubilair toepassen. In Lithoijen staat straks dus hetzelfde bankje als in Macharen.
De bijzondere gebieden zijn gebieden die onderdeel uitmaken van een groter geheel. Zo maakt Herperduin onderdeel uit van De Maashorst en sluiten we hier aan bij de Maashorst huisstijl. Keent is van Natuurmonumenten. Ook deze organisatie hanteert een eigen huisstijl voor haar natuurgebieden.

Straatmeubilair vervangen we pas als het kapot en/of afgeschreven is of er een herinrichting is. Dit betekent dat de gewenste eenheid om geduld en een lange adem vraagt.

KANSEN/OPGAVE

- Meer samenhang in straatmeubilair creëren.
- Eén familie straatmeubilair vaststellen voor het buitengebied, en daarin liggende dorpen.
- Familie(s) straatmeubilair voor centrumgebieden vaststellen.
- Hoeveelheid straatmeubilair beperken.
- Ontwerpen die de hoeveelheid straatmeubilair beperken.
- Kiervorming, en daarmee onkruid voorkomen.

4.5 Bebording

De gemeente Oss kent veel mooie plekjes. Zeker in de stadjes, dorpen en het buitengebied zijn veel bezienswaardigheden. Daar wil je (potentiële) bezoekers op wijzen. De bezienswaardigheden moeten makkelijk te vinden zijn. Nu gebruiken we daar nog verschillende borden voor. Of er is helemaal geen bebording. Dan zetten ondernemers zelf een bord neer.

We streven ernaar één familie van toeristisch informatieve borden te gebruiken. Elders in Nederland zie je hiervoor regelmatig de bruine borden. Het centrum van Oss heeft zijn eigen borden, net als Ravenstein en Megen. Op de borden komen attractieve locaties te staan als: Recreatiegebied De Lithse Ham, Kasteel Oijen, Bierbrouwerij Oijen, Imkerij en bijenmuseum, Natuurgebied Keent, Recreatieve poort Herperduin, Natuurspeelbos Herperduin, Landerij VanTosse, Kloosterhuis 't Zicht, etc.

B&W heeft eerder besloten dat er geen bedrijven bewegwijzerd worden in de gemeente Oss. Er zijn meerdere manieren om toeristische informatie op een bordje te zetten. Het is mogelijk om de naam van een bedrijf op het bordje te zetten, maar alleen de functie (restaurant, speelbos, museum) kan ook. Hiervoor moeten criteria opgesteld worden.

KANSEN/OPGAVE
- Ontwikkelen en realiseren van één familie toeristisch informatieve borden.
- Opstellen criteria voor borden met toeristische informatie.

4.6 Hemelwater

Het huidige beleid staat voor afkoppelen van het hemelwater. In de zandige gebieden (dekzandgebied) kan het water infiltreren. Voorwaarde daarvoor is voldoende groen en onverhard gebied. In de kleigebieden is de bodem dichter en blijft het water langer staan. In deze gebieden (oeverwal en rivierduinen) kan het hemelwater beter (tijdelijk) aan de oppervlakte geborgen worden. De aanwezigheid van oppervlaktewater of gebieden die tijdelijk onder water mogen (zoals wadi's) staan is dan belangrijk. Afkoppelen kent geen standaardoplossingen. In bestaand bebouwd gebied betreft het altijd maatwerk.

verlaagd groengebied dient tevens als tijdelijke waterberging

KANSEN/OPGAVE
- Standaard hemelwater afkoppelen.
- Voldoende groen, onverhard gebied en oppervlaktewater om afkoppelen mogelijk te maken.
- Afkoppelen moet handhaafbaar en beheerbaar zijn.

4.7 Kunst in de openbare ruimte

Kunst verrijkt de openbare ruimte. Bij de inrichting van de openbare ruimte hebben we dan ook aandacht voor kunst. De stelling daarbij is dat "de ruimte de kunst zoekt en niet andersom". Dit betekent dat een locatie geschikt voor kunst is en dat het kunstwerk dan op maat voor deze locatie gemaakt wordt. Kunst biedt kansen om eigenheid van een plek te benadrukken en bijvoorbeeld cultuurhistorie aandacht te geven. Gedacht kan worden aan: samenwerking met het bedrijfsleven en/of bewoners, tijdelijke kunst, koppeling aan nieuwbouwprojecten, etc.

KANSEN/OPGAVE

- Creatief financieren en realiseren van kunst in de openbare ruimte.
- Kunstevenementen stimuleren en benutten.
- De ruimte zoekt de kunst en niet andersom.

kunstwerk "de Schakel" op de Maasdijk bij Maren-Kessel

beheer en onderhoud

5

beheer en onderhoud

Beheer is de continue zorg voor het goed laten functioneren van de openbare ruimte. Het is een visie over hoe de openbare ruimte zo effectief mogelijk in stand gehouden wordt. Beheer is veelomvattend. Het omvat onder andere de volgende taken:

- inzichtelijk maken wettelijke kaders;
- inzichtelijk maken kwaliteit openbare ruimte;
- inzichtelijk maken areaalgegevens;
- opstellen gemeentelijke kaders;
- opstellen meerjarenplannen en begrotingen;
- opstellen uitvoeringsprogramma's;
- aangeven juridische kaders;
- onderhoud;
- klachten en verzoeken;
- dienstverlening (vergunningen, afzettingen).

Onderhoud omvat alle (technische) activiteiten die nodig zijn om functievervulling en staat van onderhoud gedurende de levensduur mogelijk te maken binnen de vooraf afgesproken kwaliteitsniveaus.

5.1 Osse aanpak

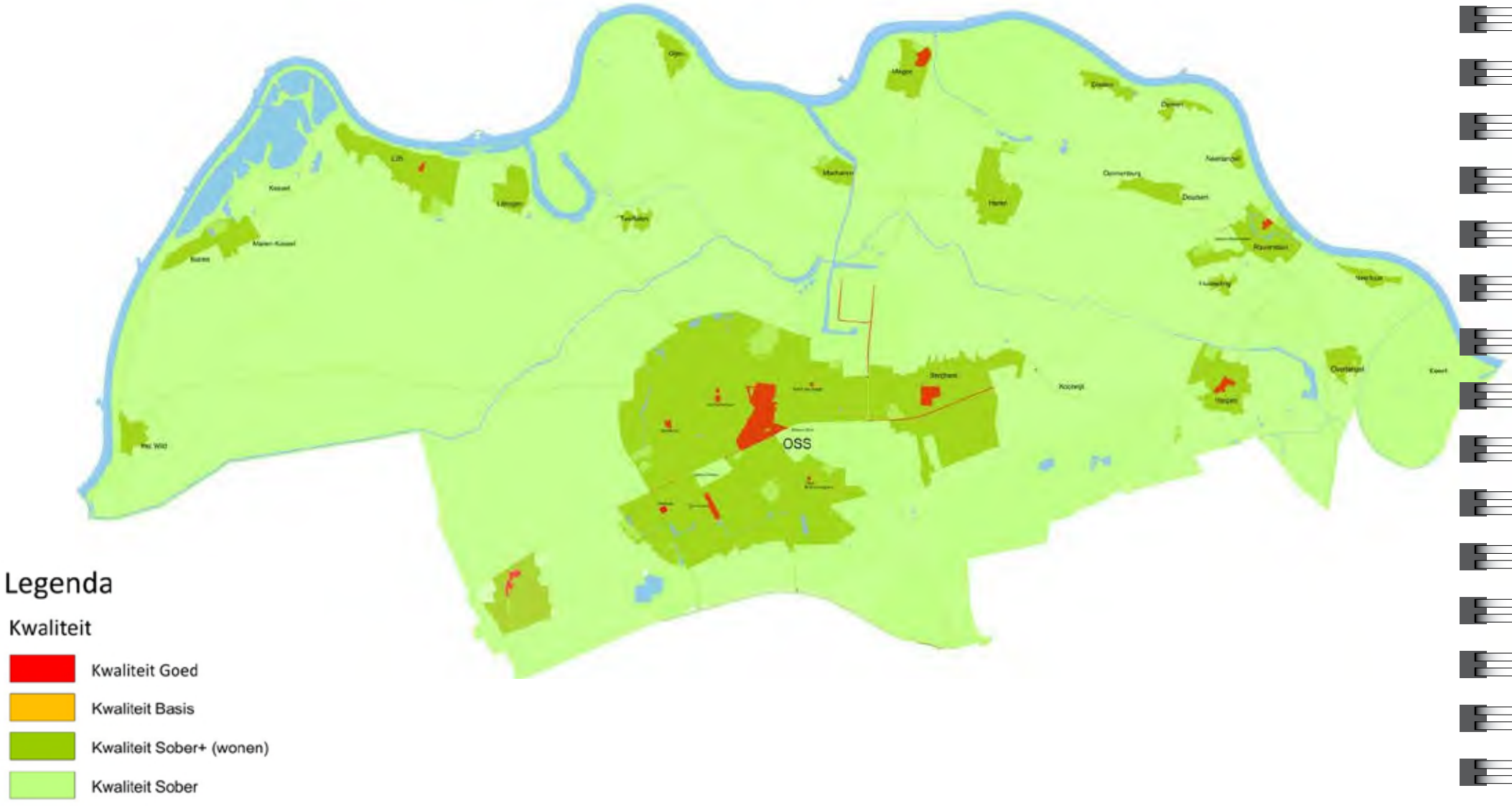
De Osse aanpak van beheren is planmatig, gebiedsgericht en integraal. Resultaat hiervan is dat de openbare ruimte gemiddeld een redelijk goed onderhoudsniveau heeft tegen relatief lage kosten.

Kenmerkend voor de Osse aanpak is:

- integrale benadering;
- kwaliteit gestuurd;
- veilig;
- voorkomen kapitaalvernietiging;
- gebiedsgericht;
- duurzaam;
- ruimte voor zelfbeheer.

Integrale benadering De basis van een integrale aanpak is dat alles integraal wordt afgewogen. Er is een goede wisselwerking tussen beleid en beheer. Dit betekent een nauwe samenwerking tussen de afdeling IBOR en de dienst Stadsbeleid. De ontwerper houdt bij het ontwerpen al rekening met beheer en handhaving. Andersom worden het ontwerp en de onderliggende uitgangspunten zorgvuldig meegenomen bij de uitvoering. Dit noemen we beheer bewust ontwerpen en ontwerp bewust beheren. De ontwerper doorziet en voorziet daarbij de beheerconsequenties van een ontwerp in relatie tot de gewenste kwaliteit. Beheerders doorzien en voorzien de gevolgen van de toepassing van een kwalitatief en kwantitatief beheerregime ten opzichte van het ontwerp. En hebben daardoor invloed op het ontwerp. De beheerder zorgt ervoor dat ontwerpen decennia lang meekunnen. Samenwerken komt beide partijen ten goede.

Kwaliteitsniveaus beheer en onderhoud

Voorbeelden van beheer bewust ontwerp:

- Groen en vooral bomen krijgen voldoende ruimte voor nu en in de toekomst;
- Zo min mogelijk obstakels en bebording toepassen;
- De inrichting is afgestemd op de gewenste onderhoudskwaliteit;
- Onderhoudsmachines hebben voldoende toegang. Denk aan het voorkomen van rechte hoeken bij parkeervakken in verband met het vegen;

Voorbeelden van ontwerp bewust beheren:

- Check de ontwerpuitgangspunten of karakteristieken van de plek en sluit daarop aan of wijk bewust en gemotiveerd af.
- Bedenk altijd: Beeldkwaliteit zit hem vaak juist in de details. Check daarom wat de standaard is.

In bijlage 7.2 staan een checklist beheer bewust ontwerp en een checklist ontwerp bewust beheer.

Kwaliteit gestuurd De inrichtings- en onderhoudskwaliteit zijn op elkaar afgestemd. In de 'VOR Oss-Berghem' en de 'LIOR Buitengebied, dorpen en stadjes' is de inrichtingskwaliteit vastgelegd. De onderhoudskwaliteit is vastgelegd in de 'Kwaliteitscatalogus onderhoud openbare ruimte'. De Kwaliteitscatalogus is een instrument om weloverwogen kwaliteitsgestuurde onderhoudskeuzes te maken. Dit geldt zowel in tijden van bezuinigingen als in economisch betere tijden. In 2012 en 2013 is de Kwaliteitscatalogus benut voor de bezuinigingen. In betere tijden kan de gemeenteraad ook beslissen de kwaliteitsniveaus te verhogen naar de gewenste kwaliteitsniveaus met behulp van de Kwaliteitscatalogus. De catalogus brengt zowel de huidige als de gewenste onderhoudskwaliteit in beeld.

Voor beheer en onderhoud hanteren we nu de volgende kwaliteitsniveaus:

- Goed: centrumgebieden
- Basis: hoofdroutes
- Sober Plus: woongebieden
- Sober: buitengebied, bos/natuurgebieden, bedrijventerreinen

Het inrichtingsniveau kan (tijdelijk) hoger zijn dan het beheer en onderhoudsniveau. Het mag echter niet te ver uit de pas lopen. (Zie voor uitleg van de kwaliteitsniveaus hoofdstuk 4.1)
Voor het kwaliteit gestuurd beheer en onderhoud zijn behorend bij de Kwaliteitscatalogus ook nog ontwikkeld: Kaart functionele eenheden, Kwaliteitszonering, Nulmeting en een doorrekening. Op de kaart functionele eenheden is onderscheid gemaakt in: centrumgebieden, woongebieden, bedrijventerreinen (werken), hoofdroutes, buitengebied, bos/natuurgebieden en bijzondere plekken (stations). Op basis van deze functionele eenheden passen we drie kwaliteitsniveaus voor onderhoud toe: sober, basis en goed. Sober plus is een kleine toevoeging aan sober. Gezien de benodigde bezuinigingen was het gewenste kwaliteitsniveau Basis onmogelijk voor wonen en werken. Voor de woongebieden geldt het Sober Plus niveau. De plus biedt wat ruimte voor de meest belangrijke elementen, zoals zwerfafval, op een iets hoger niveau te onderhouden.

Veilig Veiligheid en technische kwaliteit vormen altijd de maximaal toelaatbare ondergrens. Het onderhoudsniveau sober garandeert dus nog steeds de veiligheid.

Voorkomen kapitaalvernietiging De openbare ruimte is het kostbaarste bezit van de gemeente Oss. Omgerekend naar de gedane investeringen is de openbare ruimte circa één miljard euro waard. Gedane investeringen willen wij zo lang mogelijk hun waarde laten behouden. Door al vanaf de jaren ’80 de openbare ruimte planmatig te beheren is er weinig achterstallig onderhoud. Uitgangspunt is duurzame instandhouding van de openbare ruimte. Dit alles zorgt ervoor dat wij kapitaalvernietiging voorkomen.

Gebiedsgericht Elke plek is uniek. Zowel de inrichting als het beheer spelen hier op in. We werken in Oss gebiedsgericht. Voor beheer betekent dit dat we werken met gebiedsbeheerders en gebiedsopzichters. Zij kennen het gebied op hun duimpje. Zij weten wat er speelt in hun gebied en wat de bewoners en ondernemers willen. Door de gebiedsgerichte aanpak staan we als overheid dichter bij de burger.

Kenmerkend voor het beheergebied in het algemeen is de aanwezigheid van veel ,maar relatief sober groen. In een benchmark komt naar voren dat wij ten opzichte van andere gemeentes circa 20% meer areaal groen hebben tegen circa 10% lagere beheer- en onderhoudskosten.

Dan zijn er nog meer specifieke kenmerken voor bepaalde deelgebieden. In het buitengebied liggen bijvoorbeeld weinig ontsluitingswegen, maar veel plattelandswegen met bermen. Deze wegen zijn meestal in asfalt uitgevoerd en hebben een smal profiel. De zware belasting door landbouwvoertuigen maakt de kans op kapitaalvernietiging groot. Tijdig onderhoud is hier absolute noodzaak. Bovendien liggen deze wegen veelal op een mindere stabiele ondergrond (klei en leem). Ook bevinden zich in het buitengebied veel civieltechnische kunstwerken zoals bruggen, stuwen en duikers. Ook zijn hier meerdere rioolsystemen: vrij-verval riolering, drukriolering, vacuümriolering en veel pompen en gemalen. In het buitengebied besteden we dus altijd relatief veel onderhoudsgeld.

In de grotere dorpen ligt veel klinkerverharding. De kwaliteit is over het algemeen goed. Er is relatief weinig openbaar groen. Het groene karakter komt veelal voort uit grote particuliere tuinen. In verhouding is hier dus minder onderhoudsgeld nodig. Stadjes als Megen en Ravenstein hebben natuurstenen ‘kinderkoppen’ liggen. Dit materiaal is weer erg arbeidsintensief. Vanuit het standpunt van arbeidsomstandigheden is dit materiaal uit de tijd. Het historische karakter is hier echter doorslaggevend en rechtvaardigt de natuurstenen verharding. Het groen is hier vaak beperkt tot bomen.

De mate van onderhoud voor het groen wordt mede bepaald door de ondergrond. De voedzame klei laat het groen en de bomen sneller groeien dan de arme zandgronden.

Duurzaam In het beheer en onderhoud werken we duurzaam. Voorbeelden daarvan zijn:

- Duurzaam inkopen van diensten, materieel en materialen;
- Gifgebruik tot het minimum beperken (certificaat Zilver);
- Bomen / groen zoveel mogelijk in stand houden (conform LIOR, Structuurplan Bomen en Groen);
- Beschermen van bijzondere bomen;
- Ongewenste gewassen terugdringen;
- Onkruidvrij inrichten;
- Terugdringen van teerhoudende producten in asfaltwegen;
- Optimaal gebruik maken van recycling;
- Led verlichting toepassen;
- Barometer Duurzaam terreinbeheer;
- Duurzame inrichting en instandhouding van openbare ruimte.

Op het gebied van duurzaamheid willen we als gemeente Oss nog een verbeterslag maken. Bijzondere aandacht hebben we voor energie, circulaire economie, klimaataanpassing en voorbeeldgedrag. Daarom maakt de gemeente Oss momenteel een overzicht van duurzaamheidsmaatregelen die toepasbaar zijn in de openbare ruimte. Dit overzicht inventariseert wat al gedaan wordt en wat we nog kunnen doen. Tevens is het een bron van inspiratie en stimulatie. (zie bijlage voor een eerste opsomming van duurzaamheidsmaatregelen.)

Ruimte voor zelfbeheer Bewoners kunnen zelf bijdragen aan hun leefomgeving. Door zelfbeheer projecten kunnen bewoners de openbare ruimte (meer) inrichten en beheren naar eigen wensen. Hierdoor kan een bepaalde kwaliteit behouden blijven of een hogere kwaliteit bereikt worden. De gemeente ondersteunt de bewoners bij dit soort initiatieven. De gemeente zorgt voor een minimum niveau waarbij de openbare ruimte veilig is en geen kapitaalvernietiging optreedt. (zie ook hoofdstuk 3.8)

KANSEN/OPGAVE:

- Stimuleren participatie in beheer door bewoners, organisaties en bedrijven.
- Grotere betrokkenheid bij de openbare ruimte.
- De effecten van de jaarlijkse bezuiging op het dagelijkse onderhoudsbudget in beeld brengen en evalueren.
- Onderzoeken of het kwaliteitsprofiel ‘Wens’ dichter te benaderen is. Denk aan het opwaarderen van van de woon- en recreatiegebieden qua onderhoud en beheer van Sober Plus naar Basis.
- Volledig duurzaam onderhoud en beheer. Op het gebied van ecologie is verbetering zeer gewenst.

bijlagen

6

uitwerking

stadjes, dorpen en landelijke kernen

In dit hoofdstuk beschrijven we van alle stadjes, dorpen en landelijke kernen:

- ligging en ontstaansgeschiedenis
- ruimtelijke structuur
- verharding
- groen
- verlichting
- meubilair
- wandelen en fietsen
- spelen en ontmoeten

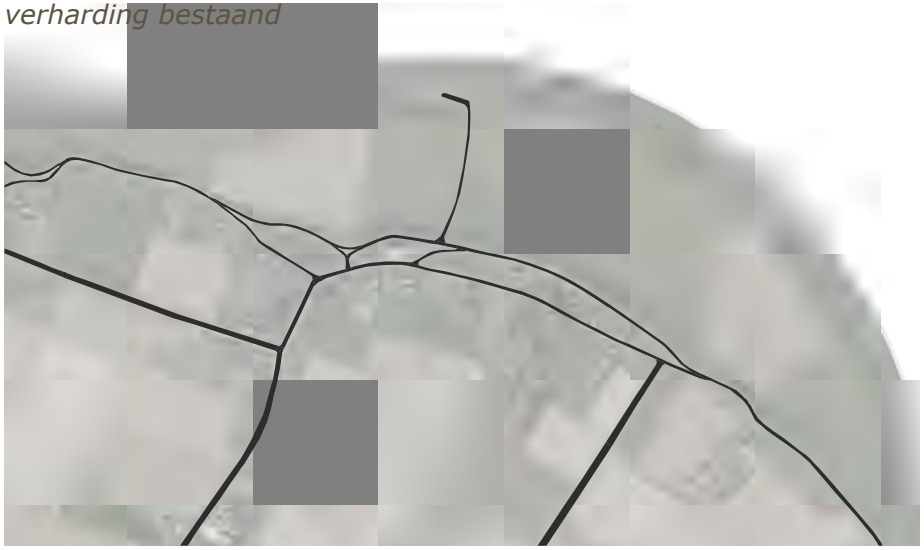
Dit is een uitwerking van hoofdstuk 1 tot en met 5 van de Leidraad Inrichting Openbare Ruimte. Dit hoofdstuk vormt een naslagwerk voor ontwerpers, gebiedsbeheerders, etc., die met een project aan de slag gaan. Zij kunnen hier voor een bepaald stadje, dorp of landelijke kern de benodigde informatie vinden. Dorpen die overeenkomen, hebben vergelijkbare teksten. Dit hoofdstuk is dus niet bedoeld om van voor naar achter te lezen.

We behandelen de stadjes, dorpen en landelijke kernen hierna op alfabetische volgorde.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
knotwilgen structuur
bijzonder waardevolle boom
bakenbomen

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

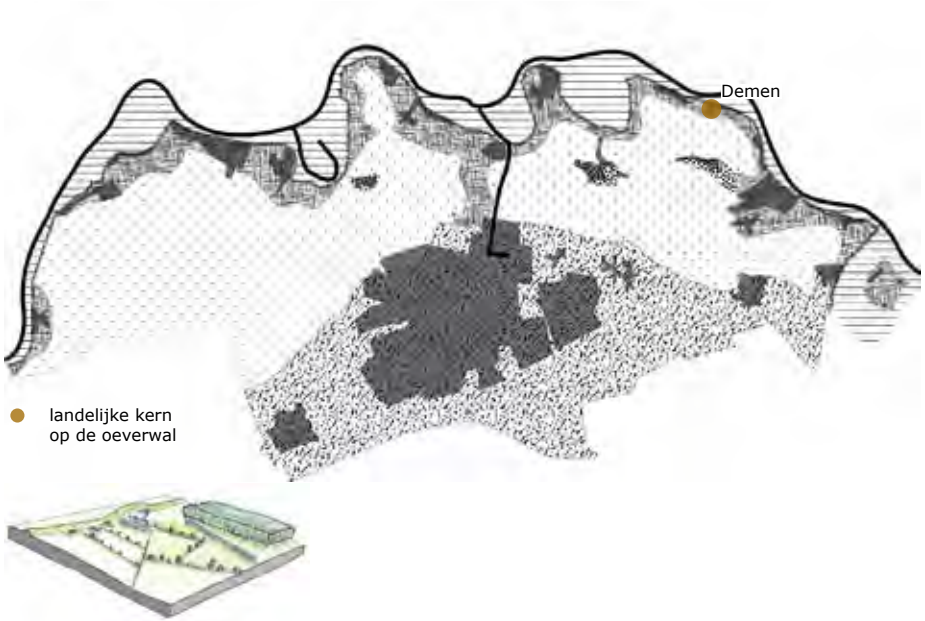
boomstructuur toekomstbeeld

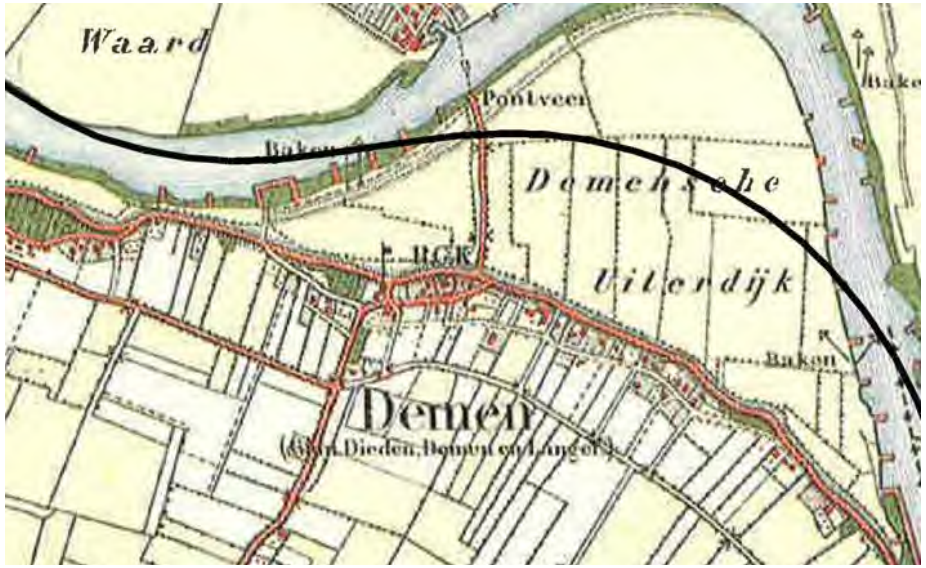

Demen

Ligging en ontstaansgeschiedenis

Demen is een typisch dijkdorp op de **oeverwal**. De naam Demen komt van het riviertje 'Demen'. Deze ontsprong in de Peel en stroomde via Zeeland, Herpen en Deursen-Dennenburg bij Demen uit in de Maas. Sinds 1700 horen Demen en Neerlangel bij elkaar. In 1810 bestond de gemeente Dieden uit: Dieden, Demen en Langel. Kenmerkende gebouwen zijn: de oude dorpsschool, onderwijzerswoning, kosterij, pastorie en het oude karnhuisje (voor boterbereiding).

Ruimtelijke structuur
Demen is een typisch dijkdorp gelegen aan de Maasdijk en parallel daaraan gelegen wegen. De bebouwing heeft grotendeels een agrarisch karakter. Loodrecht op de Maasdijk ligt de Osstraat / St. Wilbertstraat. De planmatige uitbreiding langs de St. Laurensstraat en de St. Wilbertstraat dateert uit de jaren ’70 en ’80 van de vorige eeuw. Deze past helaas niet goed bij het dorpse karakter.

Verharding
De bestaande verharding en gewenste verharding komen overeen in Demen. De wegen in het buitengebied zijn in asfalt. De historische en ruimtelijke structuren zijn eveneens in asfalt.

Boomstructuur
De boomstructuur ondersteunt de historische / ruimtelijke structuur van Demen en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de oeverwal. Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op het toekomstbeeld is de boomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10 - 15 meter). Het betreft in het dorp: Maasdijk, Kleine Poelstraat, Burg. Canersstraat, St. Laurensstraat, St. Wilbertstraat, Osstraat en Vlamen.
De straten die haaks op de Maasdijk staan lopen vanaf de oeverwal het komgebied in. In het komgebied streven we openheid na. Daarom geldt voor de Osstraat dat deze op de oeverwal (en de randzone) wordt begeleid door essen. Deze zouden geleidelijk moeten stoppen op de overgang van de oeverwal naar het komgebied.

langs de Osstraat staan essen: op de oeverwal en in het komgebied

langs Vlamen staan essen, dit is ongewenst in het komgebied

Andere wegen die haaks staan op de oeverwal kunnen op soortgelijke wijze beplant worden. Langs Vlamen staan midden in het komgebied ongewenste essen. Deze zouden we nu niet meer aanplanten. Volgend op het vastgestelde landschapsbeleid geldt voor deze essen een uitsterfbeleid. Zonder deze boomstructuur is het verschil tussen het komgebied en de oeverwal veel duidelijker.

Tegenwoordig staat het waterschap niet meer toe om bomen te planten op de Maasdijk. Dit om schade aan de waterkerende dijk te voorkomen. In Demen staan echter prachtige lindes en essen op de Maasdijk. Deze beeldbepalende bomen staan er al vele tientallen jaren. We koesteren de bomen op de Maasdijk vanwege het aantrekkelijke ruimtelijke beeld.

lindes op de Maasdijk nabij de kerk

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Bij het in-of aanvullen van de bomenstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met de bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de bomenstructuur.
Dit geldt bijvoorbeeld voor de monumentale lindes in de Burg. Canersstraat.

monumentale lindes op een particulier perceel aan de Burg. Canersstraat

Verlichting
We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. In Demen zijn er alleen 'wegen buitengebied':
Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.

Meubilair
Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Demen en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen
Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten
Zie paragraaf 3.2.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
knotwilgen structuur
bijzonder waardevolle boom

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

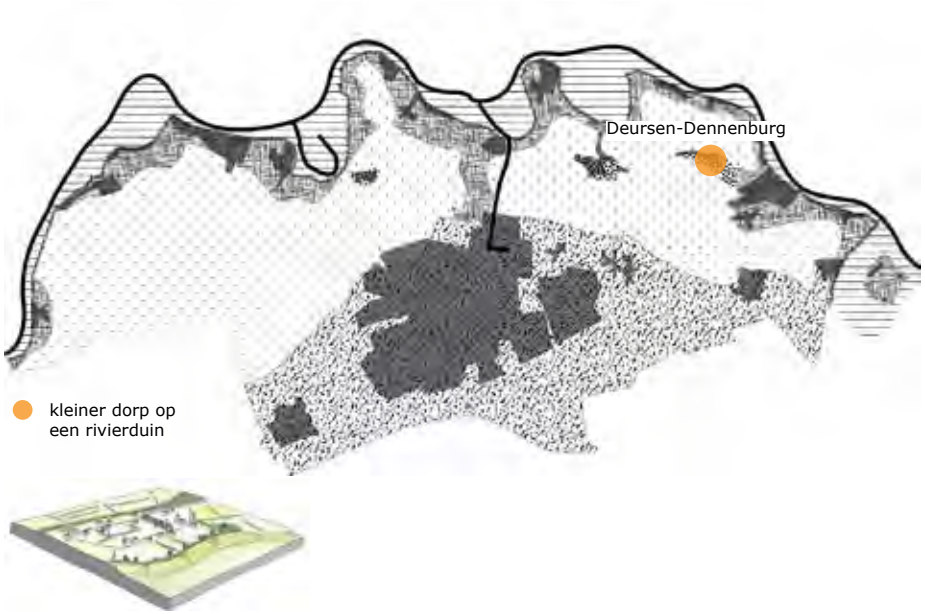

Deursen-Dennenburg

Ligging en ontstaansgeschiedenis

De dubbelkern Deursen-Dennenburg is ontstaan op een rivierduin. Door de hogere ligging waren deze gronden beter geschikt voor bewoning dan de lager gelegen kleigronden (komgebied).

asfalt
klinkers
zand

Ruimtelijke structuur

Deursen-Dennenburg is een donkdorp met een open structuur. Binnen de kernen bevinden zich grote open ruimten. Voorbeelden hiervan zijn het weiland ten oosten van de Burg. Van de Puttenstraat en achter de woningen in de St. Rochusstraat. Deursen-Dennenburg heeft een losse structuur met enkele bebouwingsconcentraties. Deze zijn ooit ontstaan op kruisingen van kronkelige wegen op het zand van de rivierduin. Het bochtige verloop van de Hoogstraat, St. Rochusstraat, Rechtestraat en Kuiperstraat getuigt hier nog van. Ten zuiden van de Dorpenweg, maar nog op de rivierduin ligt de bebouwing van De Rijt. Vanuit het komgebied is de bolling van de rivierduin waarneembaar.

Visie verharding. Deursen-Dennenburg is een landelijke kern, die opgaat in het buitengebied.

Verharding

De bestaande verharding en gewenste verharding verschillen nogal in Deursen-Dennenburg. Dit komt doordat bij herinrichtingen een groot deel van de straten in gebakken klinkers is uitgevoerd. Deursen-Dennenburg is een kleiner dorp waar de oorspronkelijke structuur enigszins is uitgebreid en verdicht met nieuwe woonstraten. De wegen in het buitengebied en de rivierduindorpen zijn in principe in asfalt. Zo staat het ook op de visiekaart. We gaan echter niet voor kapitaalvernietiging. Dit betekent dat de gebakken klinkers hier blijven. De bewoners zijn ook tevreden over deze inrichting.

Toekomstbeeld Deursen-Dennenburg behoudt de bestaande inrichting.

Boomstructuur

De boomstructuur ondersteunt de historische / ruimtelijke structuur van Deursen-Dennenburg en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de rivierduin. Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is

St. Rochusstraat, smal profiel zonder bomen, tuinen zorgen voor een groen beeld

Hoogstraat, historische straat in gebakken klinkers

maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de boomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e orde en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). Het betreft in het dorp: Hoogstraat, Laagstraat, Burgemeester van de Puttenstraat, Rondestraat, Rechtestraat, Kuiperstraat, De Rijt (deel op rivierduin).

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. We onderscheiden in Deursen-Dennenburg de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel +conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Deursen-Dennenburg en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
bakenbomen

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

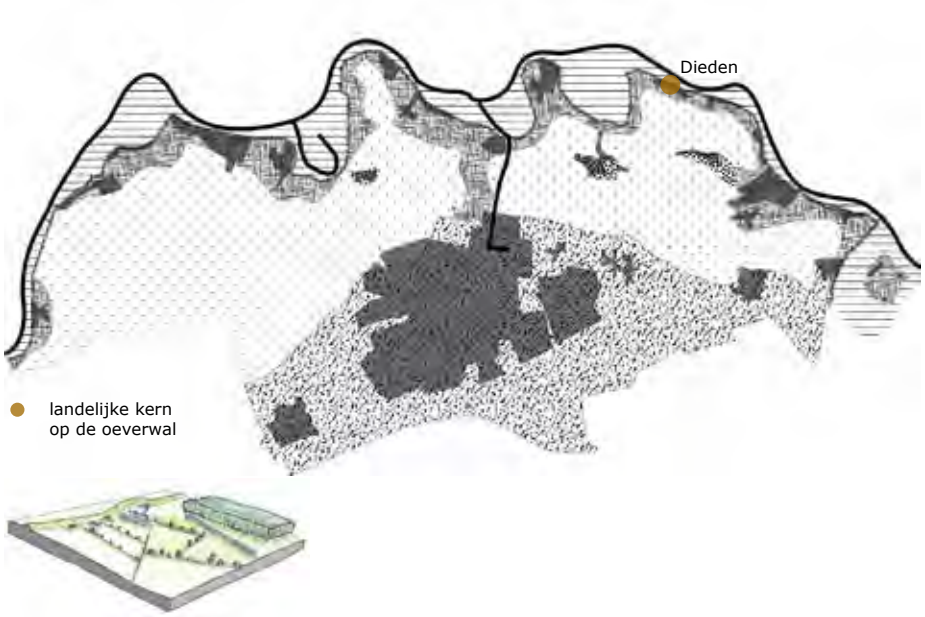
boomstructuur toekomstbeeld

Dieden

Ligging en ontstaansgeschiedenis

Dieden is een typisch dijkdorp op de oeverwal. De naam Dieden betekent een bewoonde plaats aan de dijk. Lang geleden was Dieden een eigen heerlijkheid, die hoorde bij het land van Maas en Waal. In 1810 bestond de gemeente Dieden uit: Dieden, Demen en Langel. Dieden heeft tot 1875 een eigen kasteel gehad. Nu zijn alleen de grachten, het bruggenhoofd, een veeschuur en deel van het koetshuis nog over.

Ruimtelijke structuur
Dieden is een prachtig dijkdorp. De ruimtelijke structuur bestaat uit drie wegen: de Maasdijk, de Voorstraat en de Achterstraat. Deze drie straten liggen parallel aan elkaar. De Voorstraat en de Achterstraat heten niet voor niets zo. De boerderijen en percelen aan de Voorstraat waren ontsloten via de Achterstraat. De noordzijde van de Achterstraat was nagenoeg onbebouwd. Alleen ter hoogte van verbindende paden stonden boerderijen. Deze structuur is nog grotendeels in tact. Dit is een waardevolle karakteristiek van Dieden. De Voorstraat kenmerkt zich door de fraaie platanenlaan.
Kenmerkend voor Dieden zijn verder: de kerk, de molen Stella Polaris, de griend (ten noorden van de Poelstraat) en het natuurgebiedje (kruising Achterstraat-Voorstraat).

Verharding
De bestaande verharding en gewenste verharding komen overeen in Dieden. De wegen in het buitengebied zijn in asfalt. De historische en ruimtelijke structuren zijn eveneens in asfalt.

Boomstructuur
De boomstructuur ondersteunt de historische / ruimtelijke structuur van Dieden en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de oeverwal. Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de hoofdboomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). Het betreft in het dorp: Maasdijk, Voorstraat, Achterstraat (gaten aanvullen), Poelstraat, St. Laurensstraat, Kortestraat, Langestraat en Weijenstraat (deel op de oeverwal). Een prachtige laan platanen ondersteunt de Voorstraat. Platanen zijn niet inheems. Daarom worden deze plantanen bij uitval vervangen door inheemse bomen.

Voorstraat, fraaie laan van platanen

De straten die haaks op de Maasdijk staan lopen vanaf de oeverwal het komgebied in. In het komgebied streven we openheid na. Daarom geldt voor Langestraat dat deze op de oeverwal (en de randzone) lindes heeft. Deze stoppen in het komgebied. Andere haakse wegen kunnen op soortgelijke wijze beplant worden. De Kortestraat bevindt zich geheel in de randzone van de oeverwal. Deze essenlaan blijft behouden.
Tegenwoordig staat het waterschap niet meer toe om bomen te planten op de Maasdijk. Dit om schade aan de waterkerende dijk te voorkomen. In Dieden staan echter nog prachtige walnoten en essen op de Maasdijk. Deze beeldbepalende bomen staan er al vele tientallen jaren. We koesteren de bomen op de Maasdijk vanwege het aantrekkelijke beeld.

Kortestraat, essenlaan in het buitengebied bij Dieden, op de rand van de oeverwal

Walnoten op de Maasdijk

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Bij het in-of aanvullen van de boomstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

Essen op de Maasdijk, bakenbomen langs de Maas

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. In Dieden zijn er alleen 'wegen buitengebied':

- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Dieden en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
nevenstructuur bestaand

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

Geffen

Ligging en ontstaansgeschiedenis

Het grote dorp Geffen ligt op de rand van de dekzandrug. Het ligt vlakbij de overgang naar het rivierengebied.Archeologische vondsten bewijzen dat het gebied rond Geffen al sinds de late Steentijd werd bewoond. Het dorp is ontstaan uit agrarische bebouwing gelegen langs linten.

Ruimtelijke structuur
Het centrale dorpslint langs de Dorpsstraat/Kloosterstraat is het meest beeldbepalend. Het is een langgerekt lint dat vanaf de noordelijke dorpsrand doorloopt tot aan de zuidelijke dorpsrand. Het oude centrum bestaat uit karakteristieke bebouwing rondom de dorpspomp. Hier bevinden zich ook de kerk en een voormalig kloostercomplex. Ten zuiden van dit 'oude' centrum ligt een 'nieuw' centrum; het dorpsplein. De linten zijn in de loop der tijden opgevuld met recentere woonbebouwing. Achter de linten bevinden zich veelal in een oksel van linten meer recentere woonbuurten. Sinds 2015 behoort Geffen tot de gemeente Oss.

Verharding
De oorspronkelijke wegenstructuur (hoofdstraat en radialen) is in Geffen behouden gebleven. Deze historisch gegroeide structuur is aangevuld met planmatig ingerichte woonbuurten en de bijbehorende stratenpatronen.
De gewenste situatie is dat de hoofdstructuur en de wegen in het buitengebied in asfalt zijn en de planmatige woonstraten in klinkerverharding.

De ruimtelijke hoofdstructuur (hoofdstraat en radialen)bestaat uit: Elst, Broekstraat, D'n Ham, Runrotstraat, Dorpstraat, Papendijk, Heesterseweg, Veldstraat, Leiweg, Bredeweg en Kloosterstraat.

De bestaande situatie en de gewenste situatie verschillen. Het grootste verschil is dat er in meerdere radialen/oude bebouwingslinten klinkers liggen in plaats van asfalt. Bij herinrichting is het gewenst hier asfalt toe te passen. Door dit

Visie: De hoofdstructuur - de historische radialen - in asfalt.

Toekomstbeeld: centrumgebied Geffen behoudt/heeft eigen karakter

consequent door te voeren wordt de ruimtelijke structuur weer leesbaar. Hierdoor wordt het ook makkelijker om je te oriënteren in Geffen en omgeving.

Heesterseweg bestraat met klinkers, uitvoering in asfalt gewenst

Geffen is één van de vijf grote dorpen. Dit betekent dat het centrum zijn eigen karakter heeft en houdt. In het centrum liggen gebakken klinkers op de rijbaan en trottoirs. Het is wel belangrijk het centrum een duidelijke begrenzing te geven.

Om het verschil tussen de historische wegenstructuur enerzijds en de woonstraten anderzijds te maken, hanteren we voor ieder een eigen type verharding:

- Historische hoofdstructuur: asfalt
- Woonstraten (in- en uitbreidingsgebieden): klinkers
- Centrum Geffen (Dorps- en Kloosterstraat): eigen karakter

Dorpsstraat, centrum Geffen, centruminrichting met gebakken klinkers in rijbaan en trottoirs

Boomstructuur

Grote bomen van de 1e orde ondersteunen de historische / ruimtelijke structuur van Geffen. Deze groenstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de kaart is de boomstructuur aangegeven. Hier staan of komen boomstructuren van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). Het betreft o.a.: Elst, Broekstraat, D'n Ham, Runrotstraat, Dorpstraat, Papendijk, Heesterseweg, Veldstraat, Leiweg, Bredeweg en Kloosterstraat.

Bij het in- of aanvullen van de boomstructuur neemt de ontwerper ook de grote bomen op privaat terrein mee. Dit soort bestaande bomen neemt de ontwerper mee als onderdeel van de boomstructuur. In de openbare ruimte wordt dus ruimte gelaten t.b.v. prachtexemplaren.

Broekstraat op de dekzandrand, bomen van de eerste orde gewenst

grote groep zomereiken in het gras langs de Lambertusstraat

In de woonstraten waar geen boomstructuren op de kaart staan, kunnen wel bomen staan/komen. Deze straten zijn vrij. Dit wil zeggen dat de ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners, hier de invulling kunnen bepalen. Een groene dorpse uitstraling is daarbij wel het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Pleintjes, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken van formaat bieden eveneens ruimte aan grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitairen zijn. Al deze bomen dragen bij aan het dorpse, lommerrijke karakter van Geffen. Op dit soort locaties moeten grote bomen behouden, dan wel geplant worden. Een voorbeeld van zo'n groene plek van formaat is het gebied tussen de Lambertusstraat en Trudostraat. Hier staan een groot aantal zomereiken in het gras.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Geffen de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel +conische lichtmast 4 m. RAL-kleur 7003
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m. RAL-kleur 7003
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging. RAL-kleur 7003
- Centrumgebied Geffen: Light-OGR Antiek + 3.25 Antiek Geffen
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m. RAL-kleur 3004

centruminrichting Geffen, met specifieke, historisch ogende lichtmast

In het centrum van Geffen staan een aantal gebouwen en objecten die de moeite waard zijn aangelicht te worden. Denk aan de kerk, het voormalige klooster, een aantal monumentale bomen, de molens, etc.

Meubilair
Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Dieden en het bijbehorende buitengebied toe.

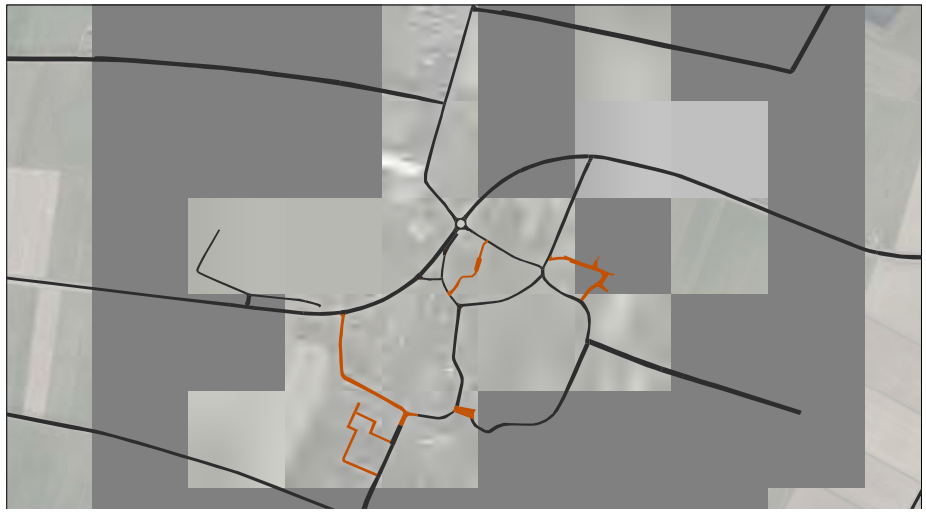
Wandelen en fietsen
Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten
Zie paragraaf 3.2.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
nevenstructuur bestaand
bijzonder waardevolle boom

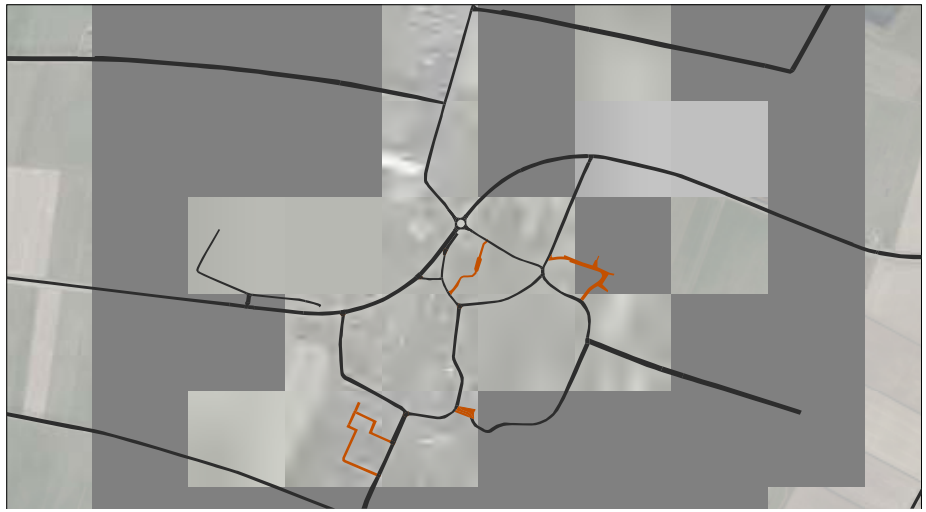
verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

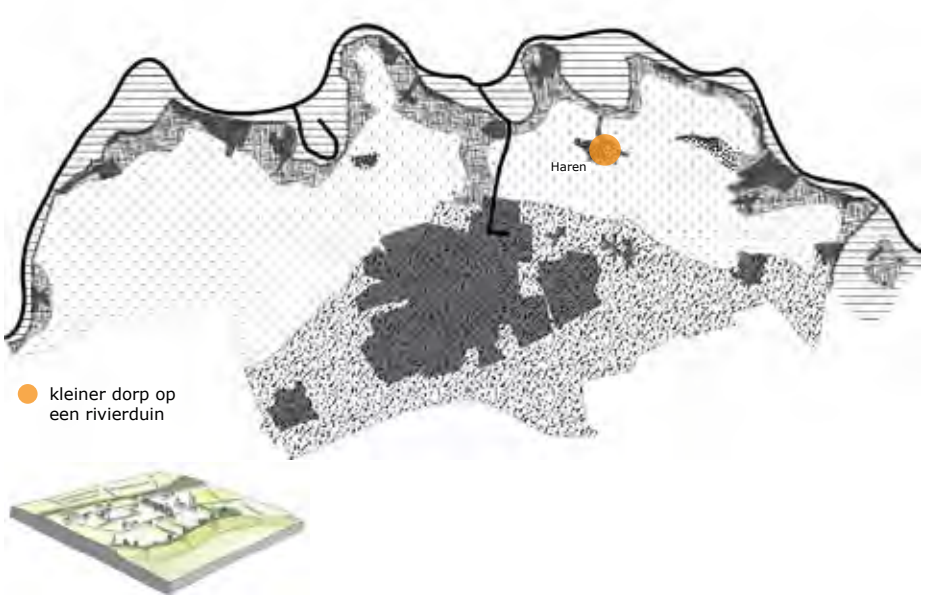
boomstructuur toekomstbeeld

Haren

Ligging en ontstaansgeschiedenis

Haren ligt op een rivierduin in het voormalige stroomgebied van de Maas. Door de hogere ligging waren deze gronden beter geschikt voor bewoning en agrarisch gebruik dan de lager gelegen kleigronden. De boerderijen werden gebouwd rondom gemeenschappelijke bolle akkers, de essen. Rondom deze akkers en boerderijen lagen wegen die de essen met elkaar en de omgeving verbonden. De boerderijen waren met de voorkant (het woonhuis) naar de es met kerkpaden gericht, de achterkant (het schuurgedeelte) en de schuren lagen naar de weg.

Ruimtelijke structuur
Het oorspronkelijke bebouwingspatroon is op diverse plekken binnen Haren nog herkenbaar. Kenmerkend zijn de clusters boerderijen langs met name de Middenweg, Groote Woordstraat en Groenstraat. De kerk is gebouwd bij de oostelijke es. Rondom de kerk is het 'centrum' van Haren ontstaan. Ten zuiden hiervan ligt het klooster Bethlehem.
Het gebied aan de westzijde van de Lietingstraat lag ook hoger en was daardoor ook geschikt voor bebouwing. Langs deze weg is lintbebouwing op terpen ontstaan.
De aanleg van de Dorpenweg in de jaren '60 van de vorige eeuw betekende een verbetering van de ontsluiting van Haren maar leidde ook tot een ruimtelijke 'opdeling' van de kern. De oorspronkelijke bebouwingslinten zijn in de loop der tijd verdicht. De kleine westelijke es is hierdoor vanaf de weg nauwelijks nog zichtbaar. De oostelijke es is daarentegen nog relatief open. Het bebouwingspatroon van Haren is verder verdicht en uitgebreid door de aanleg van nieuwe woonstraten en -buurten.

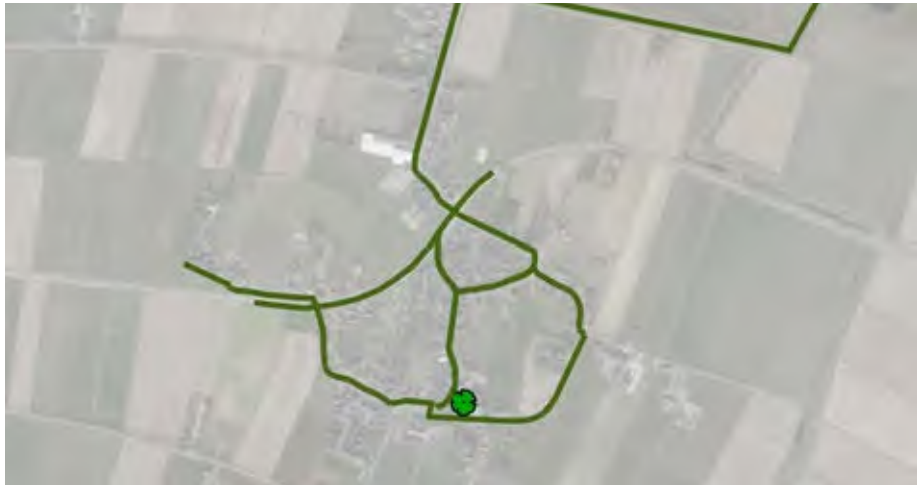
Verharding
De bestaande verharding en gewenste verharding komen bijna helemaal overeen in Haren. De wegen in het buitengebied zijn in asfalt. De historische en ruimtelijke structuren zijn eveneens in asfalt. Uit- en inbreidingen zijn in klinkers. Alleen in de Laagstraat komt de bestaande verharding niet overeen met de gewenste verharding. Hier liggen nu klinkers, terwijl asfalt gewenst is.

Boomstructuur
De boomstructuur ondersteunt de historische structuur van

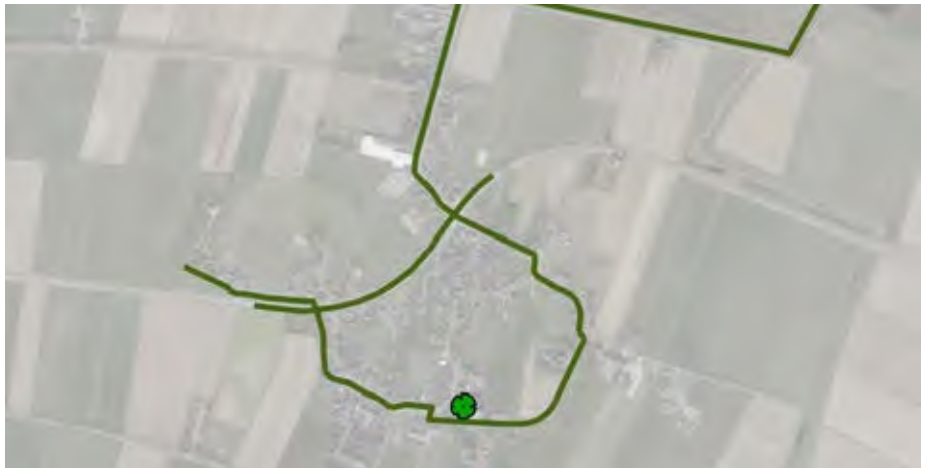

Laagstraat, historische weg in klinkers, asfalt gewenst

Haren en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de rivierduin. In het komgebied streven we openheid na. De boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de boomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> dan 15 meter en/of 10-15 meter). Het betreft in het dorp: Laagstraat, Grotestraat, Groenstraat, Grote Woordstraat, Peperstraat en Dorpenweg.

De bestaande boomstructuur komt nog niet overeen met de gewenste boomstructuur. De bestaande bomen in het komgebied langs de Dorpenweg, Bossekampstraat, Luistenstraat, Garststraat en Brebitstraat zouden we nu niet meer aanplanten. Zonder deze boomstructuur is het verschil komgebied – rivierduin veel duidelijker. Op de rivierduin willen we juist bomen van de 1e/2e orde. Deze boomstructuren maken de historische en ruimtelijke structuur duidelijker.

Visie: bomen 1e/2e orde op rivierduin

Toekomstbeeld: In Groenplan Haren is met de bewoners besloten geen bomen te planten langs de Grotestraat en Groote Woordstraat

In Groenplan Haren is met de bewoners afgesproken dat er geen bomen komen langs de Grotestraat en de Groote Woordstraat.

De Lietingstraat is een bebouwingslint dat de rivierduin met de oeverwal verbindt. Hierlangs staan essen. De bebouwing maakt de Lietingstraat al besloten. De essen kunnen hier in het komgebied blijven staan.

Lietingstraat, bebouwingslint in komgebied met essen

In de woonstraten waar geen boomstructuur op de kaart staan, kunnen wel bomen staan/komen. Deze straten zijn vrij. Dit wil zeggen dat de ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners, hier de invulling kunnen bepalen. In de uitbreidingsbuurten is een groene (dorpse) uitstraling het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Pleintjes, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken van formaat bieden eveneens ruimte aan grote bomen. Dit kunnen

boomgroepen en solitairen zijn. Op dit soort locaties moeten grote bomen behouden, dan wel geplant worden.

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Bij het in- of aanvullen van de boomstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met de bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

bomen op particuliere percelen dragen bij aan een groen straatbeeld in de Pepersraat

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. We onderscheiden in Haren de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel +conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Haren en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2. In Haren bevinden zich een aantal formeel ingerichte speelplekken. We willen naast de formele speelplekken, meer ruimte voor spelaanleidingen en natuurlijk spelen.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
bijzonder waardevolle boom
nevenstructuur bestaand

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

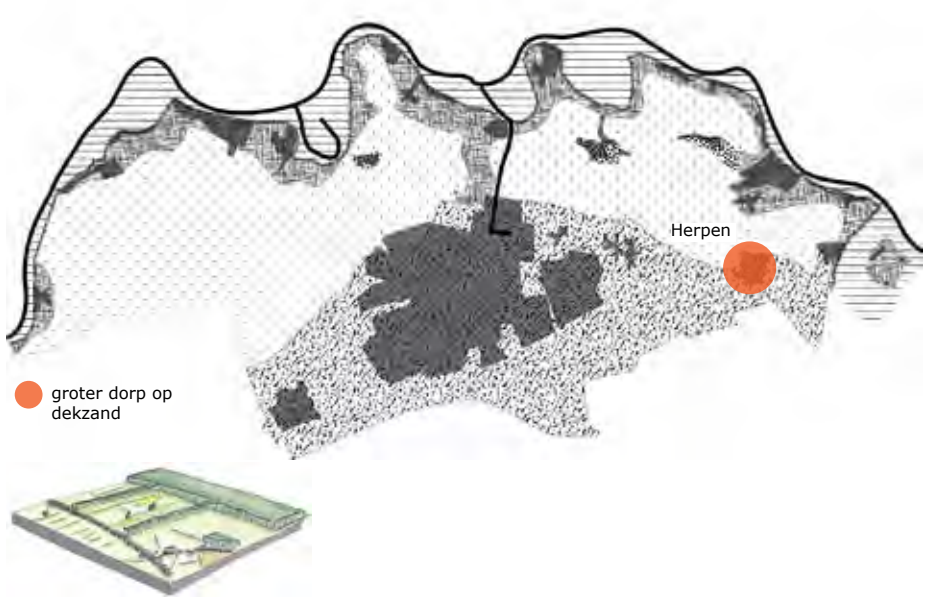
Herpen

Ligging en ontstaansgeschiedenis

Herpen ligt op het uiteinde van de dekzandrug ’s-Hertogenbosch – Oss.

De Erfdijk vormt samen met het water -Hamelspoel, Hertogswetering en De Wooij- een mooie begrenzing van de dekzandrug. Een klein gedeelte, de noordwesthoek, ligt in het open komgebied. Aan de westzijde vormt de A50 een harde grens.

Ruimtelijke structuur
Herpen kenmerkt zich door de oude radiaalstructuur. De radialen waaieren uit in het landschap. Oude radialen zijn: Buitenstraat, Molenstraat, Schoolstraat, Zandstraat, Broekstraat, Berghemseweg, Heiweg, Aalvoortsestraat en Wooijstraat. Deze radialen zijn ook goed zichtbaar op de historische kaart uit omstreeks 1900. Hierop is ook de oude doorgaande weg, de Rogstraat, goed te zien. Oorspronkelijk zat hier een bajonet in (Kloosterstraat). Het ruitvormige dorpshart, het Allard van Herpenplein, is eveneens in 1900 al aanwezig. De Rogstraat en het Allard van Herpenplein worden heringericht.

Verharding
De wegen in het buitengebied (o.a. de radialen) hebben asfalt verharding op de rijbaan. In de bebouwde kom bestaan de wegen, zowel de historische wegen als de wegen in de nieuwere buurten, bijna geheel uit klinkerverharding. Onderscheid tussen de hoofd- en nevenstructuur is niet of nauwelijks te maken.

Zoals eerder aangegeven willen we de ruimtelijke hoofdstructuur weer leesbaar maken. Bij herinrichting van de radialen komt hier geen klinkerverharding terug, maar asfalt. Dit geldt ook voor andere historische structuren zoals de Kloosterstraat en de Kruisstraat. De woonbuurten houden de betonklinkers.

Herpen is één van de grote dorpen. Dit betekent dat het centrum zijn eigen karakter heeft. De ontwerper maakt momenteel, samen met de bewoners en beheerders, een ontwerp voor het centrumgebied (Rogstraat en het Allard van Herpenplein).

Visie: De hoofdstructuur - hoofdstraat en radialen - in asfalt.

Toekomstbeeld: centrumgebied Herpen heeft/krijgt eigen karakter

Boomstructuur

Grote bomen ondersteunen de historische / ruimtelijke structuur van Herpen. Deze groenstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de kaart is de boomstructuur aangegeven. Hier staan/komen boomstructuren van de 1e orde en/of 2e orde (>15 meter en/of 10-15 meter). Het betreft o.a. de Broekstraat, Buitenstraat, Molenstraat, Schoolstraat, Kruisstraat, Aalvoortstestraat, Kloosterstraat en Rogstraat.

Bij het in- of aanvullen van de boomstructuur neemt de ontwerper ook de grote bomen op privaat terrein mee. Zo staan er bijvoorbeeld twee prachtige grote bomen bij Rogstraat nummer 37. Voor Rogstraat 14-16 staan drie beeldbepalende en cultuurhistorisch waardevolle knotlindes uit 1900 (lijst bijzondere bomen). Dit soort bestaande bomen neemt de ontwerper mee als onderdeel van de boomstructuur. In de openbare ruimte wordt dus ruimte gelaten t.b.v. prachtexemplaren.

grote bomen op particulier terrein (Rogstraat)

In de woonstraten waar geen boomstructuren op de kaart staan, mogen wel bomen staan/komen. Deze straten zijn vrij. Dit wil zeggen dat de ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners, hier de invulling kunnen bepalen. Een groene dorpse uitstraling is daarbij wel het uitgangspunt. Bomen moeten voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Pleintjes, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken van formaat bieden eveneens ruimte aan grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitairen zijn. In het dorpshart, op het Allard van Herpenplein, staan prachtige grote Amerikaanse eiken. Bij het Sportveld staan mooie moeraseiken. En in het groentje/speelplek in de Brabantstraat staan platanen van formaat. Al deze bomen dragen bij aan het dorpse, lommerrijke karakter van Herpen. Op dit soort locaties moeten grote bomen behouden, dan wel geplant worden.

grote Amerikaanse eiken op het Alard van Herpenplein

moeraseiken op het sportveld aan de Hendrik van Cuijkstraat

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Herpen de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel +conische lichtmast 4 m. RAL-kleur 7003
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m. RAL-kleur 7003
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging. RAL-kleur 7003
- Centrumgebied Herpen: eigen armatuur, historiserend.

In het centrum van Herpen staan een aantal gebouwen en objecten die de moeite waard zijn aangelicht te worden. Denk aan de kerk, de muziekkapel, een aantal monumentale bomen, de oude pastorie, etc.
Foto Herpen bij nacht

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Herpen toe met uitzondering van het centrum. Het centrum van Herpen heeft zijn eigen specifieke karakter. Daarmee is en wordt het centrum van Herpen bijzonder. Het dorpse, groene en historiserende karakter zijn leidend.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
knotwilgen structuur
nevenstructuur bestaand

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

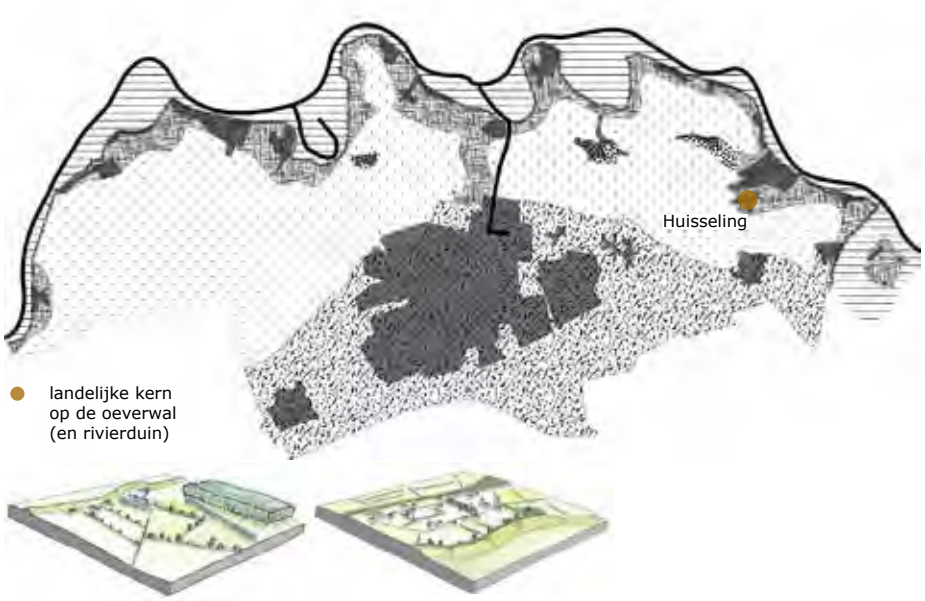

Huisseling

Ligging en ontstaansgeschiedenis

Huisseling is grotendeels gelegen op de oeverwal. In het noordwesten ligt een kleine rivierduin (donk). Het karakter van het dijkdorp heeft de overhand. Huisseling ligt nogal ingeklemd: aan één kant de snelweg, aan één kant de Dorpenweg en aan de noordkant de uitbreidingen van Ravenstein. In het verlengde van de Hamstraat ligt een viaduct over de snelweg, dat de verbinding vormt naar Herpen en de omgeving

De kerk heeft een terugkerende rol in de geschiedenis van Huisseling. Deze is vaak afgebroken en weer opgebouwd. Er stond al een kerk in 1586. Toen de vestingwerken van Ravenstein in 1621 werden aangelegd, moesten de kerk en 29 huizen wijken. Naast het kerkplein staat een knekelhuisje uit de 19e eeuw.

Ruimtelijke structuur

Huisseling ligt grotendeels op een oude oeverwal aan een oude nevengeul. Het ligt op een kruispunt van wegen rondom de kerk. De Burgemeester van de Wielstraat en de Hamstraat liggen parallel aan deze oude nevengeul. De Woordstraat ligt er loodrecht op. Deze opbouw komt overeen met andere dijkdorpen. De Burgemeester van de Wielstraat is zeer karakteristiek. De straat heeft een opvallend smal profiel met een scherpe knik. In het noordwesten ligt nog een verdichting van bebouwing. Dit heeft te maken met de aanwezige kleine rivierduin. Aan de oostzijde ligt de Grotestraat. Dit is een planmatige, rechtlijnige uitbreiding, die in de voormalige nevengeul ligt. Dit deel ligt relatief laag. Huisseling is van Ravenstein gescheiden door een rommelige bufferzone. Deze zone heeft een landelijk karakter. Ten zuidwesten van het dorp ligt het open komgebied. Hier zijn dorp en landschap met elkaar verweven.

Verharding

De bestaande verharding en gewenste verharding komen overeen in Huisseling. Huisseling is een klein dorp met een open structuur, dat opgaat in het landschap. De wegen zijn hier allemaal in asfalt.

Boomstructuur

De boomstructuur ondersteunt de historische / ruimtelijke structuur van Huisseling en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de oeverwal (en in het noordwesten een kleine rivierduin). Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de boomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen, lindes en essen, van de 1e orde. Het betreft in het dorp: Burgemeester van de Wielstraat, Hamstraat, Woordstraat, Heuveleindstraat, Hongerveldstraat en Grotestraat. In het buitengebied op de oeverwal ondersteunen grote bomen eveneens de historische / ruimtelijke hoofdstructuur. In het komgebied streven we juist openheid na.

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Het zeer smalle profiel van de Burg. van de Wielstraat heeft maar beperkt openbare ruimte beschikbaar voor grote bomen.

Burgemeester van de Wielstraat; hagen en bomen bepalen het groene straatbeeld

Hier doen de grote bomen in de tuinen nadrukkelijk mee in de hoofdbomenstructuur. Ook de hagen dragen bij aan het groene, dorpse karakter. Bij het in-of aanvullen van de bomenstructuur houdt de ontwerper rekening met de bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de bomenstructuur.

De Grotestraat is een rechtlijnige en planmatige uitbreiding. Deze straat is echter ook een historische structuur. Daarom zijn ook hier bomen van de 1e orde en/of 2e orde gewenst.

Grotestraat; historische weg met planmatige woonuitbreiding

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Huisseling de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:
Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel +conische lichtmast 4 m.
Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.
Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Huisseling en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
knotwilgen structuur
bijzonder waardevolle boom
bakenbomen

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

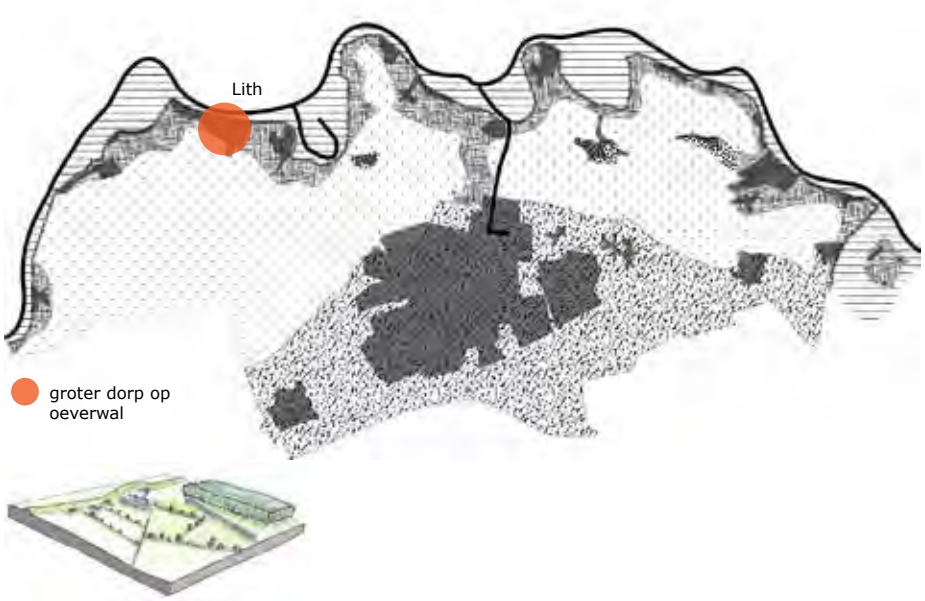
boomstructuur toekomstbeeld

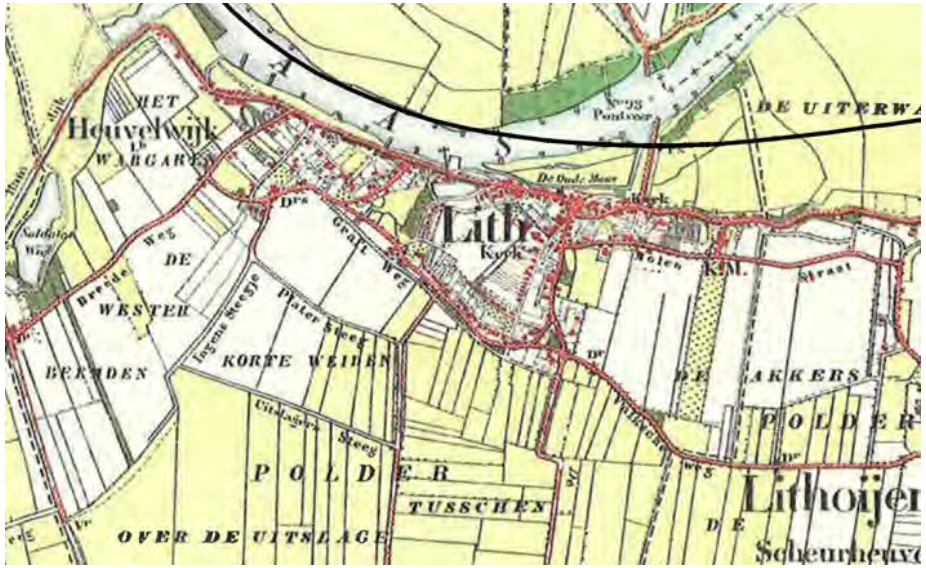

Lith

Ligging en ontstaangeschiedenis

Lith ligt op de oeverwal tussen recreatiegebied De Lithse Ham en Lithoijen. De ontwikkeling van Lith is sterk bepaald door de Maas. Bewoning was lange tijd alleen mogelijk op de hoger gelegen gronden. Omstreeks 1200 werd de rivier bedijkt. Aanvankelijk legde ieder dorp zijn eigen langs- en dwarsdijken aan. Daarna werden de losse dorpspolders aaneen gesmeed. Hierdoor ontstond aan het begin van de 14e eeuw een doorgaande dijk langs de Maas.

De bebouwing van Lith ligt op de hoger gelegen oeverwal. De meeste bebouwing staat aan de Lithse dijk, de Meester van Coothstraat en de daartussen liggende dwarsverbindingen. Vroeger waren er vier min of meer van elkaar gescheiden buurten.

- De omgeving van het centrum
- De Engwijk is een langgerekte kunstmatige hoogte gelegen aan het Engwijkpad. Hierlangs ligt een rij boerderijen.
- De bebouwing langs de dijk. Dicht opeengepakt langs de dijk lagen een aantal kleine huizen. Hier was de schippers- en handelsbuurt gevestigd.
- De wijk Heuvelwijk is gericht op het structuurbepalende Brouwerspad. De Achterweg was ondergeschikt.

Lithse woonpaden: Karakteristiek voor Lith is de padenstructuur. Kenmerkend voor deze paden is dat het woongedeelte aan het pad is gelegen en het bedrijfsgedeelte aan een bredere achterweg. De oogst kon zo gemakkelijk in- en uit worden gereden. De paden zijn hoger gelegen zodat men bij hoog water met droge voeten naar de dijk kon. Op de historische kaart zijn de open ruimtes aangrenzend aan de paden goed te herkennen. Deze groene gebieden zijn laag gelegen en waren daardoor vaak te nat om te bebouwen.

Ruimtelijke structuur

De ruimtelijke structuur van Lith wordt bepaald door de oost-westgerichte structuurlijnen van de dijk en de Mr. van Coothstraat en de dwarsverbindingen daartussen. In de zone tussen deze ruimtelijke dragers liggen karakteristieke groene gebieden, de dorpspaden en de planmatig ontworpen woonbuurten.

Karakteristieke dorpsbebouwing: De oude dorpsbebouwing rondom het driehoekige Marktplein heeft zijn historische uitstraling goed behouden. Tevens staat er nog veel karakteristieke bebouwing aan de Lithsedijk en aan de dorpspaden.

Dijkbebouwing: Veel dijkbebouwing is afgebroken in het kader van de dijkversterking. Een groot deel van de karakteristieke dijkbebouwing is echter nog aanwezig. De dijkbebouwing in de kern is aan de oostkant verdicht tot aaneengesloten bebouwing aan weerszijde van de dijkweg, die een bijna stedelijke uitstraling heeft.

Uitbreidingen: Net na de Tweede Wereldoorlog zijn in Lith woningen gebouwd in de wederopbouwarchitectuur. Deze relatief kleine woningen staan op zeer ruime percelen. De woningen staan in de Pastoor van Hapertstraat en in de Schoolweg. In de periode daarna hebben er woninguitbreidingen plaatsgevonden met strakke

Lithsedijk, dijkbebouwing aan weerszijden van de weg

blokverkavelingen in de jaren ’60, de lossere verkavelingen uit de jaren ’70 en de meer strakke, geometrische wijken uit de jaren ’80 en ’90. Aan de oostzijde van Lith, tussen de Molenstraat en de Valksestraat, wordt een nieuwe woonwijk Lith-oost gebouwd.

Verharding

De oorspronkelijke wegenstructuur is in Lith behouden gebleven. Deze historisch gegroeide structuur is de hoofdstructuur. Deze is aangevuld met planmatig ingerichte woonbuurten. De straten in deze nieuwere woonbuurten vormen de nevenstructuur. Qua verharding zijn de hoofd-en nevenstructuur momenteel niet van elkaar te onderscheiden.

Volgens de visie is de ruimtelijke hoofdstructuur namelijk in asfalt en de nevenstructuur in klinkers. De hoofdstructuur (historische structuur) bestaat uit: Lithse Dijk, Molenstraat, Valksestraat, Meester van Coothstraat, Pastoriestraat, Verlengde Herenengstraat, Zeuven Wilgenstraat, Pastoor van Hapertstraat, Kapelstraat, Heuvelwijkstraat, Zomerstraat en Citadelstraat.

Een deel van deze straten behoort tot het centrumgebied van Lith. Lith is één van de grote dorpen in het buitengebied. Dit betekent dat het centrum zijn eigen karakter heeft/krijgt. De ontwerper, maakt momenteel samen met de bewoners en beheerders, een ontwerp voor het centrumgebied. Het centrum van Lith bestaat uit: het Marktplein, het Antoon Coolenplein, de Mgr. Bekkersstraat, Pastoriestraat, Zeuven Wilgenstraat (deels), Heuvelhofke, Verlengde Herenengstraat, Meester van Coothstraat (deels) en de Lithse Dijk (deels).

Visie: De hoofdstructuur - hoofdstraat en radialen - in asfalt.

Toekomstbeeld: centrumgebied Herpen heeft/krijgt eigen karakter

In het buitengebied komen de bestaande en gewenste verharding overeen. De wegen zijn hier in asfalt (of zand). De woonstraten in de verschillende planmatige uitbreidingsgebieden hebben zowel in de bestaande als gewenste situatie een klinkerverharding.

Om het verschil tussen de hoofd- en nevenstructuur te maken, hanteren we voor ieder een eigen type verharding:

- Historische hoofdstructuur: asfalt
- Woonstraten (in- en uitbreidingsgebieden): klinkers
- Centrum Lith: eigen karakter, natuurstenen keien en gebakken klinkers
- Woonpaden: gebakken klinkers (Padenplan volgen)
- Buitengebied: asfalt

Mr. Van Coothstraat, historische weg in asfalt

Boomstructuur

Lith heeft een zeer versnipperde groenstructuur. De historische wegenstructuur wordt niet ondersteund door grote bomen. Dit willen we wel op de oeverwal. Op de visiekaart is de gewenste boomstructuur aangegeven. Dit kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10 -15 meter). De gewenste boomstructuur in Lith betreft: Lithse Dijk, Molenstraat, Valksestraat, Meester van Coothstraat, Pastoriestraat, Verlengde Herenengstraat, Zeuven Wilgenstraat, Pastoor van Hapertstraat, Kapelstraat, Heuvelwijkstraat, Zomerstraat en Citadelstraat.

De Lithse Dijk behoort ook tot de historische structuur. Op de dijk mogen van het waterschap geen bomen geplant worden (omwille van de veiligheid). Daarnaast is de Lithse Dijk deels ook te smal voor nieuwe bomen. De huidige bomen op de Lithse Dijk koesteren we.

In het buitengebied geldt dat de historische hoofdstructuur op de oeverwal ondersteund wordt door grote inheemse bomen. In het komgebied streven we openheid na. De wegen in het komgebied worden dus bij voorkeur niet begeleid door grote bomen. Hetzelfde geldt voor het woongebiedje in het komgebied (polder).

De woonstraten die niet opgenomen zijn in de boomstructuur mogen wel bomen hebben/krijgen. De ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners bepalen wat de beste invulling is. Een groene dorpse uitstraling is daarbij wel het

Lithsedijk, te smal voor nieuwe bomen

uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Grote bomen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Op pleinen, plantsoenen, veldjes, grote open plekken en andere groene ruimtes zetten we in op grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitairen zijn. In Lith staan veel bijzonder waardevolle bomen. Zo staan er grote leilindes op het Marktplein, mooie solitaire bomen achter de kerk en een grote rode beuk bij het kapelletje.

Bij het in-of aanvullen van de boomstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met grote, bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Lith de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.
- Centrum Lith: eigen karakteristiek. Het centrum van Lith krijgt dezelfde centrumverlichting als Berghem.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Lith en het bijbehorende buitengebied toe. In het centrum mag afgeweken worden met meubilair dat bij de centruminrichting past. Het verdient de voorkeur om in de centra van de grote dorpen dezelfde familie toe te passen.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3. Bijzonder in Lith zijn de padenstelsels van eeuwenoude kerkpaden en markante woonpaden. Dit zijn paden uit de Middeleeuwen die onderdeel zijn van een bijzondere verkavelingswijze.

Woonpaden Typerend voor de woonpaden is dat ze niet achteraf tussen de landerijen liggen, maar de woningen direct aan het pad liggen. Deze paden zijn de dragers van de stedenbouwkundige structuur. Woonpaden zijn dus paden waarlangs de woningen zijn gebouwd. De voorzijden zijn georiënteerd op het woonpad. Daar tegenover liggen de zogenaamde overtuinen. De achterzijden van de woningen sluiten aan op een ontsluitingsweg. In Lith liggen drie woonpaden: het Engwijkpad, het Brugpad en het Brouwerspad.

Kerkpaden Kerkpaden voeren vanuit de woonomgeving via de kortst mogelijke route naar de kerk. De kerkpaden in Lith voeren naar de plaats van de 17e eeuwse schuurkerk.

Middels het padenplan realiseren we sinds december 2014 een netwerk van cultuurhistorische paden: de woon- en kerkpaden.

zie paragraaf 3.3 en Padenplan Lith eo

formele speelplek aan de Wiegersmastraat

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2. In Lith bevinden zich een aantal formele speelplekken. Het betreffen trapveldjes en/of speeltoestellen. De speelplekken bevinden zich min of meer op willekeurige plekken, met name in de meer recente planmatige uitbreidingen. We zetten naast de formele speelplekken in op natuurlijk spelen en spelaanleidingen.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
knotwilgen structuur
bijzonder waardevolle boom

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

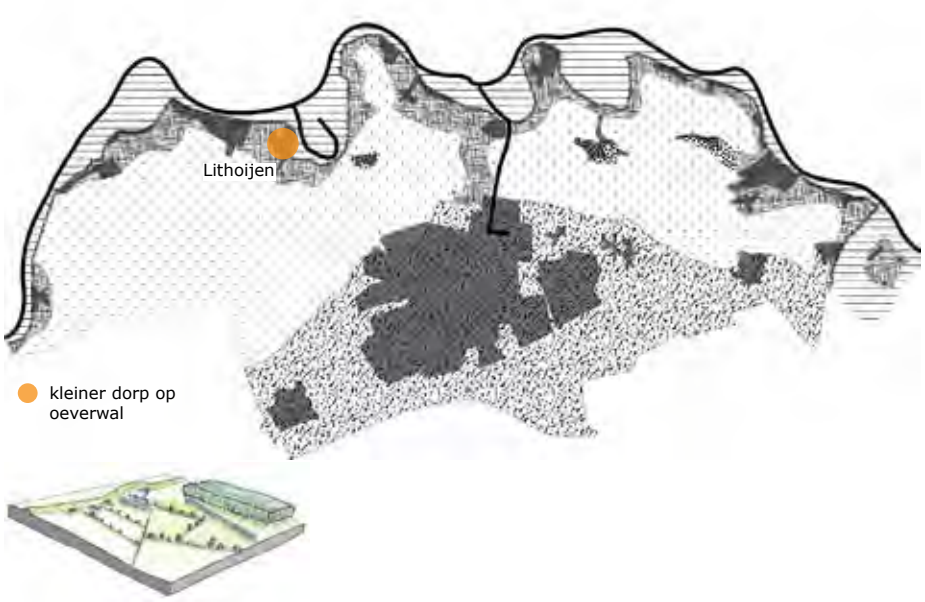
boomstructuur toekomstbeeld

Lithoijen

Ligging en ontstaangeschiedenis

Lithoijen ligt op de oeverwal in de oksel Maas - oude Maasarm. De ontwikkeling van Lithoijen is sterk bepaald door de Maas. Bewoning was lange tijd alleen mogelijk op de hoger gelegen gronden. Omstreeks 1200 werd de rivier bedijkt. Aanvankelijk legde ieder dorp zijn eigen langs- en dwarsdijken aan. Daarna werden de losse dorpspolders aaneen gesmeed. Hierdoor ontstond aan het begin van de 14e eeuw een doorgaande dijk langs de Maas.

De bebouwing in Lithoijen lag oorspronkelijk geheel op terpen. De grote, vroeger beboste, driehoekige ruimte aan de zuidkant van het dorp is een overblijfsel van de samenkomst van twee verlande stroombeddingen. Deze zijn geheel vergraven. De vooral agrarische bebouwing was gegroepeerd in buurtjes, veelal 'wijken' genoemd. Voorbeelden zijn de Lange Wijk, Scheurheuvel, de Olijfwijk en het Dorp. De Lange Wijk (huidige Langwijkstraat) is zeer langgerekt met een vluchtpad dat aansluit op de dijk. Dit pad is geheel verdwenen. De Scheurheuvel ligt in een V-vorm langs de grote driehoekige ruimte. De Olijfwijk is een klein groepje verspreid staande huizen in het westelijk deel van het dorp. Het Dorp, de dorpskern, met kerk, pastorie en school en midden op het kruispunt van wegen het oude raadhuis. Na 1900 heeft er vooral verdichting plaatsgevonden van enkele bebouwingslinten. Tot de jaren '60 zijn er nauwelijks nieuwe woningen gebouwd

Ruimtelijke structuur

De ruimtelijke dragers van Lithoijen zijn de dijk en het historische wegenpatroon. Kenmerkend voor Lithoijen is de relatie van de dorpsbebouwing met het omliggende landschap. Het landschap is bijna overal in het dorp aanwezig. De dorpsbebouwing kent een lage bebouwingsdichtheid. Grotere open plekken zijn karakteristiek vanwege de ligging in de historische, rivier gerelateerde structuur. Of vanwege de ligging van de historisch-stedenbouwkundige structuur langs het woonpad. Een tweetal gebieden in de kern is aangemerkt als karakteristieke open plek. Eén daarvan grenst aan het Dorpspad. De ander betreft de stroomgeulrestant 'De Meer' in het zuidelijke deel van Lithoijen. De open plekken bestaan grotendeels uit graslanden met struikgewas en bomen. In het centrum (Prelaat van de Bergplein) staan een aantal karakteristieke gebouwen van rond 1900: de kerk, de pastorie, een deel van de kerkhofmuur, het voormalige klooster, het voormalige raadhuis en twee boerderijen.
Lithoijen heeft een planmatige uitbreiding aan de noordkant van de kern. De woningen in de 'Lithoijense Enge' zijn gebouwd op voormalige agrarische gronden.

Verharding

De oorspronkelijke wegenstructuur is in Lithoijen behouden gebleven. Deze historisch gegroeide structuur is in beperkte mate aangevuld met planmatig ingerichte woonbuurten.
De gewenste situatie is dat de historische wegenstructuur in asfalt is en de planmatige woonstraten in klinkerverharding. De historische wegenstructuur bestaat uit: Molenweg, Langwijkstraat, Dorpsstraat, Prelaat van de Bergplein, Stuwstraat, Weisestraat en Steegeindstraat. De bestaande situatie en de gewenste situatie komen grotendeels overeen. Alleen het oostelijk deel van de Langwijkstraat, het Prelaat van de Bergplein en de Stuwstraat

oostelijk deel van de Langwijkstraat, historische weg in klinkers

Prelaat van de Berghplein, centruminrichting loopt door in de straat

wijken af. Hier liggen klinkers, terwijl asfalt hier gewenst is.
Bij de herinrichting van het Prelaat van de Bergplein is er gekozen Lithoijen een eigen centruminrichting te geven. Omdat Lithoijen niet één van de grote dorpen is, zouden we dat nu niet meer doen. De centruminrichting is niet duidelijk beëindigd. Wij stellen voor de bijzondere inrichting te beperken tot het verbrede deel van het Prelaat van de Bergplein. De bijzondere inrichting past bij de karakteristieke historische gebouwen als de kerk en het voormalige raadhuis.

In het buitengebied komen de bestaande en gewenste verharding overeen. De wegen zijn hier in asfalt. De woonstraten in de verschillende planmatige uitbreidingsgebieden hebben zowel in de bestaande als gewenste situatie een klinkerverharding.
Om het verschil tussen de historische wegenstructuur enerzijds en de woonstraten anderzijds te maken, hanteren we voor ieder een eigen type verharding:

- Historische hoofdstructuur: asfalt
- Woonstraten (in- en uitbreidingsgebieden): klinkers
- Centrum Lithoijen (Prelaat van de Bergplein): eigen karakter, klinkers
- Buitengebied: asfalt

Boomstructuur

In de bestaande situatie wordt de dijk en de historische wegenstructuur van Lithoijen maar deels ondersteund door grote bomen. Dit willen we wel op de oeverwal. Op de visiekaart is de gewenste boomstructuur aangegeven. Dit kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). De boomstructuur in Lithoijen betreft: Lithoijensedijk, Molenweg, Langwijkstraat, Dorpsstraat, Prelaat van de Bergplein, Stuwstraat, Weisestraat en Steegeindstraat. De Lithoijensedijk behoort ook tot de historische structuur. Op de dijk mogen echter van het waterschap geen bomen geplant worden (omwille van de veiligheid). De huidige bomen op de Lithse Dijk en Lithoijense Dijk koesteren we. Langs de Langwijkstraat staan knotwilgen. Dit zijn geen bomen van de 1e orde, maar van de 3e orde. Knotwilgen zijn wel echte landschapsbomen: ze zijn inheems en passen bij het landschapstype. Daarom zijn knotwilgen ook onderdeel van de hoofdboomstructuur. Langs de Olijfstraat staan ook knotwilgen.
In het buitengebied geldt dat de historische hoofdstructuur op de oeverwal ondersteund wordt door grote inheemse bomen. In het komgebied streven we openheid na.

De woonstraten die niet opgenomen zijn in de boomstructuur mogen wel bomen hebben/krijgen. Deze straten zijn vrij. De ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners bepalen wat de beste invulling is. Een groene dorpse uitstraling is daarbij wel het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Grote bomen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Op pleinen, plantsoenen, veldjes, grote open plekken en andere groene ruimtes zetten we in op grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitairen zijn. In Lithoijen staan veel bijzonder waardevolle bomen. Zo staan er voor Molenweg 24 drie monumentale knotlindes. Bij het kerkhof staan bijzonder waardevolle walnoten.

walnoten bij het kerkhof belangrijk voor het straatbeeld

Bij het in-of aanvullen van de bomenstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met grote, bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Lithoijen de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Lithoijen en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3. Bijzonder in Lithoijen is het woonpad: het Dorpspad. Kenmerkend voor woonpaden is dat de woningen direct aan het pad liggen. Een veelgebruikte naam voor deze paden is: vluchtpaden. In geval van overstroming of hoog water, kon men zo naar de dijk vluchten. De paden liggen op natuurlijke en/of

kunstmatige verhogingen. Het Dorpspad en de karakteristieke open plekken zijn cultuurhistorisch waardevol en dienen met eerbied behandeld te worden. Zie ook Padenplan Lith en Lithoijen.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2. In Lithoijen bevinden zich een aantal formele speelplekken. Dit zijn trapveldjes en/of veldjes met speeltoestellen. Op de hoek Margrietstraat – Engstraat staat een tafeltennistafel op een grasveldje. Tussen de Stuwstraat en de Lithoijense Dijk ligt een groene, speels ogende speeltuin. Ook op het schoolplein langs de Langwijkstraat staan diverse speeltoestellen. Alle speeltuinen zijn begrensd door hekken en/of hagen. We zetten naast de formele speelplekken in op natuurlijk spelen en spelaanleidingen.

speelplek Stuwstraat - Lithoijense Dijk

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
knotwilgen structuur
bijzonder waardevolle boom

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

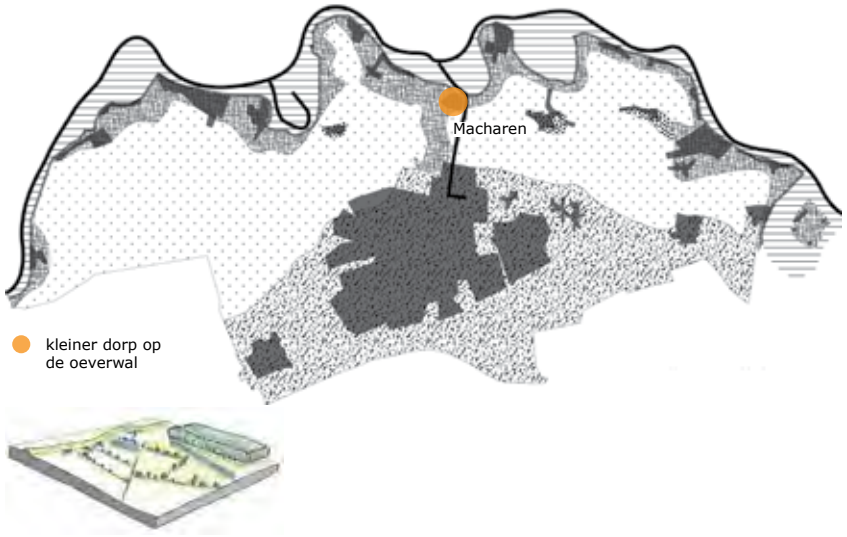

Macharen

Ligging en ontstaangeschiedenis

Macharen ligt op de oeverwal ten noorden van de stad Oss, ingeklemd tussen de provinciale weg en het kanaal.

Ruimtelijke structuur

Macharen is van oorsprong een agrarische nederzetting, gesitueerd op de oeverwal. De oorspronkelijke bebouwing bevond zich in het zuidoostelijk deel van het dorp rond de kerk. Ook in de huidige situatie bevinden zich hier nog enkele oorspronkelijke gebouwen. Het huidige stratenpatroon komt overeen met de oorspronkelijke basisstructuur van het dorp, overeenkomstig met die van een esdorp.

Veel van de oorspronkelijke kenmerken zijn verdwenen. De karakteristieke, kleinschalige akkers hebben nagenoeg volledig plaatsgemaakt voor woonbebouwing. Door de aanleg van het kanaal en de provinciale weg is de oorspronkelijke samenhang van het dorp met het landschap verdwenen. Deze ontwikkelingen hebben de oorspronkelijke structuur van Macharen wezenlijk aangetast, waardoor niet meer gesproken kan worden van een grote cultuurhistorisch waardevolle karakteristiek.

Verharding

De historische en ruimtelijke hoofdstructuur is in het dorp Macharen slecht te onderscheiden. Het type verharding wisselt hier. In de Dorpsstraat liggen klinkers. Net als in een deel van de Hoogstraat. Het andere deel van de Hoogstraat heeft asfalt op de rijbaan liggen. De Megensedijk en de Kerkstraat hebben eveneens asfalt, maar het verbindende stuk hiertussen is weer in klinkers.

Drie soorten verharding in de historische Kerkstraat; asfalt, gebakken klinkers,en betonklinkers

Historische straat in betonklinkers

Om het verschil tussen de historische en ruimtelijke hoofdstructuur enerzijds en de woonstraten anderzijds te maken, hanteren we voor ieder een eigen type verharding:

- Historische / ruimtelijke hoofdstructuur: asfalt
- Woonstraten (in- en uitbreidingsgebieden): klinkers
- Kerkplein: eigen karakter, gebakken klinkers
- Buitengebied: asfalt

In het buitengebied komen de bestaande en gewenste verharding overeen. De wegen zijn hier in asfalt.

Kerkplein Macharen, een eigen karakter met een beeldbepalende linde uit omstreeks 1900

Boomstructuur

In de bestaande situatie wordt de historische / ruimtelijke structuur van Macharen niet ondersteund door grote bomen. Dit willen we wel op de oeverwal. Op de visiekaart is de gewenste boomstructuur aangegeven. Het betreft in het dorp: Dorpsstraat, Hoogstraat en Kerkstraat. De Megensedijk behoort ook tot de historische / ruimtelijke structuur. Op de dijk mogen echter van het waterschap geen bomen geplant worden (omwille van de veiligheid). De boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). In het buitengebied geldt ook dat de historische /ruimtelijke hoofdstructuur op de oeverwal ondersteund wordt door grote inheemse bomen. In het komgebied (polder) streven we juist openheid na. Daarom staan langs de Hoogoordstraat (oeverwal) wel bomen en langs de Ossestraat niet (komgebied). De Dorpenweg ligt bij Macharen gedeeltelijk op de oeverwal (westelijk) en gedeeltelijk in het komgebied (oostelijk). Daarom is alleen het westelijke deel onderdeel van de boomstructuur.

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Bij het in-of aanvullen van de bomenstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met de bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

De woonstraten die niet opgenomen zijn in de boomstructuur mogen wel bomen hebben/krijgen. De ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners bepalen wat de beste invulling is. Een groene dorpse uitstraling is daarbij wel het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Op pleinen, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken zetten we in op grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitairen zijn. Bijzonder waardevolle bomen in Macharen zijn de groep lindes rondom het kapelletje in de Hoefstraat. Een andere zeer waardevolle boom is de linde bij de kerk. Deze is rond 1900 geplant.

Verlichting
We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Macharen de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m. RAL-kleur 7003
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m. RAL-kleur 7003
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging. RAL-kleur 7003
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m. RAL-kleur 3004

Meubilair
Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Macharen en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen
Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten
Zie paragraaf 3.2.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
knotwilgen structuur
bijzonder waardevolle boom
bakenbomen

verharding bestaand

bomenstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

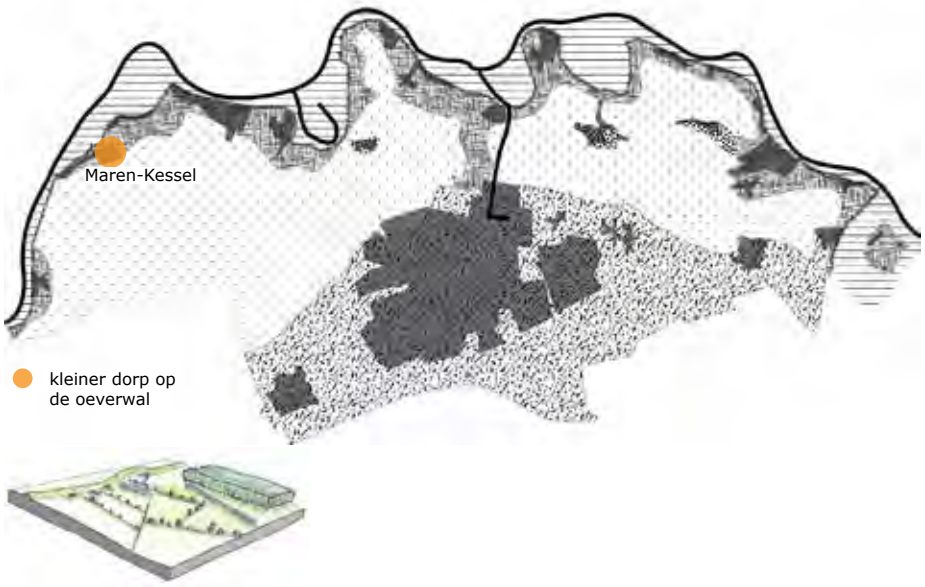

Maren-Kessel

Ligging en ontstaangeschiedenis

Maren-Kessel bestaat eigenlijk uit drie gebieden: Maren, Maren-Kessel en Kessel.

Kessel behoort niet tot de bebouwde kom en is een bebouwingsconcentratie in het buitengebied. In de Structuurvisie Buitengebied Oss (2015) zijn alle bebouwingsconcentraties uitgebreid beschreven. De bebouwde kom bestaat uit het oorspronkelijke Maren (nu bekend als Oud Maren) en het naoorlogse Maren-Kessel.

Oud Maren: Maren is een dorp met een lange en bewogen geschiedenis. In de vóór-Romeinse tijd (100 voor Christus) concentreerde zich al bewoning op de hoger gelegen oeverwallen. Deze waren maar beperkt hoger dan het omliggende landschap, waardoor permanente bewoning niet mogelijk was. Vanaf 750 na Christus vond hernieuwde occupatie plaats. In de 14e eeuw is op de hogere delen van de oeverwal een rivierdijk aangelegd. Hierdoor werden meer plekken voor bewoning geschikt. Aan de binnenkant verschenen boerderijen en aan de buitenkant op het dijklichaam (schippers)huisjes.

Maren-Kessel: Maren-Kessel kent een veel kortere geschiedenis. Deze begint op 14 januari 1950 met de goedkeuring van het wederopbouwplan. Zowel de kerk van Maren als de kerk van Kessel waren verwoest in de oorlog. Na de oorlog werden de parochies samengevoegd en werd er een nieuw dorp halverwege Kessel en Maren gebouwd. De kerk en de school vormden het middelpunt. Maren-Kessel groeide snel uit. Alle nieuwe voorzieningen kwamen in deze nieuwe kern. Na het wederopbouwplan volgden nog verschillende uitbreidingsplannen.

Door de planmatige uitbreidingen en verdichting van het bebouwingslint groeiden Maren en Maren-Kessel vanaf de jaren ’60 aan elkaar.

Ruimtelijke structuur

De ruimtelijke structuur bestaat grofweg uit twee delen. Aan de westzijde ligt de historische, gegroeide structuur van (Oud) Maren en aan de oostzijde ligt het nieuwe, geplande wederopbouwdorp Maren-Kessel.

Maren: De ruimtelijke structuur bestaat uit een drietal evenwijdig liggende wegen. Aan de noordzijde ligt de Marensedijk, aan de zuidzijde de Provinciale weg en daartussen de Oude Pastoriestraat (die overgaat in de Provinciale weg). De bebouwing is van oudsher georiënteerd op deze drie wegen. Hierdoor is een langgerekte bebouwingsstructuur ontstaan. De drie structuurdragers hebben elk hun eigen karakteristiek.
De Marensedijk bestaat uit twee delen. Ten westen van de Oude Kerkstraat staat de bebouwing overwegend op het dijklichaam aan de zijde van de uiterwaard. De dijkwoningen hebben lage dakgoten in de lengterichting van de dijk. Ten oosten van de Oude Kerkstraat ligt de bebouwing juist overwegend binnendijks. Het betreft een losse structuur van agrarische bebouwing.
De Oude Pastoriestraat is nu een rustige, landelijke woonstraat met veel grote onbebouwde ruimten. De voormalige pastorie en de begraafplaats herinneren aan het oude centrum van voor de Tweede Wereldoorlog.
De Provinciale weg heeft een relatief hoge bebouwingsdichtheid met veel agrarische bebouwing. Veel oudere boerderijen liggen op een kunstmatige hoogte. Het toevoegen van nieuwe woningen heeft het bebouwingslint langs de Provinciale weg sterk verdicht.

Maren-Kessel: De stedenbouwkundige structuur van het nieuwe wederopbouwdorp Maren-Kessel wijkt sterk af van de gegroeide, losse structuur van Maren. De kern is planmatig opgezet volgens een moderne, orthogonale structuur. De straten en de bebouwing daarlangs staan loodrecht op de voornaamste as: de Provinciale weg. Of ze liggen hier parallel aan. Alleen de kerk is een uitzondering. Deze staat zuiver oost-west. Oorspronkelijk lag het nieuwe dorp los van het oude Maren. Later zijn beide dorpen aan elkaar gegroeid.

Verharding

We maken onderscheid in Maren en Maren-Kessel. In Maren is de historische wegenstructuur behouden gebleven. Maren-Kessel is een nieuw dorp met een planmatige opzet. De gewenste situatie is dat de historische wegenstructuur in asfalt is en de planmatige woonstraten in klinkerverharding. Maren-Kessel is echter een nieuw dorp zonder historische hoofdstructuur. Om goed te kunnen oriënteren willen we ook de ruimtelijke hoofdstructuur van Maren-Kessel in asfalt. In het buitengebied komen de bestaande en gewenste verharding overeen. De wegen zijn hier in asfalt.

- Historische hoofdstructuur Maren: asfalt
- Hoofdstructuur Maren-Kessel: asfalt
- Woonstraten (in- en uitbreidingsgebieden): klinkers
- Buitengebied: asfalt

De bestaande verharding en de gewenste verharding komen grotendeels overeen. Alleen de ruimtelijke hoofdstructuur van Maren-Kessel wijkt af. Het betreft: Kerkhofstraat, Pastoor Roesweg, Groenstraat, Nolderweg en Kerkweg. Bij een herinrichting heeft asfalt hier de voorkeur.

Kerkhofstraat, onderdeel van de hoofdstructuur van Maren-Kessel, nu klinkers en geen bomen; gewenst asfalt en bomen 1e orde

Boomstructuur

In de bestaande situatie wordt de historische wegenstructuur van Maren niet ondersteund door grote bomen. Dit willen we wel op de oeverwal. Op de visiekaart is de gewenste boomstructuur aangegeven. Het betreft in Maren: Marense Dijk, Oude Pastoriestraat en de Provinciale weg. De Marense Dijk behoort ook tot de historische structuur. Op de dijk mogen echter van het waterschap geen bomen geplant worden (omwille van de veiligheid).

In Maren-Kessel willen we graag dat grote bomen de ruimtelijke hoofdstructuur ondersteunen. Deze bestaat uit: Kerkhofstraat, Pastoor Roesweg, Groenstraat, Nolderweg en Kerkweg. Langs de Groenstraat, Pastoor Roesweg, Kerkweg en Nolderweg staan grote

bomen. Langs de Kerkhofstraat niet. De hoofdbomenstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter).

De woonstraten die niet opgenomen zijn in de boomstructuur mogen wel bomen hebben/krijgen. De ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners bepalen wat de beste invulling is. Een groene dorpse uitstraling is daarbij wel het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan een heleboel kleine boompjes met te weinig ruimte.
In het buitengebied geldt dat de historische hoofdstructuur op de oeverwal ondersteund wordt door grote inheemse bomen. In het komgebied streven we openheid na. Daarom willen we in het komgebied langs de wegen liever geen bomen.

Kesselseweg in komgebied; ongewenste essen

Dit betekent dat de bomen in het komgebied langs de Hogeweg, Marenseweg, Pastoor Roesweg en Kesselseweg in principe ongewenst zijn. Het onderscheid tussen de besloten oeverwal en het open komgebied is veel duidelijker wanneer daar geen bomen staan.

Grote bomen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Op pleinen, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken zetten we in op grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitairen zijn. In Maren-Kessel staan veel bijzonder waardevolle bomen. Zo staan er bij de kerk drie grote kastanjes. De Nolderweg wordt ondersteund door een prachtige essenlaan. Deze laan gaat door in noordelijke richting nabij de Schoolstraat.

Nolderweg met essenlaan; beschermde bomenstructuur

Bij het in-of aanvullen van de boomstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met grote, bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur. Zo is de Oude Pastorieweg een smalle weg met

daarlangs grote tuinen. In deze tuinen staan grote bomen, die zeer belangrijk zijn voor het groene, dorpse karakter hier.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Maren-Kessel en Maren de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Maren-Kessel, Maren en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2. Aan de Pastoor van Roesweg ligt in het verlengde van de Nolderweg een speelplek. Onder de bomen ligt een trapveldje en diverse speeltoestellen. Het schoolplein is ook een belangrijke speelplek.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
knotwilgen structuur
bijzonder waardevolle boom
bakenbomen

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

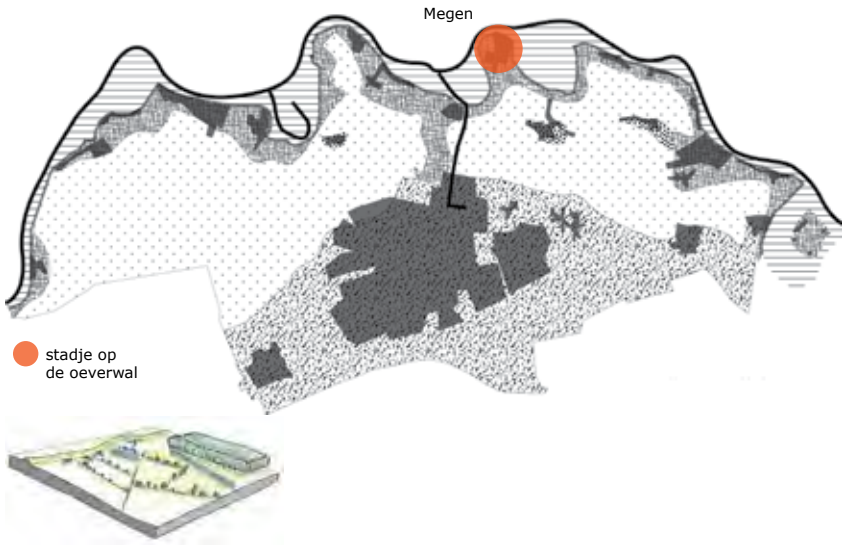

Megen

Ligging en ontstaangeschiedenis

Megen is een historisch vestingstadje op de oeverwal. Het oude vestingstadje is aan drie kanten begrensd door de Maasdijk. Aan de zuidzijde is de vesting min of meer begrensd door de Walstraat en de Kerklaan. Later hebben de uitbreidingen aan deze zijde plaatsgevonden.

Megen kent vier karakteristieken: de historische vesting (het stadje Megen), de zuidoostelijke uitbreiding, de zuidwestelijke uitbreiding en de westelijke uitbreiding.

Historische vesting
Megen is een historisch vestingstadje met een middeleeuws stratenplan en historische bebouwing. De vesting is aangewezen als beschermd stadsgezicht.
De vesting heeft behoudens een historische structuur ook nog een groot aantal cultuurhistorisch waardevolle panden. Opvallend zijn de sterke schaalverschillen tussen de kleine woningen en de grote religieuze gebouwen, waaronder de twee kloosters. Ondanks de beperkte schaal heeft de vesting toch een duidelijke 'stedelijke' uitstraling, zeker in contrast tot de omliggende kernen waar meer sprake is van een verweving met het landschap.

Zuidoostelijke uitbreiding
De eerste uitbreiding buiten de oorspronkelijke vesting vond grotendeels ten zuiden van de Walstraat plaats. Het betreft het gebied tussen de Kapelstraat en de Graaf Alardstraat. In dit gebied bevinden zich hoofdzakelijk woningen. Eerst vond er een verdichting en uitbreiding plaats van het oorspronkelijke bebouwingslint langs de Kapelstraat.

Zuidwestelijke uitbreiding
Ten zuidwesten van de vesting heeft een sterk gedifferentieerde ontwikkeling plaatsgevonden. De nadruk in dit gebied ligt geheel op de woonfunctie. In overeenstemming met het landelijk karakter van de voormalige gemeente Megen, Haren en Macharen heeft de nadruk gelegen op de bouw van vrijstaande en half vrijstaande woningen.

Westelijke uitbreiding
Ten westen van de historische vesting hebben eveneens diverse uitbreidingen plaatsgevonden. Aan de Kerklaan is een verzorgingshuis ontwikkeld met erachter een complex met bejaardenwoningen. Ook is het gebied ten noorden van de Maasdijk, na aanleg van een nieuwe dijk, aangewend voor ruimtelijke ontwikkelingen. Er zijn woningen gebouwd aan de dijk en er is een sportaccommodatie aangelegd.

Verharding
Megen is één van de stadjes. Dit betekent dat het centrum zijn eigen karakter heeft. Megen heeft een zeer hoogwaardige inrichting die past bij het historische vestingstadje. Op de rijbanen zijn natuurstenen keien toegepast en de trottoirs zijn veelal van gebakken klinkers in waalformaat. Het meubilair en de verlichting sluiten hier bij aan.

Wilhelminastraat, natuurstenen keien en gebakken klinkers

De gewenste situatie is dat de historische en/of ruimtelijke hoofdstructuur van de woonwijken in asfalt zijn en de woonstraten in klinkerverharding. De bestaande situatie en de gewenste situatie komen grotendeels overeen. Een aantal straten van de historische / ruimtelijke hoofdstructuur hebben nu klinkers in de rijbaan, terwijl asfalt hier gewenst is. De Molenstraat heeft deels asfalt, maar ook deels klinkers. In de Clarastraat en de Kerklaan liggen gebakken klinkers. De historische en/of ruimtelijke hoofdstructuur (asfalt) bestaat uit: Clarastraat, Bernhardstraat, Kerklaan, Walstraat, Houtstraat, Molenstraat, Meerstraat, Nonnenstraat, Kapelstraat en Maasdijk. De wegen in het buitengebied voeren we ook uit in asfalt. De woonstraten in de verschillende planmatige uitbreidingsgebieden hebben een klinkerverharding.

Molenstraat, overgang klinkers en asfalt

Boomstructuur

De boomstructuur ondersteunt de historische / ruimtelijke structuur van Megen en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de oeverwal. Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de hoofdboomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). Het betreft in Megen: Maasdijk , Nonnenstraat, Houtstraat, Walstraat, Clarastraat, Torenstraat en Molenstraat.
In het buitengebied op de oeverwal geldt dat langs wegen van de historische/ruimtelijke hoofdstructuur grote bomen staan/komen. Het betreft hier de Kapelstraat, Noord-Zuid en de Meerstraat. In het komgebied en de uiterwaarden streven we openheid na. Langs de Rulstraat staan midden in de uiterwaard essen. Deze essen zouden we nu niet meer aanplanten. Zonder deze boomstructuur is het verschil uiterwaard-oeverwal veel duidelijker.

Rulstraat, 'ongewenste' essen in de uiterwaard

Bij het in- of aanvullen van de boomstructuur neemt de ontwerper ook de grote bomen op privaat terrein mee. Zo staat bijvoorbeeld in de Willem Kipstraat in de voortuin van nummer 6 een beeldbepalende beuk. In de openbare ruimte wordt ruimte gelaten t.b.v. dit soort prachtexemplaren. Bomen in de openbare ruimte

vormen samen met bomen in tuinen de boomstructuur. Tegenwoordig staat het waterschap niet meer toe om bomen te planten op de Maasdijk. Dit om schade aan de waterkerende dijk te voorkomen. In Megen staan nog een aantal populieren op de Maasdijk. Deze bestaande bomen op de Maasdijk koesteren we vanwege het ruimtelijk aantrekkelijke beeld.

In de woonstraten waar geen boomstructuur op de kaart staan, mogen wel bomen staan/komen. De ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners bepalen wat de beste invulling is. In de uitbreidingswijken is een groene (dorpse) uitstraling het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Pleintjes, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken van formaat bieden eveneens ruimte aan grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitairen zijn. In het oude vestingstadje staan markante bomen bijvoorbeeld op de Koolmarkt.

Koolmarkt met lindes

De Graaf Allardstraat biedt in de woonwijk ruimte voor grote bomen. Op dit soort locaties moeten grote bomen behouden, dan wel geplant worden.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. We onderscheiden in Ravenstein de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel +conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.
- Centrumgebied Ravenstein: Hellu-458 Nostalg. PLL24 + gietijzeren Mast van 3.00 m. (historisch ogend armatuur en mast).
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m.

In het centrum van Megen staan een aantal gebouwen en objecten die de moeite waard zijn aangelicht te worden. Denk bijvoorbeeld aan de molen en de vestingwerken (onderdelen daarvan).

Meubilair
Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Megen met uitzondering van het centrum.
Het centrum van Megen heeft zijn eigen specifieke karakter. Net zo goed als de ontwerper afwijkende verharding en verlichting mag kiezen geldt dat ook voor het meubilair. Daarmee is en wordt het centrum van Megen bijzonder. Het bijzondere historische karakter van het stadje is leidend.

Wandelen en fietsen
Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten
Megen is een stadje. Het stedelijk karakter beperkt zich tot het oude centrum. Daar buiten heeft Megen een dorps karakter. Dit wil niet zeggen dat in de dorpse buurten geen speeltuintjes met speeltoestellen nodig zijn. We zetten naast formeel ingerichte speelplekken nadrukkelijk in op spelaanleidingen en natuurlijk spelen. De hoeveelheid formeel ingerichte speelplekken willen we beperken.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
knotwilgen structuur
bijzonder waardevolle boom
bakenbomen

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

Neerloon

Ligging en ontstaangeschiedenis

Neerloon is een lintdorp aan de Maasdijk. Het ligt op de oeverwal net ten oosten van Ravenstein. De A50 vormt een harde scheiding tussen Ravenstein en Neerloon. In de Middeleeuwen heette Neerloon Loen op ten Maesen. Loon is afgeleid van Loo (eikenbos). Bijzonder aan Neerloon is dat het vroeger een doorwaadbare plaats in de Maas had. De Romeinen maakte hier al gebruik van op weg naar Nijmegen.

Ruimtelijke structuur
Neerloon is een lintdorp op de oeverwal. Het dorp kent een langgerekte hoofdvorm evenwijdig aan de dijk met een lager gelegen binnendijkse weg. Loodrecht op de Maasdijk ligt de Loonsestraat met daaraan lintbebouwing. De kenmerkende ring van Graftstraat, Loonsestraat en Maasdijk bestaat al eeuwenlang (zie historische kaart). De huidige ruimtelijke structuur van Neerloon komt overeen met de historische structuur. In de kern aan de Maasdijk staat de kerk met oude toren. Achter de dijk bevinden zich de pastorie, naoorlogse woningen en boerderijen.

Verharding
De bestaande verharding en gewenste verharding komen overeen in Neerloon. De wegen in het buitengebied zijn in asfalt. De historische en ruimtelijke structuren zijn eveneens in asfalt.

Maasdijk, historische structuur in asfalt

boomstructuur
De boomstructuur ondersteunt de historische / ruimtelijke structuur van Neerloon en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de oeverwal. Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de boomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e orde (groter dan 15 meter). Het betreft in het dorp: Staaijstraat, Grafstraat, Valkstraat, Loonsestraat en de Maasdijk. In het buitengebied geldt dat ook dat de historische / ruimtelijke hoofdstructuur op de oeverwal ondersteund wordt door inheemse bomen van de 1e orde. In het komgebied streven we juist openheid na. Daarom geldt voor de Vlierbosstraat in het komgebied dat wegvallende bomen niet vervangen worden. Zonder bomenstructuur is het verschil komgebied – oeverwal veel duidelijker. Voor direct kappen is deze rij essen te waardevol. Kalfsheuvel / Valkstraat is juist een weg op de oeverwal, die volledige ondersteuning van de boomstructuur krijgt.

Vlierbosstraat met ‘ongewenste’ essen in komgebied

Tegenwoordig staat het waterschap niet meer toe om bomen te planten op de Maasdijk. Dit om schade aan de waterkerende dijk te voorkomen. In Neerloon staan echter prachtige essen en lindes op de Maasdijk. Deze beeldbepalende bomen staan er al vele tientallen jaren. De bomen langs de dijk en aansluitend rond de kerk dateren uit 1910-1950. We koesteren de bomen op de Maasdijk vanwege het aantrekkelijke ruimtelijke beeld.

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Bij het in-of aanvullen van de boomstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met de bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Neerloon de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging. RAL-kleur 7003

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Neerloon en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

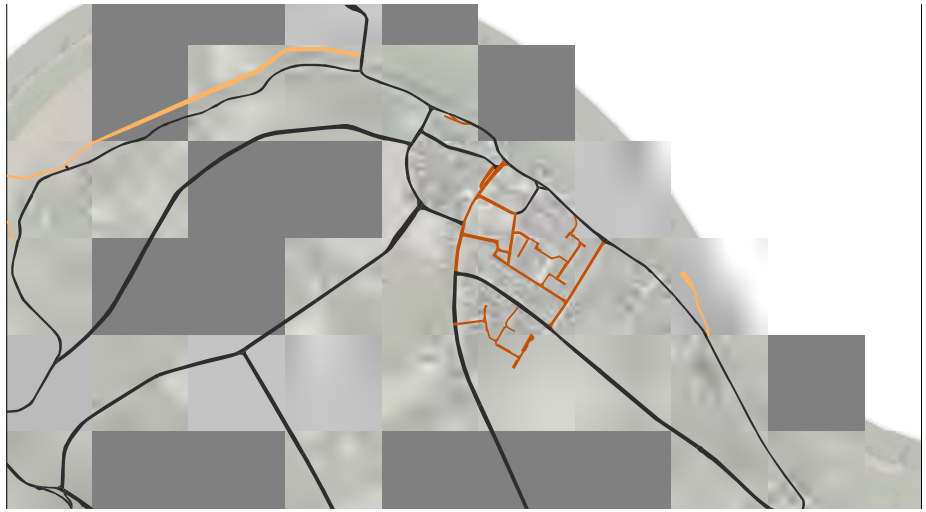
Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
knotwilgen structuur
bijzonder waardevolle boom
bakenbomen

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

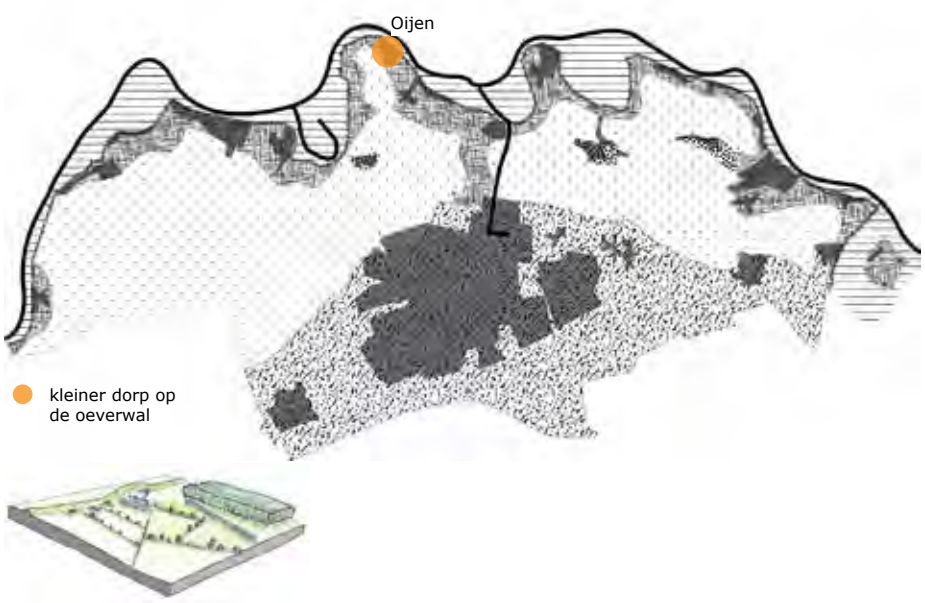
boomstructuur toekomstbeeld

Oijen

Ligging en ontstaangeschiedenis

Oijen bestond als Nederzetting al in de Romeinse tijd. Het dorp ligt op de oeverwal. De gronden op de oeverwal (zandige kleiafzetting) waren in tegenstelling tot de komgronden (zeer zware kleigronden) geschikt voor bewerking en bewoning. De komgronden overstroomden regelmatig. Er waren immers nog geen dijken.
De bedijking vond plaats in het begin van de 14e eeuw. Dit ging niet gelijktijdig. Apart van elkaar werden er verschillende polders aangelegd en de bandijk tegen de Maas is zo geleidelijk gegroeid.

In tegenstelling tot vele andere oeverwaldorpen heeft Oijen geen langgerekte structuur. De historische hoofdstructuur bestaat hier uit twee ringvormige straten die aansluiten op de dijk en vanuit die ringen uitstralende wegen als de Sassenstraat, Vlierstraat en Bernhardweg. Deze structuur is duidelijk zichtbaar op de historische kaart.

Ruimtelijke structuur

De structuur van Oijen is een samensmelting van oud en nieuw. De oorspronkelijke wegenstructuur is grotendeels nog aanwezig, maar wordt slechts beperkt ondersteund door historische bebouwing. Alleen aan de Oijense Benedendijk en nabij de kruising van deze dijkweg met de Bernhardweg beleef je de historie nog. Het overgrote deel van de oorspronkelijke structuur is ingevuld met particulier gebouwde, vrijstaande woningen en projectmatige woningbouw.
De kern is uitgebreid aan de zuidoostzijde. De planmatige woningbouwplannen volgen het kaarsrechte verkavelingspatroon ter plaatse. Dit staat in contrast met de 'kronkelige', historische wegenstructuur. Er is veelal gebouwd volgens de stedenbouwkundige principes van dat moment. Dit heeft niet overal tot een logische stedenbouwkundige structuur geleid. Eerder is sprake van een aaneenschakeling van losse woonstraten.

Verharding

De oorspronkelijke wegenstructuur (twee 'cirkels') is in Oijen behouden gebleven. Deze historisch gegroeide structuur is aangevuld met planmatig ingerichte woonbuurten en de bijbehorende stratenpatronen.

De gewenste situatie is dat de historische wegenstructuur in asfalt is en de planmatige woonstraten in klinkerverharding. De historische wegenstructuur bestaat uit: Bernhardweg, Vlierstraat, Sassenstraat, Kloosterstraat, Oijense Bovendijk, Pastoor Feletstraat.

Vlierbosstraat met 'ongewenste' essen in komgebied

De bestaande situatie en de gewenste situatie komen grotendeels overeen. Het grootste verschil is de Bernhardweg. Dit is van oudsher de belangrijkste ontsluitingsweg. Deze straat is recent heringericht, maar niet volgens de richtlijnen van deze leidraad. Dan zou de Bernhardweg in asfalt uitgevoerd zijn en zouden de verkeersdrempels / kruisingen eveneens plateaus in asfalt hebben.

Er is gekozen Oijen een eigen centruminrichting te geven. Omdat Oijen niet één van de grote dorpen is, zouden we dat nu niet meer doen. Een ander uitgangspunt is dat we wisselingen van verhardingsmateriaal consequent bij de dorpsentrees maken.

Visie: De hoofdstructuur in asfalt.

Toekomstbeeld: centrumgebied Oijen krijgt eigen karakter

Bernhardweg, historische structuur, recent heringericht met klinkers

Dit is ook in Oijen wenselijk. De nieuwe klinkers worden dan doorgetrokken tot de dorpentree (het bord Oijen).
In het buitengebied komen de bestaande en gewenste verharding overeen. De wegen zijn hier in asfalt. De woonstraten in de verschillende planmatige uitbreidingsgebieden hebben zowel in de bestaande als gewenste situatie een klinkerverharding.

Om het verschil tussen de historische wegenstructuur enerzijds en de woonstraten anderzijds te maken, hanteren we voor ieder een eigen type verharding:

- Historische hoofdstructuur: asfalt
- Woonstraten (in- en uitbreidingsgebieden): klinkers
- Centrum Oijen (Bernhardweg, deel Kloosterstraat): eigen

karakter, klinkers

Boomstructuur

In de bestaande situatie wordt de historische wegenstructuur van Oijen niet volledig ondersteund door grote bomen. Dit willen we wel op de oeverwal. Op de visiekaart is de gewenste boomstructuur aangegeven. Het betreft in het dorp: Bernhardweg, Vlierstraat, Sassenstraat, Kloosterstraat, Oijense Bovendijk, Pastoor Feletstraat. De Oijense Bovendijk behoort ook tot de historische structuur. Op de dijk mogen echter van het waterschap geen bomen geplant worden (omwille van de veiligheid). De boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Dit zijn inheemse bomen van de 1e orde (groter dan 15 meter).

Ook in het buitengebied geldt dat de historische hoofdstructuur op de oeverwal ondersteund wordt door grote inheemse bomen. In het komgebied streven we juist openheid na. Daarom willen we in het komgebied langs de Vlierstraat liever geen bomen. De Sassenstraat, Vlierstraat (deel), Bernhardweg en de Pastoor Feletstraat liggen op de oeverwal. Hier zijn de bestaande bomen dus gewenst.

Pastoor Feletstraat in buitengebied met knotwilgen

Langs de Pastoor Feletstraat staan knotwilgen. Dit zijn bomen van de 3e orde, waar bomen van de 1e/2e orde gewenst zijn. Knotwilgen zijn echter ook bomen die bij het landschap passen en hier tot volwassendom kunnen komen.

Grote bomen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Op pleinen, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken zetten we in op grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitairen zijn. Bij het in-of aanvullen van de bomenstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met grote, bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

De woonstraten die niet opgenomen zijn in de hoofdbomenstructuur mogen wel bomen hebben/krijgen. De ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners bepalen wat de beste invulling is. Een groene dorpse uitstraling is daarbij wel het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Oijen de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel + conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa +

conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.

- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Oijen en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2. De aanwezige speelplekken zijn stedelijk ingericht met hekken er omheen Ingezet wordt op minder formele speelplekken en meer natuurlijk spelen en spelaanleidingen.

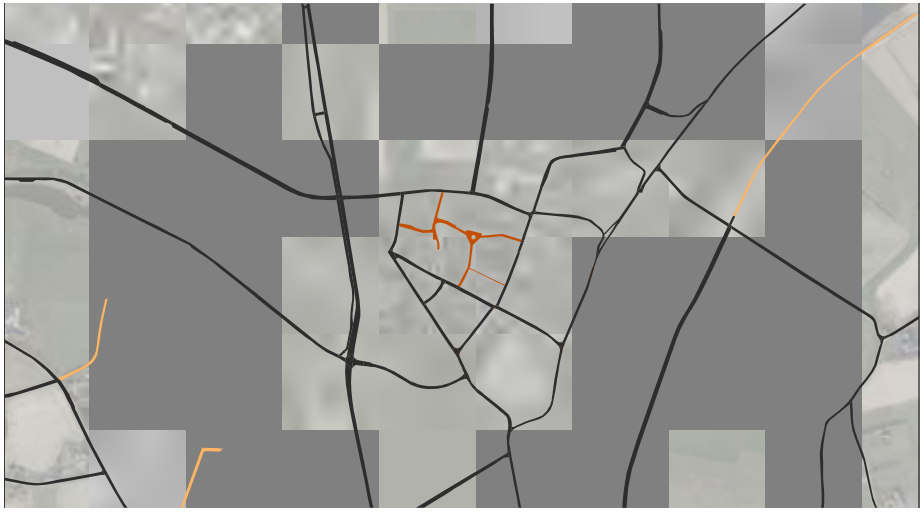

formele speelplek in de Weverstraat

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
knotwilgen structuur
bijzonder waardevolle boom

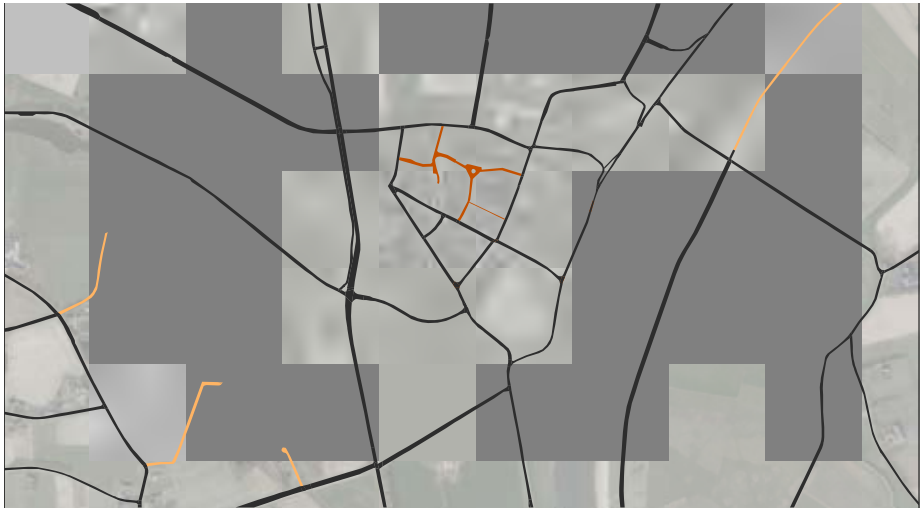
verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

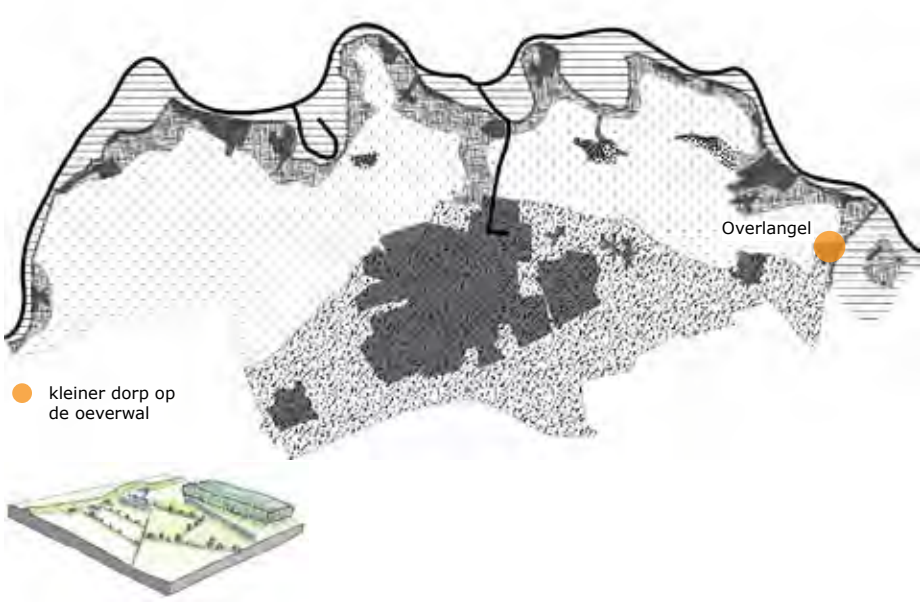
boomstructuur toekomstbeeld

Overlangel

Ligging en ontstaangeschiedenis

Het dorp Overlangel heeft een unieke ligging. Het ligt namelijk in drie landschapstypen: dekzandgebied, oeverwal en komgebied. Opvallend is de ligging achter de dijk (en dus niet aan de dijk). Dit is te verklaren door de zandige ondergrond ten westen van de Maasdijk. Op de randzone van de dekzandrug was een hogere en dus betere vestigingsplek. Overlangel was lange tijd een los- en overslagplaats. Er lag een haven in het oude Langel. Er werd volop handel gedreven. Alle dorpsbewoners leefden van de scheepsvaart.

De Maaskanalisatie was de doodsteek voor de handel in Overlangel. Sinds 1930 ligt Overlangel aan een afgesneden Maasarm (Keentsche Uiterwaard). De historische bebouwing bestaat hoofdzakelijk uit boerderijen. Centraal in het dorp liggen de Kerk, de pastorie en de school. Aan de noodwestelijke zijde ligt de bebouwing op terpen. Dit is ook het lager gelegen komgebied.

Ruimtelijke structuur

Van oorsprong heeft Overlangel een gevarieerde en losse verkaveling langs enkele lange lijnen. Op de historische kaart zijn deze lange lijnen goed zichtbaar. Met name de driehoek Oude Graafsestraat en Dr. Ruijsstraat springt in het oog. Ook nu is deze structuur nog goed herkenbaar. Na de Tweede Wereldoorlog is de kom verder verdicht. Met name de planmatige inbreidingswijk Asboom heeft het dorp verdicht. Overlangel voelt daardoor als een compact, landelijk dorp.

Verharding

De bestaande verharding en gewenste verharding komen overeen in Overlangel. De wegen in het buitengebied zijn in asfalt. De historische structuren zijn eveneens in asfalt. De zogenaamde nieuwe structuur, de inbreidingswijk Asboom, heeft een klinkerverharding.

Boomstructuur

De boomstructuur ondersteunt de historische / ruimtelijke structuur van Overlangel en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de oeverwal of dekzandrug (en-rand). Deze boomstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de boomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/of 10-15 meter). Het betreft in het dorp: Oude Graafsestraat, Dr. Ruijsstraat, Kerkstraat, Overlangelseweg, Brinkstraat en Veldweg.

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Zo staan bij de kerk en pastorie een aantal hele oude markante bomen. Deze bomen zijn sfeerbepalend voor de Kerkstraat. Bij het in-of aanvullen van de boomstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met de bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. In de boomstructuur laten we dan ruimte ten bate van private prachtexemplaren. Private en publieke bomen vormen dan samen de boomstructuur.

beeldbepalende beuk in de pastorietuin

De ‘nieuwe’ inbreidingswijk Asboom behoort niet tot de hoofdbomenstructuur. Hier mogen wel bomen staan/komen. Deze straten zijn vrij. Dit wil zeggen dat de ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners, hier de invulling kunnen bepalen. Een groene dorpse uitstraling is daarbij wel het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te weinig groeiruimte.

Pleintjes, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken van formaat bieden eveneens ruimte aan grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitairen zijn. Zo staat langs de Overlangelseweg (T-splitsing Veldweg) een mooie groep eiken. En op het pleintje Asboom staat een plataan die alle ruimte krijgt om groot te worden. Al deze bomen dragen bij aan het dorpse, lommerrijke karakter van Overlangel. Op dit soort locaties moeten grote bomen behouden, dan wel geplant worden.

bomengroep met eiken langs de Overlangelseweg

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in Overlangel de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m. RAL-kleur 7003
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging. RAL-kleur 7003

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Overlangel en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
knotwilgen structuur
bijzonder waardevolle boom
bakenbomen

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

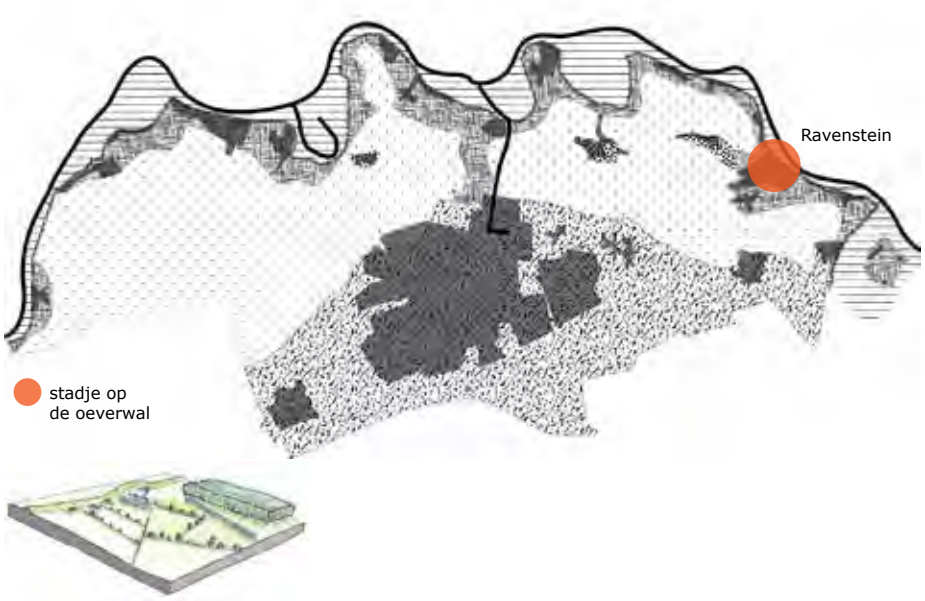
boomstructuur toekomstbeeld

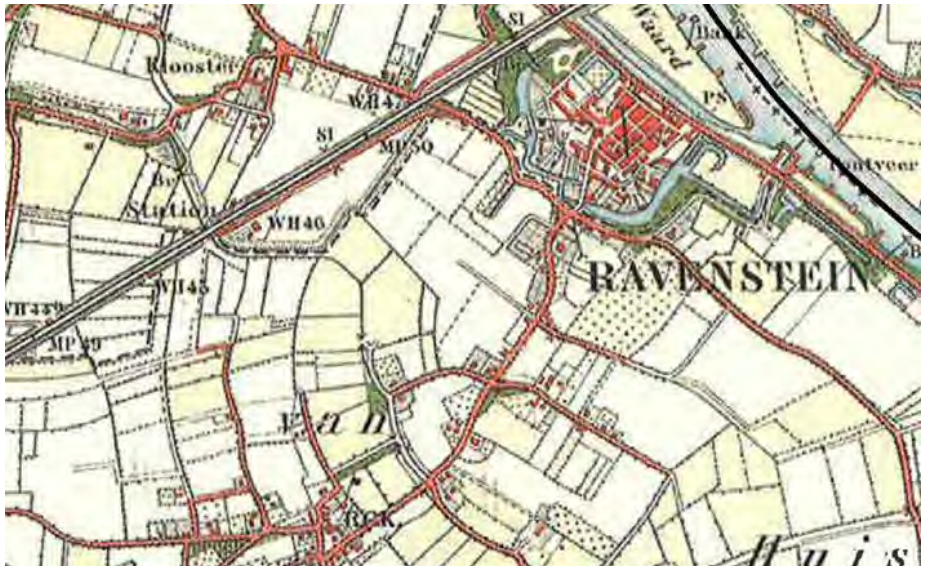

Ravenstein

Ligging en ontstaangeschiedenis
Ravenstein is een vestingstadje op de oeverwal. Het stadje ligt ingeklemd tussen het spoor in het noordwesten, de snelweg aan de zuidoostzijde en de Maas aan de noordkant. De uitbreidingen bevinden zich in het zuidwesten.

Ravenstein is in 1360 gesticht door Walraven van Valkenburg. Om tol te kunnen heffen, heeft hij een stenenhuis (stein) ter plekke van de agrarische nederzetting Langel neergezet. De naam Ravenstein is hiervan afgeleid.

Langel is daarna gesplitst in Neerlangel en Overlangel. De Maasdijk dateert van 1331. In 1380 verkreeg Ravenstein stadsrechten en daarmee recht op een omwalling. Ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog is de ommuring vervangen door complexe, grotendeels aarden vestingwerken. Eind zeventiende eeuw is de vesting ontmanteld. Veel van de vestingwerken is gelukkig bewaard gebleven en/of hersteld. Lange tijd bestond de bebouwde kern van Ravenstein alleen uit het historische vestingstadje. Daarbuiten lag agrarische gebied met een bebouwingslint richting Huisseling.

In de afgelopen eeuwen heeft Ravenstein kennis gemaakt met nieuwe ontwikkelingen. De spoorlijn uit 1881 heeft een nevengeul afgesneden die vlak voor de Maasdijk liep, waardoor deze verlandde. Bovendien is er in de uiterwaarden vlak voor het stadje een fabriek (De Heus) neergezet. Samen hebben deze ontwikkelingen de oorspronkelijke relatie met het water erg verzwakt.
De aansluiting op het spoor, de Maas en de snelweg betekende veel voor het stadje. Na de Maaskanalisatie (1930-1940) kwam er vaart in de ontwikkeling. Symbool daarvan is de verkeersbrug over de Maas. Na de oorlog kwamen de eerste planmatige woonuitbreidingen buiten de vesting. Uiteindelijk is het gehele gebied tussen de spoorlijn, de snelweg, de Dorpenweg en het vestingstadje opgevuld met diverse, planmatig opgezette woonbuurten. In de jaren ’80 werd de sprong over de Dorpenweg gemaakt. Ravenstein groeide door steeds een wijkje aan te plakken stapsgewijs naar het spoor, ten noorden van Huisseling. Binnen de bebouwde kom, in de oksel van het spoor en de Dorpenweg, ligt bedrijventerrein De Kolk.

Ruimtelijke structuur
Het vestingstadje is een aparte eenheid, die begrensd wordt door de vestinggordel (gracht en lommerrijk groen). De afgelopen decennia is er veel gebouwd in het oude stadje, maar vrijwel uitsluitend in de ‘Bossche School’ architectuur. Dit heeft het stadje behoed voor detonerende architectuur en heeft prachtige gebouwen opgeleverd, die respect tonen aan hun omgeving. Het stadje heeft de status Beschermd Stadsgezicht.

De ontwikkeling van de infrastructuur rondom Ravenstein is bepalend geweest voor de wijze van groei van Ravenstein.
De Maas en de spoorlijn vormden al voor de eerste planmatige woonuitbreidingen de ruimtelijke begrenzing aan de noord- en westzijde. Later, rond 1960-1970, zijn de uitbreidingsmogelijkheden van Ravenstein verder ingeperkt door de aanleg van respectievelijk de A50 en de Dorpenweg.
Het woongebied buiten de vesting, bestaat uit een aaneenschakeling van woonbuurten met elk hun eigen karakteristiek. De historische wegen, Graafsestraat en Grotestraat, zijn binnen deze woonbuurten nog herkenbaar. In de naoorlogse periode werd er steeds een stuk grond rondom de stadsgracht verworven, dat getransformeerd werd tot een nieuwe woonbuurt. Zo is het gebied tussen de spoorlijn, snelweg, Dorpenweg en het vestingstadje uiteindelijk opgevuld met diverse, planmatig opgezette woonbuurten. De buurten zijn ontworpen en gebouwd volgens de stedenbouwkundige principes, die op dat moment gangbaar waren. Dit heeft niet overal tot een logische stedenbouwkundige structuur geleid. In de woonbuurten aan de westzijde en de oostzijde zijn (nagenoeg) alleen rijwoningen

gebouwd. In het overige deel ten noorden van de Dorpenweg zijn naast rijwoningen ook veel vrijstaande en half vrijstaande woningen gebouwd. Het kleine bedrijventerrein Langakker vormt ruimtelijk een zelfstandig gebied in de oksel van de A50 en de Dorpenweg.

Het gedeelte ten zuidwesten van de Dorpenweg heeft ruimtelijk weinig relatie met Ravenstein. Alleen via de rotonde op de Dorpenweg is deze langgerekte woonbuurt met de rest van de kern verbonden. Het zijn rustige woonbuurten met overwegend vrijstaande en half vrijstaande woningen. De rijwoningen zijn op een paar plekken binnen de buurt geconcentreerd. In de oksel Dorpenweg – spoor ligt het bedrijventerrein De Kolk.

Verharding

Ravenstein is één van de stadjes. Dit betekent dat het centrum zijn eigen karakter heeft. Ravenstein heeft een zeer hoogwaardige inrichting die past bij het historische vestingstadje. Op de rijbanen zijn natuurstenen keien toegepast en de trottoirs zijn veelal van gebakken klinkers in waalformaat. Het meubilair en de verlichting sluiten hier bij aan.

De gewenste situatie is dat de historische en/of ruimtelijke hoofdstructuur van de woonwijken in asfalt zijn en de woonstraten in klinkerverharding. In de bestaande situatie is het onderscheid tussen de ruimtelijke hoofdstructuur en de woonstraten echter slecht te maken. Zoals in 5.1.2 aangegeven gaan we de historische / ruimtelijke structuur weer leesbaar maken. De historische en/ of ruimtelijke hoofdstructuur (asfalt) bestaat uit: Stationssingel, Contre Escarpe, Doolhof, Maasdijk, Veersingel, Mgr. Zwijssenstraat, Grotestraat, Schaafdries, Dorskamp, Hongerveldstraat. De wegen in het buitengebied en de wegen op het bedrijventerrein voeren we ook uit in asfalt. De woonstraten in de verschillende planmatige uitbreidingsgebieden hebben een klinkerverharding. Zo heeft de Prinses Irenestraat nu asfalt liggen, terwijl klinkers hier gewenst zijn. Andersom liggen er klinkers in de Mgr. Zwijssenstraat, Stationssingel, Grotestraat, Dorskamp en Hongerveldstraat klinkers, terwijl hier asfalt gewenst is.

inrichting stadje Ravenstein; natuurstenen keien en gebakken klinkers

Bijzonder gebied is de omgeving van het station. De Stationssingel maakt onderdeel uit van de historische en ruimtelijke hoofdstructuur. Het is echter ook een verblijfsgebied met een bijzondere functie. Daarom is hier voor (beton) klinkers gekozen.

Boomstructuur

Boomstructuren: Grote bomen van de 1e orde ondersteunen de historische / ruimtelijke structuur van Ravenstein. Ligging op de oeverwal is daarbij een voorwaarde. De groenstructuur kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de kaart is de hoofdboomstructuur aangegeven. Hier komen boomstructuren van de 1e orde. Het betreft o.a.: Stationssingel, Contre Escarpe, Doolhof, Maasdijk, Veersingel, Mgr. Zwijssenstraat, Grotestraat, Schaafdries, Hongerveldstraat.

Bij het in- of aanvullen van de boomstructuur neemt de ontwerper ook de grote bomen op privaat terrein mee. In de openbare ruimte wordt ruimte gelaten t.b.v. prachtexemplaren. Bomen in de openbare ruimte vormen samen met bomen in tuinen de boomstructuur.

Tegenwoordig staat het waterschap niet meer toe om bomen te planten op de Maasdijk. Dit om schade aan de waterkerende dijk te voorkomen. In Ravenstein staan echter nog prachtige lindes en essen op de Maasdijk. Deze beeldbepalende bomen staan er al vele tientallen jaren. We koesteren de bomen op de Maasdijk vanwege het aantrekkelijke ruimtelijke beeld.
Ravenstein heeft een beschermd stadsgezicht. Belangrijk onderdeel daarin is de vestinggordel. Langs het water staan veel monumentale bomen die opgenomen zijn in de lijst 'Bijzonder waardevolle bomen'. Deze bomen koesteren we. De vestinggordel met bijbehorende beplantingsstructuur is zeer waardevol en blijft behouden. Het vestingstadje is compact en stenig. Bomen moeten volwassen kunnen worden. Juist in een stenige omgeving is het

Maasdijk met lindes

extra belangrijk op goede groeiomstandigheden te letten.

De Dorpenweg is de hoofdontsluitingsweg tussen de verschillende kernen. De dorpenweg ligt hier op de oeverwal. Deze weg wordt begeleid door grote inheemse bomen (iep en es). Het is wenselijk de begeleiding door bomen nog verder te versterken.
In de woonstraten waar geen boomstructuur op de kaart staan, mogen wel bomen staan/komen. De ontwerper en gebiedsbeheerder, samen met de bewoners bepalen wat de beste invulling is. In de uitbreidingswijken is een groene (dorpse) uitstraling het uitgangspunt. Bomen moeten wel voldoende groeimogelijkheden hebben. Dus beter 1 of 2 grote bomen op de straathoeken, dan veel kleine boompjes met te groeiweinig ruimte.

Pleintjes, plantsoenen, veldjes en andere groene plekken van formaat bieden eveneens ruimte aan grote bomen. Dit kunnen boomgroepen en solitairen zijn. Zo staan we op het grasveld/ speelveld grote essen. Op dit soort locaties moeten grote bomen

behouden, dan wel geplant worden.

Verlichting
We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. We onderscheiden in Ravenstein de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast:

- Hofjes, pleintjes en parkeren: Ampulla paaltopkegel +conische lichtmast 4 m.
- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.
- Centrumgebied Ravenstein: Light-Oma CDMT-35 Plus + gietijzeren Mast van 3.80 m. (historisch ogend armatuur en mast).
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m.

In het centrum van Ravenstein staan een aantal gebouwen en objecten die de moeite waard zijn aangelicht te worden. Denk bijvoorbeeld aan de molen en de vestingwerken.
Foto Ravenstein bij nacht

Meubilair
Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Ravenstein met uitzondering van het centrum. Het centrum van Ravenstein heeft zijn eigen specifieke karakter. Net zo goed als de ontwerper afwijkende verharding en verlichting mag kiezen geldt dat ook voor het meubilair. Daarmee is en wordt het centrum van Ravenstein bijzonder. Het bijzondere historische karakter van het vestingstadje is leidend.

Wandelen en fietsen
Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten
Ravenstein is een stadje. Het stedelijk karakter beperkt zich tot het vestingstadje. Daar buiten heeft Ravenstein een dorps karakter. Dit wil niet zeggen dat in de dorpse wijken geen speeltuintjes met speeltoestellen nodig zijn. We zetten naast formeel ingerichte speelplekken nadrukkelijk in op spelaanleidingen en natuurlijk spelen. De hoeveelheid formeel ingerichte speelplekken willen we beperken.
Het vestingstadje zelf is compact en stenig. De vestinggordel is hier een grote groene oase met ruimte voor natuurlijk spelen en spelaanleidingen. Hier is ook ruimte voor formeel ingerichte speeltuintjes.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
knotwilgen structuur
bijzonder waardevolle boom

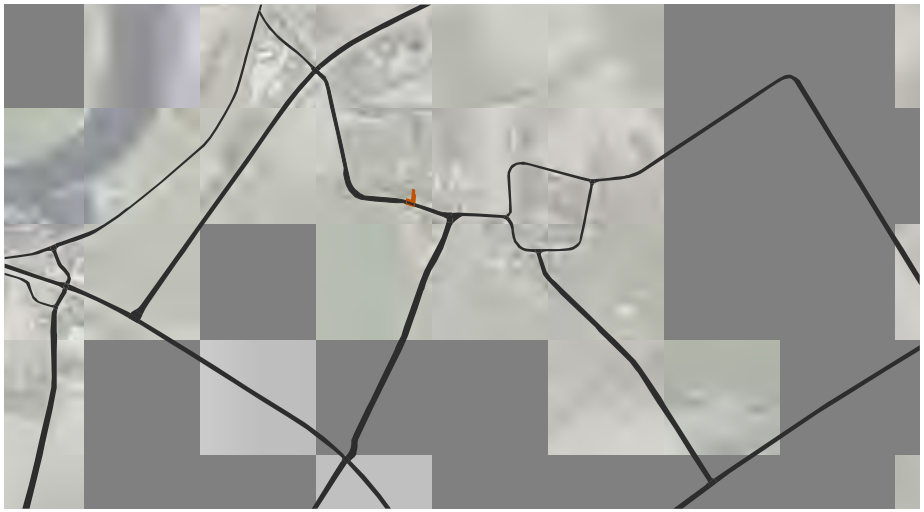
verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

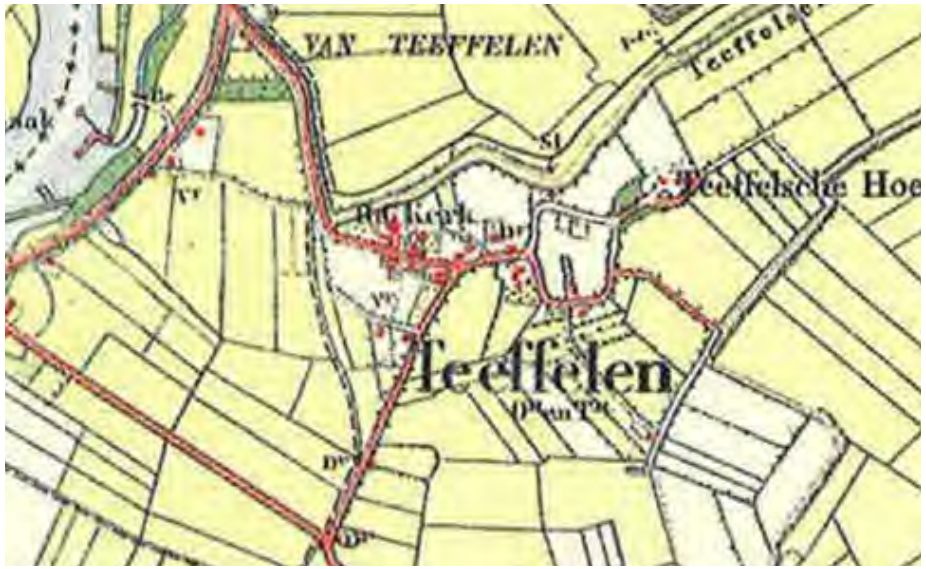

Teeffelen

Ligging en ontstaangeschiedenis
Teeffelen ligt op een rivierduin. De hoger gelegen ligging ten opzichte van het lager gelegen komgebied maakte de rivierduin al vroeg geschikt voor bewoning.

Archeologisch onderzoek heeft aangetoond dat Teeffelen al sinds de late Bronstijd/vroeg IJzertijd (2700 jaar geleden) bewoond is. Zo'n lange aaneengesloten periode van bewoning is uniek. Aan de Maaskant hebben door de eeuwen heen veel dijkdoorbraken plaatsgevonden.

Verschillende waardevolle gebouwen zijn zo te prooi gevallen aan het water. Naast de ellende van de dijkdoorbraken was er de jaarlijkse (soms vaker) overstroming van het poldergebied door de Beerse Maas. Om dijkdoorbraken te voorkomen was er een overlaat bij het dorpje Beers gemaakt. De Beerse Overlaat werd in werking gezet als het waterpeil in de Maas boven een bepaald peil stond en de watercapaciteit te groot was om af te voeren. Het hele poldergebied van Noordoost Brabant stond dan onder water. Teeffelen werd dan een 'eiland'. De Beerse Overlaat werd in 1942 gedicht. Na 1945 heeft er wat verdichting plaatsgevonden met woningen.

Ruimtelijke structuur

Teeffelen is ontstaan op een zandige opduiking (rivierduin) in de Beerse Overlaat. Het dorp bestaat uit een agrarische bebouwingslint dat als een krans om de akker is gelegen en het lint van de Pastoor van Weerdtstraat. Deze hoofdstraat ligt op het hoogste punt van de nederzetting. Aan deze straat liggen de school, de pastorie en de kerk. De agrarische bebouwing aan de oostzijde bestond lange tijd voornamelijk uit vrijstaande boerderijen. Na de Tweede wereldoorlog is dit lint verdicht met woningen. Vanuit verschillende richtingen zijn vanuit het open landschap (Beerse Overlaat) mooie zichtlijnen aanwezig naar dit historisch waardevolle dorp.
De oorspronkelijke dorpsstructuur zoals deze voorkomt op de historische kaart is tot op heden vrijwel ongewijzigd. De westzijde bestaat uit de Pastoor van Weerdstraat. Het oostelijk deel bestaat uit een ringvormige wegenstructuur. Naar alle zijden zijn waardevolle open zichten naar het open landschap.

Verharding

De bestaande verharding en gewenste verharding komen overeen in Teeffelen. De wegen in het buitengebied zijn in asfalt. De historische en ruimtelijke structuren zijn eveneens in asfalt. In het hart van Teeffelen bij de kerk is een uitzondering gemaakt. Hier is gekozen voor een stukje centruminrichting. Omdat Teeffelen niet één van de grote dorpen is, zouden we dat nu niet meer doen. Het kerkplein onderbreekt hier de historische structuur van de Pastoor van Weerdtstraat. De voorkeur gaat uit naar het laten doorlopen van historische structuren

het kerkplein in Teeffelen onderbreekt de historische structuur

Hoofdbomenstructuur

De hoofdbomenstructuur ondersteunt de historische structuur van Teeffelen en bijbehorend buitengebied. Voorwaarde daarbij is de ligging op de rivierduin. In het komgebied streven we openheid na. De hoofdbomenstructuur kan een laan, rij of lossere structuur

zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper. Op de visiekaart is de hoofdboomstructuur aangegeven. Dit zijn inheemse bomen van de 1e orde (groter dan 15 meter). Het betreft in het dorp: Pastoor van Weerdstraat, Singel, Hoefstraat en Rotsestraat.
De bestaande bomenstructuur komt redelijk overeen met de gewenste hoofdbomenstructuur. De lindes langs de Singel moeten nog wel flink wat groeien. Langs de Pastoor van Weerdstraat is het gedeeltelijk verkeerd om. Hier willen we juist overal grote bomen op de rivierduin en geen bomen in het open komgebied. De bestaande bomen in het komgebied (Pastoor van Weerdstraat, Rotsestraat en Hoefstraat) zouden we nu niet meer aanplanten. Zonder deze bomenstructuur is het verschil komgebied – rivierduin veel duidelijker. De knotwilgen (Rotsestraat, Hoefstraat) zijn geen bomen van de 1e orde, maar wel inheemse bomen die goed bij het landschap passen en tot volwassendom kunnen komen (of al zijn).

Grote bomen in voortuinen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Bij het in-of aanvullen van de bomenstructuur houdt de ontwerper nadrukkelijk rekening met de bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Private en publieke bomen vormen dan samen de bomenstructuur. Dit geldt bijvoorbeeld voor de rode beuk bij de pastorie en kerk. Deze boom staat in de lijst bijzonder waardevolle bomen Oss.

Verlichting
We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. We onderscheiden in Teeffelen de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast:

- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.

Meubilair
Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel Teeffelen en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen
Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten
Zie paragraaf 3.2. We zetten zoveel mogelijk in op natuurlijk spelen en spelaanleidingen.

asfalt
klinkers
zand

boomstructuur 1e/2e orde
knotwilgen structuur
bijzonder waardevolle boom
bakenbomen

verharding bestaand

boomstructuur bestaand

verharding toekomstbeeld

boomstructuur toekomstbeeld

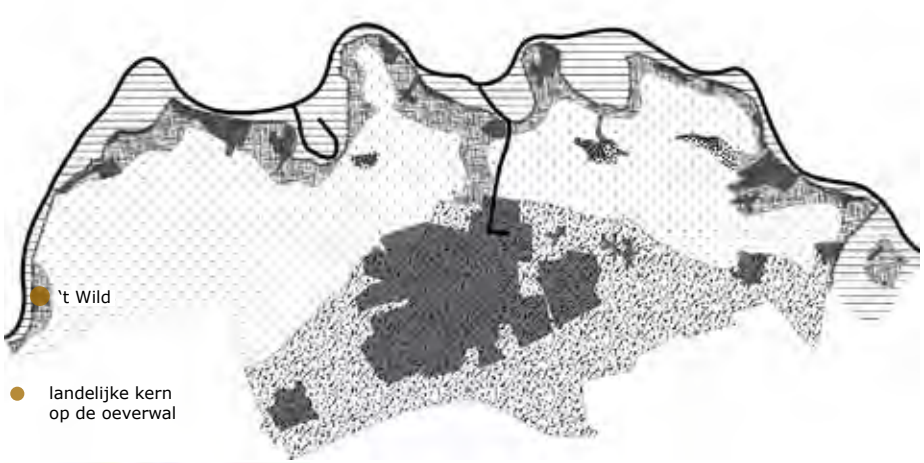

‘t Wild

Ligging en ontstaangeschiedenis

’t Wild is het meest westelijk gelegen dorp in de gemeente Oss. Het ligt op de oeverwal vlakbij de plek waar de Hertogswetering in de Maas stroomt.

Na de bedijking van de Maas in de eerste helft van de 14e eeuw is buurtschap ’t Wild ontstaan. Het is altijd een klein gehucht gebleven: eind 18e eeuw stonden er 10 huizen en rond 1930 waren er dat nog steeds maar 23. Naar school en naar de kerk ging men in Alem, dat toen nog aan deze kant van de Maas lag. In de Tweede Wereldoorlog werd ’t Wild met de grond gelijk gemaakt

door de Duitsers. Na de oorlog keerden de bewoners terug en bouwden ’t buurtschap weer op. Ditmaal echter meer landinwaarts. Het ontwerp van de nieuwe kern is een typisch voorbeeld van de “Delftse School”. Na de Maaskanalisatie lag Alem aan de andere zijde van de Maas en ging men in Maren naar school en de kerk. Oorspronkelijk lag ’t Wild als dijkbebouwing op de Maasdijk. Na de oorlog is besloten de kern meer landinwaarts te bouwen. Het stedenbouwkundig ontwerp is van C. van Oijen. Het stratenpatroon is gebaseerd op een Brabantse dorpsplattegrond en vertoont een klein driehoekig dorpsplein in het midden.

Verharding

De bestaande verharding en gewenste verharding komen grotendeels overeen in ‘t Wild. Het betreft een klein dorp op de oeverwal, dat opgaat in het landschap. Zowel de wegen in het dorp als in het buitengebied willen we hier graag in asfalt. Alleen een deel van de Leeuwkesgraaf en de parallelweg zijn nu in klinkers uitgevoerd. Bij een herinrichting dient de verharding in ’t Wild eenduidig te worden.

parallelweg in betonklinkers

Boomstructuur

’t Wild ligt op oeverwal op de grens naar het komgebied. Op de oeverwal willen we dat de historische/ruimtelijke hoofdstructuur ondersteund worden door de boomstructuur. Dit kan een laan, rij of lossere structuur zijn. Dat is maatwerk voor de ontwerper.
Het zijn inheemse bomen van de 1e en/of 2e orde (> 15 meter en/ of 10-15 meter).In het komgebied streven we juist naar openheid.
De bestaande boomstructuur en de gewenste boomstructuur komen in ’t Wild nagenoeg overeen. Alleen langs de Leeuwkesgraaf en de Broeksteeg mag de boomstructuur aangevuld worden.
De Wildse Dijk behoort ook tot de historische/ruimtelijke hoofdstructuur. Op de dijk mogen van het waterschap geen bomen geplant worden (omwille van de veiligheid). Voor de boomstructuren in het buitengebied geldt dat ze in principe in het komgebied ophouden. Hetzelfde geldt voor de essen langs de Provinciale weg. Langs de Zandenweg en Leeuwkesgraaf staan knotwilgen. Dit zijn bomen van de 3e orde, waar bomen van de 1e orde gewenst zijn. Knotwilgen zijn echter bomen die bij het landschap passen en hier tot volwassendom kunnen komen.

Grote bomen dragen bij aan het groene en dorpse karakter. Op een locatie als de ‘Brink’ zetten we daarom in op grote bomen. Ook koesteren we de grote bomen op privé terrein. Deze kunnen onderdeel uitmaken van de boomstructuur. Bij het in-of aanvullen van de bomenstructuur houdt de ontwerper in ieder geval nadrukkelijk rekening met grote, bestaande bomen. Ook als deze in tuinen staan. Een voorbeeld van bijzonder waardevolle bomen op privaat terrein zijn de groep knotlindes bij Wildseweg 2.

Provincialeweg op oeverwal; essen

Provincialeweg in komgebied

Verlichting

We passen de beleidsnota Openbare Verlichting in Oss toe. Dit betekent dat we in 't Wild de volgende gebieden met bijpassend armatuur en lichtmast onderscheiden:

- Woonstraten en kleine ontsluitingswegen: Schreder Aresa + conische lichtmast 6 m. met uithouder van 1 m.
- Grote ontsluitingswegen, rotondes en wegen in het buitengebied: Innolumis Nicole + 8 of 10 m. cilindrische verjongde lichtmast met uithouder van 1,25 m. met dubbele buiging.
- Fietspaden: Mini-Nicole Innolumis + conische lichtmast 4 tot 5 m.

Meubilair

Er wordt één familie meubilair vastgesteld voor het buitengebied en de daarin liggende dorpen en stadjes. Deze passen we vervolgens in heel 't Wild en het bijbehorende buitengebied toe.

Wandelen en fietsen

Zie paragraaf 3.3.

Spelen en ontmoeten

Zie paragraaf 3.2. Bij de horeca aan de 'Brink' bevindt zich een kleine speeltuin. Ook bevinden zich op de 'Brink' binnen het hek wat speeltoestellen en kleine dieren.

Beestenbende: kinderen van 7 tot 11 jaar, die helpen mee om de buurt schoon te houden

7

duurzaamheidsmaatregelen

Inventarisatie/inspiratie duurzaamheidsmaatregelen
Op het gebied van duurzaamheid willen we als gemeente Oss het goede voorbeeld geven. Daarom maakt de gemeente momenteel een overzicht van duurzaamheidsmaatregelen die toepasbaar zijn in de openbare ruimte. Dit overzicht inventariseert wat al gedaan wordt en wat we nog kunnen doen. Tevens is het een bron van inspiratie en stimulatie.

1. Voorbeelden duurzame inrichting en beheer openbare ruimte:
2. Afkoppelen hemelwater
3. Natuurvriendelijke wateroevers
4. Inkoop inheems/biologisch geteeld plantmateriaal
5. Zelfbeheer in de openbare ruimte
6. Bewonersparticipatie
7. Social return
8. Hergebruik element verhardingen
9. Hergebruik asfalt
10. Minimaal en functionele verharding
11. Schapenbegrazing,
12. Ecologisch bermbeheer
13. Chemievrije onkruidbestrijding
14. FSC hout
15. Ledverlichting OVL en VRI
16. Dimmen OVL
17. Actieve markering
18. Materiaalkeuze lichtmasten
19. Duurzaam en lokaal inkopen
20. Zonnestroom parkeermeters
21. Fietsstraten
22. Gesloten grondbalans
23. Wadi’s
24. Waterdoorlatende/waterpasserende verharding
25. Bijenlinten
26. Natuur in de stad
27. Natuurlijk spelen
28. Beestenbende
29. Archeologie/speelboerderij
30. Archeologie/straatnamen en infopanelen horzak
31. Duurzaam veilig verkeer
32. Eigen tractie op elektriciteit en gas
33. Hergebruik regenwater veegwagens
34. Snoei-/maaiafval als biomassa
35. Bijzondere bomen, boomstructuur
36. Groene golf N329
37. Duurzame kunststoffen (PP) in riolering
38. Zwerfvuil Afval Pakkers (ZAP)
39. Blikvangers
40. Inzet landschapsbeheer
41. Warmtewisselaar WvdT
42. E-laadpunten fietsen en auto’s
43. HOV en wijkbus (vervoerketen)
44. Etc.

8

ontwerpen & beheren

Beheer bewust ontwerpen - ontwerp bewust beheren
De ontwerper houdt bij het ontwerpen al rekening met beheer en handhaving. Andersom worden het ontwerp en de onderliggende uitgangspunten zorgvuldig meegenomen bij de uitvoering. Dit noemen we beheer bewust ontwerpen en ontwerp bewust beheren. (zie hoofdstuk 5.1 integrale benadering)

Korte checklist beheer bewust ontwerp:
- Groen en vooral bomen krijgen voldoende ruimte voor nu en in de toekomst;
- Zo min mogelijk obstakels en bebording toepassen;
- Technisch goed ingerichte openbare ruimte. Dit voorkomt schade achteraf;
- Functioneel goed ingerichte openbare ruimte. Alle functies hebben een plaats, geen gevaarlijke situaties, voor iedereen is de inrichting herkenbaar. Dit voorkomt latere aanpassingen;
- De inrichting is afgestemd op de gewenste onderhoudskwaliteit;
- Onderhoudsmachines hebben voldoende toegang. Denk aan het voorkomen van rechte hoeken bij parkeervakken in verband met het vegen;
- Makkelijk te onderhouden inrichting (onkruidvrije constructies);
- Op levensduur afgestemde inrichting;
- Houdt rekening met de eisen vanuit trillingen, geluid en lucht. Denk aan de toepassing van geluidsarm asfalt en verkeersdrempels;
- De inrichting is te handhaven en voldoet aan wet- en regelgeving. Dit voorkomt latere aanpassingen (paaltjes op trottoir) of onoplosbare overlast;
- Combineer zoveel mogelijk;
- De watersystemen aanpassen op de klimaatverandering. We krijgen steeds vaker, hevigere regenbuien. Dit geeft meer en vaker hinder en overlast als we onze watersystemen niet daarop aanpassen. Daarom is meer waterberging en/of infiltratie in de openbare ruimte noodzakelijk.

Korte checklist ontwerp bewust beheren:
- Zorg door middel van integrale afstemming voor een goede balans tussen enerzijds samenhang en uniformiteit in inrichting (aansluiten bij bestaande materialen) en anderzijds een afwijkende, innovatieve en verrassende oplossing.
- Check de ontwerpuitgangspunten of karakteristieken van de plek en sluit daarop aan of wijk bewust en gemotiveerd af.
- Voorkom verrommeling van het straatbeeld door integrale afstemming.
- Bedenk altijd: Beeldkwaliteit zit hem vaak juist in de details. Check daarom wat de standaard is.

9

begrippenlijst

Openbare ruimte De ruimt die voor iedereen toegankelijk is en voorzieningen kent die voor algemeen en gemeenschappelijk gebruik bestemd zijn en daarom door de gemeente beheerd worden.

Beheer Het geheel van activiteiten op korte, middellange en lange termijn, gericht op het laten functioneren van een voorziening gedurende de levensduur. Oftewel de continue zorg voor het goed functioneren van de voorzieningen. Beheer is meer dan onderhoud. Het is een visie over hoe duurzame kapitaalgoederen zo effectief mogelijk in stand gehouden worden. Het beheer van de openbare ruimte omvat ondermeer de volgende taken:

- Inzichtelijk maken areaalgegevens;
- Inzichtelijk maken kwaliteit openbare ruimte;
- Inzichtelijk maken wettelijke kaders;
- Opstellen gemeentelijke kaders;
- Aangeven juridische consequenties;
- Opstellen meerjarenplanningen en begrotingen;
- Opstellen uitvoeringsprogramma's (o.a. IUP);
- Onderhoud;
- Klachten en verzoeken;
- Dienstverlening (afzettingen, vergunningen).

Onderhoud Alle (technische) activiteiten die nodig zijn om functievervulling en staat van onderhoud gedurende de levensduur mogelijk te maken binnen de vooraf afgesproken kwaliteitsniveaus.

Dagelijks onderhoud Regelmatig terugkerende onderhoudswerkzaamheden zoals schoffelen, snoeien, bebording en markering (cyclus > 1x per 7 jaar).

Groot onderhoud / renovatie Grootschalig onderhoud (cyclus < 1x per 7 jaar) zoals aanbrengen slijt- en deklagen, onderhoud aan civieltechnische kunstwerken, etc.

Reconstructie Het vervangen van de voorziening in dezelfde vorm.

Herinrichting Het vrevangen van de voorziening in een aangepaste vorm.

IBOR Inrichting en Beheer Openbare Ruimte. Dit is een afdeling binnen Gemeentebedrijven.

LIOR Leidraad Inrichting Openbare Ruimte. Dit document.

2012

Kwaliteitscatalogus

ONDERHOUD OPENBARE RUIMTE GEMEENTE OSS

Geactualiseerde versie
28 september 2017

KWALITEITSCATALOGUS ONDERHOUD OPENBARE RUIMTE

Gemeente Oss

Oktober 2012

Laatste actualisatie: 28 september 2017

Opdrachtgever: Gemeente Oss
Projectleider gemeente: Dhr. J. Holl, L. Visschers
Projectleider adviesbureau: Dhr. R. Lieverse

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING 7
2. OPBOUW KWALITEITSCATALOGUS 8
3. KWALITEITSCATALOGUS 14

GROEN
3.1 Bomen 15
3.2 Bos en natuurgebied 16
3.3 Bosplantsoen 17
3.4 Heesters 18
3.5 Hagen 19
3.6 Vaste planten 20
3.7 Wisselperken 21
3.8 Intensief gras 22
3.9 Extensief gras, ruw gras en bermen 23
3.10 Plukweide 24
3.11 Bloemrijk grasland 25

WATER
3.12 Vijvers, sloten en oevers 26

STRAATMEUBILAIR
3.13 Banken 27
3.14 Afvalbakken 28
3.15 Kunstobjecten en monumenten 29
3.16 Bloembakken 30
3.17 Hekwerken en afrasteringen 31
3.18 Fietsparkeersystemen 32
3.19 Siermuren 33
3.20 Schanskorven 34
3.21 Jongerenontmoetingsplaats 35

SPEEL/SPORTVOORZIENINGEN
3.22 Speeltoestellen 36
3.23 Speelondergronden 37
3.24 Trapvelden 38
3.25 Kunstgras 38

OPENBARE VERLICHTING
3.26 Lichtmasten 39

VERKEERS- EN VERWIJSVOORZIENINGEN
3.27 Bebording 40
3.28 Verkeersregelinstallaties 41
3.29 Antiparkeervoorzieningen 42
3.30 Belijning en markering 43

VERHARDINGEN
3.31 Asfaltverhardingen wegen 44
3.32 Asfaltverhardingen fiets- en voetpaden 45
3.33 Elementverhardingen wegen 46
3.34 Elementverhardingen fiets- en voetpaden 47
3.35 Halfverhardingen 48
3.36 Onverharde wegen en paden 49

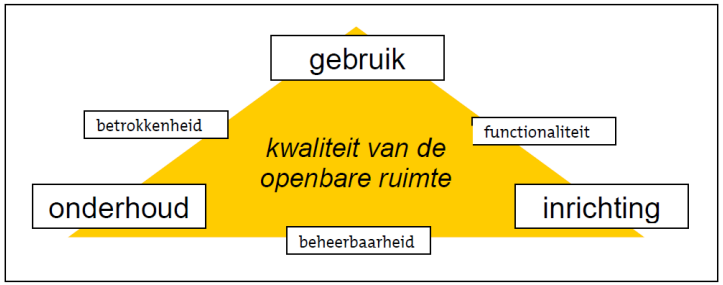
CIVIELTECHNISCHE KUNSTWERKEN
3.37 Bruggen autoverkeer 50
3.38 Bruggen fiets-/voetverkeer 51
3.39 Tunnels en viaducten 52
3.40 Kademuren 53
3.41 Vlonders en pontons 54

BIJLAGEN
BIJLAGE I – Kaart functionele eenheden
BIJLAGE II – Toelichting beeldaspecten
BIJLAGE III – Totstandkoming beeldmeetlatten
BIJLAGE IV – Relatie wegbeheersystematiek

1. Inleiding

De gemeente Oss ziet de openbare ruimte als een belangrijk visitekaartje. Het is dan ook wenselijk dat de openbare ruimte aantrekkelijk en functioneel is ingericht. Ook de gebruiksmogelijkheden moeten goed zijn en afgestemd op de wensen en de behoeften van de inwoners. En het onderhoud tenslotte moet zorg dragen voor een schone, hele, veilige en duurzame openbare ruimte. Uiteindelijk draait het allemaal om het begrip 'kwaliteit van de openbare ruimte'.

De kwaliteit van de openbare ruimte wordt gevormd door drie componenten: inrichting, gebruik en onderhoud. Deze aspecten hangen nauw met elkaar samen en staan in een voortdurende wisselwerking. Als de inrichting onvoldoende is, vraagt dit meer inspanning vanuit het onderhoud of voldoet het gebruik niet. Als te weinig aandacht is voor het onderhoud of het gebruik is verkeerd, dan heeft dit direct gevolgen voor de inrichting. Het is dan ook belangrijk dat inrichting, gebruik en onderhoud steeds met elkaar in balans zijn.

Om vat te krijgen en te houden op de kwaliteit van de openbare ruimte zet de gemeente Oss in op 'kwaliteitsgestuurd management van de openbare ruimte'. Het doel hiervan is om te zorgen voor ontwikkeling, in standhouding en gebruik van een aantrekkelijke en leefbare woonomgeving die blijvend voldoet aan de gestelde of te stellen eisen.

Het sturen op basis van kwaliteit is van belang voor alle partijen:

- Voor bewoners en gebruikers
  Kwaliteitssturing maakt bewonersparticipatie gemakkelijker door communicatie met concreet resultaat en beelden zowel in de fase van (her)inrichting als in de fase van beheer en onderhoud. Normering op basis van beelden schept duidelijkheid, vergroot de betrokkenheid en daarmee zorg en waardering voor de eigen woonomgeving.

- Voor bestuur
  Kwaliteitssturing geeft meer en volledige betrokkenheid van bestuur bij zowel inrichting als beheer door begrijpbare communicatie. Daarmee wordt ook de interactie tussen bestuur en bewoners gemakkelijker, zodat doelstellingen en middelen direct worden gekoppeld.

- Voor beheerders
  Betere betrokkenheid van bestuur en bewoners geeft meer garantie voor duurzame instandhouding van de openbare ruimte (juiste bevoegdheden, voldoende middelen). Duidelijkheid over de te handhaven kwaliteit zorgt ervoor dat het spanningsveld tussen realisatie (ontwerp/inrichting) en duurzame instandhouding (beheer en onderhoud) afneemt.

Vanuit diverse invalshoeken wordt invulling gegeven aan kwaliteitsgestuurd management van de openbare ruimte. Voorbeelden hiervan zijn de dorps- en wijkplannen en de in ontwikkeling zijnde Visie openbare ruimte voor de kernen Oss en Berghem.

Voor wat betreft het onderdeel onderhoud is het plan Kwaliteitsgestuurd beheer ontwikkeld. Dit plan bestaat uit de volgende onderdelen:

- Kwaliteitscatalogus
- Kaart functionele eenheden
- Nulmeting onderhoudskwaliteit
- Kwaliteitszonering
- Confrontatie kwaliteit en kosten

Voorliggende 'Kwaliteitscatalogus onderhoud' heeft als doel om in de vorm van beschrijvingen en beelden de onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte vast te leggen. Om op kwaliteit te kunnen sturen zijn immers heldere beschrijvingen van de kwaliteit op alle onderdelen vereist. De functie van de beschrijvingen is dat deze de kwaliteit meetbaar moeten maken. De meetbaarheid is nodig voor overleg en afspraken met bestuurders, burgers en andere gebruikers en voor contracten met aannemers.

Het is goed te realiseren dat in de praktijk geregeld situaties aangetroffen zullen worden waarbij de beoogde kwaliteit niet bereikt wordt omdat de inrichting en/of het gebruik niet passen. Als eerste zijn dan maatregelen op deze gebieden nodig, voordat verbetering van de onderhoudskwaliteit mogelijk is.

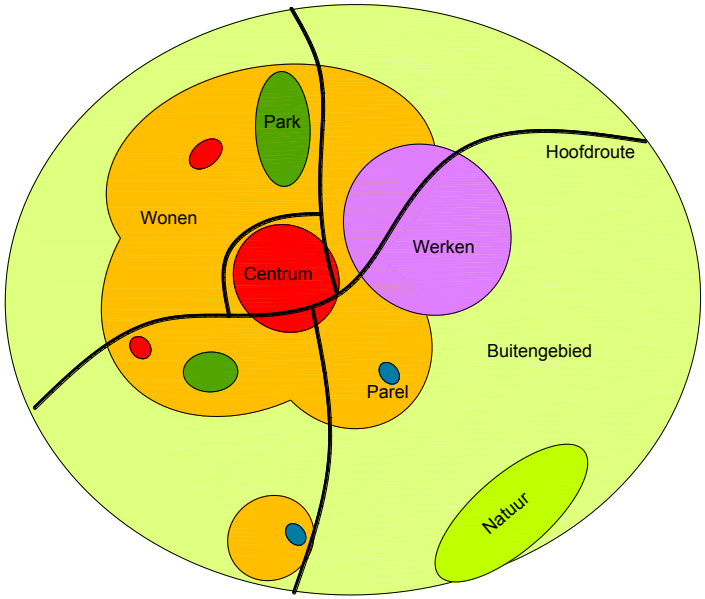
2. Toelichting opbouw kwaliteitscatalogus

De kwaliteitscatalogus hanteert een aantal begrippen om de verschillende aspecten van kwaliteit te kunnen beschrijven. Dit plan gaat uit van functionele eenheden, beheercategorieën, kwaliteitskenmerken, kwaliteitscriteria en kwaliteitsniveaus. In de navolgende paragrafen wordt uitgelegd wat elk begrip betekent en welke invulling gemeente Oss hieraan geeft. Onderstaande tabel geeft een samenvatting.

BEGRIPPEN in het KWALITEITSPLAN ONDERHOUD			
Begrip	**Omschrijving**	**Voorbeelden**	**Keuze Oss**
Functionele eenheden of gebiedstypen (zie paragraaf 2.1)	Gebieden of locaties met een vergelijkbare inrichting, gebruik en beheer	Centrumgebieden, woonwijken, industrieterreinen, hoofdwegen	8 typen gebieden, zie bijlage I
Beheercategorieën (zie paragraaf 2.2)	Gelijksoortige voorzieningen of onderdelen van de openbare ruimte	Bomen, asfaltverhardingen, lichtmasten	36 beheercategorieën onderverdeeld in 8 hoofdgroepen, zie §2.6
Kwaliteitskenmerken (zie paragraaf 2.3)	Aspecten die de kwaliteit van de beheercategorie bepalen	Schoon, heel, veilig, milieu	Schoon, heel en veilig
Kwaliteitscriteria (zie paragraaf 2.4)	Concreet omschreven onderhoudsaspecten die meetbaar zijn gemaakt	Mate van onkruidgroei Mate van schade Hoeveelheid zwerfvuil	Zie catalogus
Kwaliteitsniveau of –klasse (zie paragraaf 2.5)	Inschaling waarbij voorzieningen op een gelijksoortige gradatie onderhouden worden	A+ - A – B – C - D Intensief–extensief hoog-matig-sober	3 niveaus: goed, basis en sober

2.1 Functionele eenheden

Het gebruik van de voorzieningen in de openbare ruimte verschilt per wijk of gebied. Vaak zal het nodig zijn om aan de beplanting rond een winkelgebied meer aandacht te schenken dan aan de beplanting in een woonwijk. Het onderhoud is dus gebiedsafhankelijk. De verschillende gebieden worden 'functionele eenheden' genoemd. Gelijke functionele eenheden worden op dezelfde wijze beheerd en onderhouden. Onderstaande afbeelding geeft een schematische weergave van de functionele eenheden die gemeente Oss hanteert.

Figuur 1. Schematische indeling functionele eenheden

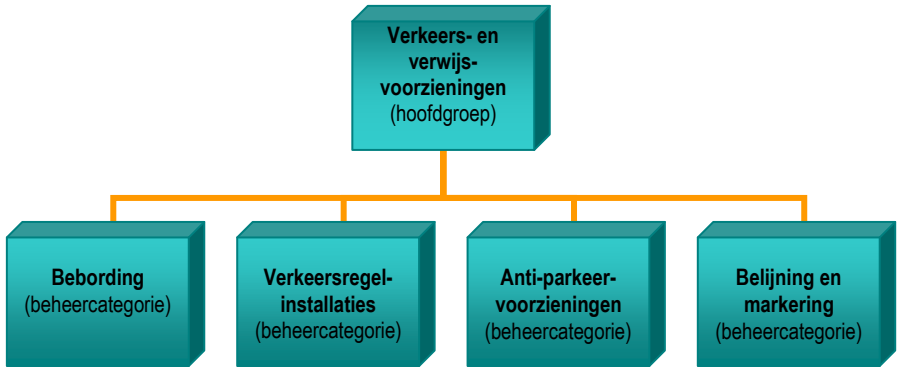
De onderscheiden functionele eenheden in Oss zijn:

1. Centrum
2. Wonen
3. Werken
4. Hoofdroute
5. Park en groter groengebied
6. Bos en natuurgebied
7. Bijzondere plek / Parel
8. Buitengebied

2.2 Beheercategorieën

De openbare ruimte bestaat uit een groot aantal onderdelen: groenvoorzieningen, water, meubilair, verhardingen, openbare verlichting, spel- en verkeersvoorzieningen en civieltechnische elementen. Al deze onderdelen worden verdeeld in beheercategorieën. Een beheercategorie is een groep elementen die met hetzelfde, bij het element behorende maatregelenpakket wordt onderhouden. Voorbeelden zijn asfaltverhardingen, wegenbelijningen, afvalbakken, gazons en bomen.

In Oss zijn binnen 8 hoofdgroepen van voorzieningen 40 beheercategorieën onderscheiden. De onderstaande figuur geeft een voorbeeld van de onderverdeling van 1 hoofdgroep weer. In § 2.6 is een overzicht van alle beheercategorieën opgenomen.

In de bijbehorende maatregelpakketten per beheercategorie zijn steeds gemiddelden opgenomen van oudere en jongere voorzieningen, gemiddelden van weer- en klimaatomstandigheden en andere factoren die invloed kunnen hebben op de beheerintensiteit en kosten van beheer. De gehanteerde normen zijn afgeleid van landelijke normen en gespecificeerd naar de Osse omstandigheden. Wanneer landelijke normen ontbreken zijn ervaringsnormen gebruikt. Per beheercategorie is zo een eenheidsprijs voor het regulier onderhoud per jaar berekend en daarnaast een vervangingstermijn inclusief vervangingskosten bepaald. De gehanteerde vervangingstermijnen zijn gebaseerd op wat op dit moment gebruikelijk is binnen gemeente Oss. Per vakgebied worden hierbij andere benaderingen gekozen. Zo is het binnen het civieltechnische vakgebied gebruikelijk om – ongeacht het gekozen kwaliteitsniveau – uit te gaan van een vaste vervangingstermijn Binnen het groene vakgebied is het daarentegen gebruikelijk om voorzieningen waarvan het kwaliteitsniveau hoger dient te liggen, eerder te vervangen. Dit geldt bijvoorbeeld voor sierbeplantingen en gazons.

2.3 Kwaliteitskenmerken

Zoals omschreven in NEN-ISO 8402: 'Kwaliteit is het geheel van eigenschappen en kenmerken van een product of dienst dat van belang is voor het voldoen aan vastgelegde of vanzelfsprekende behoeften'. Tegen de achtergrond van dit citaat worden in voorliggende catalogus de kwaliteitsniveaus voor beheer en onderhoud vastgelegd en uitgewerkt.

Wanneer kwaliteit onvoldoende wordt gedefinieerd kan deze niet anders worden beoordeeld dan met termen dat 'de kwaliteit onder de maat is' of dat 'de kwaliteit redelijk voldoet'. Ook geldt dat de begrippen 'kwaliteit' en 'belevingswaarde' nogal eens door elkaar gebruikt worden. Het staat buiten kijf dat de belevingswaarde een 'eindproduct' is van de inspanningen op het gebied van inrichting, onderhoud en gebruik, maar hiervoor zijn geen objectieve, exact meetbare criteria voor handen. Het gaat dan al gauw om een subjectief waardeoordeel dat per individu of groep kan verschillen: wat de een als goed beoordeelt, kan de ander onvoldoende vinden.

Om met het begrip kwaliteit om te gaan is het dan ook noodzakelijk om een aantal kenmerken te benoemen. Het beoordelen van de kwaliteit gebeurt vervolgens op grond van deze – meetbare - kenmerken. In deze onderhoudscatalogus staan de kenmerken 'schoon' en 'heel' centraal. Het kenmerk 'veilig' komt alleen zijdelings aan bod, aangezien hiervoor aparte wettelijke verplichtingen gelden. Ten slotte is het begrip 'langdurige instandhouding' van belang om de ondergrens van de minimaal te handhaven onderhoudskwaliteit vast te kunnen stellen.

Schoon

'Schoon' is eigenlijk een andere term voor de verzorgingsgraad van voorzieningen. Het gaat dan bijvoorbeeld om de hoeveelheid onkruid, zwerfafval of uitwerpselen en om de vullinggraad van afvalbakken. Met behulp van meetlatten met criteria is de mate van verzorging objectief meetbaar gemaakt.

Heel

'Heel' zegt veel over de gebruikswaarde van de voorziening. Het gaat hier om de technische kwaliteit of technische staat. Deze kwaliteit is objectief meetbaar gemaakt met behulp van meetlatten met criteria. Een voorziening is functioneel wanneer de technische staat het functioneren mogelijk of redelijkerwijs mogelijk maakt. Dit betekent niet dat ieder technisch gebrek het gebruik in de weg staat. Technische gebreken ontstaan ten gevolge van gebruik en/of ouderdom, vernieling en andere vormen van schade. De ondergrens van het kwaliteitsniveau Sober is zodanig gekozen dat in geen geval de duurzame instandhouding van de voorziening in gevaar komt. Dit is bewerkstelligd door – bijvoorbeeld in het geval van wegonderhoud – de volgens het wegbeheerplan minimaal benodigde middelen voor het uitvoeren van het noodzakelijke technische en functionele onderhoud gelijk te stellen aan het kwaliteitsniveau Sober. In aanvulling hierop zijn per kwaliteitsniveau criteria opgenomen voor het beeldgestuurde onderhoud. Deze aanpak is met name voor kapitaalintensieve voorzieningen als bomen, lichtmasten, verkeersregelinstallaties, verhardingen en civieltechnische kunstwerken gevolgd.

Veilig

Er kan een onderscheid gemaakt worden in *technische* veiligheid en *sociale* veiligheid. De technische veiligheid is veelal een afgeleide van 'heel'. Wanneer bijvoorbeeld aan een glijbaan een loszittend stuk metaal met scherpe kanten zit, kunnen kinderen geen veilig gebruik van de glijbaan maken. Ook het (gebrek aan) onderhoud kan gevolgen hebben voor de technische veiligheid, bijvoorbeeld wanneer het onderhoud aan een voetpad of snoeien van dood hout te lang wordt uitgesteld. De technische veiligheid is in het kader van aansprakelijkheid en diverse wetten en regels (zorgplicht, Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (Was), Verkeerswet) goed afgedekt en geldt in het kader van de onderhoudscatalogus dan ook als randvoorwaarde.

Sociale veiligheid is een breed begrip. Deze vorm van veiligheid heeft niet alleen te maken met de staat van onderhoud, maar is voor een aanzienlijk deel subjectief en kan per individu anders beleefd worden. In het kader van de kwaliteitscatalogus blijft sociale veiligheid dan ook verder buiten beschouwing, hoewel verwacht mag worden dat een openbare ruimte waar de lat voor de kenmerken 'schoon' en 'heel' hoger ligt, indirect ook een positieve uitwerking heeft op het gevoel van sociale veiligheid.

Langdurige instandhouding

Het plegen van onderhoud betekent voor veel voorzieningen dat de levensduur wordt verlengd. Op tijd de tegels in een trottoir rechtleggen betekent dat de tegels heel blijven; frequent een boom of struik snoeien betekent dat er met regelmaat jonge takken ontstaan en er geen dode takken zullen zijn. Niet regelmatig (kunnen) onderhouden heeft vernietiging van kapitaal tot gevolg.

2.4 Kwaliteitscriteria

De concrete criteria om de kwaliteitskenmerken per beheercategorie te benoemen en meetbaar te maken worden kwaliteitscriteria genoemd.

De criteria moeten zodanig worden gekozen dat met uitvoering van periodiek onderhoud en groot onderhoud (of vervanging), uitgevoerd volgens de vaste of vastgestelde regelmaat, de voorziening duurzaam in stand blijft en naar behoeven en behoren functioneert.

Criteria geven een bandbreedte aan waarbinnen een zekere waarde zich mag bewegen. Voorbeelden hiervan zijn:

- Onkruidbedekking van boomspiegels ≤ 25% van de oppervlakte;
- Geen graffiti op verkeersinstallaties;
- Minder dan 10% van het wegdek vertoont onvlakheid;
- Minder dan 20% van de wegbelijning of wegmarkering ontbreekt.

In de eerste twee voorbeelden duidt het criterium op de verzorgingsgraad; in het derde voorbeeld wordt een technisch aspect aangeduid en het vierde voorbeeld heeft te maken met veiligheid. Dit zijn de kwaliteitskenmerken. De criteria verschillen meestal per kwaliteitsniveau dat is gerelateerd aan een functionele eenheid (woonwijk, centrumgebied, e.d.).

De toegepaste criteria zijn gebaseerd op de landelijke standaard voor kwaliteitsnormering van CROW (kennisinstituut voor onder meer openbare ruimte). Ten behoeve van maatwerk is hiervan in sommige gevallen afgeweken om zo goed mogelijk te kunnen aanslui-

ten op de Osse praktijk. Voor een gedetailleerd inzicht in de samenhang tussen de kwaliteitscriteria van Oss en CROW wordt verwezen naar bijlage III.

2.5 Kwaliteitsniveaus

De kwaliteitsniveaus voor beheer en onderhoud zijn afgestemd op de gangbare werkwijze en (voor zover aanwezig) het beleid dat is vastgesteld voor het onderhoudsniveau van de openbare ruimte. Als onderdeel van het invoeren van kwaliteitsgestuurd beheer is in Oss voor het gemeentelijk areaal een zonering opgezet naar kwaliteitniveaus, gekoppeld aan de functionele eenheden.

De functionele eenheid bepaalt voor de meeste beheereenheden het maatregelenpakket en daarmee het kwaliteitsniveau. In Oss wordt onderscheid gemaakt in drie kwaliteitsniveaus:

- Goed
- Basis
- Sober

Goed

Dit kwaliteitsniveau is zo gekozen dat met een aanvaardbare onderhoudsintensiteit de bij niveau GOED behorende beeldkwaliteit in stand kan worden gehouden. Logischerwijs is op dit niveau een groter deel van de onderhoudsinspanningen toe te rekenen aan het netheidonderhoud. Er wordt immers een hogere verzorgingsgraad nagestreefd, welke ten dienste staat van de leefbaarheid en representatieve functie van de locaties waar een groot deel van de samenleving zich intensief begeeft: bijvoorbeeld centrumgebieden. Bij niveau GOED gaat het dus om meer dan om ‘veilig’. ‘Heel’ en ‘schoon’ spelen de belangrijkste rol.

Basis

Het niveau BASIS komt overeen met het niveau zoals dit nu is gerealiseerd in veel woongebieden van Oss. Het is een niveau dat acceptabel is in deze gebieden en zodanig dat een duurzame instandhouding wordt gewaarborgd. Dit niveau vertegenwoordigt in ieder geval naast de duurzame instandhouding een acceptabele mate van netheid. Voorop staat dat voorzieningen naast een acceptabel netheidniveau ook voldoende bruikbaar zijn.

Sober

Het niveau SOBER is gericht op de instandhouding van de voorzieningen. De gebieden waaraan dit niveau is toegekend, vergen naar hun aard weinig of geen onderhoud op het aspect netheid. Op het niveau SOBER kan niet verder worden bezuinigd. Dit betekent namelijk dat de voorziening niet meer in stand gehouden kan worden en de enige mogelijkheid is dan opheffing of omvorming naar goedkoper te onderhouden voorzieningen.

2.6 Meeteenheden

Wanneer de kwaliteitsomschrijvingen en beelden worden gebruikt om situaties te beoordelen zijn afspraken nodig over het gebied waarbinnen de kwaliteit wordt bekeken. Het effect van enkele voorwerpen zwerfafval is op 1 m^2 anders dan op het gehele straatbeeld. Per beheercategorie zijn daarom afspraken gemaakt binnen welke straal het gebied beoordeeld moet worden.

MEETEENHEDEN PER BEHEERCATEGORIE		
Nr.	*Beheercategorie*	**Meeteenheid**
	GROEN	
1.	Bomen	per stuk
2.	Bos en natuurgebied	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 rand
3.	Bosplantsoen	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 rand
4.	Heesters	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 rand
5.	Hagen	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 lengte
6.	Vaste planten	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 rand
7.	Wisselperken	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 rand
8.	Intensief gras	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 rand
9.	Extensief gras, ruw gras en bermen	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 rand
10.	Plukweide	100 m^2
11.	Bloemrijk grasland	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 rand
	WATER	
12.	Vijvers, sloten en oevers	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 rand

MEETEENHEDEN PER BEHEERCATEGORIE		
Nr.	*Beheercategorie*	**Meeteenheid**
	STRAATMEUBILAIR	
13.	Banken	per stuk
14.	Afvalbakken	per stuk
15.	Kunstobjecten en monumenten	per stuk
16.	Bloembakken	per stuk
17.	Hekwerken en afrasteringen	100 m1
18.	Fietsparkeersystemen	per stuk
19.	Siermuren	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 lengte
20.	Schanskorf	per 20 m1/stuk
21.	Jongerenontmoetingsplaats	per stuk
	SPEEL- en SPORTVOORZIENINGEN	
22.	Speeltoestellen	per stuk
23.	Speelondergronden	100 m^2
24.	Trapvelden	100 m^2
	OPENBARE VERLICHTING	
25.	Lichtmasten	per stuk
	VERKEERS- EN VERWIJSVOORZIENINGEN	
26.	Bebording	per stuk
27.	Verkeersregelinstallaties	per stuk
28.	Antiparkeervoorzieningen	per stuk

MEETEENHEDEN PER BEHEERCATEGORIE		
Nr.	*Beheercategorie*	***Meeteenheid***
29.	Markering	100 m^2
	VERHARDINGEN	
30.	Asfaltverhardingen wegen	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 rand
31.	Asfaltverhardingen fiets- en voetpaden	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 rand
32.	Elementverhardingen wegen	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 rand
33.	Elementverhardingen fiets- en voetpaden	100 m^2 oppervlak of 100 m^1 rand
34.	Halfverhardingen	100 m^2
35.	Onverharde wegen en paden	100 m^2
	CIVIELTECHNISCHE KUNSTWERKEN	
36.	Bruggen autoverkeer	per stuk
37.	Bruggen fiets-/voetverkeer	per stuk
38.	Tunnels en viaducten	per stuk
39.	Kademuren	per stuk
40.	Vlonders en pontons	per stuk

2.7 Algemene opmerkingen bij catalogus

- In de catalogus worden diverse beeldaspecten benoemd (zwerfafval, onkruid, scheefstand etc.). De begrippen die een nadere toelichting behoeven zijn opgenomen in bijlage II.
- Het beeldaspect 'hondenpoep' maakt geen onderdeel uit van de catalogus. De gemeente Oss heeft hiervoor een apart hondenbeleid geformuleerd en regels opgesteld. Controle en handhaving vinden zelfstandig plaats.

3. Kwaliteitscatalogus

Groep en naam beheercategorie

Definitie beheercategorie

Meeteenheid

Corresponderend CROW-kwaliteitsniveau

Kwaliteitsniveau

Foto met 1 of meerdere kwaliteitscriteria

Algemene omschrijving van het beeld

Beschrijving van beeldbepalende en meetbare kwaliteitscriteria

Eenheidsprijzen voor onderhoud en vervanging

5. Groen - HAGEN	Lijn- of blokvormige geschoren heesters voor afscheiding of markering	Meeteenheid 100m²/100m¹

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De haag is strak en gesloten en ziet er goed geschoren uit	*Algemene omschrijving* De haag vertoont soms gaten en ziet er wat minder strak uit	*Algemene omschrijving* De haag vertoont regelmatig gaten en ziet er doorgaans weinig strak uit

Beeldaspecten	CROW
• Gaten komen niet voor	A+
• Geen ongewenste opslag* aanwezig	A+e
• Onkruidbedekking ≤ 5% van de haagvoet	A+e
• Maximale onkruidhoogte ≤ 5 cm	A+e
• Gemiddelde lengte van de uitlopers is ≤ 10 cm	A
• Zwerfafval ≤ 1 zichtbare eenheden	A+e
*ongewenste opslag: andere planten dan de soort waaruit de haag bestaat	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 4,57 / m1 / jr	20 jaar	€ 0,34 / m1 / jr

Beeldaspecten	CROW
• De haag heeft soms gaten ≤ 2%	A
• Ongewenste opslag* ≤ 2% van de oppervlakte	Ae
• Onkruidbedekking ≤ 20% van de haagvoet	A
• Maximale onkruidhoogte ≤ 10 cm	A
• Gemiddelde lengte van de uitlopers is ≤ 20 cm	B
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 3,29 / m1 / jr	30 jaar	€ 0,23 / m1 / jr

Beeldaspecten	CROW
• De haag heeft regelmatig gaten ≤ 5%	B
• Ongewenste opslag* ≤ 5% van de oppervlakte	Be
• Onkruidbedekking ≤ 40% van de haagvoet	B
• Maximale onkruidhoogte ≤ 30 cm	B
• Gemiddelde lengte van de uitlopers is ≤ 30 cm	C
• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2,16 / m1 / jr	40 jaar	€ 0,17 / m1 / jr

3.1 Groen - BOMEN

	Alle laan- en parkbomen, in zowel de bebouwde kommen als het buitengebied, in beplanting, verharding of gras en als solitair of in lijn- of groepsverband geplant, inclusief eventueel aanwezige boomspiegel	Meeteenheid per stuk

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving Bomen zijn gezond en zowel de bomen als de verankering-constructies vertonen slechts bij uitzondering gebreken. De boomspiegel en – stam zien er verzorgd uit.	*Algemene omschrijving* Bomen zijn over het algemeen gezond, maar vertonen met geringe regelmaat gebreken. De boomspiegel en – stam zien er redelijk verzorgd uit.	*Algemene omschrijving* Bomen zijn over het algemeen gezond, maar vertonen met geringe regelmaat gebreken. De boomspiegel en – stam zien er matig verzorgd uit.

Beeldaspecten	*CROW*	*Beeldaspecten*	*CROW*	*Beeldaspecten*	*CROW*
• Onkruidbedekking boomspiegels ≤ 5%	A+/A	• Onkruidbedekking boomspiegels ≤ 20%	A	• Onkruidbedekking boomspiegels ≤ 40%	B
• Maximale onkruidhoogte ≤ 5 cm	A+/A	• Maximale onkruidhoogte ≤ 10 cm	A	• Maximale onkruidhoogte ≤ 30 cm	B/C
• Bedekking stamoppervlak door stamopschot ≤ 5%	A	• Bedekking stamoppervlak door stamopschot ≤ 25%	B	• Bedekking stamoppervlak door stamopschot ≤ 50%	C
• Bedekking boomspiegel door wortelopschot is 0%	A+	• Bedekking boomspiegel door wortelopschot is ≤ 20%	A	• Bedekking boomspiegel door wortelopschot is ≤ 50%	B
• Gem. lengte wortelopschot en/of stamopschot ≤ 20cm	A	• Gem. lengte wortelopschot en/of stamopschot ≤ 50cm	B	• Gem. lengte wortelopschot en/of stamopschot ≤ 100cm	C
• Zwerfafval ≤ 1 zichtbare eenheden in de boomspiegels	A	• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden in de boomspiegels	B	• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden in de boomspiegels	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 30,28 / st / jr	60 jaar	€ 8,39 / st / jr	€ 21,15 / st / jr	60 jaar	€ 8,39 / st / jr	€ 19,52 / st / jr	60 jaar	€ 8,39 / st / jr

3.2 Groen - BOS EN NATUURGEBIED

	Bossen, heidevelden en zandverstuivingen met hoge landschappelijke en ecologische waarden en/of potenties, toegankelijk voor publiek.	Meeteenheid 100m²/100m¹

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De paden zijn goed toegankelijk. Het bos is schoon en er komt nauwelijks ongewenste opslag voor	*Algemene omschrijving* Over de paden kan wat overhangend hout aanwezig zijn. Het bos is redelijk schoon en er komt enige ongewenste opslag voor	*Algemene omschrijving* Overhangend hout over de paden kan hinderlijk zijn en de toegankelijkheid belemmeren. Het bos is matig schoon en er komt vrij veel ongewenste opslag voor

Beeldaspecten	CROW
• Over paden en wegen hangende takken * gemiddeld ≤ 20 cm	B
• Ongewenste opslag** ≤ 5% van oppervlakte	-
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A
*Hinderlijk voor voetgangers of fietsers **Ongewenste opslag: Am. vogelkers; Am. eik; esdoorn	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,038 / m² / jr	250 jaar	€ 0,001 / m² / jr

Beeldaspecten	CROW
• Over paden en wegen hangende takken* gemiddeld ≤ 40 cm	C
• Ongewenste opslag** ≤ 10% van oppervlakte	-
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,029 / m² / jr	250 jaar	€ 0,001 / m² / jr

Beeldaspecten	CROW
• Over paden en wegen hangende takken* gemiddeld ≤ 100 cm	-
• Ongewenste opslag** ≤ 20% van oppervlakte	-
• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,025 / m² / jr	250 jaar	€ 0,001 / m² / jr

3.3 Groen - BOSPLANTSOEN

	Houtachtige beplanting bestaande uit hoofdzakelijk inheemse struiken en boomvormers met eventueel een plekswijze aanvulling met cultuursoorten. Een kruidachtige onder- en/of zoomvegetatie kan deel uitmaken van de begroeiing	Meeteenheid 100m²/100m¹

GOED

Algemene omschrijving

Het bosplantsoen vertoont geen achterstand in dunning; de paden en wegen zijn goed begaanbaar

Beeldaspecten	CROW
• Geen tot geringe achterstand in dunning, ≤ 5%	A
• Overhangende takken* gemiddeld ≤ 10 cm	A
• Ongewenste opslag** ≤ 5% van de oppervlakte	-
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A
*Hinderlijk voor voetgangers of fietsers **Ongewenste opslag: Am. vogelkers; Am. eik; esdoorn	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 1,39 / m² / jr	50 jaar	€ 0,01 / m² / jr

BASIS

Algemene omschrijving

Het bosplantsoen vertoont geringe achterstand in dunning; over paden en wegen hangende takken kunnen hinderlijk zijn

Beeldaspecten	CROW
• Achterstand in dunning ≤ 10%	B
• Overhangende takken* gemiddeld ≤ 20 cm	B
• Ongewenste opslag** ≤ 10% van de oppervlakte	-
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,86 / m² / jr	50 jaar	€ 0,01 / m² / jr

SOBER

Algemene omschrijving

Het bosplantsoen vertoont achterstand in dunning; er is sprake van over paden en wegen hangende hinderlijke takken

Beeldaspecten	CROW
• Achterstand in dunning ≤ 20%	C
• Overhangende takken gemiddeld* ≤ 40 cm	C
• Ongewenste opslag** ≤ 20% van de oppervlakte	-
• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,48 / m² / jr	50 jaar	€ 0,01 / m² / jr

3.4 Groen - HEESTERS

	Houtachtige en struikvormende beplanting van voornamelijk cultuurlijke soorten: opgaande sierheesters (> 0,75 m), bodembedekkende heesters (< 0,75 m), botanische rozen, struikrozen en halfheesters	Meeteenheid 100m²/100m¹

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving Het heestervak ziet er goed onderhouden en verzorgd uit	*Algemene omschrijving* Het heestervak ziet er redelijk onderhouden en verzorgd uit; er is sprake van geringe onderhoudsachterstand	*Algemene omschrijving* Het heestervak ziet er wat minder onderhouden en verzorgd uit. Er is onderhoudsachterstand en de beplanting is niet gesloten

Beeldaspecten	CROW	*Beeldaspecten*	CROW	*Beeldaspecten*	CROW
• Geen open plekken	A+	• Open plekken ≤ 5% van de oppervlakte	A	• Open plekken ≤ 10% van de oppervlakte	B
• Snoeiachterstand ≤ 5% van de oppervlakte	A	• Snoeiachterstand ≤ 10% van de oppervlakte	B	• Snoeiachterstand ≤ 20% van de oppervlakte	C
• Onkruidbedekking ≤ 5% van de oppervlakte	A+/A	• Onkruidbedekking ≤ 20% van de oppervlakte	A	• Onkruidbedekking ≤ 40% van de oppervlakte	B
• Maximale onkruidhoogte ≤ 5 cm	A+/A	• Maximale onkruidhoogte ≤ 10 cm	A	• Maximale onkruidhoogte ≤ 30 cm	B
• Overhangende takken gemiddeld ≤ 10 cm	A	• Overhangende takken gemiddeld ≤ 20 cm	B	• Overhangende takken gemiddeld ≤ 40 cm	C
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2,53 / m² / jr	20 jaar	€ 0,39 / m² / jr	€ 1,62 / m² / jr	30 jaar	€ 0,26 / m² / jr	€ 1,03 / m² / jr	40 jaar	€ 0,20/ m² / jr

3.5 Groen - HAGEN

	Lijn- of blokvormige geschoren heesters voor afscheiding of markering	Meeteenheid 100m²/100m¹

GOED

Algemene omschrijving

De haag is strak en gesloten en ziet er goed geschoren uit

Beeldaspecten	CROW
• Gaten komen niet voor	A+
• Geen ongewenste opslag* aanwezig	-
• Onkruidbedekking ≤ 5% van de haagvoet	A+/A
• Maximale onkruidhoogte ≤ 5 cm	A+/A
• Gemiddelde lengte van de uitlopers is ≤ 10 cm	A
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A
*ongewenste opslag: andere planten dan de soort waaruit de haag bestaat	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 4,57 / m¹ / jr	20 jaar	€ 0,34 / m¹ / jr

BASIS

Algemene omschrijving

De haag vertoont soms gaten en ziet er wat minder strak uit

Beeldaspecten	CROW
• De haag heeft soms gaten ≤ 2%	A
• Ongewenste opslag* ≤ 2% van de oppervlakte	-
• Onkruidbedekking ≤ 20% van de haagvoet	A
• Maximale onkruidhoogte ≤ 10 cm	A
• Gemiddelde lengte van de uitlopers is ≤ 20 cm	B
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 3,29 / m¹ / jr	30 jaar	€ 0,23 / m¹ / jr

SOBER

Algemene omschrijving

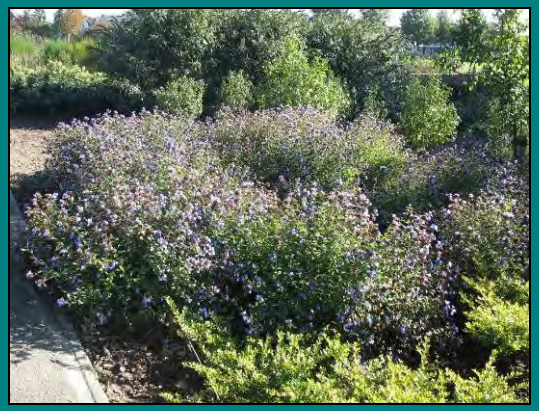
De haag vertoont regelmatig gaten en ziet er doorgaans weinig strak uit

Beeldaspecten	CROW
• De haag heeft regelmatig gaten ≤ 5%	B
• Ongewenste opslag* ≤ 5% van de oppervlakte	-
• Onkruidbedekking ≤ 40% van de haagvoet	B
• Maximale onkruidhoogte ≤ 30 cm	B
• Gemiddelde lengte van de uitlopers is ≤ 30 cm	C
• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2,16 / m¹ / jr	40 jaar	€ 0,17 / m¹ / jr

3.6 Groen - VASTE PLANTEN

	Overblijvende kruidachtige planten die in het najaar bovengronds afsterven. Vaak groepsgewijs aangeplant op kleinere oppervlakten al dan niet in combinatie met heesters. Ook veel aangeplant in boomspiegels	Meeteenheid $100m^2/100m^1$

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving Het vak ziet er goed verzorgd uit. De beplanting is gesloten	*Algemene omschrijving* In het vak staat wat onkruid. De beplanting is niet geheel gesloten	*Algemene omschrijving* Het vak ziet er wat minder onderhouden en verzorgd uit. De beplanting is niet gesloten

Beeldaspecten	CROW
• Geen open plekken	A+
• Onkruidbedekking of ongewenste opslag* ≤ 5 % van de oppervlakte	A+/A
• Maximale onkruidhoogte ≤ 5 cm	A+/A
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A
* ongewenste opslag: andere planten dan die in het vak zijn aangeplant	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 4,41 / m^2 / jr	5 jaar	€ 5,60 / m^2 / jr

Beeldaspecten	CROW
• Onbegroeide plekken ≤ 5% van de oppervlakte	A
• Onkruidbedekking of ongewenste opslag* ≤ 20 % van de oppervlakte	A
• Maximale onkruidhoogte ≤ 10 cm	A
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2,98 / m^2 / jr	10 jaar	€ 2,80 / m^2 / jr

Beeldaspecten	CROW
• Onbegroeide plekken ≤ 10% van de oppervlakte	B
• Onkruidbedekking of ongewenste opslag* ≤ 40 % van de oppervlakte	B
• Maximale onkruidhoogte ≤ 30 cm	B
• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 1,49 / m^2 / jr	15 jaar	€ 1,87 / m^2 / jr

3.7 Groen - WISSELPERKEN

	Perken met één- en tweejarig perkgoed en/of bollen, die zowel in de zomer als de winter kleurrijk kunnen zijn. Veelgebruikte soorten zijn winter- of zomerviool, geranium, begonia, vlijtig liesje, petunia, narcis, crocus of tulp	Meeteenheid 100m²/100m¹

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving Het perk ziet er aantrekkelijk uit en verzorgd uit	*Algemene omschrijving* In het perk staat wat onkruid. Beplanting is niet geheel gesloten	Op dit niveau komen geen wisselperken voor

Beeldaspecten	CROW	*Beeldaspecten*	CROW	*Beeldaspecten*	CROW
• Geen onbegroeide plekken	A+	• Onbegroeide plekken ≤ 5% van de oppervlakte	A		
• Onkruidbedekking ≤ 5 % van de oppervlakte	A+/A	• Onkruidbedekking ≤ 20 % van de oppervlakte	A		
• Maximale onkruidhoogte ≤ 5 cm	A+/A	• Maximale onkruidhoogte ≤ 10 cm	A		
• Geen dood materiaal	-	• Dood materiaal ≤ 5%	-		
• Geen uitgebloeide bloemen aanwezig	A+	• Uitgebloeide bloemen ≤ 15%	A		
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A+/A	• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A		

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten			
€ 45,21 / m² / jr	1 jaar	nvt	€ 42,77 / m² / jr	1 jaar	nvt			

3.8 Groen – INTENSIEF GRAS

	Kortgemaaide grasvegetatie met visueel-ruimtelijke en recreatieve functie	Meeteenheid 100m²/100m¹

GOED

Algemene omschrijving

De grasmat is vitaal en vertoont geen tot nauwelijks beschadigingen of open plekken. De graskanten zijn strak en recht

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn geen tot nauwelijks open plekken, ≤ 2%	A
• Graslengte is ≥ 30 mm en ≤ 50 mm	A
• Graslengte rondom obstakels ≤ 75 mm	A
• Graskanten zijn strak en recht; de gemiddelde lengte van de overgroei is ≤ 5 cm	A
• Samengeklonterde maaiselresten komen niet voor	-
• Geen molshopen	A+
• Bedekking natuurlijk afval ≤5%	A
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 1,03 / m² / jr	20 jaar	€ 0,11 / m² / jr

BASIS

Algemene omschrijving

De grasmat is redelijk vitaal en vertoont enige beschadigingen of open plekken. De graskanten zijn doorgaans strak en recht

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn soms open plekken, ≤ 5%	B
• Graslengte is ≥ 30 mm en ≤ 70 mm	B
• Graslengte rond obstakels ≤ 140 mm	B
• Graskanten zijn doorgaans strak en recht; de gemiddelde lengte van de overgroei is ≤ 10 cm	B
• Samengeklonterde maaiselresten op ≤ 10% van de oppervlakte	-
• Molshopen ≤ 2 stuks	A
• Bedekking natuurlijk afval ≤10%	B
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,64 / m² / jr	30 jaar	€ 0,07 / m² / jr

SOBER

Algemene omschrijving

De grasmat is plaatselijk minder vitaal en vertoont beschadigingen of open plekken. De graskanten zijn niet altijd strak en recht

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn regelmatig open plekken, ≤ 10%	C
• Graslengte is ≥ 30 mm en ≤ 70 mm	C
• Graslengte rond obstakels ≤ 140 mm	B
• Graskanten zijn regelmatig niet strak en recht; de gemiddelde lengte van de overgroei is ≤ 25 cm	C
• Samengeklonterde maaiselresten op ≤ 20% van de oppervlakte	-
• Molshopen ≤ 5 stuks	B
• Bedekking natuurlijk afval ≤25%	C
• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,42 / m² / jr	50 jaar	€ 0,04 / m² / jr

3.9 Groen – EXTENSIEF GRAS, RUW GRAS EN BERMEN

	Grasvlak, berm of wadi met kruidachtige vegetatie met een min of meer ruiger karakter zonder specifiek ecologische betekenis	Meeteenheid 100m²/100m¹

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De grasmat is goed gesloten en na het maaien zijn er geen beschadigingen. Zichthoeken, bebording en reflectorpaaltjes zijn altijd zichtbaar	*Algemene omschrijving* De grasmat vertoont wat open plekken en na het maaien zijn er geen beschadigingen. Zichthoeken, bebording en reflectorpaaltjes zijn altijd voldoende zichtbaar	*Algemene omschrijving* De grasmat vertoont open plekken en kan na het maaien beschadigd zijn. Zichthoeken, bebording en reflectorpaaltjes zijn altijd voldoende zichtbaar

Beeldaspecten	CROW	*Beeldaspecten*	CROW	*Beeldaspecten*	CROW
• Graskanten zijn strak en recht; de gemiddelde lengte van de overgroei is gemiddeld ≤ 5 cm	A	• Graskanten zijn doorgaans strak en recht; de gemiddelde lengte van de overgroei is gemiddeld ≤ 10 cm	B	• Graskanten zijn regelmatig niet strak en recht; de gemiddelde lengte van de overgroei is gemiddeld ≤ 25 cm	C
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,32 / m² / jr	30 jaar	€ 0,033 / m² / jr	€ 0,27 / m² / jr	40 jaar	€ 0,025 / m² / jr	€ 0,19 / m² / jr	50 jaar	€ 0,020 / m² / jr

3.10 Groen - PLUKWEIDE

	Kruidachtige vegetatie van ingezaaide bloemenmengsels, met als doel een kleurige bloemrijke weide, waar het publiek is toegestaan bloemen te plukken	Meeteenheid 100m²

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De vegetatie is gevarieerd, bloemrijk en schoon. Zichthoeken, bebording en reflectorpaaltjes zijn altijd voldoende zichtbaar	*Algemene omschrijving* De vegetatie is gevarieerd, bloemrijk en er ligt soms zwerfafval. Zichthoeken, bebording en reflectorpaaltjes zijn altijd voldoende zichtbaar	*Algemene omschrijving* De vegetatie is gevarieerd, bloemrijk en er ligt redelijk veel zwerfafval. Zichthoeken, bebording en reflectorpaaltjes zijn altijd voldoende zichtbaar

Beeldaspecten	CROW	*Beeldaspecten*	CROW	*Beeldaspecten*	CROW
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,50 / m² / jr	10 jaar	€ 0,43 / m² / jr	€ 0,39 / m² / jr	20 jaar	€ 0,22 / m² / jr	€ 0,31 / m² / jr	50 jaar	€ 0,09 / m² / jr

3.11 Groen - BLOEMRIJK GRASLAND

	Kruidachtige vegetatie, ontwikkeld door inzaaien en/of door spontane opkomst. Bloemrijke kruiden en microreliëf zijn duidelijk aanwezig. Het grasland heeft een specifiek ecologische betekenis met een hierop afgestemd maai-beheer. De frequentie van maaien bedraagt 1-2x per jaar of kan (ten dele) meerjaarlijks zijn	Meeteenheid 100m²/100m¹

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De vegetatie is gevarieerd, bloemrijk en schoon. Zichthoeken, bebording en reflectorpaaltjes zijn altijd voldoende zichtbaar	*Algemene omschrijving* De vegetatie is gevarieerd, bloemrijk en er ligt soms zwerfafval. Zichthoeken, bebording en reflectorpaaltjes zijn altijd voldoende zichtbaar	*Algemene omschrijving* De vegetatie is gevarieerd, bloemrijk en er ligt redelijk veel zwerfafval. Zichthoeken, bebording en reflectorpaaltjes zijn altijd voldoende zichtbaar

Beeldaspecten	CROW	*Beeldaspecten*	CROW	*Beeldaspecten*	CROW
• Graskanten zijn strak en recht; de gemiddelde lengte van de overgroei is gemiddeld ≤ 5 cm	A+/A	• Graskanten zijn doorgaans strak en recht; de gemiddelde lengte van de overgroei is gemiddeld ≤ 10 cm	A	• Graskanten zijn regelmatig niet strak en recht; de gemiddelde lengte van de overgroei is gemiddeld ≤ 25 cm	B
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,74 / m² / jr	40 jaar	€ 0,11 / m² / jr	€ 0,63 / m² / jr	50 jaar	€ 0,09 / m² / jr	€ 0,54 / m² / jr	60 jaar	€ 0,07 / m² / jr

3.12 Water - VIJVERS, SLOTEN EN OEVERS

	Gegraven waterloop of vijver met een watervoerende, esthetische of recreatieve functie. Het merendeel van de oevers kent een natuurlijke inrichting en is onbeschoeid. Een klein deel is beschermd met een houten, betonnen of kunststof beschoeiing	Meeteenheid 100m²/100m¹

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De vijver of watergang ziet er verzorgd uit, Het water is vrij van algengroei. De oevers zijn vrijwel heel en er is geen verontreiniging door drijfvuil	*Algemene omschrijving* De vijver of watergang is technisch redelijk in orde. Er is enige afkalving van de oevers of beschadiging van de beschoeiing. Op het water komt wat drijfvuil voor	*Algemene omschrijving* De vijver of watergang is plaatselijk technisch niet in orde. De oever of oeverbeschoeiing vertoont gebreken. Er is veel drijfvuil op het water

Beeldaspecten	CROW	*Beeldaspecten*	CROW	*Beeldaspecten*	CROW
• Oeverbeschoeiing heeft gebreken of scheefstand over ≤5% van de lengte	A	• Oeverbeschoeiing heeft gebreken of scheefstand over ≤10% van de lengte	B	• Oeverbeschoeiing heeft gebreken of scheefstand over ≤ 30% van de lengte	C
• Afkalving van de oever ≤ 5% van de oeverlengte	A	• Afkalving van de oever ≤ 10% van de oeverlengte	B	• Afkalving van de oever ≤ 20% van de oeverlengte	C
• Vegetatie in nat profiel (verlanding), ≤ 20% van de oppervlakte	A+	• Vegetatie in nat profiel (verlanding), ≤ 30% van de oppervlakte	A	• Vegetatie in nat profiel (verlanding), ≤ 40% van de oppervlakte	B
• Drijfvuil ≤ 5 zichtbare eenheden; geen zinkvuil zichtbaar	A	• Drijfvuil ≤ 5 zichtbare eenheden; geen zinkvuil zichtbaar	A	• Drijfvuil ≤ 10 zichtbare eenheden; geen zinkvuil zichtbaar	B
• Geen begroeiing met algen	-	• Begroeiing met algen≤ 10% van de oppervlakte	-	• Begroeiing met algen≤ 20% van de oppervlakte	-

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,13 / m² / jr	20 jaar	€ 0,031 / m² / jr	€ 0,09 / m² / jr	30 jaar	€ 0,021 / m² / jr	€ 0,06 / m² / jr	40 jaar	€ 0,016 / m² / jr

3.13 Straatmeubilair - BANKEN

	Houten, metalen of stenen zitmeubilair	Meeteenheid per stuk

GOED

Algemene omschrijving

De bank ziet er verzorgd uit en nodigt uit tot verblijf

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 2 st. per element	-
• Bank staat recht tot enigszins scheef, ≤ 1 graad	A
• Graffiti en beplakking is minimaal aanwezig, ≤ 2% per element, maar niet aanstootgevend	A
• Het zitgedeelte en de rugleuning zijn ≤ 2% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A+/A
• Zwerfafval binnen 2 m van de bank ≤ 3 zichtbare eenheden	A
*breuk, deuken, gaten, slijtage aan coating of verf	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 45,97 / st / jr	12,5 jaar	€ 75,52 / st / jr

BASIS

Algemene omschrijving

De bank heeft lichte gebreken en ziet er wat minder verzorgd uit

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 2 st. per element	-
• Bank staat enigszins scheef, ≤ 3 graden	A/B
• Graffiti en beplakking is enigszins aanwezig, ≤ 5% per element, maar niet aanstootgevend	B
• Het zitgedeelte en de rugleuning zijn ≤ 5% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A
• Zwerfafval binnen 2 m van de bank ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 27,94 / st / jr	15 jaar	€ 46,27 / st / jr

SOBER

Algemene omschrijving

De bank heeft gebreken en ziet er niet verzorgd uit

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn meerdere schadeplekken*, ≤ 5 st. per element	-
• Bank staat redelijk scheef, ≤ 5 graden	B
• Graffiti en beplakking is redelijk veel aanwezig, ≤ 10% per element, maar niet aanstootgevend	C
• Het zitgedeelte en de rugleuning zijn ≤ 10% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	B
• Zwerfafval binnen 2 m van de bank ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 17,02 / st / jr	17,5 jaar	€ 39,66 / st / jr

3.14 Straatmeubilair - AFVALBAKKEN

	Aan ondergrond verankerde metalen of kunststof bak voor het verzamelen van zwerfafval.	Meeteenheid per stuk

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De afvalbak is heel en ziet er goed verzorgd uit	*Algemene omschrijving* De afvalbak is licht beschadigd maar functioneert goed	*Algemene omschrijving* De afvalbak ziet er niet verzorgd uit, maar functioneert nog wel

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 2 st. per element	-
• De afvalbak staat recht tot enigszins scheef, ≤ 1 graad	A
• Graffiti en beplakking is minimaal aanwezig, ≤ 2% per element, maar niet aanstootgevend	A
• Er is ≤ 2% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A+/A
• Afvalbak is ≤ 80 % gevuld met afval	B
• Zwerfafval binnen 2 m van de afvalbak ≤ 3 zichtbare eenheden	A
*breuk, deuken, gaten, slijtage aan coating of verf	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 114,10 / st / jr	12,5 jaar	€ 36,88 / st / jr

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 2 st. per element	-
• De afvalbak staat enigszins scheef, ≤ 3 graden	A/B
• Graffiti en beplakking is enigszins aanwezig, ≤ 5% per element, maar niet aanstootgevend	B
• Er is ≤ 5% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A
• Afvalbak is ≤ 80 % gevuld met afval	B
• Zwerfafval binnen 2 m van de afvalbak ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 45,34 / st / jr	15 jaar	€ 24,07 / st / jr

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn meerdere schadeplekken*, ≤ 5 st. per element	-
• De afvalbak staat redelijk scheef, ≤ 5 graden	B
• Graffiti en beplakking is redelijk veel aanwezig, ≤ 10% per element, maar niet aanstootgevend	C
• Er is ≤ 10% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	B
• Afvalbak is ≤ 100 % gevuld met afval	C
• Zwerfafval binnen 2 m van de afvalbak ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 29,33 / st / jr	17,5 jaar	€ 20,63 / st / jr

3.15 Straatmeubilair – KUNSTOBJECTEN en MONUMENTEN

	Kunstmatige of natuurlijke objecten die als herinnering aan bijzondere gebeurtenissen, als verfraaiing of als markering aanwezig zijn of geplaatst	Meeteenheid per stuk

GOED

Algemene omschrijving

Het object is onbeschadigd en schoon. De uitstraling van het object is goed en is een visitekaartje voor de gemeente.

Beeldaspecten	CROW
• Object is heel en vertoont geen beschadigingen	-
• Graffiti en beplakking is niet aanwezig	A+
• Er is ≤ 2% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A+/A
• Zwerfafval in of op het monument ≤ 3 zichtbare eenheden	A
*breuk, deuken, gaten, slijtage en verkleuring aan coating of verf	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 355,25 / st / jr	20 jaar	€ 500,61 / st / jr

BASIS

Algemene omschrijving

Het object heeft enkele beschadigingen en ziet er minder verzorgd uit. De uitstraling van het object is redelijk.

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 2 st. per element	-
• Graffiti en beplakking is enigszins aanwezig, ≤ 5% per element, maar niet aanstootgevend	B
• Er is ≤ 5% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A
• Zwerfafval in of op het monument ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 309,37 / st / jr	20 jaar	€ 500,61 / st / jr

SOBER

Algemene omschrijving

Het object heeft meerdere beschadigingen en ziet er niet verzorgd uit. De uitstraling van het object is matig.

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn meerdere schadeplekken*, ≤ 5 st. per element	-
• Graffiti en beplakking is redelijk veel aanwezig, ≤ 10% per element, maar niet aanstootgevend	C
• Er is ≤ 10% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	B
• Zwerfafval in of op het monument ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 267,81 / st / jr	20 jaar	€ 500,61 / st / jr

3.16 Straatmeubilair – BLOEMBAKKEN

	Verplaatsbare bakken en bloemzuilen met éénjarige zomerbloemen; alleen in het zomerseizoen	Meeteenheid per stuk

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De bloembak ziet er verzorgd uit en verhoogt de omgevingskwaliteit	*Algemene omschrijving* De bloembak is licht beschadigd en ziet er wat minder verzorgd uit	Op dit niveau komen geen bloembakken voor

Beeldaspecten	CROW	*Beeldaspecten*	CROW	*Beeldaspecten*	CROW
• Bloembak vertoont ≤ 1 beschadigingen	-	• Bloembak vertoont ≤ 2 beschadigingen	-		
• Volgroeide beplanting bedekt de grond volledig	A+	• Er zijn enkele open plekken, ≤ 5% van de bak	A		
• Er is geen dood materiaal aanwezig	-	• Dood materiaal ≤ 5%	-		
• Er zijn geen uitgebloeide bloemen aanwezig	A+	• Uitgebloeide bloemen ≤ 15%	A		
• Geen onkruid aanwezig	A+	• Enig zichtbaar onkruid; onkruidbedekking ≤ 20%	A		
• Maximale onkruidhoogte: geen onkruid	A+	• Maximale onkruidhoogte ≤ 10 cm	A		
• Zwerfafval ≤1 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden per bloembak	B		
*breuk, deuken, gaten					

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten			
€ 54,16 / st / jr	20 jaar	€ 52,43 / m² / jr	€ 25,27 / st / jr	25 jaar	€ 41,94 / m² / jr			

3.17 Straatmeubilair – HEKWERKEN en AFRASTERINGEN

	Permanent of tijdelijk hekwerk of afrastering voor afscheiding of bescherming bestaande uit gecoate of gegalvaniseerde spijlenhekwerken, houten hekwerken of hekwerken van gegalvaniseerd, gecoat of geplastificeerd harmonicagaas en dubbel staafmat	Meeteenheid 100m¹/per stuk

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving Het hekwerk ziet er goed verzorgd uit en is praktisch onbeschadigd.	*Algemene omschrijving* Het hekwerk is hier en daar beschadigd en staat niet overal strak gespannen	*Algemene omschrijving* Het hekwerk is beschadigd en staat over meerdere delen niet strak en recht

Beeldaspecten	CROW
• Schadeplekken* ≤ 1 st. per element	-
• Hekwerk staat over de gehele lengte recht tot enigszins scheef, ≤ 1 graad	A+/A
*breuk, deuken, slijtage coating	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2,88 / m¹ / jr	20 jaar	€ 9,85 / m¹ / jr

Beeldaspecten	CROW
• Schadeplekken* ≤ 2 st. per element	-
• Hekwerk staat over ≤ 10% van de lengte enigszins scheef, ≤ 3 graden	B/C

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2,18 / m¹ / jr	25 jaar	€ 7,88 / m¹ / jr

Beeldaspecten	CROW
• Schadeplekken* ≤ 5 st. per element	-
• Hekwerk staat over ≤ 30% van de lengte redelijk scheef, ≤ 5 graden	B/C

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,96 / m¹ / jr	30 jaar	€ 6,57 / m¹ / jr

3.18 Straatmeubilair – FIETSPARKEERSYSTEMEN

	Metalen constructie in de verharding voor het ordelijk stallen van fietsen	Meeteenheid per stuk

GOED

Algemene omschrijving

De fietsrekken zien er goed verzorgd uit en zijn onbeschadigd

Beeldaspecten	CROW
• Schadeplekken* ≤ 1 st. per element	-
• De fietsrekken staan recht tot enigszins scheef, ≤ 1 graden	A+/A
• Zwerfafval binnen 2 meter van het element af-valbak ≤ 3 zichtbare eenheden	A
*breuk, deuken, slijtage coating	

Onderhoudskosten	Cyclus	Onderhoudskosten
€ 19,43 / m^1 / jr	10 jaar	€ 6,80 / st / jr

BASIS

Algemene omschrijving

De fietsrekken zijn vrijwel onbeschadigd en zien er verzorgd uit

Beeldaspecten	CROW
• Schadeplekken* ≤ 2 st. per element	-
• De fietsrekken staan enigszins scheef, ≤ 3 graden	B/C
• Zwerfafval binnen 2 meter van het element ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 12,44 / st / jr	15 jaar	€ 4,53 / m^1 / jr

SOBER

Algemene omschrijving

De fietsrekken zijn beschadigd en zien er minder verzorgd uit

Beeldaspecten	CROW
• Schadeplekken* ≤ 5 st. per element	-
• De fietsrekken staan redelijk scheef, ≤ 5 graden	B/C
• Zwerfafval binnen 2 meter van het element ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 4,72 / m^1 / jr	20 jaar	€ 3,40 / m^1 / jr

3.19 Straatmeubilair – SIERMUREN

	Gemetselde, bielsen of van steenkorven (schanskorven) muur of keerwandconstructie voor het opvangen van hoogteverschillen, afscherming of verfraaiing in combinatie met zitten	Meeteenheid 100m¹/100m²

GOED

Algemene omschrijving

De muur ziet er schoon en heel uit. Er is geen graffiti aanwezig

Beeldaspecten	CROW
• Muur is niet of hooguit licht beschadigd, ≤ 1 stuks	-
• Muur staat over de gehele lengte recht tot enigszins scheef, ≤ 1 graad	A+/A
• Er is nauwelijks graffiti en beplakking aanwezig, maar niet aanstootgevend, op ≤ 2% van de oppervlakte	A
• Er is ≤ 2% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A+/A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 12,90 / m¹ / jr	40 jaar	€ 12,75 / m¹ / jr

BASIS

Algemene omschrijving

De muur heeft enkele beschadigingen; er is sprake van enige graffiti en/of algengroei

Beeldaspecten	CROW
• Muur vertoont enkele beschadigingen, ≤ 2 stuks	-
• Muur staat over ≤ 10% van de lengte enigszins scheef, ≤ 3 graden	B/C
• Er is enige graffiti en beplakking aanwezig, maar niet aanstootgevend, op ≤ 5% van de oppervlakte	B
• Op de muur is nauwelijks algengroei of ander vuil aanwezig, ≤ 5% van de oppervlakte	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 8,48 / m¹ / jr	50 jaar	€ 10,20 / m¹ / jr

SOBER

Algemene omschrijving

De muur is beschadigd; er is sprake van graffiti en/of algengroei

Beeldaspecten	CROW
• Muur vertoont enkele beschadigingen, ≤ 5 stuks	-
• Muur staat over ≤ 10% van de lengte redelijk scheef, ≤ 5 graden	B/C
• Er is enige graffiti en beplakking aanwezig, maar niet aanstootgevend, op ≤ 10% van de oppervlakte	C
• Op de muur is enigszins algengroei of ander vuil aanwezig, ≤ 10% van de oppervlakte	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 4,18 / m¹ / jr	50 jaar	€ 10,20 / m¹ / jr

3.20 Straatmeubilair – SCHANSKORVEN

	Een draadmetalen korf gevuld met steenachtige materialen, bedoeld als afscherming of grondkering, veelal in combinatie met een specifiek architectonische functie.	Meeteenheid 20m¹/per stuk

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De schanskorf ziet er goed verzorgd uit en is praktisch onbeschadigd.	*Algemene omschrijving* De schanskorf er redelijk verzorgd uit en is hier en daar beschadigd.	*Algemene omschrijving* De schanskorf oogt matig verzorgd en is aanzienlijk beschadigd.

Beeldaspecten	*CROW*	*Beeldaspecten*	*CROW*	*Beeldaspecten*	CROW
• Schade aan draadmetalen korf (ontbrekende delen) ≤ 1 stuks	A[e]	• Schade aan draadmetalen korf (ontbrekende delen) ≤ 2 stuks	B[e]	• Schade aan draadmetalen korf (ontbrekende delen) ≤ 5 stuks	C[e]
• De draadmetalen korf is ≤ 1% niet gevuld met het oorspronkelijke materiaal	-	• De draadmetalen korf is ≤ 5% niet gevuld met het oorspronkelijke materiaal	-	• De draadmetalen korf is ≤ 10% niet gevuld met het oorspronkelijke materiaal	-
• Bedekking door onkruid ≤ 3%	A	• Bedekking door onkruid ≤ 15%	B	• Bedekking door onkruid ≤ 25%	C
• Maximale onkruidhoogte ≤ 5 cm	A+ [e]	• Maximale onkruidhoogte ≤ 10 cm	A	• Maximale onkruidhoogte ≤ 30 cm	B
• Lijnvormige begroeiing ≤ 5%	-	• Lijnvormige begroeiing ≤ 20%	-	• Lijnvormige begroeiing ≤ 30%	-
• Graffiti en beplakking ≤ 2%	A	• Graffiti en beplakking ≤ 5%	B	• Graffiti en beplakking ≤ 10%	C
Onderhoudskosten € PM/ m1 / jr		Onderhoudskosten € PM / m1 / jr		Onderhoudskosten € PM / m1 / jr	

3.21 Straatmeubilair – JONGERENONTMOETINGSPLAATS

	Overdekte schuilgelegenheid van staal en kunststof en/of hout, specifiek bedoeld als plaats in de openbare ruimte waar jongeren elkaar kunnen ontmoeten	Meeteenheid per stuk

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De jongerenontmoetingsplaats is heel en ziet er verzorgd en schoon uit	*Algemene omschrijving* De jongerenontmoetingsplaats is licht beschadigd. Er ligt enig zwerfafval	*Algemene omschrijving* De jongerenontmoetingsplaats is beschadigd. Er ligt veel zwerf-afval

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn nauwelijks beschadigingen, ≤ 1 st.	-
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 249,53 / st / jr	10 jaar	€ 448,50 / st / jr

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele beschadigingen, ≤ 2 st.	-
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden per 100 m2	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 144,89 / st / jr	12,5 jaar	€ 358,80 / st/ jr

Beeldaspecten	CROW
• Muren vertonen enkele beschadigingen, ≤ 5st.	-
• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden per 100 m2	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 91,66 / st / jr	15 jaar	€ 299,00 / st / jr

3.22 Speel/sportvoorzieningen -SPEELTOESTELLEN

	Alle objecten in de openbare ruimte die bedoeld zijn om op te spelen. Bij alle kwaliteitsniveaus van het onderhoud voldoen de toestellen aan de eisen die gesteld worden conform het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen	Meeteenheid per stuk

GOED

Algemene omschrijving

Het speelattribuut is heel en schoon ziet er verzorgd uit

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn nauwelijks schadeplekken ≤ 1 stuks	-
• Er is nauwelijks graffiti of beplakking aanwezig, ≤ 2% van de oppervlakte, maar niet aanstootgevend	A
• Geen afval aanwezig	A+
• Schilderwerk of coating ≤ 2% beschadigd	A
• Schilderwerk of coating is niet tot nauwelijks verkleurd (≤ 5%)	A+/A
• Er is ≤ 2% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A+/A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 200,21 / st / jr	10 jaar	€ 198,50 / st / jr

BASIS

Algemene omschrijving

Het speelattribuut is schoon en licht beschadigd

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken ≤ 2 stuks	-
• Er is enige graffiti of beplakking aanwezig, ≤ 5% van de oppervlakte, maar niet aanstootgevend	B
• Geen afval aanwezig	A+
• Schilderwerk en coating zijn ≤ 5% beschadigd	B
• Schilderwerk en coating zijn ≤ 10% verkleurd	A
• Er is ≤ 5% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 143,71 / st / jr	12,5 jaar	€ 158,80 / st / jr

SOBER

Algemene omschrijving

Het speelattribuut is schoon, vertoont beschadigingen en ziet er minder verzorgd uit

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn meerdere schadeplekken ≤ 5 stuks	-
• Er is redelijk veel graffiti en beplakking aanwezig, ≤ 10% van de oppervlakte, maar niet aanstootgevend	C
• Geen afval aanwezig	A+
• Schilderwerk en coating zijn ≤ 10% beschadigd	B/C
• Schilderwerk en coating zijn ≤ 20% verkleurd	B
• Er is ≤ 10% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 124,71 / st / jr	15 jaar	€ 132,33 / st / jr

3.23 Speel/sportvoorzieningen -SPEELONDERGRONDEN

	Ondergronden van zand, rubber, verharding, schors of gras onder en rondom speeltoestellen in de openbare ruimte. Ongeacht het kwaliteitsniveau voldoen de ondergronden aan de eisen die gesteld worden conform het Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen	Meeteenheid 100 m²

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De ondergrond is schoon en vlak. Er is geen tot nauwelijks onkruidgroei	*Algemene omschrijving* Op de ondergrond ligt soms zwerfafval er is enige onkruidgroei. Onder de speeltoestellen zijn als gevolg van slijtage ondiepe kuilen aanwezig	*Algemene omschrijving* Op de ondergrond ligt redelijk veel zwerfafval en er is veel onkruidgroei. Onder de speeltoestellen zijn als gevolg van slijtage diepere kuilen aanwezig

Beeldaspecten	CROW
• Onkruidbedekking ≤ 5%	A+/A
• Maximale onkruidhoogte ≤ 5 cm	A+/A
• Slijtagekuilen onder speeltoestel zijn ondieper dan 2 cm	-
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 1,01 / m² / jr	10 jaar	€ 0,71 / m² / jr

Beeldaspecten	CROW
• Onkruidbedekking, ≤ 20%	A
• Maximale onkruidhoogte ≤ 10 cm	A
• Slijtagekuilen onder speeltoestel zijn ondieper dan 5 cm	-
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,68 / m² / jr	12,5 jaar	€ 0,57 / m² / jr

Beeldaspecten	CROW
• Onkruidbedekking, ≤ 40%	B
• Maximale onkruidhoogte ≤ 30 cm	B
• Slijtagekuilen onder speeltoestel zijn ondieper dan 10 cm	-
• Zwerfafval ≥ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,47 / m² / jr	15 jaar	€ 0,48 / m² / jr

3.24 Speel/sportvoorzieningen -TRAPVELDEN

	Kort gemaaide grasvegetaties met expliciete recreatieve of sportieve functie	Meeteenheid 100m²/100m¹

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De grasmat is redelijk gesloten en het gras is voldoende kort voor het gewenste doel. Graskanten zijn strak en recht.	*Algemene omschrijving* De grasmat is nauwelijks gesloten en het aanwezige gras is voldoende kort voor het gewenste doel. Graskanten zijn doorgaans strak en recht.	*Algemene omschrijving* De grasmat is niet gesloten en het aanwezige gras voldoende kort voor het gewenste doel. Graskanten zijn niet altijd strak en recht.

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn regelmatig open plekken, ≤ 10%	C
• Graslengte is ≥ 30 mm en ≤ 50 mm	A
• Graslengte rond obstakels ≤ 75 mm	A
• Graskanten zijn strak en recht; de gemiddelde lengte van de overgroei is ≤ 5 cm	A+/A
• Samengeklonterde maaiselresten komen niet voor	-
• Geen molshopen	A+
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 1,03 / m² / jr	20 jaar	€ 0,11 / m² / jr

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn veel open plekken, ≤ 25%	D
• Graslengte is ≥ 30 mm en ≤ 70 mm	B
• Graslengte rond obstakels ≤ 140 mm	B
• Graskanten zijn doorgaans strak en recht; de gemiddelde lengte van de overgroei is ≤ 10 cm	A
• Samengeklonterde maaiselresten op ≤ 10% van de oppervlakte	-
• Molshopen ≤ 2 stuks	A
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 1,03 / m² / jr	20 jaar	€ 0,11 / m² / jr

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn zeer veel open plekken, ≥ 25%	
• Graslengte is ≥ 30 mm en ≤ 70 mm	C
• Graslengte rond obstakels ≤ 140 mm	B
• Graskanten zijn regelmatig niet strak en recht; de gemiddelde lengte van de overgroei is ≤ 25 cm	B
• Samengeklonterde maaiselresten op ≤ 20% van de oppervlakte	-
• Molshopen ≤ 5 stuks	B
• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 1,03 / m² / jr	20 jaar	€ 0,11 / m² / jr

3.25 Speel/sportvoorzieningen -KUNSTGRAS

	Een kunstmatige vorm van gras (polyethyleen) toegepast op locaties waar vanwege het intensieve gebruik of specifieke groeiomstandigheden natuurgras niet toereikend is. Kunstgras wordt toegepast op sportvelden en in de openbare ruimte onder en rondom speeltoestellen en op overige speellocaties. Ongeacht het kwaliteitsniveau voldoet de ondergrond van kunstgras aan eisen die gesteld worden conform het Warenwetbesluit Attractie- en Speeltoestellen (WAS)	Meeteenheid 100m^2

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving Het kunstgras ziet er goed verzorgd uit en is praktisch onbeschadigd.	*Algemene omschrijving* Het kunstgras ziet er redelijk verzorgd uit en is op een enkele plek beschadigd.	*Algemene omschrijving* Het kunstgras ziet er matig verzorgd uit en is op diverse plekken beschadigd.

Beeldaspecten	CROW	*Beeldaspecten*	CROW	*Beeldaspecten*	CROW
• Beschadigingen, open naden of ontbrekende delen komen niet voor	-	• Er zijn enkele schadeplekken, open naden of ontbrekende delen: ≤ 2 stuks of maximaal 1% per 100m^2	-	• Er zijn diverse schadeplekken, open naden of ontbrekende delen: ≤ 5 stuks of maximaal 5% per 100 m^2	-
• Onkruid komt niet voor	-	• Onkruidbedekking is < 1%	-	• Onkruidbedekking is < 3%	-
• Er is ≤ 2% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A+/A	• Er is ≤ 5% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A	• Er is ≤ 10% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	B
• Er ligt geen natuurlijk afval	A+	• Bedekking natuurlijk afval < 5%	A	• Bedekking natuurlijk afval < 10%	B
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B
Onderhoudskosten € PM/ m2 / jr		Onderhoudskosten € PM / m2 / jr		Onderhoudskosten € PM / m2 / jr	

3.26 Openbare verlichting – LICHTMASTEN

	Lichtmasten voor verlichting van de openbare ruimte * *bij de vervangingscyclus is onderscheid gemaakt tussen armatuur en paal (armatuur/paal)	Meeteenheid per stuk

GOED

Algemene omschrijving

De lichtmasten vertonen geen schade, slijtage of afwijkende stand. Geen onveilige situaties tengevolge van schade

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn nauwelijks schadeplekken*, ≤ 1 st	-
• De lichtmast staat recht tot enigszins scheef, ≤ 1 graad	A
• Er is enige graffiti of beplakking aanwezig, ≤ 2% van de oppervlakte, maar niet aanstootgevend	A
• Er is ≤ 2% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A+/A
* breuk, deuken, slijtage coating, corrosie	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 29,00 / st / jr	20/20 jaar	€ 106,30 / st / jr

BASIS

Algemene omschrijving

De lichtmasten vertonen lichte schade, slijtage en afwijkingen in de stand. Geen onveilige situaties tengevolge van schade

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 2 st	-
• De lichtmast staat enigszins scheef, ≤ 2 graden	A/B
• Graffiti en beplakking is enigszins aanwezig, ≤ 5% per element, maar niet aanstootgevend	B
• Er is ≤ 5% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 16,98 / st / jr	20/40 jaar	€ 81,60 / st / jr

SOBER

Algemene omschrijving

De lichtmasten vertonen regelmatig schade, slijtage en afwijkingen in de stand. Geen onveilige situaties door schade

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn meerdere schadeplekken*, ≤ 5 st	-
• De lichtmast staat redelijk scheef, ≤ 3 graden	B
• Graffiti en beplakking is redelijk veel aanwezig, ≤ 10% per element, maar niet aanstootgevend	C
• Er is ≤ 10% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 7,76 / st / jr	20/40 jaar	€ 81,60 / st / jr

3.27 Verkeers-/verwijsvoorzieningen - BEBORDING

	Metalen borden op of aan palen of gebouwen voor bewegwijzering, verkeer en straatnamen. De borden zijn adequaat op de palen bevestigd en goed zichtbaar voor alle verkeer	Meeteenheid per stuk

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De verkeersborden vertonen geen schade, slijtage of afwijkende stand	*Algemene omschrijving* De verkeersborden vertonen lichte schade, slijtage en afwijkingen in de stand	*Algemene omschrijving* De verkeersborden vertonen regelmatig schade, slijtage en afwijkingen in de stand

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 2 st.	-
• Paal en bord staan recht tot enigszins scheef, ≤ 1 graad	A
• Het bord is niet verkleurd	A+
• Graffiti en beplakking is nauwelijks aanwezig, ≤ 2% per voor- of achterzijde** incl. paal, maar niet aanstootgevend	A
• Er is ≤ 2% per voor- of achterzijde** incl. paal bedekt met algengroei of andere vuil (viezigheid)	A+/A
* breuk, deuken, slijtage coating, corrosie	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 23,85 / st / jr	20 jaar	€ 13,45 / st / jr

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 2 st.	-
• Paal en bord staan enigszins scheef, ≤ 3 graden	A/B
• Het bord is enigszins verkleurd, ≤ 10% per bord	A
• Graffiti en beplakking is enigszins aanwezig, ≤ 5% per voor- of achterzijde** incl. paal, maar niet aanstootgevend	B
• Er is ≤ 5% per voor- of achterzijde** incl. paal bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A
**achterzijde alleen beoordelen indien vrij in het zicht	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 14,90 / st / jr	20 jaar	€ 13,45 / st / jr

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn meerder schadeplekken*, ≤ 5 st.	-
• Paal en bord staan redelijk scheef, ≤ 5 graden	B/C
• Het bord is redelijk verkleurd, ≤ 20% per bord	B
• Graffiti en beplakking is redelijk veel aanwezig, ≤ 10% per voor- of achterzijde** incl. paal, maar niet aanstootgevend	C
• Er is ≤ 10% per voor- of achterzijde** incl. paal bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 7,45 / st / jr	20 jaar	€ 13,45 / st / jr

3.28 Verkeers-/verwijsvoorzieningen VERKEERSREGELINSTALLATIES

	Verkeersregelinstallaties (VRI) voor automatische regeling van verkeer door middel van verkeerslichten* *bij de vervangingscyclus is onderscheid gemaakt tussen armatuur en paal (armatuur/paal)	Meeteenheid per stuk

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De verkeersinstallaties vertonen geen tot nauwelijks schade, corrosie, slijtage of graffiti	*Algemene omschrijving* De verkeersinstallaties vertonen weinig schade, corrosie, slijtage of graffiti	*Algemene omschrijving* De verkeersinstallaties vertonen redelijk veel schade, corrosie, slijtage of graffiti

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele beschadigingen*, ≤ 1 st. per element	-
• Graffiti en beplakking is nauwelijks aanwezig, ≤ 2% per element, maar niet aanstootgevend	A
• Er is ≤ 2% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A+/A
* breuk, deuken, slijtage coating, corrosie	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2.573,00 / st / jr	15/30 jaar	€ 3.963,00 / st / jr

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele beschadigingen*, ≤ 2 st. per element	-
• Graffiti en beplakking is enigszins aanwezig, ≤ 5% per element, maar niet aanstootgevend	B
• Algengroei of ander vuil (viezigheid) is enigszins aanwezig, ≤ 5% per element	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2.312,26 / st / jr	15/30 jaar	€ 3.963,00 / st / jr

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele beschadigingen*, ≤ 5 st. per element	-
• Graffiti en beplakking is redelijk veel aanwezig, ≤ 10% per element, maar niet aanstootgevend	C
• Algengroei of ander vuil (viezigheid) is redelijk aanwezig, ≤ 10% per element	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2.180,52 / st / jr	15/30 jaar	€ 3.963,00 / st / jr

3.29 Verkeers-/verwijsvoorzieningen ANTIPARKEERVOORZIENINGEN

	Palen van beton, metaal of van gerecycled kunststof om parkeren of inrijden tegen te gaan	Meeteenheid per stuk

GOED

Algemene omschrijving

De antiparkeervoorzieningen vertonen geen of minimale schade, slijtage of afwijkende stand

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn nauwelijks schadeplekken*, ≤ 1 st. per element	-
• Paal staat recht tot enigszins scheef, ≤ 1 graad	A
• Graffiti en beplakking is nauwelijks aanwezig, ≤ 2% per element, maar niet aanstootgevend	A
• Er is ≤ 2% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A+/A
* breuk, deuken, slijtage coating, corrosie	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2,10 / st / jr	15 jaar	€ 0,67 / st / jr

BASIS

Algemene omschrijving

De antiparkeervoorzieningen vertonen lichte schade, slijtage en afwijkingen in de stand

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 2 st. per element	-
• Paal staat redelijk scheef, ≤ 3 graden	B
• Graffiti en beplakking is enigszins aanwezig, ≤ 5% per element, maar niet aanstootgevend	B
• Er is ≤ 5% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 1,40 / st / jr	20 jaar	€ 0,50 / st / jr

SOBER

Algemene omschrijving

De antiparkeervoorzieningen vertonen matige schade, slijtage en afwijkingen in de stand

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn meerder schadeplekken*, ≤ 5 st. per element	-
• Paal staat redelijk scheef, ≤ 5 graden	B
• Graffiti en beplakking is redelijk veel aanwezig, ≤ 10% per element, maar niet aanstootgevend	C
• Er is ≤ 10% bedekt met algengroei of ander vuil (viezigheid)	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,70 / st / jr	25 jaar	€ 0,40 / st / jr

3.30 Verkeers-/verwijsvoorzieningen BELIJNING EN MARKERING

	Met wegenverf of thermoplast aangebrachte belijning en markering op asfalt- en elementverhardingen	Meeteenheid 100 m²

GOED

Algemene omschrijving

Markering is nagenoeg overal zonder goed zichtbaar

Beeldaspecten	CROW
• ≤ 5% van de markering ontbreekt of vertoont slijtage	A
• ≤ 5% van de markering is met vuil bedekt	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2,94 / m¹ / jr	4 jaar	€ 2,63 / m¹ / jr

BASIS

Algemene omschrijving

De markering is redelijk goed zichtbaar

Beeldaspecten	CROW
• ≤ 5% van de markering ontbreekt of vertoont slijtage	A
• ≤ 10% van de markering is met vuil bedekt	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2,58 / m¹ / jr	6 jaar	€ 1,75 / m¹ / jr

SOBER

Algemene omschrijving

De markering is matig zichtbaar

Beeldaspecten	CROW
• ≤ 5% van de markering ontbreekt of vertoont slijtage	A
• ≤ 15% van de markering is met vuil bedekt	C

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2,22 / m¹ / jr	8 jaar	€ 1,31 / m¹ / jr

3.31 Verhardingen – ASFALTVERHARDINGEN: WEGEN

	Van asfalt voorziene rijbanen	Meeteenheid 20m¹/100m¹/100m²/500 m²

GOED

Algemene omschrijving

Het asfalt ligt geheel vlak en er sprake van zeer lichte schade. Het wegbeeld maakt een verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Rafeling op ≤ 10% per 500 m²	A+/A
• Zichtbare reparaties ≤ 15% per 100 m¹	-
• Veegvuilbedekking ≤ 5% bedekking per 20 m¹ goot	A
• Bedekking natuurlijk afval ≤10% (in bladvalperiode)	A
• Bedekking nat. afval ≤ 5% (buiten bladvalperiode)	A
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,51 / m² / jr	60 jaar	€ 0,88 / m² / jr

BASIS

Algemene omschrijving

Het asfalt ligt overwegend vlak en er is sprake van lichte schade. Het wegbeeld maakt een redelijk verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Rafeling op ≤ 30% per 500 m²	A
• Zichtbare reparaties ≤ 20% per 100 m¹	-
• Veegvuilbedekking ≤ 15% bedekking per 20 m1 goot	A/B
• Bedekking natuurlijk afval ≤ 25% (in bladvalperiode)	B
• Bedekking nat. afval ≤10% (buiten bladvalperiode)	B
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,45 / m² / jr	60 jaar	€ 0,88 / m² / jr

SOBER

Algemene omschrijving

Het asfalt ligt overwegend vlak en er is sprake van lichte schade. Het wegbeeld maakt een matig verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Rafeling op ≤ 50% per 500 m²	B
• Zichtbare reparaties ≤ 25% per 100 m¹	-
• Veegvuilbedekking ≤ 20% bedekking per 20 m1 goot	B
• Bedekking natuurlijk afval ≤ 35% (in bladvalperiode)	C
• Bedekking nat. afval ≤10% (buiten bladvalperiode)	B
• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,43 / m² / jr	60 jaar	€ 0,88 / m² / jr

3.32 Verhardingen – ASFALTVERH: FIETS- en VOETPADEN

	Van asfalt voorziene fiets- en voetpaden	Meeteenheid 100m¹/100m²/500 m²

GOED

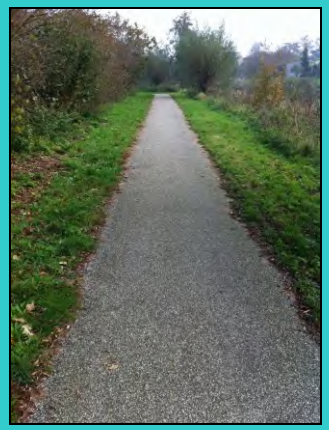
Algemene omschrijving

Het asfalt ligt geheel vlak en er sprake van zeer lichte schade. Het wegbeeld maakt een verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Rafeling op ≤ 10% per 500 m²	A+/A
• Zichtbare reparaties ≤ 15% per 100 m¹	-
• Bedekking nat. afval ≤10% (in bladvalperiode)	A
• Bedekking nat. afval ≤ 5% (buiten bladvalperiode)	A
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,51 / m² / jr	60 jaar	€ 0,88 / m² / jr

BASIS

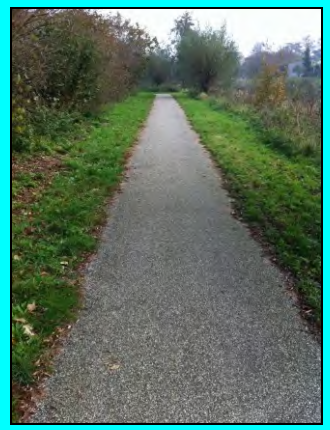
Algemene omschrijving

Het asfalt ligt overwegend vlak en er is sprake van lichte schade. Het wegbeeld maakt een redelijk verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Rafeling op ≤ 30% per 500 m²	A
• Zichtbare reparaties ≤ 20% per 100 m¹	-
• Bedekking nat. afval ≤ 25% (in bladvalperiode)	B
• Bedekking nat. afval ≤10% (buiten bladvalperiode)	B
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,45 / m² / jr	60 jaar	€ 0,88 / m² / jr

SOBER

Algemene omschrijving

Het asfalt ligt overwegend vlak en er is sprake van lichte schade. Het wegbeeld maakt een redelijk verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Rafeling op ≤ 50% per 500 m²	B
• Zichtbare reparaties ≤ 25% per 100 m¹	-
• Bedekking nat. afval ≤ 35% (in bladvalperiode)	C
• Bedekking nat. afval ≤10% (buiten bladvalperiode)	B
• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,43 / m² / jr	60 jaar	€ 0,88 / m² / jr

3.33 Verhardingen – ELEMENTVERHARDINGEN: WEGEN

	Rijbanen, fietspaden, trottoirs en verkeersvoorzieningen van gebakken of betonnen klinkers, stenen of tegels die in diverse maten en verbanden voorkomen	Meeteenheid $20m^1/100m^1/100m^2$

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving Er is geen sprake van hinderlijke of gevaarlijke onvlakheid en on-effenheden	*Algemene omschrijving* Er is sprake van lichte onvlakheid en oneffenheden	*Algemene omschrijving* Er is sprake van matige onvlakheid en oneffenheden. Er is sprake van een onderhoudsachterstand en pleksgewijs kan ernstige schade voorkomen

Beeldaspecten	CROW	*Beeldaspecten*	CROW	*Beeldaspecten*	CROW
• Voeglengtebedekking (onkruidgroei) is zeer gering, klinkers ≤ 3%, tegels ≤ 5%	A+/ A	• Voeglengtebedekking (onkruidgroei) is weinig, klinkers ≤ 5%, tegels ≤ 10%	A	• Voeglengtebedekking (onkruidgroei) is redelijk veel, klinkers ≤ 15%, tegels ≤ 20%	B
• Veegvuilbedekking ≤ 5% bedekking per 20 m^1 goot	A	• Veegvuilbedekking ≤ 15% bedekking per 20 m^1 goot	A/B	• Veegvuilbedekking ≤ 20% bedekking per 20 m^1 goot	B
• Bedekking natuurlijk afval ≤10% (in bladvalperiode)	A	• Bedekking nat. afval ≤ 25% (in bladvalperiode)	B	• Bedekking natuurlijk afval ≤ 35% (in bladvalperiode)	C
• Bedekking nat. afval ≤ 5% (buiten bladvalperiode)	A	• Bedekking nat. afval ≤10% (buiten bladvalperiode)	B	• Bedekking nat. afval ≤10% (buiten bladvalperiode)	B
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,69 / m^2 / jr	60 jaar	€ 0,92 / m^2 / jr	€ 0,55 / m^2 / jr	60 jaar	€ 0,92 / m^2 / jr	€ 0,41 / m^2 / jr	60 jaar	€ 0, 92 / m^2 / jr

3.34 Verhardingen – ELEMENTVERHARDINGEN: FIETS- en VOETPADEN

	Rijbanen, fietspaden, trottoirs en verkeersvoorzieningen van gebakken of betonnen klinkers, stenen of tegels die in diverse maten en verbanden voorkomen	Meeteenheid 100m²

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving Er is geen sprake van hinderlijke of gevaarlijke onvlakheid en on-effenheden	*Algemene omschrijving* Er is sprake van lichte onvlakheid en oneffenheden	*Algemene omschrijving* Er is sprake van matige onvlakheid en oneffenheden. Er is sprake van een onderhoudsachterstand en pleksgewijs kan ernstige schade voorkomen

Beeldaspecten	CROW	*Beeldaspecten*	CROW	*Beeldaspecten*	CROW
• Voeglengtebedekking (onkruidgroei) is zeer gering, klinkers ≤ 3%, tegels ≤ 5%	A+/ A	• Voeglengtebedekking (onkruidgroei) is weinig, klinkers ≤ 5%, tegels ≤ 10%	A	• Voeglengtebedekking (onkruidgroei) is redelijk veel, klinkers ≤ 15%, tegels ≤ 20%	B
• Bedekking natuurlijk afval ≤10% (in bladvalperiode)	A	• Bedekking nat. afval ≤ 25% (in bladvalperiode)	B	• Bedekking natuurlijk afval ≤ 35% (in bladvalperiode)	C
• Bedekking nat. afval ≤ 5% (buiten bladvalperiode)	A	• Bedekking nat. afval ≤10% (buiten bladvalperiode)	B	• Bedekking nat. afval ≤10% (buiten bladvalperiode)	B
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,69 / m² / jr	60 jaar	€ 0,92 / m² / jr	€ 0,55 / m² / jr	60 jaar	€ 0,92 / m² / jr	€ 0,41 / m² / jr	60 jaar	€ 0,92 / m² / jr

3.35 Verhardingen – HALFVERHARDINGEN

	Paden en terreinen met een half of semi-verharde toplaag van ongebonden of gebonden materie, zoals split, webomix (mijnsteen met cement) of schelpen	Meeteenheid 100 m²

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De verharding ligt vlak en is veilig in gebruik	*Algemene omschrijving* De verharding is redelijk vlak en is veilig in gebruik	*Algemene omschrijving* De verharding is niet overal even vlak en veilig in gebruik

Beeldaspecten	CROW	*Beeldaspecten*	CROW	*Beeldaspecten*	CROW
• ≤ 2 % van de oppervlakte wordt niet door het materiaal bedekt	A	• ≤ 5 % van de oppervlakte wordt niet door het materiaal bedekt	B	• ≤ 15 % van de oppervlakte wordt niet door het materiaal bedekt	C
• Onkruidbedekking is zeer gering, ≤ 5% van het oppervlak	A	• Onkruidbedekking is gering, ≤ 15% van het oppervlak	B	• Onkruidbedekking is matig ≤ 25% van het oppervlak	C
• Bedekking natuurlijk afval ≤10% (in bladvalperiode)	A	• Bedekking nat. afval ≤ 25% (in bladvalperiode)	B	• Bedekking natuurlijk afval ≤ 35% (in bladvalperiode)	C
• Bedekking nat. afval ≤ 5% (buiten bladvalperiode)	A	• Bedekking nat. afval ≤10% (buiten bladvalperiode)	B	• Bedekking nat. afval ≤10% (buiten bladvalperiode)	B
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A	• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden per 100 m2	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten	Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,58 / m² / jr	n.v.t.	n.v.t.	€ 0,39 / m² / jr	n.v.t.	n.v.t.	€ 0,31 / m² / jr	n.v.t.	n.v.t.

3.36 Verhardingen – ONVERHARDE WEGEN en PADEN

	Paden zonder verharding, al dan niet voor een deel begroeid met gras en/of kruidachtige vegetatie. Veelal gelegen in het buitengebied of bos- en natuurgebieden	Meeteenheid 100 m²

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving Het pad ligt vlak en is veilig in gebruik	*Algemene omschrijving* Het pad is redelijk vlak en is veilig in gebruik	*Algemene omschrijving* In het pad kunnen regelmatig kuilen voor komen; het pad ligt niet overal even vlak, maar is veilig in gebruik

Beeldaspecten	CROW
• Kuilen en oneffenheden dieper dan 20mm komen minimaal voor, ≤ 5 stuks	A+/A
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,27 / m² / jr	n.v.t.	n.v.t.

Beeldaspecten	CROW
• Kuilen en oneffenheden dieper dan 20mm komen soms voor, ≤ 15 stuks	B
• Zwerfafval ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,19 / m² / jr	n.v.t.	n.v.t.

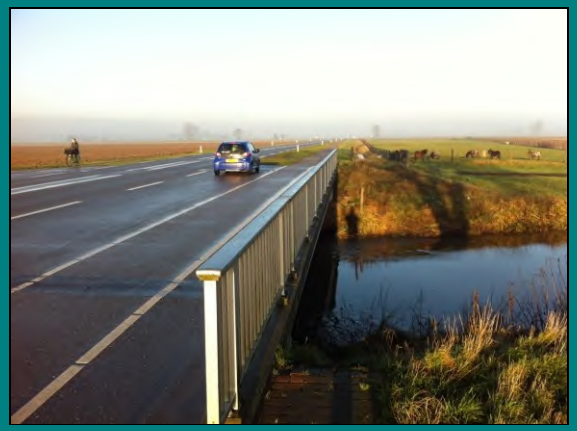
Beeldaspecten	CROW
• Kuilen en oneffenheden dieper dan 20mm komen regelmatig voor, ≤ 20 stuks	-
• Zwerfafval ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 0,17 / m² / jr	n.v.t.	n.v.t.

3.37 Civieltechnische kunstwerken – BRUGGEN: AUTOVERKEER

	Houten, betonnen, stalen of gemetselde (of een combinatie hiervan) constructie over watergang, bestemd voor zwaar verkeer	Meeteenheid per stuk

GOED

Algemene omschrijving

De brug vertoont geen gebreken, beschadigingen en slijtage en is technisch veilig. De brug maakt een verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn nauwelijks schadeplekken*, ≤ 5 stuks	
• Er is weinig slijtage of beschadiging van de slijtlaag, ≤ 1% van de oppervlakte	-
• Graffiti en beplakking is minimaal aanwezig en is niet aanstootgevend, ≤ 2 %	A
• Veegvuil is minimaal aanwezig, ≤ 1 %	-
*Breuk, deuken, gaten	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2.700 / st / jr	100 jaar	€ 2.500 / st / jr

BASIS

Algemene omschrijving

De brug vertoont lichte gebreken, beschadigingen en slijtage, maar is technisch veilig. De brug maakt een redelijk verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 10 stuks	
• Er is enige slijtage of beschadiging van de slijtlaag, ≤ 5 % van de oppervlakte	-
• Graffiti en beplakking is nauwelijks aanwezig en is niet aanstootgevend, ≤ 5 %	B
• Veegvuil is hier en daar aanwezig, ≤ 5%	-

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 1.640 / st / jr	100 jaar	€ 2.500 / st / jr

SOBER

Algemene omschrijving

De brug vertoont lichte gebreken, beschadigingen en slijtage, maar is technisch veilig. De brug maakt een matig verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 10 stuks	
• Er is enige slijtage of beschadiging van de slijtlaag, ≤ 5 % van de oppervlakte	-
• Graffiti en beplakking is enigszins aanwezig en is niet aanstootgevend, ≤ 10 %	C
• Veegvuil is regelmatig aanwezig, ≤ 20 %	-

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 1.400 / st / jr	100 jaar	€ 2.500 / st / jr

3.38 Civieltechnische kunstwerken – BRUGGEN: FIETS-/VOETVERKEER

	Houten, betonnen, stalen of gemetselde (of een combinatie hiervan) constructie over watergang, bestemd voor licht verkeer.	Meeteenheid per stuk

GOED	BASIS	SOBER
		
Algemene omschrijving De brug vertoont geen gebreken, beschadigingen en slijtage en is technisch veilig. De brug maakt een verzorgde indruk	*Algemene omschrijving* De brug vertoont lichte gebreken, beschadigingen en slijtage, maar is technisch veilig. De brug maakt een redelijk verzorgde indruk	*Algemene omschrijving* De brug vertoont lichte gebreken, beschadigingen en slijtage, maar is technisch veilig. De brug maakt een matig verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn nauwelijks schadeplekken*, ≤ 5 stuks	-
• Er is weinig slijtage of beschadiging van de slijt-laag, ≤ 1% van de oppervlakte	-
• Graffiti en beplakking is minimaal aanwezig en is niet aanstootgevend, ≤ 2 %	A
• Veegvuil is minimaal aanwezig, ≤ 1 %	-
*Breuk, deuken, gaten	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 974 / st / jr	30 jaar	€ 650 / st / jr

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 10 stuks	-
• Er is enige slijtage of beschadiging van de slijt-laag, ≤ 5 % van de oppervlakte	-
• Graffiti en beplakking is nauwelijks aanwezig en is niet aanstootgevend, ≤ 5 %	B
• Veegvuil is hier en daar aanwezig, ≤ 5%	-

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 630 / st / jr	30 jaar	€ 650 / st / jr

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 10 stuks	-
• Er is enige slijtage of beschadiging van de slijtlaag, ≤ 5 % van de oppervlakte	-
• Graffiti en beplakking is enigszins aanwezig en is niet aanstootgevend, ≤ 10 %	C
• Veegvuil is regelmatig aanwezig, ≤ 20 %	-

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 546 / st / jr	30 jaar	€ 450 / st / jr

3.39 Civieltechnische kunstwerken – TUNNELS en VIADUCTEN

	Betonnen onderdoorgangen van wegen voor voetgangers, fiets- en bromfietsers	Meeteenheid per stuk

GOED

Algemene omschrijving

De tunnel vertoont geen gebreken, nauwelijks beschadigingen en slijtage. De tunnel maakt een verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn nauwelijks schadeplekken*, ≤ 5 stuks	-
• Er is weinig slijtage of beschadiging van de slijtlaag, ≤ 1% van de oppervlakte	-
• Graffiti en beplakking is minimaal aanwezig en is niet aanstootgevend, ≤ 2%	A
• Veegvuil is minimaal aanwezig, ≤ 1 %	-
*Breuk, deuken, gaten	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 6.720 / st / jr	100 jaar	€450 / st / jr

BASIS

Algemene omschrijving

De tunnel vertoont lichte gebreken, enkele beschadigingen en slijtage. De tunnel maakt een redelijk verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 10 stuks	-
• Er is enige slijtage of beschadiging van de slijtlaag, ≤ 5 % van de oppervlakte	-
• Graffiti en beplakking is nauwelijks aanwezig en is niet aanstootgevend, ≤ 5%	B
• Veegvuil is hier en daar aanwezig, ≤ 5%	-

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 4.650 / st / jr	100 jaar	€ 450 / st / jr

SOBER

Algemene omschrijving

De tunnel vertoont lichte gebreken, enkele beschadigingen en slijtage. De tunnel maakt een matig verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 10 stuks	-
• Er is enige slijtage of beschadiging van de slijtlaag, ≤ 5 % van de oppervlakte	-
• Graffiti en beplakking is enigszins aanwezig en is niet aanstootgevend, ≤ 10%	C
• Veegvuil is regelmatig aanwezig, ≤ 20 %	-

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 4.530 / st / jr	100 jaar	€ 450 / st / jr

3.40 Civieltechnische kunstwerken - KADEMUREN

	Houten, betonnen, gemetselde of gestapelde wanden voor het opvangen van hoogteverschillen langs water	Meeteenheid per stuk

GOED

Algemene omschrijving

De kademuur is stabiel, veilig en maakt een verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn nauwelijks schadeplekken*, ≤ 5 stuks	-
• Graffiti en beplakking is minimaal aanwezig en is niet aanstootgevend, ≤ 2 %	A
*Breuk, deuken, gaten	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 7.280 / st / jr	60 jaar	€ 7.900 / st / jr

BASIS

Algemene omschrijving

De kademuur is stabiel, veilig en maakt een redelijk verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 10 stuks	-
• Graffiti en beplakking is nauwelijks aanwezig en is niet aanstootgevend, ≤ 5 %	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 5.160 / st / jr	70 jaar	€ 6.500 / st / jr

SOBER

Algemene omschrijving

De kademuur is stabiel, veilig en maakt een matig verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 10 stuks	-
• Graffiti en beplakking is enigszins aanwezig en is niet aanstootgevend, ≤ 10 %	C

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 5.040 / st / jr	80 jaar	€ 6.000 / st / jr

3.41 Civieltechnische kunstwerken – VLONDERS en PONTONS

	Houten vlonders en pontons aan de waterkant, die worden aangelegd voor de uitoefening van de vissport, in/uitstappen of aanleggen van boten of ter overbrugging van natte/drassige gronden.	Meeteenheid per stuk

GOED

Algemene omschrijving

De steiger vertoont geen tot nauwelijks beschadigingen en is veiligheid en goed bruikbaar. De steiger maakt een verzorgde indruk

Beeldaspecten	*CROW*
• Er zijn nauwelijks schadeplekken*, ≤ 5 stuks	-
• Slijtage van de slijtlaag, ≤ 1% van de oppervlakte	-
• Graffiti is minimaal aanwezig ≤ 2% en is niet aanstootgevend	A
• Zwerfafval op en rond de steiger ≤ 3 zichtbare eenheden	A
*Breuk, deuken, gaten	

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 2.020 / st / jr	30 jaar	€ 740 / st / jr

BASIS

Algemene omschrijving

De steiger vertoont lichte beschadigingen, deze beïnvloeden de veiligheid en het gebruik niet. De steiger maakt een redelijk verzorgde indruk

Beeldaspecten	*CROW*
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 10 stuks	-
• Slijtage van de slijtlaag, ≤ 5 % van de oppervlakte	-
• Graffiti is nauwelijks aanwezig ≤ 5% en is niet aanstootgevend	B
• Zwerfafval op en rond de steiger ≤ 3 zichtbare eenheden	A

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 1.400 / st / jr	35 jaar	€ 650 / st / jr

SOBER

Algemene omschrijving

De steiger vertoont lichte beschadigingen, deze beïnvloeden de veiligheid en het gebruik niet. De steiger maakt een matig verzorgde indruk

Beeldaspecten	CROW
• Er zijn enkele schadeplekken*, ≤ 10 stuks	-
• Slijtage van de slijtlaag, ≤ 5 % van de oppervlakte	-
• Graffiti is enigszins aanwezig ≤ 10% en is niet aanstootgevend	C
• Zwerfafval op en rond de steiger ≤ 10 zichtbare eenheden	B

Onderhoudskosten	Cyclus	Vervangingskosten
€ 1.280 / st / jr	40 jaar	€ 560 / st / jr

BIJLAGEN

Bijlage I – Overzichtskaart functionele gebieden

BIJLAGE II – Toelichting beeldaspecten

In deze bijlage volgt – op alfabetische volgorde - een toelichting over te meten beeldaspecten die vragen kunnen opleveren over de manier waarop ze gemeten moeten worden.

- 'achterstand in dunning'; struik- en boomvormers staan dermate dicht opeen dat de individuele planten niet of nauwelijks meer evenwichtig uitgroeien. Dit beeldaspect wordt beoordeeld in de beheercategorie bosplantsoen

- 'bladvalperiode': periode waarin loofhoutgewassen hun blad laten vallen; gemiddeld genomen betreft dit de termijn van medio oktober tot eind november.

- 'drijfvuil': zwerfafval dat drijft op het water.

- 'natuurlijk afval': organisch afval, zoals bladafval, bloesem en takken, niet-zijnde veegvuil.

- 'ongewenste opslag': betreft spontane vestiging van houtige gewassen (andere dan aangeplant) die een negatieve invloed (kunnen) hebben op de functie en het eindbeeld van de beplanting. Dit beeldaspect wordt beoordeeld in de beheercategorieën bos, bosplantsoen en hagen. *In de overige beheercategorieen als bijvoorbeeld heesters of vaste planten mag houtige opslag in geen van de kwaliteitsniveaus voorkomen*.

- 'onkruid': betreft ongewenste kruiden in beplantingen of op verhardingen. Dit beeldaspect wordt beoordeeld in de beheercategorieën bomen, heesters, hagen, vaste planten, wisselperken, speelondergronden, elementverhardingen, halfverhardingen;

- 'open plekken': plekken die kaal zijn en waar binnen 2 groeiseizoenen logischerwijs geen begroeiing verwacht mag worden die passend is binnen de functie en beeld. Dit beeldaspect wordt beoordeeld in de beheercategorieën heesters, vaste planten, wisselperken, gazon, ruw gras en bermen, bloembakken.

- 'overgroei graskanten': het aantal centimeters dat het gras over de bestrating inclusief opsluiting heen groeit. Dit aspect wordt alleen beoordeeld in de beheercategorie gazon.

- 'overhangende takken': het gaat hierbij om takken die over wegen, paden of gras hangen. Hierbij moet het gemiddelde bepaald worden van de beplanting die daadwerkelijk overhangt. Bij overhang over gras is – indien de graskanten niet geregeld gestoken worden – vaak moeilijk vast te stellen welke lijn aangehouden dient te worden. Als richtlijn kan dan een vaste afstand uit het hart van de buitenste rij beplanting afgesproken worden (bv. 0,5 m^1 in geval van heesters; 1,5 m^1 in geval van bosplantsoen). Dit beeldaspect wordt beoordeeld in de beheercategorieën bos, bosplantsoen, heesters.

- 'rafeling': schadeverschijnsel waarbij bij asfaltbeton steentjes loslaten en het bitumen de overige steentjes niet meer bijeen houdt. Dit aspect wordt gemeten wanneer minimaal 20% van de steentjes ontbreken (= 'matige rafeling' volgens CROW-indeling).

- 'scheefstand': dit wordt opgenomen in geval het direct opvalt dat het object of onderdeel hiervan duidelijk en onbedoeld uit het lood staat. Dit beeldaspect wordt beoordeeld in de beheercategorieën banken, afvalbakken, bloembakken, fietsparkeer-systemen, lichtmasten, bebording, antiparkeervoorzieningen.

- 'snoeiachterstand': betreft sierstruiken die voor een goede (verjongings)groei, dichtheid en/of bloei afhankelijk zijn van één of meerjaarlijkse snoeibeurten (Vlinderstruik, Forsythia, bodembedekkers, cultuurrozen). Er is sprake van snoeiachterstand als naar inschatting verjongingssnoei de laatste 1-3 jaar (afhankelijk van de soort) niet heeft plaatsgevonden. Dit is te beoordelen aan de hand van de mate van verhouting van de struik, de hoogte (te hoog), de hoeveelheid dood hout en het takschot. Dit beeldaspect wordt beoordeeld in de beheercategorie heesters.

- 'veegvuil' : vuil en afval op verharding met een hoogte, breedte, lengte of diameter kleiner of gelijk aan één centimeter inclusief klein anorganisch of organisch materiaal (zoals zand, steentjes, bloesem, blad, takjes), niet-zijnde kauwgom.

- ‘voeglengtebegroeiing’: de hoeveelheid voeglengte in verharding, uitgedrukt in centimeters die begroeid is met ongewenste kruiden of gras. Dit aspect wordt beoordeeld in de beheercategorieën elementverharding, halfverharding en speelondergrond.

- ‘vulling’: dit beeldaspect wordt beoordeeld bij de beheercategorie afvalbakken. Gemeten dient te worden de mate waarin de uitneembare afvalemmer (dus niet de behuizing) gevuld is met afval. Dit aspect heeft in feite alleen een indirect effect op de beeldkwaliteit (zolang de bak niet vol is, is er in principe voor het beeld niets aan de hand) en is met name bedoeld als indicatie of de frequentie van ophalen van afval overeenkomt met het aanbod van afval;

- ‘zichtbare schadeplekken/beschadigingen’: hieronder vallen schadeplekken of beschadigingen die tenminste 10 centimeter lang of breed zijn. Dit aspect wordt beoordeeld in de beheercategorieën banken, afvalbakken, kunstobjecten, bloembakken, hekwerken, fietsparkeersystemen, muren, speeltoestellen, lichtmasten, verkeersinstallaties, antiparkeervoorzieningen, bruggen, tunnels, vlonders en pontons, kademuren.

- ‘zinkvuil’: afval dat zweeft onder het wateroppervlak en dat vanaf de kant zichtbaar is.

- ‘zwerfafval’: afval dat door mensen is weggegooid of achtergelaten op plaatsen die daar niet voor bestemd zijn. Het gaat dan met name om verpakkingsresten, papier, schillen etc. met een omvang van > 5 cm. Kleiner afval als kauwgumresten, sigarettenpeuk worden niet meegerekend. Illegaal gedumpt afval zoals grofvuil of huishoudelijk afval wordt niet tot zwerfafval gerekend. Dit beeldaspect wordt beoordeeld in de beheercategorieën bomen, bos, bosplantsoen, heesters, hagen, vaste planten, wisselperken, gazon, ruw gras en bermen, bloemrijk grasland, vijvers, sloten en oevers, kunstobjecten, bloembakken, speeltoestellen, asfaltverharding wegen en fietspaden, elementverharding, halfverharding, onverharde paden, vlonders en pontons.

Bijlage III – Totstandkoming beeldmeetlatten

Deze bijlage maakt inzichtelijk hoe de op maat gemaakte beeldmeetlatten voor de gemeente Oss samenhangen met de Kwaliteitscatalogus Openbare ruimte van CROW. Allereerst volgt een onderbouwing waarom ervoor gekozen is om het aantal kwaliteitsniveaus in terug te brengen van 5 (CROW) naar 3 (indeling Oss).
Vervolgens wordt in tabelvorm per beeldmeetlat de samenhang met de Kwaliteitscatalogus Openbare ruimte van CROW aangegeven.

De CROW-standaard bestaat uit 5 standaard kwaliteitsniveaus A+, A, B, C en D. Oss gaat echter uit van 3 op maat gemaakte kwaliteitsniveaus. Deze keuze is op de volgende argumenten gebaseerd:

- de CROW-niveaus A+ en D zijn in de praktijk over het algemeen niet haalbare dan wel wenselijke niveaus. Een overall kwaliteit van A+ is feitelijk alleen direct na de oplevering haalbaar; een kwaliteit op niveau D is dermate laag dat geen sprake meer kan zijn van duurzame instandhouding; daarbij is het de vraag in hoeverre voorzieningen dan nog functioneel en veilig zijn;
- het is overzichtelijker en beter communiceerbaar om uit te gaan van minder niveaus;
- de verschillen tussen de niveaus kunnen groter zijn, zodat ze beter herkenbaar en benoembaar zijn;
- er ontstaat ruimte om de kwaliteitsniveaus zodanig in te richten dat ze optimaal passen bij de Osse buitenruimte.

De kwaliteitsniveaus in de kwaliteitscatalogus van Oss zijn zodanig gekozen dat ze realistisch zijn, haalbaar zijn en aansluiting hebben op het huidige kwaliteitsniveau zoals aangetroffen in de gemeentelijke openbare ruimte. Met de gekozen driedeling kan gericht gestuurd worden op een specifieke onderhoudskwaliteit per gebied.

Samenhang en afwijkingen van de schaalbalken/beeldmeetlatten van CROW
De CROW kwaliteitscatalogus is een handreiking van CROW om gradaties in onderhoudskwaliteit te standaardiseren. Deze standaard is te zien als een soort van 'bibliotheek' waaruit geput kan worden voor het samenstellen van een catalogus, waarbij voor vele onderdelen en aspecten schaalbalken beschikbaar zijn. In 24% van de gevallen is de schaalbalk 1-op-1 overgenomen in de catalogus van Oss, echter in veel gevallen zijn kleine aanpassingen doorgevoerd (57%). Deze aanpassingen zijn gedaan uit oogpunt om de praktische bruikbaarheid te vergroten. Verder zijn nog een aantal nieuwe beeldmeetlatten ontworpen (19%), aangezien de CROW kwaliteitscatalogus hierin (nog) niet voorziet.

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de samenhang met en afwijkingen ten opzichte van het CROW:

Overzicht samenhang en afwijkingen tov CROW		
Omschrijving	*Aantal criteria*	*Percentage*
1. Geheel conform CROW	50	28%
2. Conform CROW met samenvoeging of weglating van een kwaliteitsniveau	25	14%
3. Aanpassing kwaliteitsomschrijving	46	26%
4. Samenvoeging meerdere criteria in één beeldmeetlat	37	20%
5. Nieuwe beeldmeetlat	22	12%

Verschillende wijzen van totstandkoming worden hieronder toegelicht en aan de hand van voorbeelden duidelijk gemaakt. De nummering verwijst naar de laatste kolom van de tabel met een overzicht van de beeldmeetlatten (zie excelbestand met beeldmeetlatten), zodat per beeldaspect duidelijk is hoe deze tot stand is gekomen.

1. Beeldmeetlat conform CROW

Deze beeldmeetlatten zijn exact overgenomen uit de kwaliteitscatalogus van CROW. De beeldmeetlat kan aansluiten bij de kwaliteitsniveaus A+, A en B of A, B en C.

Vb1.1 Beeldmeetlat volgt de kwaliteitsniveaus A+, A en B:
Zwerfafval in boomspiegel: In Oss wordt zwerfafval goed bijgehouden en zijn de kwaliteitsniveaus A+, A en B van CROW haalbaar. Deze zijn dan ook toegepast.

CROW	A+	A	B	C	D
Stuks zwerfafval	0	<=1	<=3	<=8	>8
Oss	Goed	Basis	Sober		
Stuks zwerfafval	0	<=1	<=3		

Vb 1.2 Beeldmeetlat volgt de kwaliteitsniveaus A, B en C:
Voor een aantal beheersaspecten is niveau A+ niet of nauwelijks haalbaar of niet direct een gewenste kwaliteit. Voorbeeld hiervan is 'gemiddelde lengte uitlopers geschoren hagen": In dit geval zijn de kwaliteitsniveaus A, B en C overgenomen.

CROW	A+	A	B	C	D
Gem lengte in cm	0	<=10	<=20	<=30	>30
Oss		Goed	Basis	Sober	
Gem lengte in cm		<=10	<=20	<=30	

2. Beeldmeetlat conform CROW met samenvoeging of weglating van een kwaliteitsniveau

Deze beeldmeetlatten zijn overgenomen uit de kwaliteitscatalogus van CROW, maar, maar er zijn:
1. CROW kwaliteitsniveaus samengevoegd, waardoor een van de kwaliteitsniveaus een grotere bandbreedte krijgt. De beeldmeetlat sluit aan bij de kwaliteitsniveaus A+, B en C.

Vb 2.1 Beeldmeetlat volgt de kwaliteitsniveaus A+, B en C:

In deze beeldmeetlat zijn CROW niveaus A en B samengevoegd, waardoor het Osse niveau Basis een grotere bandbreedte krijgt. Voorbeeld hiervan is 'graffiti en beplakking":

CROW	A+	A	B	C	D
Bedekking in %	0	<=2	<=5	<=10	>10
Oss	Goed		Basis	Sober	
Stuks drijfvuil	0		<=5	<=10	

2. CROW kwaliteitsniveaus 'weggelaten'. waarbij een van de kwaliteitsniveaus op meerdere Osse kwaliteitsniveaus van toepassing is. Een voorbeeld is 'afvalbakken - scheefstand'

Vb 2.2 Beeldmeetlat volgt de kwaliteitsniveaus A+, B en C:

CROW	A+	A	B		C	D
% per element	0	<=1	<=5		<=10	>10
Oss		Goed	Basis	Sober		
% per element		<=1	<=5	<=5		

3. Beeldmeetlat conform CROW met aangepast niveau A+

Een andere aanpassing is niveau A+, A en B over te nemen en de grens van een van de kwaliteitsniveaus iets te verschuiven, zodat de beeldmeetlat meer wordt afgestemd op de eisen van Oss.
Een veelvoorkomende aanpassing is de grens van A+ iets richting A te verschuiven. Een voorbeeld hiervan is 'onkruidbedekking in heesters':

CROW	A+	A	B	C	D
Bedekking in %	0	<=20	<=40	>40	>40
Oss	Goed	Basis	Sober		
Bedekking in %	<=5	<=20	<=40		

4. Beeldmeetlat waarbij verschillende aspecten in 1 beeldmeetlat zijn samengevoegd

Bij deze beeldmeetlatten zijn verschillende CROW-schaalbalken of aspecten van de schaalbalken samengevoegd/vereenvoudigd tot 1 beeldmeetlat voor Oss. Een voorbeeld is beschadiging bij banken. In de Osse schaalbalken zijn beschadigingen zoals breuken, deuken, gaten, slijtage aan coating of verf samengevoegd. In CROW catalogus zijn dit 2 verschillende schaalbalken. In dit specifieke geval is ook de meeteenheid % van het element gewijzigd in stuks beschadigingen (een beschadiging is goed zichtbaar en minimaal 10 cm groot). In de praktijk blijkt dit gemakkelijker meetbaar.

Een ander voorbeeld is 'drijfvuil' in water:

CROW	A+	A	B	C	D
Drijfvuil in stuks los van de oever	0	<=2	<=4	<=6	>6
Drijfvuil stuks tegen de oever	0	<=5	<=10	<=15	>15
Oss		Goed	Basis	Sober	
Stuks drijfvuil		<=3	<=10	>11	

5. Nieuwe beeldmeetlatten

Van een aantal beheercategorieën en -aspecten zijn in de CROW catalogus geen schaalbalken beschikbaar. Voor deze categorieën en aspecten is vanuit ervaring van Eco Consult een nieuwe meetlat opgezet. Enkele beeldmeetlatten zijn gebaseerd op schaalbalken die voor andere, vergelijkbare beheercategorieën in de kwaliteitscatalogus van CROW wel beschikbaar zijn. Andere beeldmeetlatten zijn geheel nieuw.
Voorbeelden zijn: Siermuren, ondergronden van speeltoestellen.

Ander voorbeeld: 'ongewenste opslag' in haag:

Oss	Goed	Basis	Sober
Ongewenste opslag in % per 100m2*	0	<=2	<=5

* ongewenste opslag = andere soort dan de haag

Tabel samenhang Osse beeldmeetlatten met CROW

Hierna volgt per beeldmeetlat een overzicht van de samenhang tussen de beeldmeetlatten van Oss en het CROW. Hierbij verwijst het nummer in de kolom 'Code' naar de aard van samenhang volgens onderstaande overzicht. Voorgaande tekstdeel bevat hiervan een nadere uitleg.

Overzicht samenhang en afwijkingen tov CROW	
Nr.	*Omschrijving*
1.	Geheel conform CROW
2.	Conform CROW met samenvoeging of weglating van een kwaliteitsniveau
3.	Aanpassing kwaliteitsomschrijving
4.	Samenvoeging meer criteria in één beeldmeetlat
5.	Nieuwe beeldmeetlat

BIJLAGE IV – Relatie wegbeheersystematiek

Inleiding

De kwaliteitscatalogus Oss is gebaseerd op de standaard kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte van het CROW. Hierbij geldt dat Oss gekozen heeft voor een op maat gemaakte catalogus. Dit houdt in dat Oss eigen keuzes heeft gemaakt voor wat betreft het aantal kwaliteitsniveaus (3 in plaats van 5), het samenvoegen van een aantal deelcriteria tot één criterium, een geringe aanpassing aan de CROW-definitie uit oogpunt van praktische toepassingen en een aantal eigen beeldmeetlatten voor aspecten waarin het CROW (nog) niet voorziet. Voor een uitgebreidere toelichting wordt verwezen naar het document 'Toelichting op totstandkoming beeldmeetlatten in de kwaliteitscatalogus van Oss'.

Relatie wegbeheer

De onderhoudsniveaus in de CROW-kwaliteitscatalogus (en dus indirect ook de op maat gemaakte catalogus voor gemeente Oss) zijn zo veel mogelijk gerelateerd aan bestaande onderhoudsrichtlijnen voor wegverhardingen. Zo zijn de onderhoudsniveaus voor verhardingen afgeleid uit de richtlijnen, de waarschuwingsgrenzen en de visuele inspectie voor wegbeheer uit CROW-publicaties 146 en 147. Onderstaande tabel brengt de relatie tussen de CROW-kwaliteitscatalogus en het wegbeheer in beeld. De prestatie-eisen voor verharding zijn zodanig aangepast, dat ze exact aansluiten op de richtlijnen, waarschuwingsgrenzen en inspectiemethode voor dwarsonvlakheid, rafeling, oneffenheden, scheurvorming, randschade, zetting, hoogteligging berm en voegwijdte uit bovengenoemde locaties.

Onderhoudsniveau	Relatie met wegbeheer
A+	Er is geen schade
A	Er is enige schade, maar de waarschuwingsgrens is nog niet overschreden
B	De waarschuwingsgrens is overschreden: er is klein onderhoud nodig of binnen vijf jaar is groot onderhoud nodig
C	De richtlijn is overschreden: er is binnen twee jaar groot onderhoud nodig
D	De richtlijn is meer dan één klasse overschreden: er is direct groot onderhoud nodig

Ook is de relatie gelegd tussen de CROW-kwaliteitscatalogus en de onderscheiden niveaus voor beheerkosten openbare ruimte (CROW-publicatie 145)

Kwaliteits-niveau	Relatie richtlijnen wegbeheer (CROW-publicaties 146 en 147)	Indicatieve relatie niveaus beheerkosten openbare ruimte (CROW-publicatie 145)
A+	geen schade;	R++
A	enige schade, maar de waarschuwingsgrens is nog niet overschreden;	R+
B	waarschuwingsgrens is overschreden: binnen vijf jaar is groot onderhoud nodig, of er is klein onderhoud nodig;	R
C	richtlijn is overschreden: binnen twee jaar is groot onderhoud nodig;	R-
D	richtlijn is meer dan één klasse overschreden: er is direct groot onderhoud nodig.	

In de kwaliteitscatalogus voor Oss is de volgende indeling gemaakt:

	VERHARDINGEN		Goed	Basis	Sober
1	**Asfaltverhardingen (wegen)**	Dwarsonvlakheid (spoorvorming): 10mm	**A+**	**A**	**B**
2		Rafeling	**A+**	**A**	**B**
3		Randschade	**A+**	**A**	**B**
4		Scheuren	**A+**	**A**	**B**
5		Gaten (dieper dan 15 mm)	**A+**	**A**	**B**
6		Veegvuil, bedekking	**A+**	**A**	**B**
7		Zwerfafval	**A+**	**A**	**B**
1	**Elementenverhardingen**	Onvlakheid (dieper dan 10mm)	**Ae**	**Be**	**Ce**
3		Breuk in de elementen	**Ae**	**Be**	**Ce**
4		Voeglengtebegroeiing	**A**	**B**	**C**
5		Veegvuil, bedekking	**A+**	**A**	**B**
6		Zwerfafval	**A+**	**A**	**B**

Kwaliteitsklasse B is altijd de klasse voorbij de waarschuwingsgrens vanuit de wegbeheersystematiek. Kwaliteitsklasse C is altijd de klasse voorbij de richtlijn.

Bijzondere bomen - overzicht

We hebben onze bijzondere bomen in Oss weergegevens op deze kaart: Bijzonder bomen in Oss. Als u inzoomt op de kaart en op een boom klikt dan ziet u de gegevens van de betreffende boom, inclusief een foto.